

Éhen Nt̄ianá

Jalapa de Díaz Mazatec New Testament

Contents

Xujun xi y'ét'a Mateo én nda tshu Jesucristo	1
Xujun xi y'ét'a Marco én nda tshu Jesucristo	52
Xujun xi y'ét'a Luca én nda tshu Jesucristo	85
Xujun xi y'ét'a Jua én nda tshu Jesucristo	139
Xujun xi tjt'a ni xi kits'in já postru	176
Xujun xi kits'ínkjihí nda postru Pablo xuta ninku Roma	223
Xujun xi tjun kits'ínkjihí nda postru Pablo xuta ninku Corinto	245
Xujun xi ma joho xi kits'ínkjihí nda postru Pablo xuta ninku Corinto	266
Xujun xi kits'ínkjihí nda postru Pablo xuta ninku Galacia	280
Xujun xi kits'ínkjihí nda postru Pablo xuta ninku Efeso	288
Xujun xi kits'ínkjihí nda postru Pablo xuta ninku Filipino	295
Xujun xi kits'ínkjihí nda postru Pablo xuta ninku Colosa	300
Xujun xi tjun kits'ínkjihí nda postru Pablo xuta ninku Tesalonika	305
Xujun xi ma joho xi kits'ínkjihí nda postru Pablo xuta ninku Tesalonika	310
Xujun xi tjun kits'ínkjihí nda postru Pablo Timoteo	313
Xujun xi ma joho xi kits'ínkjihí nda postru Pablo Timoteo	319
Xujun xi kits'ínkjihí nda postru Pablo Tito	323
Xujun xi kits'ínkjihí nda postru Pablo Filemon	326
Xujun xi kin'ekjǐhí xuta xi ntje Hebreo tjeheh ra	328
Xujun xi kits'inntu Santiago	344
Xujun xi tjun kits'inntu nda postru Pedro	350
Xujun xi ma joho xi kits'inntu nda postru Pedro	356
Xujun xi tjun kits'inntu nda postru Jua	360
Xujun xi ma joho xi kits'inntu nda postru Jua	365
Xujun xi ma jahan xi kits'inntu nda postru Jua	366
Xujun xi kits'inntu Juda	367
Xujun xi tjt'a ni xi y'éjña chji Jesucristo nga kama	369

Éhen Ntíaná

New Testament in Mazatec, Jalapa de Díaz (MX:maj:Mazatec, Jalapa de Díaz)

Language: Mazatec, Jalapa de Díaz

Provided by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc. Scripture text used by permission.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

541519e3-94ca-555d-a1d3-609a3112e2c3

ISBN: 978-1-5313-0385-3

Xujun xi y'et'a Mateo én nda tsuhu Jesucristo

Kui xu'bi ntje xi y'aha ra Jesucristo

(Lc. 3:23-38)

1 E_i t_jít'a ntjehe Jesucristo. Ntjehe David nibaha ra ko ntjehe Abraham nibaha ra.

² Abraham kama na'mih_i Isaac. Isaac kama na'mih_i Jacob. Jacob kama na'mih_i Juda ko ja nts'e. ³ Juda kama na'mih_i Fares ko Zera, ko Tamar kama naaha. Fares kama na'mih_i Esrom. Esrom kama na'mih_i Aram. ⁴ Aram kama na'mih_i Aminadab. Aminadab kama na'mih_i Naason. Naason kama na'mih_i Salmon. ⁵ Salmon kama na'mih_i Booz, ko Rahab kama naaha. Booz kama na'mih_i Obed, ko Rut kama naaha. Obed kama na'mih_i Isai. ⁶ Isai kama na'mih_i nda rei David. David kama na'mih_i Salomon, ko chjuuhun Urias kama naaha.

⁷ Salomon kama na'mih_i Roboam. Roboam kama na'mih_i Abias. Abias kama na'mih_i Asa. ⁸ Asa kama na'mih_i Josafat. Josafat kama na'mih_i Joram. Joram kama na'mih_i Uzias. ⁹ Uzias kama na'mih_i Jotam. Jotam kama na'mih_i Acaz. Acaz kama na'mih_i Ezekias. ¹⁰ Ezekias kama na'mih_i Manases. Manases kama na'mih_i Amon. Amon kama na'mih_i Josias. ¹¹ Josias kama na'mih_i Jeconias ko ja nts'e. Kui xi tjintu nistjin nga ngjinijé xuta Israel Babilonia.

¹² Askahan nk'ie nga ja ngjinijé xuta Israel Babilonia, Jeconias kama na'mih_i Salatiel. Salatiel kama na'mih_i Zorobabel. ¹³ Zorobabel kama na'mih_i Abiud. Abiud kama na'mih_i Eliakim. Eliakim kama na'mih_i Azor. ¹⁴ Azor kama na'mih_i Sadoc. Sadoc kama na'mih_i Akim. Akim kama na'mih_i

Eliud. ¹⁵ Eliud kama na'mih_i Eleazar. Eleazar kama na'mih_i Matan. Matan kama na'mih_i Jacob. ¹⁶ Jacob kama na'mih_i Kuse. Kuse xi x'ihin Maria, ko Maria xi naaha Jesu. Jesu xi 'mih_i Cristo.

¹⁷ B'a ts'in j'aha te nju tkjá ntje chá xi nibaha ra Abraham santaha David. Askahan ta te njuhú tkjá ntje chá j'a ngáha santa nkúhu nga ngjinijé xuta Israel Babilonia. Ko askahan nk'ie nga ja ngjinijé xuta Israel Babilonia, ta te njuhú tkjá ntje chá j'a ngáha santa nkúhu nga j'ai tsin xi Cristo.

B'i ts'in kik'inyaha Jose nga Jesucristo tsin

(Lc. 2:1-7)

¹⁸ B'i kama nga tsin Jesucristo. Maria xi kama naaha Jesu, kui xi ja tjindakoho nga kuixanko Kuse. Tunga kin-tehe ní nga k'uéntuko xinkjín, tu ntíhí kik'a Maria, ntí xi kitsjáha Espiritu Santo. ¹⁹ Ko Kuse xi kama x'ihin, kui xi nku nda xi je tjíya animaha ko najmi mjehe nga k'uéchjit'ain Maria. Kui nga kama mjehe ra nga jyukj'i k'uéjnaha.

²⁰ Tunga askahan ni nga ja kits'innkjink'un Kuse ni xu'bi, nku ntítsjehe Ntíaná tsakúchjihí yjoho nga nijná ján ko b'a kitsúhu:

—Ji Kuse xi ntjehe David, najmi tu binkjuin nga n'ekjáiin saha ri Maria xi ja tjindakohi nga kuinchjunkohi. At'aha ntí xi y'a Espiritu Santo kitsjáha. ²¹ Nku ntíx'in tsíhin ko Jesu t'et'aihí ntíu, at'aha kui xi ts'in ndáihí ngatitsuhun xuta xi ts'e nga ts'ínk'anki.

²² B'a kama ngayjee ni xu'bi tu xi tsitjusuhun én xi kitsú Ntíaná nga kits'ínkinchja nda profeta:

²³ Takjín xunkúu k'ua nku ntí.

Nku ntíx'in tsíhin ko Emanuel k'úin ntíu. Kui j'áiin xi tsuhu ra: Ntíaná tijnajinná.

²⁴ Nk'ie nga j'aha Kuse nga kik'ai chinihi, as'ai kits'in xi nkú nga kitsúhu ntítsje-

he Ntiana. Kits'inkjähin nga Maria kama chjuuhün. ²⁵ Tunga najmi kits'inkohó santa nkúhu nga kitsin ntú, ko kitsjá j'áhin nga Jesu k'úin.

B'i ts'in j'aisehe já nkjink'uun ntí Jesu

2 Belen kitsin Jesu, nanki xi tijnaji-hin ante Judea, nistjin nga tjihin xá nda rej Herode. Kui nistjiun j'ai nanki Jerusalen já nkjink'un xi nibaha xi má tjuhu ts'ú ² ko b'a incha kitsú nga kingjásjaiya:

— Má tijná nda reihí xuta xi ntje judio tjeheñ ra xi ja kitsiun? At'aha santaha ján anteni má xi tjeheñ tju ts'ú, kiyai niñu xi ts'e ko kjuái n'etsjoihi ntú.

³ Nk'ie nga kint'é nda rej Herode ni xu'bi, tu ni xí kis'entahá ra ko ta kis'entaha ra ngayjee xuta nanki Jerusalen. ⁴ As'ai kinchja njaha nda rej ngatentee já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatexumoo. Kingjásjaiya-ha má xi tjeheñ tsín xi Cristo. ⁵ B'a incha kitsú jóo:

— Xi tjeheñ Belen, nanki xi tijnajihin ante Judea. At'aha b'a ts'in y'et'a éhen Ntiana nda profeta:

⁶ Máha Belen, nanki xi tijnajihin ante xi ts'e xuta Juda, najmi kui xi 'yún ichí sa ajihin já tjaxáha xuta Juda.

At'aha yo stjün nku nda tjaxá kui xi kúnnta xuta ts'an xi xuta Israel.

⁷ As'ai Herode kinchja 'maha já nkjink'uun ko kingjásjaiya ch'ich'ihin mí nistjihin kama chji niñuu. ⁸ Nga ja kama, as'ai kits'inkji nanki Belen nga b'a kitsúhu jóo:

— Tankfún ko chasjaiya sisiun ntú. Nk'ie nga sakúsainuu, t'inya ngáhanú tu xi ko an kfin ts'intsoho ra.

⁹ Nk'ie nga ja tsasinju já nkjink'uun én xi kitsú nda rej, incha kits'in ngáha niyá. Ko niñu xi kieke antehé má xi tjeheñ tju ts'ú, tu nku tjeñ títjuhún ra santa nkúhu nga tsichu sasin'yún má kji-

jña ntú. ¹⁰ Nk'ie nga kieke ngáha jóo niñuu, tu ni xí tsjohó kamaha. ¹¹ Incha jas'en ni'yoó ko kieke ntú ko Maria xi naaha maha. Tsinchakunch'int'aha ntú nga kits'intsoho. As'ai kijek'á kaxaha ko kitsjáha ntú ni xi incha y'a. Kitsjáha toonsine, ko ni xi sinjeñ xi 'mi incienso, ko ni xi sinjeñ xi 'mi mirra.

¹² As'ai kik'óya ngáha já nkjink'uun antehé. K'já niyá incha jak'já, at'aha kik'inya títjuhún nga niñjá ján nga najmi ta tjihin nga kjuaha má tijná Herode.

Xi cháha Jesu b'i ts'in ngjikohe ante Egipto

¹³ Askahan nga ja ngji já nkjink'uun, nku ntitsjehe Ntiana tsakúchjhi yjoho Kuse nga nijná ján ko b'i kitsúhu:

— Tisintjein, chjubéi ntú ko naaha. Ante Egipto t'yúkoj. Yo tinchin santa nkúhu nga xinya kixi ngáhara. At'aha Herode kuangisjai ntú tu xi ts'ink'iehen.

¹⁴ As'ai tsisintjen Kuse, jak'já ntú ko naaha ntú ko tsitjuko jyún nga ngji Egipto. ¹⁵ Yo y'ejña santa nkúhu nga k'ien Herode. B'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntiana xi kits'inkinchjaha nda profeta: “Egipto kinchjaha ra Ntina.”

B'i ts'in kits'ink'ien Herode ntí xiu

¹⁶ Nk'ie nga kamankjihin Herode nga najmi kits'intjusun já nkjink'uun ni xi kitsúhu, tu xí kjahán kamaha. Kitsjá kjuu nga n'ek'ien ngatentee ntix'in xi tjin Belen ko xi tjin andai nantjo. Kits'ink'ien ngatentee xi tjihin santaha jo nú, at'aha kik'axki nistjin xi kitsú já nkjink'uun nga kieke niñuu.

¹⁷ B'a ts'in tsitjusuhun éhen Ntiana xi y'et'a nda profeta Jeremia:

¹⁸ Kinu'yá nanki Rama nku nta, tjin xi tijkintáya ko tu xí uhún tibehe.

Kui xi Rakel xi tijkintát'a ntíhi.

Najmi ta mjehe ra n'ek'íejyu at'aha ja k'ien ntíhi.

Xi cháha Jesu b'i ts'in ngjikohō nanki Nazaret

¹⁹ Askahan nga k'ien Herode, nk'ie nga tjiña sa Kuse Egipto, nku ntítsjehe Ntíaná tsakúchjihí yjohō nga nijná ján ko b'i kitsúhu:

²⁰ —Tísintjein, chjúbéí ntíu ko naaha. T'inko ngáhani má tjíntu xuta xi ntje Israel tjehe ra. At'aha ja jesun já xi mjehe ts'ínk'ien ntíu.

²¹ As'ai tsisintjen Kuse, jakj'á ntíu ko naaha ntíu ko niba ngáha má tjíntu xuta Israel. ²² Kitsankjún nga ngjuai ante Judea at'aha kint'é én nga Arkelao tibatéxuma yo antehē Herode xi kama na'mihí. Tunga kik'ai chini títjuhún ra xi má nga kik'inyaha nga ante Galilea ngjuai.

²³ As'ai ngjik'iejña nanki xi 'mi Nazaret. B'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntíaná xi kinchja já profeta, nga nku nda xi nibáha Nazaret k'úin Jesu.

B'i ts'in y'énijmí Jua Bautista

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

3 Kui nistjin ján j'aik'iénijmí Jua Bautista ante kixi xi tjin ante Judea.

² B'i kitsú nga y'énijmí:

—Tankínchj'aha ruu animanuu, at'aha ja 'yún tiña tjiñanuu Ntíaná nga tibatéxumanuu nd'ai.

³ Jua kinchjanimiyaha nda profeta Isaia nk'ie nga b'i ts'in y'é'ta:

Tínu'yá ntaha nku nda xi tíkjintáya ante kixi:

“T'endo niyáha Ntíaná. Tjen naxuu niyáha.”

⁴ Nk'ie nga y'ejña Jua, najyun xi kamandakoho ntsjaha chu camello bja ko nku tjabaxín b'ékjá. Chjubá ko ntsjényá kjine. ⁵ Tsitju xuta nanki Jerusalem ko ngayjee xuta xi tjin ante Judea ko andai ntáje Jordan nga j'aisehe Jua. ⁶ Incha kusaténtájin ntáje Jordan nk'ie nga kits'ínkie yjohō nga tjiñin ngatitsun.

⁷ Nk'ie nga kieke Jua nga nkjin já fariseo ko já saduseo tjiñcha fai nga mjehe nga saténtá, as'ai b'i kitsúhu:

—Já ch'onk'un xi b'a k'un! ¿Yá xi b'a kitsúnuu nga kuiyúhuu kjuakjahan Ntíaná xi ja tjen tiña? ⁸ Tu sahá n'oo ni xi kuakúchji nga ja tsankinchj'aha ruu animanuu. ⁹ Najmi tu yjonuu ch'anachohō: “Ntjehe Abraham ná”, tsa kuixín. At'aha an b'a tixinnuu nga santaha kui ndjioi Ntíaná kama ts'ín ma ntjehe Abraham. ¹⁰ Ja tjiña nda ichō nd'ai nga kuate kjamaha yóo. Kui nga ngayjee yá xi najmi nda tu xi tsjáha, kui xi stísun ko chjanik'ajin ajin nd'íu.

¹¹ An ntánijua tibaténtákoñonuu tu xi kuakínchj'aha ruu animanuu. Tunga xi nibáha askahan nga an 'yún nk'a tjen sa, xi ndahachí najmi tshuna tsa kfinkohō ntéhe. Kui xi Espiritu Santo ko nd'í kuaténtákoñonuu. ¹² Kui xi nkú joyaha nda xi ts'in chuhun tuniñu. Ja kjiya ntsja yá xi ts'in chunkohō ra tuniñuhu, tu xi ts'ínkj'a t'axihin tuniñu ko xin ts'ínkj'a tjabaha. As'ai kjuátjo tuniñu ni'ya njihí ko k'uéti tjabaha ajin nd'í xi najmi ta kamaha ra kuayáyaha.

B'i ts'in kusaténtá Jesu

(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³ As'ai tsitju Jesu ante Galilea. Ntáje Jordan j'aisehe Jua tu xi kuaténtáha ra. ¹⁴ Tunga najmi tít'sín yuhú Jua nga tjuhun. B'i kitsúhu Jesu:

—Ji ní xi tjiñin nga kuatentáni. ¿Nkú tjiñin ra nga an tinibásehení nga kuaténtahara?

¹⁵ Tunga b'ihí kitsú Jesu:

—N'e yi nd'ai, at'aha nda tjin nga n'etjusaán ngatentee ni xi mjehe Ntíaná.

As'ai kits'ín yu Jua. ¹⁶ Nk'ie nga ja kusaténtá Jesu, as'ai tsitjujin ntánijuo ko tu tsix'áhá nk'a ján ko kieke Jesu Espirituhu Ntíaná xi nkú joyaha nku chutuju nga nibajennehe. ¹⁷ As'ai kinu'yá nk'a ján nku nta xi b'a kitsú:

—Kui xu'bi xi Ntina. 'Yun tjona. Tsjon
nkjun mana Ntina.

**B'i ts'in kits'in nganaha
Jesu ndanindoo**

(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

4 As'ai Espiritu Santo ngjiko t'axihin
Jesu ante kixiu tu xi kujut'ayak'uhun
ra ndanindoo. ²Yo y'ejna kjintia yachan
nistjin ko yachan nistjen. Askahan
kama bjoho. ³As'ai ndanindoo j'ai
kjut'ayak'uhun nga b'i kitsuhu:

—Tsa kjuaxi nga ji xi Ntini Ntiana, b'a
t'ihin ndjioi nga ninkuan katuma.

⁴B'i kitsu Jesu:

—B'i titsu xujun ehen Ntiana: “Na-
jmi nku tutu ninkuon xi ts'in nga b'entu
tik'un xuta. Ko ni ngayjee ehen Ntiana
machjehen xuta.”

⁵As'ai ndanindoo ngjiko Jesu nanki
Jerusalen. Kits'in s'esun ma 'yun nk'aha
ninku ⁶ko b'a kitsuhu:

—Tsa kjuaxi nga ji xi Ntini Ntiana, ch-
janik'anki yjohi. At'aha b'a titsu xujun
ehen Ntiana:

Ntiana k'uexa ntitsjehe xi ma nga kuhin.
Kjesintjenya ntsjahi
tu xi ndaha nku ndjio najmi satenkihi
tsukui.

⁷As'ai b'i kitsu Jesu:

—Ko b'i ta ts'in tijt'a ehen Ntiana: “Na-
jmi tu ji chjut'ayak'uin Ntiana, kui xi
Ntiani maha.”

⁸As'ai tu sa nkuhu asunntu tjenki xi
'yun nk'a ngjiko ngaha ndanindoo. Yo
tsakuyjehe ma batexuma ja rej xi tin
asuntee ko kjuachanka xi tihin nga
nkunku ⁹ko b'a kitsuhu:

—Ts'inkjas'ehen ngatente ni xu'bi tsa
kuisinkunch'int'ani nga chankjunni.

¹⁰B'i kitsu Jesu:

—T'in t'axinni, Satana. At'aha b'a ts'in
tijt'a ehen Ntiana: “Chankjun Ntiana,
kui xi Ntiani maha ko nkuhu kui
kuinuy'aeihin.”

¹¹As'ai ngji t'axin ndanindoo nga
y'ejna suba Jesu, ko incha j'ai ntitsjehe
Ntiana nga j'aisinkoho.

B'i ts'in kik'atuts'ihin xaha Jesu

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹²Nk'ie nga kint'e en Jesu nga
kjiya'yun Jua, ngji ante Galilea.

¹³Tsitju nanki Nazaret nga ngjik'iejna
Capernaum, nanki xi tjina andai
ntachak'uun xi tjehe ma nga y'entu
xuta xi y'aha ra ntje cha Zabulon ko xi
y'aha ra ntje cha Neftali. ¹⁴B'a kama tu
xi tsitjusuhun ehen Ntiana xi y'et'a nda
profeta Isaia nga b'i kitsu:

¹⁵Antehe xuta xi y'aha ra Zabulon

ko antehe xuta xi y'aha ra Neftali,
ante xi tina maha andai ntachak'uun,
ngabantata taje Jordan,

Galilea ma nga ta jintu xuta xi najmi nt-
je Israel y'aha ra.

¹⁶Xi jintu ma jyuun ja kiki nku nd'i
chanka.

Xi jintu ma tje nk'iehen ngabayoo ja
kitsjehe nku nd'i.

¹⁷Kui nstjiun kik'atuts'ihin Jesu nga
y'enijmi. B'i kitsu nga kinchjako xuta:

—Tankinchj'aha ruu animanuu, at'aha
ja 'yun tina tjinanuu Ntiana nga tibatex-
umanuu nd'ai.

**B'i ts'in kinchjaha Jesu ja
ni'yakuy xi tjuhun**

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

¹⁸Nk'ie nga tsu'ba Jesu andai
ntachak'un Galilea, kiki jo ja xi nts'e
maha xinkjin. Kui xi Simon xi ta 'mi
Pedro ko Andre. Tjinha kjanik'a naya
tjioho ajin ntoo, at'aha tjio incha tsuba
joo. B'i kitsu Jesu:

¹⁹—Jun ja, tsjennkinu. An ts'ian nga
xuta nuboo.

²⁰Ta kuihi chubo y'entu joo naya ko
kitsjennkihi Jesu. ²¹As'ai ngjindju sa ko
yo kiki jo ja xi ta nts'e maha xinkjin.
Kui xi Santiago ko Jua xi jaha Zebedeo.

Tjintuyáko tsutsuhu na'mihí nga tijncha b'énda na'yaha. As'ai kinchjaha Jesu jóo. ²²Ta kuihi chubo y'entu jóo tsutsuu ko na'mihí nga kitsjennkíhi Jesu.

B'i ts'in kama njakúnehe xuta Jesu

(Lc. 6:17-19)

²³Kikjatsú'ba Jesu ngayjee ante xi tjin Galilea. Tsakúya aya ni'ya sinagoga xi tjin yo ko y'enijmí én nda tsuhu Ntíaná nga Ntíaná xi batéxuma. Kits'innkíhi tu mí ch'ihín ni xi k'uhun xuta. ²⁴As'ai ngayjee ante xi tjin ante Siria kichuban-ijmíyaha Jesu. Jaich'áha ngatentee xuta un xi tjin yo, xi tinea yjoho nga nkjin tikjá ch'in xi k'uhun, xi un tibehe, xi tjin-tujhin jánindoo, xi tihin ch'in b'atsé, ko xi najmi ma fi. Kits'innkíhi Jesu ngatentee xuta uun. ²⁵Kitsjennkíhi Jesu nkjin nkjún xuta xi nibaha ante xi tjin Galilea ko Decapoli, xi nibaha nanki Jerusalem ko ante xi tjin Judea ko xi tjin ngabantá ntaje Jordan.

B'i ts'in kitsúya Jesu yá xutaha xi nda tjin ts'e nginkun Ntíaná

(Lc. 6:20-23)

5 Nk'ie nga kieke Jesu nga tíma njakú nkjún xuta, as'ai ngjinji nku asunntu tjenki ko yo y'ejña. Yo kama njat'áha xuta ni'yakuyáha, ²ko b'i kitsú Jesu nga tsakúyaha:

³—Á b'a nda tihin ts'e xuta xi najmi tihin ra kjuanchiná xi tíma 'yún k'un, at'aha kui xi tjintujín má batéxuma Ntíaná.

⁴'Á b'a nda tihin ts'e xuta xi tikjin-táha, at'aha kui xi n'ek'íejyu.

⁵'Á b'a nda tihin ts'e xuta xi nima'kjuaha, at'aha kui xi ts'ínkjáhin nga kama ts'e t'anankiu.

⁶'Á b'a nda tihin ts'e xuta xi mangimjehe ra nga naxu kamaha, at'aha kui xi naxu kama.

⁷'Á b'a nda tihin ts'e xuta xi ma nimaha ra xuta, at'aha kui xi chase nimaha.

⁸'Á b'a nda tihin ts'e xuta xi je tjiyaha animaha, at'aha kui xi skué Ntíaná.

⁹'Á b'a nda tihin ts'e xuta xi tsjáha kjuajyu má nga tjin kjuachán, at'aha kui xi k'úin ntíhi Ntíaná.

¹⁰'Á b'a nda tihin ts'e xuta xi t'n'e unchaha nk'ie nga naxu ts'in, at'aha kui xi tjintujín má batéxuma Ntíaná.

¹¹'Á b'a nda tihin ts'ajun nk'ie nga ch'on kuitsunu xuta ko nga tsjénki unkienu ko nga nkjin tikjá én tsank'á ch'on tsu kuitsunu tu ngat'ana. ¹²Tsjo katumanu ko 'yún tsjo kat'enu, at'aha 'yún chánka chj'í xi n'ekjáin ngáha ruu ndjiojmi ján. At'aha b'a ta kin'ehe já profeta xi tjun kis'e nga jun.

B'i ts'in tsakúyaha Jesu já ni'yakuyáha xá xi tihin jóo asunteei

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

¹³'Jun xi nkú joyaha naxaha asuntee. Tunga tsa ndyja nga'yúhun naxo, ¿nkú ts'in kama ntia ngáha? Nku ni xi najmi chumi ni chj'íhi ra kama. Tu ngjuaiyahá sa natsin ján ko kuasinnehe xuta.

¹⁴'Jun xi nkú joyaha nd'íhi asuntee. Nku nanki xi tijnasun nku asunntu tjenki najmi ma s'ejña 'ma. ¹⁵Nk'ie nga nd'í b'éti xuta, najmi kinte kaxa b'éjnanki. Tu sa ní b'éjña nk'a tu xi ts'in ndzjehen ra nd'íu ngatentee xuta xi tjintu ayoo. ¹⁶B'a ts'in kats'in ndzjen nd'ínu nginkun xuta, tu xi skuéhe xuta ni xi nda t'n'o ko ts'íintsjoho Na'mínu xi tijná ndjiojmi ján.

B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu kjuatéxumaha Ntíaná

¹⁷'Najmi tu b'a ts'in n'enkjintak'un tsa an jái ts'inndyja kjuatéxumoo ko ni xi tsakúya já profeta. Najmi jái ts'inndyja niu. Jái ts'intjusan níná niu. ¹⁸At'aha kjuaxi ni xi tixinnu. Ndaha nku ntu xi

tjít'a kjuatéxumoo ndahachí najmi ndy-jajihinsén nk'ie nga tíjña sa nk'a ján ko t'anankiu. Kuitjusunyje ní.

¹⁹'Kui b'a maha, tsa tjín xi najmi ts'ínchjí ndaha tsa tu nku kjuatéxuma ichí xi tjít'a kjuatéxumoo, ko tsa b'a ts'ín kuakúyaha xuta xi kj'ai, kui xi 'yún ichí kama ngáha má batéxuma Ntíaná. Tunga tsa tjín xi ts'ín xi nkú títsu kjuatéxumoo, ko tsa b'a ts'ín kuakúyaha xuta xi kj'ai, kui xi chánka kama ngáha má batéxuma Ntíaná. ²⁰At'aha an b'a tíxinnuu. Tjihin nga 'yún naxu n'etjusun so jun ni xi mjehe Ntíaná nga já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo. Tsa najmi b'a n'oo, ndahachí najmi kuıntsubajiun má batéxuma Ntíaná.

**B'i ts'ín tsakúya Jesu
nga chankjáán xinkjá**

(Lc. 12:57-59)

²¹'Ja kinu'yó nga b'a kik'ihin xuta xi kis'e nistjin nk'ie: "Najmi tu n'ek'iein. Tsa tjín xi ts'ínk'ien anima, kui xi tjihin nga n'e kjuaha ra." ²²Tunga an b'a tíxinnuu nga tu yáhá ni xi ts'ínk'ianko nda nts'e, kui xi tjihin nga n'e kjuaha ra. Tu yáhá ni xi b'a kuítsuhu nda nts'e: "Á b'a nkjún ts'ín stjehenni", kui xi n'e kjuaha nginkun já tjíxoo. Ko tu yáhá ni xi b'a kuítsuhu nda nts'e: "Á b'a 'yún chihini ji", kui xi tjehe n'nd'íhí ngak'ien.

²³'Kui b'a maha, tsa tí'baihíni chjehi a-sun n'achan chje ko tsa yo kj'uaitsjein nga tinchun chánkoj nda nts'e, ²⁴tu sahá t'ejnai chjehi ankjín n'achan chje ko t'in chubako nda mahi tjun nda nts'e. As'ai nibák'ai ngáhani chjehi.

²⁵'Kítsa t'endakoi xi títitéjénehi nk'ie nga tjenko sai aya niyoo, tu xi najmi ts'ínkjas'ehen ra ji nda jue. At'aha tsa ts'ínkjas'ehin nginkun nda jue, as'ai nda jue ts'ínkjas'en ngáha ri aya ntsja nda xi kunnta nubayoo ko kui xi ngjuáya'yihin. ²⁶Kjuaxi ni xi tíxihin. Najmi kuitjui yo

santa nkúhu nga k'úéchjyjei toon xi tjehin.

**B'i ts'ín tsakúya Jesu nga
chankjáán kjuabixoon**

²⁷'Ja kinu'yó nga b'a kik'ihin xuta nistjin nk'ie: "Najmi tu biyunéi kjuabix-ahin." ²⁸Tunga an b'a tíxinnuu nga tu yáhá ni xi kuasehe nku tachjuún nga ngjuásihin, kui xi ajin animaha ja kuakangane kjuabixahan.

²⁹'Kui nga tsa tunkuin kixi xi títs'ínkijnejihin ri jé, tu sahá n'esjei ko kjin chjaniyai. At'aha tu sahá nda tjín ngat'a ts'i tsa ndyjat'a nku tíkjá yjonintehi, tu xi b'a ts'ín najmi chjanik'ajihin ngak'ien ngayjee yjonintehi. ³⁰Ko tsa ntsai kixi xi títs'ínkijnejihin jé, tu sahá tichákjái ko kjin chjaniyai. At'aha tu sahá nda tjín ngat'a ts'i tsa ndyjat'a nku tíkjá yjonintehi, tu xi b'a ts'ín najmi chjanik'ajihin ngak'ien ngayjee yjonintehi.

**B'i ts'ín kinchjanijmíyaha
Jesu kjuabixoon**

(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

³¹'B'a ta kik'in yaha xuta nistjin nk'ie: "Nda xi k'uéjña chjuúhun, kui xi tjihin nga tsjáha nku xujun xi má nga ja kits'ínkje kjuabixahan." ³²Tunga an b'a tíxinnuu. Tsa nku nda k'uéjña chjuúhun, tsa chjuúhun najmi kik'at'aha, kui ndo títs'ín nga chjuúhun t'ibangane kjuabixoon. Ko tsa kj'ai nda kuixanko ngáha tachjuún xi y'éjñaha x'ihin, kui ndo xi ta t'ibangane ni xi 'mihí kjuabixan.

**B'i ts'ín tsakúya Jesu nga nkjún
nga "kate Ntíaná" kuixíaán**

³³'Ja kinu'yó nga b'a kik'ihin xuta xi kis'e nistjin nk'ie: "Najmi tu: Kate Ntíaná, bixín tsank'ái. Tu sahá n'etjusuin ni xi t'n'ekie Ntíaná." ³⁴Tunga ahán b'a tíxinnuu. Ndahachí najmi tu "kate Ntíaná"

bixíún. Najmi tṽ ndjiojmi ján nungijiun ni xi kuixíún, at'aha yo tíjña Ntíaná nga batéxuma. ³⁵Ta ndaha najmi tṽ t'anankiṽ nungijiun ni xi kuixíún, at'aha Ntíaná batéxumaha. Ta ndaha najmi tṽ nanki Jerusalen nungijiun ni xi kuixíún, at'aha kui xi nankihí Nda Rej k'aku.

³⁶Ko ta ndaha najmi tṽ nintaku nungijiun ni xi kuixíún, at'aha najmi manu n'ek'ontjaiyo ndaha nku ntsjaku tsa taba ko tsa jma n'ek'íó. ³⁷Tsa tichasjaiyanu, "johon" tixíún tsa b'a tjin ko "najmi" tixíún tsa najmi b'a tjin. At'aha én xi s'esun saha, kui xi nibáha ra ndanindoo.

**B'i ts'in tsakúya Jesu nkú
n'ekaa xi ch'on títs'inná**

(Lc. 6:29-30)

³⁸'Ja kinu'yó nga b'a kik'ihin xuta nistjin nk'ie: "Xi ch'on ts'in, n'e ngajoya ngáha ra xi nkú kats'in. Tsa nku tunkun kats'in'uhun, a nku tunkun n'e'uhun. Tsa nku ni'yun kats'in'uhun, a nku ni'yun n'e'uhun." ³⁹Tunga ahán b'a tixinnuu nga tjehenntohoo xi ch'on títs'innuu. Tsa tjin xi k'onjin tsa kixihí, tjeihin ko tsa skjúhin. ⁴⁰Tsa tjin xi mjehe ts'ínkokjuahi xi má nga kj'éahi chinkahi, tjeihin ko chinka ntsjahi. ⁴¹Tsa tjin xi ts'in kjuayúhun ri nga k'úinkoi ch'áha nku kilometru tjihin, tṽ sahá t'inkoi jo kilometru tjihin. ⁴²Tjeihin xi kuankihi tsa mí nihi ko najmi tṽ xin chasei tsa tjin xi mjehe kuenyahi tsa mí nihi.

**B'i ts'in tsakúya Jesu nga
tjihin nga n'etjáa xinkjá**

(Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³'Ja kinu'yó nga b'a kik'ihin xuta nistjin nk'ie: "N'etjói xuta xinkí ko n'e unchai xuta kontrahi." ⁴⁴Tunga ahán b'a tixinnuu nga tṽ sahá n'etjói xuta kontranu. Tinchihu Ntíaná nga nda kats'ínko xi ch'on títsunuu. Nda n'ohoo xi

unkienuu. Chubantjo nginkun Ntíaná xi ch'on títs'innuu ko xi tjennki unkienuu.

⁴⁵'B'a n'oo tṽ xi b'a ts'in kamahanu ntíhi Na'minuu xi tíjña ndjiojmi ján. At'aha kui xi ts'intjuhu ts'íu ngayjee xuta, ndaha tsa xi ch'onk'un ko ndaha tsa xi nda. Ko ts'ínk'aha ts'í ngayjee xuta, ndaha tsa xi naxu ts'in ko ndaha tsa xi najmi naxu ts'in. ⁴⁶At'aha tsa n'etjói xi tjoho jun, ¿mí chjhi xi kijnenuu nk'ie? Santaha já xi fáchjintjai ch'á nga ts'ínxát'aha já Roma b'a ta incha ts'in. ⁴⁷Ko tsa tṽ subahá já nts'o xi súniñohoo, ¿mí ni nda tjihin xi t'n'o nk'ie? Santaha xuta xi najmi be Ntíaná b'a ta incha ts'in. ⁴⁸Katumo xi tjihin nga kamo. At'aha tsjehé Na'minuu xi tíjña ndjiojmi ján.

**B'i ts'in tsakúya Jesu xi nkú
ts'in nda kuintsubaá**

6'Najmi tṽ nginkun xuta naxu n'esjo yjonuu, tsa tṽ xi skuhehenuu nga naxu t'n'o. At'aha tsa b'a n'oo, najmi chumi ni chjhi xi tsjanuu Na'minuu xi tíjña ndjiojmi ján.

²Kui b'a maha, nk'ie nga k'uaihini chjehi, najmi tṽ tjio tjtjun n'ekjanei, xi nkú ts'in xuta xi tṽ tsjohó ra bakúchji xi nkú ts'in benkjún Ntíaná aya ni'ya sinagoga ko aya niyoo, tṽ xi nda skuhehe ra xuta. Kjuaxi ni xi tixinnuu. Ja títs'ínkjáihin chji xi ts'e jóo. ³Tunga ji, nk'ie nga t'bai chjehi, najmi tjihin nga skué ntsa skjún ni xi títs'in ntsa kixi. ⁴Tu sahá jyuhú kj'i tjein chjehi. Ko kui Na'mihí xi tibe ni xi 'ma t'n'ei, kui xi tsjáhi chjhi.

**B'i ts'in tsakúya Jesu xi nkú
ts'in chubakaa Ntíaná**

(Lc. 11:2-4)

⁵Nk'ie nga chubakoo Ntíaná, najmi b'a tṽ n'o xi nkú ts'in xuta xi tṽ tsjohó ra bakúchji xi nkú ts'in benkjún Ntíaná. Kui xi tsjohó bincha ndju aya ni'ya sinagoga

ko niyatée nk'ie nga nchjako Ntíaná, tu xi skuēhe ra xuta. Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ja títs'ínkjáíhín chjí xi ts'e jóo. ⁶Tunga ji, nk'ie nga chubakoi Ntíaná, tíjtás'eín aya 'mahí, t'echjái ankuahí ko chubakoi Na'mihí xi tíjñako subahi má 'moo. Ko kui Na'mihí xi tibe ni xi 'ma tíma, kui xi tsjáhi chíhi.

⁷Nk'ie nga chubakoo Ntíaná, najmi tu n'e chjón én xi najmi tíjín sin, tsa ta kui ta maha én xi chūbo, xi nkú ts'ín xuta xi tíjín asuntee. Kui xi b'a maha nga nguénñjuhu Ntíaná tu ngat'aha nga 'yún tse tínchja. ⁸Kui nga najmi b'a tu n'ehenu jun xi nkú nga ts'ín xuta xu'bo. At'aha jahá be tíjün Na'minuu ni xi machjén-nuu kintehe ni nga kuínchíhuu.

⁹Kui b'a maha, b'í ts'ín chubakohonu Ntíaná:

Ji Na'miní xi tinchin ndjiojmi ján, katenkjúhin xuta.

¹⁰Tatexumani.

Katuma t'anankii ni xi mjehi xi nkú nga ta tíma ndjiojmi ján.

¹¹Tjenni nd'ai nichine xi machjénni.

¹²N'endyjat'aní ngatitsunni, xi nkú ts'ín jín ta n'endyjat'aihi xi ch'on títs'ínni.

¹³Najmi tu 'báinteí nga kuíjnejiin nga chjút'ayák'unni.

Tu sahá chjúxinní ni xi ch'onk'uun.

At'aha ji xi batexumai,

ko ji xi tíjín nga'yún,

ko ji xi tíjín kjuachánka tu nkj'íhé ni.

B'a tíjín.

¹⁴At'aha tsa n'endyjat'ohoo xuta xi ch'on títs'ínnuu, b'a ta ts'ín ts'ínnnyjat'anuu Na'minuu xi tíjña ndjiojmi ján. ¹⁵Tunga tsa najmi n'endyjat'ohoo xuta xi ch'on títs'ínnuu, b'a ta ts'ín Na'minuu najmi ts'ínnnyjat'anuu ngatitsunnuu.

B'í ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín kuíntsuba kjintíaa

¹⁶Nk'ie nga kuíntsuba kjintíó, najmi tu nusin kat'enuu xi nkú 'behe xuta xi tu tsjohó ra bakúchji xi nkú ts'ín benkjún Ntíaná. At'aha kui xi ndzjen ts'ínk'íe ankjín tu xi skuēhe ra xuta nga tíjntu kjintíaa. Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ja títs'ínkjáíhín chjí xi ts'e jóo. ¹⁷Tunga ji, nk'ie nga kuínchun kjintíái, tu sahá chjújín natí sisin ntsjáhi ko tanejin ankjín. ¹⁸B'a ts'ín najmi skuēhe xuta nga tinchun kjintíái. Tu Na'mihí ní xi skuē, at'aha kui xi tíjñako subahi má 'moo. Ko kui Na'mihí xi tibe ni xi 'ma tíma, kui xi tsjáhi chjíhi.

B'í ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín s'eyaná

(Lc. 12:33-36; 16:13)

¹⁹Najmi tu ei asuntei n'e nchinái yjohi, má nga ts'ínkatsúhun xubúu ni xi tíjín ko má nga ma stu ni xi tíjín ko má fas'en já ndyjé. ²⁰Tu sa ní ndjiojmi ján n'e nchinái yjohi, má nga najmi ts'ínkatsúhun xubúu ni xi tíjín ko má nga najmi ma stu ni xi tíjín ko má najmi fas'en já ndyjé. ²¹B'a tíxihin at'aha má nga tíjña kjuanchínáhi, yo ta tíjña animáhi.

²²Tunkuín, kui xi xi nkú joyaha nku nd'í xi ts'ín ndzjehen yjonintehi. Kui b'a maha, tsa tunkuín fas'en ni xi nda, ngayjee yjonintehi s'e ndzjehen. ²³Tunga tsa ni xi najmi nda fas'en tunkuín, ngayjee yjonintehi s'e jyuhun. Kui nga tsa ni xi tíjín nga ts'ín ndzjehen ri tu sahá ts'ín jyun, 'yún nkjún jyun má tinchin ma!

²⁴Ndaha nku nda musu najmi ma ts'ínxát'aha jo já ntia. At'aha nku xi ts'ín unkie ko nku xi ts'íntjo, ko a ra ts'ínxát'a sisihín nku ko ch'on ts'ín kuasehe xinkuu. Kui nga najmi kama n'exát'aha ruu Ntíaná ko kjuanchínóo.

**B'i ts'in tsakúya Jesu nga
Ntjaná kuhun ntíhi**

(Lc. 12:22-31)

²⁵ 'Kui kjuaha nga b'a tíxihinnuu. Najmi tu fantaha ruu yjonuu ni xi machjén-
nuu, mí nihi xi chinoo ko mí nihi xi s'iu. Ta ndaha najmi tu fantaha ruu yjonuu ni
xi machjéhen yjonintenuu, mí najyuhun
xi ndyjo. Nk'ie ní nga kuíntsuboo, kui
ní nihi xi 'yún chjíhi ra nga nichinee. Ko
yjonintenuu, kui xi 'yún chjíhi ra nga na-
jyuu. ²⁶ Chasoho nise xi tjíma tjen nk'a
ján. Najmi b'éntje, najmi b'ékú ko na-
jmi fá'tjo ni xi k'ine. Tunga Na'minuu xi
tj'na ndjiojmi ján tsjáha nichine. Ko jun,
za najmi 'yúhún chj' so nga nisee? ²⁷ Ko
ndaha tsa 'yún kjúántaha ruu yjonuu tu
xi sáhanu masen metru, najmi tjín xi nkú
ts'in sáhanu masen metru.

²⁸ '¿Ko á jun fantaha ruu yjonuu na-
jyun xi ndyjahanu? Chase chubayohoo
xi nkú ts'in sá naxú j'noo. Najmi ts'inxá ko
najmi ts'innda nachjún. ²⁹ Tunga an b'a
tíxinnuu nga ta ndaha nda rej Salomon
xi 'yún chánka kama nistjin nk'ie, najmi
b'a k'un najyun xi kingja xi nkúhu naxúy.
³⁰ Tsa Ntjaná b'a tsjo ts'ínk'féntu j'na xi
chuba ma cháhá, xi nd'ai ma chá ko
ndyjunni kuíti, za najmi tu sahá 'yún tsjá
sanuu najyun xi ndyjo jun xi 'yún chj'
so nga j'noo? ¡Á b'a 'yún ichi s'ejihinnuu
Ntjaná!

³¹ 'Kui b'a maha, najmi tu fantaha ruu
yjonuu: "¿Mí nihi xi chineé?" ko "¿Mí
nihi xi s'já?" ko "¿Mí najyuhun xi ndy-
jaá nd'ai?" tsa kuixiún. ³² At'aha ngaten-
tee ni xu'bi bangisjai xuta xi najmi be
Ntjaná, tunga jahá be Na'minuu xi tj'na
ndjiojmi ján nga machjénnuu ngaten-
tee niy. ³³ Títjun tjehennto nga katatéx-
umanuu Ntjaná ko n'oo ni xi naxu
nginkun, ko b'a ts'in tu k'uaisuhinnuu
ngayjee ni xu'bi. ³⁴ Najmi tu fantaha
ruu yjonuu mí nihi xi kama ndyjunni.
Ndyjunni s'e ngáhanuu ante nga kjúánta

ngáha ruu yjonuu. At'aha ngayje nistjin
y'a kjuasti xi ts'e.

**B'i ts'in tsakúya Jesu nga
najmi n'ek'anjiá jé xuta**

(Lc. 6:37-38, 41-42)

7 'Najmi tu n'ek'anjiu jé xuta xi k'jái,
tu xi najmi ts'ínnijéhenuu Ntjaná.
² At'aha xi nkú nga ts'in n'ek'anjiu jé xu-
ta xi k'jái, b'a ta ts'in ts'ínnijé ngáhanuu
Ntjaná. Ko chuba xi n'e chjón nga
ch'achuboo, ta kuihi xi k'uachubako
ngáhanuu Ntjaná.

³ '¿Nkú ts'in ji tíchasehe ri stjé xi
kjinkihitunkun nda nts'ei nk'ie nga na-
jmi títs'in ndzjehin yáxu'ba xi kjinki
tunkuin? ⁴ Nk'ie nga yáxu'ba kjinki
tunkuin, ¿nkú ts'in b'a k'úhín ri nda
nts'ei: "K'uaíntení nga k'uasjénkia stjé xi
kjinki tunkuin?" ⁵ Tín'ei ni xi ts'in xi tu
tsjohó ra bakúchji xi nkú ts'in benkjún
Ntjaná ni xi n'ení ní. N'esje mahi tjun
yáxu'ba xi kjinki tunkuin, tu xi nda kama
ndzjehen ri nga n'esjenki stjé xi kjinki
tunkun nda nts'ei.

⁶ 'Najmi tu 'bohó nañóo ni xi je
nginkun Ntjaná ko najmi tu chinjo ch-
janik'ajihuu ni tsjo k'unnuu, at'aha
kuasinne chu ni xi tsjo k'unnuu ko san-
taha ko jun kjinenuu chu.

**B'i ts'in tsakúya Jesu nga
kuínchíi Ntjaná ni xi nda**

(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷ 'Tínchíu, ko Ntjaná tsjánuu.
Tínchísjo, ko sakúnuu. N'ekjano ankjuo,
ko chjux'ánuu. ⁸ At'aha ngatentee xi
banki ts'ínkjáhih. Xi bangisjai sakúhu.
Ko xi ts'ínkjane ankjuo chjux'áha. ⁹ ¿A
tjín ajinnuu nku xi tu ndjiohó tsjáha
ntíhi nk'ie nga nínkuán kuankihí? ¹⁰ Tsa
tjio kuanki ntíhi, za tu yehé tsjáha?
¹¹ Santaha ko jun xi ch'onk'un yo nga
'bohoo ni xi nda ntínuu. ¿A najmi tu
sahá Na'minuu xi tj'na ndjiojmi ján 'yún
tsjá saha ni xi nda xuta xi kuankihí?

¹² 'Kui b'a maha, xi nkú ts'ín mjenuu nga n'enuu, b'a ta n'oho xuta xi kj'ai. Kuihi niu xi bakúya kjuatéxumoo ko ni xi y'ét'a já profeta.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku ankjua

(Lc. 13:24)

¹³ 'Títjás'oon ankjua ntsjyoo. At'aha tayá ankjua ko tayá niyá xi fi má nga ndyja xuta. 'Yún nkjin xi t'íncha fas'en ankjua xu'bo. ¹⁴ Tunga ntsjyahá ankjua ko ntsj niyá xi fi má nga b'entu xuta. Chuba xi t'íncha sakúhu ankjua xu'bo.

B'i ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín yaha ra xuta

(Lc. 6:43-44)

¹⁵ 'Chúhuun yjonuu já profeta tsank'óo. Kui xi kj'uaí ts'ín nimakjua maña yjoho xi nkúhu chutsanka, tunga kjahán t'jintuyáha xi nkúhu chu kjan. ¹⁶ Kamankjinnuu nkú k'un jóo nk'ie nga choo ni xi ts'ín. At'aha ni xi ts'ín xuta, kui xi nkú joyaha tu xi bjaha nku yá tu. ¿A jñá na'yáhá xi bjaha tuntsjajé? ¿A yá na'yáhá xi bjaha tu higo? ¹⁷ Ngatentee yá xi nda bjaha tu xi nda. Ko yá xi najmi nda bjaha tu xi najmi nda. ¹⁸ Nku yá xi nda, najmi ma bjaha tu xi najmi nda. Ko nku yá xi najmi nda, najmi ma bjaha tu xi nda. ¹⁹ Ko ngatentee yá xi najmi bjaha tu xi nda, stisún ko s'et'í ajin nd'íu. ²⁰ Kui b'a maha, cháhanu já profeta tsank'óo nk'ie nga choo tu xi ts'e.

B'i ts'ín tsakúya Jesu yá xi kjuas'enjin nga Nt'ianá xi kuatéxumaha

(Lc. 13:25-27)

²¹ 'Najmi kjuas'enjin nga Nt'ianá xi kuatéxumaha ngatentee xuta xi: "Ji nda maestru, ji nda maestru", títuna. Xi tít'íntjusun ní xi nkú ts'ín mjehe Na'mina xi t'jña ndjiojmi ján, kuihi xi kjuas'enjin yo. ²² Nk'ie nga kuichú nistjin nkjin nkjún xi b'a kuítuna: "Ji Nda

Nt'ia, ji Nda Nt'ia, ngajohi y'enijmí, ngajohi tsich'onsjeheni jánindo ko nkjin kjuankjún kin'ei." ²³ Tunga an b'a xín ngáha ra xuta xu'bo: "Ndahachí najmi benuu. Tankín t'axinnú jun xi ch'on kin'o."

B'i ts'ín tsakúya Jesu yá xutaha xi nkjink'un

(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

²⁴ 'Kui b'a maha, ngatentee xuta xi nt'é éna ko ts'íntjusun, kui xi nkú joyaha nku nda kitikjua xi kits'ínnadasún ni'yaha asun ndjio. ²⁵ As'ai kik'a ts'íu, kama 'yún ntáje, ko ntjo kits'ínk'ajni ni'yoo nga mjehe kjaníts'in. Tunga najmi tsijnehé at'aha asun ndjio kamandasún. ²⁶ Tunga ngatentee xuta xi nt'é éna ko najmi ts'íntjusun, kui xi nkú joyaha nku nda chini xi kits'ínnadasún ni'yaha asun tsumíu. ²⁷ As'ai kik'a ts'íu, kama 'yún ntáje, ko ntjo kits'ínk'ajni ni'yoo nga mjehe kjaníts'in. Tsijne ni'yoo nga tsatsunyje. ²⁸ Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga b'a kitsú, tu ni xí kama nkjúnun ra ngayjee xuta xi nkú ts'ín t'ibakúya. ²⁹ At'aha t'ibakúya xi nkúhu tsa xá t'jhin. Najmi b'a ts'ín t'ibakúya xi nkú ts'ín bakúya já chjine'éhen kjuatéxumoo.

B'i ts'ín kits'ínk'ihí Jesu nku nda xi k'uhun ch'in fentujnu

(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

8 Nk'ie nga j'aijen ngáha Jesu nga ni-baha asunntu tjenkiu, nkjin nkjún xuta kitsjennk'ihí. ² As'ai j'aisehe Jesu nku nda xi k'uhun ch'in fentujnu. Tsasinkúnch'int'aha ko b'i kitsúhu:

—Ji nda maestru, tsa ji xi mjehi, kama n'e jení nga chjúninní ch'in xi k'unna.

³ Kingjénne ntsja Jesu nga kits'ínko nda uun ko b'i kitsúhu:

—Mjena. Katuma jei.

Ta kuihi chubo tsitjuxh'in ch'ih'in ndo.

⁴ As'ai b'i kitsúhu Jesu ndo:

—Ji najmi tu ch'a xi 'miyaihi ni xi kamat'ain. T'ihinkúchijihí yjohí nda na'miu ko tjein chje xi nkú ts'in y'éjña Moise, tu xi skue kixihi xuta nga ja kamanda ngáhani.

B'i ts'in kits'innkihi Jesu nda musuhu nku nda jun k'aku

(Lc. 7:1-10)

⁵Nk'ie nga jas'en Jesu nanki Capernaum, as'ai j'aisehe nku nda jun k'aku nga j'ainkihi nku kjuanda. ⁶B'i kitsúhu:

—Ji nda ntja, nda musuna kjijña un ni'yana. Najmi ta ma ts'in niyáha ko un tbehe.

⁷B'i kitsú Jesu:

—Kama kfin ts'innkihi.

⁸Tunga b'ahá kitsú nda jun k'aku:

—Ji nda ntja, najmi an tsuhuna tsa ni'yana kuitjás'ein. Tu b'a tixín ní nga katumanda nda musuna, ko kamanda ndo ma. ⁹At'ahá xi nkúhu an, tijnana xi batéxumana ko ta tjinna já jun xi batexumaha. Nk'ie nga: "T'in", xihin nku, as'ai fi. Ko tsa: "Nibái", xihin k'aj, as'ai nibá. Ko tsa nku nda musuna: "N'ei kui ni", xihin, as'ai ts'in.

¹⁰Nk'ie nga kint'é Jesu én xi kitsú ndo, kama nkjühun ko b'i kitsúhu xuta xi tjenko:

—Kjuaxi ni xi tixinnuu. Ndaha nku xuta xi ntje Israel tjeheh ra najmi kjee sakújinna xi b'i ts'in s'ejihin an xi nkú ts'in s'ejihin ndai. ¹¹Ko b'a tixinnuu. Nkjin nkjún xuta xi niba tu má xi tjeheh ni ko k'úéntut'áko yámixo ntje chána Abraham ko Isaac ko Jacob má batéxuma Ntjaná. ¹²Tunga xuta xi tjeheh ra nga kjuas'en kai má batéxuma Ntjaná, kui xi ngjuaiya natsin ján má jyuun, ante má nga kjintá xuta ko kuate ni'yun.

¹³As'ai ta kinchjako ngáha Jesu nda jun k'aku:

—T'in. Ngandahi katuma xi nkú ts'in kuas'ejihin.

Ta kuihi chubo kamanda nda musuhu nda juun.

B'i ts'in kits'innkihi Jesu na nch'yaha Pedro

(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴Nk'ie nga jas'en Jesu ni'yaha Pedro, kieke nga ch'in kjijña ko na nch'yaha Pedro. ¹⁵As'ai kits'inko ntsja tachjuun. Kindyjajihin ch'iun ko tsisintjen nga kitsjáha nichine xi tsichusehe.

B'i ts'in kits'innkihi Jesu nkjin xuta un

(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶Nk'ie nga ja kama'ña, j'aich'aha Jesu nkjin nkjún xuta xi tjintujihin jánindoo. Nkuhú tsu'ba én xi kitsú Jesu nga kik'onsje jánindoo ko nga kits'innkihi ngatentee xuta uun. ¹⁷B'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntjaná xi kitsú nda profeta Isaia: "Kui xi ngjiko kjua'unná ko jakjá ch'inná."

B'i kitsúhu Jesu já xi mjehe tsjénkihi

(Lc. 9:57-62)

¹⁸Nk'ie nga kieke Jesu nga nkjin xuta katsendáhi ra, b'i kitsú nga mjehe ngjuai ngabantá ntáchak'uun. ¹⁹As'ai j'aik'uhun nku nda chjine'éhen kjuatéxumoo ko b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, tsjénkihi tu má xi tjeheh ni nga k'úfn.

²⁰B'i kitsú Jesu:

—Chu xi tjin ngijnóo tjihin tixa ngijo ko nisee tjihin nuba. Tunga Ntíhi Nda'jun najmi tjihin má nga kama kjuájñasun nintaku.

²¹As'ai b'a kitsú nku nda ni'yakuyáha:

—Ji nda maestru, k'ua'ntení nga tjun kfinngjayánja na'mina.

²²B'i kitsú Jesu:

—Tsjénkiní ji. T'ejñaihi xuta xi b'a joyaha tsa ja k'ien nga kandjyanji suba xuta k'ien xinkjín.

**B'i ts'ín kits'ínk'léjyu Jesu
ntjo ko ntáchak'uun**

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³ As'ai jas'en Jesu tsutsu ko já ni'yakuyáha ta jas'enkoḥo. ²⁴ Tu nkuhú ntjo xi tu xí 'yúhún kamané nk'ie nga tjenjin ntáchak'uun, santaha íxí kingjá 'mahá ra t'éhen ntóo tsutsu. Tunga kjifehé Jesu nga b'a tímoo. ²⁵ As'ai já ni'yakuyáha ngji ts'ínkj'áha ko b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, n'ek'ankini! ¡Ja kuayáa ei ni!

²⁶ B'i kitsú Jesu:

—¿Á tábinkjuhunnu? ¡Á b'a 'yún ichí s'ejihinnuu Ntíaná!

As'ai tsisintjen Jesu ko ndjá kinchjako ntjo ko ntáchak'uun nga kits'ínk'léjyu. As'ai kis'e jyuju. ²⁷ Kama nkjúhún jóo ko b'a kitsúhu xinkjín:

—¿Yá ndaha xu'b'i nga santaha ntjo ko ntáchak'uun nt'é'éhen ra?

**B'i ts'ín kits'ín ndaíhi Jesu jo
já xi tjíntujíhin jánindoo**

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸ Nk'ie nga tsichu Jesu ngabantá ntáchak'uun, nankihi xuta Gadara, as'ai tsitjujín tsjóo nga j'aik'úhún Jesu jo já xi tjíntujíhin jánindoo. Tu ni xí kjahán jóo, nga santaha najmi ta ch'a ma fa niyá xu'bo. ²⁹ As'ai incha kikjintáya nga b'i kitsúhu Jesu:

—Ji Jesu, Ntíhi Ntía nku tutuu, ¿mí nihi xi tjínkoni? ¿A ja kjúáik'aini kjuani-ma kintehe ni nga kuichú nistjijun?

³⁰ Xi tjehe yo nkjin nkjún chínka tíincha kjine jná. ³¹ Kui nga b'a kitsúhu jánindoo nga incha tsankihi Jesu:

—Tsa kuich'onsjeni ei, tu sahá tjen-teneni nga kuitjás'enjihin chínko.

³² —Tankiún —kitsú Jesu.

As'ai tsitjujíhin jóo jánindoo nga incha ngjikjas'enjihin chínko. Tsangatsanka

ngatentee chínko nga kikjaníkj'antjai yjohó má nk'antjaihi yo ko tsixuntujín ntáchak'uun. Yo jesunjin ntá.

³³ As'ai incha tsanka já xi tíincha kunn-tá chínko. Incha j'ai ajin nantjo ko kitsúya ngatentee ni xi kamoó ko ni xi kamahá já xi tjíntujíhin jánindoo. ³⁴ Tu tsitju tentehé xuta nantjo nga nibasehe Jesu. Nk'ie nga j'aisehe, incha tsankihi nga kuitju nankihi jóo.

**B'i ts'ín kits'ínkihi
Jesu nku nda xi najmi ma fi**

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

9 As'ai jas'en Jesu nku tsutsu nga j'atikjá ntáchak'uun ko tsichu ngáha nankihi. ² Ja kamoó. J'aisehe Jesu já xi y'ang'anki nku nda xi najmi ma fi, xi kjisun nachahan. Nk'ie nga kieke Jesu nga s'ejihín jóo yáha kui, as'ai kinchjako nda uun:

—Tsjo kat'ehé tak'uin, ntína. Ja kama ndyjat'ahi ngatitsuhin.

³ B'i ts'ín kits'ínkjink'un k'ua já chjine'éhen kjuatéxumoo: “Najmi tibenkjún Ntíaná ndai nga b'a ts'ín tinchja.” ⁴ Tunga behé Jesu ni xi tíincha ts'ínkjink'un jóo. As'ai b'i kitsúhu:

—¿Á b'a ch'on ts'ín t'énkjíntak'uhunnu? ⁵ ¿Má

éhen xi 'yún naxu tjen xi kama xíhin ndo? ¿A: “Ja kama ndyjat'ahi ngatitsuhin?” ¿A ra: “Tisintjein ko titsutjai?” ⁶ Tunga mjehéna kuakuchjínuu nga Ntíhi Ndax'iun tíjña ngajohó Ntíaná asunntej xi má nga kama ts'ínndyjat'aha ngatitsuhin xuta.

As'ai b'i kitsúhu nda xi najmi ma fiu:

—Tisintjein, chjúbéi nachahin ko t'in ngáhani ni'yahi.

⁷ Tsisintjen nda uun ko ngji ngáha ni'yaha. ⁸ Nk'ie nga kieke xuta nkjiun nii, kitsankjún ko kits'íntsjohó Ntíaná at'aha xu b'a tse nga'yún kitsjáha nku nda.

B'i ts'in kinchjaha Jesu Mateo*(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)*

⁹Nk'ie nga tits'in niya Jesu, kieke nku nda xi 'mi Mateo xi kab'ejna ante ma nga f'achjintjai ch'a nga ts'inxat'aha ja Roma ko b'i kitsuhu:

—Tsjennkini.

As'ai tsisintjen Mateo ko kitsjennkíhi Jesu.

¹⁰Ko ni xi kama, nk'ie nga tikjine Jesu niñu ni'yaha, nkjin nkjún ja xi f'achjintjai ch'a nga ts'inxat'aha ja Roma ko ja xi najmi naxu ts'intjusun kjuatexumoo ta incha j'aik'ientut'aha Jesu ko ja ni'yakuyaha t'a yamixu.

¹¹Nk'ie nga kieke ja fariseo ni, as'ai b'a kitsuhu ja ni'yakuyaha Jesu:

—¿A ja xi f'achjintjaihi ch'a ko ja xi najmi naxu ts'intjusuhun kjuatexumoo tinekoho niñu nda maestrunu?

¹²Tunga nk'iehe nga kint'e Jesu ein, b'i kitsu:

—Xuta xi uhun machjehen ja chjinenki, najmi xi ndaha. ¹³Tankiun ko tinchíyo nkú tsuhu ra éhen Ntiana xi b'i ts'in tjit'a: "Ni xi mjehena, nk'ie nga kama nimanuu xuta. Najmi chje xi k'uechjintjainuu mjena." Najmi xuta je jái nchjaha, xuta ngatitsun ní jái nchjaha.

B'i ts'in kitsuya Jesu nkje tjihin nga k'úentu kjintia xuta ni'yakuyaha*(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)*

¹⁴As'ai j'aisehe Jesu ja ni'yakuyaha Jua Bautista ko b'i incha kitsuhu:

—¿Nkú tjihin ra nga najmi b'entu kjintia ja ni'yakuyahi xi nkú ts'in bintsuba kjintifhani jin ko ja fariseo?

¹⁵As'ai b'i kitsu Jesu:

—¿A mahá 'be babaha xuta xi tjintujin nku s'i kjuabixan nk'ie nga tjina-jin saha nda bixoon? Tunga kujichuhu nistjin nga chj'aha nda bixoon. Nk'iehe

nga k'úentu kjintia. ¹⁶Ta ndaha najmi ch'a b'estikoho najyun cha nku te najyun tsetse xi najmi kjee nibaku. At'aha nibaku najyun tsetse ko kjetiya najyun choo. B'a ts'in fi tsehe ma kitiya. ¹⁷Ko ta ndaha najmi ch'a bincha binu tsetse nku tsa tjabaxin cha. At'aha binu tsetse kjetiya tsa tjabaxin choo. As'ai fi ndzo binu ko batsun tsa tjabaxin. Kui nga tsa tjabaxin tsetsehe xinchaha binu tsetse, ko b'a ts'in nda fatjoho nga joo niu.

B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku takjin ko nku tachjuun*(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)*

¹⁸Nk'ie nga b'a titsu Jesu, tu j'aihi yo nku nda tjixa ko tsasinkunch'int'aha nga b'i kitsuhu:

—Takjinna ja k'uen. Nibangjenni ntsai ntina tu xi kujaiya ngaha ra.

¹⁹As'ai tsisintjen Jesu ko ngjiko ja ni'yakuyaha nga kitsjennkíhi ndo. ²⁰Ko tu yoho j'ai tjennkihi Jesu nku tachjuun xi tjihin te jo nu nga jni tits'ink'iehen. Kui xi kits'inko tuts'in najyun xi yja Jesu.

²¹At'aha b'i ts'in kits'innkjink'un: "Tsa tu najyuhun ts'inko sa, kamanda ngahana."

²²Tunga kits'ink'otjijyahá Jesu nga tsasehe tachjuun ko b'a kitsuhu:

—Ji ntina, tsjo kat'ehe tak'uin. At'aha kuas'ejihin nga Ntiana kits'in nibana, kui nga kama nkili ri.

Ta kuihi chubo kamanda tachjuun.

²³Nk'ie nga tsichu Jesu ni'yaha nda tjixoo, kieke yo ja xi tits'inkjane yanaxu ko xuta xi xaahan tincha ts'in nga tikjinta. ²⁴As'ai b'i kitsu Jesu:

—Tankin ngahanu. Najmi ka'me takjin. Tu kjifehe.

Tsajnukiehe xuta xi kama njaku yo. ²⁵Tunga nk'iehe nga ja kik'onsje Jesu xuto, as'ai jas'en ma kjijna takjin, jakja ntsja ko tsisintjen ngaha takjin. ²⁶Kint'e ngayjee xuta xi tjin yo ni xi kamo.

**B'i ts'in kikjex'ankihi
Jesu tunkun jo ja ka**

²⁷ Nk'ie nga t'bitju Jesu yo, kit-sjennk'ihí jo ja ka xi kikjintáya tjennkihi. B'i incha kitsú:

—Ji xi ntjehe David, katuma nimaha jin.

²⁸ Ko nk'ie nga jas'en ni'yaha Jesu, yo incha j'aisehe ja ko. B'i kitsú Jesu nga kingjásjaiyaha jóo:

—¿A s'ejinnuu nga kamana ts'ian ni xi mjenuu?

B'a incha kitsú jóo:

—Johon, nda maestru.

²⁹ As'ai kits'ínko Jesu tunkun jóo ko b'i kitsúhu:

—Katuma xi nkú ts'in tís'ejinnuu.

³⁰ Tsix'ánki tunkun jóo. As'ai b'a kitsú Jesu:

—Tunga najmi tu ch'a 'miyahá ruu ni kamat'on.

³¹ Tunga nk'iehé nga incha ngji jóo, kitsúyaha ngayjee xuta xi tjin yo xi nkú nga kits'ínkoho Jesu.

**B'i ts'in kits'in nda'ihí Jesu
nku nda xi najmi ma nchja**

³² Nk'ie nga t'bitju ja xi ka kai, incha j'ai xuta xi j'aikoho Jesu nku nda xi najmi ma nchja, at'aha ndanindoo t'jnjajihin.

³³ Nk'ie nga kik'onsje Jesu ndanindoo, kinchja ngáha nda nimo. Kama nkjühun xuta nkjiun ko b'a incha kitsúhu xinkjin:

—Ndahachí najmi kjee yaá ajinná xi ntjehe Israel tjenná nku ni xi b'a tjin.

³⁴ Tunga b'ahá kitsú ja fariseo:

—Nga'yúhun ndaninda k'akuhu jánindoo m'osjekoho jánindoo ndai.

B'i ts'in kama nimaha Jesu xuta

³⁵ Kikjatsú'ba Jesu ngayjee nanki i ko nanki xi xi tjin yo nga tsakúya aya ni'ya sinagoga. Y'énijmí én nda tsu xi túsuya nga Ntjaná xi batéxuma ko kits'innkiyjehe ch'in xi k'uhun xuta.

³⁶ Nk'ie nga kikie Jesu xuta nkjiun, kama nimaha, at'aha t'inchajihin sén ko chuba t'ímahá xi nkú joyaha chutsanka xi najmi t'ihin nda bastu. ³⁷ As'ai kinchjako ja ni'yakuyaha nga b'i kitsúhu:

—Xuta xi tjin b'a joyaha nkúhu nku ntje chánka, tunga chubahá maha ja musu xi ts'ínxájin nii. ³⁸ Kui nga t'inchíhi ruu xi ts'e ntje nga kats'ínkji ja musu ajin ntjehe.

**B'i ts'in kitsja xaha
Jesu ja postru xi te joo
(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)**

10 As'ai kinchjaha Jesu ja ni'yakuyá xi te joo ko kitsjáha nga ngajoho Jesu kamaha jóo k'onsje jánindoo xi t'jntujihin xuta ko nga ts'innkiyjehe xuta xi ch'ihin.

² Kui xu'bi xi j'áihin ja postru xi te joo: t'jtjun Simon, xi ta 'mi Pedro, ko Andre xi nda nts'e Pedro maha; Santiago ko Jua xi nts'e maha xinkjin, xi jáha Zebedeo; ³ Felipe ko Bartolome; Toma ko Mateo xi j'áchjintjai ch'á; Santiago ntíhi Alfeo ko Tadeo; ⁴ Simon xi mako ja kananista ko Juda Iscariote xi askahan kits'ínkjas'en Jesu.

**B'i ts'in kitsúyaha Jesu ja postru xi
nkú incha ts'in nga k'énijmí**

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵ As'ai kits'ínkji Jesu ja ni'yakuyá xi te joo nga kitsúyaha ni xi t'ihin nga incha ts'in. B'i kitsúhu:

—Najmi tu bankiún má nga najmi tjin xuta xi ntje Israel t'jehen ra ko najmi tu bitjas'oon nankihi xuta Samaria. ⁶ Xuta xi ntjehe ní Israel y'aha ra tankihinsoho, xuta xi ja kindyja xi nkú joyaha chutsanka. ⁷ Tankiún ko t'énijmíu nga ja y'un tiña t'jña Ntjaná nga t'batéxuma nd'ai. ⁸ N'enkihúu xuta un, n'ekj'áiyohoo xuta xi ja ka'me, n'enkihúu xuta xi k'uhun ch'in fentujnu tu xi kama jehe nginkun Ntjaná, ko t'ich'onsjoo jáninda xi t'jntu-

jihin xuta. Xi nku ts'in tu kik'aihínuu nga'yún, b'a ts'in tu t̄s̄inkonú xuta.

⁹Najmi tu ch'o toonsine aya tsanuú, ta ndaha toontaba, ko ta ndaha k'ajái toon.

¹⁰Najmi tu ch'o tsa nga n'oo niyá, ta ndaha jo 'yún najyun xi ndyjo, ta ndaha t̄jabaxínté, ko ta ndaha yanise. At'aha xi ts'ínxá t̄jihin kixi nga k'uaihi nichine.

¹¹Nk'ie nga kuitjás'oon nku nanki 'yún ko tsa nku nanki ichí, yo t̄inchísjó nku xi nda animaha. T̄intsuḅoo ni'yaha santa nkúhu nga kuitju ngáhanu nanki xu'bo. ¹²Nk'ie nga kuitjás'oon ni'yoo, b'i ts'in súníño: "Kas'enuu k̄juajyu", t̄ixíún.

¹³Tsa nda animaha xuta xi ts'e ni'yoo, kas'ehe k̄juajyunuu. Tunga tsa najmi nda animaha xuta xu'bo, kak'óyak'un ngáhanuu k̄juajyunuu.

¹⁴Tsa t̄jín xi najmi ts'ínkjáínnuu ko tsa najmi ngjuénñjuhu énnuu, tu sahá t̄itjusje ngáhanu ni'yoo ko tsa nankiy, ko t'etsujno ndyjo tsuku. ¹⁵K̄juaxi ni xi t̄ixinnuu. Nk'ie nga kuichú n̄st̄jín nga chasehe ni xi kits'in nga nkúnkú xuta, kui nanki xu'bo xi 'yún un skuje saha nga xuta xi kis'e nanki Sodoma ko nanki Gomorra.

B'i ts'in kitsúyaha Jesu já postru nga n'e uncha

¹⁶T'ejin tak'un. An t̄ts'inkjínuu xi nkú joyaha ch̄ts̄s̄ank̄a ajihin nañá kjan. Kui nga t̄intsuḅa ndahanu xi nkú joyaha ye ko n̄im̄ak̄jua n'esjo yjonuu xi nkú joyaha ch̄utujuu. ¹⁷Chúhuun yjonuu xuta, at'aha ts'ínkjás'ennuu já t̄jixóo ko k'uénuu aya ni'ya sinagoga. ¹⁸Ngat'ana nḡjuaikonuu nginkun já t̄itjuun ko nginkun já rei, tu xi kuixínyaha ruu jóo ko ta xuta xi najmi nt̄jehe Israel t̄jehen ra yáha an.

¹⁹Tunga nk'ie nga ts'ínkjás'ennuu xuta, najmi tu fantaha ruu yjonuu nkú n'e ch̄ubo ko mí éhen xi kuixíún. At'aha kui ch̄uba xu'bo k'uinuu én xi ch̄ubo. ²⁰At'aha najmi jun xi ch̄ubo, Espirituhu ní Na'minuu xi kuinchja nk'ie nga ch̄ubo.

²¹Já xi nts'e maha xinkjín ta kuihi ts'ínkjás'en xinkjín nga n'ek'ien. Xi t̄í'mi na'mi ts'ínkjás'en nt̄ih̄i. Xi t̄í'mi nt̄i k̄jaánko xi cháha ko ts'ínk'ien.

²²Ngat'ana ts'ín unkiehenuu ngayjee xuta. Tunga xi tu nku ndjáha kuasinjña, kui xi k'uan̄ki. ²³Nk'ie nga ts̄jén̄nki unkiehenuu xuta xi t̄jín nku nanki, tu sahá t̄iyú. Tankiún k'ajái nanki. At'aha k̄juaxi ni xi t̄ixinnuu. Najmi k̄fenuu nga kuinimo ngayjee nankih̄i xuta Israel kintehe ni nga k'juaí Nt̄ih̄i Ndax'ün.

²⁴Nku nda ni'yakuyá najmi 'yún yankjún sa nga nda maestruhu, ko nku nda musu najmi 'yún yakjún sa nga nda nt̄iaha. ²⁵Nda t̄jín ts'e nda ni'yakuyóo tsa b'a ts'in kamaha xi nkúhu nda maestruhu, ko nda t̄jín ts'e nda musu tsa kuichú ma xi nkú joyaha nda nt̄iaha. Tsa na'mih̄i nt̄iyú xi t̄í'mih̄i ndaninda Beelzebu, za najmi tu sahá 'yún ch'on k'úin saha nt̄ih̄i?

B'i ts'in tsakúya Jesu yá xi t̄jihin nga kuinkjún

(Lc. 12:4-9)

²⁶Kui b'a maha, najmi tu binkjuhunnu xuta xu'bo. At'aha najmi t̄jín ni xi 'ma t̄jítjo xi najmi cha, ko najmi t̄jín ni xi t̄jña 'ma xi najmi s'ejña chji. ²⁷Ni xi t̄ixinyanuu má jyuun, ch̄uba ngáhanu má ndzjeen. Ko én sen xi kuinú'yó nga kuinchja, ch'íyako ngáhanu asun nk'a ni'yoo. ²⁸Najmi tu binkjun xi tu yjonintehé maha ts'ínk'ien tunga najmi mahá ra ts'ínk'ien animanuu. Xi ma níhi ts'ínkji animanuu ko yjonintenuu ajin ngak'ien, kui ní xi t̄inkjún.

²⁹'za najmi mahá tsa tu xí nanki ch̄jihí ch'a nga satéña jo nise xi t̄intí? Ndaha tsa b'a ma, ndaha nku nisee najmi ndyja tsa najmi mjehe Na'minuu. ³⁰Ngat'ana ts'ajun bi, santaha ngayjee ntsjaku t̄jín xk̄ih̄i Na'minuu. ³¹Kui k̄juaha nga najmi

tü binkjuhunnu, at'aha jun xi 'yún chjí so nga nkjin nise.

³²Ngatentee xi ts'ínkie yjoho nga bena nginkun xuta, ts'ínkie yjona nga be xuto nginkun Na'mina xi tǵña ndjiojmi ján. ³³Tunga xi najmi ts'ínkie yjoho nga bena nginkun xuta, ko an ta najmi ts'ínkie yjona nga be xuto nginkun Na'mina xi tǵña ndjiojmi ján.

B'í ts'ín kitsúya Jesu nga kui ngat'aha kuakjányaha yjoho xuta

(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴'Najmi b'a tü ts'ín n'enkjintak'un, tsa kjuajyu jáik'iejña asunntej. Najmi kjuajyu jái tsja. Kjuachán ní jái tsja. ³⁵At'aha jáa tü xi kuakjányaha yjoho xuta, má nga nku nda ngjuai kontraha na'mihí ko nku takjín ngjuai kontraha naaha ko nku na anta ngjuai kontraha na nchí'yaha. ³⁶Ta kuihi xinkjín xuta ngjuai kontraha.

³⁷'Xi 'yún ts'íntjo sa na'mihí ko tsa naaha nga an, kui xi najmi tsuhü ra nga kama xuta ni'yakuyána. Xi 'yún ts'íntjo sa ntíhi nga an, najmi tsuhü ra nga kama xuta ni'yakuyána. ³⁸Xi najmi tít-sjáha yjoho nga tsjénnkina santaha tsa kuayá ngat'ana, najmi tsuhü ra nga kama xuta ni'yakuyána. ³⁹Xi kuangisjái suba nga k'úejña tík'un, tü sahá kuayá. Tunga xi kuayá ngat'ana, kui xi sakúhu nga k'úejña tík'un.

B'í ts'ín kitsúya Jesu chjí xi k'uaihi xuta

(Mr. 9:41)

⁴⁰Xuta xi ts'ínkjáinnuu, ja an tít'sínkjáinna. Ko xi ts'ínkjáinna, ta tít'sínkjáihín xi kits'ín nibána. ⁴¹Xi ts'ínkjáihín nku nda profeta at'aha nda profeta níi, xi nkú ts'ín tjeheh ra b'a ts'ín k'uaihi. Ko xi ts'ínkjáihín nku nda xi naxu ts'ín at'aha naxu ts'ín ndo, xi nkú ts'ín tjeheh ra b'a ts'ín k'uaihi. ⁴²Ko tsa tǵn xi tsjáha nku chutsín ntánijua

nch'án xi k'úí nku xuta xu'bi at'aha xuta ni'yakuyána níi, kjuaxi ni xi tǵinnuu nga k'uaihi chjíhi xuta xu'bo.

B'í kitsú Jesu nga kinchjako já ni'yakuyáha Jua Bautista

(Lc. 7:18-23)

11 Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga kitsúyaha já ni'yakuyá xi te joo ni xi tǵhín nga incha ts'ín, as'ai incha ngji nga tsakúya ko y'énijmí én nda tsuhü Ntjáná nanki xi tǵn yo. ²Aya nubayoó kint'é Jua Bautista ni xi tít'sín Jesu. As'ai kits'ínkji k'ua já ni'yakuyáha ³tü xi ngjuásjaiyaha ra Jesu. B'a incha kitsúhu:

—¿A ji nda xi tǵhín nga k'uaí? ¿A ra chúyahá ri k'jái ndaha?

⁴B'í kitsú Jesu:

—Tankín'inyohoo Jua ni xi tǵnu'yó ko tíyo. ⁵Tíma chjíhi xi kaha. Xi najmi ma fi tǵincha fi. Xi k'uhun ch'in fentujnu tí-manda. Tínt'é xi stayaha. Tí'áiyaha xi ja k'ien. Tís'enijmíhi én nda tsuhü Ntjáná xi x'ahan. ⁶¡Nda tǵn ts'e xi najmi tǵn ni xi ts'ínch'oho nga tsjénnkina!

B'í ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu Jua Bautista

(Lc. 7:24-35)

⁷Nk'ie nga ja tǵincha fi ngáha já ni'yakuyáha Jua Bautista, kik'atuts'ihín Jesu nga kinchjanijmíyaha Jua. B'í kitsúhu xuta nkjin:

—¿Mí nihi xi tsankinse nkjúhuun ante kixiu? ¿A nku yáxa xi tít'sínk'ajnihi ntjo?

⁸Tsa najmi, ¿mí nihi xi tsankisohoo? ¿A nku nda xi yja najyun tsjo tǵn? Najmi, at'aha xi bja najyun tsjo k'un, kui xi tǵntu ni'yaha já rei. ⁹Tunga, ¿á tsitjuhunu? ¿A ra nkuhú nda profeta tsankisohoo? Johon, kui. An b'a tǵinnuu nga kui Jua xi 'yún chánka sa ajihín já profeta. ¹⁰Jua tǵinchjanijmíyaha ni xi tǵít'a xujun éhen Ntjáná:

Tít'sínkjáa nda chjine'éna tü xi ngjuai tǵtjuhun ri.

K'uénda títjun niyáhi.

¹¹ Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ndaha nku xuta xi tjin asunntej najmi 'yún chánka sa nga Jua Bautista. Tunga xi 'yún ichí má batéxuma Ntíaná, kui xi 'yún chánka sa nga Jua.

¹² Nístjin nga y'énijmí Jua Bautista éhen Ntíaná ko santaha nd'ai 'yún tíbixk-janyáha má batéxuma Ntíaná, ko xuta xi kitikjua tít'sín ts'e yo. ¹³ At'aha Ntíaná kits'ínchjén ni xi y'é't'a já profeta ko xi kis'e't'a kjuatéxumaha Moise nga kitsjá éhen santaha nkúhu nga j'ai Jua. ¹⁴ Tsa mjenuu n'e s'ejiun éin, Jua kui xi Eliá xi tjihin nga k'juaí. ¹⁵ Xi tjen tjabaxínñju, katasínñju.

¹⁶ '¿Mí nihi xi k'uejñá chubayakohona xi nkú k'un xuta xi tjin nd'ai? Kui xi b'a joyaha já asti xi b'entu niyátée ko kjintáyaha xinkjín ¹⁷ nga b'a incha tsu: "Nk'ie nga kin'ekjanej yánaxu, ¿á najmi kichankihinu? Ko nk'ie nga kisej suun nusin, ¿á najmi kich'íhinu?"

¹⁸ At'aha nk'ie nga j'ai Jua, y'ejña kjin-tíá ko najmi kik'i binu. As'ai: "Ndaninda tíjñajihín", kitsú xuta. ¹⁹ Askahan j'ai ngá Ntíhi Ndax'iun xi kjine ko 'bi, ko tu sa b'ahá tsu ngá xuta: "Kui ndai xi 'yún kjine ko 'yún 'bi. Nda nchjako já xi f'áchjintjai ch'á nga ts'ínxát'aha já Romá ko já xi najmi naxu ts'íntjusun kjuatéx-umoo." Tunga ts'ejña chjihí kjuankjintak'uhun Ntíaná nk'ie nga t'yaha ni xi tít'sín.

B'i ts'ín kinchjanjmíyaha Jesu xuta xi najmi kits'ínkjáihín éhen

(Lc. 10:13-15)

²⁰ As'ai b'i ts'ín ndjá kinchjanjmíyaha Jesu xuta xi tjinu nanki má nga 'yún kits'ín kjuankjún, at'aha najmi ngjik'áha ra animaha:

²¹ —¡Níma rú n'ehenu jun, xuta nanki Corazin! ¡Níma rú n'ehenu jun, xuta nanki Betsaida! At'aha tsa xuta nanki Tiro ko xuta nanki Sidon kieke kjuankjún

xi kama ajinnuu, ja ra nd'ai ngjik'áha ra animaha nga kingja najyun kfe ko y'entujín nasu. ²² Tunga ahán b'a tíxinnuu. Nístjin nga chasehe mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xuta, jun xi 'yún un skue sanuu nga xuta xi kis'e nanki Tiro ko nanki Sidon.

²³ Ko jun xuta nanki Capernaum, tsa b'a manuu nga santaha ndjiojmi ján chankjúnnuu, najmi. Tu sa ní santaha ngak'ien kuankínjoon. At'aha tsa xuta nanki Sodoma kieke kjuankjún xi kama ajinnuu, ta tíjña ra santaha nd'ai tsakai. ²⁴ Tunga an b'a tíxinnuu. Nk'ie nga kujichú nístjin nga chasehe mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xuta, jun xi 'yún un skue sanuu nga xuta xi kis'e nanki Sodoma.

B'i ts'ín tsakúchji kjuatsjoho Jesu

(Lc. 10:21-22)

²⁵ Kui nístjiun b'i kitsú Jesu:

—An tít'sintsjoho, Na'mi, Ntia xi ts'e nk'a ján ko t'anankiu. At'aha y'ejña chjihí xuta xi b'a k'un xi nkú joyaha jántí xi ni xi kik'iejña 'maihi já nkjink'uun ko já xi mankjihín ni xi tjin. ²⁶ Johon, Na'mi, at'aha b'a ts'ín kama tsjohi.

²⁷ Ngayjee ni xi tjin ja kits'ínkjas'en aya ntsa Na'mina. Najmi ch'a behe Ntíu, tu nkuhú Na'miu xi behe. Ta ndaha najmi ch'a behe Na'miu, tu nkuhú Ntíu xi behe. Ko xuta xi mjehe Ntíu nga kuakúchjihí Na'miu, kui xi skue Na'miu.

B'i ts'ín kinchjaha Jesu xuta nga kjuaisehe

²⁸ Nibáhasenú ngatento ko tsichu manuu nga kich'anjiu ch'áha kjuatéx-umoo, ko an tsjanuu nga n'ek'áiyu. ²⁹ Tjasuntjio nkú tsuhu ra kjuatéxuma xi t'bakuyá, at'aha ts'ínkjáihín xuta ko nimakjua tjíyana. Sakúnuu xi má nga ts'ínkj'áiyu animanuu. ³⁰ At'aha najmi 'ni s'esúntjia ni xi bakuyá ko kijna ch'á xi tsjanuu.

**B'i ts'in kinchjanijmíyaha
Jesu nistjin nkjún**

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

12 Nku xuatú j'ajin Jesu má nga tjíntje tuniñu. Kama bjoho já ni'yakuyáha ko incha kikje'yún tuniñu. Kits'íntjiya ntsja nga kikjine. ² Tunga kikiehé já fariseo ni xi tíincha ts'in jóo. As'ai b'a incha kitsúhu Jesu:

—Chase ma ri. Ni xi tíjña nkjúhun kjuatéxumoo nga nistjin nkjún tíincha ts'in já ni'yakuyáhi.

³ B'i kitsú Jesu:

—¿A najmi kjehé n'eyo má nga tíjt'a ni xi kits'in David nk'ie nga kama bjoho kui ko já xi tjenkoho? ⁴ Jas'en ante nkjúhun Ntíaná ko kikjine ninkuan nkjún xi tíjntu yo, ni xi najmi tíhin nga kui kjine ko ta ndaha já xi tjenko, ninkuan xi tu já na'miu ma kjinehé. ⁵ ¿Ko a najmi kjehé n'eyo kui ni xi tíjt'a xujun kjuatéxumoo? Já na'mi xi ts'inxá aya ninku nga nistjin nkjún najmi chumi jéhe b'anji. ⁶ An b'a tíxinnuu. Eí tíjñajinnuu nku xi 'yún chánka sa nga ninku.

⁷ Tunga najmi kjehé mankjinnuu éhen Ntíaná xi b'a ts'in tíjt'a: “Ni xi mje-héna, nk'ie nga kama nimanuu xuta. Najmi chje xi k'uéchjintjainuu mjena.” Tsa mankjinnuu éen, najmi chuba n'enijéhe ruu xuta xi najmi tíhín jé. ⁸ At'aha Ntíhi Ndax'iun batéxumaha santaha ko nistjin nkjún.

**B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku
nda xi ch'ihin ntsja**

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹ Ngijkjas'en Jesu ni'ya sinagoga. ¹⁰ Yo ta kab'ejña nku nda xi ch'ihin ntsja. As'ai b'a incha kitsú jóo nga kingjásjaiyaha Jesu, tu xi b'a ts'in sakúhu ra má tíndy-jajihin Jesu:

—¿A ma n'enki nga nistjin nkjún?

¹¹ As'ai b'a kitsú Jesu:

—Tsa nku xi kabasinjña ei tíjña-ha nku chutsanka, tsa tu nkuhú tíxa kuijnengiya chu nga nistjin nkjún, ¿a najmi kuakj'áhá chu ko k'uasjeya tíxo? ¹² Kui b'a maha, 'yún chjí sa nku xuta nga nku chutsanka! Kui nga ma n'ehe nku ni xi nda nga nistjin nkjún.

¹³ As'ai Jesu b'a kitsúhu nda xi ch'ihin ntsja:

—Tjentei ntsai.

Kingjénte ntsja ndo ko kamanda. B'a kik'ie xi nkúhu ntsja xinkuu. ¹⁴ As'ai incha tsitju yo já fariseo ko y'éndako xinkjín xi nkú ts'in kama ts'ínk'iehen Jesu.

**B'i ts'in kits'innkihi Jesu nkjin
xuta andai ntáchak'uun**

¹⁵ As'ai ngji t'axín Jesu, at'aha ja be ni xi mjehe ts'ín jóo. Nkjin nkjún xuta kitsjennkihi. Kits'innkihi ngatentee xi uhun ¹⁶ ko b'a kitsúhu xuta nga najmi incha kuitsuya yáha Jesu. ¹⁷ B'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntíaná xi kinchja nda profeta Isaia nk'ie nga b'a kitsú:

¹⁸ Eí tíjña nda musuna xi j'ajián, xi tjona ko xi tsjo maha animana.

Tsjaha Espirituna,
ko kuitsuyaha xuta xi tíjín asuntee ni xi naxu nginkán.

¹⁹ Najmi kjan kuinchja ko najmi kjintáya,
najmi niyátée kuinú'yá ntaha.

²⁰ Najmi kjét'okjá nku yáxá xi ja títs'okjá. Najmi ts'ínk'ien nd'í xi tu nintíhí títju saha,
santa nkúhu nga ts'ínndjuú ni xi naxu nginkán.

²¹ Ko xuta xi tíjín asuntee kama 'yún tak'un nda musuna.

**B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu
ndaninda Beelzebu**

(Mr. 3:20-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²² J'aisehe Jesu xuta xi j'aiko nku nda xi tíjñajihin ndanindoo. Kui xi ka ko na-

jmi ma nchja. As'ai Jesu ts'asjehē ndanindoō ndo. Kama chjihī kō kama kinchja. ²³Tu ni xī kama nkjūhūn rā ngayjee xuta. B'a incha kitsúhu xinkjín:

—¿Kutsa kuihí xu'bjī xi ntjehē David?

²⁴Nk'ie nga kint'é já fariseo ni xi tūncha tsu xuta, b'a incha kitsú:

—Nga'yúhūn ndaninda Beelzebu xi ndā k'akūhu jánindoō tím'osjekohō ndāi jánindoō.

²⁵Tunga behé Jesu ni xi tít'sínkink'un jóo, kui nga b'a kitsúhu rā:

—Tsa xuta xi tjíntu má batéxuma nku ndā rej tā kuihi fi kontraha xinkjín, tā kuihi incha ngjuá tiya nankihī. Ngatentee nanki kō ni'ya xi tā kuihi fi kontraha xinkjín, najmi tse maha. ²⁶B'a tā tjín ts'e ndanindoō. Tsa Satana k'onsje suba yjohō, tā kuihi tifi kontra subaha yjohō. Tsa b'a ts'jín, ¿nkú ts'ín tse kuichúkuaha rā nga kuatéxumaha?

²⁷Kō tsa nga'yúhūn ndaninda Beelzebu tím'osjekohona jánindoō túbixiún, ¿yá xi ts'e nga'yún xi m'osjekohō jánindoō já ts'ajun? B'a ts'ín tā kuihi jóo bakúchji nga najmi kixi tjíntuyánuu. ²⁸Tunga tsa Espirituhu Ntíaná tím'osjekohona jánindoō, kui xi tsuhū rā nk'ie nga ja j'ai nistjin nga ja tibatéxuma Ntíaná.

²⁹¿Nkú ts'ín nku ndā kama kjuas'ehen ni'yaha nku ndā xi 'yún tjíhín nga'yún kō kjé'aha rā ni xi tjíhín? Tjín níhi nga tjun k'u'éyún ndo. B'a ts'ín kama kjé'aha rā ni xi tjíhín ndo ni'yaha. ³⁰Xi najmi an makona, kui xi xuta kontrana. Xi najmi tífáyakona, kui xi tibaténdzo.

³¹Kui nga b'a tixihinnuu. Kama ndyjat'aha xuta ngatentee ngatitsuhūn kō ngatentee én ch'on tsu xi kuinchja. Tunga xi ch'on kuitsuhu Espiritu Santo, kui xi najmi tā kama ndyjat'aha rā. ³²Xi nkú kuitsuhu Ntíhī Ndax'iun, kama ndyjat'aha. Tunga xi nkú kuitsuhu Espiritu Santo, kui xi najmi tā kama ndyjat'aha

rā, tā ndaha nd'ai kō tā ndaha ndyjun nkinī.

B'ī ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín yaha rā xuta

(Lc. 6:43-45)

³³Tsa tuhu yóo xi nda, nda yóo. Kō tsa tuu xi najmi nda, najmi nda yóo. At'aha tuu bakúchji nkú k'un yóo. ³⁴Já ch'onk'un xi b'a k'un! ¿Nkú ts'ín kama chubahanu ni xi nda, nk'ie nga jun xi ch'onk'un? At'aha ni xi kitsejihin animaha xuta, kui nihi xi bitju ts'a. ³⁵Nku ndā xi nda b'asjejin ni xi nda ajihin ngayjee ni nda xi tjítjohō. Kō nku ndā xi ch'onk'un b'asjejin ni ch'onk'un ajihin ngayjee ni ch'onk'un xi tjítjohō.

³⁶'Kō an b'a tixinnuu. Nk'ie nga kuichú nistjin nga chashe ni xi kits'ín nga nkúnkú xuta, nk'ie ts'ínkjas'en kuenta xuta nga nkúnkú én xi najmi chumi ni chjihī rā xi kinchja ei. ³⁷At'aha tā kuihi én xi kichubai n'e kjuaha ri, tsa tjíhín jé kō tsa najmi tjíhín jé.

B'ī ts'ín kinchjanímíyaha Jesu xuta xi mjehe skue kjuankjún

(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸As'ai k'ua já chjine'éhen kjuatéxumoo kō já fariseo b'a incha kitsúhu Jesu:

—Ji ndā maestru, mjeni nga chai nku kjuakjún xi n'e, xi kuakúchji nga Ntíaná kits'ín nibáhi.

³⁹B'ī kitsú Jesu:

—Xuta xi tjín nd'ai tūncha banki nga skue nku kjuankjún, at'aha ch'onk'un kō najmi naxu tūncha nginkun Ntíaná. Tu ni xi kamat'aihín ndā profeta Jona nk'ie, tu kuihí kjuankjún xi s'ejña chjihī xuta xi tjín nd'ai. ⁴⁰At'aha xi nkú ts'ín y'ejña Jona jan nistjin kō jan nistjen aya kats'a tī chánkoo, b'a tā ts'ín k'úéjña Ntíhī Ndax'iun jan nistjin kō jan nistjen kinte t'anankiū.

⁴¹Xuta xi y'entu nanki Ninive kujsín-tjenkō xuta xi tjín nd'ai nk'ie nga kuichú

nistjin nga chasehe ni xi kits'in nga nkunkú xuta. Kui xi ts'ínkokjuaha xuta xi tjin nd'ai, at'aha kui xi ngikj'áha ra animaha nk'ie nga Jona y'énjímíhi éhen Ntíaná. Nd'ai bi, ei tijná nku xi 'yún nk'a tjen sa nga Jona. ⁴² Kó na reína xi tsatéxuma nanki Saba kuísintjenko xuta xi tjin nd'ai nk'ie nga kuichú nistjin nga chasehe ni xi kits'in nga nkunkú xuta. Kui xi ts'ínkokjuaha xuta xi tjin nd'ai, at'aha kui xi 'yún kjin nibaha nga j'aisínjihu kjuankjink'uhun Salomon. Nd'ai bi, ei tijná nku xi 'yún nk'a tjen sa nga Salomon.

**B'i ts'in kinchjanjímíyaha
Jesu ni xi maha xuta**

(Lc. 11:24-26)

⁴³ Nk'ie nga nku ndaninda bitjujihin nku nda, fatsú'basún ante kixiy nga bangisjai má nga ts'ínkj'áíya. Nk'ie nga najmi sakúhu ante, ⁴⁴ as'ai b'a tsu: "Tu sahá kfin ngáhana ni'yaná má tsitja." Nk'ie nga b'óya ngáha, ja kjitiya ni'yoo nga faise ngáha ra. Kichjuchá kó ja tjiná. ⁴⁵ As'ai fikj'á sa yatu jáninda xi 'yún ch'onk'un sa nga kui kó ngaten-tee incha fas'enjihin ndo. Kó máha nda xu'bo, 'yún ch'on ts'in b'ejna askahan nk'ie nga tjuhun. B'a ta kamaha xuta ch'onk'un xi tjin nd'ai.

**B'i ts'in kitsúya Jesu yá xi
naaha kó yá xi já nts'é**

(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶ Nk'ie nga tinchjako sa Jesu xuta nkjiun, tu naaha ní kó já nts'é j'aincha natsiun xi má nga mjehe kuinchjakoho.

⁴⁷ As'ai tjin xi b'i kitsúhu Jesu:

—Naahi kó já nts'ei kabincha natsin ján. Mje rúhu kuinchjakohi.

⁴⁸ B'i kitsú Jesu nga kinchjako nda xi j'aikoho éen:

—¿Yá xi nána kó yá xi já nts'é?

⁴⁹ As'ai tsakú xuta ni'yakuyáha kó b'i kitsú:

—Kui xuta xu'bi xi nána kó já nts'é. ⁵⁰ Tu yáhá ni xi ts'íntjusun xi nkú ts'in mjehe Na'mina xi tijná ndjiojmi ján, kui xi nda nts'é, na nichja kó nána.

**B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén
nku nda xi tsaténdzjo xujmá**

(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

13 Kui nistjiun tsitju Jesu ni'yaha kó ngik'iejna andai ntáchak'uun. ² Nkjin nkjún xuta kama njakút'aha. Kui nga nku tsutsu ngik'iejnáyaha Jesu, kó ngayjee xuta tsincha andai ntóo má kixiy. ³ Nkjin tíkjá ni xi tsakúyaha nga y'ejna chubayaha. B'i kitsú:

—Nku nda tsitju nga ngjiténdzjo xujmá. ⁴ Nk'ie nga tibaténdzjo xujmóo, k'ua xi tsixuntu andai niyóo. As'ai incha j'ai nisee kó kikjine xujmá xu'bo. ⁵ K'ua xi tsixuntu ajin ndjio má nga najmi 'yún tjin ninte. Kitsa jasu xujmóo, at'aha najmi 'yún tjain nintee. ⁶ Tunga nk'iehe nga tsitju ts'íu, kits'inchjahan kó kixí, at'aha najmi 'yún ngijyanji kjamaha. ⁷ K'ua ngá xi tsixuntu ajin na'yóo. Kisá na'yóo kó najmi kitsjantehe nga nda saá xujmá xu'bo. ⁸ Tunga k'uahá ngá xi tsixuntu má nga nda nankiy. Tu xí tshé ni xi kitsjá. Tjin xujmóo xi kitsjá unchan tjihin, tjin xi kitsjá cháte kó te tjihin, kó tjin xi kitsjá katé tjihin. ⁹ Xi tjen tjabaxínju, katasínju.

**B'i ts'in kitsúya Jesu á tu subahá
y'ejna chubayaha nga tsakúya**

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰ As'ai j'aisehe Jesu já ni'yakuyáha kó b'a kitsúhu:

—¿Á tu subahá b'ejna chubayahani nk'ie nga chubakohoni xuta?

¹¹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Jun ja kik'ainuu nga kamankjinnuu ni xi 'ma tijná ts'e xi nkú ts'in batéxuma Ntíaná. Tunga xuta xu'bo najmi kik'aihi nga kamankjihin niu. ¹² At'aha xi kamankjihin, k'uai saha kó 'yún nda

kamankjihin. Tunga xi najmi ts'ínsihin nga kamankjihin, chjú'aha santaha ni xi t'jñaha nga kamankjihin kai. ¹³Kui kjuaha tu t'bejñá chubayahá ra xuta xu'bo. At'aha tibase tunga najmi t'behé, ko tint'é tunga najmi t'basinñjuhu ko najmi tímankjihin.

¹⁴Ni xi t'incha ts'in xuta xu'bo t'f'sintjusun éhen Nt'ianá xi kitsúya nda profeta Isaiá nk'ie nga b'a kitsú:

Yún kuasinñju tunga najmi kamankjihinnuu,
ko 'yún chaso tunga najmi chanú.

¹⁵At'aha ja kama ndjá animaha xuta xu'bi,

kits'in staya yjoho ko kik'íechja tunkun, tu xi najmi skuehe ko najmi kuint'éhe, ko najmi kamankjihin ra, tsa ts'ínk'óntjaiya animaha ko nga an ts'innk'íhi.

¹⁶Tunga máha jun, á b'a nda t'jhin ts'ajun xi t'yo ko t'nu'yó, at'aha t'be tunkun ko tint'é t'jabaxinñju. ¹⁷Kjuaxi ni xi t'xinnuu. Nkjin já profeta ko xuta xi naxu y'entu xi kis'e nistjin nk'ie incha kama mjehe nga skue ni xi t'yo nd'ai, tunga najmi kikiehé. Kama mjehe nga kuint'é ni xi t'nu'yó nd'ai, tunga najmi kint'éhé.

B'i ts'in tsakúya Jesu xi nkú ts'in ts'ínkjáihin xuta éhen Nt'ianá

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸Kui b'a maha, t'jenñjuhúnu nkú tsuhu ra ni xi kuak'iejñá chubaya ts'e nda xi tsaténdzjo xujmóo. ¹⁹Nk'ie nga nt'é xuta én xi tsuya nga Nt'ianá xi batéxuma, as'ai najmi mankjihin niu, nibá ndanindo ko kjexin én xi ja kis'entjejin animaha. Kui xutaha xi nkú joya xujmá xi tsixuntu andai niyóo.

²⁰Xujmá xi tsixuntu ajin ndjio, kui xutaha xi nt'é éen ko t'jen'yún tsjohó ts'in ts'ínkjáihin. ²¹Tunga najmi 'yuhún t'jhin

kjama ajin animaha ko najmi ndjá bincha. Nk'ie nga sakúhu kjuasti ko nk'ie nga n'e uncha tu ngat'aha éen, ts'in t'axihin yjoho éen.

²²Xujmá xi tsixuntu ajin na'yóo, kui xutaha xi ta nt'é éen, tunga ni xi t'jhin asunnteí s'entaha ra ko kjuanchinóo b'anachaha. B'a ts'in najmi sakúntehe ra nga nda saaha éen ajin animaha xuta xu'bo ko najmi tsjá chan.

²³Tunga máha xujmá xi tsixuntu nanki xi ndoo, kui xutaha xi nt'é éen ko mankjihin. Nda ts'in nga b'entu. Kui xi b'a joyaha xujmá xi tsjá unchan t'jhin, ko tsa xi tsjá cháte ko te t'jhin, ko tsa xi tsjá katé t'jhin.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'ínchjén xujmá xi nda ko jñá ch'onk'un

²⁴Ta y'éjña chubayahá ngáha Jesu nga tsakúya. B'i kitsú:

—Má batéxuma Nt'ianá b'a joyaha nku nda xi nda xujmá xi y'entjejin jñaha.

²⁵Tunga nk'iehé nga kjintufé, j'ai nda kontraha ndo. Y'entjejihin tuniñu jñá ch'onk'un ko as'ai ngji. ²⁶Nk'ie nga jasu tuniñu ko kis'ehe tu, ta kama chji jñá ch'onk'uun. ²⁷As'ai incha j'ai já musuhu nda xi ts'e tuniñu ko b'a kitsúhu: “Ji nda ntia, za najmi xujmá ndahá xi y'entjejin jñáhi? ¿Nkú ts'in nga tu sa jñá ch'onk'uhún kj'ijin ngáha ra ntjehi?”

²⁸B'a kitsú ndo: “Nku nda kontra b'a kits'in.” B'a kitsú já musu: “¿A mjehe ri nga kuankín chjúneyai jñá ch'onk'uun?”

²⁹Tunga b'ahá kitsú ndo: “Najmi, at'aha tsa chjúneyo jñá ch'onk'uun, ko xka tuniñu chjúyanjiu. ³⁰Tu sahá katuma chá suba nga joo santaha nkúhu nga kuichú nistjin nga kama chá. Kui nistjiun b'a xihin já xi kuate tuu nga títjun kjéneya jñá ch'onk'uun, kj'úách'á ko k'uéti. Tunga máha tuniñu, kui xi kj'úátjo antehe.”

**B'i ts'in tsakúya Jesu nga
kits'inchjén nku k'un mostasa**

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹ Tà y'éjña chubayahá ngáha Jesu nga tsakúya. B'i kitsú:

—Xi nkú ts'in batéxuma Ntíaná b'a joyaha nku k'un mostasá xi jakj'á nku ndá kò y'éntje jñáha. ³² Kui k'un xu'bi xi 'yún ichí sa nga k'un xi k'oo. Tunga nk'iehé nga ma chá, 'yún chánka ma sa nga ni ntje xi b'éntje xuta. Santaha nku yá tu bichú ma, kò fai ts'inná'á nisee nubaha tjiaha yóo.

**B'i ts'in tsakúya Jesu nga
kits'inchjén na'yu sahan ninkuan**

(Lc. 13:20-21)

³³ As'ai ta y'éjña chubaya ngáha Jesu:

—Xi nkú ts'in batéxuma Ntíaná b'a joyaha na'yu sahan ninkuan xi jakj'á nku tachjuún kò kits'íntjijinko tse nkuan ninkuan. As'ai tsijin ngatente na'yu.

**Kui kjuai nga tu nku y'éjña
chubayahá Jesu nga tsakúya**

(Mr. 4:33-34)

³⁴ B'a ts'in kinchjako Jesu xuta nkji-un. Y'éjña chubayahá ngayjee ni xu'bi nga kitsúyaha. Najmi kinchjako tsa najmi y'éjña chubayahá. ³⁵ B'a kama tu xi tsitjusun éhen Ntíaná xi kitsúya nda profeta nga b'a kitsú:

K'uejña chubaya,
xinya ni xi tjintu'má santaha nkúhu nga kamanda asuntee.

**B'i ts'in kitsúya Jesu ni xi tsakúya
nga kits'inchjén xujmá xi
nda kò jñá ch'onk'un**

³⁶ Nk'ie nga ja kits'ínkji Jesu xuta nkji-un, jas'en ni'yaha. As'ai já ni'yakuyáha j'aik'úhun kò b'a incha kitsúhu:

—T'inanyi nkú tsuhu rá én xi kuak'iejña chubayai ts'e jñá ch'onk'un xi tjin ajihin tuniñu.

³⁷ B'i kitsú Jesu:

—Nda xi y'éntje xujmá ndoo, kui xi Ntíhi Ndax'iun. ³⁸ Ante xi má nga y'éntje, kui xi asuntee. Xujmá xi ndoo, kui xutaha xi ts'e má batéxuma Ntíaná. Jñá ch'onk'uun, kui xutaha xi ts'e ndanindoo. ³⁹ Nda kontra xi y'éntje jñá ch'onk'uun, kui xi ndanindoo. Nistjin nga chjúsintjen tuniñu, kui nistjihin nk'ie nga kfe asuntee. Kò já xi kuate tuniñu, kui xi ntítsjee.

⁴⁰ Xi nkú ts'in fáiya jñá ch'onk'uun kò s'etí ajin nd'íu, b'a ta kama nk'ie nga kfe asuntee. ⁴¹ Nk'ie nga kuatéxuma Ntíhi Ndax'iun, ts'ínkji ntítsjee nga kjéxin ajihin xuta xi ts'e ngayjee xuta xi ts'ínkijnejin ngatitsun xuta xi k'oo kò ngayjee xuta xi ch'on ts'in. ⁴² Kui xi kjaník'ajin má tíma 'yún nd'íu. Yo kjintá xuta kò kuate ni'yun. ⁴³ Nk'iehé kuat'ai xuta jee xi nkú joyaha ts'íu nga k'úentu má batéxuma Na'mihí. Xi tjen tjabaxinñju, katasinñju.

**B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén
xuta xi sakúhu nku ni xi 'yún chji**

⁴⁴ Má batéxuma Ntíaná b'a joyaha xi nkúhu nku nisa toon xi tjíña 'ma nku ante. Nda xi sakúhu niu ta b'éjña 'mahá ngáha at'aha najmi kui ts'e antee. Tsjo maha ndo niu. Kui nga fitéñayjehe ni xi tjíhin rá kò b'atse antee.

⁴⁵ Má batéxuma Ntíaná ta b'a joyaha xi nkúhu nku nda xi ts'inxáko ndjio tsjo k'un. ⁴⁶ Nk'ie nga sakúhu nku xi 'yún chjíhi, as'ai fitéñayje ni xi tjíhin kò b'atse ndjio tsjo tjin xu'bo.

**B'i ts'in tsakúya Jesu nga
kits'inchjén nku na'ya tjio**

⁴⁷ Má batéxuma Ntíaná ta b'a joyaha xi nkúhu nku na'ya xi kikjaník'ajin jóo ntáchak'uun. Kixincháha ngayjee tíkjá tjio xi tjin. ⁴⁸ Nk'ie nga kitsehe tjio na'yoo, as'ai kikje'yún jóo andai ntóo. Yo y'entu nga j'ájin tjio xi ndoo. Tsinchá

nisin xi ndoo ko kikjaníya xi najmi ndoo.
⁴⁹ B'a ta kama nk'ie nga kfe asuntee.
 Kuitju ntitsjee ko ts'ínkj'a t'axín xuta xi
 ch'onk'un ko xi je. ⁵⁰ As'ai kjaníkj'ajin xi
 ch'onk'uun má nga tíma 'yún nd'íu. Yo
 kjintá xuta ko kuate ni'yun.

⁵¹ As'ai b'i kitsú Jesu nga kingjásjaiya-
 ha já ni'yakuyáha:

—¿A kamankjinnuu ngayjee ni xu'bi?

—Johon —incha kitsú jóo.

⁵² B'i kitsú Jesu:

—Nk'ie nga nku nda chjine'éhen
 kjuatéxumoo bangiya nkú tsuhu ra nga
 Ntjaná batéxuma, kui xi b'a joyaha
 nku nda xi tíjnaha nku ni'ya chánka.
 Bakúchji ni tsjo k'un xi tjintutjóho, ni xi
 cháha ko ni xi tsetsehe.

B'i ts'ín najmi kin'ekjáhín Jesu

(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

⁵³ Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga y'éjña
 chubaya, as'ai tsitju yo. ⁵⁴ Ngji ngáha
 nankihí ko tsakúya aya ni'ya sinagoga xi
 tjín yo. Kama nkjúhun xuto ko b'a incha
 kitsúhu xinkjín:

—¿Má ngjikj'áha kjuankjink'un nanka
 xi y'aha ndai? ¿Nkú ts'ín maha ra ts'ín
 kjuankjún? ⁵⁵ ¿A najmi kuihí ndai xi
 ntíhí nda chjineyóo? ¿A najmi kuihí na-
 ha xi 'mi Maria? ¿A najmi já nts'ehé
 maha Santiago, Kuse, Simon ko Juda?
⁵⁶ ¿A najmi eihí ta tjintujinná ngaten-
 tee jminchjín nichja ndai? Kui b'a maha,
 ¿má ngjikj'áha ni xi maha?

⁵⁷ Kui nga najmi incha kits'ínkjáhín
 ra. Tunga b'ahá kitsúhu Jesu xuta nkiun:

—Tu má xi tje'hén ni yankjún nku nda
 profeta. Nkuhú nankihí ko ni'yaha najmi
 b'a n'ehe.

⁵⁸ Najmi 'yún kits'ín kjuankjún Jesu
 yo, at'aha najmi kis'ejihín xuta nga
 Ntjaná kits'ín nibáha.

B'i ts'ín k'ien Jua Bautista

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

14 Kui nistjiun Herode Antipa tjíhin
 xá ante Galilea. Kint'é ni xi títs'ín
 Jesu ko b'a kitsúhu já xi ts'ínxát'aha:

²—Jua Bautista niu. Ja j'áya ngáha
 ra ngabayoo. Kui kjuaha nga tjíhin ra
 nga'yún nga títs'ínhin kjuankjún.

³ At'aha Herode kits'ínkji já juhun nga
 jak'ánijé Jua. Y'é'yún ko kits'ínkjas'en
 nubayoo. Ngat'aha na Herodia b'a
 kits'ínhin. At'aha chjuúhun Felipe kama
 na Herodia, ko ndo ngá nts'e kamaha
 Herode. ⁴ B'a kits'ín ndo at'aha Jua
 Bautista b'a kitsúhu:

—Tíjña nkjúhun kjuatéxumoo ni xi
 tín'ei, nga ta jiji tinchunkoi chjuúhun
 nda nts'ei.

⁵ Kama mjehe Herode nga ts'ínk'ien
 Jua, tunga tsankjúhún nga b'a ts'ín,
 at'aha b'a tsu xuta nga nku nda pro-
 feta Jua Bautista. ⁶ Tunga nk'iehé nga
 tsichu nú Herode, ts'asje s'íhí ko kitenki
 takj'ín na Herodia nginkun xuta xi j'ai
 s'íu, ko tsjo nkjún kamaha Herode. ⁷ As'ai
 íxí Ntjanáhá kits'ínkie nga tsjáha takjún
 tu mí nihí ni xi kuankihí. ⁸ Tunga jahá
 kabinchá'a tíjuhun naaha takjún, ko b'i
 kitsúhu Herode:

—T'eya tabaní nintaku Jua Bautista
 nga k'uainí.

⁹ As'ai kik'ie babaha nda rej Herode,
 tunga ngat'aha ní nga ja kats'ínkie
 Ntjaná nga ts'íntjusun éhen ko ngat'aha
 já xi kab'entut'áko ho yámixo, kui nga
 b'a kitsúhu nga k'uaihí ra takjún ni
 xi t'bankihi. ¹⁰ Kitsjá kjuu nga st'kjá
 nintaku Jua aya nubayoo. ¹¹ Nku taba
 kis'eya nintaku Jua ko kik'aihí takjún,
 ko kui xi ngjitsjá ngáha ra naaha niu.

¹² Ja kamoo, já ni'yakuyáha Jua j'aikj'á
 yjoninte k'ien ko kingjayanji. As'ai ngji
 tsúyaha Jesu ni xi kamoo.

B'i ts'in kits'inkjen Jesu ja xi un mii*(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)*

¹³ Nk'ie nga kint'é Jesu éin, y'eya nku tsutsu nga ngji t'axin suba nku ante má najmi ch'a tjin. Tunga nk'iehé nga kint'é xuta nkjiun nga ja tifi Jesu, as'ai tsuku ngji titjuhun ra Jesu nga ngjit-jenki. ¹⁴ Nk'ie nga tsitjujen Jesu tsutsuu, kikie nga nkjin nkjún maha xuta xi tkuyáha. Kama nimaha ko kits'innkihi xi uhun. ¹⁵ Nk'ie nga ja kama ngxuun, incha j'aik'úhun ja ni'yakuyáha ko b'a kitsúhu:

—T'axint'a nkjún ei ko ja 'yún kama ngixun. Tu sahá b'a t'ihin xuto nga katji nanki xi tjíndai ei má nga kama k'uatse ni xi kjine.

¹⁶ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi machjéhen nga ngjuai xuto. Tu sahá jun tjohoon ni xi kjine.

¹⁷ B'a kitsú jóo:

—Un ichí maha ninkuan xi kich'ai ko jo ichí tjio.

¹⁸ —Nibákonú ei —kitsú Jesu.

¹⁹ As'ai b'a kitsúhu xuta nkjiun nga k'úéntujin jñoó. Jak'já ninkuan xi uun ko tjio xi joó. Tsasenjinki nk'a ján nga kitsjáha máb'achíhí Ntjaná. Tsakjánya ninkuan ko kitsjáha ja ni'yakuyáha tu xi kui incha ts'ínnndzjo ngáha ra xuta nkjiun. ²⁰ Ngatentee xuto incha kikjine niu santa nkúhu nga incha kitse sisi-hin. As'ai j'áiya ninkuan xi ts'ankiu. Te jo nisin kama. ²¹ Ma ra un mii jáx'in ko kj'ai jminchjún ko jántí xi incha kikjine nichinee.

B'i ts'in ngjisun Jesu ntáchak'uun*(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)*

²² As'ai b'a kitsúhu Jesu ja ni'yakuyáha nga incha kjuas'en tsutsuu ko nga incha ngjuai titjuhun ngabantá ntáchak'uun, at'aha Jesu tsasin niyá xuto nk'ie nga incha ngji ni'yaha. ²³ Nk'ie nga ja kits'inkji xuta, as'ai ngji nchjako t'axin suba

Ntjaná asunntu tjenkiu. Yo tijná suba nk'ie nga ja kama jyun.

²⁴ Kui chubo ja kamasehen ntáchak'uun tjenjin tsutsuu. T'éhen ntóo tít'sinstihi, at'aha ntjo 'yún nkjún tísat'éjihin tsutsuu. ²⁵ Nkú ra ma nga ja tifi ma sen, tsichu tjenki tiña Jesu jóo nga tífisun ntáchak'uun. ²⁶ Nk'ie nga kikie ja ni'yakuyáha nga nibásun ntáchak'uun, incha kitsankjún nkjún. B'a incha kitsú nga kikjintáya nkjún:

—iNku sen nibá yo!

²⁷ Tunga tjen'yún kinchjahá Jesu:

—iJyu ní! ¡Ahán niu! ¡Najmi tu binkjun!

²⁸ As'ai b'i kitsú Pedro:

—Ji nda maestru, tsa kjuaxi nga ji niu, tjein kjuá nga kfínsehe yo má tjenjin ntóo.

²⁹ —Nibái —kitsú Jesu.

As'ai tsitjujen Pedro tsutsuu ko ngjisun ntóo nga ngjisehe Jesu. ³⁰ Tunga nk'iehé nga kikie nga 'yún tíma ntjo, kitsankjún ko nk'ie nga ja tífijintí, kikjintáya:

—Ji nda maestru, n'ek'ankiní!

³¹ Ta kuihi chubo jak'já Jesu ntsja Pedro ko b'a kitsúhu:

—já b'a 'yún ichí s'ejihin ri an! ¿Á jo jan kamaha ri?

³² Nk'ie nga incha jas'en tsutsuu, kit-sjenjyú ntjo. ³³ As'ai ja xi tfincha tsutsuu kits'intsjoho Jesu nga b'i kitsúhu:

—Kjuaxi nga ji xi Ntíhi Ntjaná.

B'i ts'in kits'innkihi Jesu xuta un xi tjin nanki Genesaret*(Mr. 6:53-56)*

³⁴ Nk'ie nga ja j'atikjako Jesu ja ni'yakuyáha ntáchak'uun, as'ai tsichu nanki Genesaret. ³⁵ Nk'ie nga kamankjihin xuta xi tjin yo nga Jesu niu, kits'inkint'é xuta xi tjin xki ante xi tjíndai yo. As'ai incha j'aisehe Jesu nga j'aiko ngatentee xuta xi uhun. ³⁶ Incha tsankihi tsa tsjantehe tsa tu andai tuts'in na-

jjun xi yja ts'ínko, ko kamanda ngayjee xi kits'ínko najyuhun Jesu.

B'i ts'ín tsakúya Jesu mí nihi xi ts'ín sihi xuta nginkun Ntíaná

(Mr. 7:1-23)

15 As'ai incha j'aisehe Jesu já fariseo ko já chjine'éhen kjuatéxumoo xi nibaha nanki Jerusalem. B'a incha kitsúhu:

²—¿Á najmi ts'íntjusuhun já ni'yakuyáhi sihin xi y'éjñaná ntje chána? Najmi títjun bané ntsja nk'ie nga kjine niñu.

³As'ai b'i kitsú Jesu:

—Ko máha jun, ¿á najmi n'etjusuhunnu ni xi y'éjña Ntíaná, nga tu sahá sinnuu n'etjusuhunnu? ⁴Tjít'a má nga b'a kitsú Ntíaná: “Chankjún na'mihí ko naahi”, ko “Xi ch'on kuítsuhu na'mihí ko tsa naaha, kui xi tjihin nga n'ek'ien.” ⁵Tunga juhún b'a bixiún nga tsa tjín xi b'i kuítsuhu na'mihí ko tsa naaha: “Ngayjee ni xi tjinna nga kúásinkoho kai, ja chje kitsjaha Ntíaná”, ⁶tsa tjín xi b'a kuítsu, kui xi najmi ta tjihin tsa skuenkjún na'mihí ko tsa naaha. Kui nihi xi bixiún. B'a ts'ín najmi ta n'echjihinu éhen Ntíaná tu ngat'aha sin xi kin'ekjas'ennuu.

⁷¡Tu tsjohónuu nga bakuchú xi nkú ts'ín yankjún Ntíaná! Kjuaxi kjáfhin ni xi kitsú nda profeta Isaiá nk'ie nga b'a ts'ín y'et'a:

⁸Kui xuta xu'bi tu ts'ahá benkjúnna, tunga animaha kjin tjñaha an.

⁹Najmi chumi ni chjhi ra chje xi tsjana, at'aha tu kjuatéxumaha xutahá bakúya.

¹⁰As'ai b'i kitsúhu Jesu xuta nkijun:

—Tjenñju ko katumankjinuu. ¹¹Ni xi fas'en ts'a xuta, najmi kui xi ts'ín sihi nginkun Ntíaná. Ni xi bitju ní ts'a, kui ní nihi xi ts'ín sihi.

¹²As'ai j'aisehe Jesu já ni'yakuyáha ko b'a kitsúhu:

—¿A yai nga já fariseo najmi kuasasihin én xi kuachubai?

¹³B'i kitsú Jesu:

—N'esjenji santaha ko kjamaha ngayjee yá xi najmi y'entje Na'mina xi tjña ndjiojmi já. ¹⁴Najmi tu nkjún manuu jóo. Já kahá niu xi bakú niyáha xuta ka. Tsa nku nda ka kuakú niyáha kj'ai nda ka, ¿a najmi kuixuntuyáha nga jóo nku tixa?

¹⁵As'ai b'a kitsú Pedro:

—T'inyani nkú tsuhu ra ni xi kuak'iejña chubayai.

¹⁶B'i kitsú Jesu:

—¿A ta ndaha jun najmi mankjinnuu? ¹⁷¿A najmi yanú nga ngayjee ni xi fas'en ts'a xuta, fi aya kats'a ko bitju ngáha? ¹⁸Ni xi bitju ní ts'a xuta, kui ní xi nibáha ajin animaha ko kui xi ts'ín sihi nginkun Ntíaná. ¹⁹At'aha ajin animaha ní xuta nibáha ra nga ch'on ts'ín ts'innkjink'un, nga ts'ínk'ien xinkjín, nga bangane kjuabixoon, nga tjín xi fantuko jminchjín nga najmi kjee bixan, nga ndyjé ts'ín, nga nchja én tsank'á, ko nga ch'on tsuhu xinkjín. ²⁰Kuihí ni xu'bi xi ts'ín sihi xuta nginkun Ntíaná. Tunga tsa kjine ninkuan nga najmi títjun kuané ntsja, najmi kui nihi xi ts'ín sihi xuta nginkun Ntíaná.

B'i ts'ín nku tachjuún xi najmi ntjehe judio tjehe ra tsankihí nku kjuanda Jesu

(Mr. 7:24-30)

²¹As'ai tsitju Jesu yo nga ngji ante xi tiña maha nanki Tiro ko nanki Sidon.

²²Ko tu kikjintáya tjennkihí ra nku tachjuún xi najmi ntje judio tjehe ra xi yo tjña. B'a kitsúhu:

—¡Ji chá maestru, ji xi ntjehe David, chase nimaní ichí an! ¡Tajjín ichína tjñajihin chánindo, kui nga tu xí uhún tibehe ra!

²³ Tunga ndahá nku én najmi kinchja Jesu. As'ai j'aise tiñaha já ni'yakuyáha ko b'a incha kitsúhu:

—Tu sahá b'a t'ihin tachjún nga katji, at'aha tikjintáya tjennkiná.

²⁴ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kits'in nibána Ntíaná nga tu nkuhú xuta xi ntje Israel t'ehen ra kfinsehe, xuta xi kindyja xi nkú joyaha chutsanka xi ngji t'axin suba.

²⁵ As'ai j'ai tachjún, tsasinkunch'int'aha Jesu ko b'a kitsúhu:

—Ji chá maestru, tisinkoní ichí an!

²⁶ B'i kitsú Jesu:

—Najmi nda tjin tsa chjú'aha ninkuahan jántíu nga k'uaihi naño.

²⁷ As'ai b'a kitsú tachjún:

—Johon, chá maestru, tunga santahá ni ko naño kjiine xihí ninkuan xi bixuntunkí yámixaha ntiaha.

²⁸ B'i kitsú Jesu:

—Ji tachjún, já b'a 'yún s'ejihin ri nga Ntíaná kits'in nibána! Katuma xi nkú ts'in mjehi.

Ta kuihi chubo kamanda takjihin tachjún.

B'i ts'in kits'innkihi Jesu nkjin nkjún xuta un

²⁹ Tsitju Jesu yo nga ngji andai ntáchak'un Galilea. As'ai ngjinji nku asunntu tjenki ko yo y'ejna. ³⁰ Incha j'aisehe Jesu nkjin nkjún xuta nga j'aiko xi najmi ma fi, xi ka, xi najmi ma nchja, xi kutu ntsja, ko nkjin sa xi uhun. Kui xi j'aik'ientut'áha Jesu ko Jesu kits'innkihi ngayjee. ³¹ Kui nga kama nkjúnun ra xuta nkjiun nk'ie nga kikié nga tinchja xuta xi najmi ma nchja, kamandúu ntsja xuta xi kutu ntsja, tjíma xuta xi najmi ma fi, ko kama chjihí xuta xi ka. As'ai incha kits'intsjoho Ntíaha xuta Israel.

B'i ts'in kits'inkjen Jesu já xi ñju mii (Mr. 8:1-10)

³² As'ai kinchjaha Jesu já ni'yakuyáha ko b'i kitsúhu:

—Tíma nimana xuta nkjiin, at'aha ja t'ihin jan nistjin nga tjintukoná ei. Ja najmi ta t'ihin ra nichine. Najmi mjena ts'inkjí kjintía, at'aha tsa kuayáya aya niyóo.

³³ As'ai b'i incha kitsú já ni'yakuyóo:

—¿Tunga má xi t'ehen sakúná ei ante t'axin xu'bi ninkuan xi kamaha ra nga kjine xuta xi b'i nkjún ts'in nkjin maha?

³⁴ B'i kitsú Jesu:

—¿Nkú tjin ninkuan kich'o?

B'a incha kitsú jóo:

—Yatu maha ko k'ua tjo xixi.

³⁵ As'ai b'a kitsú Jesu nga k'úentu xuta nkjiun t'anankiu. ³⁶ Jak'á ninkuan xi yatuu ko tjo ko kitsjáha máb'achjihí Ntíaná. Tsakjánya ko kitsjáha já ni'yakuyáha. As'ai já ni'yakuyóo kits'inn dzjoho ninkuan ko tjo xuta nkjiun.

³⁷ Kikjine tente xuta niu santa nkúhu nga kitse sisihin. As'ai j'áya ninkuan xi ts'ankiu. Yatu nisin kama. ³⁸ Ñju mii jáx'in ko k'já jminchjún ko jántí xi kikjine nichinee. ³⁹ Nk'ie nga kits'inkji Jesu xuta nkjiun ni'yaha, jas'en ngáha tsutsuu nga ngji ante xi tiña maha nanki Magadan.

B'i kitsú Jesu nk'ie nga tsinchihí nku kjuankjún

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

16 Incha j'ai já fariseo ko já saduseo nga j'ai kjut'ayák'un Jesu. Tsankihí nga ts'in nku kjuankjún xi kuakúchji nga Ntíaná kits'in nibáha. ² Tunga b'ihí kitsú Jesu:

—Nk'ie nga ja ma ngxuun b'a bixín: “Nda chun kama, at'aha chun jeje nk'a ján.” ³ Ko nga ta jyuun b'a bixín ngó: “Ch'on chun kama nd'ai, at'aha ninti t'in-

cha.” Mankjinnuu ni xi ma chji nk'a ján, tunga, ¿á najmi tímankjihinnuu ni xi tís'ejña chjihi nistjin nd'ai? ⁴ Xuta xi tjin nd'ai tíncha banki nga skuē nku kjuankjún, at'aha ch'onk'un ko najmi naxu tíncha nginkun Ntjaná. Tunga tu ni xi kamat'aihín nda profeta Jona nistjin nk'ie, kui kjuankjúhun xi s'ejña chjihi xuta xi tjin nd'ai.

B'a kitsú Jesu, as'ai ngji t'axhín xuto.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén na'yu san

(Mr. 8:14-21)

⁵ Nk'ie nga tsichu já ni'yakuyáha ngabantoo, tu kichayahá ra nga kik'a ninkuan. ⁶ As'ai b'a kitsú Jesu:

—Nda chasoo. Chuhuun yjonuu na'yu sahan já fariseo ko já saduseo.

⁷ As'ai b'i ngján kinchjanímíyakoho xinkjín já ni'yakuyoo nga najmi incha y'a ninkuan. ⁸ Kamankjihín Jesu ni xi tíncha tsu jóo ko b'a kitsúhu:

—¿Á tichubanímíyakohonu xinkju nga najmi kich'ahanu ninkuan? ¿Á b'a 'yún ichí s'ejhinnuu nga Ntjaná kits'in nibána! ⁹ ¿A tu yje najmi kjuhé mankjinnuu? ¿A najmi ta fáitsjehénnuu ninkuan xi uun xi tsakjanyáha já xi un mij maha ko nkú tjin nisín kin'etso ninkuan xi y'ekú? ¹⁰ ¿Ko a najmi ta fáitsjehénnuu ninkuan xi yatuu xi tsakjanyáha já xi nju mij maha ko nkú tjin nisín kin'etso ninkuan xi y'ekú? ¹¹ ¿Nkú tjihín ra nga najmi tímankjihinnuu nga najmi ninkuan tinchjanímíyahana? Tunga chuhún ruu yjonuu na'yu sahan já fariseo ko já saduseo.

¹² As'ai kamankjihín já ni'yakuyoo ni xi tinchja Jesu, nga najmi na'yu sahan ninkuan xi tjihín nga kúhun yjoho. Ngat'aha ní ni xi bakúya já fariseo ko já saduseo tjihín nga kúhun yjoho.

B'i ts'in kitsúya Pedro nga Jesu xi Ntjaná kits'in nibáha ngajoho

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

¹³ Nk'ie nga tsichu Jesu tiña nanki Cesare, má nga batéxuma nda Felipe, as'ai b'a kitsúhu já ni'yakuyáha:

—¿Yáhá ni Ntíhi Ndax'iun tsu xuta?

¹⁴ B'a kitsú já ni'yakuyoo:

—Tjin xi b'a tíncha tsu nga ji xi Jua Bautista. Tjin ngá xi b'a tíncha tsu nga ji xi Elia. Ko tjin ngá xi b'a tíncha tsu nga ji xi Jeremia ko a ra kj'ai nda profeta.

¹⁵ B'i kitsú Jesu:

—Ko jun, ¿yá xi bixiún nga an?

¹⁶ As'ai b'a kitsú Simon Pedro:

—Ji xi Cristo. Ji xi Ntíhi Ntjaná xi tíjña t'k'uun.

¹⁷ B'i kitsú Jesu:

—Nda tjin ngat'a ts'i, Simon, ntíhi Jona. At'aha ndaha nku xuta asuntei najmi y'éjña chjihi ni. Na'mina ní xi tíjña ndjiojmi ján y'éjña chjihi ni. ¹⁸ Ko an b'a tíxihín nga ji xi k'úhín Pedro. Ts'indá ninkuna asuhun ndjio xu'bi ko nga'yúhun ngabayoo najmi kamaha ts'in nganaha xuta xi ts'an. ¹⁹ An tsjaha yubihí má batéxuma Ntjaná. Ni xi k'úét'a'yín ei asuntei, ta s'et'a'yún ndjiojmi ján. Ko ni xi chjundáyai ei asuntei, ta kuindáya ndjiojmi ján.

²⁰ As'ai b'a kitsúhu Jesu já ni'yakuyáha nga najmi tu ch'a kuitsuyáha nga kui xi kits'in nibáha Ntjaná ngajoho.

B'i ts'in kitsúya titjun Jesu nga n'ek'ien

(Mr. 8:31—9:1; Lc. 9:22-27)

²¹ Kui nistjiun kik'atuts'ihín Jesu nga kitsúya kixihí já ni'yakuyáha nga tjihín nga nguai nanki Jerusalem, ko nga un nkjún skuēhe aya ntsja jáchá xi tjihín xá ko já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo, ko nga n'ek'ien ko nistjin xi ma jahan kj'uaíya ngáha ra ngabayoo.

²² As'ai Pedro ngjiko t'axín Jesu ko b'a kitsúhu nga najmi nda kits'ín nga b'a kitsú. B'a kitsú Pedro:

—Ji nda maestru, Ntíaná kakjexíhin ngayjee ni xu'bo! ¡Najmi tu chumi nihi xi katumahi!

²³ Tunga kits'ínk'ótjiyak'uhún Jesu Pedro ko b'i kitsúhu:

—Tiyú xinní, Satana! Ji xi t'n'endyjajinní. At'aha najmi ni xi ts'e Ntíaná t'n'enkjíntak'uín. Ni xi ts'e ní xuta asunntej t'n'enkjíntak'uín.

²⁴ As'ai b'a kitsúhu já ni'yakuyáha:

—Tsa tjin xi mjehe tsjénnkina, kat'éch'o subaha yjoho ni xi mjehe ko katsjáha yjoho nga kuayá ngat'ana, as'ai katsjénnkina. ²⁵ At'aha xi mjehe ts'ínk'anki suba yjoho nga k'úéjña t'k'un, kui xi tu sahá kuayá. Tunga xi kuayá ngat'ana, kui xi sakúhu nga k'úéjña t'k'un. ²⁶ At'aha, ¿mí xi chj'ihí ra tsa ts'ín ngana xuta ngayjee ni xi tjin asuntee, tsa tu sa ndyjahá ngá animaha? ¿Mí nihi xi tsjá nga k'uéchjintjai animaha? ²⁷ At'aha Ntíhi Ndax'iun k'juaíko kjuachánkaha Na'mihí ko k'juaíko ntítsjehe. Nk'ie k'uéchj'ihí nga nkúnkú xuta ni xi kits'ín. ²⁸ Kjuaxi ni xi t'xinnuu. K'ua xi t'íncha ei najmi kuayá santa nkúhu nga skué nga k'juaítéxuma Ntíhi Ndax'iun.

B'i kama nga kama chji kjuachánkaha Jesu

(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

17 Askahan nk'ie nga j'a jun nistjin, Jesu kinchja t'axíhin Pedro, Santiago ko Jua xi nts'e maha Santiago. Ngjiko t'axín jóo nku asunntu tjenki nk'a. ² Yo kik'óntjaiya sénnistjihín Jesu nginkun jóo. Tsat'ai ankjín xi nkú joyaha ts'íu ko najyuhun taba xúxú kama ko tsat'ai. ³ Ta kíkíe jóo Moise ko Eliá nga t'íncha nchjanijmíko Jesu. ⁴ As'ai b'a kitsú Pedro:

—Ji nda maestru, já b'a nda t'jihin nga ei kuíntsubahaná! Tsa mjehi, ts'inndá ei jan ni'ya yántsú, nku xi kama ts'í, nku xi kama ts'e Moise ko nku xi kama ts'e Eliá.

⁵ Nk'ie nga b'a ta títsubu Pedro, tu nkuhú nintí xi tibat'ai j'ai ts'innk'íehén jóo ko kinu'yá ajin nintíu nku nta xi b'a kitsú:

—Kui xu'bi xi Ntína. Tjona ko tsjo mana. Tasinnjuhuu.

⁶ Nk'ie nga kint'é nto já ni'yakuyóo tu ni xí incha kitsankjúhún. Kui nga xí t'anankíuhú y'é't'aha nintaku nga incha tsinchakúch'ín. ⁷ As'ai j'aik'úhu Jesu ko kits'ínk'oho nga b'i kitsúhu:

—Tisintjoon. Najmi tu binkjun.

⁸ Nk'ie nga kingjénnk'a ngáha ankjín jóo, najmi ta ch'a xi kíkíe. Tu Jesu síjña subahá. ⁹ Nk'ie nga ja t'íncha nibájen ngáha asunntu t'jenkiu, b'a kitsúhu Jesu jóo:

—Najmi tu ch'a xi 'miyohoo ni xi kuayo santaha nkúhu nga k'juaíya ngáha ra ngabayoo Ntíhi Ndax'iun.

¹⁰ As'ai kingjásjaiya já ni'yakuyóo:

—¿Á b'a tsuhu já chjine'éhén kjuatéxumoo nga t'jihin nga k'juaí títjuhun Eliá?

¹¹ B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi nga k'juaí títjun Eliá ko k'uénda ngayjee ni xi tjin. ¹² Tunga an b'a t'xinnuu nga ja j'ai Eliá, tunga najmi kamankjihín ra xuta tsa Eliá niu. Tu ni xi kama mjehé ra jóo kits'íhin. B'a ta ts'ín un skuéhe Ntíhi Ndax'iun aya ntsja jóo.

¹³ As'ai kamankjihín já ni'yakuyóo nga Jua Bautista kinchjanijmíyaha Jesu.

B'i ts'ín kits'ín ndaíhi Jesu nku nda chí xi t'jínajihín ndanindoo

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Nk'ie nga incha j'ai ngáha má nga t'íncha xuta nkjiun, as'ai nku nda j'aisehe Jesu ko tsasinkúnch'int'aha nga b'a kitsúhu:

¹⁵ —Ji nda maestru, chase nimahi ichí nda china. Tjin nistjin nga jjuhú

kj'i b'atsé ko 'yún un behe. Tjín nga nkjin niyá jnejin nd'íu ko tsa ntánijuo. ¹⁶ Kjúáikoho já ni'yakuyáhi, tunga najmi kamahá ra kuats'innkihi.

¹⁷ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Á b'a 'yún ichí s'ejihin ra Ntíaná xuta xi tjíhin nd'ái ko ch'onk'uhun! ¿Nkjé kjin tjíhin nga kúátejñajinnuu? ¿Nkjé kjin tjíhin nga ts'in chúkjuanuú? Nibákonú nda chíu ei.

¹⁸ As'ai ndjá kinchjako Jesu ndanindo ko tsitjujihin nda chíu. Ta kuihi chubo kamanda nda chíu. ¹⁹ Askahan já ni'yakuyáha j'aingjásjaiya t'axíhin. B'a incha kitsúhu:

—¿Á najmi kamahani kuakich'onsjeheni ndanindo?

²⁰ B'i kitsú Jesu:

—At'aha 'yún ichí s'ejinuu Ntíaná. Kjuaxi ni xi tixinnuu. Tsa tu ichí s'ejinuu xi nkúhu nku k'un mostasa xi 'yún ichí, kama b'a k'úihuuun asuntu tjenki xu'bi: "Tiyú xin ei ko t'in t'axín." As'ai nguai t'axín. Ko tu mí nihí ni xi kamanuu, tsa b'a ts'in s'ejinuu Ntíaná. ²¹ Tunga jáninda xi nkúhu xu'bi najmi chuba bitju. Nk'ie nga chubakaáhá Ntíaná ko nga bintsuba kjintíaá, nk'iehé nga bitju.

B'i ts'in ta kitsúyahá ngáha Jesu nga n'ek'ien

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

²² Nk'ie nga tsú'bako Jesu já ni'yakuyáha ante Galilea, b'i kitsúhu:

—N'ekjas'en Ntíhi Ndax'iun aya ntsja xuta ²³ ko incha ts'ínk'iehen. Tunga nistjin xi ma jahán ni kj'uaíya ngáha ra ngabayoo.

Kik'ie nusin nusihin já ni'yakuyóo nga b'a kitsú Jesu.

B'i ts'in y'échjí Jesu toon xi masúhun nínku

²⁴ Nk'ie nga tsichuko Jesu já ni'yakuyáha nanki Capernaum, as'ai

incha j'aisehe Pedro já xi fásuhun toon nínku xi sjíña nanki Jerusalem. B'a incha kitsúhu Pedro:

—¿A najmi b'échjintjaihi nda maestruhi nínku?

²⁵ —Johon —kitsú Pedro.

As'ai nk'ie nga jas'en Pedro ni'ya má tjíña Jesu, tu Jesuhú tjun kinchjako:

—Ji Simon, ¿nkú bixín? Já rej xi tjín asuntei, ¿yá xi ts'ínk'íechjintjai? ¿A ntíhi, a ra xuta xi kj'áhi?

²⁶ —Xuta xi kj'ái —kitsú Pedro.

As'ai b'i kitsú Jesu:

—Johon, najmi b'échjí ntíhi jóo. ²⁷ Tunga tu xi najmi ch'on kamaha ra jóo, tu sahá t'in andai ntáchak'uun ko ndjein nintu. Tjio xi tjun nguait'ahi chjúx'ái t's'a. Yo sakúhi toon xi kama k'úechjintjaihini jo xuta. Chjúbéi toon ko t'ink'iechjí xi ts'í ko xi ts'an.

B'i ts'in kitsúya Jesu yá xi 'yún chánka má batéxuma Ntíaná

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

18 Ta kui nistjin xu'bo j'aisehe Jesu já ni'yakuyáha. B'a incha kitsúhu nga kingjásjaiyaha:

—¿Yá xi 'yún chánka sa má batéxuma Ntíaná?

² As'ai kinchjaha Jesu nku nda chí, tsasjñajin masehen jóo ³ ko b'a kitsú:

—Kjuaxi ni xi tixinnuu. Tsa najmi kuankínch'áha ruu animanuu ko n'ek'óntjaiyo yjonuu xi nkú joyaha ntí xi ntí ntí, najmi kuitjás'enjiun nga Ntíaná xi kuatéxumanuu. ⁴ Kui nga tu yáha ni xi ts'ín nímakjuaha yjoho xi nkú joyaha nda chí xu'bi, kui xi 'yún chánka kama má batéxuma Ntíaná. ⁵ Ko xi ngajona ts'ínkjáhihin ra nku nda chí xi nkúhu xu'bi, kui xi an tít's'ínkjáinna.

**B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu xuta
xi ts'inkijnejin jé xuta xingisoo**

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶Tu yáha ni xi ts'ínkijnejin ngatitsun nku nda chí xi nkúhu xu'bi xi s'ejihín an, tu sahá ra ngandaha xi b'a ts'ífun tsa s'et'a 'yúnt'a kásin nku ndjio chánka ko chjanikj'ajin má nankaha ntáchak'uun. ⁷Níma rú ts'íhin xuta xi tjin asuntei, at'aha tjin ni xi ts'ínkijnejihin ngatitsun! Tjihin nga s'e ni xi ts'ínkijnejihin ngatitsun xuta, tunga, nima rú ts'íhin xuta xi ts'ínkijnejin ngatitsun xuta xi kj'ai!

⁸Kui b'a maha, tsa ntsai ko tsa tsukui xi tít'sínkijnejihin ngatitsun, tu sahá tichákjái ko kjin chjaniyai. Tu sahá ngandahi tsa kuitjás'en nima ko tsa kutui má nga k'úentu tík'un xuta, ko najmi tsa tjit'a nga joo tsukui ko nga joo ntsai tunga tu sa ajin nd'í xi najmi mahá ra 'meya chjanikj'ajin ngáhi. ⁹Ko tsa tunkuini xi tít'sínkijnejihin ngatitsun, tu sahá n'esjei ko kjin chjaniyai. Tu sahá ngandahi tsa kuitjás'en kat'ai má nga k'úentu tík'un xuta, ko najmi tsa tjincha nga joo tunkuini tunga tu sa ajin nd'í ngak'iehén chjanikj'ajin ngáhi.

**B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén
nku chutsanka xi kindyja**

(Lc. 15:3-7)

¹⁰T'ejin tak'un. Najmi tu tohón manuu nku nda chí xi nkúhu xu'bi. At'aha an b'a tixinnuu nga ntítsjehe jántíu xi tjin ndjiojmi ján, tjintu tehente nginkun Na'mina xi tijná ndjiojmi ján. ¹¹At'aha Ntíhi Ndax'iun j'ai ts'ínk'anki xuta xi ja kindyja kai.

¹²'¿Nkú bixífun? Tsa nku nda tjinchaha unchan chutsanka, tsa ndyaha nku, ¿a najmi kuint'ehá xi cháte ko yachán njoó ajin jnoó ko nguainingisjái xi kandyjoo? ¹³Kjuaxi ni xi tixinnuu. Tsa sakúsjaihi chu xi kandyjoo, 'yún tsjo kama saha chu xi nku xi kuasakú ngáha

ra, nga xi cháte ko yachán nja xi najmi kandyjoo. ¹⁴B'a ta ts'in najmi mjehe Na'minnuu xi tijná ndjiojmi ján tsa ndyja ndaha nku jántí ntí xi nkúhu xu'bi.

**B'i ts'in kinchjanijmíyaha
Jesu kjuan'endyjat'oo**

(Lc. 17:3)

¹⁵Tsa ch'on tít'síhin nda nts'e, t'ihinseihi ko chubanijmíko subai nga b'a t'ihín nga najmi nda tjin ni xi tít'sín. Tsa kuint'é éhin, ja kuijnehi nda nts'e. ¹⁶Tunga tsa najmi kuint'é éhin, t'inkoi tsa nku ko tsa jo xuta, tu xi b'a ts'in s'ehé tsa jo ko tsa jan testiyu xi kuitsuya ni xi kamoó. ¹⁷Tunga tsa najmi kuint'é éhen jóo, t'inyaihi xuta ninku ni xi tít'sín. Ko tsa najmi kuint'é éhen xuta ninku, katumahi ndo xi nkú joyaha já xi najmi be Ntíaná ko tsa xi nkúhu já xi fáchjintai ch'á nga ts'ínxát'aha já Roma.

¹⁸'Kjuaxi ni xi tixinnuu. Ni xi k'úét'a'yún ei asuntei, ta s'et'a'yún ndjiojmi ján. Ko ni xi chjundáyo ei asuntei, ta kuint'ehá ndjiojmi ján. ¹⁹Ko b'ahá ta tixin ngáhanuu. Tsa jo kamo nga k'úendo ei asuntei ni xi mjenuu nga kuint'ehá Na'mina xi tijná ndjiojmi ján, kui xi tsjánuu ni xi kuint'ehá. ²⁰At'aha má nga kama njakú tsa jo ko tsa jan xuta xi s'ejihín an, an ta tijnajin masehen xuta xu'bo.

²¹As'ai j'ai tiña Pedro ko kingásjaiya:

—Ji nda maestru, ¿nkú tjin niyá ts'innadyat'aha nda nts'é nga ch'on tít'sínna? ¿A santaha yatu niyá?

²²B'i kitsú Jesu:

—Najmi tu yatu niyá tixihin. Cháte ko kan ní niyá nga yatu.

**B'i ts'in tsakúya Jesu nga
kits'inchjén nku nda musu xi najmi
kits'innadyat'aha nda musu xinkjín**

²³B'i kitsú Jesu:

—Kui b'a maha, má batéxuma Ntíaná b'a joyaha nku nda rej xi kama mje-

he ts'ínko kuenta já musu_hy. ²⁴Nk'ie nga t'ib'atuts'ihin nga t'its'ínxki, as'ai j'ai kin'ekasinjña nginkun nku nda musu xi 'yún tse t'jehen ts'e. ²⁵Tunga najmi t'j'ihín ra ndo toon xi k'uéchj'ihí ni xi t'jehen. As'ai kitsjá k'jua nda ntiaha nga saténa ndo, chjuúh_un, ntíhi ko ngayjee ni xi t'j'ihín, tu xi b'a ts'ín k'uitju chj'ihí ra toon xi t'jehen. ²⁶As'ai tsasinkúnch'in nda musu nginkun nda ntiaha ko b'a kitsú: "Ji nda ntia, nda chúk'jua saní ichí. K'uechj'í tentehé ra toohin." ²⁷Kama nímaha ndo nda musu_hy. Kits'ín ndaí ngáha ra ko kits'ínndyjat'a tentehé toon xi t'jehen.

²⁸Tunga nk'iehé nga tsitju nda musu yo, kisatékj'á k'j'ai nda musu xinkjín xi ichí t'jehen ts'e. Kui xi jak'j'á nga kitsubantu ko b'a kitsúhu: "jT'echj'íná toonna xi t'jehin!" ²⁹As'ai tsasinkúnch'int'aha nda musu xinkjín ko b'i kitsú nga tsankihí: "N'e chúk'jua saní ichí. K'uechj'í tentehé ra toohin." ³⁰Tunga najmi kits'ín yuhú nda musu. Tu sahá ngjingjáya'yún nda musu xinkjín ndo. Yo rú ngjuáya santaha nkú rúhu k'uéchj'í ni xi t'jehen.

³¹Nk'ie nga k'ikie já musu xingisoo ni xu'bi, un nkjún kama k'un ko ngji tsúyaha nda ntiaha ngayjee ni xi kamoó. ³²As'ai kinchja ngáha ra ndantiaha nda musu xu'bo ko b'a kitsúhu: "Ji nda musu ch'onk'un! An kuats'inndyjat'aha ngayjee toon xi t'jehin tu ngat'aha nga b'a kuak'inní. ³³¿A najmi kohó ji t'j'ihín nga kama nímahi nda musu xinkí xi nkú ts'ín kama nímaha ji?" ³⁴Kama k'jahan nda ntiaha. As'ai kits'ínkjas'en nda musu aya ntsja já xi basehe nubayoo tu xi tsjáha ra k'juanima. Yo s'eya santaha nkúhu nga k'uéchj'í toon xi t'jehen.

³⁵B'a ta ts'ínnuu Na'mina xi t'j'ña nd-jiojmi ján tsa najmi ngayjehe animanuú n'endyjat'ohoo nts'o.

B'i ts'ín kinchjanjímíyaha Jesu k'juabixoon

(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

19 Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga b'a kitsú, as'ai tsitju ante Galilea nga ngji ante xi t'jín Judea xi t'j'ña ngabantá ntáje Jordan. ²Nkjín nkjún xuta kitsjennk'ihí ko yo kits'ínk'ihí xuta xi uhun.

³As'ai j'aisehe Jesu k'ua já fariseo tu xi kikjut'ayák'uhun ra. B'i ts'ín kingjásjaiyaha:

—¿A kama nku nda chuba ts'ínk'jehé k'juabixahan nga k'uéj'ña chjuúh_un?

⁴B'i kitsú Jesu:

—¿A najmi k'jehé n'eyo éhen Ntiana má nga t'jít'a xi nkú ts'ín kits'ínnda Ntiana xuta nga tuts'ihín ni? B'a ts'ín t'jít'a: "Nku chjuún nku x'in kits'ínnda." ⁵Ko t'jít'a ya má nga b'a ta kitsú: "Kui k'juaha nga nku nda k'uéj'ñaha na'mihí ko naaha nga k'uéj'ñako chjuúh_un, ko nga joo nkuhú k'ujichú ma." ⁶Kui nga najmi ta jo ma saha. Nku ní yjoninte incha maha. Kui b'a maha, ni xi y'éyúhun Ntiana, najmi xuta kjéndáya.

⁷B'a incha kitsú jóo:

—Tunga tsa b'a ts'ín t'j'ña, ¿a b'a ts'ín y'éj'ñaha Moise nga nku nda kama kjésint'jehen nku xujun má nga ja t'its'ínk'je k'juabixahan ko b'a ts'ín kama k'uéj'ñaha chjuúh_un?

⁸As'ai b'i kitsú Jesu:

—At'aha ndjá animanuú, kui k'juaha nga kits'ínj'oho Moise nga kama k'uéj'ñahanu chjuúnnuu. Tunga najmi b'ahá ts'ín kis'ej'ña nga tuts'ihín ni. ⁹An b'a t'ixinnuu. Tsa nku nda k'uéj'ña chjuúh_un, tsa chjuúh_un najmi kik'at'aha, tsa as'ai kuixanko k'j'ai tachjuún, kui xi t'ibangane k'juabixan t'juhun. Ko tsa k'j'ai nda kuixanko ngáha tachjuún xi y'éj'ñaha x'ihín, kui nda xu'bo xi ta t'ibangane ni xi 'mihí k'juabixan.

¹⁰ As'ai já ni'yakuyóo b'a incha kitsúhu Jesu:

—Tsa b'a ts'ín tǐjña ngat'aha nda xi tǐjñaha chjuún, tu sahá nda tǐjn nga najmi kuixaán.

¹¹ B'i kitsú Jesu:

—Najmi ngatentee xuta mankjihin ni xu'bi, nku tutuhú xi Ntíaná kitsjáha nga kamankjihin. ¹² At'aha tǐjn xuta xi b'a ts'ín kitsin nga najmi kama kuixan, ko tǐjn ngá xi kin'e xanta tu xi najmi kama kuixahan. Ko tǐjn ngá k'ái xi ja y'éch'ohó yjohó nga kuixan tu xi tu nku Ntíanáhá ts'ínxát'aha ra. Xi kama ts'ínkjáfhin ni xu'bi, kats'ínkjáfhin.

B'i ts'ín nda kinchjane Jesu jántí xiu

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³ Incha ja'anko xuta ntíhi tu xi Jesu nguénnehe ra ntsja ko kuinchjantjaihi nginkun Ntíaná. Tunga já ni'yakuyóohó b'a kitsúhu xuta nga najmi b'a incha ts'ín. ¹⁴ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tjehenntoho jántíu nga kanibásena. Najmi tu jun b'ech'óhoo. At'aha xuta xi b'a ts'ín tǐntuyáha xi nkú joyaha jántí xi, kui xi tjeheñ ra nga Ntíaná kuatéxumaha.

¹⁵ Kingjénne ntsja Jesu jántíu. As'ai tsitju yo nga ngi t'axín.

B'i ts'ín kinchjanijmíko Jesu nku nda nchiná

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶ J'aisehe Jesu nku nda ko b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, ¿mí ni nda xi tǐfhin nga ts'ian tu xi kama ts'ínkjáfhin ra nga kúátejña tǐk'un síán?

¹⁷ As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Á ni xi nda tǐchasjaiyahaní? Nku tutuhú maha xi nda. Tsa mjehi kuitjás'ein má nga kuinchun tǐk'uin, n'etjusuin ni xi tǐjt'a kquatéxumoo.

¹⁸ —¿Má xi kui? —kitsú ndo.

B'i kitsú Jesu:

—Najmi tu n'ek'iein. Najmi tu biyunéi kjuabixoon. Najmi tu ndyjé n'ei. Najmi tu testiyu tsank'á n'ei. ¹⁹ Chankjún na'mihí ko naahi. Ko n'etjói xuta xinkí xi nkú ts'ín tjohi yjohi.

²⁰ B'a kitsú ndatiu:

—Santa nkúhu nga ndyjana tǐts'intjusan ngayjee ni xu'bo. ¿Mí nihi xi ndyjat'á sana?

²¹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tsa mjehi nga kuichú mai xi tǐfhin nga kuichú mai, t'ihinteñai ni xi tǐfhin ko tjeihin xuta x'an. B'a ts'ín s'ehe ri kjuanchiná ndjiojmi ján. As'ai nibái nga tsjénkníni.

²² Tunga nk'iehé nga kint'é ndatiu éin, kik'ie nusin nusihin nga ngi, at'aha 'yún nkjún nchiná.

²³ As'ai b'a kitsúhu Jesu já ni'yaku'yáha:

—Kjuaxi ni xi tǐxinnuu. 'Ni tǐjn tsa nku nda nchiná kjuas'enjin nga Ntíaná xi kuatéxumaha. ²⁴ B'ahá ta tǐxin ngáhanuu nga tu sahá najmi 'ni tǐjn tsa nku chu camello kjuas'en tixaha nku nintu nga nku nda nchiná kjuas'enjin nga Ntíaná xi kuatéxumaha.

²⁵ Nk'ie nga kint'é já ni'yakuyóo éin, tu ni xí kama nkjúhún ra ko b'a incha kitsú:

—¿Yá xi kama k'uanki ni ma?

²⁶ As'ai tsase'a Jesu jóo ko b'a kitsúhu:

—Xuta ndahachí najmi kamaha ts'ínk'anki yjohó, tunga Ntíaná maha ts'ínk'anki xuta. At'aha tu mí nihí ni xi maha ts'ín Ntíaná.

²⁷ As'ai b'a kitsú Pedro:

—Xi nkúhu jin, ja y'entu tentei ni xi tǐjinni ko tjennkihí nd'ai. Kui kjuaha, ¿mí nihi xi sakúhúni jin?

²⁸ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tǐxinnuu. Nk'ie nga kuichú nǐstjin nga n'e tsetse ngayjee ni xi tǐjn ko nk'ie nga kuakúchji Ntíhi Ndax'iun kjuachánkaha nga k'úéjñasun ante má nga kuatéxuma, kui nǐstjiun jun xi tjenkonú nd'ai ta kuínsuboo ante xi te

jo maha nga kuatexumohoo ntjehe xuta Israel xi te jo tíkja maha. ²⁹Tu yáhá ni xi ngat'ana y'éjñaha ni'yaha, tsa já nts'e, tsa jminchjín nichja, tsa na'mihí, tsa naaha, tsa ntíhí ko tsa jñá xi tjíhín, kui xutai k'uai ngáha ra unchan niyá tjíhín ni xi y'éjña ko ts'ínkjáihín nga k'úentu tík'un sín. ³⁰Nkjin xuta xi tjun nd'ai tsjénki, ko nkjin xi yjanki nd'ai xi tsjén títjun kama ngáha.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén já xi kits'ínxájin tuntsjajée

20 'Xi nkú ts'ín batéxuma Ntíaná b'a joyaha nku nda xi tijnaha nku jñá. Kui xi ta jyun tsitju nga ngjik'éndako já musu tu xi ngjuai ts'ínxájihín ante tuntsjajéhe. ²Nk'ie nga kits'ínj'ó já musu nga kama chjihí nku toon denario nga nku nistjin, as'ai kits'ínkji jóo ajin tuntsjajéhe. ³As'ai ta ngjihí ngáha ndo, nkú ma nga chuba nja, ko kieke k'já já xi tíncha ajin nantjo xi najmi tjíhín xá. ⁴B'a kitsúhu jóo: "Tu sahá tankín n'exó ko jun ajin tuntsjajéna ko nda tjin k'uechjínuu." As'ai ngji jóo.

⁵As'ai ta ngjihí ngáha ndo, nkú ma nga chuba te jo ko nkú ma nga chuba jan, ko b'ahá ta kits'ín ngáha. ⁶Ko xi nkú ma nga chuba un nga ngixuun ta ngjihí ngáha ndo ko kisakú saha k'já já xi najmi tjíhín xá. "Jun, zá nku nistjin kab'ahanuu eí nga najmi t'n'exáhanu?", kitsúhu. ⁷"At'aha najmi tjin xi títjá xáni", kitsú jóo. "Tu sahá tankín n'exó ko jun ajin tuntsjajéna", kitsú ndo.

⁸Nk'ie nga kama jyuun, kinchjako nda xi ts'e tuntsjajée nda xi basehe já musu ko b'a kitsúhu: "Chubañjaihí já musu ko t'echjihí nistjin xi kats'ínxá. Xi askahan kafas'een ch'atuts'ihín ri, santaha nkúhu nga kuichuk'uin xi tjun kafas'een."

⁹Incha j'ai já musu xi jas'en xi nkú ma nga chuba un ko kits'ínkjáihín nku toon denario nga nkúnkú. ¹⁰As'ai incha

j'ai já musu xi tjun jas'een ko b'a incha kitsú animaha nga ts'ati k'uaihí, tunga ta nkuhú toon denario kits'ínkjáihín nga nkúnkú. ¹¹Nk'ie nga kits'ínkjáihín niu, y'ésiko nda xi ts'e tuntsjajée. ¹²B'a kitsúhu: "Já xi askahan kafas'een tu nkuhú ora kuats'inxá sa. Tunga tu ngúsuhún kuan'ei nga kuak'iechjihí jóo ko jin xi kan'e chúkjuai xoo ko nuboo nga nku nistjin tanto."

¹³Tunga b'ahá kitsú ndo nga kinchjako nda musu xi b'a títsubu: "Ji nda xinkjían, najmi ch'on tít'sinkoho. ¿A najmi nkuhú toon denario kab'endakoní? ¹⁴Chjúbéi toohin ko t'in. Tunga mje'héna tsjaha já xi askahan kafas'een xi nkú nga tjin ta tít'sjaha. ¹⁵¿A najmi kamahá ts'inka ni xi tjinna xi nkú ts'ín mjena? ¿A ra tíma xin tak'unni at'aha nda animana?"

¹⁶B'a ts'ín xi yjanki nd'ai tjun kama ngáha. Ko xi tjun nd'ai, kui xi tsjénki.

B'i ts'ín ta kitsúya ngáha Jesu nga kuayá

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷Nk'ie nga tjenja Jesu niyá xi fi nanki Jerusalen, kinchja t'axín subaha já ni'yakuyá xi te joo ko b'a kitsúhu:

¹⁸—Tjenñju. Ja t'bankiaan nanki Jerusalen. Ja n'ekjas'en Ntíhí Nda'íun aya ntsja já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo. Kui xi incha tsjá kjuu nga n'ek'ien ¹⁹ko as'ai ts'ínkjas'ehen xuta xi najmi ntje Israel tjehe ra, tu xi incha kuajnukiehe ra ko k'uéhe ko ngjuát'a kruuhu. Tunga nistjin xi ma jahan k'uaíya ngáha ra ngabayoo.

B'i ts'ín ngaha Santiago ko Jua tsankihí Jesu nku kjuanda

(Mr. 10:35-45)

²⁰As'ai j'ai naaha jáha Zebedeo nga tjenko ts'ihín jáha. Tsasinkunch'int'aha Jesu nga tsankihí nku kjuanda. ²¹B'a kitsú Jesu:

—¿Mí nihi xi mjehi?

B'i kitsú tachjúun:

—Tjenntei nga nku ntína kat'ejña kix-
ihí kō nku xi kat'ejña skjúhín nk'ie nga
kuatexumai.

²² As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi yo ni xi t'binchu. ¿A
kuichúkjuanu nga un skuenuu xi nkú
ts'ín un skuena?

—Kuichúkjuani —kitsú jóo.

²³ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxí nga un skuenuu xi nkúhu an.
Tunga tsa kuintsuboo nga kixina kō tsa
skjúna, najmi an t'jñana nga tsja niu.
Ja t'jintuhu Na'mina xi t'jña ndaha kui
antee.

²⁴ Nk'ie nga kint'é já ni'yakuyá xi tee
niu, incha kits'ínkanko já ni'yakuyá xi
joo. ²⁵ Tunga kinchja ñjahá rá Jesu jóo
kō b'i kitsúhu:

—Yo xi nkú ts'ín xuta xi t'jhín xá ei a-
sunntei 'yún ndjá ts'ínko xuta xingisoo,
kō xi t'jhín nga'yún ts'ín nga nu'yá'éhen.
²⁶ Tunga ajinnuu najmi b'a kama. Xi mje
níhi nga nda k'aku kama ajinnuu, kui xi
kats'ín ni xi nda ngandanuu. ²⁷ Xi mje-
he nga tjun kama ajinnuu, kui xi katuma
nda musunuu. ²⁸ At'aha tá ndaha Ntíhi
Ndax'iun najmi j'ai tsa tu xi kui nda n'ehe
rá. J'ai ní tu xi ni xi ngandaha xuta j'ai
ts'íhin kō tu xi ts'ínkjas'ehen yjohō nga
k'uéchjintjai nkjin xuta.

B'i ts'ín kits'innkihi Jesu jo já ka

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹ Nk'ie nga t'íncha bitju nanki Jerico
Jesu kō já ni'yakuyáha, nkjin nkjún xuta
xi kitsjennkíhi. ³⁰ Jo já ka kab'entu andai
niyóo. Nk'ie nga kint'é nga yo t'ífa Jesu,
incha kikjintáya:

—¡Ji xi ntjehe David, katuma nímahi
jin!

³¹ As'ai xuta xi t'jín yo kinchjatikohō tu
xi k'uéchja'aha ts'a. Tunga tu sahá 'yún
incha kikjintáya sa:

—¡Ji nda maestrū, ntjehe David, ka-
tuma nímahi jin!

³² As'ai tsasin'yún Jesu, kinchjaha jóo
kō b'a kitsúhu:

—¿Mí nihi xi mjenuu nga ts'innuu?

³³ B'a kitsú jóo:

—Ji nda maestrū, mjeni nga kuix'ánki
tunkun.

³⁴ As'ai Jesu kama nímaha jóo kō
kits'ínko tunkun. Tá kuihi chūbō kama
chjihí kō kitsjennkíhi Jesu.

B'i ts'ín jas'en Jesu nanki Jerusalem

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

21 Nk'ie nga ja t'íncha bichú tiña
nanki Jerusalem nga incha j'ai
Betfage, nanki xi tiña maha asunntu
tjenki xi 'mi Yá Olivo, as'ai kits'ínkji Jesu
jo já ni'yakuyáha ² nga b'i kitsúhu:

—Tankiún nanki íchí xi t'jña tiña ján.
Yo sakúnuu nku búrrú xi t'jít'a'yúnko
ntí búrrúhu. Chjúndáyo kō nibákonū ei.
³ Tsa t'jín xi nkú kuitsunuu, b'a t'ihūun:
“Nda maestrū rú machjéhen chū. As'ai rú
ts'ínk'óya ngáha.”

⁴ B'a kama tu xi tsitjusuhun éhen
Ntíaná xi kinchja nda profeta nga b'a
kitsú:

⁵ B'a t'ihūun xuta xi t'jín Sion:

“Chasoo, ja nibásenuu Nda reinuu.

Kui xi nímakjuá, nku búrrú tjsun,
nku ntí búrrú, ntíhi chū xi b'anji ch'á.”

⁶ As'ai ngji ts'íntjusun já ni'yakuyóo ni
xi kitsú Jesu. ⁷ Incha j'aikō búrrú kō
ntí búrrú. Najyuhun incha kingjásuhun
kō Jesu y'esúhun chū. ⁸ Nkjin nkjún xu-
ta incha kingjántu najyuhun aya niyóo,
kō kj'ai ngá xi tjiaha yá incha tsatet'a
kō kingjántu aya niyóo. ⁹ Yún incha
kikjintáya xuta nkjin xi yja títjuun kō xi
yjankiu nga b'i incha kitsú:

—¡Kats'ínk'ankiná xi ntjehe David!
¡Ntíaná nda kats'ínko xi kits'ín nibá nga-
johō! ¡Kats'ínk'ankiná xi t'jña nk'a ján!

¹⁰Nk'ie nga jas'en Jesu nanki Jerusalen, kama nkjühun ngayjee xuta nantio ko b'a incha kitsú:

—¿Yá ndaha xu'b'i?

¹¹B'a incha kitsú xuta xi tjenko Jesu:

—Nda profeta Jesuuhú niu xi nibáha Nazaret, nanki xi tijnajihin ante Galilea.

B'i ts'in kik'onsje Jesu já xi tjincha baténa chu má ma natsihin ninku

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹²As'ai jas'en Jesu má ma natsihin ninku. Kik'onsje ngayjee já xi tjincha baténa ko xi tjincha b'atse chu yo. Kits'ínk'ótsjá yámixaha já xi tjincha ts'ínk'óntjaiya toon ko yáxilehe já xi tjincha baténa chutuju. ¹³B'i kitsúhu:

—B'a ts'in tjit'a éhen Ntíaná: “B'a k'úhín ni'yaná nga kui xi kama ni'ya xi má nga xuta kuinchjako Ntíaná.” Tunga jun antehé já ndyjé t'n'e mo.

¹⁴As'ai incha j'ai xuta ka ko xi najmi ma fi nga j'aisehe Jesu má ma natsihin ninku ko Jesu kits'ínkihi. ¹⁵Tunga já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo incha kama kjahan, nk'ie nga kieke kjuankjún xi tít'sín Jesu ko nga kint'é ntaha jántí xí xi tjincha nchja natsihin ninku nga b'a tjincha tsu: “¿Kas'ehe kjuachánka xi ntjehé David!” ¹⁶B'a incha kitsúhu Jesu:

—¿A tínu'yái ni xi tjincha tsu jántí xiu?

B'i kitsú Jesu:

—Johon, tít'e. ¿A najmi kjehé n'eyo xujun éhen Ntíaná má nga tjit'a niu? B'i ts'in tjit'a:

Ts'a jántí xiu ko xi baki kin'echjén nga 'yún nda kin'etsjohi.

¹⁷As'ai Jesu ngji t'axihín xuto. Nanki Betanja ngji. Yo kits'ínkj'a nistjen.

B'i ts'in ndjá kinchjako Jesu yá higuera xi najmi tjihin tu

(Mr. 11:12-14, 20-26)

¹⁸Nk'ie nga ta jyuun nga tífi ngáha Jesu nanki Jerusalen, kama bjoho.

¹⁹Ngjisehe nku yá higuera xi kieke andai niyóo, tunga ndahá nku tu najmi kisakúhu, tu subahá xka. B'i kitsúhu yóo:

—Ndahachí najmi ta kas'ehe ri tu.

Tu tjen'yún kixihí yóo. ²⁰Nk'ie nga kieke já ni'yakuyóo ni xi kamoó, kama nkjühun ko b'a kitsúhu Jesu:

—¿Nkú tjihin ra nga tjen'yún kuaxihí ni yá higuera?

²¹As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tixinnuu. Tsa s'ejinuu Ntíaná ko najmi jo jan kamanuu, najmi tu suba ni xi kuats'ihin yá higuera kamanuu n'oo. Ta kama b'a kuixíhuun asunntu tjenki xu'bi: “Tiyú xin yo ko chjaníkj'ajin yjohi ajin ntáchak'uun”, ko b'a kama. ²²Ko ngatentee ni xi kuinchíhuu Ntíaná nga chubakoo, n'ekjóhoo tsa s'ejinuu Ntíaná.

B'i kama nk'ie nga kingjásjaiyaha já tixóo Jesu yá xi kitsjá xáha

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

²³Jas'en Jesu má ma natsihin ninku ko tsakúya. As'ai j'aik'úhún já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjihin xá ko b'a incha kitsúhu:

—¿Mí xá xi tjihin nga b'a t'n'ei? ¿Yá xi kitsjá xáhi?

²⁴B'i kitsú Jesu:

—Ko an ta kuasjáyanuu nku ni. Tsa k'úinyanú, xinyanuu mí xáha xi tjinna nga b'a tít'sian. ²⁵¿Yá xi kits'ín nibáha Jua Bautista nga j'aiténtá xuta? ¿A Ntíaná, a ra xuta asuntejhi?

As'ai b'i kitsúhu xinkjín jóo nga kinchjanijmíyaha niu:

—Tsa: “Ntíaná kits'ín nibáha Jua”, kuixíaán, as'ai b'a kuitsuná: “¿Á najmi kis'ejihinnuu ni xi kitsúhu Jua?” ²⁶Ta najmi kama tsa: “Xuta asuntej kits'ín nibáha”, kuixíaán, at'aha ngayjee xuta b'a tsu nga nku nda profeta kama Jua. Najmi kama b'a kuixíaán at'aha binkjaán xuta nantio.

²⁷ Kui nga as'ai b'a incha kitsúhu ra Jesu:

—Najmi yai.

As'ai b'i kitsú Jesu:

—Ko ta ndaha an najmi xinyanuu ya xi kitsjana nga b'i tít'sian.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén nku nda xi tjintuhu jo já

²⁸ As'ai b'a kitsú sa Jesu:

—Nkú ma ni xinyanuu. ¿Nkú bixiún? Nku nda tjintuhu jo já. Ngjisehe nda xi tjuun ko b'a kitsúhu: “Ji ntina, t'in n'exájin tuntsajéna nd'ai.” ²⁹ “Najmi mjena kfián”, kitsú ntíhi ndo, tunga askahán ni kits'innkjink'un ko ngji ts'inxá. ³⁰ As'ai ngjisehe nda xinkuu ko b'a ta kitsúhu. “Jo'oho, na'mi”, kitsú nda xu'bi, tunga najmi ngjihí. ³¹ ¿Má xi kui já xi joo kits'in ni xi mjehe na'mihí?

—Nda xi tjuun —kitsú jóo.

As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Já xi f'áchjintjai ch'a nga ts'inxát'aha já Roma ko jminchjín skóo tíjtun kjuas'enjin nga Ntíaná xi kuatéxumaha. ³² At'aha j'aisenuu Jua ko tsakúyanuu ni xi naxu nginkun Ntíaná, tunga najmi kin'e s'ejinnú ni xi kitsú. Tu sahá já xi f'áchjintjai ch'a ko jminchjín skóo xi kis'ejihin. Ko máha jun, ndaha tsa kiyo niu, tunga najmi tsankinch'ahá ruu animanuu tsa kis'ejinuu.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén já xi najmi naxu fiko xá xi kik'aihi

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ Tjenñju ma ngó. K'uejñá chubaya manuu. Nku nda nchiná y'éntje tuntsajé, y'éngi nch'a ko kits'innda nku ante má nga ts'íonnki tuntsajé. Kits'innda nku xjó nk'a tu xi kama chúnntaha antee. Kitsjá sáha antee já xi maha ts'inxáko tuntsajé, as'ai ngji kjin. ³⁴ Nk'ie nga ja tíjne tuu, as'ai kits'inkjisehe ndo já musuhu já xi tít'sinxáko tuntsajé tu

xi kuankihí ra tu xi kanéhe. ³⁵ Tunga jakj'áhá jóo já musuhu ndo. Nku xi kits'in'uhun, nku xi kits'ink'ien, ko nku xi y'éhe ndjio. ³⁶ As'ai ta kits'inkjihí ngáha ndo nkjin já musu, tunga b'ahá ta kits'in ngáha ra jóo.

³⁷ Tu chahan kits'inkji ntíhi ndo nga b'i kitsú: “Skueñkún ntína jóo.” ³⁸ Tunga nk'iehé nga kikié já xi ts'inxáko tuntsajéé nga nibá ntíhi ndo, b'a kitsúhu xinkjín: “Kui xu'bo xi ts'inkjáhín ngay-jeé ni xi tjihin na'mihí. Tu sahá n'ek'ieén tu xi kama ts'añahaná ni xi ts'inkjáhín.” ³⁹ As'ai jakj'á jóo ntíhi ndo, kik'onsje natsin má nga tjíntje tuntsajéé ko kits'ink'ien. ⁴⁰ Kui b'a maha, nk'ie nga k'uaí nda xi ts'e tuntsajéé, ¿mí nihi xi k'uaí ts'ihín já musu xu'bo?

⁴¹ B'a incha kitsú jóo:

—Ts'inkje nga najmi kama nimaha já ch'onk'un xu'bo ko k'uaí já tsjá sá ngáha ra ante tuntsajéé, já xi k'uéchjihí tuhu nk'ie nga kuichú chahan.

⁴² As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿A najmi kjehe n'eyo ni xu'bi xi tíjt'a xujun éhen Ntíaná? B'a títsu:

Ndjio xi kikjaníya já chjinejxóo ja j'ai ma ndjio k'aku.

Ntíaná xi b'a kits'in ko ma nkjunná nga chasehé.

⁴³ Kui kjuaha nga b'a tíxihinnuu. Chjú'anuu nga kuíntsubajiuun nga Ntíaná xi kuatéxumanuu, ko xuta xi bakúchji nga Ntíaná xi batéxumaha, kui xi k'uaíhi nga kjuas'enjin yo. ⁴⁴ Ndjio xi títsu éhen Ntíaná nga kikjaníya já chjinejxóo, tu yáhá ni xi kuíjnesun ndjio kama xixi. Ko xi kuíjnenehe ndjio kama nkuan nkuan.

⁴⁵ Nk'ie nga kint'é já na'mi k'aku ko já fariseo éin, incha kamankjihin nga kui tínchjaníjmíyaha Jesu. ⁴⁶ Mjehe nga kuakj'ánijé tunga incha kitsankjúhún xuta nkjiun, at'aha b'a incha tsu xuto nga nku nda profeta Jesu.

**B'i ts'in tsakúya Jesu nga
kits'inchjén nku s'í kjuabixan**

22 As'ai ta kinchjahá ngáha Jesu nga y'éjña chubaya. B'i kitsú:

²—Xi nkú ts'in batéxuma Ntíaná b'a juyaha nku nda rei xi ts'asje nku s'í nk'ie nga tsixan ntfhi. ³Kits'ínkji já musuhu nga kuinchjahá xuta xi kitsúya títjuhun. Tunga najmi kits'in yuhú xuto nga kj'uaí s'í. ⁴As'ai ta kits'ínkji ngáha kj'ái já musu nga b'a kitsúhu: “B'a t'ihuun xuta xi ja kixinyaha nga ja kab'endá nichinee. Ja kats'ínk'ién turu. Ja tjínda ngatente niu. T'inyohoo nga kanibá s'í kjuabixoon.”

⁵Tunga najmi nkjún kamaha xuta xi kik'inyaha. Nku xi ngjisehe jñáha, kj'ái xi ngjik'atseya ni. ⁶Tjín ngá xi jakj'ánijé já musuhu nda rei, kits'in'uhun ko kits'ínk'ien. ⁷Nk'ie nga kint'é nda rei ni xi kamo, kama kjahan. Kits'ínkji já juhun nga kits'ínk'ien xuta xi b'a kits'ínun ko y'éti nankihí.

⁸As'ai b'a kitsú nda rei nga kinchjako já musuhu: “Ja tjínda s'í kjuabixoon, tunga najmi chumi ni chj'íhí ra xuta xi tjun kixinyaha nga kj'uaí. ⁹Kui b'a maha, tankíhinu niyátée ko tu yáha ni xi sakúnuu t'inyohoo nga kanibá s'í kjuabixoon.” ¹⁰As'ai tsitju já musu nga ngji niyátée. Kinchja nja tentehe xi kisakúhu, ndaha tsa xi ch'onk'uhun ko ndaha tsa xi nda tjintuyáha. Kitsehe xuta má tjen s'í kjuabixoon.

¹¹Nk'ie nga jas'en nda rei nga j'aisehe xuta xi kab'entut'á yámixoo, kikié yo nku nda xi najmi yja najyun xi bja xuta nga fi s'í kjuabixan. ¹²As'ai b'i kitsúhu: “Ji nda xinkj'án, ¿nkú ts'in kabitjas'ehenni ei nga najmi tjíhin ri najyun xi ts'e s'í kjuabixan?” Tunga najmi kinchjahá ndo. ¹³As'ai kinchjahá nda rei já xi títj'á nichinee ko b'a kitsúhu: “T'e'yún sjai ko ntsja ndo ko chjanik'jo natsin ján má juyun, ante xi má kjintá xuta ko kuate

ni'yun.” ¹⁴At'aha nkjin maha xi tíchubaha, tunga tu chubahá maha xi kj'uaíjin.

**B'i ts'in tsakúya Jesu yá xi
tj'íhin nga s'echj'íhí**

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

¹⁵As'ai ngjik'íéndako xinkjín já fariseo tu xi ts'ínkijneyaha Jesu nku én xi najmi b'a tjín. ¹⁶Incha kits'ínkjisehe Jesu já ni'yakuyá xi ts'e ko já xi yjankihí nda rei Herode Antipa. B'a incha j'ai tsúhu:

—Ji nda maestru, yai nga kjuaxi én xi chubai ko nga naxu bakuyái sisin ni xi ts'e Ntíaná. Najmi ni xi sasíhin xuta chubai. 'Yún nanka chaseihí. ¹⁷Kui nga t'inyahani. ¿A ma b'echj'íhí nda títjun Cesar ni xi f'áchj'íná, a ra najmi?

¹⁸Tunga behé Jesu nga tu xi títuhu jóo ko b'i kitsúhu:

—Jun xi tu tsjohónuu nga bakuchj'íu xi nkú ts'in yankjún Ntíaná! ¿Á an tíchjut'ayák'uhunnú? ¹⁹Takúnnú nku toon xi ma chjintjaihi ch'á.

J'aiko jóo nku toon denario. ²⁰Ko b'i kitsú Jesu:

—¿Yá xi ts'e sénnistjiin ko j'áin xi tjít'aha tooin?

²¹As'ai b'a kitsú jóo:

—Ts'e nda títjun Cesar.

As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tjohoon nda títjun Cesar ni xi ts'e nda títjun Cesar, ko tjohoon Ntíaná ni xi ts'e Ntíaná.

²²Nk'ie nga kint'é jóo niu, tu ni xi kama nkj'uhún ra ko incha ngji t'axin.

**B'i ts'in tsakúya Jesu nga
kj'uaíya ngáha ra xuta**

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

²³Já saduseo bakúya nga najmi kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo. Kui nistjin xu'bo k'ua xi incha j'aisehe Jesu nga b'i incha kitsúhu:

²⁴—Ji nda maestru, b'a kitsú Moise nk'ie: “Tsa tjín xi kuayá nga najmi s'ehé ntí, nda nts'e tjíhin nga kuixanko ngáha

chjuúhún, tu xi b'a ts'ín s'ehe ra ntí nda nts'e xi k'ien." ²⁵ Y'entujinni yatu já xi nts'e maha xinkjín. Tsixan nda xi tjuun tunga b'ahá tjún k'ien. Najmi kis'ehe ntí. K'ien x'ihín tachjúun. As'ai nda nts'e y'ejnako ngáha tachjúun. ²⁶ Tunga ta k'iehén ngáha nda nts'e xi ma johó, as'ai xi ma jahan, kó santaha nda xi yatuú. ²⁷ Askahan ta k'ien tachjúun.

²⁸ "Kui b'a maha, nistjin nga k'juáiya ngáha ra xuta ngabayoo, ¿má xi kui já xi yatuú kama ts'e tachjúun, at'aha ngatentee y'entuko?"

²⁹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi b'a tjín ni xi chubo, at'aha najmi mankjinnuu ni xi tjt'a éhen Ntíaná kó ta ndaha nga'yúhún Ntíaná. ³⁰ At'aha nk'ie nga k'juáiya ngáha ra xuta ngabayoo, najmi ta kuixahan kó ta ndaha najmi ts'ínkixan ntíhí. B'a ní ts'ín k'úéntu xi nkú ts'ín tjíntu ntítsje xi tjín ndjiojmi já. ³¹ Tunga nga k'juáiya ngáha ra xuta, ¿a najmi k'jehé n'eyo ni xi tít-sunuu éhen Ntíaná? B'a kitsú Ntíaná: ³² "An xi Ntíaha Abraham, Ntíaha Isaac kó Ntíaha Jacob." Ntíaná najmi Ntíaha animá. Ntíaha ní xuta t'k'un.

³³ Nk'ie nga kint'é xuta niú, tu ni xi kama nkjúhún ra ngat'a ts'e ni xi bakúya Jesu.

B'i ts'ín tsakúya Jesu má kjuatéxumaha xi 'yún chjíhi ra

(Mr. 12:28-34)

³⁴ Kama njakúko xinkjín já fariseo nk'ie nga kint'é nga Jesu kits'ínkinchá jyujyu já saduseo. ³⁵ As'ai nku nda chjine'én xi ts'e, nku nda maestruhu kjuatéxumoo, kingjásjaiyaha Jesu nga k'ikjut'ayák'un:

³⁶ —Ji nda maestru, ajihín ngayjee kjuatéxumoo, ¿má kjuatéxumaha xi 'yún chjíhi ra?

³⁷ As'ai b'i kitsú Jesu:

—“N'etjói Ntíaná xi Ntíahi maha ngayjee animahi. N'etjói xi nkú ts'ín tinchin

kó xi nkú ts'ín n'enkjíntak'uin.” ³⁸ Kui kjuatéxuma xu'bi xi 'yún chjíhi ra kó kui xi tjún. ³⁹ Kó b'ahá ta tjín ngáha kjuatéxuma xi ma johó: “N'etjói xutahi xi nkú nga ts'ín tjohi yjohi.” ⁴⁰ Nga joo kjuatéxuma xu'bi y'aha ra ngatentee ni xi tjt'a xujun kjuatéxumoo kó xi y'et'a já profeta.

B'i ts'ín kingjásjaiya Jesu já xi y'aha ra xi Cristo

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹ Nk'ie nga kabincha sa yo já fariseo, as'ai b'i kitsú Jesu:

⁴² —¿Nkú bixíun ngat'a ts'e xi Cristo? ¿Má nibáha ntjehe?

B'a kitsú jóo:

—Ntjehe David.

⁴³ As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Nkú tjíhín ra nga b'a kitsúhu David nga Nda Ntíaha maha xi Cristo? At'aha b'a kitsú nk'ie nga Espiritu Santoho Ntíaná kits'ínkinchája:

⁴⁴ Ntíaná b'a kitsúhu Nda Ntiana:

“Tinchint'áni má batexuma, k'uentú maná já kontrahi kinte tsukui.”

⁴⁵ Tsa David b'a kitsú nga xi Cristo xi Nda Ntíaha, ¿nkú ts'ín ntjehe David nibáha ra xi Cristo?

⁴⁶ Ndaha nku najmi kamaha kits'ínk'oyaha Jesu tsa tu nku én. Kui nistjiun kich'atuts'ihín nga najmi ta ch'a kama k'un kingjásjaiyaha ra Jesu tsa mí nihi.

B'i ts'ín y'échjít'ain Jesu sin xi y'a já fariseo kó já chjine'éhen kjuatéxumoo

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

23 As'ai kincháko Jesu xuta kó já ni'yakuyáha nga b'i kitsúhu:

² —Já chjine'éhen kjuatéxumoo kó já fariseo, kui xi tjíhaha nga kuitsuya nkú tjíhín ra kjuatéxumaha Moise. ³ Kui b'a maha, n'etjúsuhunnu ngatentee ni xi kuitsuhunuu kó ch'atjót. Tunga najmi tu n'enú ni xi incha ts'ín, at'aha najmi

ts'íntjusun ni xi nchja. ⁴Kui xi b'énehe ni xi ái xuta, tunga máha kui, ndahachí najmi incha ts'ín nga'yún nga ts'íntjusun niu.

⁵"Yún mjehe nga skuhehe xuta xi nkú ts'ín benkjún Ntíaná. Kui nga 'yún i ts'íhin kaxa títí xi b'entut'áa stjeén ko tjianá, xi t'ínchaha éhen Ntíaná, ko 'yún ts'ín ndju nachjún xi yjandáfi najyun xi mjéntjai nga nchjako Ntíaná. ⁶Tsjo-ho nga b'entu ante k'aku xi t'ín nku s'í ko nga b'entusún yáxile xi t'íncha títjun ni'ya sinagoga. ⁷Tsjoho nga tsjo ts'ín súniñaha niyátée ko nga maestru k'úfihin.

⁸'Najmi tu n'ej'oo tsa maestru kuitsunuu xuta, at'aha nkuhú ma nda maestrunuu ko ngatentoo jun nts'o mahanu xinkju. ⁹Najmi tu ch'a namí 'mihuu ei asuntei, at'aha nkuhú ma Namínuu, kui xi t'íña ndjiojmi ján. ¹⁰Najmi tu n'ej'oo tsa já ntia kuitsunuu xuta, at'aha nkuhú ma xi ts'enuu, kui xi Cristo. ¹¹Xi mjehe chankjún ajinnuu t'íhin nga nda ts'ín ngandaha xingisoo. ¹²Xi k'uasjenk'a suba yjoho, kui xi ichí kama nginkun Ntíaná. Xi k'uasje nimakjua yjoho, kui xi sakúhu kjuachánka.

¹³'Níma rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo! ¡Jun xi tu tsjohónuu bakuchjítú xi nkú ts'ín yankjún Ntíaná! Najmi 'bainto nga xuta kjuas'enjin nga Ntíaná kuatéxumaha. Ta ndaha jun najmi bitjas'oon ko ta ndaha najmi 'baintohoo xuta xi mjehe kjuas'en yo.

¹⁴'Níma rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo! ¡Jun xi tu tsjohónuu bakuchjítú xi nkú ts'ín yankjún Ntíaná! Chju'óhoo ni'yaha jminchjín xi ja k'ien x'íhin ko as'ai chuba 'yúhún tse chubakoo Ntíaná tu xi b'émat'aihinnu yjonuu. Kui nga 'yún un skuhehenuu.

¹⁵'Níma rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo!

¡Jun xi tu tsjohónuu bakuchjítú xi nkú ts'ín yankjún Ntíaná! Fenuu nga binimo nga ngúsuhun asuntee ko ntáchak'uun nga binchisjío xuta xi n'e mo nga ts'ín s'ejin xi nkú ts'ín s'ejinnuu. Ko nk'ie nga ja sakunuu nku, as'ai n'o nga kui xi 'yún ts'ín sa ni xi ts'e ndanindoo nga jun.

¹⁶'Níma rú n'ehenu jun, já ka xi baku niyóhoo xuta! Jun xi b'a bixítún: "Tsa t'ín xi nkú kuitsú, tsa as'ai ninku tsúngijin, najmi t'íhin kjua'yún nga ts'íntjusun. Tunga xi tsúngijin toonsine xi t'íñaya ninku, kuihí xi t'íhin nga ts'íntjusun ni xi kuitsú." ¹⁷Jun xi já chini ko já ka. ¿Má xi 'yún chánka sa? ¿A toonsinee, a ra ninkuhú xi tít'sín nga je toonsinee nginkun Ntíaná?

¹⁸'Ko b'a bixítún yo: "Tsa t'ín xi nkú kuitsú, tsa as'ai nachan chje tsúngijin, kui xi najmi t'íhin kjua'yún nga ts'íntjusun. Tunga xi tsúngijin chje xi t'íñasun nachan chje, kuihí xi t'íhin nga ts'íntjusun ni xi kuitsú." ¹⁹Jun já ka. ¿Má xi 'yún chánka sa? ¿A chje, a ra nachan chjehé xi tít'sín nga je chje nginkun Ntíaná? ²⁰Kui b'a maha, tsa t'ín xi nkú kuitsuhu, tsa as'ai nachan chje tsúngijin, kui xi ja tít'sungijin nachan chje ko ngayjee ni xi t'íntusún yo. ²¹Tsa t'ín xi nkú kuitsú, tsa as'ai ninku tsúngijin, ja tít'sungijin ninku ko Ntíaná xi t'íña yo. ²²Tsa t'ín xi nkú kuitsú, tsa as'ai ndjiojmi ján tsúngijin, ja tít'sungijin Ntíaná xi t'íña yo nga t'íbatéxuma.

²³'Níma rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo! ¡Jun xi tu tsjohónuu bakuchjítú xi nkú ts'ín yankjún Ntíaná! 'Bohoo Ntíaná nku t'íkjá najún chinko ko xka sinjne xingisoo xi nkú ts'ín t'ít'a kjuatéxumoo, tunga n'echayanú ni xi 'yún chánka sa xi ta bakúya kjuatéxumoo. N'echayo ni xi naxu nginkun Ntíaná ko nga t'íhin nga kama nimanuu xuta xi k'ái ko nga t'íhin nga naxu s'ejinnuu éhen Ntíaná. Kuihí ni xi joo xi t'íhin nga n'oo, ko najmi

tjihin nga n'echayo nga n'oo ni xingisoo xi tjit'a. ²⁴Jun já ka xi baku niyóhoo xuta! N'etjusun ni xi tu tjent'ahá ko ni xi 'yún chjíhi ra najmi n'esiuhun.

²⁵Juníma rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo! Jun xi tu tsjohónuu bakuchjítú xi nkú ts'ín yankjún Ntíaná! Jun xi nkú joyaha tasa ko taba xi tu natsihin ní kin'echuhun, tunga kitsejín ni animanuu ndyjé ko ni xi najmi naxu. ²⁶Ji nda fariseo ka, títjun n'echihin ayaha taso ko b'a ts'ín kama jehe natsihin.

²⁷Juníma rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo! Jun xi tu tsjohónuu bakuchjítú xi nkú ts'ín yankjún Ntíaná! Jun xi b'a joyaha tsjó xi taba kin'ek'i. Kui xi tsjo ts'ín bakú sunnk'a, tunga ayaha kitsehe nintaha animá ko ngatentee ni chuntí. ²⁸Jun xi b'a ta k'un sunnk'o, at'aha nginkun xuta 'yún je bakuchítú yjonuu, tunga ajin animanuu kitsejín ni xi tu b'anachaha ko ngatitsun.

²⁹Juníma rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo! Jun xi tu tsjohónuu bakuchjítú xi nkú ts'ín yankjún Ntíaná! N'endo tsjóho já profeta ko n'enaxú ndjio tsjóho xuta je xi kis'e nistjin nk'ie. ³⁰Ko b'a bixítún: "Tsa tu ná ma tintsubaá nk'ie nga y'entu ntje cháná, najmi tsisinko raá nga kits'ínk'ien já profeta." ³¹Nk'ie nga b'a bixítún, ta juhun n'ek'io yjonuu nga ntjehe xuta xi kits'ínk'ien já profeta jun. ³²Tu sahá n'endjuú ni xi kik'atuts'in ntje chánuu!

³³Jun xi b'a k'un xi nkúhu ntjenuu! Já ch'onk'un xi b'a k'un! Nkú ts'ín kuitjunkihihi nga najmi kuankítún ngak'ien? ³⁴Kui b'a maha, an ts'inkjisenuu já profeta ko já nkjink'un ko já chjine'éen. K'ua xi n'ek'ion ko kjuát'a kruu ko k'ua xi ngjúóhoo aya ni'ya sinagoganuu ko tsjénnk'íuncho xki

nanki. ³⁵B'a ts'ín ch'anjihinu ngayjee jníhi xuta je xi kin'ek'ien. Ch'atuts'ihin ra jníhi Abel, nda je xi y'ejna nk'ie, nga santaha jníhi Zacaria ntíhi Berekia xi kin'ek'ient'ó nathan chje xi kjjína ankjín ninku. ³⁶Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ngatentee ni xu'bi nibanehe xuta xi tjín nd'ái.

B'í kitsú Jesu nga kinchjanijmíyaha nanki Jerusalen

(Lc. 13:34-35)

³⁷Jun xuta Jerusalen, xi n'ek'ion já profeta ko b'ohoo ndjio xuta xi n' nibásenuu! A tu nkjihín niyá kama mjena nga k'uentúkúnuu xi nkú ts'ín xantó nga b'énkinka ntíhi, tunga najmi kin'e yunú! ³⁸Nd'ái ni ma, ja s'ejna masen antenuu. ³⁹An b'a tíxinnuu nga najmi ta chahanú santa nkúhu nga kuichú nistjin nga b'a kuixítún: "Kakjanínk'a Ntíaná xi nibáha ngajoho."

B'í ts'ín kitsúya Jesu nga n'exúya ninku

(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

24 Tsitjusje Jesu má ma natsihin ninku ko nk'ie nga ja tífi, j'aik'úhun já ni'yakuyáha. Tíincha ma nkjúhun nga t'basenkjúhun xjóho ninku. ²B'í kitsú Jesu:

—¿A tíyo ngayjee ni xi tjín ei? Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ndaha nku ndjio najmi ta s'ejnásuhun ra xinkjín. Ngayjee n'exúya.

B'í ts'ín tsakúya Jesu ni xi kama kintehe ni nga kfe asuntee

(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³Nk'ie nga kab'ejna Jesu asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo, já ni'yakuyáha j'ai nhjako t'axíhin. B'a incha kitsúhu:

—T'inyani, ¿nkjé b'a kama? ¿Mí ni xi kuakúchji títjun nk'ie nga kjuái ngáhani ko nga kfe asuntee?

⁴As'ai kinchja Jesu:

—Chúhuun yjonuu nga najmi tu ch'a xi k'uanachanu. ⁵At'aha nkjin maha xi k'uaí nga an ts'ín ma yjoho. “An xi kits'ín nibána Ntíaná”, kuitsu ko nkjin xuta k'uanachaha.

⁶Kuinúyó nga s'e kjuachán ko nga kuinchjanimíyaha xuta kjuachán xi tíma, tunga najmi tu binkjunnú. At'aha tjihin ni nga b'a kama, tunga najmi k'jehé kfe asuntee. ⁷At'aha xuta xi t'ín nku nanki kjaánko xuta xi k'ái nanki. Nku nda rei kjaánko k'ái nda rei. S'e kjin-t'ía ko chón kama k'ái k'ái nanki. ⁸Nk'ie nga ja b'a tíma, as'ahí t'fatuts'ihin kjuanima xi s'e.

⁹Ts'ínkjas'ennuu xuta xi má nga ts'ín'unnuu ko ts'ínk'iennuu. Ngat'ana ts'ín unkiehenuu ngayjee xuta asuntee. ¹⁰Kui nistjiun nkjin xi ts'ínndyjaha yjoho nga najmi ta s'ejihin ra an. Ts'ínkjas'en xinkjín ko ts'ín unkie xinkjín. ¹¹S'e nkjún já profeta tsank'á xi nkjin xuta k'uanachaha. ¹²Tu xí s'ehé ni xi ch'onk'un, kui nga nkjin nkjún xi najmi ta ts'íntjoho xinkjín. ¹³Tunga xi ndjá kuasinjña santa nkúhu nga kuayá, kui xi k'uanki. ¹⁴S'enjímí én nda tsuhu Ntíaná nga ngúsuhun asuntee, én nda tsu xi tsuya xi nkú ts'ín batéxuma Ntíaná. Ngayjehe asuntee kuint'é nga Ntíaná xi batéxuma. Nk'iehé nga kfe asuntee.

¹⁵Y'é't'a nda profeta Daniel nk'ie nga najmi chankjún ante tsjehe ninku. Choo xi b'a ts'íun.

B'i kitsú Jesu ko xi tít's'inya xujun katumankjihin. B'i ta kitsú ya:

¹⁶—Kui nistjiun katanka xuta xi t'íntu ante Judea xi t'jehen asunntu tjennki. ¹⁷Xi kab'ejñasun nk'a ni'yaha najmi tu kuítjuen nga k'uaík'asje ni xi t'íntu aya ni'yaha. ¹⁸Xi kafi jñá najmi tu k'oóya nga k'uaík'á najyuhun.

¹⁹¡Nima rú ts'íhin jminchjín xi y'a ntí ko xi tít's'ínki ntí kui nistjiun! ²⁰Tinchíhuu Ntíaná tu xi najmi nistjin

chunch'an kuyúhunu ko tsa nistjin nkjún. ²¹At'aha 'yún s'e kjuanima kui nistjiun, kjuanima xi najmi kjee s'e santa nkúhu nga tuts'ihin ni nga kamanda asuntee. Ko ta ndaha najmi s'e askahan nku xi b'a joyaha. ²²Tsa najmi kuatekjá Ntíaná chuba nistjin xu'bo, nda ra nku najmi k'uaná kai. Tunga kuatekjáhá Ntíaná chuba nistjin xu'bo ngandaha xuta xi j'ájin.

²³'Kui nistjiun tsa t'ín xi b'a kuitsunuu: “Chasoo, ei t'jña xi kits'ín nibá Ntíaná”, ko tsa b'a kuitsunuu: “Ján t'jña”, najmi tu n'e s'ejiun. ²⁴At'aha incha k'uaí xi b'a kuitsu tsank'á nga kui xi j'ai ngajoho Ntíaná ko xi já profeta ts'ín ma tsank'á yjoho. Kui xi incha ts'ín nkjin t'íkjá kjuankjún ko ni xi chánka, tu xi k'uanachaha ra xuta, xí kohó ra xuta xi j'ájin Ntíaná kamaha ra k'uanachaha. ²⁵Jahá tixinya t'junnuu ni xi kama.

²⁶'Kui b'a maha, tsa b'a kuitsunuu jóo: “Ante kixi ján t'jña xi j'ai ngajoho Ntíaná”, najmi tu bankiún yo. Tsa b'a kuitsunuu: “Aya 'ma ján t'jña”, najmi tu n'e s'ejiun. ²⁷At'aha xi nkú ma nga bat'ai nd'ich'on má tju ts'íu ko ma chji santaha má fintjai, b'a ta kama nk'ie nga k'uaí Ntíhi Ndax'iun. ²⁸Yaha nga má kjiñña nku yjoninte k'ien, yo ma ñjakú chálíkíe. B'a ta ts'ín chaha nga k'uaí Ntíhi Ndax'iun.

B'i kama nistjin nga k'uaí ngáha Ntíhi Ndax'iun

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹'Askahan nga ja k'ua kjuanima xi kama kui nistjiun, t'jen'yún kama jyuhún ts'íu, ko sóo najmi ta ts'ín ndzjehen. Niñu xi t'ín nk'a ján kuixuntu, ko k'uatsé ni xi t'ín nk'a ján. ³⁰As'ai kama chji nk'a ján ni xi kuakúchji nga ja nibá Ntíhi Ndax'iun. Nk'iehé kjinta nkjún ngayje t'íkjá xuta xi t'ín asuntee ko skue Ntíhi Ndax'iun nga t'jenjin nintí nga nibáko

ngayjee nga'yúhun ko kjuachánkaha.
³¹ Ts'ínkji ntítsjehe nk'ie nga 'yún kjuane
 tjiō. Incha k'uéntukú xuta xi j'ájin xi
 tjintu tu má xi tje'hén ni, b'aha ra má tju
 ts'íu santaha má fintjai.

³² Katumankjinnuu ni xi b'éjña chjin-
 uu yá higuera. Nk'ie nga ja tju nts'én tji-
 aha yóo ko tjuhu xka, yo nga ja t'ibichú
 tiña chunubóo. ³³ B'a ta ts'ín nk'ie nga
 ja choo nga ja b'a tíma, katumankjinnuu
 nga ja tjen tiña Ntíhí Ndax'iun xi nkúhu
 tsa asti ankjuo síjña. ³⁴ Kjuaxi ni xi t'ix-
 innuu. Kuitjusun ngayjee ni xu'bi kin-
 tehe ni nga kuayáje xuta xi t'jin nd'ai.
³⁵ Kamaha asuntee ko nk'a ján ndyja,
 tunga énnā najmi kj'ua tiya.

³⁶ Tunga má nistjin ko chuba nga b'a
 kamoo, najmi ch'a xi behe, ta ndaha
 ntítsje xi t'jin ndjiojmi ján ko ta ndaha
 Ntíhí Ntíaná. Nku tutuhú Ntía Na'miná
 xi be. ³⁷ Xi nkú kama nistjin nga y'ejña
 Noe, b'a ta kama nk'ie nga kj'uaí ngáha
 Ntíhí Ndax'iun. ³⁸ Kui nistjin xu'bo, nk'ie
 nga najmi kje fejin ntá xuta, tu t'ín-
 cha kjinehé ko t'íncha 'bi. T'íncha bixan
 ko t'íncha ts'ínkixan ntíhí. B'a t'íncha
 ts'ín santa nkúhu nga tsichu nistjin nga
 jas'en Noe tsutsu chánkoo. ³⁹ Najmi ka-
 mankjihin xuta santaha nkúhu nga tu ni
 xí kik'ahá ts'í ko kits'ínkje tentehe. B'ahá
 ta kama ngáha nk'ie nga kj'uaí Ntíhí
 Ndax'iun. ⁴⁰ Kui nistjiun jo já xi t'íncha
 ts'ínxájin jñaha, nku chjúbé ko xinkuu
 s'ejña. ⁴¹ Jo jminchjín xi t'íncha o, nku
 xi chjúbé ko xinkuu xi s'ejña.

⁴² Kui b'a maha, tintsuba ndahanu,
 at'aha najmi yo mí chubaha kj'uaí Nda
 Ntíanuu. ⁴³ Katumankjinnuu ni xu'bi.
 Tsa be títjun nda xi ts'e ni'yoo mí
 chubaha nga jyuun kj'uaí nda ndyjée, ta
 k'úejña nda. Najmi tsjante tsa nda ndyjée
 kjuas'en kjuayún ni'yaha. ⁴⁴ Kui kjuaha,
 b'a ts'ín tintsuba ndahanu ko jun, at'aha
 chuba nga najmi tichuyóhoo kj'uaí Ntíhí
 Ndax'iun.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda musu xi naxu fiko xáha

(Lc. 12:41-48)

⁴⁵ '¿Yá nda musuhu xi naxu fiko xáha
 ko xi nkjink'un, xi nda ntiaha kitsjá
 xáha nga kui xi tsjáha nichine já musu
 xingisoo nk'ie nga kuichú chuba? ⁴⁶ ¡Á
 b'a nda tjíhin ts'e nda musu xu'bi tsa
 b'a títs'ín nk'ie nga kj'uaí nda ntiaha!
⁴⁷ Kjuaxi ni xi t'ixinnuu. Nda ntiaha ts'ín
 kunntáha ngayjee ni xi tjíhin.

⁴⁸ Tunga tsa ch'onk'un nda musu ko
 tsa b'i ts'ín ts'ínkink'un: "K'uandaya
 saha nda ntiana nga kj'uaí." ⁴⁹ As'ai
 k'uéhe já musu xinkjín ko nga kjine ko
 k'úiko já ch'iu. ⁵⁰ Tsa tu kj'uaíhí nda
 ntiaha nda musu xu'bi nistjin xi najmi
 t'kuyáha ko chuba xi najmi be, ⁵¹ 'yún
 ndjá ts'ínnijéhe nda ntiaha xi nkú ts'ín
 n'enijéhe já xi b'anachaha já ntia, yo má
 nga kjintá ko kuate ni'yun.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén istinchjín xi ngji nku s'í

25 'Kui nistjiun b'a kama ajihin xi
 nkú ts'ín batéxuma Ntíaná xi nkú
 kamat'ain te istinchjín xi ngji nku s'í
 kjuabixan. Incha jak'já nd'í setihí ko in-
 cha ngji ts'ínkjáihin nda bixoon. ² Un
 maha xi chinihi ko un maha xi ki-
 tikjuaha. ³ Xi chiniu najmi kik'a sa seti
 nk'ie nga jak'já nd'íhí nga incha ngji.
⁴ Tunga xi kitikjuo, jak'já nd'íhí ko ta
 kik'a nisa seti xi kuinchá saha nd'íhí.

⁵ As'ai ts'andayaha nda bixoon ko
 kama nijñaha istinchjín, kui nga in-
 cha kikjantuféhe. ⁶ Nkú ra ma nga
 masen nistjen, t'jin xi kikjintáya: "¡Ja
 nibá nda bixoon! ¡T'itjusjoo ko tankín
 n'ekjóhoo!"

⁷ Tsisitjen istinchjín ko y'énda nd'í
 setihí. ⁸ B'a kitsúhu xi chiniu xi kitikjuo:
 "K'uaíni ichi chuba setinuu, at'aha ja
 tí'me nd'íni." ⁹ Tunga b'ahá kitsú xi ki-
 tikjuo: "Najmi, at'aha tsa b'a n'eí, najmi

kuichú mahani jin ko ta ndaha jun. Tu sahá tankín ch'atso xi ts'ajun má satéña.”¹⁰ Nk'ie nga tíincha fik'atse seti xi chiniy, tu j'ai sahá nda bixoon. Xi tjíndaha yjohó incha jas'enko má túma s'í kjuabixoon ko kis'echjá ankjúo.¹¹ As'ai j'ai istinchjín xingisoo ko b'a kitsú: “¡Ji chá ntia, chá ntia, chux'áni ankjúo!”¹² Tunga b'ahá kitsú nda bixoon: “Kjuaxi ni xi tíxinnuun nga najmi benuu.”

¹³ Kui b'a maha, tintsuba ndahanu, at'aha najmi yo mí nistjin ko mí chubaha nga kju'uaí Ntíhi Ndax'iun.

**B'i ts'in tsakúya Jesu nga
kits'ínchjén nku nda xi kitsjáha já
musuhú toon xi ts'íinxáko**

(Lc. 19:11-27)

¹⁴ Xi nkú ts'in batéxuma Ntíaná b'a joyaha nku nda xi ngjitsube k'jái nanki. Kintehe ni nga nguai, tjun kinchjaha já musuhú ko kitsjáha ni xi tjíhin.¹⁵ Nku xi kitsjáha un mií toonsine, nku xi kitsjáha jo mií, ko nku xi kitsjáha nku mií. Kitsjáha nga nkúnkú xi nkú ts'in kamaha nga ts'íinxáko tooon. As'ai ngji kjin.

¹⁶ Nda musu xi kits'ínkjáfhin un mií toonsine, ngji ts'íinxáko ko kits'in nganasun sa un mií.¹⁷ Xi kits'ínkjáfhin jo mií, b'a ta kits'in ko kits'in nganasun sa jo mií.¹⁸ Tunga máha xi kits'ínkjáfhin nku mií, kui xi ngji kján t'anankiu ko y'éyanji toohon nda ntiaha.

¹⁹ Nk'ie nga j'a nkjin nistjin, j'ai ngáha nda ntiaha já musu xu'bo ko kits'ínkoho kuenta.²⁰ Tjun j'ai xi kits'ínkjáfhin un mií toonsine. Kui xi y'a sa un mií. B'a kitsú: “Ji nda ntia, un mií toonsine kik'ainí. Eí tjíña sahi un mií xi kits'in nganasan.”²¹ As'ai b'a kitsú nda ntiaha: “Nda tjín. Nda ní ji, nda musu. Naxu 'mikoí xáhi. Naxu kin'etjusuin xá íchí xi kitsjaha. Kui nga nd'ai 'yún tse ni xi ts'in kunntáhara. Nibái ko tsjo kat'ehi xi nkúhu nda ntiahi.”

²² As'ai j'ai xi kits'ínkjáfhin jo mií toonsine. Kui xi y'a sa jo mií. B'a kitsú: “Ji nda ntia, jo mií toonsine kik'ainí. Eí tjíña sahi jo mií xi kits'in nganasan.”²³ As'ai b'a kitsú nda ntiaha: “Nda tjín. Nda ní ji, nda musu. Naxu 'mikoí xáhi. Naxu kin'etjusuin xá íchí xi kitsjaha. Kui nga nd'ai 'yún tse ni xi ts'in kunntáhara. Nibái ko tsjo kat'ehi xi nkúhu nda ntiahi.”

²⁴ As'ai j'ai xi kits'ínkjáfhin nku mií toonsine ko b'a kitsú: “Ji nda ntia, be nga kjain. Chjusintjein chan xi najmi ji y'entjei. Ni xi k'jái xi y'entje ji chubéí.²⁵ Kui nga kitsankjuhunna ko ngjik'iejná 'ma toohin t'anankiu. Eí tjíña ngáha ri toohin.”²⁶ As'ai kinchja nda ntiaha nga b'a kitsúhu: “Ji nda musu ch'onk'un ko ts'e. Tsa yai nga kjesintjen chan xi najmi an y'entje ko bakjá ni xi k'jái xi y'entje,²⁷ tsa kik'aihi toonna já xi maha ts'íinxáko. Tsa b'a kin'ei, ja ra ts'ínkjáin ngáha ra nd'ai nga kjúa toonna ko santaha ntíhi kai.”

²⁸ As'ai b'a kitsúhu ndo já xi kabincha yo: “Chjú'ohoo ndo tooon ko tjohoon xi tjíñaha te mií.²⁹ At'aha ngatentee xi tjíhin ni, kui xi k'uaí saha ko 'yún s'ehé. Tunga xi najmi tjíhin, kui xi chjú'aha santaha ni xi íchí xi tjíñaha.³⁰ Chjanikj'o natsin ján má jyuun nda musu xu'bi xi najmi chumi ni chjíhi ra, ante má nga kjintá xuta ko kuate ni'yun.”

**B'i ts'in kitsúya Jesu xi nkú
n'ehé xuta ndyun nkini**

³¹ Nk'ie nga kju'uaihi Ntíhi Ndax'iun, kju'uaíko kjuachánkaha ko ngatentee ntítsjehe ko k'úéjñasun ante má nga kuakúchji kjuachánkaha.³² Ngayjee xuta xi tjín asunntee kama njakú nginkun. As'ai kuakjánya xuta xi nkú joyaha nku nda bastu xi ts'ínkj'a t'axín chutsanko ko xin ts'ínkj'a chutentsu.³³ Kixíhi k'uéntu chutsanko ko skjúhun k'uéntu chutentsu.

³⁴ 'As'ai kuinchja Nda Rej nga b'a kuit-suhu xi t'íncha nga kixihí: "Nibó jun xi nda kits'ínkonuu Na'mina. N'ekjóhoon nd'ai nga títjás'enjiun xi nkú ts'in batéxuma Na'mina, kui niu xi kis'endanuu nkúhu nga tuts'ihín ni nga kamanda a-sunntee. ³⁵ At'aha nk'ie nga kama bjona, kik'ainú nichine. Nga kama xintána, kik'ainú ntá. Nga kikjatsú'basan nankinuu, kik'aintenú ni'yanuu. ³⁶ Nga najmi tjinna najyun, kik'ainú najyun xi kingja. Nga kisaté ch'an, tsankintsubek'unnú. Ko nga kikjáaya'yán, tsankinsekjánú."

³⁷ 'As'ai incha kuinchja xuta xi naxu kits'in nginkun Ntjaná nga b'a kuitsu: "Ji Nda Ntia, ¿nkjé kiyai nga kama bjohi ko kik'aihi nichine, ko tsa kama xintáhi ko kik'aihi ntá? ³⁸ ¿Nkjé kiyai nga nankini kitsutjasúin ko kik'ainteihí ni'yaní, ko tsa najmi tjihin najyun ko kik'aihi najyun xi kindyjai? ³⁹ ¿Nkjé kiyai nga kisaté ch'in ko tsa kisuya'yín ko tsankintsubek'úhín?" ⁴⁰ 'As'ai kuinchja ngáha Nda Rej nga b'a kuitsu: "Kjuaxi ni xi t'ixinnuu. Xi nkú ts'in nda kin'ohoo tu má xi kuihí ni já nts'é, a ahán xi b'a kin'enú, ndaha tsa xi 'yún kinte t'jen nga chasehe."

⁴¹ 'As'ai b'a kuitsu ngáha xuta xi t'íncha skjúhun: "Tiyú xinnú jun xi najmi nda nginkán. Tankíun ajin nd'í xi najmi ta maha ra 'meyaha, xi kis'endaha ndanindoo ko ntítse xi tjihin. ⁴² At'aha nk'ie nga kama bjona, najmi kik'ainú nichine. Nga kama xintána, najmi kik'ainú ntá. ⁴³ Nga kikjatsú'basan nankinuu, najmi kik'aintenú ni'yanuu. Nga najmi tjinna najyun, najmi kik'ainú najyun xi kingja. Ko nga kisaté ch'an ko kikjáaya'yán, najmi tsankintsubek'unnú."

⁴⁴ 'As'ai incha kuinchja xuta xu'bo nga b'a kuitsu: "Ji Nda Ntia, ¿nkjé kiyai nga kama bjohi, ko tsa kama xintáhi, ko tsa nankini kitsutjasúin, ko tsa najmi tjihin najyun, ko tsa kisete ch'in, ko

tsa kisuya'yúin, ko najmi tsisinkoihi?" ⁴⁵ 'As'ai kuinchja ngáha Nda Rej nga b'a kuitsu: "Kjuaxi ni xi t'ixinnuu. Xi nkú ts'in najmi nda kin'ohoo tu má xi kuihí ni já nts'é, a ahán najmi nda kin'enú, ndaha tsa xi 'yún kinte t'jen nga chasehe."

⁴⁶ 'Ko xuta xu'bo nguai má nga un skué síhin. Tunga xuta xi naxu nginkun Ntjaná nguai má nga k'úentu tik'un sín.

B'í ts'in y'énda já t'ixóo nga mjehe kuakj'ánijé Jesu

(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:47-53)

26 Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga kitsúya ngayjee ni xu'bi, as'ai b'í kitsúhu já ni'yakuyáha:

²—Yo nga jo nistjin ndyjaha nga kuitju S'í Pascua, nk'ie nga n'ekjas'en Nt'íhi Ndax'iun xi má nga s'et'a kruu.

³ 'As'ai kama njakú já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjihin xá ni'yaha nda na'mi títjun Caifa. ⁴ Y'éndako xinkjín xi nkú ts'in k'uanachaha ra Jesu nga kuakj'ánijé ko ts'ínk'ien. ⁵ Tunga b'ahá kitsúhu xinkjín:

—Najmi tu ajihin s'íu chjubéé ndo tu xi najmi k'uésihi xuta nkjin xi k'juai.

B'í ts'in nku tachjuún tsaténdzjojnúhu ntá sinjne Jesu

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶ Nk'ie nga tjina Jesu nanki Betania, ni'yaha Simon, nda xi k'uhun ch'in fentujnu kai, ⁷ as'ai nku tachjuún ja'iko ntá sinjne xi ch'í nkjún, xi t'ínchaha nku lubata ndjio ch'í. Kui xi tsaténdzjojnú nintaku Jesu nk'ie nga kab'ejnát'a yámixo. ⁸ Nk'ie nga kiekie já ni'yakuyóo niu, kama kjahan ko b'a incha kitsú:

—¿Á b'a ts'in kuan'ekatsún tiyaha ntá sinjne? ⁹ Kamahá 'yún ch'í kuach'a ntóo nga kuasaténa kai, tu xi kui toon k'uaihi ra xuta x'an.

¹⁰ Kint'é Jesu ni xi t'íncha tsu jóo ko b'a kitsúhu:

—¿Á jun t́n'estihí ruu t́achj́in? Nda t́jn ni xi kuats'́inna. ¹¹ Xutá x'an bi tehente k'úéntuj́nnuu, tunga an najmi tehente k'úátej́ñaj́nnuu. ¹² Nk'ie nga kuakaténdzjojnúna t́achj́in ntá sinjnei, ja kuak'íénda yjonintena tu xi s'eyanjihinna. ¹³ Kjuaxi ni xi t́xinnuu. Tu má xi t́jehén ni nga s'enijmí én nda tsuhu Ntíaná nga ngúsuhun asuntee, t́a chubanijmíyaha ni xi kuats'́in t́achj́in. B'a ts'ín n'ekj'áitsjehen.

**B'í ts'ín y'énda Judá Iscariote
nga ts'íinkjas'en Jesu**

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴ As'ai nku nda ni'yakuyá xi te joo xi 'mi Judá Iscariote ngjisehe já ná'mi k'aku ¹⁵ ko b'a kitsúhu:

—¿Mí nihi xi k'uainú tsa ts'inkjas'ennuu ndo?

As'ai y'énda jóo nga tsjáha katé toontaba. ¹⁶ Kui nistjin kik'atuts'ihin Judá nga tsangisjái niyá xi nkú ts'ín kama ts'íinkjas'ehen Jesu.

**B'í ts'ín ts'asjeko S'í Pascua
já ni'yakuyáha Jesu**

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23;
Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26)

¹⁷ Nistjin nga b'atuts'ihin rá S'í Pascua, nk'ie nga chine ninkuan xi najmi kaman-dakoho ná'yu san, as'ai incha j'aisehe Jesu já ni'yakuyáha ko b'a incha kitsúhu:

—¿Má xi t́jehen mjehi nga k'úendaí tu xi chineheni nichinehe S'í Pascua?

¹⁸ B'í kitsú Jesu:

—Tankíun ajin nantio. Tankíhinsoo nda xi ja yaá ko b'a t'ihuun: “B'a títsu nda maestru: Ja t́bichú tína chubana. Ni'yahi k'ínka já ni'yakuyána nga ts'inkj'a S'í Pascua.”

¹⁹ As'ai kits'intjusun já ni'yakuyáo ni xi kitsú Jesu. Yo incha y'énda nichinehe S'í Pascua. ²⁰ Nk'ie nga ja kama jyuun, y'ejnat'ako Jesu yámixo já ni'yakuyá

xi te joo ²¹ ko nk'ie nga ja t́incha kjine nichinee, b'í kitsúhu:

—Kjuaxi ni xi t́xinnuu. Nku xi t́enjinnuu ts'íinkjas'enna.

²² As'ai kik'ientu babaha já ni'yakuyáo ko nga nkúnkú kingjásjaiyaha:

—¿A an, nda maestru?

²³ As'ai b'í kitsú Jesu:

—Xi t́a t́bakj'a nichine xi t́jía t́aba má nga t́bakj'a, kui xi ts'íinkjas'enna. ²⁴ B'a n'ehé Ntíhi Ndax'iun xi nkú ts'ín t́jt'a éhen Ntíaná, tunga, jnimá rú ts'íhin nda xi ts'íinkjas'ehen! Tu sahá rá ngandaha nda xu'bo tsa najmi kitsin.

²⁵ As'ai kinchja Judá, nda xi ts'íinkjas'én Jesu, nga b'a kitsú:

—¿A an, nda maestru?

B'í kitsú Jesu:

—Ji xi ja b'a kuixín.

²⁶ Nk'ie nga t́incha kjine nichinehe S'í Pascua, jakj'a Jesu ninkuon ko kitsjáha máb'achj́ihí Ntíaná. Tsakjánya ko kitsjáha já ni'yakuyáo nga b'a kitsúhu:

—Chjúbó ko chinoo. Kui xu'bi xi yjonintena.

²⁷ Ko t́a jakj'a chutsiun. Nk'ie nga ja kitsjáha máb'achj́ihí Ntíaná, as'ai kitsjáha já ni'yakuyáha nga b'a kitsúhu:

—S'íuyoyó ngatentoo chutsiun. ²⁸ Kui xu'bi xi jnína. Kui xi ngjuai ndzjoho ngandaha nkjin nkjún xuta tu xi kama ndyjat'aha rá jéhe. Jnína t́f'éndako tsetse Ntíaná nd'ai xi nkú ts'ín nda ts'íinko xuta. ²⁹ An b'a t́xinnuu. Najmi t́a k'ui sahana ntáha tuntsjajéé santa nkúhu nga kuichú nistjin nga k'uiiko ngáhanuu xi tsetsehe má batéxuma Na'mina.

**B'í ts'ín kitsúya títjun Jesu nga Pedro
b'a kitsu nga najmi behe**

(Mr. 14:26-31; Lc.

22:31-34; Jn. 13:36-38)

³⁰ Nk'ie nga ja kamaha nga incha kisehe Ntíaná, as'ai incha ngji asunntu t́jenki xi 'mi Yá Olivo. ³¹ B'í kitsú Jesu:

—Kui nistjen xu'bi ngatentohoo n'endyjajihun yjonuu yaha an. At'aha b'a ts'in tjit'a éhen Ntjaná: “Ts'in'uhun nda bastuu ko ndzjoya chutsanko.”³² Tunga nk'iehé nga kjuáíya ngáhana ngabayoo, kfín títjunnuu ante Galilea.

³³ As'ai kinchja Pedro:

—Ndaha tsa ngatentee ts'ínndyjajihin yjoho ngat'a ts'ii, tunga an ndahachí najmi ndyja kamana.

³⁴ B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxihin. Kui nistjen xu'bi, kintehe ni nga kjintá xanto, b'a kuixín nga najmi yaní jan niyá tjihin.

³⁵ B'a kitsú Pedro:

—Ndaha tsa tjihin nga kuayáko, tu nku nga ts'inkiéná yjona nga behe.

B'a ta incha kitsú ngatentee já ni'yakuyóo.

B'i ts'in kinchjako Jesu Ntjaná

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶ As'ai tsichuko Jesu já ni'yakuyáha nku ante xi 'mi Getsemani ko b'a kitsúhu:

—Tintsubahanu ei. Kfín nchjako maná Ntjaná ján.

³⁷ Ngijiko Pedro ko nga joo jáha Zebedeo. Kik'atuts'ihin nga kik'ie babaha ko kis'entaha ra. ³⁸ B'a kitsúhu joo:

—Kjuaba kitsejihin animana xi nkúhu tsa kui xi ja ts'ínk'ienna. Tintsubakonú ei ko ta tintsuba ndo.

³⁹ As'ai ngjindju sa ichí ko yo kingjénsten ankjín. B'i kitsú nga kinchjako Ntjaná:

—Ji Na'mi, tsa kama kjuá t'axinna kjuanima xu'bi, n'ekj'a t'axinní. Tunga katumahá xi nkú ts'in mjehi, najmi xi nkú ts'in mjena.

⁴⁰ As'ai ngjise ngáha ra já ni'yakuyóo, ko kjintufé nga j'aisehe. B'i kitsúhu Pedro:

—¿A ndaha nku ora najmi kuichukjuanu nga kuakintsubakonú? ⁴¹ Tintsuba ndo ko chubakoo Ntjaná tu xi najmi chjút'ayák'uhunnuu. Yuhu

animanu tunga yjonintenuhú xi najmi tíchúkuaha.

⁴² As'ai ta ngji nchjakohó ngáha Ntjaná niyá xi ma johu Jesu nga b'a kitsú:

—Ji Na'mi, tsa tjihin nga un skuena ko najmi kama kjuá t'axinna kjuanima xu'bi, tu sahá katuma xi nkú ts'in mjehi.

⁴³ Nk'ie nga kik'óya ngáha má tjíntu já ni'yakuyóo, ta kjintuféhe ngáha nga j'aisehe at'aha nijóo t'bécha suba tunkun joo. ⁴⁴ Ta ngji nchjako t'axíhín ngáha Ntjaná niyá xi ma jahan Jesu nga ta kuihi én kitsú ngáha.

⁴⁵ As'ai j'aisehe já ni'yakuyáha ko b'a kitsúhu:

—¿A tu nku kisuntuféhe so ko tín'ekj'áyo? Ja kuichu chuba nga n'ekjas'en Ntíhi Ndaxiun aya ntsja xuta ngatitsuun. ⁴⁶ Tisintjooon ko tjián. Ja nibá tiña xi títs'ínkjas'enna.

B'i ts'in j'aich'anjé Jesu

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Nk'ie nga ta tinchjaha Jesu, tu j'aihí Juda, nku nda ni'yakuyá xi te joo. J'aiko nkjin nkjún xuta xi kits'ín nibá já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjihin xá. Incha y'a kicha ndju ko yá nga incha j'ai. ⁴⁸ Ko nda xi títs'ínkjas'en Jesu ja kabinchá'a títjun joo nga b'i kitsúhu:

—Xi kjexu'ba nga kjuaniñaha, kui xi Jesu. Kui xi chjúbó.

⁴⁹ Tjen'yún ngjik'úhún ra Jesu ko b'a kitsúhu nga kikjexu'ba:

—Antahi, nda maestru.

⁵⁰ B'i kitsú Jesu:

—Ji nda xinkjían, n'endjuí xá xi kjúáihini.

As'ai j'aik'uhun Jesu já xingisoo ko jak'ánijéhe. ⁵¹ Tunga nkuhú kicha ndju ts'asje nku nda xi tjenko Jesu. Kits'ín'uhun nku nda musuhu nda na'mi títjuun. Tsatet'a tjabaxínju. ⁵² Tunga b'ahá kitsú Jesu:

—Chj'atjó ngáhani kichahí antehe. At'aha ngatentee xi ts'inchjén kicha nga kján, ta kichá kuayáha. ⁵³ ¿A najmi yani nga kama kuankihí Na'mina ko tjen'yún ts'ín nibáhana mií ní ntítsje? ⁵⁴ Tunga tsa b'a ts'ian, ¿nkú ts'ín kuitjusuhun ni xi tjit'a xujun éhen Ntíaná? At'aha b'a ts'ín tjit'a nga tjíhín nga b'a kama.

⁵⁵ As'ai b'i kitsúhu já xi tsichukj'áha:

—¿A nda ndyjená? ¿Á íxí kichahá ko yá kich'ahanu nga kjúáichj'anijéhenú? Xki nistjin tsásinjna nga tsakuyá má ma natsihín ninku. Najmi kichjubénijénú. ⁵⁶ Tunga b'ahá tíma ngatentee ni xu'bi tu xi tbitjusuhun éhen Ntíaná xi y'et'a já profeta.

As'ai incha tsanka ngatentee já ni'yakuyóo nga tsásinjna suba Jesu.

**B'i ts'ín kin'ekokjua Jesu
nginkun já tjíxá judío**

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55,
63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Já xi j'aikj'áha Jesu ni'yaha nda na'mi tíjún Caifa incha ngjikohó. Ja kab'entu yo já chjine'éhen kjuatéxumoo ko jáchá xi ta tjíhín xá. ⁵⁸ Máha Pedro, kitsjennkí kjihín Jesu santaha nkúhu nga tsichu natsin ni'yaha nda na'mi tíjjuun. Jas'en ko y'ejñajihín já jun xi kunntá yo, tu xi skuehe ni xi kama.

⁵⁹ As'ai já na'mi k'aku ko ngayjee já tjíxóo tsangisjai ni xi kama kjanít'aha Jesu tu xi kama n'ek'iehen. ⁶⁰ Tunga najmi incha kisakúhú ra ni xi kjanínehe Jesu, ndaha tsa incha j'ai nkjún já testiyu tsank'á xi incha ngji kontraha Jesu. Tunga tu chahán j'ai jo ⁶¹ xi kitsúya én xi kinchja Jesu:

—B'a kitsú ndai nga kinchja: “An kama ts'inkatsúnya ninkuhu Ntíaná ko jan nistjin kjesintjen ngáhana.”

⁶² As'ai tsisintjen nda na'mi tíjjuun nga kingjásjaiyaha Jesu:

—¿A najmi chumi nihi xi kuixínni? ¿Á b'a tíincha tsuhu jóo nga tífi kontraha ri?

⁶³ Tunga najmi kinchjahá Jesu. As'ai b'ahá ta kitsú ngáha nda na'mi tíjjuun:

—Nginkun Ntíaná xi tjíña tík'un an túbjasjáiyaha. Tixinyani tsa ji xi kits'ín nibá Ntíaná, xi Ntíhi Ntíaná.

⁶⁴ B'i kitsú Jesu:

—B'a tjín ni xi túbixín. Ko ta xinyanuu nga choo Ntíhi Nda'xíun nga k'úejñat'aha Ntíaná xi tjíhín nga'yún ko nga nibajin ninti xi tjín nk'a ján.

⁶⁵ As'ai kikjetiyajen najyun xi yja nda na'mi tíjjuun. B'a ts'ín tsakúchji ndo nga najmi kisasfhín én xi kinchja Jesu. B'a kitsú:

—¡Najmi tibenkjún Ntíaná ndai nga b'a títsu! ¿A machjén saná já testiyu? Ja kuanu'yó nga najmi kuakienkjún Ntíaná.

⁶⁶ ¿Nkú manuu?

B'a incha kitsú jóo:

—Ngabaya tjeheñ ra ndo.

⁶⁷ As'ai tjín xi tsatétéjin ankjín Jesu nga kik'aya ko kik'íéhe. K'ua xi kik'onjihín ⁶⁸ nga b'a kitsúhu:

—Ji xi jáini ngajohó Ntíaná, tixinyai xi nkúhu nda profeta, ¿yá xi kuak'íéhi?

**B'i ts'ín kitsúya Pedro
nga najmi be Jesu**

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62;
Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Nk'ie nga kab'ejña Pedro natsin ni'yaha nda na'mi tíjjuun, as'ai j'aik'úhun nku na musu ko b'a kitsúhu:

—Ji xi ta tjenkoí Jesu xi nibáha Galilea.

⁷⁰ Tunga najmi kits'ínkiehé yjohó Pedro nginkun ngatentee xuta xi tjín yo. B'a kitsú:

—Najmi be ni xi túbixín.

⁷¹ As'ai tsitju yo nga ngji má tjen ankjua natsiun. Yo ta kiekiehé ngáha ra kj'ai na musu ko b'a kitsúhu já xi kabincha yo:

—Kui cháí xi ta tjenko Jesu xi nibáha Nazaret.

⁷²Ta najmi kits'ínkiehé ngáha yjoho Pedro. Santaha Ntjaná kits'ínkie nga b'a kitsú:

—¡Najmi be ndo!

⁷³Sa kutju já xi kabincha yo j'aisehe Pedro ko b'a kitsúhu:

—Kjuaxi kjáfhin nga ta ji xi tsjenkoi jóo. At'aha xi nkú n'e chubai t'fb'échjít'aihín.

⁷⁴As'ai ndjá kinchja Pedro ko ixí Ntjanáhá kits'ínkie nga b'i kitsú:

—¡Najmi be ndo!

Kui chubo tjen'yún kikjintáhá nku xanta ⁷⁵ko j'áitsjehen Pedro ni xi kitsú Jesu: “Kintehe ni nga kjintá xanto, b'a kujín nga najmi yaní jan niyá tjíhín.” As'ai tsitjusje Pedro ko kikjintá un kikjintá nte.

B'i ts'ín kin'ekjas'ehen nda títjun Pilato Jesu

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

27 Nk'ie nga ja kama seen, incha y'éndako xinkjín ngatentee já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjíhín xá xi nkú ts'ín kama ts'ínkiehen Jesu. ²As'ai tjí'yúhún ts'íhín rá nga incha ngji ts'ínkjas'ehen nda títjun Pilato.

B'i ts'ín kits'ínkien suba yjoho Juda

³Máha Juda, nda xi kits'ínkjas'en Jesu, nk'ie nga kint'é nga kitsjá kjuá já tjíxóo nga n'ek'ien Jesu, as'ai ngjik'áha rá animaha ngat'a ts'e ni xi kits'ín ko kits'ínk'óya ngáha rá já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjíhín xá toontaba xi katée. B'a kitsúhu:

⁴—Jé tjenna. Nku nda xi najmi tjíhín jé kits'ínkjas'en nga n'ek'ien.

B'a incha kitsú jóo:

—¿Mí xi nusinní jin? Kuentáhi ní ni xu'bo.

⁵As'ai kikjaníya Juda tooon aya ninku ko tsitju yo nga ngji kjenntu n'ú suba yjoho.

⁶J'áya já na'mi k'aku tooon ko b'a kitsúhu xinkjín:

—Najmi ma tsa kaxaha toon chje k'úéyáá toon xu'bi, at'aha chjíhi nda xi n'ek'ien niu.

⁷Y'éndako xinkjín jóo. As'ai ts'atsekoho tooon xu'baha nda xi ts'ínnda ndjii tú xi yo kama s'eyanjíhi xuta xi xin nanki nibáha. ⁸Kui kjuaha nga Ante Jní 'mihi ante xu'bo santaha nistjin nd'ai. ⁹B'a ts'ín tsitjusuhun éhen Ntjaná xi kinchja nda profeta Jeremia: “Jak'á jóo toontaba xi katée, chjii xi y'énda já xi ntje Israel tjehe ra nga b'a tjín chjíhi ndo. ¹⁰Kui xi ts'atsekoho xu'baha nda xi ts'ínnda ndjii. B'a kitsúna Ntjaná.”

B'i ts'ín kin'ekokjua Jesu nginkun nda títjun Pilato

(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹Ngjinijé Jesu nginkun nda títjun Pilato. Kui xi b'a kitsúhu nga kingjásjaiyaha:

—¿A ji xi nda reihí xuta judio?

B'i kitsú Jesu:

—B'a tjín ni xi t'fbixín.

¹²Nk'ie nga nkjin ni xi kikjanínehe já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjíhín xá, ndahachí najmi kinchja Jesu. ¹³As'ai b'a kitsú Pilato:

—¿A najmi t'nu'yání ngayjee ni xi t'fkanínehi jóo?

¹⁴Tunga ndahá nku én najmi kinchja Jesu. Kui nga tú ni xí kama nkjúhun rá nda títjuun.

B'i ts'ín kitsjá kjuá Pilato nga n'ek'ien Jesu

(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

¹⁵Ni xi ma nk'ie nga S'í Pascua, b'i ts'ín tjíñaha nda títjuun. B'éjña ndai nku nda nubayá xi f'ájin xuta nantia. ¹⁶Kui nistjiun kjiya'yún nku nda xi be tentehe xuta,

xi 'mi Barraba. ¹⁷Nk'ie nga kama ñjakú xuta, as'ai b'a kitsú Pilato:

—¿Má xi mjenuu nga k'uejñá ndáinu? ¿A Barraba a ra Jesu xi 'mihí Cristo?

¹⁸B'a kitsú Pilato at'aha kamankjihin nga tíma xin k'un jóo ngat'aha ni xi títs'in Jesu ko nga kui kjuaha nga incha kits'ínkjas'ehen ra. ¹⁹Nga kab'ejña Pilato ante má nga ts'in kjuá, b'i tsu én xi kits'in nibáha chjuúhun: “Najmi chumi ni tjeheh xuto. Najmi tu ji nungijin yjohi. At'aha ch'on ts'in ka'bai chinina nkui jyún tu ngat'aha ni xi tímat'ain xuto.”

²⁰Tunga já na'mi k'akuhú ko jáchá xi ta tjihin xá tsinchá'a xuta xi kama ñjakú yo tu xi incha kuankihi nga tu sahá Barraba xi n'e ndáihí ra ko nga Jesu xi n'ek'ien. ²¹As'ai ta kingjásjaiyahá ngáha ndá tíjuun:

—¿Má xi kui já xi joó mjenuu nga k'uejñá ndáinu?

B'a incha kitsú xuta nkjiun:

—Barraba.

²²B'a kitsú Pilato:

—¿Kó mí xi ts'ihin Jesu xi 'mi Cristo?

B'a incha kitsú tente xuta:

—¿Kas'et'a kruu!

²³B'ahá ta kitsú ngáha Pilato:

—Tunga, ¿mí ni ch'on tjihin xi kits'in ndo?

Tunga tu sahá 'yún incha kikjintáya sa xuto:

—¿Kas'et'a kruu!

²⁴As'ai najmi ta be nkú ts'íhin Pilato, at'aha tu sahá 'yún tíincha kjintáya sa xuta nkjiun nga tíma kjahan. Kui nga jak'jáha ntánijua, tsanéjnu ntsja nginkun xuta ko b'a kitsúhu:

—Najmi an tjinna jé nga kuayá ndai. Jun yo ni xi n'oo.

²⁵B'a incha kitsú ngatentee xuta:

—Jin ko ntíni ch'anjií ngabayaha ndo.

²⁶As'ai y'éjña ndái Pilato Barraba ko kitsjá kjuá nga s'ehe Jesu ko nga s'et'a kruu.

²⁷As'ai já juhun Pilato jas'enko Jesu ni'ya masen xi 'mi ni'ya pretorio. Kinchja ñjaha ngayjee já jun xinkjín nga y'éjtindaihi Jesu. ²⁸Incha ts'asje najyuhun Jesu ko kits'íngja nku najyun ndju kuan nga incha kik'aya. ²⁹Ko incha kits'ínnda nku corona na'yá xi y'é'a nintaku ko ntsja kixi kits'ínk'a nku yáxá. As'ai tsinchakunch'int'a mañaha ko tsajnukie nga b'a incha kitsúhu:

—Antahi, nda reihí xuta judio.

³⁰Tsatétejnu ko jak'já yáxóo nga kik'onntjai nintaku Jesu. ³¹Askahan nga ja kamaha nga kik'aya Jesu, ts'asje ngáha najyun ndju kuon ko kits'íngja ngáha najyun xi ts'e Jesu. As'ai incha tsitjuko tu xi nguát'a kruuhu.

B'i ts'in kis'et'a kruu Jesu

(Mr. 15:21-32; Lc.

23:26-43; Jn. 19:17-27)

³²Nk'ie nga tíincha bitju yo, kisatékjá nku ndá nanki Cirene xi Simon 'mi. Kui xi kits'in kjuayúhun ra já juun nga k'uanji kruuhu Jesu. ³³As'ai incha tsichu ante xi 'mi Golgota. Kui éen xi tsuhu ra: Antehé Nintaku Anima. ³⁴Kik'aihi Jesu nga k'ú binu xi kin'etjijinkoho nki, tunga nk'iehé nga kikjut'a Jesu ntóo, najmi kits'in yu nga kik'i.

³⁵Nk'ie nga kingját'a kruu, já juun tsakjánya xihí xinkjín najyuhun Jesu nga kitsutonyá ts'ihin. ³⁶As'ai y'entu yo nga kikunntá. ³⁷Kis'et'a xi tjeheh antsjáku Jesu nku yáte xi títsuya mí kjuaha nga tín'ek'iehen. “Kui xu'bi xi Jesu xi nda reihí xuta judio”, kis'et'a yátee.

³⁸Ta kis'et'a kruuko Jesu jo já ndyjé. Nku xi kitsjen nga kixihí ko nku nga skjúhun. ³⁹Xuta xi tíincha fa yo najmi kikienkjún Jesu nga kinchja. Kits'ínk'ajni nintaku ⁴⁰nga b'a incha kitsúhu:

—Ji xi n'exúyai nínku ko jan nistjin chjúsintjen ngáhani, tsixín, n'ek'anke yjohi. Tsa ji xi Ntíhi Ntíaná, titjument'ai kruu.

⁴¹ B'a ta ts'in kik'ayaha já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo ko jáchá xi ta tjiñin xá. B'a incha kitsúhu xinkjín:

⁴²—Kamaha ndai nga kj'ai xi kits'ínk'anki, tunga tu sa najmi mahá ngáha ts'ínk'anki yjoho. Katitjuent'a kruu nd'ai tsa kui xi nda rejhi xuta Israel. Nk'iehé nga s'ejinná. ⁴³ Kui xi 'yún kis'ejihin Ntiana, kui nga Ntiana kats'ínk'ankihi ra nd'ai tsa tjo kjuaxihi. ¿A najmi b'ahá kitsú nga kui xi Ntíhi Ntiana?

⁴⁴ Ko já ndyjé xi kjintut'á kruuko Jesu ta ch'on incha kitsúhu.

B'i ts'in k'ien Jesu

(Mr. 15:33-41; Lc.

23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵ Chuba te jo nga nistjiun kis'e jyun ngayjee asuntee santa nkúhu nga tsichu chuba jan nga ngixuun. ⁴⁶ Nkú ma nga chuba jan 'yún kikjintáya Jesu nga éhen kinchja. B'i kitsú:

—Eli, Eli, ¿lema sabactani? —kui éin xi tsuhu ra: Ji Ntiana, ji Ntiana, ¿á kan'e nga mahani?

⁴⁷ K'ua xuta xi kabincha yo incha kint'é kui éen. Kui nga b'a incha kitsúhu ra xinkjín:

—Nda profeta Elia tinchjaha ndo.

⁴⁸ As'ai tjen'yún tsangatsankahá nku nda xi sjña yo ko nku tsanka kits'ínk'anchiko sesehe binu san. Kui xi y'éku nku yáxa nga kits'ínkjik'uhun Jesu tu xi k'úhi. ⁴⁹ Tunga b'ahá kitsú xuta xi kabincha yo:

—Chúya mai. Chase ma raá tsa nibá Elia nga ts'ínk'ankihi.

⁵⁰ As'ai ta 'yuhún kikjintáya ngáha Jesu ko k'ien. ⁵¹ Nk'ie nga b'a kamoq, kitiyájen najyun xi tjenchja ante xi 'yún nkjúhun ninku. Jo tsitju. Kik'aha ra nk'aha santaha kintee. Ko chón kama ko tsakjan naxiu. ⁵² Tsix'á tsjóho animá ko j'áya ngáha ra nkjin xuta k'ien xi kis'ejihin Ntiana. ⁵³ Incha tsitju tsjóho

nk'ie nga j'áya ngáha ra Jesu ko jas'en nanki je Jerusalem nga tsakúchjhi yjoho nkjin xuta.

⁵⁴ Nda jun k'aku ko já jun xi tíncha kunntá Jesu, nk'ie nga kieke choon ko ngayjee ni xi tímoo, tu xi incha kit-sankjúhún ko b'a incha kitsú:

—Kjuaxi kjáhih nga kui ndai xi Ntíhi Ntiana.

⁵⁵ Yo kjint'á kabincha nkjin jminchjín xi tíncha base. Kitsjennkíhi Jesu nga tsitju ante Galilea ko tsasinkoho. ⁵⁶ Aji-hin jminchjún tjenjin María Magdalena, María xi naaha maha Santiago ko Kuse, ko naaha jáha Zebedeo.

B'i ts'in kis'eyajni Jesu

(Mr. 15:42-47; Lc.

23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷ Nk'ie nga ja tíma jyun, j'ai nku nda nchiná xi 'mi Kuse, nku nda nanki Arimatea xi ta ja tsichu ma nku nda ni'yakuyáha Jesu. ⁵⁸ As'ai ngjisehe Pilato ko tsankihi yjonintehe Jesu. Kitsjá kjuá Pilato nga k'uaihi ndo yjonintee.

⁵⁹ Jak'á Kuse yjonintee. Nku najyun je kik'ontikjájnu ⁶⁰ ko ngjingjájñaya nku tixa tsjó tsetsehe xi kits'innat'á naxiu. As'ai kik'ontikjá nku ndjio chánka nga y'échjane ankjuá tsjóo ko ngji. ⁶¹ Y'entu ankjín tsjóo María Magdalena ko María xinkuu.

B'i ts'in kin'e kunntá já juun tsjóo

⁶² Nistjin xi ma ndyjuun, nk'ie nga j'a nistjin nk'ie nga s'enda ni xi machjén S'í Pascua, as'ai kama ñjakú já na'mi k'aku ko já fariseo nginkun Pilato ko b'a kitsúhu:

⁶³—Ji nda ntia, fáítsjenni nga b'a kitsú nda tsank'óo nk'ie nga tíña sa: “Nk'ie nga k'ua jan nistjin, k'uaíya ngáhana ngabayoo.” ⁶⁴ Kui b'a maha, b'a tixín nga chúnnta tsjóo santaha nkúhu nga k'ua nistjin xi ma jahan. At'aha tsa najmi ma, kutsa k'uaíhi já ni'yakuyáha

ndo nga jyuun ko ngjuai ko ndyjé yjon-intehe. As'ai: "Ja j'áíya ngáha ra ngabayoo", kuitsuhu xuta. Tsa b'a ts'ín jóo, 'yún s'e sa én tsank'á xi kuítju askahan nga xi tjuun.

⁶⁵ B'a kitsú Pilato:

—Tankinkoo já juun. Tankíun n'e kunntó tsjóo xi nkú ts'ín mjenuu.

⁶⁶ As'ai incha ngjisehe tsjóo. Nku ndjio y'échjanekoho. Y'échjane sisin ko y'entu já jun xi kikonntá yo.

B'i kama nk'ie nga j'áiyaha Jesu ngabayoo

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

28 Nk'ie nga ja xuatu, ja tífi ma sen ngáha nistjin xi b'atuts'ihin ra tuntjóo, ngjisehe tsjóo Maria Magdale-na ko Maria xinkuu. ² As'ai tu nkuhú chón xi tu xí 'yúhún kama. Nku ntít-sjehe Ntíaná nibajen nk'a ján. J'aikjexín ndjio xi tjíchjane ankjuaha tsjóo ko yo y'ejnásun. ³ Xi nkú joyaha nd'ich'on tjin sénnistjihin ko taba xúxú najyun xi yja xi nkú joyaha nch'án. ⁴ Nk'ie nga incha kieke ntítsjee já jun xi t'íncha kunntá tsjóo, tu xí incha kitsankjúhún nga incha kik'atsé. B'a incha kik'ientu xi nkúhu tsa ja k'ien kik'ientu.

⁵ As'ai kinchjako ntítsjee jminchjún nga b'a kitsúhu:

—Najmi tu binkjun. Be nga Jesu xi kis'et'a kruu t'binchisjó. ⁶ Najmi ta ei t'jñaha. Ja kaf'áíya ngáha ra ngabayoo xi nkú nga kitsú. Nibáhasoo ante má nga kis'ejna. ⁷ Kitsa tankín'inyohoo já ni'yakuyáha nga ja kaf'áíya ngáha ra ngabayoo Jesu ko ngjuai títjuhún ante Galilea. Yo skué. Ja kuaxinyanu ni xi t'jihin nga xínnuu.

⁸ As'ai tsitju kitsa kitsa jminchjún aya tsjóo. Títankjún ko tsjo nkjún tíma-ha. Tsangatsanka nga ngji tsúyaha já ni'yakuyóo éen. ⁹ Ko nga t'íncha fi, tu

yohó kisatéjin Jesu ko janiñaha. As'ai incha ngjik'úhún ko kitsubakjá sjai nga kits'intsjoho. ¹⁰ B'i kitsú Jesu:

—Najmi tu binkjun. Tankín'inyohoo já nts'é nga katji ante Galilea. Yo skuena.

B'i ts'ín kitsúya já juun ni xi kamo

¹¹ Nk'ie nga t'íncha fi jminchjún, as'ai ngji k'ua já juun ajin naxinantóo. Ngji tsúyaha já na'mi k'aku ngatentee ni xi kamo. ¹² As'ai kama njakú já na'mi k'aku ko jáchá xi ta t'jihin xá nga y'éndako xinkjín. As'ai kitsjá nkjúhún toon já juun ko b'a kitsúhu:

¹³ —B'i tixiún: "Kaf'ajyún já ni'yakuyáha ndo ko kafiko ndyjé yjoninte k'ien nk'ie nga kisuntuféi." ¹⁴ Tsa kuint'é nda títjuun niu, jin yai xi nkú n'e chubanjmíkoj. Najmi tu jun fantohó yjonuu.

¹⁵ As'ai jak'já já juun toon ko b'a incha kitsú xi nkú kik'ihin. Kui én xu'bi xi tu yje chubanjmíyahá sa ajihin xuta xi ntje judio t'jehen ra santaha nistjin nd'ai.

B'i ts'ín kitsjá xáha Jesu já ni'yakuyáha

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶ Já ni'yakuyá xi te nkuu incha ngji ante Galilea asunntu t'jenki xi kitsú Jesu. ¹⁷ Nk'ie nga incha kieke Jesu, kits'intsjoho, tunga t'jihín xi jo jan kama-ha. ¹⁸ As'ai Jesu ngjisehe já ni'yakuyáha ko b'a kitsúhu:

—Ja kik'aina nga kuatexumaha ndjiojmi ján ko asunntei. ¹⁹ Kui nga tankíhinno ko n'e mo xuta ni'yakuyána ngayjee xuta naxinantá xi t'jin asunntee. Tatentó xuta tu xi Ntía Na'miu, Ntú ko Espiritu Santo kamats'ehe. ²⁰ Takúyohoo nga kats'íntjusun ngayjee kjuatéxumana. An kúatejñajinnuu ngayje nistjin santaha nkúhu nga kfe asunntee.

Xujun xi y'et'a Marco én nda tsuhu Jesucristo

B'i ts'in y'énijmí Jua Bautista

(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9,
15-17; Jn. 1:19-28)

1 B'i ts'in b'atuts'ihin ra én nda tsuhu Jesu, kui xi Cristo xi Nt'hi Nt'ianá maha.

² Nda profeta Isaia b'i ts'in y'et'a nk'ie: Tít'sinkj'á nda chjine'éna tu xi ngjuai tíjtuhun ri.

K'uénda tíjtun niyáhi.

³ Tínu'yá ntáha nku nda xi t'kjintáya ante kixiu:

“T'endo niyáha Nt'ianá. Tjen naxuu niyáha.”

⁴ Xi nkú ts'in y'et'a Isaia nk'ie, b'a ts'in j'aiténtá xuta Jua ante kixiu. Y'énijmí nga t'ihin nga ngjuai'j'áha ra animaha xuta ko nga saténtá tu xi kama ndy-jat'aha ra ngatitsuhun. ⁵ Tsitju ngayjee xuta xi t'jin ante Judea ko ngayjee xuta xi t'jin nanki Jerusalem nga j'aisehe Jua. Incha k'isaténtájin ntáje Jordan nk'ie nga kits'ínkie yjoho nga t'ihin ngatitsun.

⁶ Nk'ie nga y'ejna Jua, najyun xi kamandakoho ntsjaha chu camello bja ko nku t'jabaxín b'ékj'á. Chjuba ko ntsjényá kjine. ⁷ B'i kitsú nga y'énijmí:

—Askahan an k'juai nku xi 'yún nk'a t'jen sa, xi má nga ndahachí najmi tsuhuna tsa kjendáya n'úhu ntéhe. ⁸ An ntánijua tibatentákhonuu tunga máha kui, Espiritu Santo kuaténtákhonuu.

B'i ts'in k'isaténtá Jesu

(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹ Nistjin ján tsitju Jesu nanki Nazaret, nanki xi t'jñajihin ante Galilea, ko ntá-je Jordan tsaténtájihin Jua. ¹⁰ Nk'ie nga t'bitujún ntánijuó, k'ikie nga tsix'á nk'a ján ko nga Espiritu Santo nibajennehe xi

nkú joyaha nku chutuju. ¹¹ Kinu'yá nk'a ján nku ntá xi b'a kitsú:

—Ji Nt'ina, tjona ji. Tsjo nkjún mana ji.

B'i ts'in kits'in nganaha Jesu ndanindoo

(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹² As'ai t'jen'yún ngjikohó ra Espiritu Santo ante kixiu. ¹³ Yo y'ejna yachán nistjin t'jhin, ko ndanindoo kikjut'ayák'uhun. Y'ejnajihin chu xi t'jin ngijóo ko ntítsjehe Nt'ianá j'aisinkoho.

B'i ts'in k'ik'atuts'ihin xaha Jesu

(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

¹⁴ Askahan nk'ie nga kis'eya'yún Jua, ngji Jesu ante Galilea nga y'énijmí én nda tsuhu Nt'ianá. B'i kitsúhu xuta:

¹⁵ —Ja kuichu chuba. Ja 'yún tiña t'jñanuu Nt'ianá nga tibatéxumanuu nd'ai. Tankínch'aha ruu animanuu ko n'e s'ejiun én nda tsuhu Nt'ianá.

B'i ts'in kinchjaha Jesu já ni'yakuyá xi t'juhun

(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

¹⁶ Nk'ie nga tsú'ba Jesu andai ntáchak'un Galilea, k'ikie Simon ko Andre xi nts'e maha xinkjín. Kui xi t'íncha kjanfkj'a na'ya t'jioho ajin ntóo, at'aha t'jio incha tsuba jóo. ¹⁷ B'i kitsú Jesu:

—Jun já, tsjénkinú. An ts'ian nga xuta nuboo.

¹⁸ Ta kuihi chubo y'entu jóo na'yaha ko kitsjennkíhi Jesu.

¹⁹ As'ai ngjindju sa ko k'ikie Santiago ko Jua xi nts'e maha xinkjín. Kui jóo xi jáha Zebedeo. Ayaha tsutsuhu jóo incha kabincha nga t'íncha b'énda na'yaha. ²⁰ As'ai t'jen'yún kinchjahá ra, ko y'entu jóo Zebedeo xi na'mihi maha ko já xi basinkoho aya tsutsuu nga kitsjennkíhi Jesu.

**B'i ts'in kits'in ndaŋihī Jesu nku nda
xi tǐjñajihīn nku ndaninda**

(Lc. 4:31-37)

²¹ As'ai incha j'ai nanki Capernaum. Nk'ie nga nistjin nkjūun jas'en Jesu ni'ya sinagoga nga tsakúya. ²² Kama nkjūhūn xuta xi nkú ts'in tsakúya, at'aha tsakúya xi nkúhu tsa xá tǐhín, najmi xi nkú ts'in bakúya já chjine'éhen kjuatéxumoo.

²³ Tǐjña sinagoga xuta Capernaum nku nda xi tǐjñajihīn nku ndaninda. Kui xi 'yún kǐkjintáya nga b'i kitsú:

²⁴ —Ji Jesu xi nibáhani Nazaret, ¿mí nihi xi tǐjñkoni? ¿Á ja kǐjúái n'ekjeheni? Bená yáha ji. Ji xi ntǐhī Ntǐaná.

²⁵ Tunga ndjáhá kinchjako Jesu ndanindoo:

—Xú sin n'ei kō tǐtjusjehihīn ndo!

²⁶ Ixí y'ésujnehé ra ndo ndanindoo kō tǐ xí 'yúhún kǐkjintáya nga tsitjūhīn.

²⁷ Ngatentee xuta tǐ ni xí kama nkjūhún ra kō b'i ngján kingásajayahá xinkjín:

—¿Mí nihi xu'bi? Kǐ'ái ts'in bakúya nda. Bakúya xi nkú joyaha tsa xá tǐhīn. Santaha jánindoo batéxumaha kō nt'é'éhen.

²⁸ Ngayjee nanki xi tǐjñ ante Galilea tǐ xi kitsahá kichubanijmíyaha Jesu.

**B'i ts'in kits'innkihī Jesu
na nchí'yahá Pedro**

(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹ Nk'ie nga incha tsitju ni'ya sinagoga, ngji Jesu, Santiago kō Jua ni'yaha Simon kō Andre. ³⁰ Kui chūbo ch'in kǐjñako na nchí'yahá Simon. Tjen'yún kǐk'inyahá ra Jesu ni xi tímaha tachjūun. ³¹ As'ai ngjik'úhūn Jesu kō jak'á ntsja nga kǐkjesintjen. Ta kuihi chūbo kindyjajihīn ch'ihīn tachjūun kō kitsjáha nichine xi tsichusehe.

**B'i ts'in kits'innkihī Jesu nkjin xuta un
(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)**

³² Nk'ie nga ja kama'ña, askahan nga ja ngjintjai ts'íu, j'aich'áha Jesu ngayjee xuta un kō xi tǐjntujihīn jánindoo. ³³ Ngayjee xuta nantio kama ñjakú asti ankjuo. ³⁴ Kits'innkihī Jesu nkjin nkjún xuta un xi k'uhūn nkjin tǐkjá ch'in. Kik'onsje nkjin nkjún jáninda. Najmi kitsjántehe tsa kuinchja jánindoo, at'aha jánindoo be yáha Jesu.

**B'i ts'in tsitju Jesu nga
y'énijmí éhen Ntǐaná**

(Lc. 4:42-44)

³⁵ Nk'ie nga jyunya xa sa, tsisintjen Jesu kō ngji nku ante t'axín tiya. Yo kinchjako Ntǐaná. ³⁶ As'ai Simon kō já xi tǐjntukohō yo incha tsangisjái Jesu.

³⁷ Nk'ie nga kisakúhu, b'a incha kitsúhu: —Ngayjee xuta tǐbangisjaihi.

³⁸ B'i kitsú Jesu:

—Tǐján kǐ'ái ante xi tǐjñ tiña ei tǐ xi kō ta yo k'uenijmíhina. At'aha kui xá jáhina.

³⁹ Ngji nga y'énijmí xkǐ ni'ya sinagoga xi tǐjñ ngayjee ante Galilea kō kik'onsje jáninda xi tǐjntujihīn xuta.

**B'i ts'in kits'innkihī Jesu nku
nda xi k'uhūn ch'in fentujnu**

(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰ Nku nda xi k'uhūn ch'in fentujnu j'aisehe Jesu kō tsasinkúnch'int'aha nga tsankihī nga kuasinkohō. B'i kitsúhu:

—Tsa ji xi mjehi, kama n'e jení nga chjúxinní ch'in xi k'unna.

⁴¹ As'ai kama nimaha Jesu nda uun. Kingjénne ntsja nga kits'ínkō kō b'i kitsúhu:

—Mjena. Katuma jei.

⁴² Ta kuihi chūbo kindyja ch'ihīn ndo. Kama je ngáha. ⁴³ As'ai b'i kitsúhu Jesu ndo:

⁴⁴—Ji, najmi tu ch'a xi 'miyaihi ni xi kamat'ain. T'ihinkúchjhi yjohi nda namiu ko tjein chje xi nkú ts'in y'éjña Moise ngat'aha nga ja kama jei, tu xi skue kixihi xuta nga ja kamanda ngáhani.

⁴⁵Tunga nk'iehé nga ngji ndo, kitsúya tentehe xuta ni xi kamat'ain. Kui nga najmi ta kama jas'en chjhi Jesu nanki xi tjihin yo. Tu andai nantiohó kikjatsú'ba má nga najmi tjin xuta. Tunga tsitjuhú xuta xi tjin tu má nankihí ni nga j'aisehe.

**B'i ts'in kits'innkihi
Jesu nku nda xi najmi ma fi**

(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

2 As'ai ta j'aihi ngáha Jesu nanki Capernaum ko kint'é xuta nga ja tijná ngáha Jesu ni'yaha. ²Kui nga kama njakú nkjúnun xuta, nga santaha najmi ta kis'ehe ante asti ankjuo, ko Jesu y'énijmíhi éhen Ntíaná xuto.

³As'ai incha j'ai nju já xi incha kab'anganki nku nda xi najmi ma fi. Jesu j'aich'áha ndo. ⁴Tunga najmi mahá incha bichúko nda uun má sjña Jesu tu ngat'aha xuta nkjin xi kama njakú yo. Kui nga incha kikjexihin nku te ni xi kjinehe ra ni'yooy ko yo incha kits'inkjili nda uun santaha má sjña Jesu.

⁵Nk'ie nga kikié Jesu nga s'ejihin jóo nga Ntíaná kits'in nibáha, as'ai kinchjako nda uun:

—Ji ntína, ja kama ndyjat'ahi ngatitsuhin.

⁶Tunga ta kab'entuhú yo k'ua já chjine'éhen kjuatéxumoo xi b'i ts'in incha kits'innkjink'un: ⁷“¿Á b'a ts'in tinchjaha ndai? Najmi tbenkjún Ntíaná nga b'a ts'in tinchja. At'aha nku tutuhú Ntíaná xi maha ts'innnyjat'aha xuta ngatitsuhun.”

⁸Tunga tjein'yún kamankjihín ra Jesu ni xi tjincha ts'innkjink'un jóo. As'ai b'i kitsúhu:

—¿Á b'a ts'in t'nenkjink'uhunnu? ⁹¿Má éhen xi 'yún naxu tjein xi kama xihín nda xi najmi ma fi? ¿A: “Ja kama ndyjat'ahi ngatitsuhin”? ¿A ra: “Tisintjein, chjúbéi nachan xi kisujñasuin ko titsutjai”? ¹⁰Tunga mjehéna kuakuchjúnun nga Ntíhi Ndaxiun tijná ngajoho Ntíaná asunteei xi má nga kama ts'innnyjat'aha ngatitsuhun xuta.

As'ai b'i kitsúhu nda xi najmi ma fiu:

¹¹—Ji tinchjakoho. Tisintjein, chjúbéi nachahin ko t'in ngáhani ni'yahi.

¹²As'ai tjein'yún tsisintjehén nda uun, jak'á nachahan, ko ngayjee xuta kikiéhe nga tsitjusje. Tu ni xi kama nkjúnun ra ngatentee xuta ko kits'intsjoho Ntíaná. B'i incha kitsúhu xinkjín:

—Ndahachí najmi kjee yaá nku ni xi nkúhu xu'bi.

B'i ts'in kinchjaha Jesu Levi

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

¹³As'ai ta tsitjuhú ngáha Jesu nga ngji andai ntáchak'uun. Nkjin nkjún xuta j'aisehe, ko Jesu tsakúyaha xuto. ¹⁴Nk'ie nga tít'sín niyá, kikié nda xi 'mi Levi xi ntíhi Alfeo nga kab'ejña ante má nga fáchjintjai ch'á nga ts'inxát'aha já Roma ko b'i kitsúhu:

—Tsjénnkiní.

As'ai tsisintjen Levi ko kitsjennkíhi Jesu.

¹⁵Nk'ie nga t'kjine Jesu niñu ni'yaha Levi, nkjin nkjún já xi fáchjintjai ch'á nga ts'inxát'aha já Roma ko já xi najmi naxu ts'intjusun kjuatéxumaha Moise ta incha j'aik'ientut'áha Jesu ko já ni'yakuyáha. At'aha nkjin nkjún maha xi incha kitsjennkíhi. ¹⁶Kikié já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo nga Jesu t'kjineko niñu jóo. As'ai kinchjako já ni'yakuyáha Jesu nga b'i kitsúhu:

—¿Á já xi fáchjintjaihi ch'á ko já xi najmi naxu ts'intjusuhun kjuatéxumaha Moise t'nekoñho niñu nda maestrúnun?

¹⁷ Nk'ie nga kint'é Jesu éin, b'i kitsú:

—Xuta xi uhun machjéhen já chjinenki, najmi xi ndaha. Najmi xuta je jái nchjaha, xuta ngatitsun ní jái nchjaha.

B'i ts'in kitsúya Jesu nkjé tjihin nga k'úentu kjintía xuta ni'yakuyáha

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸ Nku niyá nk'ie nga tjintu kjintía já ni'yakuyáha Jua Bautista ko já fariseo, as'ai tjin xi incha j'aisehe Jesu ko b'i kitsúhu:

—¿Nkú tjihin ra nga najmi b'entu kjintíaha já ni'yakuyáhi, xi nkú ts'in b'entu kjintía já ni'yakuyáha Jua ko já ni'yakuyáni?

¹⁹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿A mahá b'entu kjintía xuta xi tjintujin nku s'i kjuabixan nk'ie nga tjina-jin saha nda bixoon? Nk'ie nga tjina-jin saha nda bixoon, najmi kama k'úentu kjintía. ²⁰ Tunga kuichúhu nistjin nga chjú'aha nda bixoon. Nk'ie nga kuichú nistjin xu'bo, nk'iehé nga k'úentu kjintía.

²¹ Najmi ch'a b'éstikoho najyun chá nku te najyun tsetse xi najmi kjee nibákú. At'aha nibákú najyun tsetse ko kjetiya najyun chóo. B'a ts'in fi tsehe má kitiyá. ²² Ko ta ndaha najmi ch'a binchá binu tsetse nku tsa tjabaxín chá. At'aha binu tsetse kjetiya tsa tjabaxín chóo. As'ai fi ndzjo binu ko batsun tsa tjabaxíun. Kui nga tsa tjabaxín tsetsehé xincháha binu tsetse.

B'i ts'in kinchjanjímíyaha Jesu nistjin nkjúun

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

²³ Nku xuatu tifa Jesu má nga tjintje tuniñu. As'ai incha kikje'yún tuniñu já ni'yakuyáha ko kits'intjiya ntsja nga kikjine. ²⁴ As'ai b'a incha kitsúhu Jesu já fariseo:

—Chase ma ri. ¿Á ni xi tjina nkjúhun ra kjuatéxumoo nga nistjin nkjúun tñincha ts'ihin já ni'yakuyáhi?

²⁵ B'i kitsú Jesu:

—¿A ndahachí najmi kjee n'eyo má nga tjit'a ni xi kits'in David nk'ie nga un kiekehe ko kama bjoho kui ko já xi tjenkoho? ²⁶ Kui nistjiun Abiatar tjihin nda nam'i títjun. Jas'en David ante nkjúhun Ntiana ko kikjine ninkuan nkjúun xi tjintu yo, ni xi tu já nam'iu ma kjinehé. Ta kitsjá yaha ninkuon já xi tjenkoho.

²⁷ Nistjin nkjúun kis'ejna ngandaha xuta, najmi ngandaha nistjin nkjúun kamandaha xuta. ²⁸ Kui nga Ntíhi Ndax'iun batéxumaha ra santaha ko nistjin nkjúun.

B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku nda xi ch'ihin ntsja

(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

3 Nku niyá jas'en Jesu ni'ya sinagoga ko yo ta kab'ejna nku nda xi ch'ihin ntsja. ² Kikunntá 'maha jóo tu xi incha skuhe tsa ts'innkihi ndo nga nistjin nkjúun, tu xi b'a ts'in sakúhu ra má tindy-jajihin Jesu.

³ As'ai b'a kitsúhu Jesu nda xi ch'ihin ntsja:

—Tisintjein ko tisinjñai kamaseen.

⁴ As'ai b'i kitsúhu jóo:

—Jun, ¿mí nihi xi ma n'e nga nistjin nkjúun? ¿A ma n'e ni xi nda, a ra ni xi najmi nda? ¿A ma n'ek'anke xuta, a ra ma n'ek'ien?

Tunga najmi kinchjahá jóo.

⁵ As'ai kjan tsasehe Jesu já xi kabinchandaihi ko kieke babaha at'aha ndjá tjintuyá animaha jóo. B'i kitsúhu nda xi ch'ihin ntsja:

—Tjentei ntsai.

Kingjente ntsja ndo ko kamanda.

⁶ Tunga nk'iehé nga tsitju já fariseo yo, as'ai kama njakúko já xi yjanki nda rei

Herode Antipa nga tsangisjai niyáko xi nkú ts'ín kama ts'ínk'iehen Jesu.

B'i ts'ín kits'innkihí Jesu nkjin xuta andai ntáchak'uun

⁷As'ai ngjiko t'axín Jesu já ni'yakuyáha andai ntáchak'uun. Ta kitsjennkíhí nkjin nkjún xuta xi incha niba ante Galilea. ⁸Ko ta incha kint'é ngayjee ni xi títs'ín Jesu xuta xi tjín ante Judea, xi tjín nanki Jerusalen, xi tjín ante Idumea, xi tjín ngabantá ntáje Jordan, ko xi tjín andaihí nanki Tiro ko nanki Sidon. Kui kjuaha nga incha j'aise tentehe ra.

⁹As'ai y'éxá Jesu já ni'yakuyáha xi má nga k'uéndaha nku tsutsu, tu xi najmi kuasinne'yúhún ra ngayjee xuta nkjin xi kama njakú yo. ¹⁰At'aha ngatentee xuta xi uhún ixí t'íncha basinne'yúhún ra nga mjehe ts'ínkoho, at'aha nkjin nkjún maha xuta un xi kits'innkihí.

¹¹Ko máha jánindo, nk'ie nga incha kieke Jesu, tsinchakúnt'ahá ko b'i incha kitsú nga kikjintáya:

—Ji xi Ntíhí Ntíaná!

¹²Tunga ndjáhá kinchjako Jesu jánindo tu xi najmi incha kuitsuyaha yáha Jesu.

B'i ts'ín kitsjá xáha Jesu já postru xi te joo

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³As'ai ngjinji Jesu nku asunntu tjenki. Kinchjaha já xi j'ájin nga kj'uaísehe ko incha j'ai jóo. ¹⁴Te jo maha já xi j'ájin tu xi tsjénkoho ra ko tu xi ts'ínkijihí nga k'uénimí éhen Ntíaná. Já postru kitsúhu jóo. ¹⁵Kitsjáha jóo nga ngajoho ts'innkihí ra xuta ko nga k'onsje jáninda xi tjíntujíhín xuta.

¹⁶Kui xu'bi já te jo xi j'ájin Jesu: Simon xi kitsjá j'áihín nga kui xi ta Pedro k'úin; ¹⁷Santiago ko Jua xi nts'e maha xinkjín, xi jáha Zebedeo maha. Jesu ta kitsjá j'áihín já xi joo nga ta k'úin Boanerge, kui

j'áin xi tsuhu ra: Ntíhí Ch'on. ¹⁸J'ájin ya: Andre, Felipe, Bartolome, Mateo, Toma, Santiago xi ntíhí Alfeo, Tadeo, Simon xi mako já cananista, ¹⁹ko Juda Iscariote xi askahan kits'ínkjas'en Jesu.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu ndaninda Beelzebu

(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

²⁰As'ai kik'óya ngáha Jesu ni'yaha ko ta kama njakú nkjúhún ngáha xuta, nga santaha najmi kama incha kikjine niñu. ²¹Nk'ie nga kint'é xuta xinkjín Jesu niu, incha j'aingisjaihi. At'aha b'a kitsú xuta nga ja tíma luku Jesu.

²²Máha já chjine'éhen kjuatexumoo xi incha nibaha nanki Jerusalen, kui xi b'a kitsú:

—Ndaninda Beelzebu xi ndaninda k'akuhu jánindo tjíñajihín ndai. Kui nga ngayúhún ndaninda k'akuhu jánindo tím'osjekoho jánindo.

²³As'ai kinchjaha Jesu jóo ko y'éjña chubayaha nga tsakúya:

—Jun, ¿nkú ts'ín kamaha tsa ndanindo tu kuihi k'onsje suba yjoho? ²⁴Xuta xi tjín má nga batéxuma nku nda rej, tsa ta kuihi fi kontraha xinkjín, ndahachí najmi tse maha má nga batéxuma nda rej xu'bo. ²⁵Ko tsa xuta xi tjíntu nku ni'ya fi kontraha xinkjín, ndahachí najmi ta s'ehe ra ngayún. ²⁶B'a ta ts'ín tjíña ts'e ndanindo. Tsa Satana kuakjánya yjoho nga ta kuihi nguai kontra yjoho, ndahachí najmi tse kamaha nga k'uéjña. Tu sa ní kuichúke nistjihín.

²⁷Ndaha nku najmi ma fas'en ni'yaha nku nda xi 'yún tjíhín nga'yún ko kj'éaha ni xi tjíhín. Tjín níhi nga tjun k'u'é'yún ndo. B'a ts'ín kama kj'éaha ra ni xi tjíhín ndo ni'yaha.

²⁸Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Kama ndyjat'aha ngatentee ngatitsuhún xuta ko ngatentee tu mí én ch'on tsuhú ni xi kitsú. ²⁹Tunga xi ch'on kuitsuhu Espiritu Santo, kui xi najmi ta kama ndyjat'aha

ra. Nku jé xi najmi ta kamaha ra ndyjaha ts'in.

³⁰B'a kitsú Jesu at'aha: "Ndanindoo tijnajihin", incha kitsú jóo.

B'i ts'in kitsúya Jesu ya xi naaha ko ya xi ja nts'e

(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

³¹Ja kamo. J'ai naaha ko ja nts'e Jesu. Natsiun tsincha nga kits'inkji xi ngji nchjaha Jesu. ³²As'ai xuta xi kab'entut'aha b'a kitsúhu:

—Naahi, ja nts'e i ko jminchjin nich-jai kabincha natsin jan. Mje ruhu kujinchjako.

³³B'i kitsú Jesu:

—¿Ya xi nana ko ya xi ja nts'é?

³⁴As'ai tsasehe xuta xi kab'entut'aha ko b'i kitsú:

—Kui xuta xu'bi xi nana ko ja nts'é.

³⁵Tu yaha ni xi ts'intjusun xi nku ts'in mjehe Ntiana, kui xi nda nts'é, na nichja ko nana.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjen nku nda xi tsaténdzjo xujma

(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

4 Nku niya Jesu tsakúyaha xuta ehen Ntiana andai ntachak'uun, ko tu ni xi nkjihin xuta kama njakut'aha. Kui nga nku tsutsu ngjik'iejnayaha ko ngayjee xuto andai ntóo tsincha. ²Nkjin tkjá ni tsakúyaha nga y'ejna chubayaha. B'i kitsú:

³—Tjennju. Nku nda ngjiténdzjo xujma. ⁴Nk'ie nga tibaténdzjo xujmoo, k'ua xi tsixuntu andai niyoo. As'ai incha j'ai nisee ko kikjine xujma xu'bo. ⁵K'ua xi tsixuntu ajin ndjio ma nga najmi yun tin ninte. Kitsa jasu xujmoo, at'aha najmi yun tjin nintee. ⁶Tunga nk'iehe nga tsitju ts'iu, kits'inchjahan ko kixi, at'aha najmi yun ngjiyanji kjamaha. ⁷K'ua nga xi tsixuntu ajin na'yoo. Kisa na'yoo ko najmi kitsjantehe nga nda saá xujma xu'bo. Najmi chumi nihi kitsja.

⁸Tunga k'uahá ngá xi tsixuntu má nga nda nankiu. Jasu xujma xu'bo ko kisa. Tu xi tsehe ni xi kitsja. Tin xujmoo xi kitsja katé tihin, tin xi kitsja chate ko te tihin, ko tin nga xi kitsja unchan tihin.

⁹Ko b'i kitsú sa:

—Xi tjen tjabaxinnju, katasinnju.

B'i ts'in kitsúya Jesu á tu subaha y'ejna chubayaha nga tsakúya

(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

¹⁰Askahan nk'ie nga y'ejna suba Jesu, xuta xi kabinchat'aha ko ja ni'yakuya xi te joo incha kingjasaiyaha mi nihi xi tsakúya nga y'ejna chubaya.

¹¹As'ai b'i kitsú Jesu:

—Jun ja kik'ainuu nga kamankjinuu ni xi 'ma tin ts'e xi nku ts'in batexuma Ntiana. Tunga xuta xi k'oo tu s'ejna chubayahá ra, ¹²tu xi ndaha tsa kuasehe tunga najmi skuehe, ko ndaha tsa kuasinnju tunga najmi kamankjihin ra. B'a ts'in najmi ngjuak'jaha ra animaha ko najmi n'endyat'aha ra ngatitsuhun.

B'i ts'in tsakúya Jesu xi nku ts'in ts'inkjihin xuta ehen Ntiana

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³B'i kitsú ya Jesu:

—¿A najmi mankjinnuu nku tsuhu ra en xi kuak'iejna chubaya? Tsa najmi kamankjinuu, znkú ts'in kamankjin tentehenu en xi bakuya nga b'ejna chubaya?

¹⁴Nda xi tsaténdzjo xujmoo, kui xi nku joyaha xi benijmi ehen Ntiana. ¹⁵Tin xuta xi b'a k'un xi nku joyaha xujma xi tsixuntu andai niyoo. Nk'ie nga nt'e een, tjen'yun nibaha Satana ko kjexin en xi ja kis'entjejin animaha.

¹⁶Tin nga xuta xi b'a k'un xi nku joyaha xujma xi tsixuntu ajin ndjio. Nk'ie nga nt'e een, tjen'yun tsjohó ts'in ts'inkjihin. ¹⁷Tunga najmi yuhun tihin kjama ajin animaha ko najmi ndja bincha. Nk'ie nga sakuhu kjuasti ko nk'ie

nga n'e uncha tu ngat'aha éen, ts'in t'axihin yjohó éen.

¹⁸ Tjin ngá xuta xi b'a k'un xi nkú joyaha xujmá xi tsixuntu ajin na'yóo. Kui xutaha xi ta nt'é éen, ¹⁹ tunga ni xi tjhín asuntei s'entaha ra, kjuanchinóo b'anachaha, ko ma mje tentehe ni xi tjin. B'a ts'in najmi sakúntehe ra nga nda saaha éen ajin animaha xuta xu'bo ko najmi tsjá chan.

²⁰ Tunga tjhín xuta xi b'a k'un xi nkú joyaha xujmá xi tsixuntu nanki xi ndoo. Kui xutaha xi nt'é éen ko ts'ínkjáfhin. Nda ts'in nga b'entu. Kui xi b'a joyaha xujmá xi tsjá katé tjhin, ko tsa cháte ko te tjhin, ko tsa unchan tjhin.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga najmi ma s'ejña 'ma éhen

(Lc. 8:16-18)

²¹ B'i ta kitsú sa Jesu:

—¿A tjin xi b'éti nku ndí tu xi k'uejñaha kintehe nku kaxa a ra kintehe nku kama? ¿A najmi b'éjña nk'ahá?

²² At'aha ngayjee ni xi 'ma tjña nd'ai, kuichú nistjin nga s'ejña chji. Ko ngayjee ni xi najmi tjña chji nd'ai, kuichú nistjin nga kuitju chji. ²³ Xi tjen tjábaxínñju, katasínñju.

²⁴ B'i ta kitsú sa Jesu:

—Yún nda tasínñjuhuu ni xi tnu'yó. Xi nkú ts'in nda kuásínñju, b'a ts'in nda kamankjinnuu, ko 'yún k'uai sanuu nga kamankjinnuu ni xi tnu'yó. ²⁵ At'aha xi basínñju ni xi bakuyá, kui xi k'uai saha nga kamankjihin. Tunga xi najmi basínñju, chjú'aha santaha ni xi ichi mankjihin.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén nku xujmá xi sá suba

²⁶ B'i ta kitsú sa Jesu:

—Má batéxuma Ntjaná, kui xi b'a joyaha ni xi ma nk'ie nga nku nda baténdzjo xujmá. ²⁷ Tsa kjife ndo ko tsa tjña tík'un, ndaha tsa nga nistjiun ko ndaha tsa nga

nistjen, fasu xujmóo ko sá. Najmi be ndo á b'a maha. ²⁸ At'aha t'anankiu ts'in nga sá kui ni ján. Títjun tjuhu nts'éen, as'ai tjuhu xka, askahan xu, ko ja kamoó s'ehe xujmá. ²⁹ Nk'ie nga ja chubaha, as'ai bate ndo niu, at'aha ja kuichu nistjin nga stí.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén nku k'un mostasa

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰ B'i ta kitsú sa Jesu:

—¿Mí nihi xi k'uejña chubayakohona xi nkú ts'in batéxuma Ntjaná? ¿Mí éhen xi ts'inchjén nga k'uejña chubayahana?

³¹ Kui xi nkú joyaha nku k'un mostasa xi s'entje. Kui k'un xu'bi xi 'yún ichi sa nga k'un xi k'oo xi tjin asuntee. ³² Tunga nk'iehé nga ja s'entje, as'ai sá ko 'yún chánka ma sa nga ni ntje xi k'oo. I nkjún ma tjiaha, nga santaha nisee ts'ínnda'á nubaha má nk'íéhen tjiaha yóo.

B'i ts'in tsakúya Jesu

(Mt. 13:34-35)

³³ Jesu y'éjña chubayahá xuta nga tsakúyaha. Ni xi ma chubayahá ra xuta, kui nihi xi kits'inchjén. ³⁴ Najmi tsakúya tsa najmi y'éjña chubaya. Tunga máha já ni'yakuyáha, najmi y'éjña chubayahá nga tsakúyaha.

B'i ts'in kits'ínk'íéjyu Jesu ntjo ko ntáchak'uun

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵ Ta kuihi nistjin xu'bo nkú ma nga ja tíma jyun, b'i kitsúhu Jesu já ni'yakuyáha:

—Tjián ngabantá ján.

³⁶ As'ai kits'ínkji xuta nkjiun ko tsutsu xi tu b'a ts'in jahá kab'eya incha ngjiko. Ta incha kitsjennkíhi k'jái sa tsutsu. ³⁷ Tu ni xi kamahá, tu incha kamanehé nku ntjo xi tu xí 'yúhún, ko t'éhen ntáchak'uun ni xi nkjún kits'ihin tsutsuu, nga santaha ja ma tséhé ni ntánijua xi tífasehen.

³⁸ Tunga máha Jesu, kjife astun tsutsuu nga kab'énki nku ni nintaku. As'ai já ni'yakuyáha ngji ts'ínk'jáha ko b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, ¿á najmi nkjún tímaha ri? ¡Ja kuayáa ei ni!

³⁹ As'ai tsisintjen Jesu ko ndjá kinchjako ntjo ko ntáchak'uun nga b'i kitsúhu: —¡Tjenjyú! ¡Tjent'íahi!

Kitsjenjyú ntjo ko kis'e jyuju.

⁴⁰ As'ai b'a kitsúhu já ni'yakuyáha:

—¿Á b'a nkjún ts'in binkjuhunnu? ¿Á najmi s'ejihinnuu Ntjaná?

⁴¹ Tu xí incha kitsankjúhún jóo ko b'i ngján b'i kitsúhu xinkjín:

—¿Yá ndaha xu'b'i nga santaha ntjo ko ntáchak'uun nt'é'éhen rá?

B'i ts'in kits'in ndáihí Jesu nku nda xi tijnajihin ndanindoo

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

5 As'ai incha tsichu nankihí xuta Gerasa, nanki xi tijná ngabantá ntáchak'uun. ² Nk'ie nga tsitjujen Jesu tsutsuu, tjen'yún j'ai'úhún rá nku nda xi tsitjujin tsjóo. Ndanindoo tijnajihin ndo. ³ Ajin tsjóo b'ejná ko najmi ch'a tá ma ts'ínk'íejná'yúhún rá, ndaha tsa n'úkicha s'e'yúnkoho. ⁴ At'aha nkjin nkjún niyá kis'e'yúnkoho n'úkicha sjai ko ntsja, tunga kikjetiyahá n'úkicha ntsja ko kits'in xixi n'úkicha sjai. Najmi tjin xi ma ts'ínk'íejná jyuhu ndo. ⁵ Nistjin nistjen fatsu'bánjin tsjóo ko jnóo nga kjintáya ko nga ndjio ts'in'unkoho rá yjoho.

⁶ Nk'ie nga kjin tjen sa Jesu, kikiehe ndo ko tsangatsanka nga j'aisinkunch'int'aha. ⁷ Yún kikjintáya nga b'i kitsúhu:

—Ji Jesu, Ntíhí Ntjá nku tutu xi tijná nk'a ján, ¿mí nihi xi tijnkóhi an? Ntjá nku tutuu tibená. Tíbankihi nga najmi tu 'baini kjuanima.

⁸ B'a ts'in kinchja ndo at'aha Jesu b'a kitsúhu:

—¡Ji ndaninda, títjusjejihín ndo!

⁹ As'ai Jesu kingjásjaiyaha:

—¿Nkú 'mihi?

B'a kitsú jánindoo:

—Legion 'mini at'aha tu xí nkjihín mahani.

¹⁰ As'ai 'yún nkjún incha tsankihí Jesu nga najmi tu ts'ínkji t'axihín. ¹¹ Xi tjehe nku asunntu tjenki nkjin nkjún chinka tijncha kjine jná. ¹² As'ai jánindoo incha tsankihí Jesu:

—N'ekjini má tjiná chinke tu xi kuitjás'enjihín ri.

¹³ As'ai Jesu kitsjantehe jánindoo. Incha tsitjujihín ndo nga incha ngjikjas'enjihín chinke. Jo rá mii maha chinke. Tsangatsanka chinke nga kikjaníkj'antjai yjoho má nk'antjaihi yo ko tsixuntujín ntáchak'uun. Yo jesunjin ntá.

¹⁴ As'ai incha tsanka já xi tijncha kuintá chinke. Ngji tsúyaha xuta xi tjin ajin nantio ko andai nantio. As'ai incha j'aisehe xuta ni xi kamo. ¹⁵ J'ai má tijná Jesu ko kikie nga kab'ejná yo nda xi tsitjujihín jáninda xi tu xí nkjihín maha. Ja yja ngáha najyun ko ja nda je je ngáha. Incha kitsankjún jóo.

¹⁶ Já xi kikie ni xi kamo incha kitsúyaha xuta xingisoo ni xi kamaha ndo ko ni xi incha kamaha chinke. ¹⁷ As'ai xuta nantio tsankihí Jesu nga kuitju nankihí. ¹⁸ Nk'ie nga tfas'en ngáha Jesu tsutsuu, nda xi tsitjujihín jánindoo mjehe nga tsjénkíhi ko tsankihí kjua. ¹⁹ Tunga najmi kitsjantehe rá Jesu. B'i kitsúhu:

—T'in ni'yahi ko t'ihinseihí xuta xinkí. T'inyaihi ngayjee ni xi kuats'ínkóhi Ntjaná ko xi nkú ts'in kama nimaha ji.

²⁰ As'ai ngji ndo ko kik'atuts'ihin nga kitsúya ante Decapoli ngayjee ni xi kits'ínkoho Jesu. Ngatentee xuta xi tjin yo incha kama nkjúhún niu.

B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku takjin ko nku tachjuun

(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

²¹ Nk'ie nga ja kik'oyako ngaha Jesu tsutsuu ngabantá ntáchak'uun, as'ai nkjin nkjun xuta kama njakút'aha ko y'ejna Jesu andai ntáchak'uun. ²² As'ai j'ai nku nda xi 'mi Jairo xi ta nku nda k'akuhu ni'ya sinagoga. Nk'ie nga kieke Jesu, tsasinkunch'int'aha ²³ ko tsankihi nga kuasinkoho. B'i kitsuhu:

—Takjin ichina ja t'ime. Nibángjennéi ntsai ntina tu xi kamandaha ko kj'uaíya ngaha ra.

²⁴ As'ai ngjiko Jesu ndo, ko nkjin nkjun xuta kitsjennkihi nga ixí tsinchane'yuhún ra.

²⁵ Ta tjenjihin xuta nkjiun nku tachjuun xi tjihin te jo nú nga jni tít'sínk'iehen. ²⁶ Kui xi nkjin kjuanima kieke aya ntsja já chjnenkiu. Santaha kits'inkje ngayjee ni xi tjihin, tunga ndahá ichí najmi kamanda. Tu sa ní 'yún ngjitse ch'ihin.

²⁷ Nk'ie nga kint'é tachjuun ni xi tít'sín Jesu, as'ai j'ai tjenni Jesu ajihin xuta nkjiun. J'aik'uhun ko kits'ínko najyun xi yja Jesu. ²⁸ At'aha b'i ts'in kits'innkjink'un: “Tsa tu najyuhun ts'ínko sa, kamanda ngahana.” ²⁹ Nk'ie nga b'a kits'ín, tje'n'yún kitikjáyahá ra jniú ko ndzjen kamaha yjonintehé tachjuun nga kama nkijhi ch'in xi k'uhun.

³⁰ Tunga kiekehé Jesu nga tsitjujihin nga'yún. Kits'ínk'ótjiya nga tsasehé xuta nkjiun ko b'i kitsuhu:

—¿Yá xi kuats'ínko najyunna?

³¹ As'ai b'a kitsú já ni'yakuyaha:

—Tíyai nga xuta nkjiun t'basinne'yihin. Á: “¿Yá xi kuats'ínko najyunna?”, tibixihinni. ³² Tunga tu nku nga tsasehé ra Jesu xuta xi kabinchandaihi tu xi skuéhe yá xi b'a kits'ún.

³³ Máha tachjuun, nk'ie nga kieke ni xi kamat'ain, as'ai ixí ts'atsé nkjühún nga j'aisinkunch'int'aha Jesu ko kitsúya kixi kixihi mí kjuaha nga b'a kits'ihin. ³⁴ As'ai b'i kitsuhu Jesu:

—Ji ntina, at'aha kuas'ejihin nga Ntjaná kits'ín nibána, kui nga kama nkijhi ri. Kas'ehi kjuajyu nga t'in ko katumandaihi ch'in xi k'uhin.

³⁵ Nk'ie nga b'a ta tít'suhu Jesu, tu incha j'aihi k'ua já xi nibaha ni'yaha nda k'akuhu ni'ya sinagoga ko b'a incha kitsuhu:

—Ja k'uen takjihin. Najmi ta n'estihi ri nda maestru.

³⁶ Tunga najmi kits'insihín ra Jesu ni xi kitsú jóo. As'ai b'i kitsuhu ndo:

—Najmi tu binkjuin. Tu nkú kas'ejihin ri an.

³⁷ Najmi kitsjante Jesu tsa kj'ai xuta tsjennkihi, tu Pedro sahá, Santiago ko Jua xi nts'e maha Santiago. ³⁸ Nk'ie nga incha tsichu ni'yaha nda k'aku, kieke Jesu nga xaáhan tíma ko nga t'incha kjintá xuta nga 'yún t'incha kjintáya.

³⁹ As'ai jas'en Jesu ko b'i kitsú:

—¿Á xaáhan t'n'ehenu ko tich'ihinu? Najmi ka'me takjün. Tu kjifehé.

⁴⁰ Tsajnukiehe xuta xi kama njakú yo, tunga kik'onsjehé Jesu ngatentee xuto. As'ai tu na'mihí ní ko naaha takjün ko já ni'yakuyaha xi tjenko, kui xi jas'enko má xi tje'hen kjijna takjün. ⁴¹ Jak'á ntsja ko b'i kitsuhu:

—Talita, kuum —kui éin xi tsuhu ra: Takjin, ji tinchjakoho, tísintjein.

⁴² Tje'n'yún tsisintjehén takjün ko kikjatsú'ba ngaha. Tu ni xí kama nkjühún ra xuta xi tjintu yo ni xi kamoó. ⁴³ Tunga b'ahá kitsú Jesu nga najmi tu ch'a xi k'úinyaha niu. Ko b'a kitsú nga k'uaihi nichine takjün. Te jo nú tjihin takjün nga b'a kamoó.

B'i ts'in najmi kin'ekjáihin Jesu*(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)*

6 As'ai tsitju Jesu yo nga ngji ngáha nankihí ko kitsjennkíhi já ni'yakuyáha. ²Nk'ie nga tsichu xuatu tsakúya ni'ya sinagoga. Kama nkjúhün xuta xi tjin yo nk'ie nga kint'é xi nkú ts'in t'bakúya. B'a incha kitsúhu xinkjín:

—¿Má ngjik'áha ndai ngayjee ni xu'bi? ¿Mí kjuankjink'un nankaha xi kik'aihi ko á maha ra ts'ihin kjuankjún? ³¿A najmi kuihi ndai xi nda chjineyóo, xi nt'hi Mariá ko já nts'e maha Santiago, Kuse, Juda ko Simon? ¿A najmi eihí ta tjintujinná jminchjín nichja ndai?

Kui nga najmi incha kama kits'inkjáihin ra. ⁴Tunga b'ahá kitsúhu Jesu xuta nkjiun:

—Tu má xi t'jehén ni yankjún nku nda profeta. Nkuhú nankihí ko ajihin xuta xinkjín ko ni'yaha najmi b'a n'ehe.

⁵Ndaha nku kjuankjún najmi kama-ha kits'in yo. Tu chubahá xuta un xi kingjénne ntsja nga kits'innkihí. ⁶Kama nkjúhün Jesu, at'aha najmi s'ejihin xuta nga Nt'ianá kits'in nibáha.

B'i ts'in kitsúyaha Jesu já postru xi nkú incha ts'in nga k'uénijmí*(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)*

Kikjatsú'ba Jesu nga tsakúya ante xi tjíndai yo. ⁷As'ai kinchjaha já ni'yakuyá xi te jo ko kik'atuts'ihin nga jo jo kits'ink'a xinkjín nga kits'inkji. Kitsjáha nga ngajoho Jesu kamaha jóo k'onsje jáninda xi tjintujhin xuta. ⁸B'a kitsúhu nga najmi chumi nihi xi k'ua nga incha ts'in niyá, tu yánisehé xi kama k'ua. Najmi t'jihin nga k'ua ninkuan, ta ndaha tsa, ta ndaha toon. ⁹Kama ngjuáya tjabaxín ntéhe, tunga najmi kamahá k'ua tsa jo y'un najyun. B'i kitsúhu jóo:

¹⁰—Má kuitjás'oon nku ni'ya, yo tintsu'oo santa nkúhu nga kuitju ngáhanu ante xu'bo. ¹¹Tsa tjin má najmi

n'ekjáinnu, ko tsa najmi ngjuénñjunu xuta xi tjin yo, tu sahá tjtusjoo ante xu'bo ko t'etsujno ndyjo tsuku, tu xi b'a ts'in kuakúchjihinu nga t'jehen já xuta xu'bo.

¹²As'ai incha tsitju jóo ko y'énijmíhi xuta nga t'jihin nga incha ngjuaik'jáha ra animaha. ¹³Nkjín nkjún jáninda incha kik'onsjejihin xuta, ko nkjin nkjún xuta un incha kits'innkihí nga kik'onjnuhu seti.

B'i ts'in k'ien Jua Bautista*(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)*

¹⁴Nda rej Herode Antipa ta kint'é ni xi t'its'in Jesu, at'aha tu má kichuban-ijmíyaha ni Jesu. As'ai b'a kitsú:

—Jua Bautista ja j'áya ngáha ra ngabayoo. Kui kjuaha nga t'jihin ra nga'yún nga t'its'ihin kjuankjún.

¹⁵K'ua xuta xi b'a incha kitsú:

—Nda profeta Eliá niu.

K'ua ngá xi b'a incha kitsú:

—Nku nda profeta niu xi nkúhu já profeta xi kis'e nú chá ján.

¹⁶Tunga máha Herode, nk'ie nga kint'é ni xi t'íncha tsu xuta, as'ai b'a kitsú:

—Jua niu. Nda xi an kitsja kjuá nga kitikjá nintaku. Ja j'áya ngáha ra ngabayoo.

¹⁷B'a kitsú Herode at'aha kits'inkji já juhün nga jak'ánijé Jua. Y'é'yún ko kits'inkjas'en nubayoo. Ngat'aha na Herodiá b'a kits'ihin at'aha chjuúhün Felipe kama na Herodiá, ko ndo ngá nts'e kamaha Herode tunga Herode y'ejñako no. ¹⁸B'i kitsú Jua nga kinchjako Herode nk'ie:

—Tijña nkjúhün kjuatexumoo ni xi t'n'ei, nga ta j'hi tinchunkoí chjuúhün nda nts'ei.

¹⁹Kui nga na Herodiá kits'in unkiehe Jua ko kama mjehe nga ts'ínk'ien, tunga najmi t'jihin nkú ts'íhín ra. ²⁰At'aha be Herode nga Nt'ianá ts'ehe ndo ko naxu ts'in. Kui nga tsankjúhün ko kuhün ra.

Nk'ie nga nt'é ni xi tsuhu Jua, najmi be mí nihi xi ts'ín tunga tsjohó maha nga mjénjuhu.

²¹ Tunga tu chahán tsichu nistjin nga kisakú niyáha na Herodia nk'ie nga tsichu nú Herode. Kui nistjiun ts'asje Herode nku s'í kó kitsúyaha já k'akuhu kó já jun k'akuhu kó já títjun xi tjin ante Galilea. ²² As'ai jas'en takjihin na Herodia nga kitenki. Tsjo nkjún kamaha Herode kó já xi kab'entut'áko ho yámixó kó b'i kitsúhu takjün:

—Tinchíní tu mí ni xi mjehé ri. Tsjaha.

²³ Xí Ntíanáhá kits'ínkie nda rej nga b'a kitsú:

—Tsjaha tu mí nihi ni xi kuinchíní santaha masen ni xi batexumaha.

²⁴ As'ai tsitju takjün nga ngjingjás-jaiyaha naaha:

—¿Mí nihi xi kuankia?

B'i kitsú na Herodia:

—Nintaku Jua Bautista tinchíhi.

²⁵ As'ai jas'en tsuntsu ngáha takjün má xi tjeheh kab'ejña nda rej kó tsankihi niu:

—Mjena nga k'uaíní nd'ai mamaí nga k'úeya taba ní nintaku Jua Bautista.

²⁶ As'ai 'yún kik'ie babaha nda rej, tunga ngat'aha ní nga ja kats'ínkie Ntíaná nga ts'íntjusun éhen kó ngat'aha já xi kab'entut'áko ho yámixó, kui nga najmi tjin nkú ts'ín najmi kuitsuhu ra takjün. ²⁷ Tjen'yún kits'ínkijihí nda rej nku nda jun nga kitsjáha kjuá nga kj'uaíko nintaku Jua. As'ai ngji nda juun kó tsatekjá nintaku Jua aya nubayóo. ²⁸ Nku taba y'éya nintaku Jua kó kitsjáha takjün, kó naaha takjün kits'ínkjas'ehen nintaku Jua.

²⁹ Nk'ie nga kint'é já ni'yakuyáha Jua ni xi kamoó, incha j'aikj'á yjoninte k'ien kó incha ngjingjáyanji.

B'i ts'ín kits'ínkjen Jesu já xi un mij
(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

³⁰ Ta incha kama njakú ngáha já postru má tijná Jesu kó incha kitsúya tentehe ni xi kits'ín kó ni xi tsakúya. As'ai b'i kitsú Jesu:

³¹ —Nibá suboo. Tankíaán nku ante t'axín tu xi n'ekj'áiyahaná.

At'aha nkjin nkjún xuta xi tjincha fi kó xi tjincha 'fai, nga santaha najmi ta tjincha sakúntehe ra tsa incha kjine niñu.

³² As'ai incha y'eya nku tsutsu nga ngji t'axín suba nku ante má najmi ch'a tjin.

³³ Tunga nkjihín xuta xi kikiehe nga incha ngji kó incha kamankjihín nga Jesu niu kó já ni'yakuyáha. As'ai incha tsitju xuta xi tjinu ngayjee nanki xi tjin yo nga tsuku ngjihi má nga tífi Jesu. Incha tsichu títjun xuto.

³⁴ Nk'ie nga tsitjujen Jesu tsutsuu, kikie nga nkjin nkjún maha xuta xi tikuyáha. Kama nimaha, at'aha tjíma xi nkú joyaha chutsanka xi najmi tjihín nda bastu. As'ai kik'atuts'ihín nga tsakúyaha nkjin tikj'á ni. ³⁵ Nk'ie nga kama ngixuun, incha j'aik'úhun já ni'yakuyáha kó b'a kitsúhu:

—T'axínt'a nkjún ei kó ja kama ngixun nkjún. ³⁶ Tu sahá b'a t'ihin xuto nga katji nanki xi tjin dai ei má nga kama k'uatse ni xi kjine.

³⁷ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tu sahá jun tjohoon ni xi kjine.

B'a kitsú jóo:

—¿A kuankín ch'atse ní jo unchan denario tjihín ninkuan kó k'uaihi nga kjine xuta?

³⁸ B'i kitsú Jesu nga kingjásjaiyaha jóo:

—¿Nkú tjin maha ninkuan xi kich'o? Tankínk'ie xkju.

Nk'ie nga ja b'a kits'ín jóo, as'ai b'a kitsú:

—Un ninkuan kó jo tjio.

³⁹ As'ai b'a kitsúhu xuta nkjiun nga k'úentu stín ajin naxichu xkjún. ⁴⁰ Tjin

xi unchan kik'a stín yjohö nga incha y'entu, kó tjin xi cháte kik'a stín yjohö.

⁴¹ As'ai jak'á Jesu ninkuan xi uun kó tjiö xi joo. Tsasenjinki nk'a ján nga kitsjáha máb'achjíhi Ntíaná. Tsakjánya ninkuon kó kitsjáha já ni'yakuyáha tu xi kui incha ts'ínndzjohö ninkuon. Ta tsakjánya tjiö xi joo nga kitsjáha ngaten-tee xuto.

⁴² Ngatentee xuto incha kikjine niu santa nkúhu nga incha kitse sisihiin.

⁴³ As'ai j'áiya ninkuon kó tjiö xi tsankiu. Te jo nisin kamaha. ⁴⁴ Un mií maha já xi incha kikjine ninkuon kui chubo.

B'i ts'ín ngjisun Jesu ntáchak'uun

(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

⁴⁵ As'ai b'a kitsúhu Jesu já ni'yakuyáha nga incha kjuas'en tsutsuu kó nga incha ngjuai tíjuhun ngabantá ntáchak'uun xi tjeheh nanki Betsaida, kó tsasín niyá xuto nk'ie nga incha ngji ni'yaha. ⁴⁶ Nk'ie nga ja kits'ínkji xuto, as'ai ngji nchjako t'axín Ntíaná asunntu tjenkiu.

⁴⁷ Nk'ie nga ja kama jyuun, ja kama-sehen ntáchak'uun tjenjin tsutsuu. Tunga máha Jesu, má kixiu kab'ejña. ⁴⁸ As'ai kikié nga 'ni nkjún tíkjenntá já ni'yakuyóo, at'aha ntjo 'yún nkjún tísatéjihin tsutsuu. Nkú ra ma nga ja tífi ma sen, tsichu tjeenni Jesu jóo nga tífisun ntáchak'uun. B'a kits'ín xi kjuat'a niyáha jóo kits'ín.

⁴⁹ Nk'ie nga kikié já ni'yakuyóo nga Jesu nibásun ntáchak'uun, sen kits'ín maha kó incha kikjintáya nkjún. ⁵⁰ At'aha ngatentee incha kikiéhe kó incha kitsankjún. Tunga tje'n'yún kinchjahá Jesu:

—¡Jyu ní! ¡Ahán niu! ¡Najmi tu binkjun!

⁵¹ As'ai jas'enne Jesu jóo kó kitsjen-yyúya ntjo. Tu ni xí kama nkjühún ra jóo, ⁵² at'aha najmi kjee mankjihin nkú tsuhu ra kjuankjühun ninkuan xi incha kikjine, at'aha ndjá tjíntuyá animaha.

B'i ts'ín kits'ínkijhi Jesu xuta un xi tjin nanki Genesaret

(Mt. 14:34-36)

⁵³ Nk'ie nga ja j'atikjako Jesu já ni'yakuyáha ntáchak'uun, as'ai tsichu nanki Genesaret. Yo andai ntáchak'uun y'ét'a'yún tsutsuu. ⁵⁴ Nk'ie nga incha tsitju tsutsuu, tu tje'n'yún incha kama-kjihín ra xuta un xi tjin yo nga Jesu niu. ⁵⁵ As'ai xuto incha ngji ngayjee ante xi tjin yo nga ngji ts'ínkint'é xinkjín. Incha ngjiko xuta un xi tjihin má xi tjeheh incha kint'é nga tsú'ba Jesu nga kjintusún nachahan. ⁵⁶ Tu má antehé ni xi jas'en Jesu, ndaha tsa ante xi xixi, ndaha tsa xi ihi, kó ndaha tsa andai nantia, incha kikjántu aya niyátée xuta un xi tjihin kó tsankihi tsa tsjántehe tsa tu andai tuts'in najyun xi yja ts'ínko. Kó kamanda ngayjee xi kits'ínko najyuhun Jesu.

B'i ts'ín tsakúya Jesu mí nihi xi ts'ín sihi xuta nginkun Ntíaná

(Mt. 15:1-20)

7 As'ai incha j'aisehe Jesu já fariseo kó k'ua já chjine'éhen kjuatéxumoo xi nibaha nanki Jerusalem. ² Kinchjayane k'ua já ni'yakuyáha Jesu nk'ie nga incha kikié nga t'incha kjine niñu nga najmi tjun bané ntsja. Kui xi tsuhu ra nga najmi incha ts'íntjusun sihin ntje cháha.

³ At'aha ngayjee xuta xi ntje judio tjeheh ra ts'íntjusun sihin ntje cháha, nga najmi incha kjine niñu tsa najmi tíjtun bané ntsja xi nkú ts'ín tíñaha. 'Yún sa b'a ts'ín já fariseo. ⁴ Xuta judio nk'ie nga incha f'aihi niyátée, tíjtun bané sisin ntsja kó as'ai incha kjine niñu. B'a ts'ín incha ts'íntjusuhun sihin ntje cháha. Kó tjíntu saha kj'áihí sin xi nkúhu ts'e chut-sihin, ndjií ntánijuaha, stañaha kó kamaha. ⁵ Kui kjuaha nga já fariseo kó já chjine'éhen kjuatéxumoo kingjásajiyaha ra Jesu:

—¿Á najmi ts'íntjusuhun já ni'yakuyáhi sin xi y'éjñaná ntje chána, nga tu b'ahá tjiun kjinehe niñu? Najmi títjun bané ntsja.

⁶As'a b'i kitsú Jesu:

—Tú tsjohónuu nga bakuchúu xi nkú ts'ín yankjún Ntíaná! Kjuaxi kjáhih ni xi kitsú nda profeta Isaiá nk'ie nga b'a ts'ín y'é't'a:

Kui xuta xu'b'i tu ts'ahá benkjúnna, tunga animaha kjin tjñaha an.

⁷Najmi chumi ni chjñi ra chje xi tsjana, at'aha tu kjuatexumaha xutahá bakúya.

⁸At'aha jun n'e t'axiún ni xi y'éjña Ntíaná nga tu sahá sin xi y'éjña xuta n'etjusun.

⁹B'i kitsú ya Jesu:

—Jun ja ya sisiun xi nkú ts'ín n'e t'axiún ni xi y'éjña Ntíaná tu xi sinnuu n'etjusuhunnu. ¹⁰B'i ts'ín y'é't'a Moise éhen Ntíaná: “Chankjún na'mihí ko naahi.” Ko ta y'é't'a ya: “Xi ch'on kuit-suhu na'mihí ko tsa naaha, kui xi tjíhin nga n'ek'ien.”

¹¹Tunga juhún b'a bixiún nga tsa tjín xi b'i kuitsuhu na'mihí ko tsa naaha: “Ngayjee ni xi tjínna nga kúásinkoho kai, ja chje kitsjaha Ntíaná”, ¹²tsa tjín xi b'a kuitsu, kui xi najmi ta tjíhin ra kjuayún tsa kuásinko na'mihí ko tsa naaha. ¹³Nk'ie nga b'a bixiún najmi ta n'echjihinu éhen Ntíaná tu ngat'aha sin xi kin'ekjas'ennuu ko xi b'i ngján n'ek'atiya ngáha ruu xinkiu. Ko nkjin sa ni xi nkúhu xu'b'i n'etjusun yo.

¹⁴As'ai b'i kitsúhu Jesu xuta nkjiun:

—Tjenñju tentenú ko katumankjin-nuu. ¹⁵Ndaha nku ni xi nibáha natsin ján nga fas'enjihin xuta, najmi ma ts'ín sihi nginkun Ntíaná. Ni xi bitujín níhi xuta, kui ní nihi xi ts'ín sihi. ¹⁶Xi tjen tjabaxínñju, katasínñju.

¹⁷Nk'ie nga ngji t'axíhin xuta ko jas'en ni'yo, as'ai já ni'yakuyáha kingjásjaiyaha nkú tsuhu ra én xi yéjña chubaya nga tsakúya. ¹⁸B'i kitsú Jesu:

—¿A ta ndaha jun najmi mankjinnuu? ¿A najmi yanú nga ngayjee ni xi nibáha natsin ján nga fas'enjihin xuta, najmi ma ts'ín sihi nginkun Ntíaná? ¹⁹At'aha najmi animaha fas'enjin niu. Tu aya kats'ahá fas'en ko faya, as'ai bitju ngáha.

B'a ts'ín kitsúyaha nga ndaha nku nichine xi tjín najmi ma ts'ín sihi xuta nginkun Ntíaná.

²⁰B'a ta kitsú ya:

—Ni xi bitju ní ts'a xuta, kui ní nihi xi ts'ín sihi nginkun Ntíaná. ²¹At'aha ajin animaha ní xuta nibáha ra nga ch'on ts'ín ts'innkjink'un, nga bangane kjuabixoon, nga tjín xi fantuko jminchjín nga najmi kjee bixan, nga ts'ínk'ien xinkjín, ²²nga ndyjé ts'ín, nga 'yún ts'ín mje ni xi tjín, nga ch'on ts'ín, nga b'anacha, nga ts'ínkjas'ehen yjoho ni xi mjehe yjonin-tehe, nga ma xin k'un, nga ch'on tsuhu xinkjín, nga nk'a b'asje yjoho ko nga najmi nda ts'innkjink'un. ²³Ngayjee ni ch'onk'un xu'b'i ajin animaha xuta bitju. Kui ní nihi xi ts'ín sihi xuta nginkun Ntíaná.

B'i ts'ín nku tachjuún xi najmi ntjehe judio tjehe ra tsankihí nku kjuanda Jesu

(Mt. 15:21-28)

²⁴As'ai tsitju Jesu yo nga ngji ante xi tiña maha nanki Tiro ko nanki Sidon ko jas'en nku ni'ya. Najmi kama yuhu tsa tjín xi skué nga yo tjñá. Tunga tu nkú kiyahá. ²⁵As'ai nku tachjuún xi tjñajihin nku ndaninda takjihin, nk'ie nga kint'é nga Jesu tjñá yo, j'aisehe ko tsasinkunch'int'aha. ²⁶Tunga najmi ntjehe xuta judiohó tjehe ra tachjuún, at'aha ante Sirofenicia kitsin. Kui xi j'ainkihí Jesu nga k'onsje ndaninda xi tjñajihin takjihin.

²⁷Tunga b'ahá kitsú Jesu:

—Katse sisin ma ra tjun jántú. At'aha najmi nda tjín tsa chjú'aha ninquahan jántú nga kj'uaihi naño.

²⁸ As'ai b'a kitsú tachjúun:

—Johon, Chá Ntia, tunga santahá ni ko nañá xi b'entunkí kinte yámixo kjine xihí ninkuan xi bixuntuhu ntí xiu.

²⁹ B'i kitsú Jesu:

—At'aha b'a kuixín, t'in ngáhani. Ja kuitjujihin takjihin ndanindoo.

³⁰ Nk'ie nga tsichu ngáha tachjúun ni'yaha, kikié nga kjiñña ndju takjihin ko nga ja najmi ta tijnajihin ra ndanindoo.

B'i ts'in kits'innkihí Jesu nku nda staya tsakján'a

³¹ As'ai tsitju Jesu ante xi tiña maha nanki Tiro nga j'a nanki Sidon. Tsichu ntáchak'un Galilea nga j'ajin ts'ihin nanki xi tjin ante Decapoli. ³² Yo j'aikoho xuta nku nda xi staya ko tsakján'a. Incha tsankihí Jesu nga ngjuénne ntsja ndo. ³³ As'ai ngjiko t'axín Jesu ndo. Kit-sungis'en najnú ntsja tjabaxínñju ndo ko ntá natéhe kik'onjnukoho ra naji ndo.

³⁴ As'ai tsasenjinki nk'a ján nga nanka tsakj'á ntaha ko b'i kitsúhu ndo:

—¡Efata! —Kui éin xi tsuhu ra: ¡Katix'ái!

³⁵ Ta kuihi chubo kint'é ndo ko kama ndaíhi naji. Kinchja sisin.

³⁶ As'ai b'a kitsúhu Jesu xuta nga najmi tu ch'a kuitsuyaha niu. Tunga ndahá tsa 'yún b'a kitsúhu xuta nga najmi kuit-suya niu, tu sahá tu nku incha kitsúyahá xuta ni xi kamo. ³⁷ Tu ni xi incha kama nkjühún ra nga b'a incha kitsúhu xinkjín:

—Ts'in sisin tu mí nihí ni. Santaha maha ts'in nga nt'é xuta xi staya ko ts'in nga nchja xuta xi nima.

B'i ts'in kits'ínkjen Jesu já xi ñju mii

(Mt. 15:32-39)

8 Nku niyá nk'ie nga ta kama ñjakú nkjühún ngáha xuta ko nga najmi tjihin ni xi incha kjine, as'ai kinchjaha Jesu já ni'yakuyaha ko b'i kitsúhu:

²—Tíma nimana xuta nkjiin, at'aha ja tjihin jan nistjin nga tjintukona ei. Ja

najmi ta tjihin ra nichine. ³Tsa b'ahá tjún ts'inkjí kjintía ni'yaha, kutsa incha kuayayahá aya niyoo. At'aha tjin xi kjin nkjún nibáha.

⁴ As'ai b'i incha kitsú já ni'yakuyoo:

—Tunga ante t'axín xu'bi. ¿Má xi tjeheh kuankínch'ahaná ninkuan xi kamaha ra xuta nkjiin?

⁵ B'i kitsú Jesu:

—¿Nkú tjin ninkuan kich'o?

B'a incha kitsú jóo:

—Yatu maha.

⁶ As'ai b'a kitsú Jesu nga k'úentu xu-ta nkjiun t'anankiu. Jakj'á ninkuan xi yatuu ko kitsjáha máb'achjihí Ntianá. Tsakjánaya ko kitsjáha já ni'yakuyaha tu xi n'endzjoho ra xuta. As'ai já ni'yakuyoo kits'innndzjoho ninkuan xuta nkjiun.

⁷ Ko ta y'a ya jóo k'ua tjió xixi. As'ai kitsjáha Jesu máb'achjihí Ntianá ngat'a ts'e tjió ko b'a ta kitsúhu já ni'yakuyaha nga ts'innndzjoho xuta nkjiun niu. ⁸ Kikjine xuta niu santa nkúhu nga kitse sisihin. As'ai j'áiya ninkuan xi ts'ankiu. Yatu nisín kama. ⁹ Ma ra ñju mii xuta xi incha kikjine nichine. As'ai kits'ínkji Jesu xuta nkjiun ni'yaha ¹⁰ ko jas'enko já ni'yakuyaha tsutsuu nga ngji ante Dalmanuta.

B'i kitsú Jesu nk'ie nga tsinchihí nku kjuankjún

(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹ As'ai incha j'ai já fariseo ko kik'atuts'ihin nga ngji kontraha ni xi tsakúya Jesu. Tu xi kikjut'ayák'uhun, tsankihí nga ts'in nku kjuankjún xi kuakúchji nga Ntianá kits'in nibáha.

¹² Najmi kisasihin Jesu ni xi kitsú jóo ko b'i kitsú:

—¿Á t'bankihi xuta xi tjihin nd'ai nga skuehe nku kjuankjún? Kjuaxi ni xi tíxinnuu nga najmi s'ejña chjihí xuta xi tjin nd'ai ndaha nku kjuankjún.

¹³ As'ai ngji t'axihin jóo nga jas'en ngáha tsutsuu ko ngji ngabantá xinkuu.

**B'i ts'in tsakúya Jesu nga
kits'inchjén na'yu san**

(Mt. 16:5-12)

¹⁴ Já ni'yakuyóo kichayahá nga incha kik'a ninkuan. Tu nku ichíhí ninkuan xi incha y'a nga kab'entuyá tsutsuu. ¹⁵ As'ai Jesu b'a kitsúhu joo:

—Nda chasoo. Chúhuun yjonuu na'yu sahan já fariseo ko na'yu sahan Herode.

¹⁶ As'ai b'i ngján kinchjanimiyakoho xinkjín já ni'yakuyóo nga najmi incha y'a ninkuan. ¹⁷ Kamankjihjín Jesu ni xi tjincha tsu joo ko b'a kitsúhu:

—¿Á tichubanimiyahanu nga najmi kich'ahanu ninkuan? ¿A tu yje najmi kjehé ma chjinuu ko mankjinnuu? ¿Á b'a nkjún ts'in ndjáha animanuu! ¹⁸ Tjincha tunkun, tunga, ¿a najmi ma chjihínuu? Ko tjinnuu tjabaxinñju, tunga, ¿a najmi nu'yánú? ¿A najmi ta fáitsjehénnuu?

¹⁹ Nk'ie nga tsakjanyáha ninkuan xi uun já xi un mií maha, ¿nkú tjin nisín kama ninkuan xi tsankiu nga y'ekú?

B'a incha kitsú joo:

—Te jo nisín.

²⁰ B'i kitsú Jesu:

—Ko nk'ie nga tsakjanyáha ninkuan xi yatuu já xi nju mií maha, ¿nkú tjin nisín kama ninkuan xi tsankiu nga y'ekú?

B'a kitsú joo:

—Yatu nisín.

²¹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Á tu yje najmi kjehé mankjihinnuu ma?

**B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku
nda ka nanki Betsaida**

²² Nk'ie nga tsichuko Jesu já ni'yakuyáha nanki Betsaida, as'ai incha jaikoho xuta nku nda ka ko incha tsankihí nga ngjuáne ntsja nda ko.

²³ Jak'á ntsja ndo nga tsitjuko natsihín nantio. As'ai tsátatéjnu tunkun ndo ko kingjáne ntsja. As'ai kingjásjaiyaha:

—¿A tjin ni xi tíma chjihí?

²⁴ B'a kitsú ndo nga tsase:

—Tíma chjina xuta. B'a k'un yá tu xi tjíma k'un.

²⁵ As'ai ta kingjáne ntsja ngáha Jesu tunkun ndo. Tsase sisin ndo nga kamanda. Kama chji tentehe ngayjee ni xi tjin.

²⁶ As'ai kits'ínkji ni'yaha ndo nga b'i kitsúhu:

—Najmi ta bitjas'ehenni ajin nantio tsa kuixínyai ni xi kamahi.

**B'i ts'in kitsúya Pedro nga Jesu xi
Ntíaná kits'in nibáha ngajoho**

(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

²⁷ As'ai ngji Jesu ko já ni'yakuyáha ante xi tjin nanki Cesarea, má nga batéxuma nda Felipe. Nk'ie nga tjen aya niyóo, as'ai b'a kitsúhu já ni'yakuyáha:

—¿Yá xi títsu xuta nga an?

²⁸ B'a kitsú já ni'yakuyóo:

—Tjin xi b'a tjincha tsu nga ji xi Jua Bautista. Tjin ngá xi b'a tjincha tsu nga ji xi Elia. Ko tjin ngá xi b'a tjincha tsu nga nku nda profeta ji.

²⁹ B'i kitsú Jesu:

—Ko jun, ¿yá xi bixiún nga an?

As'ai b'a kitsú Pedro:

—Ji xi Cristo.

³⁰ As'ai b'a kitsúhu Jesu joo nga najmi tu ch'a xi kuitsuyaha kui éin.

**B'i ts'in kitsúya títjun
Jesu nga n'ek'ien**

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

³¹ Kik'atuts'ihin Jesu nga tsakuyaha já ni'yakuyáha nga tjihin nga un nkjún skuehe Ntíhi Ndaixiun, ko nga jáchá xi tjihin xá ko já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo najmi incha ts'ínkjáfihin, ko nga n'ek'ien, ko nga kj'uaíya ngáha ra ngabayoo nga ja kj'ua jan nistjin.

³² Kitsúyaha ni xu'bí já ni'yakuyáha. As'ai Pedro ngjiko t'axín Jesu ko b'a kitsúhu nga najmi nda kits'ín nga b'a kitsú.

³³ Tunga kits'ink'ótjiyak'uhún Jesu já ni'yakuyáha nga ndjá kinchjako Pedro:

—Tiyú xinní, Satana! At'aha najmi ni xi ts'e Ntjaná tín'enkjintak'uin. Ni xi ts'e ní xuta asunnteí tín'enkjintak'uin.

³⁴ As'ai kinchjaha xuta nkjiun ko já ni'yakuyáha nga b'i kitsúhu:

—Tsa tjín xi mjehe tsjénnkina, kat'éch'o subaha yjoho ni xi mjehe ko katsjáha yjoho nga kuayá ngat'ana, as'ai katsjénnkina. ³⁵ At'aha xi mjehe ts'ínk'anki suba yjoho nga k'úéjña t'k'un, kui xi tu sahá kuayá. Tunga xi kuayá ngat'ana ko ngat'aha én nda tsuhu Ntjaná, kui xi tu sahá n'ek'anki.

³⁶ At'aha, ¿mí xi chj'hi rá tsa ts'ín ngana xuta ngayjee ni xi tjín asuntee, tsa tu sa ndyjahá ngá animaha? ³⁷ ¿Mí nihi xi tsjá nga k'úéchjintjai animaha?

³⁸ Kui nga tsa tjín xi kama subaha rá an ko éna ajihín xuta ngatitsun xi tjín nd'ai xi najmi naxu t'íncha nginkun Ntjaná, b'a tá ts'ín tá kama subaha Nt'hi Ndax'iun xuta xu'bi nistjin nk'ie nga k'j'uaíko kjuachánkaha Na'mihí ko nga k'j'uaíko ntítsjehe.

9 B'i tá kitsú ya Jesu:

—Kjuaxi ni xi t'ixinnuu. K'ua xi t'íncha ei najmi kuayá santa nkúhu nga skue xi nkú ts'ín kuakúchji nga'yúhun Ntjaná nga ja kuatéxuma.

B'i kama nga kama chji kjuachánkaha Jesu

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

² Askahan nk'ie nga j'a jun nistjin, Jesu kinchja t'axihín Pedro, Santiago ko Jua. Ngjiko t'axín suba jóo nku asunntu naxi nk'a. Yo kik'óntjaiya sénnistjihín Jesu nginkun jóo. ³ Tsat'ai najyuhun. Taba xúxú kama. Najmi tjín asunnteí xi kama-ha b'a ts'ínk'ié taba taba najyuhun nga kuané nga xi nkú kik'ie najyuhun Jesu. ⁴ Tá kíkíe jóo Eliá ko Moise nga t'íncha nchjanijmíko Jesu. ⁵ As'ai b'i kitsú Pedro:

—Ji nda maestru, já b'a nda t'jihin nga ei kuíntsubahaná! Tu sahá n'endai jan ni'ya yántsú, nku xi kama ts'i, nku xi kama ts'e Moise, ko nku xi kama ts'e Eliá.

⁶ B'a kitsú Pedro at'aha najmi be mí nihi xi kuítsu, at'aha tu ni xí kit-sankjúhún jóo. ⁷ As'ai tu nkúhú n'nti j'ai ts'ínk'íéhen ko ajin n'ntiú kinu'yá nku ntá xi b'a kitsú:

—Kui xu'bi xi Nt'ina. Tjona. Tasinñujuu.

⁸ Ko as'ai t'jen'yún incha tsasehé andaihi jóo, tunga najmi tá ch'a xi kíkíehé ni. Tu Jesu s'jñako subahá saha.

⁹ Nk'ie nga ja t'íncha nibájen ngáha, b'a kitsúhu Jesu jóo nga najmi tu ch'a xi kuítsuyaha ni xi kíkíe santa nkúhu nga k'j'uaíya ngáha rá ngabayoo Nt'hi Ndax'iun. ¹⁰ Tu kui incha kíkíehé niu ko kinchjanijmíyakoho xinkjín nkú tsuhu rá nga k'j'uaíya ngáha rá ngabayoo Jesu. ¹¹ As'ai incha kingjásjaiyaha Jesu:

—¿Á b'a tsuhu já chj'ine'éhen kjuatéxumoo nga t'jihin nga k'j'uaí t'ítjuhun Eliá?

¹² B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi nga k'j'uaí t'ítjun Eliá ko k'uénda ngayjee ni xi tjín. Tunga, ¿nkú tsuhu rá nga b'a ts'ín t'jít'aha éhen Ntjaná nga un nkjún skuehe rá Nt'hi Ndax'iun ko nga xi najmi chumi ni chj'hi rá n'e maha? ¹³ Tunga an b'a t'ixinnuu nga ja j'ai Eliá, ko ni xi mjehe xuta kits'íhín ndo. Kin'ehe xi nkú ts'ín t'jít'a éhen Ntjaná.

B'i ts'ín kits'ín nda'hi Jesu nku nda chí xi t'jñajihín nku ndaninda

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Nk'ie nga incha j'ai ngáha má nga t'jintu já ni'yakuyá xingisoo, kíkíe nga nkjin nkjún xuta katsendá'hi rá jóo ko nga k'ua já chj'ine'éhen kjuatéxumoo t'íncha b'ésiko jóo. ¹⁵ Nk'ie nga kíkíe xuta nkjiun Jesu, tu ni xí incha kama nkjúhún rá ko tsangatsanka nga ngijkjaniháha.

¹⁶ As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Mí nihi xi tǐnkohonu jóo?

¹⁷ B'a kitsú nku nda xi sǐnjajihin xuto:

—Ji nda maestru, kǐjáikoho nda china, at'aha nku ndaninda tǐnjajihin xi namji tsjantehe nga kǐinchja. ¹⁸ Tu má xi tǐhén ni nga fak'áha, ts'ínkijnehe t'anankiu. Ixí b'éxúhú ts'a nda china nga bate ni'yun ko bjá ndjáha. Ja b'a kuaxihin já ni'yakuyáhi nga k'onsje ndanindoo, tunga najmi kamaha ra.

¹⁹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Á b'a 'yún íchí s'ejihin ra Ntiana xuta xi tǐhin nd'ai! ¿Nkjé kjin tǐhin nga kúátejnajinnu? ¿Nkjé kjin tǐhin nga ts'in chǐkjuanu? Nibákonú nda chíu ei.

²⁰ As'ai j'aich'áha nda chíu. Tunga nk'ie nga kíkíe ndanindoo Jesu, tǐnyún y'étsujneyáha nda chíu ko tsijne t'anankiu nga ngjítikjá ko y'éxú ts'ihin ts'a. ²¹ As'ai kingjásjaiyaha Jesu na'mihí nda chíu:

—¿Nkjé kjin b'a maha ra?

B'a kitsú ndo:

—Santa nkúhu nga ntí íchí. ²² Nkjin niyá ja sa kjaník'ajihin nd'íu ko ntóo nga mjehe ts'ínk'ien ntína. Tsa tǐn ni xi kamahi n'eí kai, katuma nimaní jin ko tǐsinkoní.

²³ As'ai b'i kitsú Jesu:

—“Tsa kamahi”, tǐbixín. Xi s'ejihin Ntiana maha tu mí nihí ni.

²⁴ Tǐnyún 'yúhún kinchja na'mihí nda chíu nga b'i kitsú:

—S'ejinna Ntiana. Tǐsinkoní tu xi namji jo jan kamahana.

²⁵ Nk'ie nga kíkíe Jesu nga tíma ñjakú nkjún xuta, as'ai ndjá kinchjako ndanindoo:

—Ji ndaninda xi tǐn'e stayai ko namji tǐbainteíhi nga kǐinchja nda chíu, an b'a tǐxihin: tǐtǐujihin ko najmi ta bitjas'enjihin rí.

²⁶ As'ai tsitju ndanindoo nga kǐjintáya ts'ihin ko nga 'yún y'étsujneyá nda chíu. Kis'ejna nda chíu xi nkúhu tsa k'ien. Nkjin xuta xi b'a kitsú:

—Ja k'uen.

²⁷ Tunga jakj'áha Jesu ntsja nda chíu nga kǐkjesintjen ko tsasinjna ngáha.

²⁸ Nk'ie nga jas'en Jesu ni'yaha, as'ai já ni'yakuyáha kingjásjaiya t'axíhin:

—¿Á najmi kamahani kuakich'onsjeheni ndanindoo?

²⁹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Janinda xi nkúhu xu'bi najmi chuba bitju. Nk'ie nga chubakaá Ntiana ko nk'ie nga bintsuba kjintiaá, nk'iehé nga bitju.

B'i ts'in ta kitsúyahá ngáha Jesu nga n'ek'ien

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

³⁰ As'ai tsitju yo nga incha j'ajin ante Galilea. Najmi kama mjehe tsa tǐn xi skuehe nga yo ja, ³¹ at'aha b'i ts'in tsakúyahá já ni'yakuyáha:

—N'ekjas'en Ntíhi Ndax'iu aya ntsja xuta ko incha ts'ínk'iehen. Askahan nga ja kuayá, k'juáya ngáha ra nga ja k'juá jan nǐstjin.

³² Tunga najmi kamankjihín ra já ni'yakuyóo én xu'bi ko najmi kama k'un kingjásjaiyaha.

B'i ts'in kitsúya Jesu yá xi 'yún nk'a tǐn

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

³³ As'ai incha tsichu nanki Capernaum ko nk'ie nga ja tǐjna aya ni'yoo, kingjásjaiyaha já ni'yakuyáha:

—¿Mí nihi xi tǐchubanímíyakohonu xinkju aya niyóo?

³⁴ Tunga najmi kinchjahá jóo, at'aha aya niyóo kinchjanímíyakoho xinkjín yá xi 'yún nk'a tǐn ajihin. ³⁵ As'ai y'ejna Jesu, kinchjaha já ni'yakuyá xi te joo ko b'i kitsúhu:

—Tsa tǐn xi nda k'aku mjehe kama ajinnu, tu sahá nda musu kats'ín ma yjoho ko kats'ínxát'aha já xingisoo.

³⁶ As'ai jakj'á nku nda chíu ko tsasinjna jin masehen jóo. Kitsubakjá ts'ihin nda chíu nga b'i kitsú:

³⁷—Xi ngajona ts'ínkjáihin ra nku nda chí xi nkúhu xu'bi, kui xi an títs'ínkjáinna. Ko xi ts'ínkjáinna, najmi tu nku an títs'ínkjáinna. Ko ta xi kits'in nibána títs'ínkjáihin.

B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi najmi fi kontraha

(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

³⁸ As'ai b'a kitsú Jua:

—Ji nda maestru, kiyai nga nku nda ngajohi tím'osjehe jánindoo. Tunga kik'iech'ohó ri at'aha najmi ná tjenkoná.

³⁹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi tu jun b'ech'ohoo. At'aha tsa tjin xi títs'in nku kjuankjún ngajona, kui xi najmi kama tsa tu sa a kui ch'ohón ts'in kujinchjayane ngáhana. ⁴⁰ At'aha xi najmi tífi kontrana, kui xi ná makoná. ⁴¹ Tu yáhá ni xi tsjánuu tsa tu nku chutsin ntánijua at'aha an tjennkinú, kjuaxi ni xi tíxinnuu nga k'uaihi chjhi xuta xu'bo.

B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi ts'ínkjinejin je xuta xingisoo

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴² Tu yáhá ni xi ts'ínkjinejin ngatit-sun nku nda chí xi nkúhu xu'bi xi s'ejihin an, tu sahá ra ngandaha xi b'a ts'íiun tsa s'et'a yúnt'a kásin nku ndjio chánka ko chjanik'ajin ntáchak'uun.

⁴³ Tsa ntsai títs'ínkjinejihin ngatitsun, tu sahá tichákjái. Tu sahá ngandahi tsa kuitjás'en nimai má nga k'úentu tik'un xuta, nga najmi k'úinkoi nga joo ntsai ngak'ien, má nga najmi maha 'meya nd'íu. ⁴⁴ Yo najmi 'me chjuntuu ko najmi 'meya nd'íu.

⁴⁵ Tsa tsukui títs'ínkjinejihin ngatit-sun, tu sahá tichákjái. Tu sahá ngandahi tsa kuitjás'en nimai má nga k'úentu tik'un xuta, nga tjít'a nga joo tsukui nga ajin nd'í ngak'ien chjanik'ajihin, má nga najmi maha 'meya nd'íu. ⁴⁶ Yo najmi 'me chjuntuu ko najmi 'meya nd'íu.

⁴⁷ Tsa tunkuín títs'ínkjinejihin ngatit-sun, tu sahá n'esjei. Tu sahá ngandahi tsa kuitjás'en kat'ai má nga batéxuma Ntíaná, nga najmi tsa tijncha nga joo tunkuín tsa tu sa ajin nd'í ngak'iehen chjanik'ajin ngáhi, ⁴⁸ má nga najmi 'me chjuntuu ko najmi 'meya nd'íu.

⁴⁹ At'aha nd'í n'entiakoho ngayjee xuta. ⁵⁰ Nda naxo, tunga tsa ndyja nga'yúhun, ¿nkú ts'in kama ntia ngáha? Kas'e ajinnuu naxa xi tíxinnuu ko b'i ngján jyu tintsubakoo xinkiu.

B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu kjuabixoon

(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

10 Tsitju Jesu yo nga ngii ante xi tjin Judea ko ante xi tjin ngabantá ntáje Jordan. Ta kama njakút'a nkjúhún ngáha ra xuta. Tsakúyaha éhen Ntíaná xi nkú nga ts'in tehente. ² As'ai k'ua já fariseo j'aisehe tu xi kjút'ayák'uhun ra. B'i ts'in kingjásjaiyaha:

—¿A kama nku nda chuba ts'ínkjehé kjuabixahan nga k'uéjña chjuúhun?

³ B'i kitsú Jesu:

—¿Nkú ts'in y'éjñanuu Moise?

⁴ B'a incha kitsú jóo:

—Moise kitsjá kjua nga nku nda kama kjésintjen nku xujun má nga ja títs'ínkje kjuabixahan ko b'a ts'in kama k'uéjñaha chjuúhun.

⁵ As'ai b'i kitsú Jesu:

—At'aha ndjá animanuu, kui kjuaha nga b'a ts'in y'éjnahanuu Moise. ⁶ Tunga nga tuts'ihin ni, nk'ie nga kits'innnda Ntíaná asuntee, “nku chjuún nku x'in kits'innnda xuta” tjít'a. ⁷ Ko ta tjít'a ya: “Kui kjuaha nga nku nda k'uéjñaha na'mihi ko naaha nga k'uéjñako chjuúhun. ⁸ Nga joo nkúhú kuichú ma.” Kui nga najmi ta jo ma saha. Nku ní yjoninte incha maha. ⁹ Kui b'a maha, ni xi y'é'yúhun Ntíaná, najmi xuta kjéndaya.

¹⁰ As'ai já ni'yakuyáha ta kuihí niu kingjásjaiya ngáha ra nk'ie nga ja incha j'ai ni'yaha. ¹¹ B'i kitsú Jesu:

—Tu yáhá ni xi k'uéjña chjuúhun ko kuixanko kj'ai tachjuún, kui xi t'bangane kjuabixahan. ¹² Ko tsa nku tachjuún k'uéjña x'ihin ko kuixanko kj'ai nda, kui xi ta t'bangane kjuabixahan.

B'i ts'in nda kinchjane Jesu jánti xiú

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³ As'ai incha j'aiko xuta ntíhi tu xi Jesu ngjuénehe ra ntsja. Tunga já ni'yakuyóhó b'a kitsúhu xuta nga najmi b'a incha ts'in. ¹⁴ Nk'ie nga kieke Jesu ni xi t'incha ts'in jóo, najmi kisasihin niu. As'ai b'a kitsúhu:

—Tjehenntohoo jántíu nga kanibásena. Najmi tu jun b'ech'ohoo. At'aha xuta xi b'a ts'in tjintuyáha xi nkú joyaha jánti xi, kui xi tjeheh ra nga Ntíaná kuatéxumaha. ¹⁵ Kjuaxi ni xi tixinnuu. Xi najmi ts'ínkjáihin nga Ntíaná xi batéxuma xi nkú ts'in ts'ínkjáihin nku nda chí ni xi 'baihi, kui xi ndahachí najmi kjuas'enjin nga Ntíaná xi kuatéxumaha.

¹⁶ As'ai jakj'á jánti xiú nga ts'ank'a ko kingjénne ntsja nga nda kinchjane.

B'i ts'in kinchjanijmíko Jesu nku nda nchiná

(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

¹⁷ Nk'ie nga ja t'bitju Jesu yo nga ts'in niyá, as'ai j'ai tsuntsu nku nda. Tsasinkunch'int'aha ko b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, ji xi ndai, ¿mí nihi xi ts'ian tu xi kama ts'ínkjáihin ra nga kúátejña t'k'un sían?

¹⁸ As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Á an xi nda t'mihini? Najmi tjín xi ndaha, nku tutuhú Ntíaná. ¹⁹ Yai xi nkú ts'in tjt'a kuatéxumoo: “Najmi tu n'ek'iein. Najmi tu biyunéi kjuabixoon. Najmi tu ndyjé n'ei. Najmi tu testiyu

tsank'á n'ei. Najmi tu ch'anach'aihi xuta xingisoo. Chankjuún na'mihi ko naahi.”

²⁰ B'a kitsú ndo:

—Ji nda maestru, ngayjee ni xu'bo tít'sintjusan santa nkúhu nga ndyjana.

²¹ As'ai Jesu kama nimaha ndo nga tsase'a ko b'i kitsúhu:

—Nku ni ndyjat'a sahi. T'ihinteñai ni xi t'ihin ko tjeihin xuta x'an. B'a ts'in s'ehe ri kjuanchiná ndjiojmi ján. As'ai n'ibái nga tsjénkiní.

²² Tunga nk'iehe nga kint'é ndo éin, kik'ie babaha ko kik'ie nusin nusihin nga ngji, at'aha 'yún nkjún nchiná.

²³ As'ai tsase Jesu andaihi ko b'a kitsúhu já ni'yakuyáha:

—¿Á b'a 'yún 'ni t'ihin tsa xuta xi nchiná nkjúhun kjuas'enjihin nga Ntíaná xi kuatéxumaha!

²⁴ Kama nkjúhun já ni'yakuyóo én xi kitsú Jesu, tunga b'ahá ta kitsú ngáha Jesu:

—Jun ntína, já b'a 'yún 'ni t'ihin nga kjuas'enjihin xuta nga Ntíaná kuatéxumaha! ²⁵ Tu sahá najmi 'ni tjín tsa nku chu camello kjuas'en tixaha nku nintu nga nku nda nchiná kjuas'enjin nga Ntíaná xi kuatéxumaha.

²⁶ Tu ni xí kama nkjúhún saha jóo ko b'a kitsúhu xinkjín:

—¿Yá xi kama k'uanki ni ma?

²⁷ As'ai tsase'a Jesu jóo ko b'a kitsúhu:

—Xuta ndahachí najmi kamaha ts'ínk'anki yjoho, tunga Ntíaná maha ts'ínk'anki xuta. At'aha tu mí nihi ni xi maha ts'in Ntíaná.

²⁸ As'ai b'a kitsú Pedro:

—Xi nkúhu jin, ja y'entu tentei ni xi tjínni ko tjennkihí nd'ai.

²⁹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tixinnuu. Tu yáhá ni xi y'éjña ni'yaha, tsa já nts'e, tsa jminchjín nichja, tsa naaha, tsa na'mihi, tsa ntíhi ko tsa jñá xi t'ihin ngat'ana ko ngat'aha én nda tsuhu Ntíaná, ³⁰ kui xutai k'uai ngáha ra unchan niyá t'ihin ni xi y'éjña.

Nd'ai asunnte xu'bi k'uaihi ni'ya, ja nts'e, jminchjin nichja, naaha, nti ko jna, ko ta tsjnnki uncha. Ko nistjin xi niba askahan k'uaihi nga k'uentu tik'un sin. ³¹ Nkjin xuta xi tjun nd'ai tsjnnki, ko nkjin xi yjanki nd'ai xi tsjen titjun kama ngaha.

**B'i ts'in ta kitsuya ngaha
Jesu nga kuaya**

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

³² Nk'ie nga tfincha ts'in niya nga tfincha fi nanki Jerusalen, Jesu tjen titjuhun xuta ni'yakuyaha. Kama nkjuhun joo ko tfincha tsankjun nga tjenkihi. As'ai ta kinchja t'axihin ngaha ra ja ni'yakuyá xi te joo ko kik'atuts'ihin nga kitsuyaha ni xi kamat'ain. ³³ B'i kitsuhu joo:

—Tjenju. Ja t'bankiaan nanki Jerusalen. Ja n'ekjas'en Nt'hi Ndax'iun aya ntsja ja nam'i k'aku ko ja chjine'ehen kjuatexumoo. Kui xi incha tsja kjuá nga n'ek'ien ko as'ai ts'inkjas'ehen xuta xi najmi ntje Israel tjehe ra. ³⁴ Kui xi kuajnukiehe ko kuatetjnuhu. K'uehe ko ts'ink'ien. Tunga nk'iehe nga ja k'ua ján nistjin, k'uaíya ngaha ra ngabayoo.

**B'i ts'in Santiago ko Jua
tsankihi Jesu nku kjuanda**

(Mt. 20:20-28)

³⁵ As'ai Santiago ko Jua xi jaha Zebedeo maha, kui xi incha j'aise tiñaha Jesu ko b'a kitsuhu:

—Ji nda maestru, mjeni nga k'uaini ni xi kuinch'hi.

³⁶ B'i kitsu Jesu:

—¿Mí nihi xi mjenuu nga ts'ian?

³⁷ B'a incha kitsu joo:

—K'uaíntení nga nku xi k'úejña kix-ihí ko nku xi k'úejña skjúhin nistjin nga n'ekjáhín kjuachákahi.

³⁸ As'ai b'i kitsu Jesu:

—Najmi yo ni xi t'binchu. ¿A kuichúkjuanuú nga un skuenuú xi nkú

ts'in un skuena? ¿A kuichúkjuanuú nga n'ekjáhín kjuanima xi ts'inkjáhín?

³⁹ B'a incha kitsu joo:

—Kuichúkjuani.

As'ai b'i kitsu Jesu:

—Kjuaxi nga un skuenuú xi nkúhu an ko nga choo kjuanima xi ts'inkjáhín. ⁴⁰ Tunga tsa kuintsuboo nga kixina ko tsa skjúnna, najmi an t'jñana nga tsja niu. Ja t'jntu xi t'jña ndaha kui antee.

⁴¹ Nk'ie nga kint'é ja ni'yakuyá xi tee niu, incha kits'inkjanko Santiago ko Jua. ⁴² Tunga kinchja njahá ra Jesu joo ko b'i kitsuhu:

—Yo xi nkú ts'in xuta xi t'jhin xá ei a-sunnteí 'yún ndjá ts'inko xuta xingisoo, ko xi t'jhin nga'yún ts'in nga nu'yá'ehen.

⁴³ Tunga ajinnuu najmi b'a kama. Xi mje n'hi nga nda k'aku kama ajinnuu, kui xi kats'in ni xi nda ngandanuu. ⁴⁴ Xi mjehe nga tjun kama ajinnuu, kui xi katuma nda musunuu. ⁴⁵ At'aha ta ndaha Nt'hi Ndax'iun najmi j'ai tsa tu xi kui nda n'ehé ra. J'ai ní tu xi ni xi ngandaha xuta j'ai ts'ihin ko tu xi ts'inkjas'ehen yjoho nga k'uechjintjai nkjin xuta.

B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku nda ka

(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶ As'ai incha tsichu nanki Jerico. Ko nk'ie nga t'bitju Jesu yo ko ja ni'yakuyaha ko xuta nkjin xi tjenko, tu yohó andai niyoo kab'ejña nga t'banki chje nku nda ka xi 'mi Bartimeo, xi nt'hi Timeo maha. ⁴⁷ Nk'ie nga kint'é nga niba tiña Jesu nda Nazaret, as'ai kik'atuts'ihin nga kikjintáya:

—Ji Jesu, ji xi ntjehe David, katuma nimahi an!

⁴⁸ Nkjin xuta kinchjatikoho tu xi k'uechja'aha ts'a. Tunga tu sahá 'yún kikjintáya sa:

—Ji xi ntjehe David, katuma nimahi an!

⁴⁹ As'ai tsasin'yún Jesu ko b'a kitsu:

—Chubohoo ndo.

As'ai b'i kik'ihin nda ko:

—Tso katumahi. Tisintjein, at'aha tinchjahi.

⁵⁰ Kikjaníya najyun ndjuhu ndo ko xúúhun tsisintjen nga ngjik'úhuhun Jesu.

⁵¹ As'ai Jesu kingjásjaiyaha:

—¿Mí xi mjehi nga ts'ihin?

B'a kitsú nda ko:

—Ji nda maestru, mjena nga kama chjina.

⁵² B'i kitsú Jesu:

—T'in ngáhani. At'aha kuas'ejihin nga Ntjaná kits'ín nibána, kui nga kama nkilhi ri.

Ta kuihi chubō kama chjihí ndo ko kit-jennkíhi Jesu nga kits'ínko niyá.

B'i ts'ín jas'en Jesu nanki Jerusalen

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

11 Nk'ie nga ja tjincha bichú tiña nanki Jerusalen nga incha j'ai Betfage ko Betania, nanki xixi xi tiña maha asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo, as'ai kits'ínkji Jesu jo já ni'yakuyáha ² nga b'i kitsúhu:

—Tankiún nanki ichí xi tijná tiña ján. Nk'ie nga ja kuichú yo, sakúnyu nku ntí búrrú xi tít'a'yún, xi najmi kjee ch'a b'esúhuhun. Chjundáyo ko nibákoo ei. ³ Ko tsa tjin xi b'a kuitsunuu nga ngjuásjaiyanuu: “¿Á b'a t'n'ehenu?”, b'a t'ihun: “Nda maestru rú machjéhen chu. As'ai rú ts'ínk'óya ngáha.”

⁴ As'ai incha ngji já ni'yakuyóo ko kisakúhu ntí búrrú xi tít'a'yúnt'a nku ankjua xi tjen andai niyóo ko kik-jendáya. ⁵ K'ua xuta xi tjincha yo kingjásjaiyaha:

—¿Mí nihi xi t'n'o? ¿Á jun tichjundáyanu ntí búrrú?

⁶ Tunga b'ahá kitsú já ni'yakuyóo xi nkú nga kitsúhu Jesu ko kitsjantehe jóo nga nguauko chu. ⁷ Incha j'aikoho Jesu ntí búrrú. Najyuhun incha kingjásuhun ko Jesu y'esúhuhun chu. ⁸ Nkjin nkjún xuta incha kingjantu najyuhun aya niyóo,

ko kj'ai ngá xi tjiaha yá incha tsatet'a ko kingjantu aya niyóo.

⁹ Yún kikjintáya xuta xi yja títjuun ko xi yjankiu nga b'i incha kitsú:

—¿Kats'ínk'ankiná Ntjaná! ¡Ntjaná nda kats'ínko xi kits'ín nibá ngajoho! ¹⁰ ¡Ntjaná nda kats'ínko xi kits'ín nibá nga kuatéxuma, xi ts'ínk'ájáhihín xáha ntje cháná David! ¡Kats'ínk'ankiná Ntjaná xi tijná nk'a ján!

¹¹ Jas'en Jesu nanki Jerusalen ko ngji natsihin ninku má ma njakú xuta. Nk'ie nga ja kamaha nga tsasehe ngayjee ni xi tjin andaihi, as'ai tsitju nga ngjiko nanki Betania já ni'yakuyá xi te joo. At'aha ja kama ngixun.

B'i ts'ín ndjá kinchjako Jesu yá higuera xi najmi tjihin tu

(Mt. 21:18-19)

¹² Nistjin xi ma ndyjuun nk'ie nga incha tsitju ngáha nanki Betania, tu kama bjohó ra Jesu. ¹³ Kjin tjen sa nga kieke nku yá higuera xi xkfén ko ngjisehe yóo tsa tu ahá ni sakúhu tu. Tunga nk'ie nga tsichuk'úhuhun yóo, tu ndahá nku tu najmi kisakúhu, tu subahá xka. At'aha najmi nistjihin tu higo. ¹⁴ As'ai b'i kitsúhu yá higuera:

—Ndahachí najmi ta ch'a kjinéhe tu xi s'ehi.

Kint'é já ni'yakuyáha nga b'a kitsú.

B'i ts'ín kik'onsje Jesu já xi tjincha baténa chu má ma natsihin ninku

(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵ Incha tsichu nanki Jerusalen ko jas'en má ma natsihin ninku. As'ai kik'atuts'ihin Jesu nga kik'onsje já xi tjincha baténa ko xi tjincha b'atse chu yo. Kits'ínk'ótsjá yámixaha já xi tjincha ts'ínk'óntjaiya toon ko yáxiléhe já xi tjincha baténa chutuju. ¹⁶ Ko ta ndaha nku najmi ch'a kitsjantehe tsa kj'uatikjako natsihin ninku tsa mí nihi. ¹⁷ B'i kitsú nga y'éjña chji éhen Ntjaná:

—B'a ts'in tjít'a éhen Ntíaná: “B'a k'úhín ni'yaná nga kui xi kama ni'ya xi má nga xutá xi nibaha ngayjee naxinantá xi tjín asuntee incha kuinchjako Ntíaná.” Tunga jun antehé já ndyjé t'n'e mo.

¹⁸ Kint'é én xu'bi já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo ko incha tsangisjai niyá xi nkú ts'in kama ts'ínk'iehen Jesu. Tunga incha tsankjúhún Jesu, at'aha ngayjee xutá nkjiun t'íncha ma nkjúhún xi nkú ts'in t'bakúya.

¹⁹ Nk'ie nga ja kama jyuun, tsitju ajin nantio Jesu ko já ni'yakuyáha.

B'i ts'in kixí yá higuera xi ndjá kinchjako Jesu

(Mt. 21:20-22)

²⁰ Nk'ie nga ta jyuhun nistjin xi ma ndyjuun, incha j'a má xi tjehen síjña yá higuera ko kieke nga santaha ko kjamaha yóo ja kixí. ²¹ J'áitsjehen Pedro niu, as'ai b'a kitsú:

—Ji ndá maestru, chase ma ri. Ja kixí yá higuera xi ndjá kichubakoi.

²² As'ai b'i kitsú Jesu:

—N'e s'ejiun Ntíaná. ²³ Kjuaxi ni xi tix-innuu. Tu yáhá ni xi b'a kuitsuhu asuntu tjenki xu'bi: “Tiyú xin yo ko chjanik'ajin yjohi ntáchak'uun”, kama xi nkú kuitsu tsa najmi jo jan kamaha nga s'ejihin nga b'a kama xi nkú nga titsu. ²⁴ Kui nga b'a tixihinuu. Ngayjee ni xi kuinchihu Ntíaná nga chubakoo, n'e s'ejiun nga n'ekjóhoon ko b'a kama.

²⁵ Nk'ie nga tichubakoo Ntíaná, n'endyat'ohoo tsa tjín xi tjínkokjuanu, tu xi b'a ts'in ta Na'minuu xi tijnaha ndjiojmi ján ts'ínndyat'ahanuu ngatitsunuu. ²⁶ Tunga tsa najmi n'endyat'o, ta ndaha Na'minuu xi tijná ndjiojmi ján najmi ts'ínndyat'a ngatitsunuu.

B'i kama nk'ie nga kingjásjaiyaha já t'ixóo Jesu yá xi kitsjá xáha

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

²⁷ As'ai ta incha j'ai ngáha nanki Jerusalem. Nk'ie nga tsú'ba Jesu má ma natsihin ninku, as'ai j'aik'úhún já na'mi k'aku, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko jáchá xi ta t'jihin xá. ²⁸ B'a incha kitsúhu:

—¿Mí xá xi t'jihin nga b'a t'n'ei? ¿Yá xi kitsjá xáhi nga b'a t'n'ei?

²⁹ B'i kitsú Jesu:

—Ko an ta kuasjáyanuu nku ni. N'ek'óyanú, as'ai xinyanuu mí xáha xi tjínna nga b'a t'its'ian. ³⁰ ¿Yá xi kits'in nibáha Jua Bautista nga j'aiténtá xutá? ¿A Ntíaná, a ra xutá asunteeihí? N'ek'óyanú.

³¹ As'ai b'i kitsúhu xinkjín nga kinchjanijmíyaha niu:

—Tsa: “Ntíaná kits'in nibáha Jua”, kuixíaán, as'ai b'a kuitsuná: “¿Á najmi kis'ejihinuu ni xi kitsúhu Jua?”

³² Tunga najmi kama tsa: “Xutá asuntee kits'in nibáha”, kuixíaán.

B'a incha kitsúhu xinkjín at'aha tsankjún xutá nkjiun, at'aha ngayjee xutá b'a tsu nga nku ndá profeta kama Jua. ³³ Kui nga as'ai b'a incha kitsúhu ra Jesu:

—Najmi yai.

As'ai b'i kitsú Jesu:

—Ko ta ndaha an najmi xinyanuu yá xi kitsjana nga b'a t'its'ian.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén já xi najmi naxu fiko xá xi kik'áihí

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

12 As'ai Jesu b'i ts'in tsakúyaha xutá nga y'éjña chubayaha:

—Nku ndá y'éntje tuntsjajé. Y'éngi nch'a ko kits'ínnda nku ante má nga ts'íonnki tuntsjajé. Kits'ínnda nku xjó nk'a tu xi kama chúnntaha antee. Kitsjá sáha antee já xi maha ts'inxáko tuntsjajé, as'ai ngji kjin. ² Nk'ie nga ja t'jne

tuu, as'ai kits'inkjisehe ndo nku nda musuhu ja xi tits'inxako tuntsjajee tu xi kuankihi ra tu xi kanehē. ³Tunga jakj'ahá jóo nda musu nga kik'iehe ko kits'inkji tiya tiya.

⁴As'ai ta kits'inkjihí ngáha ndo k'ajái nda musu. Tunga máha nda xu'bi, ni kik'onntjaihi jóo ko ch'on nkjún incha kitsúhu. ⁵Ta kits'inkjihí ngáha k'ajái nda musuhu ndo, tunga kits'ink'iehén ra jóo nda xu'bi. Nkjin sa ja musu xi kits'inkji ndo. K'ua xi kis'ehē ko k'ua xi kits'ink'iehen jóo.

⁶Tíjña saha ndo nku xi ts'ín nibá, kui ntí xi tjo nkjúhun. B'i kitsú nga kits'inkjisehe jóo: "Skuenkjún ntína jóo." ⁷Tunga b'ahá kitsúhu xinkjín ja xi ts'inxako tuntsjajee: "Kui xu'bo xi ts'inkjálhín ngayjee ni xi tjíhín na'mihi. Tu sahá n'ek'ieén tu xi kama ts'añáhaná ni xi ts'inkjálhín." ⁸As'ai jakj'á jóo ntíhí ndo ko kits'ink'ien. Kik'onsje yjoninte k'ien natsin má nga tjíntje tuntsjajee.

⁹Kui b'a maha, znkú ts'íhín nda xi ts'e tuntsjajee? K'uaí ko ts'inkje ja xi ts'inxako tuntsjajee ko k'ajái ja tsjá sá ngáha ra ante tuntsjajee.

¹⁰¿A najmi k'ehé n'eyo ni xu'bi xi tjít'a xujun éhen Ntíaná? B'a títsu: Ndjió xi kikjaníya ja chjínexjóo ja j'ai ma ndjió k'aku.

¹¹Ntíaná xi b'a kits'ín ko ma nkjúnna nga chaseheé.

¹²As'ai mjehe ja xi tjíhín xá nga kuak'ánijé Jesu, at'aha kamankjihín nga kui kinchjanijmíyaha nga y'éjña chubaya. Tunga incha kitsankjúhún xuta nkjiun ko incha ngji t'axihín Jesu.

B'i ts'ín tsakúya Jesu yá xi tjíhín nga s'echjíhí

(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

¹³As'ai kin'e nibásehe Jesu k'ua ja fariseo ko k'ua ja xi yjankihi nda rei Herode Antipa, tu xi ts'inkijneyaha Jesu

nku én xi najmi b'a tjín. ¹⁴B'a incha j'ai tsúhu:

—Ji nda maestru, yai nga kjuaxi én xi chubai ko nga najmi ni xi sasihín xuta chubai. 'Yún nanka chaseihí. Naxu bakuyái sisin ni xi ts'e Ntíaná. Kui nga, za ma b'echjíhí nda tíjtjun Cesar ni xi f'áchjíná, a ra najmi? ¿A k'uaíhí, a ra najmi k'uaíhí raá?

¹⁵Tunga behé Jesu kjuajohonkjihín jóo ko b'i kitsúhu:

—¿Á an tíchjut'ayák'uhunnú? Nibákonú ei nku toon denario tu xi kuasehe ra.

¹⁶As'ai j'aiko jóo toon ko b'a kitsú Jesu:

—¿Yá xi ts'e sénnistjín ko j'áin xi tjít'aha tooin?

B'a kitsú jóo:

—Ts'e nda tíjtjun Cesar.

¹⁷As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tjohoon nda tíjtjun Cesar ni xi ts'e nda tíjtjun Cesar, ko tjohoon Ntíaná ni xi ts'e Ntíaná.

Tu ni xí kama nkjúhún ra jóo én xi kits'ink'óya Jesu.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga k'uaíya ngáha ra xuta

(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

¹⁸Já saduseo bakúya nga najmi k'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo. As'ai k'ua xi incha j'aisehe Jesu nga kingjásjaiyaha. ¹⁹B'i incha kitsúhu:

—Ji nda maestru, y'et'aná Moise: "Tsa nku nda xi tíjñaha chjuún kuayá nga najmi kis'ekohó ntí chjuúhun, nda nts'e tjíhín nga kuixanko ngáha chjuúhun, tu xi b'a ts'ín s'ehē ra ntí nda nts'e xi k'ien."

²⁰'Y'entu yatu ja xi nts'e maha xinkjín. Tsixan nda xi tjuun tunga b'ahá tjíun k'ien. Najmi kis'ehē ntí. ²¹As'ai nda xi ma johó tsixanko ngáha tachjúun, tunga ta k'iehén ko najmi kis'ehē ntí. B'a ta kamaha nda xi ma jahan. ²²B'a ta ts'ín tsixanko tachjúun ja nts'e xi k'oo, tunga

ndahá nku najmi kis'ehe ntí. Askahan ta k'ien tachjúun.

²³ Nistjin nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo, ¿yá ndaha xi kama ts'e tachjúun, at'aha nga yatuú tsixanko?

²⁴ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi b'a tjin ni xi chubo, at'aha najmi mankjinnuu ni xi tjit'a éhen Ntíaná ko ta ndaha nga'yúhún Ntíaná. ²⁵ At'aha nk'ie nga kj'uaíya ngáha ra xuta, najmi ta kuixahan ko ta ndaha najmi ts'ínkixan ntíhi. B'a ní ts'ín k'úéntu xi nkú ts'ín tjíntu ntítsje xi tjin ndjiojmi ján.

²⁶ Tunga nga kj'uaíya ngáha ra xuta, ¿a najmi kjehé n'eyo má y'é't'a Moise má nga tínchjanijmíyaha na'yá ntsje xi títiú? B'a kitsú Ntíaná nga kinchjako Moise: “An xi Ntiahá Abraham, Ntiahá Isaac ko Ntiahá Jacob.” ²⁷ Ntíaná najmi Ntiahá animá. Ntiahá ní xuta t'ík'un. Tu xí najmi b'ahá tjin ni xi chubo.

B'i ts'ín tsakúya Jesu má kjuatéxumaha xi 'yún chj'íhi ra

(Mt. 22:34-40)

²⁸ Ta j'ai nku nda chjine'éhen kjuatéxumoo. Kint'é ndai ni xi kichubanijmíyaha ko kamankjihin nga b'a tjin én xi kinchja Jesu. As'ai kingjásjaiyaha:

—Ajihin ngayjee kjuatéxumoo, ¿má kjuatéxumaha xi 'yún chj'íhi ra?

²⁹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kui xu'bi: “Tasinñju, xuta Israel. Ntia xi Ntíaná maha, kui xi Ntia nku tutu. ³⁰ N'etjói Ntíaná xi Ntiahí maha ngayjee animahí ko ngayjee nga'yíhin. N'etjói xi nkú ts'ín tinchin ko xi nkú ts'ín n'enkjintak'uin.” ³¹ Kjuatéxuma xu'bi xi ma johó: “N'etjói xutáhi xi nkú nga ts'ín tjohi yjohi.” Najmi tjin kj'ai kjuatéxuma xi 'yún chj'í saha ra nga nga joo kjuatéxuma xu'bi.

³² As'ai b'a kitsú ndo:

—Johon, nda maestru, b'a tjin. Kjuaxi ni xi tibixín, nga nku tutu maha Ntíaná ko nga najmi tjin sa kj'ai. ³³ Ko nga

n'etjáá Ntíaná ngayjee animaná ko ngayjee nga'yúnná ko xi nkú ts'ín n'enkjín t'ak'aán, ko nga n'etjáá xutaná xi nkú nga ts'ín tjoná yjoná, kui xi 'yún chj'í saha ra nga tu má chjehé ni xi s'etísun nachan chje.

³⁴ Nk'ie nga kint'é Jesu nga b'a tjin én xi kinchja ndo, as'ai b'i kitsúhu:

—Najmi kjin tinchihin má batéxuma Ntíaná.

Ndaha nku najmi ta kama k'un kingjásjaiya saha ra Jesu tsa mí nihi.

B'i ts'ín kingjásjaiya Jesu já xi y'aha ra xi Cristo

(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

³⁵ Nk'ie nga t'ibakúya Jesu má ma nat-sihin nínku, as'ai b'i kitsú:

—¿Nkú t'íhín ra nga b'a tsuhu já chjine'éhen kjuatéxumoo nga ntjehe David nibáha ra xi Cristo? ³⁶ At'aha ta kuihi David b'a kitsú nk'ie nga Espiritu Santoho Ntíaná kits'ínkinchjaha: Ntíaná b'a kitsúhu Nda Ntiana: “Tinchint'áni má batexuma.

K'uentú maná já kontrahí kinte tsukui.”

³⁷ B'a ts'ín ta kuihi David kitsúhu nga Nda Ntiahá maha xi Cristo. Kui nga, ¿nkú ts'ín ntjehe David nibáha ra xi Cristo?

Tsjo nkjún kamaha xuta nkjin xi t'íncha mjénjuhu ni xi t'ínchja Jesu.

B'i ts'ín y'échjit'ain Jesu sin xi y'a já chjine'éhen kjuatéxumoo

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ B'a kitsú sa Jesu nga tsakúya:

—Chúhuun yjonuu já chjine'éhen kjuatéxumoo. Kui xi tsjohó nga bja najyun ndju nga b'ema ko nga tsjo ts'ín súniñaha niyátée. ³⁹ Tsjohó nga b'entusún yáxile xi t'íncha títjun ni'ya sinagoga ko nga b'entu ante k'aku xi tjin nku s'í. ⁴⁰ Kui xi kje'aha ni'yaha jminchjín xi ja k'ien x'íhín ko as'ai chuba 'yúhún tse nchjako maña Ntíaná,

tü xi b'émat'aihin yjohö. 'Yún un skuëhe já xu'bi.

**B'i ts'in kinchjanijmíyaha
Jesu toon chje**

(Lc. 21:1-4)

⁴¹ Ankjín kaxa toon chje kab'ejña Jesu kō tbase xi nkú ts'in tbinchá xutā toon chjehe yo. Nkjin maha já nchiná xi 'yún tse toon tbinchá. ⁴² Tu j'aihí nku tachjuún xi ja k'ien x'ihin. Kui xi jo toon xi títí tsinchá kaxa chje.

⁴³ As'ai kinchjaha Jesu já ni'yakuyáha kō b'i kitsúhu:

—Kjuaxi ni xi tixinnuu. Tachjuún x'ain 'yún tse kuatsjá sa nga ngayjee xuta xi k'oo xi tíncha b'éya toon kaxa chje. ⁴⁴ At'aha ngayjee xuta xi k'oo ni xi t'bankihí kuatsjá. Tunga máha tachjín, ngayjee toon xi tijnaha nga kjineyaha nichine kuatsjá.

**B'i ts'in kitsúya Jesu
nga n'exúya ninku**

(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

13 Nk'ie nga t'bitju Jesu má ma natsihin ninku, as'ai nku nda ni'yakuyáha b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, chase ma ri. ¡Á b'a nkjún k'uhun ndjio! ¡Á b'a tsjo ts'in kin'endaha ni xi tjihin ei!

² As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿A t'iyai ninku kō xjóo kō ngayjee ni xi kin'enda ei? Ndaha nku ndjio najmi ta s'ejñasuhun ra xinkjín. Ngayjee n'exúya.

**B'i ts'in tsakúya Jesu ni xi kama
kintehe ni nga kfe asuntee**

(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Nk'ie nga kab'ejña Jesu asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo kixi yaha ninku, as'ai Pedro, Santiago, Jua kō Andre incha kingjásjaiya t'axihin:

⁴ —T'inanyi, ¿nkjé b'a kama? ¿Mí nihi xi kuakúchji títjun nk'ie nga ja kuitjusun ngayjee niu?

⁵ As'ai kinchja Jesu:

—Chúhuun yjonuu nga najmi tü ch'a xi k'uanachanu. ⁶ At'aha nkjin maha xi kj'uaí nga an ts'ín ma yjohö. “An xi kui”, kuitsu kō k'uanachaha nkjin xuta.

⁷ Nk'ie nga kuinúyó nga tjin kjuachán kō nga kuinchjanijmíyaha xutā kjuachán xi tíma, najmi tü binkjun. At'aha tjihin ni nga b'a kama, tunga najmi kjehe kfe asuntee. ⁸ At'aha xutā xi tjin nku nanki kjaánko xutā xi kja'ái nanki. Nku nda rei kjaánko kja'ái nda rei. Chón kama kja'ái kja'ái nankihi kō s'e kjintía. Nk'ie nga ja b'a tíma, as'aihí t'batuts'ihin kjuanimā xi s'e.

⁹ Jun chúhuun yjonuu. At'aha já tjíxóo n'ekjas'ennuu kō s'ennu aya ni'ya sinagoga. Ngat'ana ngjuaikohonuu xutā nginkun já títjuun kō nginkun já rei, tü xi k'únyaha ruu jóo yáha an. ¹⁰ Kintehe ni nga kfe asuntee tjihin nga s'enjímíhi én nda tsuhu Ntíaná ngayjee naxinantá xi tjin asuntee. ¹¹ Nk'ie nga ngjuaikonijénuu xutā nga ts'ínkjas'ennuu nginkun já tjíxóo, najmi tü fantaha ruu yjonuu mí éhen xi kuixiún. Én xi k'uainuu kui chübo xi chübo, at'aha najmi jun xi chübo. Espiritu Santo xi kuinchja.

¹² Xi t'mi nda nts'e ts'ínkjas'en nga n'ek'ien nda nts'e. Xi t'mi na'mi ts'ínkjas'en nt'hi. Xi t'mi ntí kjaánko xi cháha kō ts'ínk'ien. ¹³ Ngat'ana ts'ín unkiehenuu ngayjee xutā. Tunga xi tü nku ndjáhá kuasinjña, kui xi k'uanki.

¹⁴ Y'et'a nda profeta Daniel nk'ie nga najmi chanckjún ante tsjehe ninku. Choo xi b'a ts'íun.

B'i kitsú Jesu kō xi tít'sinya xujuin katumankjihin. B'i ta kitsú ya:

—Kui nistjiun katanka xutā xi tjintu ante Judea xi tjehe asunntu tjenki. ¹⁵ Xi kab'ejñasun nk'a ni'yaha, najmi tü kuitjuen kō ta ndaha najmi tü kjuas'en ni'yaha nga kj'uaikjásje ni xi tjihin. ¹⁶ Xi kafi jñá, najmi tü k'oóya nga kj'uaikjás najyuhun.

¹⁷ 'iNima rú ts'ihin jminchjín xi y'a ntí kò xi títs'ínki ntí kui nístjiun!
¹⁸ Tinchíhuu Ntíaná tū xi najmi nístjin chunch'án b'a kama. ¹⁹ At'ahá 'yún s'e kjuanima nístjin xu'bo, kjuanima xi najmi kjeé s'e santa nkúhu nga tuts'ihin ni nga kits'ínnda Ntíaná asuntee. Kò tã ndaha najmi s'e askahan nku xi b'a joyaha. ²⁰ Tsa najmi kuatekjá Ntíaná chuba nístjin xu'bo, nda ra nku najmi k'uanki kai. Tunga jahá tsatekjá Ntíaná chuba nístjin xu'bo ngandaha xuta xi j'ájin.

²¹ 'Kui nístjin tsa tjín xi b'a kuítsunuu: "Chasoo, ei tjíña xi kits'ín nibá Ntíaná", kò tsa b'a kuítsunuu: "Chasoo, ján tjíña", najmi tū n'e s'ejiun. ²² At'ahá incha k'j'uaí xi b'a kuítsu tsank'á nga kui xi kits'ín nibáha Ntíaná kò xi já profeta ts'ín ma tsank'á yjohó. Kui xi incha ts'ín nkjin t'íkjá kjuankjún tū xi k'uanachaha rá xuta, xi kohó rá xuta xi j'ájin Ntíaná kama-há rá k'uanachaha. ²³ Tunga máha jun, chúhuun yjonuu. Jahá tixinya títjunuu ngatentee ni xu'bi.

**B'i kama nístjin nga k'j'uaí
ngáha Ntíhi Ndax'iun**

(Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)

²⁴ 'Tunga kui nístjiun, askahan nga ja k'j'ua kjuanima xu'bo, kama jyun ts'íu kò sóo najmi tã ts'ín ndzjehen. ²⁵ Niú xi tjín nk'a ján kujxuntu kò k'uatsé ni xi tjín nk'a ján. ²⁶ Nk'iehé chá Ntíhi Ndax'iun nga tjenjin nintiu nga nibáko ngayjee nga'yúhun kò kjuachánkaha. ²⁷ As'ai ts'ínkji ntítsjehé nga k'uéntukú xuta xi j'ájin xi tjíntu tū má xi tje'hén ni, b'aha rá má b'atuts'ihin rá asuntee santaha má fekuhu rá.

²⁸ 'Katumankjinnuu ni xi b'éjña chjinuu yá higuera. Nk'ie nga ja tju nts'én tji-ahá yóo kò tjuhu xka, yo nga ja t'ibichú tiña chunubóo. ²⁹ B'a tã ts'ín nk'ie nga ja choo nga ja b'a tíma, katumankjinnuu nga ja tjen tiña Ntíhi Ndax'iun xi nkúhu tsa asti ankjuo síjña. ³⁰ Kjuaxi ni xi tix-

innuu. Kuitjusun ngayjee ni xu'bi kintehe ni nga kuayáye xuta xi tjín nd'ai. ³¹ Kamaha asuntee kò nk'a ján ndyja, tunga éna najmi k'j'ua tiya.

³² 'Tunga má nístjin kò chuba nga b'a kamoó, najmi ch'a xi behe, tã ndaha ntítsje xi tjín ndjiojmi ján kò tã ndaha Ntíhi Ntíaná. Nku tutuhú Ntía Na'miná xi be. ³³ Kui b'a maha, t'endahanu yjonuu kò chúnnto yjonuu, at'ahá najmi yo nkjé b'a kamoó.

³⁴ 'Xi nkú joyaha nku nda xi tífi kjin. Kintehe ni nga kuitju ni'yaha tsjá xáha nga kúnkú já musuhu nga ts'ín xá xi maha ts'ín. Kò b'a tsuhu nda musu xi kunntá ankjuo nga kat'ejña nda. ³⁵ Kui nga tintsuba ndahanu, at'ahá najmi yo nkjé k'j'uaí nda xi ts'e ni'yoo, tsa nga ja tífi ma 'ná, a rá masen nístjen, a rá nga kjintá xanto, kò a rá nga ja tífi ma sen. ³⁶ Tintsuba ndo tū xi tsa k'j'uaí tjen'yúhun, najmi kisuntuféhenu nga k'j'uaíkienu. ³⁷ Ni xi tixinnuu, b'a tã tixihin ngayjee xuta xingisoo: 'Tintsuba ndo!

**B'i ts'ín y'énda já tjíxóo nga
mjehe kuak'ánijé Jesu**

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

14 Ndyja sa jo nístjin nga kujichú S'í Pascua, nk'ie nga chine ninkuan xi najmi kamandakoho na'yu san. Já na'mi k'aku kò já chjine'éhen kjuatéxumoo incha tsangisjai niyá xi nkú ts'ín k'uanachaha rá Jesu nga kuak'ánijé kò ts'ínk'ien. ² Tunga b'ahá incha kitsúhu xinkjín:

—Najmi tū ajihin s'íu chjubéé ndo tū xi najmi k'uésíhi xuta nkjiun.

**B'i ts'ín nku tachjuún
tsaténdzjojnúhu ntá sinjne Jesu**

(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³ Nk'ie nga tjíña Jesu nanki Betania, ni'yaha Simon, nda xi k'uhun ch'in fentujnu, nk'ie nga kab'ejnat'a yámixo, as'ai

nku tachjuún j'aiko ntá sinjne xi chjí nkjún, xi naxú nardo kikjin kaman-dakoho. Kui xi tñinchaha nku lubatá ndjio chjí. Tsakján tachjuún lubatá ndjio ko tsaténdzjojnú nintaku Jesu ntá sinjne.

⁴As'ai k'ua já xi tñincha yo kama kjahan ko b'i ngján b'a incha kitsúhu xinkjín:

—¿Á b'a ts'ín kuan'ekatsún tiyaha ntá sinjne? ⁵At'aha kama ts'ati jan unchan toon denario kuach'a kai, tu xi kui tooon k'uaihi ra xuta x'an.

Ta incha kinchjayane tachjuún. ⁶As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tjehenntohoo tachjuún. ¿Á jun tñ'estihuruu? Nda tñín ni xi kuats'inna. ⁷Xuta x'an bi, tehente k'úentujínnuu ko kama kuisinkoo nk'ie nga kama mjenuu. Tunga an najmi tehente kúátejñajinnuu. ⁸Kui tachjín kuatsjá xi nkú tñín tññaha. Ja kuak'íenda títjun yjonintena nga kuak'ojnuhu ntá sinjnei tu xi s'eyanjihinna. ⁹Kjuaxi ni xi tixinnuu. Tu má xi tjeheñ ni nga s'enijmí én nda tsuhu Ntíaná nga ngúsuhun asuntee, ta chubanijmíyaha ni xi kuats'ín tachjín. B'a ts'ín n'ekj'áitsjehen.

B'i ts'ín y'enda Juda Iscariote nga ts'ínkjas'en Jesu

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰As'ai Juda Iscariote, nku nda ni'yakuyá xi te joo, ngjisehe já na'mi k'aku tu xi ts'ínkjas'ehen ra Jesu jóo.

¹¹Nk'ie nga kint'é jóo éin, kama tsjoho ko b'a incha kitsúhu Juda nga tsjáha toon. As'ai tsangisjai niyá Juda xi nkú ts'ín kama ts'ínkjas'ehen Jesu.

B'i ts'ín ts'asjeko S'í Pascua já ni'yakuyáha Jesu

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23;

Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26)

¹²Nistjin nga b'atuts'ihin ra S'í Pascua, nk'ie nga chine ninkuan xi najmi kaman-dakoho na'yu san ko nga n'ek'ien chut-

sankaha s'íu, as'ai já ni'yakuyáha Jesu kingjásjaiyaha:

—¿Má xi tjeheñ mjehi nga kuankínk'iendai tu xi chineheni nichinehe S'í Pascua?

¹³As'ai b'a kitsúhu jo já ni'yakuyáha nga kits'ínkji:

—Tankiún ajin nantio. Yo satékjío nku nda xi y'a nku ndjií ntánijua. Tsjénnkihú ¹⁴ko má nga kjuas'en b'a t'ihuun nda xi ts'e ni'yoo: "B'a títso nda maestru: ¿Má xi kui ante má nga kjíneka nichinehe S'í Pascua já ni'yakuyána?" ¹⁵As'ai kuakúnuu nku ante tayá chánka xi ja tñinda xi tjeheñ nk'a ni'yaha. Yo t'endo ni xi chineé.

¹⁶As'ai tsitju já ni'yakuyáo. Incha tsichu ajin nantio ko b'a kamatain xi nkú nga kitsúhu Jesu. Yo incha y'enda nichinehe S'í Pascua. ¹⁷Nk'ie nga ja kama jyuun, tsichuko Jesu já ni'yakuyá xi te joo. ¹⁸Nk'ie nga ja tñintut'á yámixo nga tñincha kjine nichinehe S'í Pascua, as'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tixinnuu. Nku xi tñenjinnuu, xi ta ei tñekona, ts'ínkjas'enna.

¹⁹As'ai kik'ientu babaha já ni'yakuyáo ko nga nkúnkú kingjásjaiyaha:

—¿A an?

²⁰As'ai b'i kitsú Jesu:

—Nku xi te joo, xi ta t'ibakj'á nichine xi tñiya taba má nga t'ibakj'a. ²¹At'aha b'a n'ehé Ntíhi Nda'x'íun xi nkú ts'ín tñit'a éhen Ntíaná, tunga, jñimá rú ts'íhin nda xi ts'ínkjas'ehen! Tu sahá ra ngandaha nda xu'bo tsa najmi kitsin.

²²Nk'ie nga tñincha kjine nichinehe S'í Pascua, jakj'á Jesu ninkuan ko kitsjáha máb'achj'íhi Ntíaná. Tsakjánya ko kitsjáha jóo nga b'a kitsúhu:

—Chjúbó. Kui xu'bi xi yjonintena.

²³Ko ta jakj'á chutsún. Nk'ie nga ja kitsjáha máb'achj'íhi Ntíaná, as'ai kitsjáha já ni'yakuyáha ko incha kik'iyá chutsún ngatentee jóo. ²⁴B'i kitsúhu jóo:

—Kui xu'bi xi jnina. Kui xi nguai ndzjoho ngandaha nkjin nkjun xuta. Jnina tib'endako tsetse Ntiana nd'ai xi nkú ts'in nda ts'inko xuta. ²⁵ Kjuaxi ni xi tixinnuu. Najmi ta k'ui sahana ntaha tuntsajée santa nkúhu nga kuichú nistjin nga k'ui ngáhana xi tsetsehe má batéxuma Ntiana.

B'i ts'in kitsúya títjun Jesu nga Pedro b'a kuitsú nga najmi behe

(Mt. 26:30-35; Lc.

22:31-34; Jn. 13:36-38)

²⁶ Nk'ie nga ja kamaha nga incha kisehe Ntiana, as'ai incha ngji asunntu tjennki xi 'mi Yá Olivo. ²⁷ B'i kitsú Jesu:

—Ngatentoo n'endyjajihuun yjonuu yáha an. At'aha b'a ts'in tjit'a éhen Ntiana: “Ts'in'uhun nda bastuu ko ndzjoya chutsanko.” ²⁸ Tunga nk'iehé nga k'uaíya ngáhana ngabayoo, kfín títjunnuu Galilea.

²⁹ As'ai kinchja Pedro:

—Ndaha tsa ngatentee ts'innndyjajihin johoh, tunga an najmi.

³⁰ B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tixihin. Kui nistjen xu'bi, kintehe ni nga kjintá xantó niyá xi ma johoh, b'a kuixín nga najmi yaní jan niyá tjihin.

³¹ Tunga b'ahá ta kitsú ngáha Pedro:

—Ndaha tsa tjihin nga kuayáko, tu nku nga ts'inkiéná yjona nga behe.

B'a ta incha kitsú ngatentee já ni'yakuyóo.

B'i ts'in kinchjako Jesu Ntiana

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³² As'ai incha tsichu nku ante xi 'mi Getsemani ko b'a kitsúhu Jesu já ni'yakuyáha:

—Tintsubahanu ei. Kfínnchjako maná Ntiana ján.

³³ Ngijiko Pedro, Santiago ko Jua. Kik'atuts'ihin nga kik'ie baba nkjúhun ko kis'entaha ra. ³⁴ B'i kitsúhu jóo:

—Kjuaba kitsejihin animana xi nkúhu tsa kui xi ja ts'ink'ienna. Tintsuboo ei ko tintsuba ndo.

³⁵ As'ai ngjindju sa ichi ko yo kingjénsten ankjin santaha t'anankiu. Kinchjako Ntiana nga tsankihi tsa kama k'ua t'axihin chuba xi má nga un skuéhe. ³⁶ B'i kitsú:

—Na'mi, na'mi chí, ji xi mahi n'ei tu mí nihí ni. N'ekj'a t'axinní kjuanima xu'bi. Tunga katumahá xi nkú ts'in mjehi, najmi xi nkú ts'in mjena.

³⁷ As'ai ngjise ngáha ra jóo, ko kjintufé nga j'aisehe. B'i kitsúhu Pedro:

—Simon, ¿a kisufei? ¿A ndaha nku ora najmi kuichukjuahi nga kuakinchin t'k'uin? ³⁸ Tintsuba ndo ko chubakoo Ntiana tu xi najmi chjút'ayák'uhunuu. Yuhu animanuu, tunga yjonintenuhú xi najmi tichúkjuaha.

³⁹ As'ai Jesu ta ngji nchjakohó ngáha Ntiana ko ta kuihi éen kitsú ngáha.

⁴⁰ Nk'ie nga kik'óya ngáha má tjintu já ni'yakuyóo, ta kjintuféhé ngáha nga j'aisehe, at'aha tib'échja suba nijnoo tunkun jóo. Najmi ta be nkú incha kuitsuhu.

⁴¹ As'ai ta kik'óya ngáha Jesu niyá xi ma jahan ko b'a kitsúhu jóo:

—¿A tu nku kisuntuféhé so ko t'n'ekj'áíyo? Ja kama. Ja kuichu chuba nga n'ekjas'en Nt'hi Ndax'jun aya ntsja xuta ngatitsuun. ⁴² Tisintjoon ko tjián. Ja nibá tiña xi tít'sinkjas'enna.

B'i ts'in j'aichj'anijé Jesu

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴³ Nk'ie nga ta t'inchjaha Jesu, tu j'aihi Juda, nku nda ni'yakuyá xi te jóo. J'aiiko nkjin nkjun xuta xi kits'in nibá já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo ko jáchá xi ta t'ihin xá. Incha y'a kichá ndju ko yá nga incha j'ai. ⁴⁴ Nda xi tít'sinkjas'en Jesu tsinchá'a títjun jóo nga b'i kitsúhu:

—Xi kxexu'ba nga kjuaniñaha, kui xi Jesu. Chjúbó kó t'e'yún sisiun nga tankínkoo.

⁴⁵ Nk'ie nga j'ai, tjen'yún ngjik'úhún ra Jesu kó b'a kitsúhu nga kikxexu'ba:

—Ji nda maestru.

⁴⁶ As'ai incha jakj'ánijéhe jóo Jesu. ⁴⁷ Tunga nkuhú kichá ndju ts'asje nku nda xi síjña yo. Kits'in'uhun nku nda musuho nda na'mi tíjuun. Tsatet'a tjabaxíñju.

⁴⁸ As'ai b'i kitsúhu Jesu jóo:

—¿A nda ndyjená? ¿Á ixí kichahá kó yá kich'ahanu nga kjúáichj'anijéhenú?

⁴⁹ Xki nistjin tsásinjñajinnuu nga tsakuyá má ma natsihin ninku. Najmi kichjubénijénú. Tunga tjihín ni nga kuitjusun éhen Ntíaná, kui nga b'a tímaha.

⁵⁰ As'ai incha tsanka ngatentee já ni'yakuyóo nga tsásinjña suba Jesu.

⁵¹ Tunga nkuhú ndati xi tu najyun tjabehé kam'otikjájnuhu yjoho nga tjennkihí Jesu, kui xi ta jakj'áha jóo.

⁵² Tunga tsinkféhén najyun tjabehé kó tsanka kisti.

B'i ts'in kin'ekokjua Jesu nginkun já tjíxá judío

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55,
63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵³ As'ai incha ngjikó jóo Jesu nginkun nda na'mi tíjuun. Yo kama ñjakú ngayjee já na'mi k'aku kó jáchá xi ta tjihín xá kó já chjine'éhen kjuatéxumoo.

⁵⁴ Máha Pedro, kitsjennkí kjihín Jesu santa nkúhu nga tsichu natsin ni'yaha nda na'mi tíjuun kó y'ejñajihín já jun xi kunntá yo nga kits'insut'a ts'ihin yjoho t'a nd'íu.

⁵⁵ As'ai já na'mi k'aku kó ngayjee já tjíxóo tsangisjai ni xi kama kjanít'aha Jesu tu xi kama n'ek'iehen, tunga najmi

incha kisakúhú ra ni xi kjanínehé Jesu. ⁵⁶ At'aha ndaha tsa nkjin maha xi incha kitsjá tsank'á éhen nga ngji kontraha Jesu, tunga najmi kamahá nga nkuhú ni xi incha kinchja. ⁵⁷ Tjín xi incha tsisintjen kó tsatéjéne tsank'á Jesu nga b'a incha kitsú:

⁵⁸ —Jin kinu'yái nga b'a kitsú ndai: “An ts'inxúya ninku xu'bi xi xuta kits'ínnda. Jan nistjin kjesintjen ngáhana kj'ai xi najmi maha xuta ts'ínnda.”

⁵⁹ Tunga tu nkú najmi kamahá nga nkuhú ni xi incha kinchja. ⁶⁰ As'ai tsisintjen nda na'mi tíjuun nga ngji sinjña kamasehen ayoo kó kingjásjaiyaha Jesu:

—¿A najmi chumi nihi xi kuixinni? ¿Á b'a tijncha tsuhu jóo nga tífi kontraha ri?

⁶¹ Tunga najmi chumi ni kitsúhú Jesu. Ndaha nku én najmi kinchja. As'ai ta kingjásjaiyaha ngáha ra nda na'mi tíjuun:

—¿A ji xi kits'in nibá Ntíaná, xi Ntíhi Ntíaná?

⁶² B'i kitsú Jesu:

—An xi túbixín. Choo Ntíhi Ndax'iun nga k'úejnat'aha Ntíaná xi tjihín nga'yún kó nga nibajin ninti xi tjín nk'a ján.

⁶³ As'ai kikjetiyajen najyun xi yja nda na'mi tíjuun. B'a ts'in tsakúchji ndo nga najmi kisasíhin én xi kinchja Jesu. B'a kitsú:

—¿A machjén saná já testiyu? ⁶⁴ Ja kuanu'yó nga najmi kuakienkjún Ntíaná nga kuanchja. ¿Nkú manuu?

Ngayjee jóo b'a incha kitsú nga tjeheñ ra ngabaya Jesu. ⁶⁵ As'ai tjín xi tsatétéjnu Jesu nga kik'aya. Y'éma ankjín kó y'éhe kó b'a incha kitsúhu:

—Tixínyai xi nkúhu nda profeta, ¿yá xi kuak'íehi?

Já jun xi kunntá yo ta incha kik'onjin Jesu.

**B'i ts'in kitsúya Pedro
nga najmi be Jesu**

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62;
Jn. 18:15-18, 25-29)

⁶⁶ Nga kab'ejna Pedro kintee xi tjehe natsin ni'yo, tu j'aihi nku na musuhu nda na'mi titjuun. ⁶⁷ Nk'ie nga kieke nga tits'insut'a yjoho Pedro t'a nd'iu, as'ai tu nku tsasehé ra ko b'a kitsúhu:

—Ji xi ta tjenkoj Jesu xi chá Nazaret.

⁶⁸ Tunga najmi kits'inkiehe yjoho Pedro. B'a kitsú:

—Najmi be ndo. Najmi be ni xi tibixín.

Tsitju yo nga ngji má xi tjehe tjen ankjua natsiun. As'ai kikjintá nku xanta. ⁶⁹ Na musu ta kiekehé ngaha ra ko kik'atuts'ihin nga b'a kitsúhu xuta xi t'incha yo:

—Kui chái ta mako jmi xu'bo.

⁷⁰ Ta najmi kits'inkiehe ngaha yjoho Pedro. Sa kutju já xi t'incha yo b'ahá ta incha kitsú ngaha ra:

—Kjuaxi kjáihin nga ta ji mako jío.

At'aha Galilea nibáhani.

⁷¹ As'ai ndjá kinchja Pedro ko ixí Ntjanáhá kits'inkie nga b'i kitsú:

—Najmi be nda xi tibixín!

⁷² Kui chubo tjen'yún kikjintáhá xanto niyá xi ma joho ko j'átsjehen Pedro ni xi kitsúhu Jesu: “Kintehe ni nga kjintá xanto niyá xi ma joho, b'a kuixín nga najmi yaní jan niyá t'ihin.” Nk'ie nga j'átsjehen Pedro én xu'bi, kikjintá.

**B'i ts'in kin'ekokjua Jesu
nginkun nda titjun Pilato**

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc.
23:1-5; Jn. 18:28-38)

15 Nk'ie nga ja kama seen, incha y'endako xinkjín já na'mi k'aku ko jáchá xi ta t'ihin xá ko já chjine'éhen kjuatexumo ko ngayjee já tjíxá xingiso. As'ai tjí'yúhún ts'ihin ra Jesu nga incha ngji ts'inkjas'ehen Pilato. ² B'a kitsú Pilato nga kingjásjaiyaha:

—¿A ji xi nda reihí xuta judio?

B'i kitsú Jesu:

—B'a tjin ni xi tibixín.

³ Nkjin nkjún ni xi kikjanínehe já na'mi k'aku. ⁴ Kui nga Pilato ta kingjásjaiyaha ngaha ra Jesu:

—¿A najmi chumi nihi xi k'úinní? Tas-innjú ma ri xi nkú ts'in nkjin maha ni xi tkjanínehi jóo.

⁵ Tunga ndahá nku én najmi kinchja Jesu. Kui nga tu ni xí kama nkjühun ra Pilato.

**B'i ts'in kitsjá kjuá Pilato
nga n'ek'ien Jesu**

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25;
Jn. 18:38-19:16)

⁶ Nk'ie nga xki S'í Pascua, b'éjna ndai Pilato nku nda nubayá xi banki xuta nantia. ⁷ Kui nistjiun kjiya'yún nku nda xi 'mi Barraba ko já xi kamakoho nga kikjanko já Roma. Kui xi incha kits'ink'ien animá nga b'a incha kits'in. ⁸ As'ai incha j'ai xuta nkjiun ko kik'atuts'in nga tsankihí Pilato nga ts'ín xi nkú ts'in xki s'í.

⁹ B'a kitsú Pilato nga kingjásjaiyaha xuta nkjiun:

—¿A mjenuu nga k'uejné ndáinu nda reihí xuta judio?

¹⁰ B'a kitsú at'aha kamankjihin nga tíma xin k'un já na'mi k'aku ngat'aha ni xi tits'in Jesu ko nga kui kjuaha nga incha kits'inkjas'ehen ra. ¹¹ Tunga já na'mi k'akuhú tsinchá'a xuta nkjiun tu xi kuankihí nga tu sahá Barraba xi n'endaíhi ra. ¹² As'ai b'a kitsú Pilato:

—Nda xi nda reihí xuta judio bixín, ¿mí xi ts'ihin?

¹³ B'a incha kitsú xuta nkjiun nga kikjintáya:

—Tjat'a krui ndo!

¹⁴ B'ahá ta kitsú ngaha Pilato:

—Tunga, ¿mí ni ch'on t'ihin xi kits'in ndo?

Tunga tu sahá yún incha kikjintáya sa xuto:

—;Tjat'a kruj ndo!

¹⁵ Pilato bi mjehe nga tsjo k'úéhe xuta nkjiun, kui nga kits'in ndaíhi ra Barraba ko kitsjá kjuá nga s'ehé Jesu ko nga s'et'a kruu. ¹⁶ As'ai já juun jas'enko Jesu ni'ya masen xi 'mi ni'ya pretorio. Kinchja njahá ngayjee já jun xinkjín. ¹⁷ Incha kits'innja Jesu nku najyun ndju kuan nga incha kik'aya. Ko incha kits'innnda nku corona na'yá xi y'é'a nintaku. ¹⁸ As'ai incha kik'atuts'in nga kik'aya:

—Antahi, ndá reihí xuta judio.

¹⁹ Incha jak'já nku yáxá nga kik'onntjai nintaku Jesu ko tsatétéjnu. Tsinchakúunch'int'ahá nga kik'aya. ²⁰ Askahan nga ja kamaha nga kik'aya Jesu, ts'asje ngáha najyun ndju kuon ko kits'innja ngáha najyun xi ts'e Jesu. As'ai incha tsitjuko tu xi ngjuát'a kruuhu.

B'i ts'ín kis'et'a kruu Jesu

(Mt. 27:32-44; Lc.

23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹ Nku ndá nanki Cirene xi Simon 'mi, Alejandro ko Rufo ntíhi. Jná j'aihi ndo ko nk'ie nga tífa yo, kin'e kjuá'yúhún ra nga k'uanji kruuhu Jesu. ²² As'ai incha ngjiko Jesu ante xi 'mi Golgota. Kui éen xi tsuhu ra: Antehé Nintaku Anima. ²³ Kik'aihi nga k'úf binu xi kin'etjijinkoho nki, tunga najmi kik'ihí Jesu niu.

²⁴ As'ai incha kingját'a kruu. Já juun incha tsakjánya xihí xinkjín najyuhun Jesu nga kitsutonyá ts'fhin, tu xi b'a ts'ín skuéhe má t'íaha xi sakúhu ra nga nkúnkú. ²⁵ Chubá nja nga ta jyuun kis'et'a kruu Jesu. ²⁶ Nku yáte kis'et'a mí kjuaha nga tín'ek'iehen. B'i ts'ín kis'et'aha yátee: "Ndá reihí xuta judio."

²⁷ Ta kis'et'a kruuko Jesu jo já ndyjé. Nku xi kitsjen nga kixihí ko nku nga skjúhun. ²⁸ Yo tsitjusun ni xi y'é'ta Isaiá nk'ie nga b'a kitsú: "Nkujihín kamako já xi bangane kjuatéxumaha Ntiana." ²⁹ Xuta xi tíncha fa yo najmi kikienkjún

Jesu nga kinchja. Kits'ínk'ajni nintaku nga b'a incha kitsúhu:

—Ji xi n'exúyai nínku ko jan nistjin chjúsintjen ngáhani, tsixín. ³⁰ ;N'ek'anki yjohi! ;Títjujént'ai kruu!

³¹ B'a ta ts'ín kik'ayaha já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo. B'a incha kitsúhu xinkjín:

—Kamaha ndai nga kj'ai xi kits'ínk'anki, tunga tu sa najmi mahá ngáha ts'ínk'anki yjoho. ³² Katitjujént'a kruu nd'ai, tsa kui xi kits'ín nibáha Ntiana, tsa kui xi ndá reihí xuta Israel. B'a ts'ín chahaná ko s'ejinná ma.

Ko já xi kjintut'a kruuko Jesu ta ch'on incha kitsúhu.

B'i ts'ín k'ien Jesu

(Mt. 27:45-56; Lc.

23:44-49; Jn. 19:28-30)

³³ Nk'ie nga tsichu chubá te jo nga nistjiun, kis'e jyun ngayjee asuntee santa nkúhu nga tsichu chubá jan nga ngixuun. ³⁴ Chubá jan 'yún kikjintáya Jesu nga éhen kinchja. B'i kitsú:

—Eloi, Eloi, ¿lema sabactani? —kui éin xi tsuhu ra: Ji Ntiana, ji Ntiana, ¿á kan'e nga mahani?

³⁵ K'ua xuta xi kabincha yo incha kint'é kui éen. Kui nga b'a incha kitsúhu ra xinkjín:

—Tasinñju. Ndá profeta Elia tínchjaha ndo.

³⁶ As'ai tsangatsanka nku ndá xi sjña yo ko nku tsanka kits'ínk'anchiko sesehe binu san. Kui xi y'éku nku yáxá nga kits'ínkjik'uhun Jesu tu xi k'úhi ko b'i kitsú:

—Chúya maá. Chase ma raá tsa nibá Elia nga kjéjehen t'a kruu.

³⁷ As'ai 'yún kikjintáya Jesu ko k'ien. ³⁸ Nk'ie nga b'a kamoq, kitiyájen najyun xi tjenchja ante xi 'yún nkjúhun nínku. Jo tsitju. Kik'aha ra nk'aha san-taha kintee.

³⁹ Máha nda jun k'akuhu já juun xi kabasinjña ankjín Jesu, nk'ie nga kint'é xi nkú ts'ín kikjintáya ko nga kikié xi nkú ts'ín k'ien Jesu, as'ai b'a kitsú:

—Kjuaxi kjáihin nga kui ndai xi Ntíhi Ntíaná.

⁴⁰ Yo kjint'á kabincha k'ua jminchjín xi t'íncha base. Ajihin jminchjún ta kabasinjñajin Mariá Magdalena, Mariá xi naaha Santiago maha Kuse ko Santiago xi ntí kuts'i, ko na Salome. ⁴¹ Kui jminchjín xu'bi xi kitsjennkíhi ko tsasinkoho Jesu nk'ie nga y'ejna ante Galilea. Ta t'íncha ya yo kj'ai jminchjín xi ta incha j'aikoho Jesu nanki Jerusalem.

B'i ts'ín kis'eyanji Jesu

(Mt. 27:57-61; Lc.

23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁴² Kui nistjiun tís'enda ni xi ts'e s'íu, at'aha ja t'ibichú tiña nistjin nkjúun. Nk'ie nga ja tíma jyun, ⁴³ j'ai nku nda xi 'mi Kuse xi nanki Arimatea nibáha, xi ta nda t'ixá k'aku. Ta t'ikuyáha nistjin nk'ie nga kuatéxuma Ntíaná. Kui xi kama k'un ngijesehe Pilato ko tsankihí yjonintehe Jesu.

⁴⁴ Kama nkjúhun Pilato nga kutjuhú k'ien Jesu. As'ai kinchjaha nda jun k'akuhu já juun ko kingjásjaiyaha tsa ja ka'me Jesu. ⁴⁵ Nk'ie nga kitsúyaha nda jun k'aku niu, as'ai kitsjáha Kuse yjonintehe Jesu.

⁴⁶ As'ai ts'atse Kuse nku najyun. Kui xi kik'ontikjájnu yjonintehe Jesu, nk'ie nga kikjejen t'a kruu. As'ai ngjingjájñaya nku t'ixa tsjó xi kin'endat'á naxiu ko kik'ontikjá nku ndjio chánka nga y'échjane ankjua tsjóo. ⁴⁷ Mariá Magdalena ko Mariá xi naaha Kuse incha kikié má xi t'jehen kis'ejna yjonintehe Jesu.

B'i kama nk'ie nga j'áiyaha Jesu ngabayoo

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

16 Nk'ie nga j'a xuatu, as'ai Mariá Magdalena, Mariá xi naaha Santiago maha ko na Salome ts'atse ni xi sinjne, tu xi ngjuaingjájnuhu ra yjonintehe Jesu. ² Nk'ie nga ta jyun ta jyuhun nistjin xi b'atuts'ihin ra tuntjóo, incha ngji tsjóo nga ja títju ts'íu. B'i ngján kingjásjaiyaha xinkjín:

³ —¿Yá xi kjéxinná ndjio xi t'jíchjane tsjóo?

⁴ Tunga nk'iehé nga incha tsase, kikié nga ja kan'e t'axín ndjio chánkantsú xi kis'echjáne ankjuaha tsjóo. ⁵ Incha jas'en t'ixa tsjóo ko kikié yo nku ndati xi yja nku najyun ndju taba nga kab'ejna andai kixihí tsjóo. Kitsankjún jminchjún. ⁶ Tunga b'ahá kitsú ndatiu:

—Najmi tu binkjun. Jesu xi nibáha Nazaret xi kis'et'a kruu t'ibinchisjó. Ja kafáya ngáha ra ngabayoo. Najmi ta t'jihin ei. Chasoo ei má nga kis'ejna. ⁷ Tunga b'ihí tankínk'ihun já ni'yakuyáha ko Pedro nga ante Galilea ngjuai títjuhun Jesu. Yo skue xi nkú nga kitsúhu.

⁸ As'ai íxí t'íncha b'atsé nkjúhún ts'ihin jminchjún nga tsitju aya tsjóo ko 'yún incha ngji. Ndaha nku én najmi incha kinchja at'aha t'íncha tsankjún.

B'i ts'ín kik'atuts'ihin Jesu nga tsakúchjihí yjoho xuta ni'yakuyáha

(Jn. 20:11-18; Lc. 24:13-35)

⁹ Nk'ie nga j'áiyaha Jesu ngabayoo nga ta jyuhun nistjin xi t'ib'atuts'ihin ra tuntjóo, títjun tsakúchjihí yjoho Mariá Magdalena xi kik'aszejihin yatu jáninda. ¹⁰ Kui xi ngji tsúyaha já xi kitsjenko Jesu xi ta t'jintu baba ko t'íncha kjintá. ¹¹ Tunga nk'iehé nga kint'é jóo nga t'jña t'ik'un Jesu ko nga Mariá Magdalena

kabakúchjihí yjohó, najmi kis'ejihín ni xi kitsú Maria.

¹² Askahan kj'ai ts'in tsakúchjihí yjohó jo já ni'yakuyáha Jesu xi tíncha ts'in niyá nga tíncha fi jná. ¹³ As'ai incha kik'óya ngáha já xi joo nga ngji tsúyaha já xingisoo, tunga tu nkú najmi kis'ejihín ra ni xi kitsú já xi joo.

**B'i ts'in kitsjá xáha
Jesu já ni'yakuyáha**

(Mt. 28:16-20; Lc.

24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁴ As'ai tu chahán tsakúchjihí yjohó Jesu já ni'yakuyá xi te nkuu nk'ie nga kab'entut'á yámixó. Ndjá kinchjako at'aha najmi s'ejihín ko ndjá tjintuyá animaha, at'aha najmi kis'ejihín ni xi kitsúyaha xi kikié Jesu nk'ie nga ja j'áya ngáha ra ngabayoo. ¹⁵ B'i kitsúhu jóo:

—Tankiún nga ngúsuhun asuntee ko t'enijmíhuu én nda tsuhu Ntíaná ngayjee

xuta xi tjin. ¹⁶ Xi s'ejihín én nda tsuhu Ntíaná ko saténtá, kui xi k'uanki. Tunga xi najmi s'ejihín, kui xi ndyja. ¹⁷ Xuta xi s'ejihín én nda tsuhu Ntíaná ts'ín kui kjuankjún: ngajona k'onsjehe jánindoo, kuinchja kj'ai kj'ai én xi tjin, ¹⁸ kuakj'áya ntsja ye, tsa tjin nki ch'onk'un xi k'ú, najmi chumi nihi xi ts'íhín, ko ngjuénne ntsja xuta un ko kamanda.

B'i ts'in ngjinji Jesu nk'a ján

(Lc. 24:50-53)

¹⁹ Nda Ntíaná Jesu, nk'ie nga ja kinchjako já ni'yakuyáha, as'ai ngjinji nk'a ján ko y'ejnat'aha Ntíaná. ²⁰ As'ai incha tsitju já ni'yakuyóo nga y'énijmí éhen Ntíaná ngayjee ante xi tjin. Nda Ntíaná tsasinkoho ko kits'in kjuankjún nga tsakúchji nga kjuaxi én xi tíncha b'énijmí já ni'yakuyáha.

Xujun xi y'et'a Luca én nda tsuhú Jesucristo

B'i ts'in b'atuts'ihin ra xujun

1 Nkjin nkjún maha xuta xi kama mjehe nga k'uet'a ch'ich'in xujun ni xi kama ajinni, ² xi nkú ts'in tsakúyani já xi tunkun kikiehe niu santaha nga tuts'ihin ni ko xi kik'ai xáha nga y'énjimi éen. ³ Kui nga ko ta an, nda xinkjían Teofilo, kingjasjáya sisihinna xi nkú ts'in niba tuts'ihin ra ngayjee niu, ko b'a mana nga nda tjín nga k'uet'á ch'ich'ihin ni xu'bi. ⁴ B'a títs'ian tu xi b'a ts'in chá kixi sisihinni ni xi tsinchiyái.

B'i ts'in kitsúya tíjún nku ntitsje nga tsín Jua Bautista

⁵ Nistjin nga tsatéxuma nda rei Herode ante Judea, ta y'ejna nku nda na'mi xi kik'in Zacaria xi y'aha ra ntjehe nda na'mi Abia. Ko Isabel xi chjuuhun maha, kui xi y'aha ra ntjehe Aaron. ⁶ Nga joo naxu tsincha nginkun Ntiana. Najmi tjín xi kama ts'innijehé ra tsa mí nihi, at'aha incha ts'intjusun ngayjee éhen Ntiana ko kjuatéxumaha Ntiana. ⁷ Tunga najmi tjíhín ra ntí, at'aha ntí Isabel ko ja chá nkjún nga joo.

⁸ Nk'ie nga tjíhín nda na'mi Zacaria nginkun Ntiana xi nkú ts'in tjeheh ra ntjehe ⁹ xi nkú ts'in tjíhaha já na'miu, kui kikanéhe nga kjuas'en ante nkjúhún ninku xi má nga k'ueti ni xi sinjne. ¹⁰ Ngayjee xuta nantio kabincha natsin ninku nga tíincha nchjako Ntiana nk'ie nga títi ni xi sinjne.

¹¹ Tu kama chjihí ra Zacaria nku ntítsjehe Ntiana xi kabasinjnat'a nga kixihí nachan xi má nga s'etisun ni xi sinjne. ¹² Ixi b'ahá kamaha Zacaria nk'ie nga kikié ntítsjee ko tu ni xi kitsankjúhún. ¹³ Tunga b'ahá kitsú ntítsjee:

—Ji Zacaria, najmi tu binkjuin. At'aha Ntiana ja tsasinñjuhu ni xi tsinchihi. Isabel xi chjihín maha tsjáhi nku ntíx'in, ko Jua t'et'aihi ntíu. ¹⁴ Yún s'ehi kjuatsjo ko nkjin xuta xi ta s'ehi kjuatsjo nk'ie nga tsín ntíhi, ¹⁵ at'aha kui xi chánka kama nginkun Ntiana. Najmi k'úi binu ko ta ndaha xán. Tséjihin ra Espiritu Santo kintehe ni nga tsín.

¹⁶ Ts'in nga nkjin nkjún xuta xi ntje Israel tjeheh ra ts'ínk'ótjiyak'un ngáha Ntiana xi Ntíaha maha. ¹⁷ Kui xi tjun kj'uaí ko s'ejñajihín Espirituhu ko nga'yúhún Ntiana xi nkúhu nda profeta Eliá nk'ie. Kui xi ts'ínk'óntjaiya animaha xi tí'mi na'mi tu xi ts'íntjoho ntíhi. Ko ts'ínk'óntjaiya animaha xuta xi ndjá tíntuyáha tu xi naxu kamankjihín ra xi nkú ts'in naxu mankjihín xuta xi naxu tjíma nginkun Ntiana. B'a ts'in k'uéndaha nku naxinantá xi tjíndaha yjoho nk'ie nga ts'ínkjáihín Ntiana.

¹⁸ As'ai b'a kitsú Zacaria nga kingjás-jaiyaha ntítsjee:

—¿Nkú ts'in skuehena nga kjuaxi ni xi tí'mini? At'aha ja chá nkján ko tachjuúnna ja ta tjín nkjúhún ní.

¹⁹ B'a kitsú ntítsjee:

—An xi 'mina Gabriel. An xi tíjña nginkun Ntiana. Kan'e nibána xi má nga kuinchjakohe ko nga xínyaha én nda tsu xu'bi. ²⁰ Nd'ai kama nimai ko najmi ta kama chubahani santa nkúhu nga kuitjusun én xi kuaxihin, at'aha najmi kuas'ejihin éenna. Kui xi kuitjusun nistjin xi tjíhín nga kuitjusun.

²¹ Máha xuta nantio, kabincha natsin nga tíkuyáha Zacaria. Kis'entaha ra at'aha t'ib'andayaha Zacaria aya nkjúhún ninku. ²² Tunga nk'iehé nga tsitju yo, najmi ta kama kinchjakohe xuto. As'ai incha kamankjihín xuto nga tjín ni xi kikié Zacaria aya nkjúhún ninku, at'aha tu ntsjahá títs'inchjén nga tíinchja. J'a nistjiun ko tu nku b'ahá ts'in y'ejna nima. ²³ Nk'ie

nga ja kama ndjuú xáha, as'ai ngji ngáha ni'yaha.

²⁴ Askahan kik'a ntí Isabel, chjuúhün Zacariá. Un sá kamaha nga najmi tsitju ni'yaha tachjúun. B'i kitsú: ²⁵ "B'a kits'ínkōna Ntíaná tū xi najmi tã ch'on ts'ín kuasehena xuta."

B'i ts'ín kitsúya títjun nku ntítsje nga tsín Jesu

²⁶ Nk'ie nga j'a jun sá, as'ai kits'ínkji Ntíaná ntítsje Gabriel nanki Nazaret, nanki xi tijnajihün ante Galilea. ²⁷ Nku én ngjikohō ntítsjee nku takjín xunkú xi 'mi Mariá, xi ja tjinakohō nga kuix-ankō nda xi 'mi Kuse, xi ntjehe nda rei David y'aha ra. ²⁸ Jas'en ntítsjee má tijnã takjün kō b'i kitsúhu:

—Antahi. Tse nkjún kjuanda xi t'ibaihi. Nda nkjún ts'ín basehi Ntíaná.

²⁹ Nk'ie nga kiekie Mariá ntítsjee kō nga kint'é niy, ixí b'ahá kamaha kō kingjás-jaiyaha yjohō nkú tsuhū rã kjuasuniñoō.

³⁰ As'ai b'ahá tã kitsú ngáha ntítsjee:

—Ji Mariá, najmi tū binkjuin. Kjuandaha Ntíaná títjsáhi. ³¹ Nd'ai nku ntí ch'ai, nku ntíx'in s'ejnãhi. Jesu k'úét'aihi ntíy. ³² Kui xi nku ndã chánka kama kō Ntíhi Ntíaná xi tijnã nk'a ján k'úhün. Ntíaná ts'ín nga kui xi kama ndã rei xi nkúhu ndã rei David, at'aha kui xi ntjehe David. ³³ Kuatéxumaha naxinantá xi y'aha rã ntjehe Jacob santaha tū nkjéhé ni kō najmi tjin xi kama kjé'aha xáha nga kuatéxuma.

³⁴ B'a kitsú Mariá nga kingjásjaiyaha ntítsjee:

—¿Nkú ts'ín kuitjusuhun ni xu'bi? At'aha najmi kje tjinna x'in.

³⁵ B'a kitsú ntítsjee:

—Espiritu Santo nibajenk'úhin kō nga'yúhün Ntíaná xi tijnã nk'a ján k'ué'makohō ri nk'íéhen. Kui kjuaha nga Ntíhi Ntíaná k'úhün ntí je xi tsíun. ³⁶ Isabel xi nã xinkí maha ja tã y'a nku ntí, ndaha tsa ja chá. Nã xi ntí kitsú xuta jun

sá ja tjihün nd'ai. ³⁷ Ntíaná bi najmi tjihün ni xi najmi mahã ts'ín.

³⁸ As'ai b'a kitsú Mariá:

—An xi nã musuhū Ntíaná. B'a katumana xi nkú nga kuakixínní.

Nk'ie nga b'a kitsú Mariá, as'ai ngji ngáha ntítsjee.

B'i ts'ín ngjitsubek'ún Mariá Isabel

³⁹ Kui nistjiun y'enda yjohō Mariá kō ngji kitsã kitsã nku nanki ichí xi tijnajihün asunntu tjenkí xi tjin ante Judea.

⁴⁰ As'ai jas'en ni'yaha Zacariá kō kikkjaniñaha Isabel. ⁴¹ Nk'ie nga kint'é Isabel kjuasuniñaha Mariá, kits'ín niyá ntí xi y'a kō j'aitsejhün rã Isabel Espiritu Santo.

⁴² As'ai 'yún kinchja Isabel nga b'a kitsú:

—Ajihün ngayjehe jmichjün 'yún nda kits'ínkō sahi Ntíaná ji kō 'yún nda kits'ínkō ntí xi kich'ai. ⁴³ Tunga, zyáhá ni an nga naaha Chá Ntíanã kju'uaiehena?

⁴⁴ At'aha nk'ie nga kuant'e kjuasuniñahi, ixí kuats'ín niyá tsjohō ntína aya kants'á.

⁴⁵ Á b'a ndaha ri ji xi kis'ejihün ri nga tjihün nga kuitjusun én xi kitsúhi Ntíaná.

⁴⁶ As'ai b'i kitsú Mariá:

A b'a 'yún chánkaha Ntíaná títsubanimana.

⁴⁷ Títsubintsjohō Ntíaná xi kunna.

⁴⁸ At'aha xi batéxumana kik'axkihina an xi kinte tjen.

Nd'ai kō santaha tū nkjéhé ni:

“Á b'a nda kits'ínkōho ri Ntíaná”, kuit-suna xuta.

⁴⁹ At'aha ni xi i ja kits'ínkōna xi tjihün nga'yún.

Nkjún j'áin xi ts'e.

⁵⁰ Kui xi base nimaha xuta xi benkjúhün, xuta xi kis'e kō xi tjin kō xi s'e.

⁵¹ Tsakúchji nga'yúhün nga kits'ín ni xi i. Kits'ínndzjoya xuta xi ngak'un b'asje yjohō.

⁵² Kikjexihün xáha jmirej, kō ts'asjenk'a xuta x'an.

⁵³ Kitsjáha ni xi nda xuta xi najmi tjihün nichine,

ko kits'ínkji tiya xuta nchinóo.

⁵⁴ Tsasinko xuta Israel xi xuta musuhu maha,

j'áitsjehen ko tsase nimaha,

⁵⁵ xi nkú kitsú tíjuhun ntje cháná,

Abraham ko ntje xi s'ehé askahan.

⁵⁶ Jan sá kamaha Mariá nga y'ejñako Isabel. Askahan kik'óya ni'yaha.

B'i kama nga kitsin Jua Bautista

⁵⁷ Tsichu nistjin nga tsihin ntí Isabel. Nku ntix'in kitsihin. ⁵⁸ Nk'ie nga kint'é xuta xi tjintut'á tiñaha ko xuta xinkjín nga Ntíaná tsase nimaha Isabel, ta tsjo nkjún incha kamaha ko kui. ⁵⁹ Nk'ie nga tsichu nistjin jihin ntíu, ngji ts'ihin ni circuncision ko mjehe xuta nga Zacaria k'úin ntíu xi nkú 'mi na'mihi. ⁶⁰ Tunga b'ahá kitsú naaha ntíu:

—Najmi. Jua tjihin nga k'úin.

⁶¹ B'a incha kitsú xuta:

—Tunga najmi tjihín xuta xinkju xi b'a miu.

⁶² As'ai kingásjaiyaha na'mihi ntíu mí j'áihin xi mjehe k'uét'a. ⁶³ Tsanki Zacaria nku yáte ichí ko b'i ts'in y'ét'a: “Jua k'úin”, kitsú. Kama nkjühun ngayjee xuta xi tjincha yo. ⁶⁴ Ta kuihi chubó kama kinchja ngáha Zacaria ko kik'atuts'in nga kits'intsjoho Ntíaná. ⁶⁵ Kitsankjún ngayjee xuta xi tjin tiña andai ni'yaha ko kinchjanijmíyaha ni xi kamoó xuta xi tjintu ngayjee asunntu tjenki xi tjin ante Judea. ⁶⁶ Ngayjee xuta xi kint'é niu y'éjintak'un ko b'i incha kitsú animaha:

—¿Yá xi kama ntíu nga kama chá?

At'aha nga'yúhun Ntíaná tijnajihin.

B'i ts'in kinchjanijmíyaha Zacaria Jua

⁶⁷ J'aitsejhín ra Espiritu Santo Zacaria, na'mihi ntíu. Kits'ínkinchjaha xi nkúhu nku nda profeta nga b'i kitsú:

⁶⁸ Kan'etsjoho Ntíaná xi Ntíaha xuta Israel,

at'aha j'ai ts'in ndáihí xuta xi ts'e!

⁶⁹ Ja kits'in nibá nku xi tjihín nga'yún, kui xi ts'ínk'ankiná, nku xi y'aha ra ntjehe David, nda xi kint'é'éhen Ntíaná.

⁷⁰ Kui ni xi kinchja nistjin nk'ie, nga kits'ínkinchja já profetaha.

⁷¹ Kitsú nga k'uásjejiná ajihin já kontraná,

ajihin nga'yúhun ngayjee já xi unkiená.

⁷² Kitsú nga kuase nimaha ntje cháná, nga najmi ts'ínchaya ni nda xi y'enda nk'ie.

⁷³ Kitsúya kixihí Abraham xi ntje cháná maha,

⁷⁴ nga ts'ín ndáiná ajihin já kontraná, tu xi najmi kuínkjúhunná nga kuínú'yá'éheén,

⁷⁵ nga je ko naxu kuíntsubaá nginkun ngayjee nistjiná.

⁷⁶ Ko ji, ntí ichína,

ji xi k'úihín nda profetaha Ntíaná xi tijná nk'a ján.

At'aha ji xi k'úin tíjuihin Nda Ntíaná, ji xi k'úéndai niyáha.

⁷⁷ Kuakúchjihí xuta xi ts'e yá xi ts'ínk'ankihí,

nga kama ndyjat'aha ngatitsuhun.

⁷⁸ Chánka kjuanima tak'uhun Ntíaná,

xi nkú ts'in ma chji ts'íu nga nibá ma seen,

⁷⁹ tu xi ts'ín ndzjehen ra xuta xi tjintu má jyuun,

má tjen nk'íehen ngabayoo,

tu xi tsjániyáhaná nkú ts'in kuíntsubajían kjuajyu.

⁸⁰ Ntíu tu nku kisáhá ko kama nkjink'un. Ante kixiu y'ejña santa nkúhu nga tsichu nistjin nga tsakúchjihí yjoho xuta Israel.

B'i ts'in kitsin Jesu

(Mt. 1:18-25)

2 Nistjin ján nda tíjun Augusto Cesar kitsjá kjuá nga nguait'a xi nkú tjin maha xuta xi batéxumaha ndo. ² Nk'ie nga j'aisun tíjun j'áihín xuta,

nda Cirenio tjihin xa ante xi 'mihī Siria.
³Ngayjee xuta nankihī incha ngjik'iet'a yjoho. ⁴Nazaret tsitju Kuse, nanki ichi xi tijnajihin ante Galilea, nga ngji Belen, nanki ichi xi tijnajihin ante Judea. Yo ma nga kitsin nda rej David, ko Kuse ta ntjehe David y'aha ra. ⁵Yo ngjik'iet'a yjoho nga tjenko ts'ihin Maria, tachjuun xi tijnako. Nti ja ya Maria kui chubo.

⁶Ko ni xi kama, nk'ie nga ja tjintu yo, tu tsichuhū nistjin nga tsin ntihī Maria. ⁷Kitsihin nti tjuhun. Kik'ontikjajnu nusti ko kits'inkjajnaaya yatikuya xi kjineya nichine chu, at'aha najmi ta tjihin ante aya ni'ya ma nga ts'inkj'a nistjen xuta xi tsin niya.

B'i ts'in incha j'aisehe ja bastuu nti Jesu

⁸Tiña nanki Belen tjintu ajin jnoo ja bastu xi tincha kunnta jyun chutsankaha. ⁹As'ai tjen'yun nkuhu ntitsjehe Ntiana tsakuchihī yjoho, ko kjuachankaha Ntiana kits'in ndzjen chji chji ma xi tjehe kab'entu joo. Tu xi incha kitsankjuhun joo. ¹⁰Tunga b'aha kitsu ntitsjee:

—Najmi tu binkjun. At'aha en nda tsuhū kjuai xinyanuu, en xi ts'in nga k'uetsoho ngayjee xuta. ¹¹At'aha ngandanuu nankihī David kuatsin nd'ai nku xi ts'ink'ankinuu, kui xi Cristo xi Nda Ntianuu. ¹²B'i ts'in chahanu ntū. Nusti kitikjajnu nga kjiñaya yatikuya xi kjineya nichine chu.

¹³Tjen'yun j'ainchat'aha ra ntitsjee nkjin nkjun sa ntitsje xi nibaha ndjiojmi jan. Kui xi kits'intsjoho Ntiana nga b'i incha kitsu:

¹⁴Kas'ehe kjuachanka Ntiana nk'a jan, ko t'anankiu kas'ehe kjuajyu xuta xi nda tjintuyaha!

¹⁵Ko nk'ie nga ja incha ngji ngaha ntitsjee nk'a jan, b'i ngjan kinchjako xinkjin ja bastuu:

—Tjian Belen. Tjihinsee ni xi kamoo, ni xi kuatsyanā Ntiana.

¹⁶As'ai incha ngji kitsa kitsa yo ko kisakuhu Maria ko Kuse ko ntū nga kjiñaya yatikuya xi kjineya nichine chu. ¹⁷Nk'ie nga incha kieke ntū, as'ai kitsuya ni xi kik'ihin nga kis'eña chjihī ntū. ¹⁸Ko ngayjee xuta xi kint'e niu kama nkjuhun ni xi tincha nchja ja bastuu. ¹⁹Tunga maħa Maria, animaha y'eñajin ngayjee ni xi kamoo. Tu nku kits'innkjink'uhun niu. ²⁰As'ai kik'oya ngaha ja bastuu. Incha kits'inkie yjoho nga Ntiana xi tjihin kjuachanka ko kits'intsjoho Ntiana tu ngat'aha ni xi kint'e ko kieke. At'aha tsitjusunyje ni xi kik'ihin.

B'i ts'in kisakuchji nti Jesu nginkun Ntiana

²¹Nk'ie nga ja jin nistjin, kin'ehe ni circumcision ntū ko Jesu kik'in nga kis'et'a, kui j'ai xi kitsjaha ntitsjee Maria kintehe ni nga tsin ntū.

²²Xi nkū ts'in tjit'a kjuatexumaha Moise, nk'ie nga tsichu nistjin nga tjihin nga ts'in je yjoho Maria ko ntū nginkun Ntiana, incha ngji nanki Jerusalem tu xi s'eña chihī nginkun Ntiana. ²³At'aha b'a ts'in tjit'a kjuatexumaha Ntiana: "Ngayjee ntix'in xi tjun tsin, kui xi kama ts'e Ntiana." ²⁴Ngjiko chje xi nkū nga ts'in tjit'a kjuatexumaha Ntiana, at'aha b'a ts'in tjit'a: "Jo chutuju ko tsa jo nise xi nkū joyaha chutuju xi k'uai chje."

²⁵Tijna nanki Jerusalem nku nda xi 'mi Simeon. Kui xi naxu sijnā nginkun Ntiana ko benkjūn Ntiana ko tikuyaha nistjin nga kama ndahī xuta Israel. Espiritu Santo tijnajihin ²⁶ko kitsuyaha nga najmi kuayā tsa najmi skuē Cristo xi ts'in nibā Ntiana. ²⁷Tsasin niyaha Espiritu Santo nga j'ai ninku, ko nk'ie nga j'aikoho xi chaha nti Jesu ninku tu xi n'ehe ra xi nkū ts'in tjit'a kjuatexumoo,

²⁸ as'ai Simeon kingjaya ntsja ntíu. Kitsjáha máb'achjíhi Ntíaná nga b'i kitsú:

²⁹ Ji Na'mi, ja kuasakúna kjuajyu nd'ai.

Ja kuitjusun ni xi kik'inya tíjtunní.

Kui nga tjennteheni nga kuayáhana an xi ndá musúhi.

³⁰ At'aha tunkán kuakiekohona xi nkú ts'ín ts'ínk'anki xuta,

³¹ xi y'endai nginkun ngayjee xuta.

³² Kui xi nkú joyaha nd'í,

kui xi ts'ín ndzjehen xuta asunntee,

ko tsjáha kjuachánka xuta xi ts'í, xuta Israel.

³³ Kama nkjúhun na'mihi ko naaha ntíu ni xi kitsú Simeon nga kinchayaha ntíu.

³⁴ Nda kinchjane Simeon xi cháha ntíu. As'ai b'i kitsúhu Maria:

—Kui ntíu xi tjíhin nga ts'ínkijne ko a ra kjésintjen nkjin xuta Israel. Ni xi kuakúchji nkjin xuta ngjuai kontraha.

³⁵ B'a ts'ín s'ejña chjhi ni xi tjíntujín animaha nkjin xuta. Tunga máha ji, b'a kamahi ni xu'bi xi nkú joyaha nku kicha xi kjuas'enjin santaha animahi.

³⁶ Ko ta sjína yo nku tachjuún profeta xi 'mi Ana, xi takjihin Fanuel maha, xi y'aha ra ntjehe Aser. Kui xi ja chá nkjún. Kjintí nga tsixan ko yatu nú kamaha nga y'ejñako x'ihin. ³⁷ Ja tjíhin cháte ko katé nju nú nga ja k'ien x'ihin. Ko tu nku natsin ninkuhú b'ejña. Nístjin nístjen ts'intsjoho Ntíaná nga b'ejña kjintía ko nga nchjako Ntíaná. ³⁸ Kui chubó ta tsichu Ana yo ko kitsjáha máb'achjíhi Ntíaná nga kieke ntí Jesu. Kitsúyaha ngayjee xuta xi tíjicha kuyáha nístjin nga kama ndái ngáha ra nanki Jerusalem yáha kui ntíu.

³⁹ Ko nk'ie nga ja kamaha nga kits'intjusun xi cháha Jesu ngayjee xi nkú ts'ín tíjt'a kjuatéxumaha Ntíaná, as'ai kik'óya ngáha nanki Nazaret, nanki ichí xi tíjñajin ante Galilea, at'aha yo nankihi. ⁴⁰ Kisá ntíu ko kis'ehé nga'yún

ko 'yún kama nkjink'un sa. Ko kitsjáha kjuandaha Ntíaná.

Nk'ie nga ndyjaha Jesu b'i ts'ín kinchjanjmíko já chjine'éhen kjuatéxumoo

⁴¹ Xki nú incha fi xi cháha Jesu nanki Jerusalem nk'ie nga bitju S'í Pascua.

⁴² Nk'ie nga ja jehe te jo nú Jesu, incha ngi yo at'aha b'a ts'ín tíjña niyáha.

⁴³ Nk'ie nga ja je s'íu, as'ai incha kik'óya ngáha ni'yaha, tunga y'ejñahá ndá chí Jesu nanki Jerusalem. Najmi kieke xi cháha nga b'a kits'ín. ⁴⁴ Xuta xingisoo ra tjenjihin Jesu incha kitsú. Nku nístjin kits'ín niyá, tunga nk'iehé nga tsangis-jaijihin xuta xinkjín ko xuta xi behe, ⁴⁵ tu najmi kisakúsjaihi ra. As'ai kits'ínk'óya ngáha yjoho nanki Jerusalem nga tsangisjai.

⁴⁶ Nístjin xi ma jahan incha kisakúhu Jesu natsihin ninku. Kab'ejñajihin já chjine'éhen kjuatéxumoo. Kui jóo xi tibasínñujuh ko tóbásjaiyaha Jesu. ⁴⁷ Ngayjee xuta xi tínt'éhe kama nkjúhun kjuankjintak'un xi tjíhin Jesu ko xi nkú ts'ín títsuya ni xi tíchasjaiyaha. ⁴⁸ Kama nkjúhun xi cháha nk'ie nga kiekehe ko b'a kitsú naaha:

—Ji ntína, ¿á b'a kin'ekohoni? Na'mihi ko an ni xi nkjún tímani nga tbinchisjáihí.

⁴⁹ B'i kitsú Jesu:

—¿Á an tbinchisjáihíní? ¿A najmi yanú tsa ni'yaha na'mina tjíhin nga kúatejña?

⁵⁰ Tunga najmi kamankjihín ra ni xi kitsú Jesu. ⁵¹ As'ai kits'óyako ngáha xi cháha Nazaret ko kint'één tehentehe. Ko naaha y'ejñajin animaha ngayjee ni xu'bi. ⁵² Jesu tu nku kisáhá nga kama ng'ayá ko 'yún kama nkjink'un sa. Kisasihin Ntíaná Ntíu ko xuta ta kisasihin.

B'i ts'in y'énijmí Jua Bautista

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

3 Nk'ie nga tjihin t'ion nú nga tibatéx-uma nda títjun Tiberio Cesar, ko Poncio Pilato tjihin xá ante Judea, ko Herode Atipa tjihin xá ante Galilea, ko Felipe xi nda nts'e maha Herode tjihin xá ante Iturea ko ante Trakonite, ko Lisania tjihin xá ante Abilinia, ² ko Ana ko Caifa xi já na'mi k'akuhu xuta xi ntje Israel tjehe ra, kui nistjiun Jua xi ntíhí Zacaria maha kint'é ntaha Ntiana nk'ie nga tjña ante kixiu. ³ As'ai kikjatsú'ba Jua ngayjee andai ntaje Jordan ko y'énijmíhí xuta nga tjihin nga ngjuaik'jáha ra animaha nga saténtá, tu xi kama ndyjat'aha ra ngatitsuhun.

⁴ B'a kama xi nkú ts'in y'et'a éhen Ntiana nda profeta Isaia:

Tínu'yá ntaha nku nda xi tikjintáya ante kixiu:

“T'endo niyáha Ntiana. Tjen naxuu niyáha.

⁵ Ngayjee xunká xi tjin xincháha ninte, ko ngayjee ante ng'aya xi tjin n'e sunya. N'e naxu niyá tsitin xi tjin, ko n'e sunya niyá xi nk'ajnu nk'at'a.

⁶ Ko ngayjee xuta asunntee skue xi nkú ts'in ts'ínk'ankiná Ntiana.”

⁷ Kinchjako Jua xuta xi nibak'uhun, xi mjehe nga saténtá:

—Já ch'onk'un xi b'a k'un! ¿Yá xi b'a kitsúnuu nga kujyúhuu kjuakjahan Ntiana xi ja tjen tiña? ⁸ Tu sahá n'oo ni xi kuakúchji nga ja tsankinch'aha ruu animanuu. Najmi tu b'a katsú animanuu: “Ntjehe Abraham ñá”, tsa kujixiún. At'aha an b'a tixinnuu nga santaha kui ndjiói Ntiana kama ts'ín ma ntjehe Abraham. ⁹ Icho ja tjña nda nd'ai nga kuate kjamaha yóo. Kui nga ngayjee yá xi najmi nda tu xi tsjáha, kui xi stísun ko chjanik'ajin ajin nd'íu.

¹⁰ As'ai b'a kitsú xuta nga kingjásjaiya-ha Jua:

—¿Mí ni xi tjihin nga n'ei jin?

¹¹ B'a kitsú Jua:

—Xi tjñaha jo chinka ndju, katsjáha xi najmi tjihin. Ko xi tjihin nichine, b'a ta kats'in.

¹² Ta j'ai k'ua já xi fáchjintjai ch'a nga ts'ínxát'aha já Roma tu xi saténtáha ko b'i incha kitsú:

—Ji nda maestru, ¿mí nihi xi n'ei jin?

¹³ B'i kitsú Jua:

—Najmi tu bitjatúhuu nga chj'achjú xi nkú nga ts'in tjña.

¹⁴ Ko k'ua já jun ta kingjásjaiyaha:

—Ko jin, ¿mí nihi xi n'ei?

B'i kitsú Jua:

—Najmi tu ch'a chju'a kjuayúhuun ni xi tjihin ko najmi tu chjaninóho tsa mí nihi, tsa tu xi b'a ts'in sakúhunu tōon. Tsjo katumanuu xi nkú nga tjin tíma chjínuu.

¹⁵ Ngayjee xuta tu tjincha basehé ko b'i ngján incha kitsú nga kits'ínkjink'un: “Kutsa kuihí Jua xi kits'in nibá Ntiana.”

¹⁶ Tunga b'ihí kitsú Jua nga kinchjakoyje xuta:

—An ntánijua tibatentákothonuu, tunga kjuafihí nku xi yún nk'a tjen sa, xi ndahachí najmi tsuhuna tsa kjenndáya n'úhu ntéhe. Kui xi Espiritu Santo ko nd'í kuaténtákothonuu. ¹⁷ Kui xi nkú joyaha nda xi ts'in chuhun tuniñu. Ja kjiya ntsja yá xi ts'in chunkohō ra tuniñuhu, tu xi ts'ínkj'a f'axíhin tuniñu ko xin ts'ínkj'a tjabaha. As'ai kjuátjo tuniñu ni'ya njíhi, ko k'uéti tjabaha ajin nd'í xi najmi ta kamaha ra kuayáyaha.

¹⁸ B'a ts'in kinchja Jua, ko nkjin sa k'ái kjuatéxuma xi kitsjáha xuta nga y'énijmí én nda tsuhu Ntiana. ¹⁹ Ko ta kinchjatiko nda rei Herode Antipa, at'aha na Herodia tjñako, kui xi chjuúhun Felipe xi nda nts'e maha Herode, ko ngat'aha ya ngayjee ni ch'onk'un xi kits'in Herode. ²⁰ Tunga ngatentee ni ch'onk'un xi kits'in Herode y'ésun saha xu'bi. Nubayá kits'ínkjás'en Jua.

B'i ts'in kisaséntá Jesu*(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)*

²¹ Kó ni xi kama nk'ie nga tísaténtá ngatentee xuta, ta kisaséntá Jesu. Nk'ie nga tínchjako Ntíaná, tsix'á nk'a ján ²² kó nibajenne chji chjihí Espiritu Santo xi nkú joyaha chutuju. Kó kinu'yá nk'a ján nku nta xi b'i kitsú:

—Ji Ntína, tjona ji. Tsjo nkjún mana ji.

Kui xu'bi ntje xi y'aha ra Jesu*(Mt. 1:1-17)*

²³ Katé ra nú tjihin Jesu nk'ie nga kik'atuts'ihin xaha. Kui xi ntíhi Kuse kitsú xuta. Kuse, kui xi ntíhi Eli. ²⁴ Eli, kui xi ntíhi Matat. Matat, kui xi ntíhi Levi. Levi, kui xi ntíhi Melki. Melki, kui xi ntíhi Jana. Jana, kui xi ntíhi Kuse. ²⁵ Kuse, kui xi ntíhi Matatia. Matatia, kui xi ntíhi Amos. Amos, kui xi ntíhi Nahum. Nahum, kui xi ntíhi Eslí. Eslí, kui xi ntíhi Nagai. ²⁶ Nagai, kui xi ntíhi Mat. Mat, kui xi ntíhi Matatia. Matatia, kui xi ntíhi Semei. Semei, kui xi ntíhi Jose. Jose, kui xi ntíhi Juda. ²⁷ Juda, kui xi ntíhi Joana. Joana, kui xi ntíhi Resa. Resa, kui xi ntíhi Zorobabel. Zorobabel, kui xi ntíhi Salatiel. Salatiel, kui xi ntíhi Neri. ²⁸ Neri, kui xi ntíhi Melki. Melki, kui xi ntíhi Adi. Adi, kui xi ntíhi Cosam. Cosam, kui xi ntíhi Elmodam. Elmodam, kui xi ntíhi Er. ²⁹ Er, kui xi ntíhi Josue. Josue, kui xi ntíhi Eliezer. Eliezer, kui xi ntíhi Jorim. Jorim, kui xi ntíhi Matat. ³⁰ Matat, kui xi ntíhi Levi. Levi, kui xi ntíhi Simeon. Simeon, kui xi ntíhi Juda. Juda, kui xi ntíhi Kuse. Kuse, kui xi ntíhi Jonan. Jonan, kui xi ntíhi Eliakim. ³¹ Eliakim, kui xi ntíhi Melea. Melea, kui xi ntíhi Mainan. Mainan, kui xi ntíhi Matata. Matata, kui xi ntíhi Natan. ³² Natan, kui xi ntíhi David. David, kui xi ntíhi Isai. Isai, kui xi ntíhi Obed. Obed, kui xi ntíhi Booz. Booz, kui xi

ntíhi Salmon. Salmon, kui xi ntíhi Naason. ³³ Naason, kui xi ntíhi Aminadab. Aminadab, kui xi ntíhi Aram. Aram, kui xi ntíhi Esrom. Esrom, kui xi ntíhi Fareş. Fareş, kui xi ntíhi Juda. ³⁴ Juda, kui ntíhi Jacob. Jacob, kui xi ntíhi Isaac. Isaac, kui xi ntíhi Abraham. Abraham, kui xi ntíhi Tare. Tare, kui xi ntíhi Nakor. ³⁵ Nakor, kui xi ntíhi Serug. Serug, kui xi ntíhi Ragau. Ragau, kui xi ntíhi Peleg. Peleg, kui xi ntíhi Heber. Heber, kui xi ntíhi Sala. ³⁶ Sala, kui xi ntíhi Cainan. Cainan, kui xi ntíhi Arfaxad. Arfaxad, kui xi ntíhi Sem. Sem, kui xi ntíhi Noe. Noe, kui xi ntíhi Lamec. ³⁷ Lamec, kui xi ntíhi Matusalen. Matusalen, kui xi ntíhi Enoc. Enoc, kui xi ntíhi Jared. Jared, kui xi ntíhi Mahalalel. Mahalalel, kui xi ntíhi Cainan. ³⁸ Cainan, kui ntíhi Enos. Enos, kui xi ntíhi Set. Set, kui xi ntíhi Adan. Adan, kui xi ntíhi Ntíaná.

B'i ts'in kits'in nganaha Jesu ndanindoo*(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)*

4 Kitsejihin ra Jesu Espiritu Santo nk'ie nga nibaha ntáje Jordan, kó Espiritu Santo ngjikohó ante kixiu. ² Yo y'ejna yachán nistjin kó ndanindoo kikjut'ayák'uhun. Najmi chumi nihi xi kikjine ngayjee nistjin xu'bo. Askahan kama bjohó. ³ As'ai b'i kitsú ndanindoo nga kinchjako Jesu:

—Tsa kjuaxi nga ji xi Ntíhi Ntíaná, b'a t'ihin ndjioi nga ninkuan katuma.

⁴ B'i kitsú Jesu:

—B'i ts'in tjit'a xujun éhen Ntíaná: “Najmi nku tutu ninkuon xi ts'in nga b'entu tik'un xuta.”

⁵ As'ai ngjikohó ndanindoo nku asuntu tjenki nk'a. Kutjuhú yo tsakúyjehe má batéxuma já rei xi tjin asuntee ⁶ kó b'a kitsúhu:

—Ts'inkjas'eheh nga kuatexumaihi ngayjee naxinantá xu'bi kó kjuachánka xi tjihin. At'aha an kik'aina kó tsjaha

xi kama mjena nga tsjaha. ⁷Tsa ku^{is}inkunch'int'aní nga chankjún^{ní}, kama ts'i ngayjee niu.

⁸B'i kitsú Jesu:

—B'a ts'in tjít'a éhen Nt^{ianá}: “Chankjún Nt^{ianá}, kui xi Nt^{iahí} maha ko nkuhú kui ku^{inú}yá'éfhin.”

⁹As'ai ngikohó ndanindoo nanki Jerusalen. Kits'in s'esun má 'yún nk'aha ninku ko b'a kitsúhu:

—Tsa kjuaxi nga ji xi Nt^{ihí} Nt^{ianá}, ch-janik'anki yjohi. ¹⁰At'aha b'a títu xujun éhen Nt^{ianá}:

Nt^{ianá} k'uéxá ntítsejehe xi má nga kúhin ko kuasehi.

¹¹Kjésintjenya ntsjahi tu xi ndaha nku ndjio najmi saténkihi tsukui.

¹²B'i kitsú Jesu:

—Ko b'a ta ts'in tjít'a éhen Nt^{ianá}: “Najmi tu ji chjut'ayák'uin Nt^{ianá}, kui xi Nt^{iahí} maha.”

¹³Nk'ie nga jet'aha ndanindoo ngayjee ni xi kikjut'ayák'unkohó Jesu, as'ai ngji t'axihin chuba nistjin.

B'i ts'in kik'atuts'ihin xáha Jesu

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴As'ai kik'óya ngáha Jesu ante Galilea nga kitsejihin ra Espiritu Santo, ko ngayjee xuta xi tjín tiña yo nda ts'in kinchjanimiyaha ra. ¹⁵Tsakúya xki ni'ya sinagoga xi tjín yo, ko ngayjee xuta nda ts'in kikiehe.

B'i ts'in najmi kin'ekjáfhin Jesu

(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

¹⁶As'ai tsichu nanki Nazaret má nga kama chá. Nku xuatú tjihin jas'en ni'ya sinagoga xi nkú ts'in tjíña niyáha. Yo kits'inya éhen Nt^{ianá}. ¹⁷Kik'aihi xujun éhen Nt^{ianá} xi y'é't'a nda profeta Isaiá. As'ai kikjexínka xujun ko kisakúhu má nga b'i ts'in tjít'a:

¹⁸Espirituhu Nt^{ianá} tjíñajinna at'aha Nt^{ianá} kitsjá xána,

tu xi k'uenijmíhi ra xuta x'an én tsetse xi nda tsu.

Nt^{ianá} kits'in nibána,

tu xi xinyaha ra xuta xi kjintuyá'yún nga kama ndáhi,

nga kjex'ánkia tunkun xuta ka,

nga ts'in ndáhi xuta xi un tíbehe,

¹⁹ko nga k'uenijmíhi xuta nga nd'ai kuakúchji Nt^{ianá} kjuandaha.

²⁰As'ai kingjálkjoya ngáha xujun ko kitsjáha nda xi basehe ni'ya sinagoga. Y'ejña. Ngayjee xuta xi tjíntu yo tu nku tsasentáha ra. ²¹As'ai b'i kitsú nga kinchja:

—Nd'ai nginkun kuitjusun éhen Nt^{ianá} xi kuanu'yó ei.

²²Ngayjee xuta nda ts'in kinchjayane Jesu ko incha kama nkjúhün ra én tsjo tsu xi tsitju ts'a. B'i ngján b'a incha kitsúhu xinkjín:

—¿A najmi kuihi ndai xi ntíhi Kuse?

²³B'i ta kitsú Jesu:

—Be nga b'a kuixinnú xi nkú tsu én xi nchja xuta: “Ji nda chjinenki, ji ma tjun n'enkihi yjohi”, ko ta be nga b'a kuixiún: “Ni xi kinu'yái nga kin'ei Capernaum, kui nihi xi ta n'ei ei nankihi.”

²⁴Ko b'i ta kitsú:

—Kjuaxi ni xi tíxinnu. Ndaha nku nda profeta najmi nda ts'in n'ekjáfhin nankihi. ²⁵Kjuaxi nga nkjin maha jminchjín xi ja k'ien x'ihin xi tjín Israel nistjin nga y'ejña nda profeta Elia, nk'ie nga kis'echjá nk'a ján nga najmi ta kik'aha ts'í jan nú masen tjihin ko nk'ie nga tu xí chánkahá kjintía xi kis'e ngayjee asunntee. ²⁶Ndaha tsa b'a kama, tunga najmi kin'ekjésehé ra ndaha nku jminchjín xi ja k'ien x'ihin xi tjín yo, nku tutuhú tachjuún xi ja k'ien x'ihin xi y'ejña Sarepta, nanki xi tiña maha nanki Sidon. ²⁷Ko ta nkjin maha xuta xi k'uhün ch'in fentujnu xi tjín Israel nistjin nga y'ejña nda profeta Eliseo, tunga ndahá nku najmi kama

nkihi, nku tutuhú Naman, nda xi ante Siria nibáha.

²⁸ Nk'ie nga incha kint'é ni xu'bi, ngayjee xuta xi tjintu aya ni'ya sinagoga tu ni xi kama kjahán ra. ²⁹ As'ai incha tsintjen ko kik'onsje Jesu natsin nantjo. Incha ngjiko santaha má nk'antjaihi asuntu tjenki xi kamandasún nankiu, tu xi yo kjaníkj'antjaihi. ³⁰ Tunga j'ajin masehén ra Jesu xuto nga ngji.

B'i ts'in kits'in ndaihi Jesu nku nda xi tjñajihin nku ndaninda

(Mt. 1:21-28)

³¹ As'ai ngji Jesu nanki Capernaum, nanki xi tjñajihin ante Galilea. Yo tsakúyaha xuta éhen Ntíaná nga nistjin nkjún. ³² Kama nkjúhun xuta xi nkú ts'in tsakúya, at'aha kinchja xi nkúhu tsa xá tjihin. ³³ Ko aya ni'ya sinagoga xi tjña yo kab'ejñajihin xuta nku nda xi tjñajihin nku ndaninda. Kui xi 'yún nkjún kikjintáya nga b'i kitsú:

³⁴ —Ji Jesu xi nibáhani Nazaret, ¿mí nihi xi tjínkoni? ¿Á ja kjúái n'ekjeheni? Bená yáha ji. Ji xi ntúhi Ntíaná.

³⁵ Tunga ndjáhá kinchjako Jesu ndanindoo:

—Xu sin n'ei ko titjusjejihin ndo!

As'ai ndanindoo kikjaníkj'a ndo t'anankiu nginkun ngayjee xuta ko najmi kits'in'uhun nga tsitjujihin. ³⁶ Tu ni xi kama nkjúhún ra ngatentee xuta ko b'i ngján kingjásjaiyaha xinkjin:

—¿Mí én chánkaha xu'bi? Tjihin nga'yún ndo nga batéxumaha jánindoo ko nt'é'éhen nga m'osje.

³⁷ Ngayjee ante xi tjín tiña yo tu xi kichubanijmíyahá ni Jesu.

B'i ts'in kits'innkihi Jesu na nch'yaha Pedro

(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ As'ai tsintjen Jesu ko tsitju ni'ya sinagoga nga ngji ni'yaha Simon. Kui chubo ch'in kjijnako na nch'yaha Simon.

Tu xi tímahá ra ch'in ko b'a kik'ihin Jesu tsa ts'innkihi tachjúun. ³⁹ As'ai kingjénstenne Jesu tachjúun ko tsanka tjennki ch'iun. Kindyjajihin ch'iun ko tjen'yún tsintjehén nga kitsjáha nichine xi tsichusehe.

B'i ts'in kits'innkihi Jesu nkjin xuta un

(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Nk'ie nga ja ngjintjai ts'ú, ngayjee xuta xi tjihin xuta un xi kj'ai kj'ai ch'in xi k'uhun, kui xi incha j'aikoho Jesu ko Jesu kingjenne ntsja nga nkúnku xuta un ko kits'innkihi. ⁴¹ Ko nkjin ta maha xuta xi tsitjujihin jánindoo. B'a kitsú jánindoo nga kikjintáya:

—Ji xi Ntíhi Ntíaná!

Tunga ndjáhá kinchjako Jesu jánindoo. Najmi kitsjantehe tsa kuinchja, at'aha incha be nga Jesu xi kits'in nibáha Ntíaná.

B'i ts'in tsitju Jesu nga y'énijmí éhen Ntíaná

(Mr. 1:35-39)

⁴² Nk'ie nga ja kama seen, tsitju Jesu nga ngji nku ante t'axín tiya. Tunga tsangisjaihi ra xuta, ko nk'ie nga incha tsichu má xi tjeheh síjña Jesu, kama mjehe nga ts'ínkasín'yún tu xi najmi ngjuaihi. ⁴³ Tunga b'ihí kitsú Jesu:

—Tjihin nga ta k'uenijmíhi xuta nantja xingisoo én nda tsuhu Ntíaná xi tsu nga Ntíaná tibatéxuma. At'aha kui xá kin'e nibáhana.

⁴⁴ Ja kamoog, ngjik'iénijmí Jesu éhen Ntíaná xki ni'ya sinagoga xi tjín ante Judea.

B'i ts'in kinchjaha Jesu ja ni'yakuyá xi tjuhun

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

5 Nku niyá nk'ie nga síjña Jesu andai ntáchak'un xi 'mi Genesaret, j'aitsenéhe ra xuta xi mjehe kuasínñjuhu éhen Ntíaná. ² Kikie Jesu jo tsutsu xi

kjintu tiya andai ntáchak'uun, at'aha ja kabitujen já tsuba tjiõ nga tfincha bané na'yaha. ³As'ai jas'en Jesu nku tsutsu, yá xi ts'e Simon, ko tsankihí nga ts'in t'axín ichí tsutsuu andai ntáchak'uun. Y'ejnaya Jesu yoo nga tsakúyaha xuta éhen Ntíaná.

⁴Nga ja kamaha nga kinchja, as'ai kinchjako Simon:

—T'inkoi tsutsuu má nankaha ntáchak'uun. Yo chjanik'jo na'yanuu tu xi sakúhunuu tjiõ.

⁵B'a kitsú Simon:

—Ji nda maestru, nku nistjen kamjei na'yaní. Ndaha nku tjiõ najmi kafit'aní. Tunga jihí xi b'a tábixín, kui nga kfin kjanik'áhana na'yoo.

⁶Nk'ie nga ja b'a kits'in jóo, tu ni xí nkjihín tjiõ kisakúhu nga santaha xí mjehé stíya na'yaha. ⁷As'ai kinchjaha já xinkjín xi tfincha tsutsu xinkuu tu xi kjuaisinkoho ra. J'ai jóo ko kits'intse susun nga joõ tsutsuu ko ichí mahá ndyaha nga ngjuajinní. ⁸Nk'ie nga kikié Simon Pedro niu, tsasinkunch'in nginkun Jesu ko b'a kitsúhu:

—Ji Nda Ntia, t'ejnani, at'aha xi nkúhu an, ngatitsuhún ts'ian.

⁹B'a kitsú at'aha kitsankjún Simon ko ngayjee já xi tjenkoho tu ngat'aha tjiõ nkjún xi kisakúhu. ¹⁰B'a ta kamaha Santiago ko Jua xi jáha Zebedeo maha, xi ta tjenko Simon. Tunga b'ihí kitsú Jesu nga kinchjako Simon:

—Najmi tu binkjuin. Nd'ai ch'atuts'ihin ri nga xuta nubai.

¹¹Nk'ie nga incha j'aiko tsutsuu andai ntóo, incha y'éntuyje ni xi tjihin yo ko kitsjennkihí Jesu.

B'i ts'in kits'innkihí Jesu nku nda xi k'uhun ch'in fentujnu

(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹²Ni xi kama, nk'ie nga tjina Jesu nku nanki ichí xi tjin yo, tu j'aihí nku nda xi k'uhun ch'in fentujnu. Nk'ie nga kikié

Jesu, tsasinkunch'int'aha ko kinchjantjai yjoho:

—Ji nda maestru, tsa ji xi mjehi, kama n'e jení nga chjuxinní ch'in xi k'unna.

¹³As'ai kingjenne ntsja Jesu nda uun ko b'i kitsúhu nga kits'inko:

—Mjena. Katuma jei.

Ta kuihi chubo tsitjuxihin ch'ihin ndo.

¹⁴As'ai b'i kitsúhu Jesu ndo:

—Ji, najmi tu ch'a xi 'miyaihi. T'ihinkuchjihí yjohi nda na'miu ko tjein chje xi nkú ts'in y'ejna Moise at'aha ja kama jei, tu xi skue kixihi xuta nga ja kamanda ngáhani.

¹⁵Ndaha tsa b'a tsu Jesu, tunga tu sahá 'yún kiya sa. Nkjin nkjún xuta xi faisehe tu xi kuasinnjuhu ra ko tu xi kama nkihí ra, at'aha ch'in k'uhun. ¹⁶Tunga máha Jesu, ante kixi xi tjin yo fi nga fi t'axín. Yo kinchjako Ntíaná.

B'i ts'in kits'innkihí Jesu nku nda xi najmi ma fi

(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷Nku nistjin nk'ie nga t'bakúya Jesu, yo ta kab'entu já fariseo ko já xi bakúya kjuatexumoo xi nibaha nga ngú-suhun ante Galilea, ante Judea ko nanki Jerusalem. Kis'ejna chji nga'yuhun Ntíaná ajihin Jesu nga kits'innkihí xuta un kui chubo. ¹⁸Tu j'aihí k'ua já xi kab'anganki nku nda nga kjisun nachahan, xi najmi ma fi. Mjehe jóo nga kjuas'enko nda uun aya ni'yoo ko ngjuajna nginkun Jesu kai. ¹⁹Tunga najmi kisakú niyáhá ra xi nkú ts'in kjuas'enkoho, at'aha katsehe xuta yo. Kui nga incha ngijaynuhu nk'a ni'yoo ko incha kikjexín nku te ni xi kjinehe ni'yoo. Yo kits'in nibájen nda uun nga kjiya nachan ts'ihin ra. Kits'in nibájen santa nkúhu nga j'aingjájna kamasehen ayoo xi tjeen nginkun Jesu.

²⁰Nk'ie nga kikié Jesu nga s'ejihin jóo yáha kui, as'ai kinchjako nda uun:

—Ji nda xinkjían, ja kama ndyjat'ahi ngatitsuhin.

²¹ As'ai kik'atuts'ihin já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo nga b'i ts'in kits'innkjink'un: “¿Yá ndaha xu'bi? Najmi tibenkjún Ntíaná nga b'a ts'in tinchja. At'aha nku tutuhú Ntíaná xi maha ts'indyjat'aha ngatitsuhun xuta.”

²² Tunga kamankjihín ra Jesu ni xi tíncha ts'innkjink'un jóo. As'ai b'i kitsúhu:

—¿Á b'a ts'in tén'enkjín'uhunnu? ²³ ¿Má éhen xi 'yún naxu tjen xi kama xihin ndo? ¿A: “Ja kama ndyjat'ahi ngatitsuhin”? ¿A ra: “Tísintjein ko títutjai”? ²⁴ Tunga mjehéna nga choo nga Ntíhi Ndax'iun tíjña ngajoho Ntíaná asuntej xi má nga kama ts'indyjat'aha ngatitsuhun xuta.

As'ai b'i kitsúhu nda xi najmi ma fyu:

—Ji tinchjako. Tísintjein, chjúbéi nachahin ko t'in ngáhani ni'yahi.

²⁵ As'ai nginkun ngatentee xuta tjen'yún tsisintjehén nda uun, jakj'á nachan xi kjiñnasun ko tít'sintsjo ts'ihin ra Ntíaná nga ngji ngáha ni'yaha. ²⁶ Kama nkjühun ngayjee xuta ko kits'intsjoho Ntíaná. Tu ni xi kitsankjühún nga b'i incha kitsúhu xinkjin:

—Kjuankjún xi kjuaxihi kuayaá nd'ai.

B'i ts'in kinchjaha Jesu Levi

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷ Nk'ie nga ja kama, as'ai tsitju Jesu ko kieke nku nda xi fáchjintjai ch'á nga ts'inxát'aha já Roma, xi Levi 'mi. Kui xi kab'ejna ante má nga fáchjintjai ch'á. Jesu b'i kitsúhu:

—Tsjénnkiní.

²⁸ As'ai tsisintjen Levi, y'éntuyje ni xi tjihin yo ko kitsjennkíhi Jesu. ²⁹ Ni'yaha Levi kits'ihin Jesu nku s'í chánka ko nkjin nkjún já xi fáchjintjai ch'á nga

ts'inxát'aha já Roma ko kj'ai sa xuta kab'entut'áko ho yámixoo. ³⁰ Tunga já fariseo ko já chjine'éhen kjuatéxumoo b'a incha kitsúhu já ni'yakuyáha Jesu nga y'ésiko:

—¿Á já xi fáchjintjaihi ch'á ko já xi najmi naxu ts'intjusuhun kjuatéxumoo tíchineko honu ko t'yukohonu?

³¹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Xuta xi uhun machjéhen já chjinenki, najmi xi ndaha. ³² Najmi xuta xi naxu ts'intjusun kjuatéxumaha Moise jái nchjaha, xuta ngatitsun ní jái nchjaha tu xi ngjuaikj'áha ra animaha.

B'i ts'in kitsúya Jesu nkjé tjihin nga k'úentu kjintía xuta ni'yakuyáha

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ As'ai b'i incha kitsúhu jóo Jesu:

—Nkjín niyá b'entu kjintía ko nchjako Ntíaná já ni'yakuyáha Jua Bautista, ko b'a ta ts'in já ni'yakuyáha já fariseo. Tunga máha xi ts'i, incha kjine ko 'bi.

³⁴ B'i kitsú Jesu:

—¿A mahá b'entu kjintía xuta xi tjin-tujín nku s'í kjuabixan nk'ie nga tíjñajin saha nda bixoon? ³⁵ Tunga kuichúhú nistjin nga chj'úaha nda bixoon. Nk'ie nga kuichú nistjin xu'bo, nk'iehé nga k'úentu kjintía.

³⁶ Ko b'i ts'in ta y'éjña chubayaha:

—Najmi tjin xi batet'a nku te najyun tsetse ko b'estit'áko ho nku najyun chá. Tsa b'a ts'ín, najmi tu nku najyun tsetse batsun. Ta najmi b'akjáha xinkjin najyun nga s'estiya. ³⁷ Ko ta ndaha najmi ch'á binchá binu tsetse nku tsa tjabaxín chá. At'aha binu tsetse kjetiya tsa tjabaxín ch'óo. As'ai fi ndzjo binu ko batsún tsa tjabaxín. ³⁸ Kui nga tsa tjabaxín tsetsehé xincháha binu tsetse.

³⁹ 'Ko najmi tjin xi 'bi binu chá, tsa tu sa binu tsetsehé ts'ín mje ngá. At'aha b'a tsu nga xi ch'óo xi 'yún nda.

**B'i ts'in kinchjanijmíyaha
Jesu nistjin nkjúun**

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

6 Nku xuatu tifa Jesu má nga tjintje tuniñu. As'ai já ni'yakuyáha incha kikje'yún tuniñu ko incha kits'intjiya ntsja nga kikjine. ² As'ai k'ua já fariseo b'a kitsúhu:

—¿Á ni xi tijná nkjúhun ra kjuatéxumoo nga nistjin nkjúun tín'ehenu?

³ B'i kitsú Jesu:

—¿A najmi kjehé n'eyo má nga jtí'ta ni xi kits'in David nk'ie nga kama bjohó kui ko já xi tjenkoho? ⁴ Jas'en ante nkjúhun Ntjaná ko kikjine ninkuan nkjún xi tjintu yo, ni xi tu já na'miu ma kjinehé. Kikjine niu ko ta kitsjáha já xi tjenkoho.

⁵ Ko b'a ta kitsúhu:

—Ntíhi Ndax'jun batéxumaha santaha ko nistjin nkjúun.

**B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku
nda xi ch'ihin ntsja**

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Ni xi kama nga kj'ai xuatu ngáha, jas'en Jesu ni'ya sinagoga ko tsakúya. Yo ta kab'ejná nku nda xi ch'ihin ntsja kixi. ⁷ Já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo kikuntá 'ma Jesu, tu xi skuéhe tsa ts'innkihi ndo nga nistjin nkjúun ko b'a ts'in sakúhu ra má tindyajihin Jesu. ⁸ Tunga behé Jesu ni xi tijncha ts'innkjink'un jóo. As'ai kinchjako nda xi ch'ihin ntsja:

—Tisintjein ko tisinjnái yo kamaseen.

Tsintjen ndo ko tsasinjná kamaseen.

⁹ As'ai b'i kitsúhu jóo:

—Nku ni kuasjáyanuu. ¿Mí nihi xi ma n'e nga nistjin nkjúun? ¿A ma n'e ni xi nda, a ra ni xi najmi nda? ¿A ma n'ek'anki xuta, a ra ma n'ek'ien?

¹⁰ As'ai tsasehe ngayjee já xi kabinchandáhi ko b'i kitsúhu nda xi ch'ihin ntsja:

—Tjentei ntsai.

B'a kits'in ndo ko kamanda ntsja. ¹¹ Tunga máha já xu'bo, tu ni xi kama kjahan ra ko b'i ngján kinchjanijmíyakoho xinkjín mí nihi xi kama ts'ihin Jesu.

**B'i ts'in kitsjá xáha
Jesu já postru xi te joo**

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹² Kj'ai nistjin ngáha ngji nchjako Ntjaná Jesu má tijná nku asunntu tjenki. Nku nistjen kik'aha yo nga kinchjako Ntjaná. ¹³ Nk'ie nga ja kama ndzjeen, kinchjaha xuta ni'yakuyáha. Te jo maha já xi j'ájin. Já postru kitsúhu jóo.

¹⁴ Kui xu'bi já te jo xi j'ájin Jesu: Simon, xi kitsjá j'áhin nga ta Pedro k'úin, ko Andre, xi nda nts'e Pedro maha, Santiago, Jua, Felipe, Bartolome, ¹⁵ Mateo, Toma, Santiago xi ntíhi Alfeo, Simon xi mako já xi mjehe ts'in ndáhi naxinantá Israel, ¹⁶ Juda xi ntíhi Santiago, ko Juda Iscariote ya xi askahan kits'inkjas'en Jesu.

B'i ts'in kama njakúnehe xuta Jesu

(Mt. 4:23-25)

¹⁷ As'ai nibajenko Jesu jóo ko j'ai sinjña'yún nku ante sunya. Yo kama njakú nkjin xuta ni'yakuyáha ko nkjin nkjún xuta xi nibaha ngayjee nanki xi tjin ante Judea ko xi tjin andáhi nanki Jerusalem ko ante xi tina maha nanki Tiro ko nanki Sidon. Kui xi j'aisinñjuhu Jesu ko tu xi kama nki yaha ra xi k'uhun ch'in. ¹⁸ Ko xuta xi un tibehe nga tjintujihin janindoo ta kama ndáhi. ¹⁹ Ngayjee xuta mjehe nga ts'ínko Jesu, at'aha nga'yún xi bitjujihin. Kui nga'yún xi ts'innkikoho ra ngayjee xuta.

**B'i ts'in kitsúya Jesu yá xutaha xi
nda tjin ts'e ginkun Ntjaná**

(Mt. 5:1-12)

²⁰ As'ai tsasehe Jesu xuta ni'yakuyáha ko b'i kitsúhu:

—Á b'a nda tjihin ts'ajun xi najmi tjin-
nyu kjuanchiná xi kama 'yún k'un, at'aha
jun xi tintsúbajiuun má batéxuma Ntíaná.

²¹ Á b'a nda tjihin ts'ajun xi tíma bjo-
honyu nd'ái, at'aha jun xi k'uanki kama
ngáhanuu.

'Á b'a nda tjihin ts'ajun xi tích'ihinu
nd'ái, at'aha jun xi chajnu ngáhanu.

²² Á b'a nda tjihin ts'ajun xi ts'ín un-
kiehenu xuta, nk'ie nga najmi sasíhin
jun xuta, nk'ie nga ch'on kuitsunuu
ko nga kuinchjayanenu xi nkú joy-
aha tsa jun xi ch'onk'un at'aha Ntíhí
Ndax'iun yjankiu. ²³ Tsjo katumanuu kui
nistjiun ko katsejfhinnuu kjuatsjo, at'aha
'yún tse chjí xi n'ekjóhooon ndjiojmi ján.
At'aha ntje cháha xuta xu'bo b'a ta ch'on
kits'ihin já profeta xi kis'e nistjin nk'ie.

²⁴ Tunga nima rú n'ehenu xi nchinó,
at'aha ja t'n'ekjóhooon kjuatsjonuu.

²⁵ Nima rú n'ehenu xi kitse sisinnuu
nd'ái, at'aha kama bjo ngáhanuu.

'Nima rú n'ehenu xi tíchajnu nd'ái,
at'aha k'úé nusin nusinnuu ko ch'íú.

²⁶ Nima rú n'ehenu nk'ie nga nga-
tentee xuta nda ts'ín kuinchjayanenu,
at'aha b'a ta nda ts'ín kinchjayane ntje
cháha xuta xu'bo já profeta tsank'á xi
kis'e nistjin nk'ie.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nkú n'ekaá xi ch'on títs'inná

(Mt. 5:38-48; 7:12)

²⁷ Tunga máha jun xi t'basinñjúnú,
b'a tíxinnuu. N'etjó xuta kontrānuu.
Nda n'ohó xuta xi unkienuu. ²⁸ Xi
ch'on kuitsunuu, nda t'ihuun. Nk'ie nga
chubakoo Ntíaná, chubantjo xuta xi
ch'on títs'innuu. ²⁹ Tsa tjin xi k'onjihin
nku tsahi, tjeihin ko xinkuu. Ko tsa tjin
xi kj'é'ahi chinkantsjahi, tjennteihi nga
katjiko ko chinkahi. ³⁰ Tu yáhá ni xi
kuankihi tsa mí nihi, tjeihin. Ko tsa tjin
xi ngjuaiiko ni xi ts'i, najmi tu ji n'enisihí
ri. ³¹ Xi nkú ts'ín mjenuu nga n'enuu, b'a
ta n'ohó xuta xi kj'ai.

³² Tsa n'etjó xi tjohe jun, ¿mí kjuan-
daha xi t'n'o? Santaha ko xuta ngatitsu-
un b'a ta ts'ín tjohe xinkjín. ³³ Ko tsa nda
n'ohoo xi nda títs'innuu, ¿mí kjuandaha
xi t'n'o? Santaha ko xuta ngatitsuun b'a
ta incha ts'ín. ³⁴ Ko tsa n'ekienyohoo xi
behe k'un nga tsjá ngajoya ngáhanuu,
¿mí kjuandaha xi t'n'o? Santaha ko xuta
ngatitsuun ts'ínkienyahá xinkjín ko kuyá
ngajoya ngáha.

³⁵ Tunga máha jun, n'etjó xuta kon-
trānuu, n'ohó ni xi nda, ko n'ekienyo
nga najmi tu chuyó tsa k'uai ngajoya
ngáhanuu. B'a ts'ín tse chjí n'ekjáihi
ruu ko kuichúmo ntíhí Ntíaná xi tíña
nk'a ján. At'aha kui xi nda ts'ínko ndaha
tsa xi ch'onk'uun ko xi najmi tsjáha
máb'achjíhi nga nda t'n'eko. ³⁶ Kui nga
katuma nimahanuu xuta xingisoo xi nkú
ts'ín Na'minnuu ma nimahá xuta.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga najmi n'ek'anjiá jé xuta

(Mt. 7:1-5)

³⁷ Najmi tu n'ek'anjiu jé xuta
xi kj'ai. B'a ta ts'ín Ntíaná najmi
ts'ínnijénuu. Najmi tu n'ohoo kjuá
xuta xi kj'ai. B'a ta ts'ín Ntíaná najmi
ts'ínnuu kjuá. N'endyat'o ko Ntíaná
ta ts'ínniyat'anuu. ³⁸ Tjon ko Ntíaná
tsjá sisinnuu. Ts'íntse susun ko xí
k'uétsujneyáhá tsanuu. Xí ngjuai
ndzjontjáhi kama. Chubá xi n'e
chjón nga k'uo, ta kui xi k'uachubako
ngáhanuu Ntíaná nga tsjánuu.

³⁹ Ko b'i ta ts'ín tsakúya Jesu nga y'éjña
chubaya:

—¿A kamahá ra nku nda ka kuakú
niyáha kj'ai nda ka? ¿A najmi kuixun-
tuyáhá nku tíxa nga joo? ⁴⁰ Nku nda
ni'yakuyá najmi 'yún yankjún sa nga nda
maestruhu. Tunga nga ja kfet'aha ni xi
t'bangiya, b'a ta ts'ín kamahá xi nkúhu
nda maestruhu.

⁴¹ ¿Nkú ts'ín ji tíchasehe ri stjé xi
kjinkihí tunkun nda nts'ei nk'ie nga na-

jmi tít'sín ndzjehin yáxu'ba xi kjinki tunkuin? ⁴²Tsa najmi tíyai yáxu'ba xi kjinki ts'i, ǰnkú ts'ín b'a k'úhín ri nda nts'e: "Nda nts'é, k'uaíntení nga k'uasjénkia stjé xi kjinki tunkuin"? Tín'ei ni xi ts'ín xi tu tsjohó ra bakúchji xi nkú ts'ín benkjún Ntíana ní xi n'ení ní. N'esje mahi tjun yáxu'ba xi kjinki tunkuin, tu xi nda kama ndzjehin ri nga n'esjenki stjé xi kjinki tunkun nda nts'e.

**B'i ts'ín tsakúya Jesu
xi nkú ts'ín yaha ra xuta**

(Mt. 7:17-20; 12:33-35)

⁴³'Najmi yá tu xi nda bjaha tu xi najmi nda, ko ta ndaha yá tu xi najmi nda bjaha tu xi nda. ⁴⁴Tu xi bjaha nga nkúnkú yá tu xi tjín, kui xi bakúchji xi nkú k'un yá tu. At'aha najmi ajin na'yóo s'e tu higo ko ta ndaha najmi ajin na'yá ntsje s'e tunts-jajé. ⁴⁵Nku nda xi nda, ni nda xi tjíña-jin animaha b'asje. Nku nda xi ch'onk'un, ni ch'onk'un xi tjíñajin animaha b'asje. At'aha ni xi kitsejihin animaha xuta, kui ní nihi xi bitju ts'a.

**B'i ts'ín tsakúya Jesu yá
xutaha xi nkjink'un**

(Mt. 7:24-27)

⁴⁶'ǰá: "Nda maestru, nda maestru", t'ímihinú nga najmi t'n'ehenu ni xi t'bakuyánuu? ⁴⁷Xínyanuú yá xi nkú joyaha xi faisena ko nt'é énná ko ts'íntjusun. ⁴⁸Kui xi b'a joyaha nku nda xi nanka tsakján ko naxi y'éyanjikoho tuts'in ni'yaha nga kits'ínnda. Nk'ie nga kama 'yún ntáje, 'yún j'aik'íéhe ni'yoó. Tunga najmi j'ajniyáhá ra, at'aha naxi kamandasún.

⁴⁹'Tunga máha xi nt'é énná ko najmi ts'íntjusun, kui xi b'a joyaha nku nda xi tu asun t'anankiuhú kits'ínndasún ni'yaha nga najmi y'éyanji. Nk'ie nga 'yún j'aisatéhe ntáje ni'yoó, tu t'jen'yún tsijnehé ko tu xihí ní kis'ejna.

**B'i ts'ín kits'ínkhihí Jesu nda
musuhú nku nda jun k'aku**

(Mt. 8:5-13)

7 Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga kinch-jako xuta, as'ai ngji nanki Capernaum. ²Yo tjíña nku nda jun k'aku Roma xi tjíñaha nku nda musu xi tjo nkjúhún, xi kjiña un ko ja ma kuayáhá. ³Nk'ie nga kint'é nda jun k'aku ni xi tít'sín Jesu, kits'ínkjisehe k'ua jáchá xi tjíhín xá ajihin xuta judío, tu xi kúankihí ra Jesu nga kj'uaí ts'ínkhihí nda musuhú. ⁴As'ai incha j'aisehe Jesu ko tsankintjái nda juun nga b'a incha kitsú:

—Nda animaha ndo. Machjéhen nga kuisinkoi. ⁵At'aha t'joho xutaná ko santaha nku ni'ya sinagoga kits'ínndani.

⁶As'ai ngjiko Jesu jóo. Tunga nk'iehé nga ja incha tsichu tíña ni'yaha nda juun, k'ua já xi nda nchjakoho nda juun kits'ínkjisehe Jesu tu xi b'a kuitsuhú ra:

—B'i tít'suhi nda jun k'aku: Ji nda ntia, najmi tu n'estihí yjohi, at'aha najmi an tsuhuna tsa ni'yana kuitjás'ein. ⁷Kui kjuaha nga ta najmi kama tak'an k'júáisehera. Tu b'a tixín ní nga katumanda nda musuna, ko kamanda ndo ma. ⁸At'aha xi nkúhu an, tjíñana xi batéxumana ko ta tjínna já jun xi batexumaha. Nk'ie nga: "T'in", xihín nku, as'ai fi. Ko tsa: "Nibái", xihín k'jái, as'ai nibá. Ko tsa nku nda musuna: "N'ei kui nií", xihín, as'ai ts'ín.

⁹Nk'ie nga kint'é Jesu én xi kits'ín nibá nda juun, kama nkjúhún ko kits'ínk'ótjiya nga kinchjako xuta nkjin xi tjenko:

—Kjuaxi ni xi tixinnuu. Ndaha nku xuta xi ntje Israel t'jehen ra najmi kjee sakújinna xi b'i ts'ín s'ejihín an xi nkú ts'ín s'ejihín ndai.

¹⁰Nk'ie nga kik'óya ngáha já xi kits'ínkji nda jun k'aku, ja nda ngáha nda musu nga incha j'ai.

**B'i ts'in kits'inkj'áiyaha Jesu ntihin
nku tachjuún xi ja k'ien x'ihin**

¹¹ Nk'ie nga ja kama, as'ai ngji Jesu nanki ichí xi 'mi Nain nga tjenko ts'ihin já ni'yakuyáha ko nkjin nkjún xuta. ¹² Nk'ie nga ja tsichu tiña Jesu má nga bitjas'ehen raá nankiu, kkie nga ntí nku tutuhú nku tachjuún xi ja k'ien x'ihin tfincha fingjayanji xuta. Nkjin nkjún xuta nantia xi tjin yo xi tjenkoho tachjuún. ¹³ Nk'ie nga kkie Nda Ntjaná tachjuún, kama nimaha ko b'a kitsúhu:

—Najmi tu ch'í.

¹⁴ As'ai ngjise tiñaha kaxo ko kits'inko. Tsincha'yún já xi y'anganki kaxo. As'ai b'i kitsú Jesu:

—Ndati, ji tinchjakoho. ¡Tisintjein!

¹⁵ As'ai y'eña kutu nda xi ja ka'mee kai ko kinchja. Kits'inkjas'en ngáha Jesu ndo aya ntsja naaha. ¹⁶ Kitsankjún ngayjee xuta ko kits'intsjoho Ntjaná nga b'i kitsúhu xinkjín:

—Nku nda profeta chánka ja kuitjujinná.

Ko b'a ta kitsú ya:

—Ntjaná ja kjuaisinko xutaha.

¹⁷ Kinu'yá ni xi kits'in Jesu ngayjee ante Judea ko ngayjee ante xi tjíndai yo.

**B'i kitsú Jesu nga kinchjako já
ni'yakuyáha Jua Bautista**

(Mt. 11:2-6)

¹⁸ Jua Bautista ta kint'é ngayjee ni xu'bi, at'aha já ni'yakuyáha kitsúyaha. As'ai kinchjaha jo já ni'yakuyáha ¹⁹ ko kits'inkjisehe Jesu tu xi nguajingjásjaiyaha ra nga b'i kuitsuhu: “¿A ji nda xi tjin nga kjuái? ¿A ra chúyahá ri kjuái ndaha?” ²⁰ Nk'ie nga j'ai jóo má tjin Jesu, b'i incha kitsúhu:

—Jua Bautista kuats'in nibáni nga chasjaiyahi: “¿A ji rú nda xi tjin nga kjuái? ¿A ra chúya rú ri kjuái ndaha?”

²¹ Ta kuihi chubo kits'innkihi Jesu nkjin xuta xi k'uhun ch'in, xi un tibehe

ko xi tjintujihin janindoo, ko kits'in nga kama chjhi nkjin xuta ka. ²² As'ai b'a kitsúhu jóo:

—Tankink'inyohoo Jua ni xi kuayo ko ni xi kuanu'yó ei. Tíma chjhi xi kaha. Xi najmi ma fi tfincha fi. Xi k'uhun ch'in fentujnu tímanda. Tínt'é xi stayaha. Tí'áiyaha xi ja k'ien. Tis'enjimíhi én nda tsuhu Ntjaná xi x'ahan. ²³ Nda tjin ts'e xi najmi tjin ni xi ts'inch'oho nga tsjénnkina!

**B'i ts'in kinchjanijmíyaha
Jesu Jua Bautista**

(Mt. 11:7-19)

²⁴ Nk'ie nga ja ngji já ni'yakuyáha Jua Bautista, as'ai b'i kitsú Jesu nga kinchjanijmíyaha Jua:

—¿Mí nihi xi tsankinsenkjúhuun ante kixiy? ¿A nku yáxá xi títs'ink'ajnihi ntjo?

²⁵ Tsa najmi, ¿mí nihi xi tsankinsohoo? ¿A nku nda xi yja najyun tsjo tjin? Najmi, at'aha xi bja najyun tsjo k'un ko xi nda ts'in tjintu, ni'yaha ní já rei tjintu. ²⁶ Tunga, ¿mí nihi xi tsankin-senkjúhuun? ¿A nku nda profeta? Johon, kui. An b'a tíxinnuu nga kui Jua xi 'yún chánka sa ajihin já profeta.

²⁷ Jua tinchjanijmíyaha ni xi jtít'a xujun éhen Ntjaná: Títs'inkjía nda chjine'éenna tu xi nguai títjuhun ri.

K'uénda títjun niyáhi.

²⁸ An b'a tíxinnuu. Ndaha nku xuta xi tjin asuntej najmi 'yún chánka sa nga Jua Bautista. Tunga xi 'yún ichí má batéxuma Ntjaná, kui xi 'yún chánka sa nga Jua.

²⁹ Ngayjee xuta ko santaha já xi fáchjintjai ch'á nga ts'inxát'aha já Roma, nk'ie nga kint'é éhen Jesu, b'a incha kitsú nga naxu ts'in Ntjaná. At'aha kui xi kits'in yu nga ksaténtá nk'ie nga tsaténtá Jua xuta. ³⁰ Tunga já fariseohó ko já chjine'éhen kjuatéxumoo najmi ksaténtá. B'a ts'in ta kuihi y'éch'oho ra

yjoho ni xi y'enda Ntíaná nga tsjáha.

³¹ B'i kitsú ya Jesu:

—¿Mí nihi xi k'uejñá chubayakohona xi nkú k'un xuta xi tjin nd'ai? ¿Yá xi b'a joyaha xuta xu'bi? ³² Kui xi b'a joyaha já asti xi b'entu niyátée ko kjintáyaha xinkjin nga b'a incha tsu: “Nk'ie nga kin'ekjanej yánaxu, ¿á najmi kichankihinu? Ko nk'ie nga kisej suun nusin, ¿á najmi kich'ihinu?”

³³ 'At'aha nk'ie nga j'ai Jua Bautista, y'ejna kjintá ko najmi kik'i binu. As'ai: “Ndaninda tijnajihin”, tsixiún. ³⁴ Askahan j'ai ngá Ntíhi Ndax'iun xi kjine ko 'bi, ko tu sa b'ahá bixín ngó: “Kui ndaj xi 'yún kjine ko 'yún 'bi. Nda nchjako já xi f'áchjintjai ch'á nga ts'inxát'aha já Roma ko já xi najmi naxu ts'intjusun kjuatéxumoo.” ³⁵ Tunga ts'ejna chjihí kjuankjintak'uhun Ntíaná nk'ie nga t'yaha ni xi tít'sín.

B'i kama nk'ie nga ngji Jesu ni'yaha nku nda fariseo

³⁶ As'ai nku nda fariseo b'a kitsúhu Jesu nga ngjuai kjinekoño niñu. Ngji Jesu ni'yaha ndo ko y'ejñat'a yámixo. ³⁷ As'ai nku tachjuún ngatitsun xi ta tijná nanki xu'bo kint'é nga niñu tkjine Jesu ni'yaha nda fariseo. As'ai j'aiko nku lubata ndjio chj'í xi t'inchaha ntá sinjne. ³⁸ Tkjintáhá ts'ihin nga j'aik'iejñat'a tsuku Jesu ko ntánkun tsanéjnukoño. As'ai ta kuihi ntsjaku kits'inxijnukoño sjai Jesu ko kikjxu'ba ko kik'onjnuhu ntá sinjne.

³⁹ Nk'ie nga kiekie ni xu'bi nda fariseo xi tsankihi Jesu nga kj'uai kjinekoño niñu, b'i ts'ín kits'innkjink'un: “Tsa kjuaxi nga nku nda profeta ndaj, skué ra yá naaha xi tít'sínkoño ko mí xutaha niu, at'aha ngatitsuhún ts'ín tachjuún.”

⁴⁰ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Ji Simon, nku ni mjena xinyaha.

B'a kitsú ndo:

—Chubai, nda maestru.

⁴¹ B'i kitsú Jesu:

—Jo já kitsjehen toohon nku nda xi ts'inkienya toon. Nku xi kitsjehen un unchan toontaba ko nku xi kitsjehen cháte. ⁴² Nk'ie nga najmi be jóo nkú ts'ín k'uéchjihí ndo at'aha najmi tjihin toon, as'ai kin'endyjat'aha nga joo ni xi tjeheh. Kui nga t'inyahaní, ¿má xi kui já xi joo 'yún tjo saha nda xi ts'inkienya toon?

⁴³ B'a kitsú Simon:

—Nda xi 'yún tse kin'endyjat'aha, xian.

B'i kitsú Jesu:

—B'a tjin ni xi kuakixín.

⁴⁴ As'ai tsase Jesu má síjna tachjuún ko b'a ta kitsúhu Simon:

—¿A t'yai tachjín? An kjúaijkas'en ni'yahi ko najmi kuak'ainí ntánijua xi kuanejnúhuna tsuká. Tunga máha tachjín, ntánkun kuakanéjnukoño tsuká ko ntsjaku kuats'inxijnukoño. ⁴⁵ Najmi kuachjuxu'baní tsa kuasuniñaní nk'ie nga kjúa ni'yahi, tunga tachjín santa nkúhu nga kuas'en najmi tichú mahá nga tkjexu'ba tsuká. ⁴⁶ Najmi kuich'onjnuihi seti nintaká, tunga tachjín ntá sinjne kuak'onjnuhu tsuká. ⁴⁷ Kui nga b'a tixihin ra. Ja kama ndyjat'aha ngayjee ngatitsun nkjún xi tjihin, at'aha 'yún tse kjuatjo kuakakúchji. Tunga xuta xi ichí n'endyjat'aha, kui xi ichí kjuatjo bakúchji.

⁴⁸ As'ai b'a kitsúhu tachjuún:

—Ja kama ndyjat'ahi jéhi.

⁴⁹ As'ai já xi kab'entut'ákoño yámixo b'a incha kitsúhu xinkjín:

—¿Yá ndaha xu'bi nga santaha ngatitsun mahá ra ts'innnyjat'aha?

⁵⁰ Jesu b'i kitsú yaha tachjuún:

—At'aha kuas'ejihin nga Ntíaná kits'ín nibána, kui nga kuan'ek'ankihi ri. T'inndai ko kas'ehi kjuajyu.

Kui jminchjín xi ta kitsjennkíhi Jesu

8 Ja kadoo, as'ai ngji Jesu nga kikjatsú'ba xki nanki i xi tjin yo ko xi xixihi. Y'énjimí ko kitsúya nga Ntíaná

xi batéxuma. Kitsjenkoḥo já postru xi te joo ²ko k'ua jminchjín xi kits'innkihí ko xi kik'onsje jáninda xi tjíntujíhín. Tjenjihín jminchjún María xi ta 'mi Magdale-na, xi tsítujíhín yatu jáninda, ³ko Juana chjuúhún Chuza, nda xi ts'inxát'aha nda rej Herode Antipa, ko Susana ko nkjin sa jminchjín xi tsasinko Jesu nga kitsjáha ni xi tjíhín.

B'í ts'ín tsakúya Jesu nga kits'inchjén nku nda xi tsaténdzjo xujmá

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴Kama njakú nkjún xuta xi incha tsitju nankihí nga j'aisehe Jesu. As'ai tsakúyaha nga y'éjna chubayaha. B'í kitsú:

⁵—Nku nda ngjiténdzjo xujmáha. Nk'ie nga tibaténdzjo xujmóo, k'ua xi tsixuntu andai niyóo. As'ai tsisinne ko nisee incha kikjine xujmá xu'bo. ⁶K'ua xi tsixuntu ajin ndjio. Nk'ie nga jasu, as'ai kixí at'aha kindyjat'aha ntánijua. ⁷K'ua ngá xi tsixuntu ajin na'yóo. Kisá na'yóo ko najmi kitsjantehe nga nda saá xujmá xu'bo. ⁸Tunga k'uahá ngá xi tsixuntu má nga nda nankiú. Kui xi jasu ko tu xí tsehé kitsjá. Nkúnkú xujmóo kitsjá santaha unchan niyá sa.

Ko 'yún kinchja Jesu nga b'í kitsú sa:

—Xi tjen tjabaxínñju katasínñju.

B'í ts'ín kitsúya Jesu á tu subahá y'éjna chubayaha nga tsakúya

(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

⁹As'ai já ni'yakuyaha incha kingjás-jaiyaha mí nihi xi tsakúya nga y'éjna chubayo. ¹⁰As'ai b'í kitsú Jesu:

—Jun ja kik'ainuu nga kamankjin-nuu ni xi 'ma tíjña ts'e xi nkú ts'ín batéxuma Ntíaná. Tunga xuta xi k'oo tu s'ejna chubayahá ra, tu xi ndaha tsa kuasehe tunga najmi skuehé, ko ndaha tsa kuasínñju tunga najmi kamankjihín ra.

B'í ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín ts'ínkjáihín xuta éhen Ntíaná

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹B'í tsuhú ra én xi kuak'iejná chubaya. Xujmóo, kui xi nkú joyaha éhen Ntíaná. ¹²Xujmá xi tsixuntu andai niyóo, kui xutaha xi nt'é éen, as'ai nibá ndanindoo ko kjaxín én xi ja tíjñajin animaha xuta xu'bo tu xi najmi s'ejihín ra éen ko b'a ts'ín najmi n'ek'ankihi.

¹³Xujmá xi tsixuntu ajin ndjio, kui xutaha xi nt'é éen ko tsjo ts'ín ts'ínkjáihín tunga najmi 'yúhún tjíhín kjama. Kutjuhú s'ejihín Ntíaná ko nk'ie nga chjut'ayák'un, ts'ín t'axíhín yjoho éen.

¹⁴Xujmá xi tsixuntu ngá ajin na'yóo, kui xutaha xi nt'é éen tunga ni xi tjíhín asuntee s'entaha ra, ko mjehe kjuanchinóo ko kjuatsjo xi tjín asuntee. B'a ts'ín najmi sakúntehe ra nga nda saáha éen ajin animaha xuta xu'bo ko najmi tsjá chan.

¹⁵Tunga máha xujmá xi tsixuntu nanki xi ndoo, kui xutaha xi nda animaha ko kixí tjíntuyáha. Basínñjuhé éen ko b'a joyaha xujmá xi tsjá chan xi nda, at'aha ndjá tíincha.

B'í ts'ín tsakúya Jesu nga najmi ma s'ejna 'ma éhen

(Mr. 4:21-25)

¹⁶Najmi tjín xi b'éti nku nd'í ko as'ai b'émakoho nku ni ko tsa b'éjnanki kinte nathan kamo. B'éjna nk'a ní, tu xi s'e ndzehen ra xuta xi kjuas'ehen ayoo.

¹⁷At'aha ngayjee ni xi 'ma tíjña nd'ai, kuichú nistjin nga s'ejna chji. Ko ngayjee ni xi najmi tíjña chji nd'ai, kuichú nistjin nga cha ko kuitju chji. ¹⁸Kui nga 'yún nda tasinñjuhunú ni xi tínu'yó. At'aha xi mjehe nga kamankjihín, k'uai saha. Tunga xi najmi ts'ínsihín nga kamankjihín, chjú'aha santaha ni xi títsu nga kamankjihín kai.

**B'i ts'in kitsúya Jesu yá xi
naaha ko yá xi já nts'e**

(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

¹⁹ As'ai naaha ko já nts'e Jesu j'aisehe, tunga najmi kamahá tsichusehe at'aha katsehe xuta yo. ²⁰ As'ai tjin xi b'a kitsúhu Jesu:

—Naahi ko já nts'ei kabincha natsin ján. Mje rúhu skuéhi.

²¹ B'i kitsú Jesu:

—Xi basínjuhu éhen Ntjaná ko ts'intjusun, kui xutaha xi nána ko já nts'é.

**B'i ts'in kits'ínk'íéjyu Jesu
ntjo ko ntáchak'uun**

(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²² Nku niyá jas'enko Jesu já ni'yakuyáha nku tsutsu ko b'a kitsú:

—Tjián ngabantá xinkuhu ntáchak'uun.

As'ai incha ngji. ²³ Tunga nk'iehé nga tjincha fatikjá ntóo, tu kis'efehé Jesu. As'ai kamajín ntáchak'uun nku ntjo xi tu xí 'yúhún ko jas'ehen ntánijua tsutsu. B'a kama xi ja ngjuajjinnntí yóo kama. ²⁴ As'ai já ni'yakuyóo incha ngji ts'ínkj'áha Jesu ko b'i kitsúhu:

—Ji nda maestru, nda maestru! ¡Ja kuayáa ei ni!

As'ai tsisintjen Jesu ko ndjá kinchajako ntjo ko t'éhen ntáchak'uun. Kitsjentyú ntjo ko kis'e jyuju. ²⁵ B'i kitsúhu já ni'yakuyáha:

—¿Á najmi s'ejihinnu Ntjaná?

Kitsankjún ko kama nkjúhun jóo ko b'i ngján b'i kitsúhu xinkjín:

—¿Yá ndaha xu'bi nga santaha ko ntjo ko ntáchak'uun batéxumaha ko nt'é'éhen?

**B'i ts'in kits'in ndáhi Jesu nku
nda xi tjintujihin jánindoo**

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶ As'ai incha tsichu nankihi xuta Gerasa, nanki xi tjinna ngabantá ntáchak'uun, xi tjeheh ankjín ante Galilea. ²⁷ Nk'ie nga tsitjuyen Jesu tsutsuu, as'ai j'aik'úhun nku nda xi yo nankihi. Ndaninda tjinajihin ndo. Kui xi ja nd'ai nkjún najmi ta bjaha najyun ko ta ndaha najmi b'ejnaya ni'ya. Tu ajin tsjóhó b'ejna. ²⁸ Nk'ie nga kkie Jesu, tsasinkunch'int'aha ko kikjintáya nga b'i kitsúhu:

—Ji Jesu, Ntíhi Ntja nku tutu xi tjinna nk'a ján, ¿mí nihi xi tjínkóhi an? Tíbankihi nga najmi tu 'bainí kjuanima.

²⁹ B'a ts'in kinchja ndo, at'aha Jesu b'a kitsúhu ndanindoo nga kuitjuihin. Ja tu xí nd'aihi ko yaha nga tjinajihin ndo ndanindoo. Ta nda tsa n'úkicha s'eyúnkoho ndo. Tu nkú kjetiyahá ni xi s'eyúnkoho. As'ai ndanindoo fikoho má nga najmi ch'a tjin.

³⁰ As'ai Jesu kingjásjaiyaha:

—¿Nkú 'mihi?

B'a kitsú ndanindoo:

—Legion 'mini.

B'a kitsú at'aha miihi jánindoo tjintujihin. ³¹ As'ai incha tsankihi Jesu nga najmi tu ts'ínkjihí ante ch'on chuun má nga un skuéhe. ³² Xi tjeheh nku asunntu tjenki nkjin nkjún chinka tjincha kjine jná. As'ai jánindoo tsankihi Jesu nga tsjantehe nga ngjuaikjas'enjihin chinke, ko kitsjá kjuá Jesu. ³³ Incha tsitjuihin ndo jánindoo nga incha ngjikjas'enjihin chinke. Tsangatsanka chinke nga kikanikj'antjai yjoho má nk'antjaihi yo ko tsixuntujín ntáchak'uun. Yo jesunjin ntá.

³⁴ Máha já xi tjincha kunntá chinke, nk'ie nga kkie ni xi kamo, incha tsanka. Ngji tsuyaha xuta xi tjin ajin nantio ko andai nantio. ³⁵ As'ai incha j'aisehe xuta ni xi kamo. J'ai má tjinna Jesu ko kkie

nga kab'ejnat'a sjai Jesu nda xi tsitjujihin janindoo. Ja yja ngaha najyun ko ja nda jeje ngaha. Incha kitsankjun joo. ³⁶ Ja xi kieke ni xi kamo incha kitsuyaha xuta xingisoo xi nku ts'in kamandaha nda xi tsitjujihin janindoo. ³⁷ As'ai ngayjee xuta nantia xi tjin nanki Gerasa tsankih Jesu nga kuitju ngaha yo, at'aha tu ni xi incha kitsankjuhun. As'ai jas'en Jesu tsutsuu ko kik'oya ngaha.

³⁸ Maha nda xi tsitjujihin janindoo, mjehe nga tsjennkih Jesu ko tsankih kju. Tunga tsasin niyahá ra Jesu. Bi kitsuhu:

³⁹—T'in ngahani ni'yahi ko tixinyai ngayjee ni xi kuats'inkohi Ntjaná.

As'ai ngji ndo ko kitsuya ngayjee ajin nantio ngatentee ni xi kits'inkoho Jesu.

B'i ts'in kits'innkih Jesu nku takjin ko nku tachtjuun

(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Nk'ie nga ja kik'oya ngaha Jesu ngabantá xinkuu, tsjo ts'in kits'inkjálhin xuta nkjiun, at'aha ngatentee tincha kuyaha. ⁴¹ As'ai j'ai nku nda xi 'mi Jairo xi ta nku nda k'akuhu ni'ya sinagoga. Kui xi tsasinkunch'int'aha Jesu ko tsankih nga nguai ni'yaha, ⁴² at'aha takjin nku tutuhu xi tjihin te jo nú ja t'ime.

Nk'ie nga tifi Jesu yo, ixí t'basinne'yuhun ra xuta nkjin xi tjennkih. ⁴³ Ta tjenjihin xuta nkjiun nku tachtjuun xi tjihin te jo nú nga jni tít'ink'iehen. Já chjinenki kits'inkjehe ngayjee ni xi tjihin. Ndaha nku najmi kamaha kits'innkih. ⁴⁴ Kui tachtjuun xi nibaha astun Jesu ko kits'inko tuts'in najyuhun. Ta kuihi chubo tjen'yun kitikjáyaha ra jnu. ⁴⁵ As'ai b'ahá kitsú Jesu:

—¿Yá xi kuats'inkona?

Tunga ndaha nku najmi kits'inkie yjoho. As'ai b'a kitsú Pedro:

—Ji nda maestru, xuta nkjiun t'basinne'yihin ko b'i ngjan tincha tsuniñaihi.

⁴⁶ Tunga b'ihí kitsú Jesu:

—Tjin xi kuats'inkona, at'aha ndzjen kamana nga kuitjuin nga'yúnna.

⁴⁷ Maha tachtjuun, nk'ie nga kieke nga najmi kama tsanka 'ma, as'ai ixí ts'atsé nkjuhun nga j'aisinkunch'int'aha Jesu. Nginkun ngatentee xuta kitsuya mi kjuaha nga kits'inkoho najyuhun Jesu ko xi nku ts'in ta kuihi chubo kama nkhi. ⁴⁸ B'i kitsuhu Jesu tachtjuun:

—Ji ntina, at'aha kuas'ejihin nga Ntjaná kits'in nibána, kui nga kama nkhi ri. Kas'ehi kjuajyu nga t'in.

⁴⁹ Nk'ie nga b'a ta tít'suhu Jesu, tu j'aihi nku nda xi nibaha ni'yaha nda k'akuhi ni'ya sinagoga ko b'a kitsuhu:

—Ja k'uen taktjihin. Najmi ta n'estihí ri nda maestru.

⁵⁰ Tunga nk'ie nga kint'é Jesu niu, as'ai b'i kitsuhu ndo:

—Najmi tu binkjuin. Tu nku kas'ejihin ri an ko kama nkhi taktjihin.

⁵¹ Nk'ie nga tsichu Jesu ni'yaha ndo, najmi kitsjante tsa k'ái xi kjuas'enko ayoo, tu Pedro sahá, Jua, Santiago, ko namihí ko nahá taktjun. ⁵² Kui chubo ngayjee xuta xi kama njakú yo tincha kjintá ko tincha ts'ibat'a taktjun, tunga b'ihí kitsú Jesu:

—Najmi tu ch'íu. Najmi ka'me taktjun. Tu kjifehé.

⁵³ Tsajnukiehe xuta, at'aha incha be nga ja ka'me taktjun. ⁵⁴ Tunga Jesu jakj'á ntsja taktjun ko b'i kitsuhu:

—Taktjin, tisintjein.

⁵⁵ As'ai j'áiya ngaha ra taktjun ko tjen'yun tsisintjehén. B'a kitsú Jesu nga k'uaihi nichine taktjun. ⁵⁶ Tu ni xi kama nkjuhun ra xi chaha taktjun, tunga b'ahá kitsú Jesu nga najmi tu ch'a xi kuitsuyaha ni xi kamo.

B'i ts'in kitsúyaha Jesu já postru xi nkú incha ts'ín nga k'uénijmí

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

9 Kinchja njaha Jesu já ni'yakuyá xi te johó kó kitsjáha nga'yún nga ngajohó Jesu kamaha jóo k'onsje jáninda xi tjintujihin xuta kó nga ts'ínkilihí ch'in xi k'uhun xuta. ²Kits'ínkji tu xi incha k'uénijmíhi nga Ntíaná ja t'batéxuma kó nga ts'ínkilihí xuta xi uhun. ³B'i kitsúhu:

—Najmi tu chumi nihi xi ch'o nga n'oo niyá. Najmi tu ch'o yánise, ta ndaha tsa, ta ndaha ninkuan, ta ndaha toon, kó ta ndaha najmi tu ch'o jo 'yún najyun. ⁴Má kuitjás'oon nku ni'ya, yo tintsuboo santa nkúhu nga kuitju ngáhanu ante xu'bo. ⁵Tsa tjín má najmi n'ekjájnnuu, tu sahá títjusjoo nanki xu'bo kó t'etsujno ndyjo tsuku, tu xi b'a ts'in kuakúchjihinu nga tjehe jé xuta xu'bo.

⁶As'ai tsitju jóo nga incha ngji ngayjee nanki xi tjín yo. Y'énijmí én nda tsuhu Ntíaná kó kits'ínkilihí xuta un xi tjín tu má xi tjehe ni.

B'i ts'in kits'ínkjin'k'un Herode Antipa ngat'a ts'e Jesu

(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷Nda rej Herode Antipa kint'é ngayjee ni xi tít'sín Jesu kó ndaha najmi be nkú ts'in ts'ínkjin'k'un ngat'a ts'e yáha Jesu. At'aha tjín xi b'a kitsú nga Jua Bautista xi ja j'áiya ngáha ra ngabayoo, ⁸kó tjín ngá xi b'a kitsú nga nda profeta Elia ja j'ai ngáha, kó k'aj'ái ngá xi b'a kitsú nga ja j'áiya ngáha ra ngabayoo nku nda profeta xi y'eña nistjin nk'ie. ⁹Tunga máha Herode, b'i kitsú:

—An kitsja kjuá nga kitikjá nintaku Jua. Tunga, ¿yá ndaha xu'bi yo ni ma, xi b'i ts'in tint'e éhen?

Kui nga mjehe ra Herode skuéhe Jesu.

B'i ts'in kits'ínkjen Jesu já xi un mij

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰Nk'ie nga ja kik'óya ngáha já postru, incha kitsúya tentehe Jesu ni xi kits'ín. As'ai Jesu ngjiko t'axín suba jóo nku ante má najmi ch'a tjín, xi tiña maha nanki xi 'mi Betsaida. ¹¹Tunga incha kikiehé ra xuta kó kitsjennkíhi. Jesu nda ts'in kits'ínkjáfhin xuto kó kinchjanijmíyaha Ntíaná, xi nkú ts'in batéxuma, kó kits'ínkilihí xi uhun. ¹²Nk'ie nga ja tíma ngxun, incha j'aik'úhun já ni'yakuyá xi te joo kó b'a kitsúhu:

—Tu sahá b'a t'ihin xuto nga katji nanki xi tjíndai ei nga ts'ínkj'a nistjen kó katangisjái nichine, at'aha ante kixihí ei.

¹³As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tu sahá jun tjohoon ni xi kjiné xuta. B'a kitsú jóo:

—Un ichí maha ninkuan xi kich'ai kó jo ichí tjo. ¿A ra kuankín ch'atse ní nichine xi kjiné ngayjee xuta nkjin?

¹⁴At'aha ma ra un mij já xi kabincha yo. Tunga b'ihí kitsúhu Jesu já ni'yakuyáha:

—Nkú ma tsa cháte cháte n'ek'a stúin xinkjin xuto nga n'ek'íentu.

¹⁵B'a incha kits'ín já ni'yakuyóo kó ngayjee xuta incha y'entu. ¹⁶As'ai jakjá Jesu ninkuan xi uun kó tjo xi joo. Tsasenjinki nk'a ján nga kitsjáha máb'achj'íhi Ntíaná. Tsakjánya ninkuon kó kitsjáha já ni'yakuyáha tu xi kui incha ts'ínndzjo ngáha ra xuta nkjin. ¹⁷Ngatentee xuto incha kikjine niu santa nkúhu nga incha kitse sisihin. As'ai j'áiya ninkuan xi ts'ankiu. Te jo nisín kamaha.

B'i ts'in kitsúya Pedro nga Jesu xi Ntíaná kits'ín nibáha ngajohó

(Mt. 16:13-20; Mr. 8:27-30)

¹⁸Nku niyá ngjiko t'axín Jesu já ni'yakuyáha kó nk'ie nga tinchjako Ntíaná, as'ai b'i kitsúhu jóo:

—¿Yá xi títsu xutá nga an?

¹⁹ B'a kitsú já ni'yakuyóo:

—Tjín xi b'a t́incha tsu nga ji xi Jua Bautista. Tjín ngá xi b'a t́incha tsu nga ji xi Elia. Kó tjín ngá xi b'a t́incha tsu nga ja j'áíya ngáha rá ngabayoo nku nda profeta xi y'ejña nistjin nk'ie.

²⁰ B'i kitsú Jesu:

—Kó jun, ¿yá xi bixíun nga an?

As'ai b'a kitsú Pedro:

—Ji xi Cristo.

²¹ As'ai b'a kitsúhu Jesu jóo nga tu xí najmi ch'ahá xi kuitsuyaha kui éin.

B'i ts'in kitsúya títjun Jesu nga n'ek'ien

(Mt. 16:21-28; Mr. 8:31-9:1)

²² B'i kitsú ya:

—Tj́ihin nga un nkjún skuéhe Ntíhi Ndax'iun. Jáchá xi tj́ihin xá kó já na'mi k'aku kó já chjine'éhen kjuatéxumoo najmi incha ts'ínkjáíhin. N'ek'ien, tunga nistjin xi ma jahan k'juáíya ngáha rá ngabayoo.

²³ As'ai kinchjako ngayjee xutá nga b'i kitsúhu:

—Tsa tjín xi mjehe tsjénnkina, ngayje nistjin kat'éch'o subaha yjoho ni xi mjehe kó katsjáha yjoho nga kuayá ngat'ana, as'ai katsjennkina. ²⁴ At'aha xi mjehe ts'ínk'anki suba yjoho nga k'úéjña t́k'un, kui xi tu sahá kuayá. Tungá xi kuayá ngat'ana, kui xi tu sahá n'ek'anki.

²⁵ ¿At'aha mí xi chj́ihí rá tsa ts'ín ngana xutá ngayjee ni xi tjín asuntee, tsa tu sa ndyjahá ngá animaha?

²⁶ Kui nga tsa tjín xi kama subaha rá an kó éna, b'a ta ts'in ta kama subaha Ntíhi Ndax'iun xutá xu'b'i nistjin nk'ie nga k'juáíko kjuachánkaha kó kjuachánkaha Na'mihí kó kjuachánkaha ntítsjehe. ²⁷ Kjuaxi ni xi t́ixinnuu. K'ua xi t́incha ei najmi kuayá santa nkúhu nga skué nga batéxuma Ntíaná.

B'i kama nga kama chji kjuachánkaha Jesu

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸ Askahan nk'ie nga j'a xi nkú ma jin nistjin nk'ie nga b'a kitsú Jesu, as'ai kinchja t'axíhin Pedro, Jua kó Santiago. Ngjinji nku asunntu tjenki nga ngji nchjako Ntíaná. ²⁹ Nk'ie nga t́incha kó tsat'ai. ³⁰ Kó tu kama chj́ihí j'ó já xi t́inchanijmíko Jesu, kui xi Moise kó Elia. ³¹ Katsendaihi rá kjuachánkaha Ntíaná kó t́incha nchjanijmíyaha ngabaya xi as'ai sakúhú rá Jesu nanki Jerusalem.

³² Máha Pedro kó já xi kab'entukoho, tu ni xí t́incha ma nijnáhá rá, tunga y'entu t́k'uhún kó incha kíkíe kjuachánkaha Jesu kó já xi jo kabinchakoho. ³³ Nk'ie nga ja t́incha fi t'axín ngáha rá Jesu já xi joo, as'ai kinchja Pedro:

—Ji nda maestru, já b'a nda tj́ihin nga ei kuitsubahaná! Tu sahá n'endai jan ni'ya yántsú, nku xi kama ts'í kó nku xi kama ts'e Moise kó nku xi kama ts'e Elia.

B'a kitsú Pedro nga ndaha kui najmi be ni xi kinchja. ³⁴ Nk'ie nga b'a ta t́tsuhu Pedro, tu nkuhú nintí j'ai ts'ínk'éhen jóo kó incha kitsankjún nk'ie nga kitsjennéhe nintíu. ³⁵ Kinu'yá ajin nintíu nku nta xi b'a kitsú:

—Kui xu'b'i xi Ntína xi j'aján. Tasinñjuhu.

³⁶ Nk'ie nga ja kinu'yá nto, incha kíkíe nga síjña suba ngáha Jesu. Najmi kinchjanijmíyaha jóo niu. Ndaha nku najmi kitsúyaha kui nistjin xu'bo ni xi incha kíkíe.

B'i ts'in kits'in ndáíhi Jesu nku ndá chí xi t́j́njáíhin ndanindoo

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Nistjin xi ma ndyjuun, nk'ie nga incha nibajen ngáha asunntu tjenkiu, nkjin

nkjún xuta j'aikj'a niyáha Jesu. ³⁸ As'ai 'yún kinchja nku nda xi tjenjihin xuta nkjiun nga b'a kitsúhu Jesu:

—Ji nda maestru, t'bankihi nga chaseihí ichí nda china. At'aha ntí nku tutuná maha. ³⁹ Kui xi fas'enjihin nku ndaninda ko tjen'yún ts'ínkjintáyahá ra. B'etsujneyáha ko xú b'asje ts'a. Ja tít'sín'un nkjúhún ko tu 'yaha fi t'axíhín. ⁴⁰ Ja kuakankihí já ni'yakuyáhi nga k'onsje ndanindo, tunga najmi kamahá ra.

⁴¹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Já b'a 'yún ichí s'ejihín ra Ntiana xuta xi tjihín nd'ai ko ch'onk'uhun! ¿Nkjé kjin tjihín nga kúátejñajinnuu ko ts'in chúkjuanuú? Nibákoí nda chíhi ei.

⁴² Nk'ie nga ja tífi nda chíu má síjña Jesu, as'ai ndanindo k'ikaníkj'aha t'anankiu ko tu xí y'etsujneyáhá ra. Tunga ndjáhá kinchjako Jesu ndanindo. Kits'ín ndáhi nda chíu ko kits'ínkjas'en ngáha ra na'mihi. ⁴³ Ngayjee xuta tu ni xí kama nkjúhún ra kjuachánkaha Ntiana.

**B'i ts'ín ta kitsúyahá
ngáha Jesu nga n'ek'ien**

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Nk'ie nga tíincha ma nkjúhún ngayjee xuta ni xi tít'sín Jesu, ⁴⁴ as'ai b'a kitsúhu já ni'yakuyáha:

—'Yún nda tasínñju ni xi xinnuu. Ntíhi Ndx'íun n'ekjas'en aya ntsja xuta.

⁴⁵ Tunga najmi kamankjihín ra já ni'yakuyóo én xu'bi, at'aha najmi kik'aintehe nga kamankjihín. Najmi kama ya k'un kingjásjaiyaha Jesu nkú tsuhu ra éen.

**B'i ts'ín kitsúya Jesu
yá xi 'yún nk'a tjen**

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶ As'ai já ni'yakuyóo kinchjanijmíyaha yá xi 'yún nk'a tjen ajihín.

⁴⁷ Tunga kamankjihín ra Jesu ni xi

tínchja animáha jóo. As'ai jakj'a nku nda chí, tsasínñat'aha yjoho ⁴⁸ ko b'a kitsú:

—Xi ngajona ts'íínkjáihín ra nda chí, kui xi an tít'sínkjáinna. Ko xi ts'íínkjáinna, kui xi ta tít'sínkjáihín xi kits'ín nibána. At'aha xi 'yún kinte tjen ajinnuu, kui xi 'yún nk'a tjen.

**B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu
xuta xi najmi fi kontraha**

(Mr. 9:38-40)

⁴⁹ As'ai b'a kitsú Jua:

—Ji nda maestru, kiyai nga nku nda ngajohi tím'osjehe jánindo. Tunga kik'iech'ohó ri, at'aha najmi ná tjenkoná.

⁵⁰ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi tu jun b'ech'ohoo. At'aha xi najmi tífi kontrana, kui xi ná makoná.

**B'i ts'ín ndjá kinchjako
Jesu Santiago ko Jua**

⁵¹ Nk'ie nga ja tsichu tína nistjin nga tjihín nga ngjuainji ngáha Jesu nk'a ján, as'ai ngayjehe k'un tsasin niyá nga ngji nanki Jerusalen. ⁵² Kits'ínkji tíjuhún yjoho k'ua já xi ts'e. Kui xi incha ngji nku nanki ichí xi tijnajihín ante Samaria tu xi k'uéndaha ra ante Jesu. ⁵³ Tunga xuta Samaria xi tjihín yo najmi kits'ínkjáihín, at'aha incha kieke nga tu ni xí mjehé ra Jesu ngjuai nanki Jerusalen.

⁵⁴ Nk'ie kieke ni já ni'yakuyá Santiago ko Jua, as'ai b'i incha kitsú:

—Ji nda maestru, za mjehi nga kúinchíi nga nibájen nd'í nk'a ján tu xi ts'íínkjehe xuta xu'bi?

⁵⁵ Tunga ndjáhá kinchjako Jesu jóo ngat'aha ni xi incha kitsú. ⁵⁶ As'ai incha ngji k'jái nanki.

B'i kitsúhu Jesu já xi mjehé tsjénkihi

(Mt. 8:18-22)

⁵⁷ Nk'ie nga tíincha ts'ín niyá, as'ai nku nda b'a kitsúhu Jesu:

—Tsjénnkihi tū má xi tǵéhén ni nga k'úin.

⁵⁸ B'í kitsú Jesu:

—Chu xi tǵín ngijǵóo tǵíhín tǵixa ngijo kǵo nisee tǵíhín nuba, tunga Ntǵíhí Ndax'iuu najmi tǵíhín má nga kama kǵuájǵnasun nintaku.

⁵⁹ As'ai kinchjako kǵ'ai nda:

—Tsjénnkiní ji.

B'a kitsú ndo:

—Ji nda maestru, k'uaíntení nga tǵjun kǵínnǵjáyǵnja na'mina.

⁶⁰ B'í kitsú Jesu:

—T'ejǵaihi xuta xi b'a joyaha tsa ja k'ien nga kandǵayanji suba xuta k'ien xinkǵín. Tunga máha ji, t'ink'ienijmí nga ja tǵibatéxuma Ntǵianá.

⁶¹ B'a kitsú ya kǵ'ai nda:

—Ji nda maestru, tsjénnkihi, tunga tǵjenntehéní nga tǵjun ma kǵínn xinyaha xuta xi tǵín ni'yaná nga ja tǵífa.

⁶² B'í kitsú Jesu:

—Xi mǵehé tsénnkina kǵo as'ai kuasenji astun nga ts'íin ni xi nkaha, kui xi najmi tsuhǵu rá má batéxuma Ntǵianá.

B'í ts'ín kits'ínkji Jesu já xi cháte kǵo kan joǵ

10 Askahan tǵa j'ájin Nda Ntǵianá cháte kǵo kan jo já. Jo jo kits'ínk'a xinkǵín nga kits'ínkji tǵtǵuhun yǵohǵo ngayjee nanki kǵo ante xi má nga tǵíhín nga kǵ'ua askahan. ² B'í kitsúhu jǵoǵ:

—Xuta xi tǵín b'a joyaha nkúhu nku ntǵje chánka, tunga chubahá maha já musu xi ts'íinxájin niǵ. Kui nga tǵinchǵíhí ruu xi ts'e ntǵje nga kats'ínkji já musu ajin ntǵje. ³ Tankíúnn. Títs'ínkǵínuu xi nkú joyaha chǵtsǵankǵa ajihín naǵá kǵjan. ⁴ Najmi tǵu ch'o tsa, kǵo tǵa ndaha tǵoon, kǵo tǵa ndaha tǵjabaxínnǵté. Kǵo najmi tǵu bincha'yún nga súnínohǵo xuta aya niyǵoǵ.

⁵ Nk'ie nga kǵuítǵás'oon nku ni'ya, tǵjun súníno. “Kǵuajǵyu kas'e ni'ya xu'bi”, tǵixíúnn. ⁶ Tsa tǵjintu yǵo xuta xi tǵíhín kǵuajǵyu, kǵuajǵyu xi tǵí'boǵo s'ejǵnaha. Tunga

tsa najmi, k'óoyak'un ngáhanuu kǵuajǵyu xi tǵí'boǵo. ⁷ Najmi tǵu xkǵi ni'ya binimo. Nkúhú ni'ya tǵintsubǵoǵo nga chǵnǵoǵo kǵo s'iu ni xi k'uaínnuu. At'aha já xi ts'ínxá tǵíhín kixi nga kama chǵíhí.

⁸ Nk'ie nga kǵuítǵás'oon nku nanki, tsa nda ts'ín ts'íinkǵájánnuu xuta xi tǵín yǵo, chǵnǵoǵo ni xi k'uejǵnat'annuu. ⁹ N'enkihǵu xuta un xi tǵín yǵo kǵo: “Ja 'yún tǵíha tǵínnannuu Ntǵianá nga tǵibatéxumanuu nd'ai”, tǵixíhúnn. ¹⁰ Tunga tsa kǵuítǵás'oon nku nanki kǵo tsa najmi nda ts'ín ts'íinkǵájánnuu xuta xi tǵín yǵo, tankíúnn ajin nǵantǵo kǵo b'a tǵixíúnn: ¹¹ “Santaha ndyǵohǵo nankinnuu xi kafajnu tsukǵu tǵí'etsujnei. Tunga tǵíhín ni nga chǵo ni xu'bi. Ja 'yún tǵíha tǵínnannuu Ntǵianá nga tǵibatéxumanuu nd'ai”, tǵixíúnn. ¹² An b'a tǵixinnuu. Nk'ie nga kǵuichú nǵistǵjin nga chǵsehe ni xi kits'ín nga nkúnkú xuta, kui nanki xu'boǵo xi 'yún un skǵue saha nga xuta xi kis'e nanki Sodoma.

B'í ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi najmi kits'ínkǵáíhín éhen

(Mt. 11:20-24)

¹³ Níma rú n'ehenu jun, xuta nanki Corazin! Níma rú n'ehenu jun, xuta nanki Betsaida! At'aha tsa xuta nanki Tiro kǵo xuta nanki Sidon kǵie kǵuankǵjún xi kama ajinnuu, ja rá nd'ai ngǵikǵ'áha rá animaha nga kingǵja najyun kǵe kǵo y'entujǵín nasu. ¹⁴ Tunga nǵistǵjin nga chǵsehe mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xuta, jun xi 'yún un skǵue sanuu nga xuta xi kis'e nanki Tiro kǵo nanki Sidon.

¹⁵ Kǵo jun xuta nanki Capernaum, tsa b'a manuu nga santaha ndǵiojmi jánn chǵnkǵjúnnuu, najmi. Tǵu sa ní santaha ngak'ien kuankǵjún.

¹⁶ As'ai b'í kitsúhu Jesu já xi títs'ínkji:

—Xuta xi tǵibasínnǵjunuu, kui xi an tǵibasínnǵjuna. Xi títs'ín t'axínnuu, kui xi an títs'ín t'axínnu. Kǵo xi títs'ín t'axínnu, kui xi títs'ín t'axín xi kits'ín nibána.

**B'i ts'in kik'óya ngáha já
xi cháte kō kan joo**

¹⁷ Tsjo nkjún tíncha maha já xi cháte kō kan joo nga kik'óya ngáha. B'a incha kitsú:

—Ji nda maestru, ngajohi kichubai kō santaha jánindoo kint'é'énni.

¹⁸ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Johon, kikié nga tsijne ndanindoo xi nkú joyaha nku nd'ich'on nga nibaha nk'a ján. ¹⁹ An ja kitsjanuu nga'yún xi má nga kuissinno ye kō chándayá, kō nga n'e nganohō ngayje nga'yún xi tjíhin nda kontra. Najmi tjín ni xi ts'ín'unnuu. ²⁰ Tunga najmi tū tsjohó manuu at'aha tsa jánindoo nt'é'énnuu. Tsjo ní katumanuu at'aha ja tjintut'a j'áinnuu ndjiojmi ján.

B'i ts'in tsakúchji kjuatsjohō Jesu

(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Ta kuihi chūbo j'aijihin Jesu kjuatsjo xi kitsjáha Espiritu Santo. B'i kitsú:

—An tít'sintsjohō, Na'mi, Ntia xi ts'e nk'a ján kō t'anankiu. At'aha y'ejña chjihī xutā xi b'a k'un xi nkú joyaha jánti ni xi kik'iejña 'maihi já nkjink'uun kō já xi mankjihin ni xi tjín. Johon, Na'mi, at'aha b'a ts'in kama tsjohi.

²² 'Ngayjee ni xi tjín ja kits'ínkjas'en aya ntsa Na'mina. Najmi ch'a be yáha ntíu, tū nkuhú Na'miu xi be. Najmi ch'a be yáha Na'miu, tū nkuhú Ntíu xi be. Kō xutā xi mjehe Ntíu nga kuakúchjihī Na'miu, kui xi skué Na'miu.

²³ As'ai kits'ínk'ótjiya Jesu nga tsasehe já ni'yakuyáha kō b'i kitsú t'axihin:

—Á b'a nda tjíhin ts'e xi tibe ni xi tíyo.

²⁴ At'aha an b'a tixinnuu nga nkjin já profeta kō já rej xi kis'e nistjin nk'ie incha kama mjehe nga skué ni xi tíyo nd'ai, tunga najmi kikiehé. Kama mjehe nga kuint'é ni xi tínu'yó nd'ai, tunga najmi kint'éhé.

**B'i ts'in tsakúya Jesu nga
kits'inchjén nku nda xi nibá
Samaría xi nda tjíyaha**

²⁵ Nku niyá nku nda maestruhu kjuatéxumoo ngikjut'ayák'un Jesu. B'a kitsú nga kingjásjaiyaha:

—Ji nda maestru, ¿mí ni xi tjíhin nga ts'ian tu xi sakúhuna nga kúátejña tík'un sían?

²⁶ B'i kitsú Jesu:

—¿Mí nihi xi tjít'a kjuatéxumoo? ¿Nkú n'e n'eyai?

²⁷ B'a kitsú ndo:

—“N'etjói Ntianá xi Ntiahi maha ngayjee animahi kō ngayjee nga'yíhin. N'etjói xi nkú ts'in tinchin kō xi nkú ts'in n'enkjintak'uin. Kō n'etjói xutahi xi nkú nga ts'in tjohi yjohi.”

²⁸ B'i kitsú Jesu:

—B'a tjín ni xi kuachubai. B'a n'ei kō kuinchun tík'uin.

²⁹ Tunga mjehé ra ndo kjuakúchji nga naxu sjjña nginkun Ntianá. Kui nga b'a kitsúhu:

—¿Yá xi xutana ma?

³⁰ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Nku nda tsitju nanki Jerusalem nga tífijen niyá xi fi nanki Jerico kō tu já ndyjéhé kisétejín. Kui xi kikje'áha santaha najyun xi yja, kik'íéhe nga íxí kits'ínk'ienyahá kō incha ngji jóo. ³¹ Tu yohó tā nibájen nku nda na'mi, tunga nk'iehé nga kikié nda uun, jat'a niyáha. ³² Ta j'ai ante xu'bo nku nda xi tā ts'inxát'a ninku. Nk'ie nga kikié nda uun, tā jat'a niyáha.

³³ Tunga nkuhú nda xi nibá Samaría xi tít'sín niyá tā j'ai má kjiijná nda uun. Nk'ie nga kikié ndo, kama nimaha.

³⁴ J'aise tiñaha kō kits'ínkkihī má kama uhun ndo. Kik'onjnuhu seti kō binu kō kik'ontikjájnuhu najyun má uhun. As'ai tā kuihi chū xi tjenkō kits'ínk'íesun nda uun. Ngjiko ni'ya má nga ts'ínkj'áíya xutā xi ts'in niyá kō yo kikuhan. ³⁵ Nistjin

xi ma ndyjuun, nk'ie nga ja tífi nda xi nabá Samaria, ts'asje jo toon denario ko kitsjáha nda xi ts'e ni'yoó nga b'a kitsúhu: "Chaseihí ichí ndai. Ngayjee ni xi n'echjén sai, k'uechjíhi nk'ie nga kjúái ngáhana."

³⁶ Nda tjín. Nk'ie nga nga jaan jái xi kíkíe nda xi kisatéjin já ndyjée, ¿yá xi mahi ji nga xutáha ndo kits'ín ma yjoho?

³⁷ B'a kitsú ndo:

—Nda xi tsase nimáha ndo.

As'ai b'i kitsú Jesu:

—T'in, b'a ta n'ei ko ji.

B'i ts'ín tsichutsubek'ún Jesu Marta ko Maria

³⁸ As'ai kits'ínndjuú niyáha Jesu ko tsichu nku nanki ichí. Xi tjehe yo nku tächjuún xi 'mi Marta kits'ínkjáihín ni'yaha. ³⁹ Maria 'mi na nichja Marta. Kui xi y'ejnat'a sjai Jesu nga t'ibasínñjuhu ni xi t'ínchja. ⁴⁰ Tunga kas'entahá ra Marta xá nkjún xi títs'ín. As'ai j'aik'úhún Jesu ko b'a kitsúhu:

—Ji chá maestru, ¿a najmi nkjún mahi nga takjín nichja kab'éne subana ngatentee xóo? B'a t'ihín nga katasinkona.

⁴¹ B'i kitsú Jesu:

—Ji Marta, Marta, kas'entaha ri ko tífa nusihín yjohi ni nkjún xi t'ín'ei. ⁴² Tunga nkuhú maha ni xi 'yún machjén. Maria kafájin ni xi ndoo ko najmi ch'a xi kj'éaha.

B'i ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín chubakaá Ntíaná

(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

11 Nku niyá nk'ie nga Jesu t'ínchjako Ntíaná, b'a kitsúhu nku nda já ni'yakuyáha nk'ie nga ja kamaha nga kinchjako Ntíaná:

—Ji nda maestru, takúyani xi nkú ts'ín tjíhin nga chubakaá Ntíaná, xi nkú ts'ín ta Jua tsakuyáha já ni'yakuyáha.

² B'i kitsú Jesu:

—Nk'ie nga chubakoo Ntíaná, b'i tixiún:

Ji Na'mini xi tinchin ndjiojmi ján, katenkjúhin xuta.

Tatexumani.

³ Tjenni nd'ai nichine xi machjénni.

⁴ N'endyjat'aní ngatitsunni,

xi nkú ts'ín jin ta n'endyjat'aihi xi ch'on ts'ínni.

Najmi tu 'bainte nga kujnejiin nga chjút'ayák'unni.

⁵ B'i ta kitsú ya Jesu:

—K'úejnáha raá tsa tjín xi t'jñaha nku nda amigo xi kuichúsehe masen nistjen nga b'a kuitsúhu: "Ji nda, n'ek'ieyaní ichí ni xi ts'ínkjén xi kj'uaisena. ⁶ At'aha nku nda amigona kj'uaisena xi kjin kanibáha ko najmi t'jñna ni xi tsjaha." ⁷ Tsa b'a ts'ín, nda xinkuu xi t'jñna aya ján najmi b'a kuitsúhu: "Najmi tu n'estiní. Ja t'jíchja ankjuo ko ntína ja kjintusúnkona kamo. Najmi ta ma bisintjehenna nga tsjaha ni xi t'binchi." ⁸ An b'a tixinnuu. Ndaha tsa najmi kuísintjen nga tsjáha ni xi t'banki ndo at'aha nda amigoho maha, tunga kuísintjehén at'aha kjuasti títsjá ndo ko tsjáha ngayjee ni xi machjéhen.

⁹ Ko an b'a ta tixinnuu. Tinchíú, ko Ntíaná tsjánuu. Tinchísjo, ko sakúnuu. N'ekjano ankjuo, ko chjux'ánuu.

¹⁰ At'aha ngatentee xi banki ts'ínkjáihín. Xi bangisjai sakúhu. Ko xi ts'ínkjane ankjuo chjux'áha. ¹¹ ¿A tjín ajinnuu xi t'imi na'mi xi tu yehé tsjáha ntíhi nk'ie nga tjio kuankihi? ¹² Tsa ch'oo kuanki ntíhi, ¿a tu chándayáhá tsjáha?

¹³ Santaha ko jun xi ch'onk'un yo nga 'bohoo ni xi nda ntínuu. ¿A najmi tu sahá Na'minnuu xi t'jñna ndjiojmi ján 'yún tsjá saha Espiritu Santo xuta xi kuankihi?

B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu ndaninda Beelzebu

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:20-27)

¹⁴Nk'ie nga tím'osje Jesu nku ndaninda xi kits'in nima'aha nku nda, askahan nga tsitju ndanindoo, kama kinchja ndo. Tu ni xi kama nkjühún ra xuta. ¹⁵Tunga tjíhín xi b'a incha kitsú:

—Nga'yúhún ndaninda Beelzebu xi nda k'akuhu jánindoo tím'osjekohó ndai jánindoo.

¹⁶Tjín ngá xi kikjut'ayák'un Jesu ko tsankihí nga ts'in nku kjuankjún xi kuakúchji nga Ntíaná kits'in nibáha.

¹⁷Tunga behé Jesu ni xi títs'innkjink'un jóo, kui nga b'a kitsúhu ra:

—Tsa xuta xi tjíntu má batéxuma nku nda rei ta kuihi fi kontraha xinkjín, ta kuihi incha ngjuá tiya nankihí. Ndzjoya xi nkuhú ni'ya tjíntu tsa ts'instiko xinkjín. ¹⁸B'a ta ts'in tjíña ts'e ndanindoo. Tsa Satana ta kuihi ngjuai kontra subaha yjoho, ¿nkú ts'in tse kuichúkuahá ra nga kuatéxuma? B'a tíxian at'aha b'a túbixiún nga nga'yúhún ndaninda Beelzebu tím'osjekohona jánindoo. ¹⁹Ko tsa nga'yúhún ndaninda Beelzebu tím'osjekohona jánindoo, túbixiún, ¿yá xi ts'e nga'yún xi m'osjekohó jánindoo já ts'ajun? B'a ts'in ta kuihi jóo bakúchji nga najmi naxu tjíntuyánuu. ²⁰Tunga tsa nga'yúhún Ntíaná tím'osjekohona jánindoo, kui xi tsuhu ra nk'ie nga ja j'ai nistjin nga ja tibatéxuma Ntíaná.

²¹'Nk'ie nga nku nda xi 'yún tjíhin nga'yún tjíndaha yjoho nga kjaán ko tíkunná ni'yaha, najmi ch'a xi kama ts'ínko ni xi tjíntuhu. ²²Tunga tsa fai nku xi 'yún tjín saha nga'yún nga kui, ts'in nganaha ko kje'áha ngayjee ni xi ts'inchjén nga kján. As'ai bak'já ni xi tjíntu ayoo. ²³Xi najmi an makona, kui xi xuta kontrana. Xi najmi tí'áyakona, kui xi tibaténdzjo.

B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu ni xi maha xuta

(Mt. 12:43-45)

²⁴'Nk'ie nga nku ndaninda bitjújihin nku nda, fatsú'basún ante kixiu nga bangisjai má nga ts'ínkj'áíya. Nk'ie nga najmi sakúhu ante, as'ai b'a tsu: “Tu sahá kfin ngáhana ni'yaná má tsitja.” ²⁵Nk'ie nga b'óya ngáha, ja kichjuchá ko ja tjínda ni'yoó nga faise ngáha ra. ²⁶As'ai fik'á sa yatu jáninda xi 'yún ch'onk'un sa nga kui ko ngatentee incha fas'enjihin ndo. Ko máha nda xu'bo, 'yún ch'on ts'in b'ejña askahan nk'ie nga tjuhun.

²⁷Nk'ie nga b'a títsu Jesu, as'ai kikjin-táya nku tachjuún xi sijnajihin xuta nkjiun:

—iÁ b'a nda tjíhin ts'e tachjuún xi kitsihín ji ko kits'incháha ri!

²⁸B'i kitsú Jesu:

—iÁ ní b'a nda tjíhin ts'e xuta xi basínjuhu ra éhen Ntíaná ko ts'intjusun!

B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi mjehe skue kjuankjún

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹Nk'ie nga ja kama njákú nkjún sa xuta, as'ai b'i kitsú Jesu:

—Ch'onk'un xuta xi tjín nd'ai. Kjuankjún incha mjehe skue, tunga najmi sakúhú ra kjuankjún. Tu ni xi kamat'aihín nda profeta Jona nk'ie, tu kuihi kjuankjún xi se'jña chjihí xuta xi tjín nd'ai. ³⁰At'aha xi nkú ts'in kits'inchjén Ntíaná Jona nga kitsjáha éhen xuta nanki Ninive, b'a ta ts'in ts'ínchjén Ntíhi Ndax'iun nga tsjáha éhen xuta xi tjín nd'ai.

³¹'Nareina xi tsatéxuma nanki Saba kuísintjenko xuta xi tjín nd'ai nk'ie nga kuichú nistjin nga chasehe ni xi kits'in nga nkúnkú xuta. Kui xi ts'ínkokjuahá xuta xi tjín nd'ai, at'aha kui xi 'yún kjin nibaha nga j'aisínjuhu kjuankjink'uhun

Salomon. Nd'ai bi, ei tijn̄a nku xi 'yún nk'a tjen sa nga Salomon. ³²Ko xuta xi y'entu nanki Ninive kuisintjenko xuta xi tjin nd'ai nk'ie nga kuichú nistjin nga chasehe ni xi kits'in nga nkúnkú xuta. Kui xi ts'ínkokjuaha xuta xi tjin nd'ai, at'aha kui xi ngikj'áha ra animaha nk'ie nga Jona y'enijmíhi éhen Ntíaná. Nd'ai bi, ei tijn̄a nku xi 'yún nk'a tjen sa nga Jona.

B'i ts'in tsakúya Jesu xi nkú ts'in ni xi ma chjiná

(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³'Najmi tjin xi b'éti nku nd'í ko as'ai b'éjña 'ma ko tsa b'éjñanki kintehe nku kaxa. B'éjña nk'a ní tu xi s'e ndzjehen ra xuta xi kjuas'ehen ayoo. ³⁴Tunkuin, kui xi nkú joyaha nku nd'í xi ts'in ndzjehen yjonintehi. Tsa tunkuin fas'en ni xi nda, ngayjee yjonintehi s'e ndzjehen. Tunga tsa ni xi najmi nda fas'en tunkuin, ngayjee yjonintehi s'e jjuhun. ³⁵Chihin nga najmi tu kama jyun nd'í nda xi tijn̄ajihin. ³⁶Tsa ngayjee yjonintehi tjihin nd'í ko tsa najmi tjin má jyunt'aha, kama ndzjen sisihin xi nkú joyaha tsa tibat'ai nku nd'í xi tít'sin ndzjehin.

B'i ts'in y'échjit'ain Jesu sin xi y'a já fariseo ko já chjine'éhen kjuatéxumoo

(Mt. 23:1-36; Mr.

12:38-40; Lc. 20:45-47)

³⁷Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga kinchja, as'ai nku nda fariseo tsankih̄i nga nguai kjinekoho niñu ni'yaha. Kui nga jas'ehen Jesu ni'yaha ndo ko y'ejnat'a yámixo. ³⁸Kama nkjúh̄un nda fariseo nk'ie nga kieke nga najmi tsanéjnu ntsja Jesu kintehe ni nga kikjine niñu xi nkú ts'in tijn̄aha sinchóo. ³⁹As'ai b'i kitsú Jesu nga kinchjako nda fariseo:

—Jun xi 'minuu já fariseo, jun xi nkú joyaha tsa ko taba xi tu natsihin kin'echuhún ra, tunga kitsejihin kjuankjintak'unnuu kjuandyjé ko

kjuach'onk'un. ⁴⁰Jun já chini! Ntíaná kits'innda natsiun ko ta kits'innda ayoo. ⁴¹Tu sa ní ni xi tjin̄nuu, yo tjehen ruu xuta x'an toon chje. B'a ts'in je kamahanu ma nginkun Ntíaná.

⁴²'iNima rú n'ehenu jun, já fariseo! 'Boho Ntíaná nku tikjá najún chinko ko xka ruda ko ngayjee xka sinjne xi nkú nga ts'in tjit'a kjuatéxumoo, tunga n'echayanú ni xi naxu nginkun Ntíaná ko kjuatjoho Ntíaná. Kuihi ni xu'bi xi tjihin nga n'oo, ko najmi tjihin nga n'echayo nga n'oo ni xingisoo xi tjit'a. ⁴³iNima rú n'ehenu jun, já fariseo! At'aha n'e mjo nga kuintsabasun yáxile xi tjincha títjun aya ni'ya sinagoga ko nga tsjo ts'in súniananu niyátée. ⁴⁴iNima rú n'ehenu, já maestruhu kjuatéxumoo ko já fariseo! At'aha tu tsjohónuu bakuchú xi nkú ts'in yankjún Ntíaná! Xi nkú joyaha tsjó xi najmi kjintu chji jun, xi b'emasún xuta nga ndaha najmi be.

⁴⁵As'ai b'a kitsú nku nda maestruhu kjuatéxumoo:

—Ji nda maestru, nk'ie nga b'a túbixin, ko jin ta ch'on t'mini.

⁴⁶B'i kitsú Jesu:

—iNima rú n'ehenu ko jun, já maestruhu kjuatéxumoo! At'aha ch'a xi najmi chúkjuaha xuta n'ek'anju, tunga máha jun, ndahachí najmi incha n'o nga'yún nga n'etjusun niu. ⁴⁷iNima rú n'ehenu! At'aha n'endo tsjóho já profeta xi kits'ínk'ien ntje chánuu. ⁴⁸B'a ts'in bakuchj́i kixihinu nga tjin̄kuhu k'un ni xi kits'in ntje chánuu. At'aha kui xi incha kits'ínk'ien já profeta ko jun n'endohoo tsjó.

⁴⁹Kui nga b'a kitsúhu Ntíaná xi be tu mí nihí ni: "Ts'ínkjisehe já profeta ko já postru xuta xu'bo. K'ua xi ts'ínk'ien ko k'ua xi tsjénki unkie."

⁵⁰B'a ts'in n'enijéhe ra xuta xi tjin nd'ai jni xi tsaténdzjo ngayjee já profeta santa nkúhu nga kamanda asuntee ko santaha nd'ai. ⁵¹Ch'atuts'ihin ra jnihi

Abel santaha jníhí Zacaria xi kin'ek'ient'á nāchan chje xi kjiñña ankjín ninku. Kui nga b'a tíxihinnuu nga n'enijéhe ra xuta xi tjín nd'ai ngayjee ni xu'bo. ⁵² Nima rú n'ehenu jun, já maestruhu kjuatéxumoo! Ja kichju'ohoo xuta yubi xi bix'ákohe ankjua má nga tjíña kjuankjink'uun. Jun najmi bitjas'oon ko ta b'ech'ohoo xuta xi mjehe kjuas'en yo.

⁵³ Nk'ie nga b'a kitsú Jesu, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo tu ni xí najmi kisashín ra ni xi kitsú Jesu. Kui nga nkjin tkjá ni xi kingjásjaiyaha ra ⁵⁴ tu xi ts'ínkijnejihin Jesu nga kuinchja nku én xi najmi b'a tjín. Incha tsangisjai niyá xi nkú ts'in kama kjuatéjénehe.

B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi tsjohó bakúchji nga benkjún Ntíaná

12 Tu ni xí kama ñjakú nkjühún xu-ta nga ta kui ta maha tíincha basinne'yún xinkjín. As'ai já ni'yakuyáha Jesu kinchjako títjun:

—Chúhuun yjonuu xi nkú ts'in nka-ha já fariseo. Kui xi bakúchji nga 'yún benkjún Ntíaná tu xi b'a ts'in b'é'maha ni ch'onk'un xi tjíntujhín. ² At'aha najmi tjín ni xi 'ma tjítjo xi najmi cha, ko najmi tjín ni xi tjíña 'ma xi najmi se'jña chji. ³ Kui b'a maha, ngayjee ni xi kichubahanu má jyuun, kui xi kuinúyá ngáha má ndzjeen. Ko én sen xi kik'inyohoo xinkju aya 'manuu, kui xi ch'íyako ngáha asun nk'a ni'yoo.

B'i ts'in tsakúya Jesu yá xi tjíhin nga kuinkjún

(Mt. 10:28-33)

⁴ Jun, já amigona, b'a tíxinnuu. Najmi tu binkjun xi tu yjoninteehé maha ts'ínk'ien ko askahan najmi ta tjín nkú ts'ín saha. ⁵ Xínyanuu yá xi tjíhin nga kuinkjún. Tínkjún xi askahan nga ts'ínk'ien yjonintee, tjíhin nga'yún nga ts'ínkji ngak'ien. Johon, kuihí xu'bo

xi tínkjún. ⁶ ¿A najmi mahá tsa tu xi nanki chjíhí ch'a nga satéña un nise xi tíntí? Ndaha tsa b'a ma, tunga najmi ts'ínchayahá Ntíaná ndaha nku nisee. ⁷ Ngat'a ts'ajun bi, santaha ngayjee ntsjaku tjín xkíhí Na'minnuu. Kui kjuaha nga najmi tu binkjuhunnu, at'aha jun xi 'yún chjí so nga nkjin nise.

⁸ Ko b'a tíxinnuu. Ngayjee xi ts'ínkie yjohó nga bena nginkun xuta, Ntíhí Ndax'iun ta ts'ínkie yjohó nga be xuto nginkun ntítsjehe Ntíaná. ⁹ Tunga xi najmi ts'ínkie yjohó nga bena nginkun xuta, ko an ta najmi ts'ínkíe yjona nga be xuto nginkun ntítsjehe Ntíaná. ¹⁰ Ko ngayjee xuta xi nkú kuitsuhu Ntíhí Ndax'iun, kama ndyjat'aha. Tunga xi ch'on kuitsuhu Espiritu Santo, najmi ta kama ndyjat'aha ra. ¹¹ Nk'ie nga ngjuaikonuu xuta ni'ya sinagoga ko tsa nginkun já jue ko tsa nginkun já tjíxóo, najmi tu fantaha ruu yjonuu xi nkú ts'in n'ek'óyo ni xi k'úinnuu ko mí éhen xi kuixiún. ¹² At'aha kui chubá xu'bo Espiritu Santo kuitsuyanuu mí ni xi tjíhin nga kuixiún.

B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi 'yún mjehe kjuanchiná

¹³ As'ai kinchja nku nda xi sjíñajihin xuta nkjin:

—Ji nda maestru, b'a t'ihin nda nts'é nga katakjanyaqona ni xi y'éjña na'mini.

¹⁴ B'i kitsú Jesu:

—Ji nda, ¿yá xi y'é't'a xána nga nda jue kamanuu ko a ra nku nda xi kuakjanya ni xi tjíhin xuta?

¹⁵ B'i kitsú sa Jesu nga kinchjako xuta xi kabincha yo:

—Chasoo ko chúhuun yjonuu. Najmi tu n'e mjo ni xi tjíhin xuta xingisoo. Najmi tsa tu ngat'aha nga tse ni xi tjíhin xuta nga 'yún nda ts'in k'úentu.

¹⁶ As'ai y'éjña chubaya Jesu nga tsakúya:

—Jñáha nku nda nchiná tu ni xí ndahá kitsjá nintje. ¹⁷ As'ai b'i kitsú animaha: “¿Mí nihi xi ts'ian? Najmi tjinna má k'uetjá ni xi kama chána.” ¹⁸ Kò b'a kitsú ya animaha: “Kui ni xi ts'ian. Ts'inxúnta ni'ya xi t'inchana má nga fatjá ni xi kama chána kò kj'ái xi 'yún i sa ts'innda ngáhana. Yo kj'uatjá niu kò ngayjee ni xi tjinna. ¹⁹ As'ai b'a xih'in yjona: Ji nda, nkjin nkjin maha ni xi t'itjohi. 'Yún nkjin nú kamaha. Tu sahá n'ek'áiyai, chineí, s'i kò tsjo kat'ehi.” ²⁰ Tunga b'ahá kitsú Ntjaná: “Ji nda chini, kui nistjen xu'bi kuayái. Ni xi t'itjohi, ¿yá xi kama ts'e?”

²¹ B'a mat'ain xuta xi b'ékúhu yjoho kjuanchiná. Kui xi x'an nginkun Ntjaná.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga Ntjaná kuhun ntíhí

(Mt. 6:25-34)

²² As'ai b'a kitsúhu já ni'yakuyáha:

—Kui kjuaha nga b'a tíxihinnuu. Najmi tu fantaha ruu yjonuu ni xi machjénnuu, mí nihi xi chinoo. Ta ndaha najmi tu fantaha ruu yjonuu ni xi machjéhen yjonintenuu, mí najyuhun xi ndyjo. ²³ Nk'ie ní nga kuintsuubo, kui ní nihi xi 'yún chj'ihí ra nga nichinee, kò yjonintenuu, kui xi 'yún chj'ihí ra nga najyuu. ²⁴ Chasoho nisee. Najmi b'éntje, najmi b'ékú, najmi t'ih'in ni'ya xi má nga fátjo nichinehe. Tunga tsjáhá ra Ntjaná nichine. Kò jun, ¿a najmi 'yúhún chj'í so nga nisee? ²⁵ Kò ndaha tsa 'yún kjúántaha ruu yjonuu tu xi sáhanu masen metru, najmi t'jin xi nkú ts'ín sáhanu masen metru. ²⁶ Tsa najmi manuu n'o ni xi ichí, ¿a jun tífantaha ruu yjonuu ni xingisoo?

²⁷ Chase chubayohoo xi nkú ts'ín sá naxúu. Najmi ts'inxá kò najmi ts'ínnda nachjún. Tunga an b'a tíxinnuu nga ta ndaha nda rei Salomon xi 'yún cháncia kama nistjin nk'ie, najmi b'a k'un najyun xi kingja xi nkúhu naxúu. ²⁸ Tsa

Ntjaná b'a tsjo ts'ínk'iéntu jñá xi chuba ma cháhá, xi nd'ai ma chá kò ndyjunni kuiti, ¿a najmi tu sahá 'yún tsj'á sanuu najyun xi ndyjo jun xi 'yún chj'í so nga jñoo? ¿Á b'a 'yún ichí s'ejihinnuu Ntjaná! ²⁹ Kui b'a maha, najmi tu b'ejña títjun nga ni xi chinoo kò ni xi s'iu kuinchísjo. Najmi tu kui kjuabaha niu kas'enuu. ³⁰ At'aha ngayjee ni xu'bi bangisjai xuta xi t'jin asuntee, tunga jahá be Na'minuu nga machjénnuu ni xu'bi. ³¹ Tjehennto nga katatéxumanuu Ntjaná kò b'a ts'ín tu k'uaisuhinnuu ni xu'bi.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu kjuanchinoo

(Mt. 6:19-21)

³² Najmi tu binkjun, chutsanka t'ín-tína. At'aha tsjo t'ih'in Na'minuu nga tsjánuu nga kuitjás'enjiun xi nkú ts'ín batéxuma. ³³ Tateño ni xi t'innuu kò tjo-hoon xuta x'an. T'ekú ni xi najmi maha batsun. Ch'atjó ndjiojmi ján ni xi ts'ín nchiná sínnuu, má najmi ma fas'en já ndyjé kò ta ndaha xubíu najmi maha bate. ³⁴ B'a tíxinnuu at'aha má nga t'jña kjuanchinánuu, yo ta t'jña animanuu.

³⁵ T'endo yjonuu kò t'etú nd'innuu. ³⁶ B'a n'oo xi nkú ts'ín já musu xi incha kuyá nga kj'uaí nda ntiaha xi kafí kjuabixan, xi nk'ie nga fai tu t'jen'yún chjux'áhá ra ankjuo. ³⁷ Á b'a nda t'ih'in ts'e já musu xi t'jntuj'ih'in nk'ie nga kj'uaíhi nda ntiaha. Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ni xi ts'ín ndantio tu ngat'aha nga tíchuyáha, k'uénda yjoho nga ts'ínk'iéntut'á yámixo já musu kò tsjáha niñu. ³⁸ Á b'a nda t'ih'in ts'e já musu xu'bo tsa t'jntu t'ik'un nk'ie nga kj'uaí nda ntiaha, ndaha tsa masen nistjen kò ndaha tsa ja tífi ma sen.

³⁹ Katumankjinnuu ni xu'bi. Tsa be títjun nda xi ts'e ni'yoq mí chubaha kj'uaí nda ndyjé, ta k'uéjña nda. Najmi tsjante tsa nda ndyjé kjuas'en kjuayún ni'yaha. ⁴⁰ B'a ts'ín ta t'intsuaba nda-

hanu ko jun, at'aha chuba nga najmi tichuyohoo k'j'uai Nt'ih' Nda'xiun.

B'i ts'in tsakuya Jesu nga kits'inchjen nku nda musu xi naxu fiko xaha

(Mt. 24:45-51)

⁴¹ As'ai b'a kitsu Simon Pedro:

—Ji nda maestru, za jin ts'ajin en xi kuachubai, a ra kohó xuta?

⁴² B'i kitsu Nda Nt'ianá:

—Zá nda musuhu xi naxu fiko xaha ko xi nkjink'un, xi nda nt'iaha kitsjá xaha nga kui xi tsjáha nichine já musu xingisoo nk'ie nga kuichú chuba? ⁴³ Já b'a nda t'jihin ts'e nda musu xu'bi tsa b'a t'its'in nk'ie nga k'j'uai nda nt'iaha! ⁴⁴ Kjuaxi ni xi t'ixinnuu. Nda nt'iaha ts'in kunntaha ngayjee ni xi t'jihin. ⁴⁵ Tunga tsa b'i ts'in ts'innkjink'un nda musu xu'bi: "K'uandaya saha nda nt'iana nga k'j'uai." As'ai k'uéhe já musu ko jminchjin musu xingisoo ko nga kjine ko k'uí ko kama ch'i. ⁴⁶ Tsa tu k'j'uaihi nda nt'iaha nda musu xu'bi nistjin xi najmi tikuyaha ko chuba xi najmi be, 'yún ndjá ts'innijéhe nda nt'iaha xi nkú ts'in n'enijéhe xuta xi najmi mjehe s'ejihin Nt'ianá.

⁴⁷ Nda musu xi be ni xi mjehe nda nt'iaha ko najmi b'enda yjoho ko ta ndaha najmi ts'intjusun ni xi mjehe nda nt'iaha, kui xi nkjin niyá s'ehe. ⁴⁸ Tunga nda musu xi najmi be ni xi mjehe nda nt'iaha ko t'its'in ni xi t'jihin nga n'e kjuaha ra, kui xi chuba niyá s'ehe. At'aha ngayjee xi ts'ati ni xi kits'inkjáhin, kui xi ta ts'ati ni xi kuinchí ngaha ra. Ko xi 'yún tse ni xi kin'e kunntá, kui xi ta 'yún tse ni xi n'enisi ngaha ra.

B'i ts'in kitsuya Jesu nga kui ngat'aha kuakjanyaha yjoho xuta

(Mt. 10:34-36)

⁴⁹ An jáik'iet'a nd'ía asunntei ko mangimjena nga kuiti kai. ⁵⁰ Tunga t'jihin ni nga nku kjuanima xi tu xi

chankahá k'juajian. Un nkjún t'ibena ko b'a kamana santaha nkúhu nga kuichú nistjin nga kuitjusun niu. ⁵¹ Za b'a manuu nga kjuajyu jái tsja asunntei? An b'a t'ixinnuu nga najmi. Tu xi kjuakjánya níhi yjoho xuta jáihina. ⁵² At'aha nd'ai ch'atuts'ihin ra nga kuakjánya yjoho má nga t'jintu un xuta. Jan ngjuai kontraha jo, ko xi joo ngjuai kontraha xi joon. ⁵³ Xi t'mi na'mi ngjuai kontraha nt'ih, ko xi t'mi nt' ngjuai kontraha na'mihi. Xi t'mi naa ngjuai kontraha takjihin, ko xi t'mi takjin ngjuai kontraha naaha. Xi t'mi na nch'ya ngjuai kontraha na antaha, ko xi t'mi na anta ngjuai kontraha na nch'yaha.

B'i kitsuhu Jesu xuta nk'ie nga najmi t'mankjihin nistjin xi y'a

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴ B'a ta kitsu ya Jesu nga kinchjako xuta nkjiun:

—Nk'ie nga yo nga nibá ninti xi t'jehen má fintjai ts'íu, as'ai: "Tsí k'ua" bixiún, ko b'a ma. ⁵⁵ Ko nk'ie nga tsjen ntjo sje, as'ai: "Kama sje" bixiún, ko b'a ma. ⁵⁶ Xuta xi tu tsjohó ra bakúchji xi nkú ts'in benkjún Nt'ianá! Mankjin-nuu ni xi ma chji nk'a ján ko t'anankiu, tunga, za najmi t'mankjihinnuu nistjin xi kich'ahanu nd'ai?

B'i ts'in tsakuya Jesu nga k'uéndakaa xinkia

(Mt. 5:25-26)

⁵⁷ Já najmi n'enkjintak'un subahanu ni xi nda t'jin nginkun Nt'ianá? ⁵⁸ Tsa t'jin xi tibat'énehi ko t'jenko'i nga t'miko'i nginkun nda t'jixoo, chubakondai nga t'jenko sai aya niyoo, tu xi najmi ngjuaikoho ri nginkun nda jue. At'aha tsa nginkun nda jue ngjuaikohi, as'ai nda jue ts'inckjas'ehin aya ntsja nda xi kunntá nubayoo ko kui xi ngjuaya'yihin. ⁵⁹ B'a t'ixihin nga najmi kuitjui yo santa nkúhu nga k'uéchjyjei toon xi t'jehin.

**B'i ts'in tsakúya Jesu nga tjihin nga
ngjuaik'áha ra animaha xuta**

13 Kui nistjin xu'bo kabincha yo k'ua xi kitsúyahá Jesu ni xi kamat'ain k'ua já xi nibáha ante Galilea. Pilato kits'ínk'ien jóo ko ta kuihi jníhi jakj'á nga kits'íntjijinkoho jníhi chu xi incha tsichuko nga kitsjá chje. ²As'ai kinchja Jesu:

—¿A b'a manuu nga b'a kamat'ain já Galilea xu'bi at'aha 'yún tjin saha ngatit-sun nga ngayjee xuta xi tjin ante Galilea?

³An b'a tixinnuu nga najmi. Ko ta jun, tsa najmi kuankínchj'aha ruu animanuu, ngatentoo b'a ta ts'in kuayó. ⁴Ko máha já tj'ion jan xi k'ien nga tsijnenehe xjó nk'a xi kisasín ntá tixa Siloe, ¿a b'a manuu nga kui xi 'yún tjin saha ngatitsun nga xuta xi tjin nanki Jerusalem? ⁵An b'a tixinnuu nga najmi. Ko ta jun, tsa najmi kuankínchj'aha ruu animanuu, ngatentoo b'a ta ts'in kuayó.

⁶Ko b'i ta ts'in y'éjña chubaya Jesu nga tsakúya:

—Nku nda kisasíhin nku yá higuera ajin yá tuntsjajéhe ko ngjisehe tsa ja yaha tu higo yoo, tunga ndahá nku najmi kisakúhu. ⁷As'ai kinchjako nda xi kunn-tá yá tuntsjajée: “Ja tjinna jan nú nd'ai nga t'fáingisja tuhu yá higuera xu'bi. Ndaha nku najmi tsakúna. Tichásuin, at'aha tu tít'sínkjenki tiyahá nga'yúhun t'anankiu”, kitsú. ⁸As'ai b'a kitsú nda xi kunn-tá yá tuntsjajée: “Ji nda ntia, tjenjei-hi nga katasinjña sa nú xu'bi. Kuak-janndáhi tuts'in ko kuinchankíhi abono. ⁹Tsa tsjá tu núni, nda tjin. Tunga tsa najmi, kama stísun.”

**B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku
tachjuún nga nistjin nkjún**

¹⁰Nku niyá nk'ie nistjin nkjún, ni'ya sinagoga t'bakúya Jesu éhen Ntíaná.

¹¹Yo kab'ejña nku tachjuún xi tjihin tj'ion jan nú nga uhun. Nku ndaninda

kits'ínchitjuhu ko ndahachí najmi ta ma basin naxuhu. ¹²Nk'ie nga kikié Jesu tachjuún, as'ai kinchjaha ko b'a kitsúhu:

—Ji tachjuún, ja kama ndáhi ch'in xi k'uhin.

¹³As'ai kingjénne ntsja Jesu tachjuún. Ta kuihi chubo tsasin naxu ngáha ko kits'íntsjoho Ntíaná. ¹⁴Tunga kama kjahán ra nda k'akuhu ni'ya sinagoga, at'aha nistjin nkjún nga kits'innkihi Jesu tachjuún. As'ai b'a kitsúhu xuto:

—Jun nistjin tijná nga ma n'exá. Kui nistjin nibó nga n'enkinuu, najmi tu nistjin nkjún.

¹⁵Tunga b'íhi kitsú Jesu:

—iTu tsjohónuu bakuchjúu xi nkú ts'in yankjún Ntíaná! ¿A najmi chjunndáyanú chu xi tinnuu nga nistjin nkjún nga bankín n'ek'iu ntá? ¹⁶Tachjín ta ntjehe ntje cháná Abraham maha, xi ja tjihin tj'ion jan nú nga Satana y'ét'a'yúhun nga kitsjá ch'ihin, ¿a najmi tjihin ni nga chjunndáya nga nistjin nkjún?

¹⁷Nk'ie nga b'a kitsú Jesu, kama subaha ngayjee já kontraha. Tunga máha xuta nkjiun, kama tsjoho ngayjee kjuankjún xi tít'sín Jesu.

**B'i ts'in tsakúya Jesu nga
kits'ínchjén nku k'un mostasa**

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸As'ai b'i kitsú ya Jesu:

—¿Mí nihi xi b'a joyaha xi nkú ts'in batéxuma Ntíaná? ¿Mí nihi xi k'uejñá chubayahana? ¹⁹Kui xi b'a joyaha nku k'un mostasa xi jakj'á nku nda ko y'éntje jñáha. As'ai kisa k'uun ko nku yá tu chánka kama, ko nisee j'ai ts'ínnda'á nubaha tjiaha yoo.

**B'i ts'in tsakúya Jesu nga
kits'ínchjén na'yu sahan ninkuan**

(Mt. 13:33)

²⁰As'ai ta kinchja ngáha Jesu:

—¿Mí nihi xi k'uejñá chubayakohona xi nkú ts'in batéxuma Ntíaná? ²¹Kui xi

b'a joyaha na'yu sahan ninkuan xi jakj'a nku tachjuun ko kits'intjijinko tse nkuan ninkuan. As'ai tsijin ngatentee na'yu.

B'i ts'in tsakuya Jesu nga kits'inchjen nku ankjua

(Mt. 7:13-14, 21-23)

²²Nk'ie nga tits'in niya Jesu nga tifi nanki Jerusalem, tsakuya ts'ihin ehen Ntiana má xi tjeheh nga tifa, nanki i ko nanki xixi. ²³As'ai b'a kitsú nku xi kingjásjaiyaha Jesu:

—Ji Ndá maestru, ¿a chuba maha xi n'ek'anki?

²⁴B'i kitsú Jesu:

—N'e kja'yuhun ruu yjonuu nga titjás'oon ankjua ntsjyoo. At'aha tíxinyanuu nga nkjin nkjún maha xi kama mjehe kjuas'en yo, tunga najmi kamahá ra. ²⁵Nk'ie nga kuisintjen nda xi ts'e ni'yooy ko k'uéchja ankjuo, jun xi kabincho natsin ján n'ekjano ankjuo nga b'a kuixiún: “Ji nda ntia, chjux'áni ankjuo.” Tunga b'ahá kuitsunuu: “Najmi be yáha jun.” ²⁶As'ai b'a kuixiún: “Yanáá xinkia. Niyáténi tsakuyái ehen Ntiana.” ²⁷Tunga b'ahá kuitsunuu: “Ja b'a kuaxinnuu nga najmi be yáha jun. Tiyú t'axin tentenú, jun xi ch'on kin'o.”

²⁸Yo ch'iu ko kuichó ni'yun nk'ie nga choo nga ntje cháná Abraham, Isaac ko Jacob ko ngayjee já profeta tjintu má batéxuma Ntiana. Ko máha jun, kuich'onsjenuu natsiun. ²⁹At'aha tu má xi tjeheh ni nibaha xuta nga k'juaí s'í xi kama má batéxuma Ntiana. ³⁰Tjin xuta xi yjanki nd'ai, kui xi tjun kama ngáha, ko tjín xi tjun nd'ai, kui xi tsjénkki.

B'i kitsú Jesu nga kinchjanijmíyaha nanki Jerusalem

(Mt. 23:37-39)

³¹Ta kuihi chubo tjín já fariseo xi j'aisehe Jesu ko b'a kitsúhu:

—Xin t'in, at'aha Herode Antipa mjehe ts'ínk'iehin.

³²B'i kitsú Jesu:

—B'a tankínk'ihuun nda maña xi b'a tjíun: “Chasei. Nd'ai ko ndyjunni k'onsje jánindoo ko ts'innkihí xuta, ko nistjin xi ma jahan kama ndjuúna xána.” ³³Tunga tjihín ni nga ts'inndjaá niyána nd'ai ko ndyjunni ko nkiní nga kffán nanki Jerusalem. At'aha najmi kama xin nanki kuayá nku nda profeta.

³⁴Jun xuta Jerusalem, xi n'ek'ion já profeta ko b'ohoo ndjio xuta xi n'e nibásenuu! ¡A tu nkjihín niyá kama mjena nga k'uentúkunu xi nkú ts'in xantó nga b'énkinka ntíhi, tunga najmi kin'e yunú! ³⁵Nd'ai ni ma, ja s'eña masen antenuu. An b'a tíxinnuu nga najmi ta chahanú santa nkúhu nga kuichú nistjin nga b'a kuixiún: “¡Kakjanínka Ntiana xi nibáha ngajoho!”

B'i kama nk'ie nga ngji kjine niñu Jesu ni'yaha nku nda fariseo

14 Nku nistjin nkjún niñu ngji kjine Jesu ni'yaha nku nda k'aku fariseo. Kikuntá 'maha jóo kui chubo. ²Ta kabasinjña yo nginkun Jesu nku nda xi xkaí tinchaha. ³As'ai kinchjako Jesu já maestruhu kjuatexumoo ko já fariseo:

—¿A ma n'enkihí xuta xi uhun nga nistjin nkjún, a ra najmi?

⁴Tunga najmi kinchjahá jóo. As'ai Jesu kits'insihín nda uun, kits'innkihí ko kits'ínkji ngáha ni'yaha. ⁵As'ai ta kinchjakohó ngáha jóo nga b'i kitsúhu:

—Tsa ntíhi ko tsa turuhu nku xi síjnainnuu kuinjeya nku ntá tixa nk'ie nga nistjin nkjún, ¿a najmi tjen'yún k'uasjejihín?

⁶Najmi kinchja jóo, at'aha najmi be nkú kuitsu.

⁷Ja kamooy, nk'ie nga kiekie Jesu xi nkú ts'in tífájin xuta xi kama njakú yo ante xi tijncha titjuun nga tib'entut'á yámixoy, as'ai y'éña chubayaha nga tsakuya. B'i kitsúhu:

8—Tsa tjin xi kuitsuyahi nga k'úin nku s'í kjuabixan, najmi tu ante xi síjña títju-un binchin. At'aha tsa tu ahá ni k'juái nku xi ta kik'inyaha nga k'juái s'íu xi 'yún yankjún sa nga ji, ⁹tsa as'ai b'a k'juái tsuhi nda xi t'ib'asje s'íu: “Ndaí tjehin má kabinchin”, kui nga kama suba ts'íhin ri nk'ie nga k'úinnchin ante xi fekuu. ¹⁰Ni xi n'ení tsa tjin xi kuitsuyahi nga k'úin nku s'í, t'ihinnchin ante xi fekuu, tu xi b'a k'juái tsuhu ri nda xi kitsúyahi nga k'júái s'íu: “Ji nda amigo, t'ihinnchin nku ante xi t'ijña k'aku.” B'a ts'in sakúhu ri kjuachánka nginkun ngayjee xi k'úentut'ákohi yámixó. ¹¹At'aha tu yáhá ni xi k'uasje nk'a suba yjohó, kui xi chajnuha. Kó xi k'uasje nimakjua yjohó, kui xi sakúhu kjuachánka.

¹²Kó ta kinchjako Jesu nda xi kitsúyaha nga k'juái kjine niñu. B'i kitsúhu:

—Nk'ie nga s'í n'esjei, najmi tu já xi nda nchjakóhi chubaihi, ta ndaha já nts'ei, ta ndaha já xinki, kó ta ndaha já nchiná xi t'jintut'á tiñahi. At'aha tsa b'a n'ei, kui jóo kuinchja ngajoya ngáha ri kó b'a ts'in kuítju chjíhi ni xi kik'aihi. ¹³Ni xi n'ení nk'ie nga s'í n'esjei, xuta x'an chubaihi, xi nimaha, xi najmi ma fi kó xi ka. ¹⁴B'a ts'in nda kamata'aihinni. At'aha xuta xu'bi najmi kamaha tsjá ngajoya ngáha ri ni xi k'juaihi, tunga kama chjíhi ri nistjin nk'ie nga k'juaiya ngáha ra ngabayoo xuta xi naxu y'entu.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén nku s'í chánka xi ts'asje nku nda

¹⁵Nk'ie nga kint'é ni xu'bi nku nda xi ta kab'ejn'at'ako Jesu yámixó, as'ai b'a kitsú:

—Á b'a nda t'jihin ts'e xuta xi k'úentujíhin s'í chánka xi kama má batéxuma Nt'ianá!

¹⁶As'ai b'a kitsúhu Jesu ndo:

—Nku niyá nku nda ts'asje nku s'í chánka kó nkjin nkjún xuta kits'ínkint'é nga k'juaisehe. ¹⁷Nk'ie nga ja tsichu chuba, as'ai kits'ínkji nku nda musuhu

ndo. “Nibó, at'aha ja t'jinda ngayjee nichinee”, kitsúhu xi incha kin'ekint'é nga k'juái s'íu. ¹⁸Tunga ngayjee jóo incha tsanki nga n'e'yún tak'uhun. “As'ai kuak'atsená nku jña kó t'jihin nga k'ínsehe. T'bankihi nga n'e'yún tak'unní”, kitsú nda xi tjun kik'inyaha. ¹⁹“As'ai kuak'atsená te turu bakján nanki. T'fikjut'ayá chu. T'bankihi nga n'e'yún tak'unní”, kitsú ngá k'jáí nda. ²⁰“As'ai kuixanná, kui kjuaha nga najmi kama k'fhinna”, kitsú ngá nda xi ma jahan.

²¹Kik'óya ngáha nda musu kó kitsúyaha nda nt'iaha ngayjee ni xu'bi. As'ai kama kjahan nda xi ts'e ni'yoó. “Kítsa t'in ajin nantio kó niyáté xi tjin nanki xu'bi. Nibákoí ei xi x'ahan, xi nimaha, xi kaha, kó xi najmi ma fi”, kitsúhu nda musuhu. ²²Askahan b'a kitsú nda musu: “Ji nda nt'ia, ja kuats'intjusan xi nkú nga kuakixín, tunga t'jihin sa ante.” ²³As'ai b'a kitsú ndantio: “T'in aya niyóo kó ante xi xi t'jindai ei. N'e kjuayúhun ri xuta nga kjuas'en ei, tu xi tséhe ni'yana. ²⁴At'aha an b'a t'ixinnuu nga ndaha nku xuta xu'bo xi kixinya títjuhun najmi kjine ni xi y'endá.”

B'i ts'in kitsúya Jesu ni xi t'jihin nga tjun ts'ínnkjink'un xuta xi mjehe tsjénkihi

(Mt. 10:37-38)

²⁵Nkjin nkjún maha xuta xi tjénkihi Jesu. As'ai kits'ínk'ót'ijyak'un kó b'a kitsúhu:

²⁶—Tsa tjin xi tsjénkina, t'jihin nga 'yún ts'íin mjena nga na'mihi, naaha, chjuúhun, nt'íhi, já nts'e, jminchjín nichja, kó santaha yjohó. Tsa najmi b'a ts'íin, najmi tsuhu ra nga kama xuta ni'yakuyána. ²⁷Xi najmi tít'sjáha yjohó nga tsjénkina santaha tsa kuayá ngat'ana, najmi tsuhu ra nga kama xuta ni'yakuyána.

²⁸Tsa nku xi t'jijnajinnuu mjehe ts'íinnda nku torre, za najmi tjuhún

k'úéjña nga ts'ínxkí nkú tjin ni xi kfet'aha, tu xi skuéhe tsa tijnaha ni xi machjéhen nga ts'ínndjuú niu? ²⁹At'aha tsa ts'ínnda tuts'in xjóo ko askahan najmi kuichúkuaha nga ts'ínndjuú niu, as'ai ngayjee xuta xi skuéhe nga b'a ts'ín kuajnukiehe. ³⁰B'i ngján b'a kuitsu: "Nku xá kik'atuts'ihin kui ndai, tunga najmi tsichukuahá ra nga kits'ínndjuú."

³¹Ko tsa nku nda rei xi tijnaha te mií já jun mjehe nguai kjánko kj'af nda rei, za najmi tjuhún k'úéjña nga ts'ínnkjink'un tsa kuichúkuaha nga kjaánko nda rei xinkuu xi nibáko kan mií já jun xi ts'e? ³²Ko tsa behe k'un nga najmi kuichúkuaha, as'ai ts'ínkji já chjine'én xi ts'e xi má nga kuanki-hi kjuajyu nda rei xinkuu nk'ie nga kjin tjen sa. ³³Kui b'a maha, tu yáhá ni xi tijnajinnuu xi najmi k'úéjña ngayjee ni xi tjihin, kui xi najmi tsuhu ra nga kama xuta ni'yakuyána.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén sihin naxo

(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

³⁴Nda naxo, tunga tsa ndyja nga'yúhun, znkú ts'ín kama ntia ngáha? ³⁵Najmi ta chjihí ra. Najmi kama n'echjén xi nkúhu tsa ninte ko ta ndaha tsa n'etjijihin abono. Tu nguaiyahá sa natsin ján. Xi tjen tjabaxínju, katasínju.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku chutsanka xi kindyja

(Mt. 18:10-14)

15 Nkjín já xi fáchjintjai ch'á nga ts'ínxát'aha já Roma ko xuta xi najmi naxu ts'intjusun kjuatéxumaha Moise kama njakút'aha Jesu nga j'aisínjuhu. ²As'ai kinchjayanehe já fariseo ko já chjine'éhen kjuatéxumoo nga b'a kitsúhu xinkjín:

—Kui ndai ts'ínkjáihin ko kjineko niñu xuta xi najmi naxu ts'intjusun kjuatexumoo.

³B'i kitsú Jesu nga y'éjña chubayaha:

⁴—Tsa tijnajinnuu nku xi tijnchaha unchan chutsanka, tsa ndyjahá nku, za najmi kuincháhá xi cháte ko yachán njoo ajin jñoó ko ngjuaingisjai xi kandyjoo santa nkúhu nga sakúhu? ⁵Ko nk'ie nga sakúhu chu, tsjo kamaha nga ngjuásun tjia. ⁶Nga kj'uaí ni'yaha, kuinchja njaha já xi nda nchjakohó ko já xi tjintut'á tiñaha. "N'etsjokónú, at'aha ja kuasakú ngáhana chutsanka xi kandyjana", kuitsu. ⁷B'a tíxinnuu nga b'a ta ts'ín 'yún s'e sa kjuatsjo ndjiojmi ján nk'ie nga nku xuta ngatitsun fik'jáha ra animaha nga cháte ko yachán nja xuta xi naxu nginkun Ntíaná, xi najmi tjihin nga nguaijk'jáha ra animaha.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku toon xi kindyja

⁸Ko tsa nku tachjuún tijnaha te toontaba, tsa ndyjahá nku, za najmi k'uétihi nku nd'í ko kjécha ni'yaha nga kuangisjái sisin santa nkúhu nga sakú ngáha ra toohon? ⁹Ko nk'ie nga sakúhu, as'ai kuinchja njaha jminchjín xi nda nchjakohó ko jminchjín xi tjintut'á tiñaha. "N'etsjokónú, at'aha ja kuasakú ngáhana toontaba xi kandyjana", kuitsu. ¹⁰B'a tíxinnuu nga b'a ta ts'ín s'e kjuatsjo ajihin ntitsjehe Ntíaná nk'ie nga nku xuta ngatitsun fik'jáha ra animaha.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku na'mi xi kits'ínkjáin ngáha ra ntíhi

¹¹B'i kitsú sa Jesu:

—Nku nda kis'ejnaha jo já. ¹²Nda xi kjintú kinchjako na'mihi: "Ji na'mi, k'uaíní ni xi kanéna", kitsúhu. As'ai tsakjánya ndo ni xi tjihin nga kitsjáha ntíhi. ¹³Askahan nga ja j'a chuba nistjin,

as'ai tsateña nda xi kjintíu ngayjee ni xi kik'aihi ko ngji nku nanki t'axín kjin nga kik'a toon xi kisakúhu. Yo kits'ínkje tiya toohon nga kits'ínjnu kits'ínt'a. ¹⁴ Tunga nk'ie nga ja kits'ínkje ngayjee toohon, tu nkuhú kjintía xi tu xí 'yúhún kama nanki xu'bo ko kikié kjintía ko kui. ¹⁵ As'ai ngjinki xáha nku nda xi tijná nanki xu'bo, as'ai kits'ínkjihí ndo má tijncha chinkaha tu xi ts'ínkjeheh chü. ¹⁶ Mjehé kjine ni xi tijncha kjine chinko, tunga najmi ch'a xi kitsjáhá ra niu.

¹⁷ Tu chahán kama chubayahá ni xi kits'ín, kui nga b'i kitsúhu: "Nkú tjin maha já xi ts'ín xánta ni'yaha na'mina xi t'ib'anki tímaha nichine. Ko máha an, ei t'ibaya kjintía. ¹⁸ Tu sahá kfinse ngáha ra na'mina ko b'a xihín: Ji na'mi, tjenna jé nginkun Ntiana ko nginkuin. ¹⁹ Najmi ta an tsuhuna tsa ntíhi k'úinní. Tu sahá katumahi an xi nkú joyaha nku nda musu xi ts'ínhin xánta." ²⁰ As'ai kits'ín niyá ndatiu nga nibase ngáha ra na'mihi. Kjín tjen sa nk'ie nga kikiéhe na'mihi ko kama nimaha. Tsangatsanka nga ngjit-subakjá ntíhi ndo ko kíkjexu'ba. ²¹ As'ai b'a kitsú ndatiu: "Ji na'mi, tjenna jé nginkun Ntiana ko nginkuin. Najmi ta an tsuhuna tsa ntíhi k'úihinní."

²² Tunga b'ahá kitsú na'mihí ndatiu nga kinchjako já musuhu: "Kitsá nibáko najyun xi 'yún nda ko n'engjo ntína, ko ta t'eyohoo najnú ntsja nku stjink'un, ko tjayohoo tjabaxínté. ²³ Nku turu xunkú xi 'yún chánka nibáko ko n'ek'ion. Chineé ko n'esjee s'í. ²⁴ At'aha ntína xu'bi nkú joyaha tsa ja k'ien ja k'júáíya ngáha ra. Kui xi kindyja ja kuasakusjái ngáha." As'ai nku s'í incha kik'asje.

²⁵ Máha nda xi chóo, jná kafí. Nk'ie nga kik'óya ko j'ai tiña ni'yoó, kint'é nga suun tífane ko nga tijncha tenki xuta. ²⁶ As'ai kinchjaha nku nda musu ko kingjásjaiyaha mí nihi xi tíma. ²⁷ B'a kik'ihín: "Nda nts'ei ja kaf'ai ngáha ko na'mihí katsjá kjua nga kan'ek'ien nku

туру xunkú xi 'yún chánka, at'aha nda tjihin ndo nga kuats'ínkjáin ngáha ra."

²⁸ Kama kjan nkjúhun nda xi chóo nga santaha najmi ta mjehé ra kjuas'eheh ayoo. Kui nga tsitjusjehe na'mihí ko tsankihí nga kjuas'en. ²⁹ Tunga b'ahá kitsú ndo: "Yai, té, xi nkú ts'ín nkjin nú tjihin nga títs'inxát'aha ko tehente tínt'e'éhen, tunga ndahachí nku niyá najmi kje 'bainí nku chutentsu ichí xi k'uasjékohona s'í já xi t'johó an. ³⁰ Tunga nk'ie nga k'juai ntíhi xu'bi, xi kits'ínkje ko jminchjín skóo ni xi kik'aihi, kan'ek'ieihín nku turu xunkú chánka."

³¹ As'ai b'a kitsú na'mihí: "Ji ntína, tehente tinchunkoní ei, ko ngayjee ni xi tjinna ji ts'í. ³² Tunga nd'ai tjihin nga n'esjee s'í ko n'etsjaá, at'aha nda nts'ei nkú joyaha tsa ja k'ien ja k'júáíya ngáha ra. Kui xi kindyja ko ja kuasakúsjái ngáha", kitsú.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda musu xi najmi naxu ngjiko xáha

16 B'i kitsú ya Jesu nga kinchjako xuta ni'yakuyáha:

—Yejna nku nda nchiná xi kitsjá xáha nku nda musuhu tu xi kuasehe ra ni xi tjihin. Kik'inyaha nga nda musu títs'ínkje tiya ni xi kits'ínkjas'eheh nga kuasehe. ² As'ai kinchjaha nda musu ko b'a kitsúhu: "¿Á b'a tsu én xi tínt'ehena? N'ekjas'enní kuentaha xá xi t'ín'ei, at'aha najmi ta ji chasehe ri ni xi tjinna." ³ As'ai kits'ínkjink'un nda musu. B'i kitsú: "¿Mí nihi xi ts'ian ei ni, at'aha ja títs'ínkje xána nda ntiana? Najmi kuichúkujuana tsa xá ndjá ts'ian ko subana tsa chje kuankia. ⁴ Ja be mí nihi xi ts'ian tu xi ts'ínkjáíhinna xuta ni'yaha nk'ie nga ja kje xána."

⁵ As'ai kinchjaha nga nkúnkú já xi tjeheh ts'e nda ntiaha. "¿Nkú tjin tjeheh ts'e nda ntiana?" kitsúhu nda xi tjun j'aisehe. ⁶ "Unchan ndjái seti", kitsú ndo.

B'a kitsú nda musu: “Á xujun xi t'jít'a xk-ihí ni xi t'jehin ei. Kitsá t'inchin, tu sahá tu chátehé t'et'ai.”⁷ As'ai b'a kitsú ngáha kj'ai: “Ko ji, ¿nkú t'jín t'jehin?” “Unchan kusta tuniñu”, kitsú nda xu'bi. B'ahá ta kitsú ngáha nda musu: “Á xujun xi t'jít'a xkihí ni xi t'jehin ei. Tu sahá tu cháte ko katéhe t'et'ai.”

⁸As'ai nda ntiáha nda musu ch'onk'un xu'bi kama nkjúhun nga 'yún nkjink'un ndo nga b'a kits'ín. At'aha xuta xi ts'e asuntee 'yún t'jín saha kjuankjink'un xi nkú ts'ín b'éndako xinkjín nga xuta xi ts'e má ndzjeen. ⁹Ko an b'a t'ixinnuu. N'e chjón kjuanchiná xi t'jín asunnte ngatitsuin nga kuísinko xuta, tu xi kas'ehenuu xuta xi nda kuinchjakonuu. B'a ts'ín nk'ie nga k'feko asuntee kjuanchináha, n'ekjáiñnuu má nga kuíntsuba s'ín.

¹⁰Xi kixi fiko nga ts'íntjusun ni xi ichí, kui xi ta naxu fiko nga ts'íntjusun ni xi tse. Ko xi najmi kixi fiko nga ts'íntjusun ni xi ichí, kui xi ta najmi naxu fiko nga ts'íntjusun ni xi tse. ¹¹Kui b'a maha, tsa najmi kixi kuankinkoo nga chasoho kjuanchiná xi t'jín asunnte ngatitsuin, ¿yá xi tsjánuu nga chúnnto kjuanchiná xi ndoo? ¹²Tsa najmi kixi kuankinkoo nga chasoho ni xi ts'e xi kj'ai, ¿yá xi tsjánuu ni xi ts'ajun? ¹³Ndaha nku nda musu najmi ma ts'inxát'aha jo já ntiá. At'aha nku xi ts'ín unkie ko nku xi ts'íntjo, ko a ra ts'ínxát'a sisihin nku ko ch'on ts'ín kuasehe xinkuu. Kui nga najmi kama n'exát'aha ruu Ntíaná ko kjuanchinóo.

¹⁴Tunga já fariseo, kui xi 'yún tsjoho toon. Kui nga tsajnukiehe Jesu nk'ie nga kint'é ngayjee ni xu'bi. ¹⁵As'ai b'i kitsúhu Jesu jóo:

—Xuta nda n'esjo yjonuu nginkun xuta, tunga Ntíanáha be xi nkú ts'ín t'jintuyá animanuu. At'aha ni xi benkjún xuta tu ts'ihí maha Ntíaná nga basehe. ¹⁶Jet'a xáha ni xi kis'et'a kjuatéxumoo ko ni xi tsakúya já profeta nistjin nga j'ai Jua Bautista. Kui nistjiun kik'atuts'ihin

ra nga tís'enijmí nga Ntíaná xi batéxuma ko xuta tít'sjá nga'yúhun yjoho nga tífas'enjin nga Ntíaná xi kuatéxumaha. ¹⁷Tunga ta chj'ihí ra kjuatéxumoo. Najmi 'ni t'jín tsa ndyjajihin s'en nk'a ján ko t'anankiu nga nku ntu ich'ihí kjuatéxumoo ndyjat'a.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu kjuabixoon

(Mt. 5:31-32; 19:1-12; Mr. 10:1-12)

¹⁸Tu yáha ni xi k'uejña chjuúhun ko kuixanko kj'ai tachjuún, kui xi t'ibangane kjuabixan tjuhun. Ko xi kuixanko ngáha tachjuún xi y'éjñaha x'ihin, kui xi ta t'ibangane ni xi 'mihí kjuabixan.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'inchjén nku nda nchiná ko nku nda x'an

¹⁹'Yejña nku nda nchiná xi bja najyun xi 'yún chj' ko najyun xi tsjo k'un ko ngayje nistjin tsjo ts'ín b'asje s'í. ²⁰Ta y'ejña ya nku nda x'an xi 'mi Lazaro, xi kitsejnúhú ra tsé ko xi fajñastiu ankjua ni'yaha nda nchinóo. ²¹Kui nda x'on ni xi un b'éhe k'un nga k'jine t'ía xi xi bixuntunkí kinte yámixaha nda nchinóo. Ko santaha nañoo faik'úhun nga k'jinejnu tséhe. ²²Tu k'iehén nda x'on ko ntít'sjee ngjikoho ante xi má nga t'jña ntje cháná Abraham, ko ta k'ien nda nchinóo ko ngjiyanji. ²³Nk'ie nga un t'ibehe nda nchinóo ngak'ien, tsasenjinki ko k'kie nga k'jin t'jña Abraham ko nga Lazaro kab'ejnat'aha.

²⁴As'ai kikjintáya nda nchinóo nga kinchja: “Ji na'mi Abraham, katuma nimahi an. T'exái Lazaro nga kats'ínk'anchiku najnú ntsja ko kanibá ts'ínk'anchi njá. At'aha 'yún nkjún un t'ibena ei ajin nd'íi”, kitsú. ²⁵Tunga b'ahá kitsú Abraham: “Ji ntína, n'ekj'átsjein nga tsjo ts'ín tsinchin asuntee ko Lazaro kjuanima j'aniki. Tunga nd'ai t'jihin kjuajyu ko ji un t'ibehi. ²⁶Ko nku t'ikjá ya. Nku t'ixa

chánkantsú tjenchja masen yaná. B'a ts'ín najmi ma fatikjáha xi tjíntu ei xi mjehe ngjuai ján ko ta ndaha xi tjíntu ján najmi ma fatikjá nga kj'uai ei."

²⁷As'ai ta kinchjahá ngáha nda nchinóo: "Tíbankihi, na'mi, nga n'ekjí Lazaró ni'yaha na'mina. ²⁸At'aha un maha já nts'é. Katjitsúyaha tu xi najmi ko kui kj'uaihi ante xu'bi má nga un t'behe xuta", kitsú ndo. ²⁹Tunga b'ahá kitsú Abraham: "Tíjñaha já nts'ei kjuatéxumaha Moise ko xujun xi y'et'a já profeta. Kui xi kant'é éhen", kitsú. ³⁰As'ai: "Najmi, na'mi Abraham. Tunga tsa tjín xi kj'uaiya ngáha ra ngabayoo ko ngjuaisehe já nts'é, ngjuaikj'áha ra animaha", kitsú nda nchinóo. ³¹Tunga b'ahá kitsú Abraham: "Tsa najmi tínt'é éhen ni xi y'et'a Moise ko já profeta, ta najmi kama chubayaha ndaha tsa tjín xi kj'uaiya ngáha ra ngabayoo."

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi ts'ínkijnejin je xuta xingisoo

(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

17 B'i kitsú Jesu nga kinchjako xuta ni'yakuyaha:

—Tj'íhín nga s'e ni xi ts'ínkijnejihín ngatitsun xuta, tunga, jñima rú ts'íhín xi ts'ínkijnejin ngatitsun xuta xi kj'ai! ²Tu sahá ra ngandaha xi b'a ts'ífun tsa s'et'a 'yúnt'a kásin nku ndjio chánka ko chjanikj'ajin ntáchak'uun, kintehe ni nga ts'ínkijnejin ngatitsun nku ntí ichí xi nkúhu xu'bi. ³Chúhuun yjonu.

Tsa nda nts'ei títs'ín ngatitsun, chubakoi nga najmi nda títs'ín. Tsa ngjuaikj'áha ra animaha, n'endyjat'aihi.

⁴Tsa yatu niyá ch'on ts'ínkiohi nga nku nistjin ko tsa yatu niyá: "Tífikj'aha ra animana, n'endyjat'ani", tsa kuitsuhi, n'endyjat'aihi.

⁵As'ai kinchja já postru:

—Tisinkoni tu xi 'yún s'ejin sahani Ntiana.

⁶B'i kitsú Jesu:

—Tsa tu ichí s'ejinuu Ntiana xi nkúhu nku k'un mostasa xi 'yún ichí, kama b'a k'úhuun yá tu xu'bi: "Tiyú xin ei ko t'ihinsinjñajin ntáchak'uun." Kuint'énnuu yoo.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda musu xi ts'íntjusun xaha

⁷Tsa nku xi tjñajinnuu tjñaha nku nda musu xi kafikján t'anankiu ko tsa chu kafikuntá, nk'ie nga ja k'ooyaha jñá nda musu, najmi b'a kuitsuhi: "Títjáhanchunt'ái yámixó." ⁸B'a ní kuitsuhi: "T'endaní ni xi kjíne ko n'esjei najyihín. T'eyaní nichinená ko ntá xi k'ua, ko askahan kama chineí ko s'i ji." ⁹Ko ta ndaha najmi tsjáha máb'achj'íhí nda musu nk'ie nga ja kuats'íntjusun xá xi kuatsjáha. ¹⁰B'a ta ts'ín jun, nk'ie nga ja n'etjusun ngayjee xá xi kitsjánuu Ntiana, b'a ní tixiún: "Já musu ní. Ni xi kik'inni, kui nihi xi kin'ej."

B'i ts'ín kits'ínkijhi Jesu te já xi k'uhun ch'in fentujnu

¹¹Nk'ie nga títs'ín niyá Jesu nga tífi nanki Jerusalen, j'ajin masen ante Samaria ko ante Galilea. ¹²Nk'ie nga tsichu nku nanki ichí, j'aik'úhun te já xi k'uhun ch'in fentujnu. Kui xi kjint'á tsincha ¹³nga kikjintáya:

—Ji Jesu, nda maestru, katuma ni-mahi jin.

¹⁴Nk'ie nga kieke Jesu jóo, as'ai b'i kitsúhu:

—Tankinkuhuu yjonu já na'miu.

Nk'ie nga t'íncha fi jóo, tsitjuxín ch'ihin. ¹⁵As'ai nku nda xi t'jenjihín já xi tee, nk'ie nga kieke nga kama nkihí, kik'óya ko kits'íntsjohó Ntiana nga 'yún kikjintáya. ¹⁶J'aisinkúnch'int'aha Jesu nga íxí t'anankiuhú kingjénsten nintaku ko kitsjáha máb'achj'íhí. Samaria nibáha nda xi b'a kits'ífun. ¹⁷As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿A najmi tehé maha já xi kama nkihí? ¿Má kfihí já xi ñja xingisoo?

¹⁸ ¿Á tu nkuhú nda xu'bi xi najmi ntje Israel tjeheŋ ra kuak'óyaha nga kj'uaits'intsjohō ra Ntjaná?

¹⁹ As'ai b'i kitsúhu ndo:

—Tisintjein ko t'in. At'aha kuas'ejihin nga Ntjaná kits'in nibána, kui nga kama nkihi ri.

B'i ts'in tsakúya Jesu nkjé kuatéxuma Ntjaná

(Mt. 24:23-28, 36-41)

²⁰ As'ai já fariseo kingásajiyaha Jesu nkjé kuichú nistjin nga kuatéxuma Ntjaná. B'i kitsú Jesu:

—Tunkaán najmi kama chjihí nk'ie nga kuatéxuma Ntjaná. ²¹ Ko ta ndaha najmi b'a kuitsu xuta: “Ei tijná”, ko a ra: “Ján tijná.” At'aha ja tibatéxuma Ntjaná ajinnuu.

²² As'ai b'a kitsúhu xuta ni'yakuyáha:

—Kuichú nistjin nga kama mjenuu nga choo ndaha tsa tu nku ichí nistjin xi s'e nk'ie nga kj'uaí Ntíhi Ndax'iun, tunga najmi chanú. ²³ Tjin xi b'a kuitsunuu: “Ei tijná”, ko a ra: “Ján tijná.” Tunga najmi tu bankinnú ko ta ndaha najmi tu tsjennkíhuu. ²⁴ At'aha xi nkú ts'in ma chji nd'ich'on nk'a ján nga bat'ai, nga ma chji ei ko ma chji ján, b'a ta ts'in kama chji Ntíhi Ndax'iun nistjin nk'ie nga kj'uaí ngáha. ²⁵ Tunga tíjuhún tjinin nga un nkjún skuhehe ko nga xuta xi tjin nd'ai najmi ts'inkjáihin.

²⁶ Xi nkú kama nistjin nga y'ejná Noe, b'a ta kama nistjin nk'ie nga kj'uaí ngáha Ntíhi Ndax'iun. ²⁷ Kui nistjiun tijncha kjine ko tijncha 'bi xuta. Tijncha bixan ko tijncha ts'inkixan ntíhi. B'a tijncha ts'in santa nkúhu nga tsichu nistjin nga jas'en Noe tsutsu chánko, ko tu ni xí kik'ahá ts'í ko jesunjin ntá ngayjee xuta. ²⁸ Ko b'a ta kama nistjin nga y'ejná Lot. Tijncha kjine ko tijncha 'bi xuta. Tijncha b'atse ni ko tijncha baténa ni. Tijncha b'éntje ko tijncha ts'innda ni'ya. ²⁹ Tunga nistjin nga tsitju Lot nanki Sodoma, ni-

bajen nk'a ján nd'í ko sufri nga tsixuntu t'anankiu. Jesun ngayjee xuta. ³⁰ B'a ta kama nistjin nk'ie nga kuakúchji yjoho Ntíhi Ndax'iun.

³¹ Kui nistjin xu'bo, xi kab'ejnásun nk'a ni'yaha najmi tu kuitjujen nga kj'uaí k'asje ni xi tjinu aya ni'yaha. Ko xi kafi jná najmi ta kats'óyaha ni'yaha. ³² N'ekj'áitsjohōon yjonuu ni xi kamat'ain chjuúhūn Lot. ³³ Tu yáha ni xi mjehe ts'ínk'anki suba yjoho nga k'úéjna t'k'un, kui xi tu sahá kuayá. Tunga xi kuayá, kui xi tu sahá n'ek'anki. ³⁴ An b'a tixinnuu. Kui nistjen xu'bo jo xuta xi kjintusún nku kama, nku chjúbé ko xinkuu s'ejná. ³⁵ Jo jminchjín xi tijncha ot'áha xinkjín, nku chjúbé ko xinkuu s'ejná. ³⁶ Jo já xi kafi jná, nku chjúbé ko xinkuu s'ejná.

³⁷ B'a kitsú jóo:

—Ji Nda Ntia, ¿má xi tjeheŋ b'a kamo?

B'i kitsú Jesu:

—Yaha nga má kjijná nku yjoninte k'ien, yo ma njakú chálíkíe. B'a ta ts'in cháha nga kj'uaí Ntíhi Ndax'iun.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén ni xi kits'inko nku nda jue nku tachjuún xi ja k'ien x'ihin

18 As'ai Jesu y'ejná chubayaha xuta ni'yakuyáha nga tsakúyaha nga tjinin nga tehente kuinchja Ntjaná ko nga najmi ts'inkjehe k'un. ² B'i kitsúhu:

—Nku nanki y'ejná nku nda jue xi najmi benkjún Ntjaná ko ta ndaha najmi nusihin xuta. ³ Yo ta y'ejná nku tachjuún xi ja k'ien x'ihin. Kui xi fisehe nda jue nga b'a tsuhu: “Kixi n'ení kjuá xi tjin kona chá kontrana.” ⁴ Nkjin nistjin j'a nga najmi kits'ihin kjuá tachjuún. Tunga askahán ni kits'innkink'un: “Ndaha tsa najmi benkján Ntjaná ko najmi nusinna xuta, ⁵ tunga tu nku títs'instihina tachjín. Kui nga tu sahá kixi ts'ihin ra kjuá tu xi na-

jmi ts'ínkjehe kjuatsentana nga kj'uaíse tehentena.”

⁶ B'i kitsú sa Nda Ntjaná Jesu:

—Nda tasinñju ni xi kitsú nda jue ch'onk'un xu'bi. ⁷ Ntjaná, ¿a najmi kixihí ts'íhín kjuá xuta xi j'ájin, xi nistjin nistjen nchjakoho? ¿A ts'ínk'andayahá nga kuasinko? ⁸ B'a tíxinnuu nga ntjuúhün ts'íhín kjuá xuta xi ts'e. Tunga nk'ie nga kj'uaí ngáha Ntíhí Nda x'ün, ¿a sakú saha asuntee xuta xi s'ejihín Ntjaná?

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda fariseo ko nku nda xi fáchjintjai ch'á

⁹ Ta y'éjña chubayaha Jesu nga tsakúyaha xuta xi b'a maha nga naxu tjincha ts'ín nginkun Ntjaná maha, tunga najmi ndahá ts'ín basehe xuta xingisoo. B'i kitsúhu:

¹⁰ —Jo já ngji nchjako Ntjaná má ma natsihín ninku, nku xi nda fariseo ko nku nda xi fáchjintjai ch'á nga ts'ínxát'aha já Roma. ¹¹ Nda fariseo b'i ts'ín kinchjako Ntjaná nga ngandaha kinchja nk'ie nga kabasinjña ndju: “Ji Na'mi, títsjaha máb'achjí at'aha najmi b'a k'an xi nkú k'un xuta xi k'oo, xi ndyjé ts'ín, xi ch'onk'un, xi b'at'aha chjuúhün. Ko ta ndaha najmi b'a k'an xi nkúhu nda xu'bi xi fáchjintjai ch'á. ¹² Jo niyá nga tuntjóo bátejña kjintá ko nku tíkjá ngayjee ni xi ts'ín ngana tsja chje.”

¹³ Tunga nda xi fáchjintjai ch'á kjin tsasinjña ko santaha najmi ma k'un tsa nk'a ján kuasenjinki. Tu kik'onayahá mehe nga b'i kitsú: “Ji Na'mi, katuma nimahi an nga jé tjenna.” ¹⁴ An b'a tíxinnuu. Nku nda xi naxu kama ndai nginkun Ntjaná nk'ie nga kik'óya ngáha ni'yaha. Najmi b'aha nda xinkuu. At'aha tu yáha ni xi k'uasjenk'a suba yjoho, kui xi íchí kama nginkun Ntjaná. Ko xi k'uasje nimakjua yjoho, kui xi sakúhu kjuachánka.

B'i ts'ín nda kinchjane Jesu jánti xi

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵ As'ai incha j'aiko xuta ntíhi tu xi Jesu nguénnehe ra ntsja. Tunga nk'iehé nga kkie já ni'yakuyóo nii, b'a kitsúhu xuta nga najmi b'a incha ts'ín. ¹⁶ Tunga kinchjahá ra Jesu jóo ko b'i kitsúhu:

—Tjehenntoho jántíu nga kanibásena. Najmi tu jun b'ech'óhoo. At'aha xuta xi b'a ts'ín tjintuyáha xi nkú joyaha jánti xi, kui xi tjehe ra nga Ntjaná kuatéxumaha. ¹⁷ Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Xi najmi ts'ínkjáfhín nga Ntjaná xi batéxumaha xi nkú ts'ín ts'ínkjáfhín nku nda chí ni xi 'baihi, kui xi ndahachí najmi kjuas'enjin nga Ntjaná xi kuatéxumaha.

B'i ts'ín kinchjanijmiko Jesu nku nda nchiná

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸ As'ai nku nda k'aku kingjásjaiyaha Jesu:

—Ji nda maestru, ji xi ndai, ¿mí nihi xi ts'ian tu xi kama ts'ínkjáfhín ra nga kúatejña tík'un sían?

¹⁹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Á an xi nda t'mihini? Najmi tjin xi ndaha, nku tutuhú Ntjaná. ²⁰ Yai xi nkú ts'ín tjít'a kjuatéxumoo: “Najmi tu biyunéf kjuabixoon. Najmi tu n'ek'iein. Najmi tu ndyjé n'ei. Najmi tu testiyu tsank'á n'ei. Chankjún na'mihí ko naahi.”

²¹ B'a kitsú ndo:

—Ngayjee ni xu'bo títs'intjusan santa nkúhu nga ndyjana.

²² Nk'ie nga kint'é Jesu ni xu'bi b'a kitsú:

—Nku ni ndyjat'á sahi. Tateñai ngayjee ni xi tjihin ko tjeihin xuta x'an. B'a ts'ín s'ehe ri kjuanchiná ndjiojmi ján. As'ai nibái nga tsjénkiní.

²³ Tunga nk'iehé nga kint'é ndo éin, kik'ie nusin nusihin, at'aha yún nkjún

nchiná. ²⁴ Nk'ie nga kikié Jesu nga kik'ie nusin nusihin ndo, b'i kitsú:

—jÁ b'a 'yún 'ni tjihin tsa xuta xi nchiná nkjühun kjuas'enjihin nga Ntíaná kuatéxumaha! ²⁵ Tu sahá najmi 'ni tjin tsa nku chu camello kjuas'en tixaha nku nintu nga nku nda nchiná kjuas'enjin nga Ntíaná xi kuatéxumaha.

²⁶ As'ai xuta xi kint'éhe b'a incha kitsú:

—¿Yá xi kama k'uanki ni ma?

²⁷ B'i kitsú Jesu:

—Ni xi ndahachí najmi maha ts'in xu-ta, Ntíaná maha ts'in nii.

²⁸ As'ai b'a kitsú Pedro:

—Xi nkúhu jin, ja y'entu ni xi tjinni ko tjennkihí nd'ai.

²⁹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tixinnuu. Tu yáhá ni xi y'éjña ni'yaha, tsa chjuúhün, tsa já nts'e, tsa xi cháha ko tsa ntíhi at'aha Ntíaná batéxumaha, ³⁰ kui xutai 'yún ts'ati k'uai ngáha ra asunnte xu'bi ko nistjin xi nibá askahan k'uaihi nga k'úentu tik'un sín.

B'i ts'in ta kitsúya ngáha Jesu nga kuayá

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

³¹ As'ai ngjiko t'axín Jesu já ni'yakuyá xi te joo ko b'a kitsúhu:

—Tjenñju. Ja t'bankiáán nanki Jerusalen. Yo kuitjusun ngayjee ni xi y'et'a já profeta nga kamaha Ntíhi Ndax'iun. ³² At'aha aya ntsja xuta xi najmi ntje Israel tjeheñ ra n'ekjas'en. Kui xi kuajnukiehe, ch'on ts'ihin, ko kuatétéjnuhu. ³³ K'uehe ko ts'ínk'ien. Tunga nistjin xi ma jahan kj'uaíya ngáha ra ngabayoo.

³⁴ Ndaha nku ni xu'bi najmi kamankjihin já ni'yakuyóo. Najmi be ni xi tinchja Jesu, at'aha kis'ejña maha niu.

B'i ts'in kits'innkihí Jesu nku nda ka

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵ Nk'ie nga ja t'ibichú tiña Jesu nanki Jerico, nku nda ka kab'ejña andai niyóo

nga t'banki chje. ³⁶ Nk'ie nga kint'é ndo nga t'ífa nkjún xuta, as'ai kingjásjaiya mí nihi xi tíma. ³⁷ Kik'inyaha nga Jesu, nda xi nibáha Nazaret, t'ífa yo. ³⁸ As'ai kikjintáya:

—Ji Jesu, ji xi ntjehe David, katuma nimahi an!

³⁹ Xuta xi yja títjuun kinchjatikoho tu xi k'uechja'aha ts'a, tunga tu sahá 'yún kikjintáya sa:

—Ji ntjehe David, katuma nimahi an!

⁴⁰ As'ai tsasin'yún Jesu ko b'a kitsú nga ngjuai'ch'ja nda ko. Nk'ie nga ja j'ai, Jesu kingjásjaiyaha:

⁴¹ —¿Mí xi mjehi nga ts'ihin?

B'a kitsú nda ko:

—Ji nda maestru, mjena nga kama chjina.

⁴² B'i kitsú Jesu:

—Katuma chjihi. At'aha kuas'ejihin nga Ntíaná kits'ín nibána, kui nga kama nkíhi ri.

⁴³ Ta kuihi chubo kama chjihi ndo ko kitsjennkíhi Jesu nga kits'intsjoho Ntíaná. Ko ta kits'intsjoho Ntíaná ngayjee xuta xi kikié ni xu'bi.

B'i ts'in tsichuk'úhün Zakeo Jesu

19 As'ai tsichu Jesu nanki Jerico. J'ajin nankiu. ² Yo tjíña nku nda nchiná xi 'mi Zakeo, xi nda k'akuhu já xi fáchjintjai ch'á nga ts'inxát'aha já Roma. ³ Kui xi mjehe skue yáha Jesu, tunga najmi tímahá ra, at'aha katsehe xuta ko ch'e nkjún ya Zakeo. ⁴ As'ai tsangatsanka títjuhün xuta nkjiun ko tsiyajnu nku yá xi síjña yo, tu xi skuéhe Jesu, at'aha yo tjihin nga kj'ua.

⁵ Nk'ie nga ja t'ífa Jesu yo, tsasenjinki má kj'i'a ndo ko b'i kitsúhu:

—Ji Zakeo, kitsa titjujein, at'aha ni'yahi tjihin nga ts'ink'áya nd'ai.

⁶ As'ai kitsa tsitjuen Zakeo ko tsjo kamaha nga kits'ínkjáhiñ Jesu ni'yaha.

⁷ Tunga nk'ie nga kikié xuta ni xu'bi, as'ai

ngayjee kinchjayane Jesu nga b'a kitsúhu xinkjín:

—Ni'yaha nku nda xi najmi ts'intjusun kjuatexumaha Moise kfi ts'inkj'áíya.

⁸As'ai tsasinjna ndju Zakeo ko b'a kitsúhu Jesu:

—Chasei, nda maestru. Tsjaha xuta x'an masen ni xi tjínna. Ko tsa tjín xi ndyjé kits'ihin nga ts'anachaha, ts'ink'óya ngáha ra ñju niyá tjíhin ni xi jakj'aha.

⁹B'i kitsú Jesu:

—Ja k'uanki nd'ai xuta xi tjíntu ni'ya xu'bi, at'aha ta ntjehe ntje chjáná Abraham y'aha ra nda xu'bi. ¹⁰At'aha Ntíhí Ndax'iun j'aingisjái ko j'ai ts'ink'an ki xuta xi ja kindyja.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'inchjén nku nda xi kitsjáha já musúhu toon xi ts'inxáko

(Mt. 25:14-30)

¹¹Nk'ie nga tímjénju xuta ni xi tínchja Jesu, as'ai ta y'éjña chubaya ngáha nga tsakúya. At'aha ja túbichú tiña nanki Jerusalen ko b'a tímaha xuta nga akui kuatexumaha Ntíaná. ¹²Kui nga b'a kitsúhu Jesu:

—Y'ejna nku nda nchiná xi ngji kjin kj'ai nanki tu xi nda rej n'e maha ko askahan k'óoya ngáha. ¹³As'ai kinchjaha te já musúhu ko kitsjáha toon nga nkúnkú jóo. “N'exáko tooin santa nkúhu nga kjúái ngáhana”, kitsúhu.

¹⁴Tunga unkiehé ra xuta nankihí ndo ko incha kits'inkji tjennki ndo já chjine'én xi b'a kuitsu: “Najmi mjeni tsa kui ndai xi kama nda reiní.” ¹⁵Tunga kin'e mahá nda rej ndo ko kik'óya ngáha nankihí. As'ai kitsjá kjuá nga chubaha já musú xi kitsjáha toon, tu xi skuéhe xi nkú tjín kits'ín nganasun nga nkúnkú jóo.

¹⁶As'ai j'ai nda xi tjuun. “Ji nda ntia, te tjíhin nga kits'ín nganasun toohin”, kitsú. ¹⁷“Nda tjín. Nda ní ji, nda musú.

Naxu kin'etjusuin xá ichí xi kitsjaha, kui nga tsjaha ra nga kuatexumaha ri te nanki”, kitsú nda rej. ¹⁸As'ai j'ai nda musú xi ma johó. “Ji nda ntia, un tjíhin nga kits'ín nganasun toohin”, kitsú. ¹⁹“Ji xi kuatexumaihi un nanki”, ta kitsúhu nda musú xu'bi.

²⁰As'ai j'ai ngá kj'ai nda musú. “Ji nda ntia, á toohin ngáha ei. Nku pañu kik'ontikjájian nga y'etjá, ²¹at'aha tsankjuhun. At'aha kjan ní ji. Chjubéi ni xi najmi ji y'ejnai ko chjusintjein chan xi najmi ji y'entjei”, kitsú. ²²As'ai b'a kitsú nda rej: “Ji nda musú ch'onk'un, ta kuihi én xi kuakixín ts'inkokjuahara. Tsa an xi kjan ko fakj'a ni xi najmi an y'ejna ko kjesintjen chan xi najmi an y'entje, ²³kui nga, ¿á najmi kin'ekjas'ehe ri toonna já xi be nkú ts'ín ts'inxáko toon? Tsa b'a kin'ei, ja ra ts'inkjain ngáha ra nd'ai toonna ko santaha ntíhi nga kjúa”, kitsú.

²⁴As'ai kinchjako nda rej já xi kabincha yo. “Chjú'ohoo tooon nda xu'bi ko tjohoon nda xi tjínaha te”, kitsúhu. ²⁵“Ji nda ntia, ja tjínaha te toon nda xu'bo”, kitsú jóo. ²⁶Tunga b'ahá kitsú nda rej: “An b'a tixinnuu. Ngayjee xi tjíhin ni, kui xi k'uai saha. Tunga xi najmi tjíhin, kui xi chjú'aha santaha ni xi ichí xi tjínaha. ²⁷Ko máha já kontrana xi najmi mjehe nga kuatexumaha, nibáko ei ko nginkán tichájkó kásin.”

B'i ts'ín jas'en Jesu nanki Jerusalen

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸Nk'ie nga ja b'a kitsú Jesu, as'ai kitsjen tíjún nga kits'innđuú ngáha niyáha nanki Jerusalen. ²⁹Nk'ie nga ja tsichu tiña Betfage ko Betania, nanki xi tiña maha asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo, as'ai kits'inkji Jesu jo já ni'yakuyáha ³⁰nga b'i kitsúhu:

—Tankiún nanki ichí xi tjíña tiña ján. Nk'ie nga ja kuichú yo, sakúnuu nku ntí búrrú xi tjít'a'yún, xi najmi kjee ch'a b'esúhun. Chjúnndáyo ko nibáko ei.

³¹ Ko tsa tjin xi nguásjaiyanuu: “¿Á jun tíchjundáyahanu chu?” tsa kuítsunuu, b'a t'ihun: “Nda maestru rú machjéhen chu.”

³² As'ai ngji já xi kin'ekjü ko kisakúhu chu xi nkú nga kitsú Jesu. ³³ Nk'ie nga ja tjincha kjendáya ntí búrrúu, as'ai b'a kitsú já xi ts'e chu:

—¿Á jun tíchjundáyahanu ntí búrrúu?

³⁴ B'a kitsú jóo:

—Nda maestru rú machjéhen chu.

³⁵ Incha j'aikoho Jesu chu. Najyuhun incha kingjásuhun chu ko kits'ínk'íesun Jesu. ³⁶ Xi nkú nga ts'ín tífi Jesu, b'a ts'ín kingjántu najyuhun xuta aya niyóo. ³⁷ Nk'ie nga ja tjincha bichú tiña má jenstehen asunntu tjenki Yá Olivo, as'ai ngayjee xuta ni'yakuyáha Jesu 'yún incha kikjintáya tsjo nga kits'intsjoho Ntíaná ngat'aha ngayjee kjuankjún xi incha kieke.

³⁸ B'a incha kitsú xuto:

—¡Ntíaná nda kats'ínko nda rej xi kits'ín nibá ngajoho! ¡Kas'e kjuajyu ndjiojmi ján ko kaya kjuachánkaha Ntíaná nk'a ján!

³⁹ As'ai kinchja k'ua já fariseo xi tjenjihin xuta nkjiun:

—Ji nda maestru, b'a t'ihin xuta ni'yakuyáhi nga najmi tu b'a incha kats'ín.

⁴⁰ B'i kitsú Jesu:

—B'a tíxinnuu, tsa k'uéchja ts'a xuta xu'bi, ndjio incha kjintáya.

⁴¹ Nk'ie nga j'ai tiña Jesu nanki Jerusalen, kikjintántjai nanki nk'ie nga kieke. ⁴² B'i kitsú:

—¡Tsa tu kui sa nistjin xu'bi kamankjinnuu ni xi tsjánuu kjuajyu! Tunga tjiná 'mahánuu niu nd'ai.

⁴³ At'aha kuichú nistjin nga já kontránuu k'uétjindainuu xjó nga k'uéchjanuu tu xi ts'ínkjehenuu. ⁴⁴ Ts'ínkjenuu ko ts'ínk'ien xuta nankinuu. Ndaha nku ndjio najmi ta s'ejñasun saha ra xinkjín.

At'aha najmi kamankjinnuu nk'ie nga y'éjna chjinuu Ntíaná kjuandaha.

B'i ts'ín kik'onsje Jesu já xi tjincha baténa chu má ma natsihin ninku

(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵ As'ai jas'en Jesu má ma natsihin ninku. Kik'onsje já xi tjincha baténa ko tjincha b'atse chu yo. ⁴⁶ B'i kitsúhu:

—B'a ts'ín tjit'a éhen Ntíaná: “Ni'ya xi má nga kuinchjako xuta Ntíaná kama ni'yana.” Tunga jun antehé já ndyjé t'n'e mo.

⁴⁷ Xki nistjin tsakúya Jesu natsihin ninku. Ko já na'mi k'aku, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já xi yankjúhun incha tsangisjai niyá xi nkú ts'ín kama ts'ínk'iehen Jesu. ⁴⁸ Tunga najmi tísakú niyáhá ra nkú ts'ín b'a incha ts'ín, at'aha ngayjee xuta 'yún mjehe nga kuásínjuhu ni xi tinchja Jesu.

B'i kama nk'ie nga kingjásjaiyaha já tjióo Jesu yá xi kitsjá xáha

(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

20 Nku niyá nk'ie nga t'bakúya Jesu má ma natsihin ninku nga y'énijmíhi xuta én nda tsuhu Ntíaná, as'ai j'aik'uhun já na'mi k'aku, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko jáchá xi ta tjihin xá. ² B'a incha kitsúhu:

—T'inyani, ¿mí xá xi tjihin nga b'a t'n'ei? ¿Yá xi kitsjá xáhi?

³ B'i kitsú Jesu:

—Ko an ta kuasjáyanuu nku ni. T'inyanú. ⁴ ¿Yá xi kits'ín nibáha Jua Bautista nga j'aiténtá xuta? ¿A Ntíaná, a ra xuta asunntehí?

⁵ As'ai b'i kitsúhu xinkjín nga kinchjanijmíyaha niu:

—Tsa: “Ntíaná kits'ín nibáha Jua”, kuixiáán, as'ai b'a kuítsuná: “¿Á najmi kis'ejhinnuu ni xi kitsúhu Jua?”

⁶ Ko tsa: “Xuta asunntei kits'ín nibáha” kuixiáán, ngayjee xuta k'uéná ndjio nga

ts'ínk'ienná, at'ahá b'a tsu xuta nga nku nda profeta kama Jua.

⁷ As'ai kinchjako ngáha Jesu:

—Najmi yai yá xi kits'ín nibáha.

⁸ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Ko ta ndaha an najmi xinyanuu yá xi kitsjana nga b'a tít'sian.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén já xi najmi naxu fiko xá xi kik'aihi

(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹ As'ai Jesu b'i ts'ín tsakúyaha xuta nga y'éjña chubayaha:

—Nku nda y'éntje tuntsjajé. Kitsjá sáha antee já xi maha ts'ínxáko tuntsjajée, as'ai ngji kjin tse nkjún nistjin. ¹⁰ Nk'ie nga ja tjne tuu, as'ai kits'ínkjisehe ndo nku nda musuhu já xi tít'sínxáko tuntsjajée tu xi kuankihí ra tu xi kanéhe. Tunga kik'íéhé ra jóo nda musuhu ko kits'ínkji tiya tiya. ¹¹ As'ai ta kits'ínkjihi ngáha ndo k'jái nda musu, tunga ta kik'íéhé ngáha ra jóo nda musu xu'bi. Ch'on nkjún incha kitsúhu ko kits'ínkji tiya tiya. ¹² Ta kits'ínkjihi ngáha k'jái nda musuhu ndo, tunga ta kits'ín'uhún ngáha ra jóo nda xu'bi nga tsanka tjennki.

¹³ Tu chahán b'i kitsú nda xi ts'e tuntsjajée: “¿Mí nihi xi ts'ian? Tu sahá ntí-na xi tjo nkjúnna ts'ínkjá. Tsa tu ahá ni skuankjún ntína jóo.” ¹⁴ Tunga nk'íéhé nga kikie já xi ts'ínxáko tuntsjajée nga nibá ntíhi ndo, b'a kitsúhu xinkjín: “Kui xu'bo xi ts'ínkjáhihin ngayjee ni xi tjihihin na'mihi. Tu sahá n'ek'ieén tu xi kama ts'añáhaná ni xi ts'ínkjáhihin.” ¹⁵ Kui nga kik'onsjehe jóo ntíhi ndo natsin má nga tjíntje tuntsjajée ko kits'ínk'ien.

'Kui b'a maha, ¿nkú ts'íhihin ra nda xi ts'e tuntsjajée já xu'bo? ¹⁶ K'jái ko ts'ínkje já xi ts'ínxáko tuntsjajée ko k'jái já tsjá sá ngáha ra ante tuntsjajée.

Nk'ie nga kint'é ni xu'bi xuta xi tjincha yo, as'ai b'a incha kitsú:

—¿Najmi b'a tu katuma!

¹⁷ Tunga tsase'ahá Jesu jóo ko b'i kitsúhu:

—Kui nga, ¿nkú tsuhu ra ma ni xu'bi xi tjt'a xujun éhen Ntíaná? B'a tít'su: Ndjio xi kikjaníya já chjínexóo, ja j'ai ma ndjio k'aku.

¹⁸ Tu yáhá ni xi kuijnesun ndjio xu'bi kama xixi. Ko xi kuijnenehe ndjio kama nkuankuan.

B'i ts'ín tsakúya Jesu yá xi tjihin nga s'echjhi

(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

¹⁹ Ta kuihi chubo mjehe já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo nga kuakj'ánijé Jesu, at'ahá kamankjihin nga kui kinchjanijmíyaha nga y'éjña chubaya. Tunga incha kitsankjúhún xuta nkjiun. ²⁰ As'ai kits'ín nibásehe Jesu k'ua já xi kúnnta 'maha, xi xuta nda kits'ín ma maña yjoho, tu xi ts'ínkijnejihin Jesu nku én xi najmi b'a tjin. B'a ts'ín kama ts'ínkjas'ehen ra nda tjíxá Roma. ²¹ B'a incha j'ai tsúhu:

—Ji nda maestru, yai nga kjuaxi én xi chubai nga bakuyái ko nga najmi ngabi n'ei kjuá. Naxu bakuyái éhen Ntíaná. ²² Kui nga, ¿a ma b'echjhihi nda títjun Cesar ni xi fáchjíná, a ra najmi?

²³ Tunga kamankjihín ra Jesu kjuamañaha jóo ko b'a kitsúhu:

²⁴ —Tákúnú nku toon denario. ¿Yá xi ts'e sénnistjiin ko j'áin xi tjt'aha tooin?

B'a kitsú jóo:

—Ts'e nda títjun Cesar.

²⁵ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tjohoon nda títjun Cesar ni xi ts'e nda títjun Cesar, ko tjohoon Ntíaná ni xi ts'e Ntíaná.

²⁶ Najmi kamaha jóo kits'ínkijneya Jesu nga kuinchja nginkun xuta nantio nku én xi najmi b'a tjin. Tu sahá kama nkjúhún én xi kits'ínk'óya Jesu ko najmi ta kinchjaha.

**B'i ts'in tsakúya Jesu nga
kj'uaíya ngáha ra xuta**

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷ Já saduseo bakúya nga najmi kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo. As'ai k'ua xi j'aisehe Jesu nga ²⁸ kingjásjaiyaha. B'i incha kitsúhu:

—Ji nda maestru, y'é't'ana Moise: “Tsa nku nda xi tijnaha chjuun kjuayá nga najmi kis'ekoho ntí chjuuhun, nda nts'e tjin nga kuixanko ngáha chjuuhun, tu xi b'a ts'in s'ehé ra ntí nda nts'e xi k'ien.”

²⁹ Y'entu yatu já xi nts'e maha xinkjin. Tsixan nda xi tjuun tunga b'ahá tjün k'ien. Najmi kis'ehé ntí. ³⁰ As'ai nda xi ma joho tsixanko ngáha tachjuun, tunga ta k'iehén ngáha. ³¹ As'ai b'ahá ta kits'in ngáha nda xi ma jahan ko ta k'ien, ko b'a ta kama'tain já xingisoo. Ndaha nku xi yatu najmi kis'ehé ntí. ³² Asakahan ta k'ien tachjuun.

³³ Kui b'a maha, nistjin nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo, zyá ndaha xi kama ts'e tachjuun? At'aha nga yatu tsixanko.

³⁴ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Bixan xuta xi tjin nistjin nd'ai ko ts'inkixan ntíhi. ³⁵ Tunga xuta xi tjehe ra nga k'úentu tik'un nistjin xi s'ejna askahan, xi kj'uaíya ngáha ra ngabayoo, kui xi najmi ta kuixahan ko najmi ta ts'inkixahan ntíhi. ³⁶ At'aha najmi ta kama kuayáha. B'a ní ts'in k'úentu xi nkú ts'in tjintu ntítsjee. Ntíhi Ntiana kama, at'aha j'áíya ngáha ra ngabayoo.

³⁷ Ko santaha Moise ta y'éjna chji nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo, nk'ie nga kinchjanijmíyaha na'yá ntsje xi títiy. At'aha b'a ts'in tjít'a nga Ntiana xi “Ntíaha Abraham, Ntíaha Isaac ko Ntíaha Jacob.” ³⁸ Ntiana najmi Ntíaha anima. Ntíaha ní xuta tik'un. At'aha nginkun Ntiana tjintu tik'un ngayjee xuta.

³⁹ As'ai kinchja k'ua já chjine'éhen kjuatéxumoo:

—B'a tjin ni xi kuakixín, nda maestru.

⁴⁰ Najmi ta kama k'un kingjásjaiya saha ra Jesu tsa mí nihi.

**B'i ts'in kingjásjaiya Jesu yá
xi y'aha ra xi Cristo**

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Nkú tjin ra nga b'a tsuhu xuta nga ntjehe David nibáha ra xi Cristo?

⁴² At'aha ta kuihi David b'a ts'in y'é't'a xujun salmo:

Ntiana b'a kitsúhu Nda Ntiana:

“Tinchint'áni má baxexuma,

⁴³ k'uentú maná já kontrahi kinte tsukui.”

⁴⁴ B'a ts'in ta kuihi David b'a kitsúhu nga Nda Ntíaha maha xi Cristo. Kui nga, ¿nkú ts'in ntjehe David nibáha ra xi Cristo?

**B'i ts'in y'échjit'ain Jesu sin xi y'a já
chjine'éhen kjuatéxumoo**

(Mt. 23:1-36; Mr.

12:38-40; Lc. 11:37-54)

⁴⁵ Nga tijncha basínju ngayjee xuta, as'ai kinchjako Jesu xuta ni'yakuyáha:

⁴⁶—Chúhuun yjonu já chjine'éhen kjuatéxumoo. Kui xi tsjoho nga bja najyun ndju nga b'ema ko nga tsjo ts'in súniñaha niyátée. Tsjoho nga b'entusín yáxilé xi tijncha títjun ni'ya sinagoga ko nga b'entu ante k'aku xi tjin nku s'í. ⁴⁷ Kui xi kje'áha ni'yaha jminchjin xi ja k'ien x'ihin ko as'ai chuba yuhún tse nchjako maña Ntiana tu xi b'é'mat'ain yjoho. Yún un skuéhe já xu'bi.

**B'i ts'in kinchjanijmíyaha
Jesu toon chje**

(Mr. 12:41-44)

21 Tsase Jesu ko kieke xuta nchiná xi tbinchá toohon aya kaxa toon chje. ² Ko ta kieke nku tachjuun xi ja k'ien

x'ihín. Kui xi jo toon xi títntí tsinchá kaxa chje. ³As'ai b'í kitsú:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tachjuún x'ain 'yún tse kuatsjá sa nga ngayjee xuta xi k'oo. ⁴At'aha ngayjee xuta xi k'oo ni xi túb'ankihí kuatsjá. Tunga máha tachjín, ngayjee toon xi tíjnahá nga kjinéyaha nichine kuatsjá.

B'í ts'ín tsakúya Jesu ni xi kama kintehe ni nga kfe asuntee

(Mt. 24:1-28; Mr. 13:1-23)

⁵K'ua xuta tínchjaníjmíyaha ninku nga tsjo ts'ín kin'enaxúkoho ndjio tsjo k'un ko ni xi kits'ínsuhun xuta. As'ai b'í kitsú Jesu:

⁶—Máha ni xi tíyo ei, kuichú nístjin nga ndaha nku ndjio najmi ta s'ejnásuhun ra xinkjín. Ngayjee n'exúya.

⁷As'ai b'a kitsú jóo nga kingjásaiyaha:

—Ji nda maestru, ¿nkjé b'a kama? ¿Mí nihi xi kuakúchji títjun nga b'a kama?

⁸As'ai kinchja Jesu:

—Chúhunun yjonuu nga najmi tu ch'a xi k'uanachanu. At'aha nkjin maha xi kjuái nga an ts'ín ma yjoho. “An xi kui”, kuítsu. Ko b'a kuítsu ya: “Ja kuichu nístjin.” Tunga najmi tu tsjennkíhí ruu jóo. ⁹Nk'ie nga kumú'yó nga tjin kjuachán ko nga najmi tjin kjuajyu ajihín xuta naxinantá xi tjin, najmi tu binkjun. At'aha tjihin ni nga tjun b'a kama, tunga najmi kjehé kfe asuntee.

¹⁰Ko b'í kitsú sa Jesu nga ngindju:

—Xuta xi tjin nku nanki kjaánko xuta xi k'ái nanki. Nku nda rej kjaánko k'ái nda rej. ¹¹Chón xi tu xí 'yuhún kama ko s'e kjintía k'ái k'ái nanki. Tsjén ch'in ch'onk'un, ko kama chji nk'a ján ni xi kuínchánkjúhún xuta ko kjuankjún chánka.

¹²Tunga kintehe ni nga kuitjusun ngayjee ni xu'bi, títjun kuak'ánijénuu xuta ko tsjénki unkienuu. Ts'ínkjas'ennuu aya ntsja já k'akuhu xuta sinagoga ko ts'ínkjas'ennuu

nubayá. Ngat'ana ngjuaikohonuu nginkun já rej ko nginkun já títjun. ¹³B'a ts'ín sakúntehenuu nga k'úinyaha ruu jóo yáha an. ¹⁴B'í n'e n'enkjintak'un nga najmi tu b'enda títjun xi nkú ts'ín kuisinkoo yjonuu. ¹⁵At'aha an tsjanuu én xi chubo ko kjuankjintak'un xi chánka sa nga xi ts'e já kontranuu, tu xi najmi kuichúkjuaha ra ni xi chubo ko tsa b'a kuítsu nga najmi b'a tjin ni xi tichubo.

¹⁶Santaha xi chánuu, já nts'o, xuta xinkiu ko xuta xi nda nchjakonuu ts'ínkjas'ennuu. K'ua xi tjin ajinnuu n'ek'ien. ¹⁷Ngat'ana ts'ín unkiehenuu ngayjee xuta. ¹⁸Tunga ndahá nku ntsjaku najmi ndyja. ¹⁹Ndjá tincho, tu xi k'uankihinu.

²⁰Nk'ie nga choo nga k'uétjindaihi já jun nanki Jerusalem, katumankjinnuu nga ja kuichu nístjin nga n'ekje.

²¹Kui nístjin katanka xuta xi tjin ante Judea xi tjehe asunntu tjenki. Xi tjin ajin nantia Jerusalem katitju. Xi kafi jná najmi ta kak'óyaha ajin nantio.

²²At'aha kui nístjin xu'bo ts'ínkjáihín xuta chjhi ni xi najmi nda kits'ín, tu xi kuitjusuhun ngayjee ni xi tjt'a éhen Ntjaná. ²³Nimá rú ts'íhín jminchjín xi y'a ntí ko xi tít'ínki ntí kui nístjin! At'aha tse kjuanimá xi s'e asuntee ko kjuakjahan Ntjaná nibanehe xuta xu'bi.

²⁴K'ua xi kicha ndju n'ek'ienkoho ko k'ái ngá xi ngjuainijé ngayjee nanki xi tjin. Xuta xi najmi ntje Israel tjehe ra kuasinne nanki Jerusalem xi nkú tjin nú nga k'uauntehe nga kuatéxuma.

B'í kama nístjin nga kjuái ngáha Ntíhí Ndax'jun

(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

²⁵As'ai ts'íu ko sóo ko niñuu kuakúchji kjuankjún xi kama. Xuta naxinantá xi tjin t'anankiu ngjuántaha ra yjoho ko tsankjún, at'aha 'yún kjuaneyá ntáchak'uun ko 'yún

ngjuaink'a t'éhen ntóo. ²⁶ Xí kuayáyahá xuta nga tsankjún ko nga kúyahá ni xi kamahá asuntee. At'ahá Ntíaná ts'íink'atsé ni xi tjin nk'a ján. ²⁷ Nk'iehé chá Ntíhí Ndax'iun nga tjenjin nintiu nga nibáko ngayjee nga'yúhún ko kjuachánkaha. ²⁸ Nk'ie nga k'uatuts'ihín nga b'í kama, tsjo katumanu, at'ahá ja t'ibichú tiña nistjin nga ja kama ndaínuu.

²⁹ Ko b'í ta ts'ín y'éjña chubaya Jesu nga tsakúya:

—Chasoho yá higuera ko ngayjee yá xi tjin. ³⁰ Nk'ie nga yo nga ja tíjulu nts'én, mankjinnuu nga ja t'ibichú tiña chunubóo. ³¹ B'a ta ts'ín nk'ie nga ja choo nga ja b'a tíma, katumankjinnuu nga ja t'jña tiña nistjin nga kuatexuma Ntíaná. ³² Kjuaxi ni xi t'finnuu. Kuitjusun ngayjee ni xu'b'í kintehe ni nga kuayáyje xuta xi tjin nd'ai. ³³ Kamahá asuntee ko nk'a ján ndyja, tunga énná najmi k'juá tiya.

³⁴ Chúhuun yjonuu, tu xi najmi kama ndjáha animanuu, tsa tséjihín ra ni xi mjehé yjonintenuu, tsa kama ch'iu, ko tsa k'juántaha ruu yjonuu ni xi tjin asuntee. At'ahá tsa b'a n'oo, tu ndyjahánuu nk'ie nga k'juái nistjin xu'bo. ³⁵ At'ahá k'juáinehe nistjin xu'bo ngayjee xuta xi tjin tu má xi t'jehén ni asuntee. Tu ndyjhé ra nga b'a kamoó. ³⁶ Kui nga tintsúba ndahanu ko tehente chubakoo Ntíaná, tu xi kuichúkjuahanuu nga kuitjankiu ngayjee ni xi kamoó ko kuichú nginkun Ntíhí Ndax'iun.

³⁷ Xki nistjin tsakúya Jesu natsin ninku ko nga ma ngixuun bitju nga fi ts'ínk'ja nistjen asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo. ³⁸ Ko ngayjee xuta ta jyun ta jyun incha fai natsin ninku nga faisínjuhu Jesu.

B'í ts'ín y'énda já t'jxóo nga mjehé kuakj'ánijé Jesu

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Jn. 11:47-53)

22 Ja t'ibichú tiña S'í Pascua, nk'ie nga chine ninkuan xi najmi

kamandakoho na'yu san. ² Já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatexumoo incha tsangisjai niyá xi nkú nga ts'ín ts'íink'iehen Jesu, at'ahá tsankjún jóo xuta nkjiun.

B'í ts'ín y'énda Judá Iscariote xi nkú ts'ín ts'íinkjas'en Jesu

(Mt. 26:14-16; Mr. 14:10-11)

³ As'ai jas'enjihín Satana Judá xi ta 'mi Iscariote, nku nda ni'yakuyá xi te joo. ⁴ Kui xi ngjisehé já na'mi k'aku ko já jun k'aku nga kinchjanijmíyako xi nkú ts'ín kama ts'íinkjas'ehen Jesu. ⁵ Tsjo kama-há jóo ko y'endako Judá nga tsjáha toon. ⁶ Kits'ín yu Judá ko tsangisjai niyá xi nkú ts'ín kama ts'íinkjas'en Jesu nk'ie nga najmi 'yún tjin xuta.

B'í ts'ín ts'asjeko S'í Pascua já ni'yakuyáha Jesu

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

⁷ Tsichu nistjin nga chine ninkuan xi najmi kamandakoho na'yu san, nk'ie nga n'ek'ien chutsankaha S'í Pascua. ⁸ As'ai b'a kitsú Jesu nga kits'ínkji Pedro ko Jua: —Tankink'iendo ni xi chineé S'í Pascua.

⁹ B'a kitsú jóo:

—¿Má xi t'jehen mjehi nga k'úéndai nichinee?

¹⁰ B'í kitsú Jesu:

—Nk'ie nga kuitjás'oon ajin nantio, satékjó nku nda xi y'a nku ndjii ntánijua. Tsjénnkihúu santaha má nga kjuas'en ¹¹ ko b'a t'ihuun nda xi ts'e ni'yoo: “B'a títu nda maestru: ¿Má xi kui ante má nga k'jineka nichinehe S'í Pascua já ni'yakuyána?” ¹² As'ai kuakúnuu nku ante tayá chánka xi ja t'jinda xi t'jehen nk'a ni'yaha. Yo t'endo ni xi chineé.

¹³ As'ai ngji jóo ko b'a kama'tain xi nkú nga kitsúhu Jesu. Yo incha y'énda nichinehe S'í Pascua. ¹⁴ Nk'ie nga

tsichu chuba, y'ejnat'ako Jesu yamixo ja postruhu ¹⁵ ko bi kitsuhu:

—Mangimjena nga kjuasjekonuu Si Pascua xu'bi kintehe ni ngabayana. ¹⁶ At'aha b'a tixinnuu nga najmi ta kji ne sahana nichinei santaha nkuhu nga kuitjusun xi nku tshu ra kui si ma batexuma Ntiana.

¹⁷ As'ai jak'ja chutsiun ko nga ja kitsjaha mab'achjihi Ntiana, bi kitsu:

—Chjubó niu ko n'endzjohoo xinkiu.

¹⁸ At'aha b'a tixinnuu nga najmi ta k'ui sahana ntaha tuntsjajee santa nkuhu nga kuichu nistjin nga kuatexuma Ntiana.

¹⁹ As'ai jak'ja ninkuon ko nga ja kitsjaha mab'achjihi Ntiana, tsakjanya ko kitsjaha joo nga b'a kitsu:

—Kui xu'bi xi yjonintena xi n'ekjas'en ngandanuu. B'a n'oo tu xi k'uaftsennuu an.

²⁰ Nk'ie nga ja kamaha nga kikjine nichinee, ta jak'ja chutsiun nga b'a kitsu:

—Kui chutsiin tibakuchji jina xi nguai ndzjo ngandanuu. Jina tib'endako tsetsehe Ntiana nd'ai xi nku tsin nda ts'in ko xuta. ²¹ Tunga maaha nd'ai, nda xi tits'inkjas'enna ta tijnat'akona yamixai. ²² At'aha b'a n'ehé Ntihu Ndaxiun xi nku tsin kis'endaha. Tunga, jima ru ts'ihin nda xi ts'inkjas'ehen!

²³ As'ai bi ngjan kingjasjaya xinkjin joo nga ya xi b'a ts'iuun.

Bi tsin kitsuya Jesu ya xi 'yun chanka sa

²⁴ As'ai ja ni'yakuyoo b'a incha kitsuhu xinkjin nga ya xi 'yun chanka sa ajihin.

²⁵ Tunga b'aha kitsu Jesu:

—Ja rei xi batexuma naxinantá xi tjin asuntee ndja ts'in ko xuta xi ts'e. Ko ja xi tjihin xa, kui xi nda incha tsin, tsu xuta. ²⁶ Tunga ajinnuu najmi b'a kama. Xi 'yun ni chanka sa ajinnuu katsin ma yjoho xi nku joyaha tsa kui xi 'yun kinte tjen. Ko xi batexuma katsin ma yjoho

xi nku joyaha tsa kui xi nda musuhu ja xingisoo. ²⁷ At'aha, ya xi 'yun chanka sa? A xi b'ejnat'a yamixo nga kjine, a ra nda musu xi b'eyaha nichinee? A najmi xi b'ejnat'aha yamixo? Tunga maaha an, tijnajinnuu ei xi nku joyaha nda musunuu.

²⁸ Jun najmi kin'e nga manú nk'ie nga kichjut'ayak'unna. ²⁹ Kui nga kuendahanuu nga kuatexumo, xi nku tsin y'endana Namina. ³⁰ Kuintsubat'o yamixana nga chinoo ko siu nk'ie nga kuatexuma, ko kuintsuboo ante ma nga kuatexumohoo ntjehe xuta Israel xi te jo tkja maha.

Bi tsin kitsuya titjun Jesu nga Pedro b'a kitsu nga najmi behe

(Mt. 26:31-35; Mr.

14:27-31; Jn. 13:36-38)

³¹ Simon, Simon, tasinnjui. Satana tsanki nga k'uesujneyanu xi nku n'ehé tuni nu nga kujut'ayak'unnu. ³² Tunga an ja tsankintjaihi nginkun Namiu tu xi tu nku s'ejihin ri an. Ko ji, nk'ie nga sakú nga'yun gaha ri nga s'ejihin an, tisinkoi ja nts'ei tu xi tu nku ndjaha kuinchaha.

³³ B'a kitsu Simon:

—Ji nda maestru, tjinuku k'an nga kfinko ho nubaya ko santaha nga kuayakoho.

³⁴ Bi kitsu Jesu:

—Ji Pedro, an b'a tixihin. Kintehe ni nga kjinta xanto nd'ai, b'a kuixin nga najmi yaní jan niya tjihin.

³⁵ As'ai bi kitsuhu ja ni'yakuyaha:

—Nk'ie nga kits'inkjinuu nga najmi tu ch'o tsa kixinnuu, ko ta ndaha toon ko ta ndaha tjabaxinnté, a tjin ni xi kindyjat'anuu?

B'a kitsu joo:

—Najmi chumi nihi xi kindyjat'ani.

³⁶ As'ai b'a kitsu Jesu:

—Tunga nd'ai, xi tijnaha tsa, kat'a ko ta kat'a toohon. Ko xi najmi tijnaha kicha, katatena najyun ndjuhu ko

kat'atse nku. ³⁷ At'aha b'a tíxinnuu. Tjihin nga kuitjusuhun ni xu'bi xi tjit'a éhen Ntíaná: “Kui xi ta kich'axkihi ra ajihin já ch'onk'uun.” At'aha ngayjee ni xi tjit'a nga tinchjanimiyahana tjihin nga kuitjusun.

³⁸ B'a kitsú jóo:

—Ji nda maestru, já jo kicha ei!

B'i kitsú Jesu:

—Ja kama.

B'i ts'in kinchjako Jesu Ntíaná

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹ As'ai tsitju Jesu nga ngji asuntu tjenki xi 'mi Yá Olivo xi nkú ts'in tehente, ko ta kitsjennkihi já ni'yakuyáha. ⁴⁰ Nk'ie nga tsichu yo, b'a kitsúhu:

—Chubakoo Ntíaná tu xi najmi chjút'ayák'uhunnuu.

⁴¹ As'ai b'a ts'in kjin ngji t'axín suba xi nkúhu má bichúkijne nku ndjio nga s'e. Yo tsasinkunch'in ko kinchjako Ntíaná. ⁴² B'i kitsú:

—Ji Na'mi, tsa kama kai, n'ekja t'axinní kjuanima xu'bi. Tunga katumahá xi nkú ts'in mjehi, najmi xi nkú ts'in mjena.

⁴³ As'ai kama chjihí nku ntítsje xi nibajehen nk'a ján nga j'ai tsjá nga'yúhun. ⁴⁴ Ko nk'ie nga 'yún nkjún un tibehe Jesu, tu sahá 'yún kinchjako sa Ntíaná ko tsixuntu t'anankiu ntánubáha xi b'a k'un xi nkú joyaha stubá jni i.

⁴⁵ Nk'ie nga ja kamaha nga kinchjako Ntíaná, as'ai tsisintjen ko j'aise ngáha ra já ni'yakuyáha. Kjintufé jóo nk'ie nga j'aisehe at'aha kjuaboo xi kats'in nganaha. ⁴⁶ As'ai b'i kitsú:

—¿Á kisuntuféhenu? Tísintjoon ko chubakoo Ntíaná tu xi najmi chjút'ayák'uhunnuu.

B'i ts'in j'aichj'anijé Jesu

(Mt. 26:47-56; Mr.

14:43-50; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Nk'ie nga ta tinchjaha Jesu, tu j'aihi nkjin nkjún xuta. Tjen tíjuhun xuto nda xi 'mi Juda, xi nku nda ni'yakuyá xi te joo. Kui xi j'aik'úhun Jesu ko kikjexu'ba. ⁴⁸ B'i kitsú Jesu:

—Ji Juda, ¿a tíchjuxu'bai Ntíhi Nda'x'un nga t'n'ekjas'ein?

⁴⁹ Nk'ie nga kieke já xi kabinchandaihi Jesu ni xi tímoo, as'ai b'a kitsú:

—Ji nda maestru, ¿a kicha kuxkjahanni?

⁵⁰ Nku nda xi síjñajihin jóo kits'in'uhun nku nda musuhu nda na'mi títjuun. Tsatet'a tjabaxínñju kixi.

⁵¹ Tunga b'ahá kitsú Jesu:

—Najmi b'a tu n'o. Jyu tincho.

Kits'ínko tjabaxínñju nda musu nga kits'innkihi. ⁵² As'ai kinchjako já xi j'aikj'anijéhe, kui xi já na'mi k'aku ko já jun k'akuhu ninku ko jáchá xi ta tjihin xá. B'i kitsúhu:

—¿A nda ndyjéná? ¿Á ixí kichahá ko yá kich'ahanu nga kjúáihinu? ⁵³ Xki nistjin tsásinjñajinnuu má ma natsihin ninku. Ndahachí najmi kin'ekonú. Tunga kuihi chubanuu xu'bi, chuba nga batéxuma má jyuun.

B'i ts'in kitsúya Pedro nga najmi be Jesu

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ As'ai jakj'anijéhe jóo Jesu ko ngjikoho ni'yaha nda na'mi títjuun. Máha Pedro, kitsjennki kjihin Jesu. ⁵⁵ Nk'ie nga kits'in'yún nd'í jóo kamasehen natsiun, y'entut'á ko Pedro ta y'ejñajihin. ⁵⁶ As'ai nku na musu kiekehe nk'ie nga kab'ejñat'a nd'íu. Tsase'a sisihin ko b'a kitsú:

—Kui cháí xi ta tsjenko chá ján.

⁵⁷ Tunga najmi kits'inkiehé yjohō Pedro. B'a kitsú:

—Ji tachjuún, najmi be ndo.

⁵⁸ Sa kutju tu sa kj'áihí xi kíkíe ngáha ko b'a kitsúhu:

—Ji xi ta makoi jóo.

Tunga b'ahá kitsú Pedro:

—Ji nda, najmi an niu.

⁵⁹ J'a ra xi nkú maha tsa nku ora. As'ai tu sa kj'ai ngá xi ta b'ahá kitsú ngáha ra:

—Kjuaxi kjáihin nga ko kui ndai mako nda xu'ba ján, at'aha ta Galilea nabáha.

⁶⁰ B'ahá ta kitsú ngáha Pedro:

—Ji nda, najmi be ni xi tíchubai.

Ta kuihi chubo, nk'ie nga b'a ta títsuhu Pedro, tjen'yún kikjintáha nku xanta.

⁶¹ Kits'ínk'ótjiya Nda Ntíaná nga tsase'a Pedro, ko j'áitsjehen Pedro ni xi kitsúhu Nda Ntíaná: “Kintehe ni nga kjintá xantoto nd'ai, b'a kuixín nga najmi yaní jan niyá tjihin.” ⁶² As'ai tsitjusje Pedro ko kikjintá'un kikjintánte.

B'i ts'in kin'ekokjua Jesu

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³ Máha já xi tíincha kunntáha Jesu, kik'aya ko kik'íehē. ⁶⁴ Y'éma tunkun ko b'a incha kitsúhu:

—Tixinyai xi nkúhu nda profeta, ¿yá xi kuak'íehi?

⁶⁵ Nkjin tkjá ya én xi kitsúhu Jesu nga najmi kikienkjún.

B'i ts'in kin'ekokjua Jesu nginkun já tjíxá judio

(Mt. 26:59-66; Mr.

14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶ Nk'ie nga ja kama seen, kama ñja jáchá xi tjihin xá ko já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo. Incha ngjiko Jesu má ma ñjakú já tjíxá judio ko b'a incha kitsúhu:

⁶⁷ —T'inyani, ¿a ji xi kits'ín nibá Ntíaná?

B'i kitsú Jesu:

—Tsa xinyanuu, najmi s'ejinnuu. ⁶⁸ Ko tsa kuasájyanuu, najmi n'ek'óyanú. ⁶⁹ Tunga nd'ai k'uatuts'ihin Ntíhi Ndaixiun nga k'úéjnat'aha Ntíaná xi tjihin nga'yún.

⁷⁰ As'ai ngatentee kingásjaiyaha:

—¿A xúhu jihí xi Ntíhi Ntíaná?

B'i kitsú Jesu:

—An xi tíbixún.

⁷¹ B'a incha kitsú jóo:

—¿A machjén saná já testiyu? Ñá kikjin ja kuanu'yáa ni xi kuatsú.

B'i ts'in kin'ekokjua Jesu nginkun nda tíjtjun Pilato ko nda rei Herode Antipa

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr.

15:1-5; Jn. 18:28-38)

23 As'ai tsisintjen ngayjee já tjíxoo ko ngjiko Jesu nginkun Pilato.

² Nkjin ni xi kikjanínehe yo nga b'i incha kitsú:

—Xuta nankini tíbinchákhahan ndai nk'ie kuasakúni. Tíb'éjña nkjún nga s'echjihí nda tíjtjun Cesar ni xi fáchjintjai, ko b'a títsu nga kui xi nku nda rei xi kits'ín nibáha Ntíaná.

³ B'a kitsúhu Pilato Jesu:

—¿A ji xi nda reihí xuta judio?

B'i kitsú Jesu:

—B'a tjín ni xi tíbixín.

⁴ As'ai kinchjako Pilato já na'mi k'aku ko xuta nkjiun nga b'a kitsúhu:

—Najmi chumi jéhe xi tísakújinna ndo.

⁵ Tunga tu nku b'ahá incha kitsú jóo:

—Xuta nankini tíbinchákhahan. Tíbakúya xki ante xi tjín Judea. Ante Galilea kik'atuts'ihin ra ko santaha ei ja j'ai nga b'a títs'in.

⁶ Nk'ie nga kint'é Pilato ni xu'bi, kingásjaiya tsa ante Galilea nibáha Jesu, ⁷ at'aha yo batéxuma Herode Antipa. Nk'ie nga kik'inyaha nga Galilea nibáha Jesu, as'ai kits'ínkji Jesu má tjíña Herode, at'aha nanki Jerusalem tjíña Herode kui chubo.

⁸Tu ni xí tsjohó kamaha Herode nk'ie nga kieke Jesu, at'aha nd'ai nkjún mjehe ra skuhe. Nkjin t'k'já ni xi kik'inyaha nga t'its'in Jesu ko mjehe skué nga ts'in Jesu nku kjuankjún. ⁹Nkjin nkjún ni xi kingjásaiyaha, tunga ndahá nku én najmi kinchja Jesu. ¹⁰Ta kabincha ya yo já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo nga nihi xi nkjún ts'in nkjin ni xi t'kjaninehe Jesu.

¹¹As'ai Herode ko já juhun xi nkúhu ni xi najmi chumi ni chj'hi ra kits'in ma Jesu ko tsajnukie. Kits'inn'gia nku najyun tsjo t'jin xi nkúhu xi bja já rej nga incha kik'aya. As'ai kits'ink'óya ngáha ra Pilato. ¹²Kui nistjin xu'bo Herode ko Pilato kik'atuts'ihin nga kinchjako nda ngáha xinkjín, at'aha unkie xinkjín kintehe ni ni xu'bi.

**B'i ts'in kitsjá kjuá Pilato
nga n'ek'ien Jesu**

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15;
Jn. 18:39-19:16)

¹³As'ai Pilato kinchja njaha já na'mi k'aku ko já t'ixóo ko xuta nkjiun. ¹⁴B'a kitsúhu:

—Jun kafáikonú ndai. B'a t'ibixún nga xuta nankinuu t'ibinchákjahan. Nginkun kuangjasjáiyaha ndo. Ajihin ngayjee ni xi t'ichjaninóhoo ndai najmi kuasakúna tsa t'ihin jé. ¹⁵Ta ndaha Herode najmi kuasakújihin tsa mí nihi. Kui nga kuats'ink'óya ngáhana ndai. Ja tíyo. Najmi chumi nihi xi kits'in ndai xi t'jehen ra ngabaya. ¹⁶⁻¹⁷Kui b'a maha, tsjahana kjuá nga s'ehe ra ko as'ai ts'in ndáhi.

¹⁸Tunga nkuhú kits'in ntaha xuta nga k'ikjintáya:

—¡Kan'ek'ien nda xu'bo! ¡N'e ndáhi Barraba!

¹⁹Kjija'yún nda Barraba at'aha já Roma ngji kontraha ko nku nda kits'ink'ien. ²⁰Pilato mjehe nga ts'in ndáhi Jesu kai, kui nga ta kinchjakohó ngáha xuta nkjiun. ²¹Tunga 'yún k'ikjintáya xuto:

—¡Tjat'a krui ndo! ¡Tjat'a krui ndo!

²²As'ai ta kinchjahá ngáha Pilato niyá xi ma jahan:

—Tunga, ¿mí ni ch'on t'ihin xi kits'in ndo? Ndaha nku ni najmi t'sakújinna tsa t'jehen ra ngabaya. Kui b'a maha, tsjahana kjuá nga s'ehe ra ko as'ai ts'in ndáhi.

²³Tunga tu ni xí 'yúhún k'ikjintáya sa xuta. Tsankihí Pilato nga ngjuát'a kruu Jesu. B'a incha kits'in santaha nkúhu nga incha kin'esihin. ²⁴Kui nga kitsjáha kjuá Pilato nga n'etjusahun ni xi t'incha banki. ²⁵Kits'in ndáhi nda xi j'ájin xuta nga n'e ndáhi, nda xi kjija'yún nubayá at'aha já Roma ngji kontraha ko at'aha anima t'jehen. As'ai kitsjá kjuá nga n'ehe Jesu ni xi mjehe xuta nkjiun.

B'i ts'in kis'et'a kruu Jesu

(Mt. 27:32-44; Mr.

15:21-32; Jn. 19:17-27)

²⁶Nk'ie nga tífi s'et'a kruu Jesu, kichjubé nku nda nanki Sirene xi Simon 'mi. Jná kaf'aihi ndo. Kui xi kin'ek'anji kruu nga kitsjennk'ihí Jesu. ²⁷Ta kitsjennk'ihí nkjin nkjún xuta ko jminchjín xi t'incha k'jintá nga t'its'inbat'a Jesu. ²⁸Tunga kits'ink'ótjijahá Jesu, tsasehe jminchjín ko b'i kitsúhu:

—Jun jminchjín Jerusalen, najmi tu an ch'ít'anú. Yjonuu ko ntínuu xi ch'íft'o. ²⁹At'aha kuichú nistjin nga b'a kuitsu xuta: “Á b'a nda t'ihin ts'e jminchjín xi nt'ihí, xi najmi kik'a ntí ko xi najmi kits'ínki ntí.” ³⁰As'ai b'a incha kuitsu tjenkiu: “Tixuntunéni.” Ko: “T'e'mani”, kuitsu tjenkiu. ³¹At'aha tsa b'i t'incha ts'ihin yá xi xkféen, kui nga, ¿nkú sa ts'ihin ra yá xi kixiy?

³²Ta tjenko jóo jo já ch'onk'un xi ta ngjuát'a kruuko Jesu. ³³Nk'ie nga incha tsichu ante xi 'mi Nintaku Anima, yo kingját'a kruu Jesu ko nga joo já ch'onk'uun. Nku xi kitsjen kixihí Jesu ko nku skjúhun. ³⁴B'i kitsú Jesu:

—Ji Na'mi, n'endyjat'aihi, at'aha najmi be ni xi t'incha ts'in.

Já juun kits'índzjohō xinkjín najyuhun Jesu nga kitsutonyá ts'ihin. ³⁵ Xu-ta nkjiun kabincha yō nga t'incha basenkjūn. Kō já t'jixóo kik'aya Jesu nga b'a kitsú:

—Kamaha ndai nga k'ái xi kits'ínk'anki. Kats'ínk'anki yjohō nd'ai tsa kui xi kits'ín nibáha Nt'ianá, tsa kui xi j'ájihin Nt'ianá.

³⁶ Já juun ta kik'ayaha Jesu. J'aik'úhun kō kitsjáha nga k'úi binu san. ³⁷ B'a incha kitsúhu:

—Tsa ji xi nda reihī xuta judio, n'ek'anki yjohī.

³⁸ Ta kis'et'a antsjáku Jesu nku yáte xi b'i kitsú: “Kui xu'bi xi nda reihī xuta judio.” ³⁹ Nku nda ch'onk'un xi ta kjit'a kruu ta najmi kikienkjūn Jesu nga b'i kitsúhu:

—Tsa ji xi kits'ín nibá Nt'ianá, n'ek'anki subai yjohī kō ta n'ek'ankinī kō jin.

⁴⁰ Tunga b'ahá kitsú nda xinkuu nga kinchjatikō nda xu'bi:

—Najmi binkjuin Nt'ianá ji, ta ndaha tsa ta kui kjuanimaha t'iyai. ⁴¹ Máha ná, t'jihin kixi nga un tibená, at'aha t'n'ekjáihiin ch'jhi ni xi kin'eé. Tunga kui ndai ndahachí najmi ch'on kits'ín.

⁴² As'ai b'a kitsúhu Jesu:

—Ji Jesu, kat'áitsjeihin an nk'ie nga ch'atuts'ihin nga kuatexumai.

⁴³ B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tixihin. Nd'ai kjuinchunkonī ndjiojmi ján.

B'i ts'ín k'ien Jesu

(Mt. 27:45-56; Mr.

15:33-41; Jn. 19:28-30)

⁴⁴ Xi nkú ra ma nga chuba te jo nga nistjiun kis'e jyun ngayjee asuntee santa nkúhu nga tsichu chuba jan nga ngxuun. ⁴⁵ Najmi ta kits'ín ndzjehen

ts'iu. Kō jo tsitju nga kitiyájen najyun xi tjenchja ante xi 'yún nkjúhun ninku. ⁴⁶ As'ai 'yún kikjintáya Jesu:

—Ji Na'mi, aya ntsai tít'sinkjas'en animana.

Nga ja b'a kitsú, as'ai k'ien. ⁴⁷ Nk'ie nga kieke nda jun k'aku ni xi kamoo, kits'intsjohō Nt'ianá nga b'a kitsú:

—Kjuaxi kjáihin nga naxu ndai nginkun Nt'iaha.

⁴⁸ Ngayjee xuta nantia xi incha kieke ni xi kamoo, incha kamankjihin nga najmi nda tjin ni xi kin'e nga kin'ek'ien Jesu. ⁴⁹ Tunga máha ngayjee xuta xi behe Jesu kō jminchjín xi kitsjennk'ihī nk'ie nga tsitju xi t'jehen ante Galilea, kui xi kjin kabincha nga t'incha basehe ni xi tímoo.

B'i ts'ín kis'eyajni Jesu

(Mt. 27:57-61; Mr.

15:42-47; Jn. 19:38-42)

⁵⁰ Tijnajihin já t'jixóo nku nda xi 'mi Kuse xi Arimatea nibáha, nanki xi tijnajihin Judea. Nda t'jya animaha ndo kō naxu fiko yjohō nginkun Nt'ianá. ⁵¹ Ta t'kuyaha nistjin nga kuatexuma Nt'ianá kō najmi kits'ín yu ni xi y'enda kō ni xi kits'ín já t'jixá xingisoo. ⁵² Kui xi ngjisehe Pilato kō tsankihī yjonintehe Jesu. ⁵³ Nk'ie nga ja kikjejent'a kruu yjonintehe Jesu, as'ai nku najyun kik'ontjikájnu kō ngjingjájñaya nku tixa tsjó xi kin'endat'á naxiu, xi ndaha nku najmi kje ch'a s'eya. ⁵⁴ Kui nistjiun tís'enda nichinehe S'í Pascua kō ja t'batuts'ihin nistjin nkjúun.

⁵⁵ Jminchjín xi kitsjennk'ihī Jesu nga tsitju ante Galilea, ta incha ngji kō kieke tsjóo kō xi nkú ts'ín kis'ejña yjonintehe Jesu. ⁵⁶ As'ai kik'óya ngáha ni'yaha kō y'enda ntá sinjne kō ni xi sinjne. Kits'ínk'áya jminchjiun nistjin nkjúun xi nkú ts'ín tijná kjuatexumoo.

**B'i kama nk'ie nga
j'aiyaha Jesu ngabayoo**

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

24 Nga ta jyun ta jyuhun nistjin xi b'atuts'ihin ra tuntjoo, j'aisehe jminchjün tsjoo nga y'a ts'ihin ni xi sinjne xi y'enda. ²Nk'ie nga incha j'ai, kieke nga ja kachjuxin ndjio chakantsu xi tjichjane tsjoo. ³Incha jas'en tunga najmi kisakuhü ra yjonintehé Ndá Ntíaná Jesu. ⁴Nk'ie nga ndaha najmi incha be mi nihi xi incha ts'ín, tu incha kiekehé nga kabinchat'aha jo já xi yja najyun xi tibat'ai. ⁵Tu ni xi kitsankjúhün jminchjün ko kingjénsten ankjin t'anankiu. Tunga b'ahá kitsú jóo:

—¿Á ajihin xuta k'ien tbinchisjáihinu xi tjña tik'un? ⁶Najmi ta ei tjñaha. Ja kafáya ngáha ra ngabayoo. N'ekj'áitsjohon yjonuu nga b'i kitsúnuu nk'ie nga y'ejña ante Galilea: ⁷“Tjihin nga n'ekjas'en Ntíhi Ndax'iun aya ntsja já ngatitsuun ko s'et'a kruu. Nistjin xi ma jahan kjuáya ngáha ra ngabayoo.”

⁸As'ai j'áitsjehen jminchjün ni xi kitsú Jesu ⁹ko nk'ie nga incha j'aihi tsjoo kitsúyaha ngayjee ni xu'bi já ni'yakuyá xi te nkuu ko ngayjee xuta xingisoo. ¹⁰Maria Magdalena ko Juana ko Maria xi naaha Santiago ko jminchjín xingisoo xi tjenkoho, kui xi j'ai tsúyaha já postru ni xu'bi.

¹¹Tunga najmi kis'ejihín ra já postru, at'aha én xi najmi tjihin sin kamaha ni xi títuya jminchjün. ¹²Tunga tsisintjehén Pedro ko tsangatsanka nga ngji tsjoo. Nk'ie nga tsaseya tsjoo, kieke nga tu najyun xi tsich'ontikjájnuhü yjonintee kjiñña yo. As'ai kik'óya ngáha ni'yaha nga tíma nkjúhün ni xi kamo.

**B'i ts'in tsakúchjihí yjoho
Jesu jo já ni'yakuyáha**

(Mr. 16:12-13)

¹³Ta kuihi nistjin xu'bo jo já ni'yakuyáha Jesu yja nga tüncha fi nanki ichí xi 'mi Emau, nanki xi te nku ra kilómetro maha nanki Jerusalen. ¹⁴Tínchjanimiyakoho xinkjin ngayjee ni xi kamo nga tüncha fi. ¹⁵Ni xi kama, nk'ie nga tínchjanimiyakoho xinkjin niy, j'aise tiñaha Jesu ko kitsjent'aha. ¹⁶Tunga b'a kama xi kis'echjahá tunkun jóo kama. Najmi kamankjihín tsa Jesu niy. ¹⁷As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Mí nihi xi tichubanijmíyakohonu xinkiu nk'ie nga tín'o niyá?

As'ai tsincha'yün baba jóo ¹⁸ko b'a kitsú nda xi 'mi Cleofa:

—¿A nku tutu ra ji xi tinchin nanki Jerusalen xi najmi be ni xi kama nistjin xi nibahaná yo?

¹⁹B'i kitsú Jesu:

—¿Mí nihi xi kama?

B'a incha kitsú jóo:

—Ni xi kin'ehe Jesu, nda xi nibáha Nazaret. Kui xi kama nku nda profeta ko chánka ni xi kits'ín. Kis'ehe nga'yün én xi kinchja nginkun Ntíaná ko nginkun ngayjee xuta. ²⁰Tunga já na'mi k'akuhü ko já tjixáná kits'ínkjas'en tu xi kin'ek'iehen, ko kis'et'a kruu. ²¹Jin kichuyái tsakai nga kui xi ts'ín ndafhi naxinantá Israel. Tunga ja tjihin jan nistjin nd'ai nga b'a kamo.

²²K'ua jminchjín xi tijnjinni kabinchánkjúnni. Ta jyun ta jyun kafisehe tsjoo, ²³tunga najmi kasakuhü ra yjonintee. Ntítse rú incha kama chjihí katsúni ko nga kui xi b'a katsúhu nga tjña tik'un Jesu. ²⁴Askahan ta kafisehe tsjoo k'ua já xi tijnjinni ko b'a ts'ín kasakúhu xi nkú nga katsú jminchjün, tunga najmi kabehé Jesu.

²⁵B'i kitsú Jesu:

—ǀÁ b'a nkjún ts'ín ichí mankjihinnuu ko 'ni s'ejhinnuu ngayjee ni xi kitsúhu já profeta! ²⁶ǀA najmi tjíhin ni nga un skuehe xi kits'ín nibá Ntíaná kintehe ni nga sakúhu kjuachánka xi ts'e?

²⁷As'ai Jesu y'éjña chjihí jóo nkú tsuhu ra ngayjee xujun éhen Ntíaná má tjít'a ni xi kamaha. Kik'atuts'ihín ra xujun xi y'é't'a Moise ko ngjindjuko ngayjee xujun xi y'é't'a já profeta. ²⁸Nk'ie nga tsichu nanki ichí xi má nga tíncha fi jóo, b'a kits'ín xi kju'á niyá Jesu kits'ín. ²⁹Tunga kits'ínkasín'yún kju'yúhún ra jóo nga b'a kitsúhu Jesu:

—Tinchinkoni ei, at'aha ja ngxun ko ja tímaña.

Kui nga kits'ín yuhu Jesu nga y'éjñako jóo. ³⁰Ni xi kama, nk'ie nga kab'entut'áko yámixo jóo, jakj'á Jesu nínkuon ko kitsjáha máb'achjihí Ntíaná. As'ai tsakjánya ko kitsjáha jóo. ³¹Kui chubo tsix'ánki nkun jóo ko kamankjihín nga Jesu niu. As'ai Jesu kits'ínndyajahínsén yoho nginkun jóo.

³²B'i ngján b'a kitsúhu xinkjín jóo:

—ǀA najmi tífajin nd'íhí tíma animaná nk'ie nga tínchjakoná aya niyóo ko nk'ie nga títsuyaná nkú tsuhu ra ni xi tjít'a éhen Ntíaná?

³³Ta kuihi chubo incha tsisintjen ko kik'óya ngáha nanki Jerusalen. Incha kikié nga nku sthín kats'ín yoho já ni'yakuyá xi te nkuu ko já xi tjíntukoho.

³⁴Kui xi b'a tíncha tsu:

—Kjuaxi kjáfhin nga ja kafáíya ngáha ra ngabayoo Nda Ntíaná ko ja kuakakúchjihí yoho Simon.

³⁵As'ai kitsúya já xi joo ni xi kamat'ain aya niyóo ko xi nkú ts'ín kamankjihín nga Jesu niu nga tsakjánya nínkuon.

B'i ts'ín tsakúchjihí yoho Jesu já ni'yakuyáha

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

³⁶Ta tíncha nchjaha nk'ie nga j'ai sinjñajin masehen Jesu ko b'i kitsú nga kikjaniña:

—Kas'enuu kjuajyu.

³⁷Tu ni xí kitsankjúhún já ni'yakuyóo ko kits'ínkjink'un nga nku sen xi tíma chjihí. ³⁸B'i kitsú Jesu:

—ǀÁ tífinkjuhunnu? ǀÁ tín'entjihí ruu yjonuu nga b'a ts'ín tín'enkjíntak'uhunnu? ³⁹Ahán niu. Chasoo ntsa ko tsuká. N'ekonú ko chasenú. Nku sen najmi tjíhin yjo ko ninta xi nkú ts'ín tíyo nga tjínna.

⁴⁰Nk'ie nga ja b'a kitsú, as'ai tsakú ntsja ko tsuku. ⁴¹Tunga najmi kjehé s'ejin sisihín jóo, at'aha tsjo nkjún tíncha maha ko tíncha ma nkjúhún. As'ai b'i kitsú Jesu:

—ǀA tijnanuu ichí nichine ei?

⁴²As'ai kitsjáha nku te tjo xi kab'échjan. ⁴³Jakj'á Jesu niu ko kikjine nginkun jóo. ⁴⁴As'ai b'a kitsú:

—Ni xi kama, kui nihi xi kixinnuu nk'ie nga tsátejñajin sanuu. B'a kixinnuu nga tjíhin nga kuitjusun ngayjee ni xi tjít'a nga kinchjanijmíyahana xujun kjuatéxumaha Moise ko xujuhún já profeta ko xujun salmo.

⁴⁵Kikjex'ájin Jesu kjuankjintak'uhún jóo tu xi kamankjihín ra ni xi tjít'a éhen Ntíaná ⁴⁶ko b'i kitsúhu:

—B'a ts'ín tjít'a nga tjíhin nga un skuehe xi kits'ín nibá Ntíaná, nga nistjin xi ma jahan kj'uaíya ngáha ra ajihín xuta k'ien, ⁴⁷ko nga ngajoho s'enijmí nga ngúsuhún asunntee. Jerusalen ch'atuts'ihín ra nga b'a k'úhín xuta nga tjíhin nga ngjuaikj'áha ra animaha tu xi kama ndy-jat'aha ra ngatitsuhún. ⁴⁸Jun xi kuxínyo ni xi kiyo. ⁴⁹An ts'in nibánuu xi kitsúya títjun Na'mina nga tsjánuu. Tunga

tintsubanú ei Jerusalen santa nkúhu nga n'ekjóhooon nga'yún xi nibaha nk'a ján.

B'i ts'in ngji Jesu nk'a ján

(Mr. 16:19-20)

⁵⁰ As'ai tsitjuko Jesu já ni'yakuyáha. Ngjiko santaha nanki Betania. Kingjénnk'a ntsja ko nda kinchjane

joo. ⁵¹ Nk'ie nga nda tinchjane joo, nk'a ján ngji t'axihin. ⁵² Nk'ie nga ja incha kamaha nga kits'intsjoho Jesu, tu ni xi tsjohó t'incha maha joo nga incha kik'oya ngáha nanki Jerusalen. ⁵³ Tehente incha kits'intsjoho Ntíaná má ma natsihin ninku.

Xujun xi y'et'a Jua én nda tsuhú Jesucristo

B'í ts'ín kitsúya nda xi kits'inntu xujun yáha Jesu

1 Nga tuts'ihin ni tu b'a ts'ín jahá tijná Éen. Kui Éen xi y'ejñakoho Ntíaná. Kui Éen xi Ntíaná. ²Kui xi y'ejñako Ntíaná nkúhu nga tuts'ihin ni. ³Éen kits'inndakoho Ntíaná ngayjee ni xi tjin. Ndaha nku ni xi tjin najmi kin'enda tsa najmi tjin Éen. ⁴Yo nibáha ra kjuatfk'un. Kui kjuatfk'uun, kui nd'í xi ts'ín ndzjehen xuta. ⁵Nd'í t'ib'at'ai má jyuun ko má jyuun najmi tichúkjuaha nga tít's'ínk'ien.

⁶J'ai nku nda xi 'mi Jua xi Ntíaná kits'ín nibáha. ⁷J'ai tsúya ni xi kieke tu xi kuitsuyaha yáha nd'íu ko tu xi s'ejihin ra ngayjee xuta nd'í xi j'ai nchjanijmíyaha. ⁸Najmi kui xi nd'íu. Tu kin'e nibáha tu xi kuitsuyaha yáha nd'íu. ⁹Nd'í xi ndoo xi ts'ín ndzjehen ngayjee xuta ja ma k'j'uaíhí asuntee.

¹⁰Éen j'aik'iejña asuntee, Én xi Ntíaná kits'inndakoho asuntee. Tunga xuta asuntee najmi kamankjihin yáha kui. ¹¹J'ai ante xi ts'e, tunga xuta xi ts'e najmi kits'ínkjáihin. ¹²Tunga xi kits'ínkjáihin ko kis'ejihin, kui xutaha xi kitsjáha nga kama nt'hi Ntíaná. ¹³Kui xi kitsin xi nkú ts'ín kama mjehe Ntíaná. Najmi kitsin xi nkú ts'ín tsin xuta xi tjin, ko ta ndaha najmi xi nkú ts'ín tijnaha xuta, ko ta ndaha najmi xi nkú ts'ín mjehe xuta.

¹⁴Kui Éen xi kik'a yjoninte ko y'ejñajinní ko kiyai kjuachánkaha, at'aha kui xi Ntí nku tutuhu Ntía Na'miu. Tsakúchji kjuanda chánkaha ko én xi b'a tjin. ¹⁵Jua kitsúya yáha kui. B'í kitsú:

—Kui xi kinchjanijmíyahana nga b'a kixian: “Xi askahan nibá nga an, kui xi

tjun nga an, at'aha kui xi tu b'a ts'ín jahá tijná.”

¹⁶Xki kjuanda xi kik'ainá kjuanchiná chánka xi ts'e tsitjujihin. ¹⁷At'aha Ntíaná kits'inchjén Moise nga kitsjá kjuatéxumoo, tunga j'aihí Jesucristo nga y'éjña kjuandoo ko én xi naxu tjin. ¹⁸Najmi tjin xi ja be nkú tjin Ntíaná. Nku tutuhú Ntí nku tutuu xi tijnako Ntía Na'miu, kui xi j'aikúchjiná Ntíaná.

B'í ts'ín kitsúya Jua Bautista yáha Jesu

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹B'í ts'ín kinchja Jua nk'ie nga já judio k'aku xi tjin nanki Jerusalem kits'ínkji já na'mi ko já xi ta ts'inxát'a ninku xi má nga nguásjayaha Jua yáha kui. ²⁰Kinchja kixi kixi Jua ko najmi ts'anacha. B'í kitsú:

—Najmi an nda xi xi kitsú Ntíaná nga ts'ín nibá.

²¹B'a kitsú jóo nga kingjásjayaha:

—¿Yáha ni ji? ¿A jihí xi Elia?

—Najmi an —kitsú Jua.

—¿A jihí xi nda profeta xi tjin nga k'j'uaí? —kitsú jóo.

—Najmi —kitsú Jua.

²²—¿Yáha ji? —ta kitsú ngáha jóo—.

At'aha tjin nga kuankínko ngáha ri én kixi já xi kits'ín nibáni. ¿Nkú bixín?

²³As'ai b'í kitsú Jua:

—An xi nku nda xi tinchja ante kixiu nga b'a titsu: “Tjen kixiu niyá má nga nibá Ntíaná.” Kui niu xi y'et'a nda profeta Isaiá xujun éhen Ntíaná.

²⁴Ko já xi kits'ínkji já fariseo ²⁵ta kingjásjayaha Jua:

—Tsa najmi ji xi kitsú Ntíaná nga ts'ín nibá ko ta ndaha Elia ko ta ndaha nda profeta xi tjin nga k'j'uaí, ¿a xuta tibatentáhani?

²⁶B'í kitsú Jua:

—An ntánijua tibatentácohona xuta, tunga sijnajihinnuu nku xi najmi yo, ²⁷xi

kj'uaí askahan nga an. Najmi tjeheenna tsa kjendáya n'úhu tjabaxín ntéhe.

²⁸ B'a kama ni xu'bi nanki xi 'mi Betania, nanki xi tíjña ngabantá ntáje Jordan, má tsaténtá xuta Jua.

B'i ts'ín kitsúya Jua nga Jesu xi chutsankaha Ntjaná

²⁹ Nistjin xi ma ndyjuun ngáha kieke Jua nga Jesu nibák'un tíhaha ko b'i kitsú:

—Kui xu'bi xi chutsankaha Ntjaná xi kjexín ngatitsuhun xuta asunntee. ³⁰ Kui xi kinchjanijmíyahana nga b'i kixian: “Xi askahan nibá nga an, kui xi tjun nga an, at'aha kui xi tu b'a ts'ín jahá tíjña.” ³¹ Nk'ie ta ndaha an najmi be yá níhi, tunga ntánijuhá jáitentá xuta tu xi s'ejña chjihí ra xuta Israel yáha kui.

³² B'i ta kitsúya Jua ni xi kieke:

—Kieke nga nibajen Espiritu ndjiojmi ján xi nkú joyaha nku chutuju ko nga j'aik'iejnantjai nintaku. ³³ Ta ndaha an najmi kjee be yá níhi, tunga xi kits'ín nibáhána nga ntánijua kuatentáhana xuta, kui xi b'a kitsúna: “Xi chái nga nibajen'uhun Espiritu ko k'úéjnantjaihi, kui xi Espiritu Santo kuaténtákohe xuta.”

³⁴ An kieke nga tsitjusun kui éen ko tíxinya nga kui xi Ntíhi Ntjaná.

B'i ts'ín kinchjaha Jesu já ni'yakuyá xi tjuun

³⁵ Nk'ie nga kama ndyjuun, ta yohó tíinchako ngáha Jua jo já ni'yakuyáha. Kieke nga j'a Jesu yo ko b'i kitsú:

³⁶ —Kui xu'bo xi chutsankaha Ntjaná.

³⁷ Kint'é nga joo já ni'yakuyáha ni xi kinchja ko kitsjennkíhi Jesu. ³⁸ As'ai tsasengi astun Jesu ko kieke nga tjennkihi jóo. B'i kitsúhu:

—¿Mí xi tbinchisjó?

—Ji nda maestru —kitsú jóo—, ¿má tinchin?

³⁹ —Nibáasohoo —kitsú Jesu.

As'ai ngji jóo ko kieke má tíjña Jesu. Yo kits'ínkj'a nistjin xu'bo, at'aha ja ngxun.

Nkú ra ma nga chuba nju niu. ⁴⁰ Já xi joo xi kint'é ni xi kinchja Jua ko kitsjennkíhi Jesu, nku xi 'mi Andre xi nda nts'e maha Simon Pedro. ⁴¹ Kui xi tíjjun ngjingsjai Simon ko b'a kitsúhu:

—Ja kuasakúni nda xi kitsú Ntjaná nga ts'ín nibá.

⁴² As'ai j'aiko Andre nda nts'e nga j'aisehe Jesu. Jesu tsasehe Simon ko b'i kitsúhu:

—Ji xi Simon, ntíhi Jona. Ji xi k'ún ngáha ri Pedro.

⁴³ Nistjin xi ma ndyjuun, nk'ie nga tífi Jesu ante Galilea, as'ai ngjisehe Felipe ko b'i kitsúhu:

—Tsjénnkiní.

⁴⁴ Nanki Betsaida nibáha Felipe, má nga ta nankihi Andre ko Pedro. ⁴⁵ As'ai Felipe ngjisehe Natanael ko b'a kitsúhu:

—Ja kuasakúni nda xi kinchjanijmíyaha Moise nga y'ét'a xujun kjuatéxumoo ko xi ta y'ét'a já profeta. Kui xi Jesu ntíhi Kuse, nda xi nibáha nanki Nazaret.

⁴⁶ B'a kitsú Natanael:

—¿A kamahá stjújin Nazaret nku ni xi nda?

—Nibáaseihi —kitsú Felipe.

⁴⁷ Nk'ie nga kieke Jesu nga nibá tíña Natanael, b'a kitsú:

—Kuihi nda xu'bi xi xuta Israel tjehe ra, nku nda xi najmi b'anacha.

⁴⁸ —¿Nkú ts'ín yahaní? —kitsú Natanael.

B'i kitsú Jesu:

—Kuakiehe kintehe ni nga kuanchjahi Felipe, nk'ie nga kabinchunnkí yá higuera.

⁴⁹ —Ji nda maestru —kitsú ngáha Natanael—, ji xi Ntíhi Ntjaná. Ji xi nda rejhi xuta Israel.

⁵⁰ B'i kitsú Jesu:

—¿A at'aha kuakiehe kintehe yá higuera kuaxihin, a kui kjuaha nga kuas'ejihin ri nga Ntjaná kits'ín

nibáhana? 'Yún chánka ni xi chá sai nga xu'bí.

⁵¹ Kò b'í ta kitsú ya Jesu:

—Kjuaxi ni xi tixinnu. Choo nga tsjén tixa ndjiojmi ján kò nga ntítsjehe Ntíaná kuiyájnu kò kuitjujen nga kj'uaísehe Ntíhi Ndax'iun.

B'í ts'ín kits'ín Jesu nku kjuankjún ajihin nku s'í kjuabixan

2 Nistjin xi ma jahan kama nku kjuabixan nanki Cana, nanki xi tijnajihin ante Galilea, kò yo ngji naaha Jesu. ² Ta ngji Jesu kò já ni'yakuyáha kjuabixoon, at'aha kik'inyaha. ³ Nk'ie nga jeya binu, as'ai b'a kitsú naaha Jesu nga kinchjakoho:

—Ja najmi ta tjihin ra binu.

⁴ —Ji tachjuún —kitsú Jesu—, ¿á an t'ímihaní niu? Najmi kjee bichú chubana.

⁵ As'ai kinchjako naaha Jesu já xi tijncha basehe yámixò nga b'a kitsúhu:

—N'etjusun ngayjee ni xi kuitsunuu.

⁶ Yo tijncha jun ndjií nisa xi kaman-dakoho ndjio. Kui xi ts'inchjén xuta xi ntje judio tjeheh ra nk'ie nga ts'in je yjoho nginkun Ntíaná, xi nkú ts'in tijná niyáha. Nkúnkú ndjiíu s'en ra tsa cháte kò tsa cháte kò kan litru ntánijua. ⁷ B'í kitsúhu Jesu já xi tijncha basehe yámixò:

—N'etso ntánijua ndjií.

Kits'intse susun jóo ndjiíu.

⁸ As'ai Jesu b'í kitsúhu jóo:

—Chjúbó chuba kò tankínkoho nda xi tibasehe s'íu.

B'a incha kits'ín jóo. ⁹ As'ai kikjut'a nda xi tibasehe s'íu ntánijua xi ja kama binu, tunga najmi behé má nibaha ra ntóo. Tu já xi tijncha basehé ra yámixò xi be, at'aha kui xi ts'asje ntánijuo. Kui nga nda xi tibasehe ra s'íu kinchjaha ra nda bixoon kò b'a kitsúhu:

¹⁰ —Ngayjee xuta títjun tsjá binu xi nda kò nk'ie nga ja 'yún ka'bi xuta, as'ai

ní tsjá xi najmi 'yún ndaha. Tunga máha ji, binu xi 'yún nda xi títjoihi nd'ai t'íbai.

¹¹ Kui kjuankjún xu'bí xi títjun kits'ín Jesu nanki Cana, nanki xi tijnajihin ante Galilea. B'a ts'in tsakúchiji kjuachánka-ha, kò kis'ejihin já ni'yakuyáha nga Ntíaná kits'ín nibáha.

¹² Ja kamoó. As'ai ngji Jesu nanki Capernaum nga tjenkò naaha kò já nts'e kò já ni'yakuyáha. Yo y'entu chuba nistjin.

B'í ts'ín kik'onsje Jesu chu xi tijncha baténa jóo má ma natsihin ninku

(Mt 21:12-13; Mc 11:15-18; Lc 19:45-46)

¹³ Nk'ie nga ja tábichú tiña S'í Pascua xi b'asje xuta xi ntje judio tjeheh ra, as'ai ngji Jesu nanki Jerusalem. ¹⁴ Má ma natsihin ninku kisakúhu já xi tijncha baténa turu kò chutsanká kò chutuju kò já xi tjiuntu yo nga tijncha ts'ínk'óntjaiya toon.

¹⁵ As'ai jách'á n'úya, kui xi kik'onsjekoho ngayjee chutsankò kò turu. Kikjaní ndzjo toohon já xi tijncha ts'ínk'óntjaiya toon yo kò kits'ínk'ótsjá yámixaha. ¹⁶ B'í kitsúhu já xi tijncha baténa chutuju:

—Tich'onsjoo chunuu ei. Najmi tu tiyanta n'e mo ni'yaha Na'mina.

¹⁷ Jáítsjehen já ni'yakuyáha nga b'í ts'in tít'a éhen Ntíaná: “Tjo ts'atina ni'yahi, kui nga t'benk'hina kjuanima.”

¹⁸ As'ai já judio k'aku kingjásjaiyaha Jesu:

—¿Mí kjuankjúhun xi kuakúchji nga ma n'e ni xi t'n'ei?

¹⁹ B'í ts'in kinchja Jesu:

—N'ekatsúnyo ninku kò jan nistjin kjesintjen ngáhana.

²⁰ B'í kitsú já judio k'aku:

—Yachán jun nú kamandaha ninku. ¿Nkú ts'in jan nistjin chjúsintjehenni ji?

²¹ Tunga yjonintehe ní Jesu kinchjanijimiyaha nga kits'ínkjó ninku. ²² Kui kjuaha, nk'ie nga j'áya ngáha ra ngabayoo, jáítsjehen ra já ni'yakuyáha ni xi kitsú kò kis'ejihin én xi tít'a xujun éhen Ntíaná kò én xi kinchjako já judio k'aku.

²³Nk'ie nga tǐjǎ Jesu nanki Jerusalen ajihĩn S'í Pascua, nkjin nkjún xuta kis'ejihĩn nk'ie nga kikié kjuankjún xi kits'ín. ²⁴Tunga Jesu najmi kits'ínkjáihĩn xi nkú ts'ín ts'ínkjink'un xuto, at'aha be xi nkú k'un. ²⁵Najmi kamachjén tsa tǐn xi kitsúyahá nkú k'un, at'aha be xi nkú ts'ín tǐntuyá animaha.

B'í ts'ín kinchjanjímiko Jesu Nicodemo

3 Nku nda fariseo xi 'mi Nicodemo xi ta nda k'akuhu xuta judio ²j'aisehe Jesu nga jyuun ko b'í kitsúhu:

—Ji nda maestru, yaní nga ji xi nku nda maestru xi Ntǐaná kits'ín nibáha. At'aha najmi ch'a kamaha ts'ín kjuankjún xi tǐn'ei tsa najmi tǐnjajihĩn Ntǐaná.

³B'í kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tǐxihĩn. Xi najmi tsin tsetse, kui xi najmi ma chjihĩ xi nkú ts'ín batéxuma Ntǐaná.

⁴B'a kitsú Nicodemo:

—¿Nkú ts'ín tsín tsetse ngáha nku nda nk'ie nga ja chá? ¿A kamahá ta kjuas'en xi ma johó ngáha aya kats'a naaha ko tsín ngáha?

⁵B'í ts'ín kinchja Jesu:

—Kjuaxi ni xi tǐxihĩn. Xi najmi tsínjin ntánijua ko Espiritu najmi kama kjuas'enjin nga Ntǐaná xi kuatéxuma-ha. ⁶Xi xuta tsjáha kjuatfk'un, kui xi kjuatfk'uhun xuta tǐjihĩn. Xi Espiritu tsjáha kjuatfk'un, kui xi kjuatfk'uhun Espiritu tǐjihĩn. ⁷Najmi tu ma nkjúhin ni xi kuaxihĩn, nga tǐjihĩn nga tsín tsetse ngáhanu. ⁸Fi ntjo tu má nga mjehé ra ko ta nu'yái nga xu. Tunga najmi yaní má nibáha ko má tǐfi. B'a joyaha ngayjee xuta xi tsinjín Espiritu.

⁹B'a kitsú Nicodemo:

—¿Nkú tǐjihĩn ra ni xi tǐbixín?

¹⁰B'í ts'ín kinchja Jesu:

—Ji xi nda maestruhu xuta Israel. ¿A najmi yaní niu? ¹¹Kjuaxi ni xi tǐxihĩn.

Jin chubai ni xi yai ko bixínyai ni xi kiyai, tunga jun najmi n'e s'ejiun éni xi bixínyai. ¹²Tsa najmi s'ejiunuu éna nk'ie nga ni xi ts'e asuntei tǐnchjanjímíyahanuu, ¿nkú ts'ín s'ejihinnuu éna tsa ni xi ts'e ndjiojmi ján kuinchjanjímíyahanuu? ¹³Ndaha nku najmi kjee fi ndjiojmi ján. Nkuhú Ntǐhi Nda'íun xi nibajehen yo.

¹⁴Xi nkú ts'ín kikjesintjen Moise ye ante kixiu nk'ie, b'a ta ts'ín tǐjihĩn nga chjúsintjen Ntǐhi Nda'íun, ¹⁵tu xi najmi ndyjaha xi s'ejihĩn ra kui nga tu sahá k'úentu tǐk'un sín.

¹⁶'Kits'íntjo Ntǐaná xuta asuntee nga kitsjá Ntí nku tutuhu tu xi najmi ndyjaha xi s'ejihĩn ra kui, nga tu sahá k'úentu tǐk'un sín. ¹⁷Ntǐaná najmi kits'ín nibá Ntǐhi asuntee tsa tu xi k'úéñanehe ra xuta ni xi kanéhe ngat'aha ngatitsun xi kits'ín. Kits'ín nibá ní tu xi ts'ínk'ankihi.

¹⁸Xi s'ejihĩn Ntǐhi Ntǐaná najmi tǐjín ni xi nguainéhe. Tunga xi najmi s'ejihĩn, kui xi ja tjen jé at'aha najmi kis'ejihĩn Ntí nku tutuhu Ntǐaná. ¹⁹Kui ngat'ai tjehe ra jé xuta. J'ai asuntee nd'í xi ts'ín ndzjehen xuta, tunga 'yúhún kama mjehe xuta má jyuun nga má ndzjeen, at'aha najmi nda tǐjín ni xi tǐncha ts'ín. ²⁰Ngayjee xi ch'on ts'ín, kui xi ch'ohon nd'í xi ts'ín ndzjehen. Najmi fik'úhun tu xi najmi chaha ni xi tǐncha ts'ín. ²¹Tunga xi naxu ts'ín, kui xi fik'úhun nd'í tu xi chaha nga tǐncha ts'ín xi nkú ts'ín mjehe Ntǐaná.

B'í ts'ín ta kitsúya ngáha Jua yáha Jesu

²²Askahan nga b'a kamoó ngjiko Jesu já ni'yakuyáha ante Judea. Yo y'eñako já ni'yakuyáha chuba nǐstjin nga tsaténtá xuta xi tǐjín yo. ²³Jua ta tsaténtá xuta nanki Enon, yo má tiña mahá nanki Salim, at'aha 'yún tǐjín ntánijua yo. Incha j'ai xuta nga kisaténtá yo. ²⁴B'a kama nk'ie nga najmi kjee s'eya'yún Jua.

²⁵ As'ai já ni'yakuyáha Jua kō nku nda judio kinchjanijmíyaha xi nkú ts'ín tǐhín nga ts'ín je yjohō xuta judio nginkun Ntíaná. ²⁶ Incha ngjisehe Jua kō b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, nda xi j'aisehi ngabantá taje Jordan, xi tsixínyai yáha kui, kui xi tá tibaténtá kō ngayjee xuta tǐncha fisehe.

²⁷ As'ai b'í ts'ín kinchja Jua:

—Ndaha nku ni najmi ma ts'ínkjáíhín xuta tsa najmi ndjiojmi ján kik'áihí ra. ²⁸ Jun kinu'yó ni xi kinchja, nga najmi an nda xi ts'ín nibá Ntíaná ngajohō. Tu kin'e nibá tǐtjuhúnna. ²⁹ Xi nkúhu tsa nku kjuábixan, nkuhú nda xi tǐbixan. Nda xinkjín nda bixoon tu síjnat'ahá ra. Tímjéñjuhu ni xi tǐnchja kō tsjo tímahá nga tǐnt'é ntáha nda bixoon. B'a ts'ín an nd'ái. Ja tsichu ma ndjuú kjuatsjoná. ³⁰ Kui ndō xi tǐhín nga nk'a ngjuai, an kinte kǐfán.

³¹ Xi nibáha nk'a ján 'yún chánka sa nga tu yáhá ni. Xi tjeheh ra asuntee, kui xi xuta asuntee kō ni xi ts'e asuntee nchja. Xi nibáha ndjiojmi ján 'yún chánka sa nga tu yáhá ni. ³² Tǐtsuya ni xi kikie kō ni xi kint'é, tunga najmi ch'a tǐs'ejihín ra én xi tǐnchja. ³³ Tunga xi tǐs'ejihín én xi tǐnchja, kui tǐts'ínkie yjohō nga kjuaxi én xi nchja Ntíaná. ³⁴ At'aha xi kits'ín nibá Ntíaná, kui xi nchja éhen Ntíaná, at'aha Ntíaná kitsjáy-jehe Espiritu. ³⁵ Ntia Na'miu 'yún tjohe Ntǐhi kō ngayjee ni xi tǐn ja kits'ínkjas'en aya ntsja. ³⁶ Xi tǐs'ejihín Ntǐu, kui xi tǐjña tǐk'un sín. Tunga xi najmi tíma mjehe nga kuint'é éhen Ntǐu, kui xi najmi k'úéjña tǐk'un. Kjuakjahan Ntíaná tǐjñanehe.

B'í ts'ín kinchjanijmíko Jesu nku na Samaría

4 Kik'inyaha já fariseo nga Jesu 'yún tǐn saha xuta ni'yakuyá nga Jua kō nga 'yún nkjin xuta tibaténtá.

² Tunga najmi Jesu xi tsaténtá xuta. Já ni'yakuyáha ní xi b'a kits'ín. ³ Nk'ie nga kint'é Jesu ni xi kik'inyaha já fariseo, as'ai tsitju ante Judea nga kik'óya ngáha ante Galilea.

⁴ Tǐhín nga k'jua ante Samaría. ⁵ Kui nga j'aihi Sicar, nanki xi tǐjñajihín ante Samaría. Tǐjñakjoko xu'ba xi Jacob kitsjáha Kuse xi ntǐhi máha. ⁶ Yo tǐjña ntá tǐxa xi kits'ínnda Jacob. As'ai ngjik'ieñat'a Jesu ntá tǐxo, at'aha ja kafentaha nga tǐts'ín niyá. Nkú ra ma nga chubá te jo niu. ⁷ As'ai j'ai nku tǐchjuún Samaría nga j'aik'asje ntánijua. B'í kitsú Jesu:

—K'uaíni íchi ntánijua xi k'uaí.

⁸ Kui chubo najmi tǐjntukohō já ni'yakuyáha, at'aha nichine incha kafík'atse ajin nantio. ⁹ As'ai b'í kitsú tǐchjuún:

—¿Nkú tǐhín ra nga an tǐbinchihín ntánijua xi s'ihini, nga ji xi chá judio kō an xi na Samaría?

B'a kitsú tǐchjuún at'aha najmi nda incha y'a xinkjín xuta judio xuta Samaría. ¹⁰ B'í kitsú Jesu:

—Tsa yai ni xi tsjá Ntíaná kō tsa yai yá xi tǐbankihi ntánijua, ji kuínchíhi kō kui tsjáhi ntánijua xi ts'ínk'íentu tǐk'uhun xuta.

¹¹ —Ji chá ntia —ta kitsú ngáha tǐchjuún—, najmi tǐhín ni xi n'esjekohoni ntánijuo kō 'yún nanka ntá tǐxo. ¿Má k'úínchj'ahani ntánijua xi ts'ínk'íentu tǐk'uhun xuta? ¹² Ntje cháná Jacob y'éjñaná ntá tǐxai. Kui xi ta kits'i ntánijua kō ta kits'i ntǐhi kō chu xi kis'ehe. ¿A jíhi xi 'yún chánka sai nga kui?

¹³ As'ai b'í kitsú Jesu:

—Ngayjee xi k'uí ntánijua xu'bi ta kama xintá ngáha ra. ¹⁴ Tunga xi k'uí ntánijua xi tsjaha, kui xi ndahachí najmi ta kama xintáha ra. At'aha ntánijua xi tsjaha kama ajihín xuta xu'bo xi nkú joy-

aha nku ntá tixa xi bitju subaha ntánijua. B'a ts'in k'úentu t'k'un síhin.

¹⁵—Ji chá ntia —kitsú tachjúun—, k'uaíni ntánijua xu'bo tu xi najmi ta kama xintáhana ko najmi ta k'jáik'asjéhena ntánijua ei.

¹⁶—T'in chubaihi x'ihin ko nibákoj —kitsú Jesu.

¹⁷—Najmi tjinna x'in —kitsú tachjúun.

As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi t'ibixín, nga najmi tjihin x'in. ¹⁸At'aha ja ma un x'in binchunkoj ko nda xi tinchunkoj nd'ai najmi x'ihin maha. Kjuaxi ni xi kuakixín.

¹⁹—Ji chá ntia —kitsú tachjúun—, tímankjinna nga chá profeta ní. ²⁰Ntje chání kits'intsjoho Ntíaná naxi xu'bi. Tunga máha jun, b'a bixín nga Jerusalem tjina ante má nga tjihin nga n'etsjoho Ntíaná.

²¹—Ji tachjuún —kitsú Jesu—, n'e s'ejin ni xi t'ixihin. Kuichú chuba nk'ie nga najmi ta k'jáihinu naxi xu'bi ko najmi ta kuankihinnu Jerusalem nga n'etsjoho Ntia Na'miu. ²²Jun najmi yo xi n'etsjoho. Tunga jin yai xi n'etsjoihi, at'aha ajihin xuta xi ntje judio tjeheh ra stjújin xi ts'ínk'anke xuta.

²³Tunga jahá t'ibichú chuba ko ja kuichu chubo nd'ai nk'ie nga kjuaxi n'etsjoho Ntia Na'miu. Xi nkú ts'in kuakúyaha Espiritu Santo xuta, b'a ts'in ts'íintsjoho Ntia Na'miu. At'aha Ntia Na'miu mjehe nga xuta xi b'i ts'in tjintuyaha ts'íintsjoho. ²⁴Xi ts'íintsjoho, tjihin nga kjuaxi b'a ts'in xi nkú ts'in kuakúyaha Espiritu Santo. At'aha Espiritu ní Ntíaná.

²⁵B'a kitsú tachjúun:

—Be nga k'uaí Mesia, chá xi ts'in nibá Ntíaná. Nk'ie nga k'uaí, kuitsuyaná nkú tjihin ra ni xi tjín.

²⁶—An ní niu, an xi t'inchjakohi —kitsú Jesu.

²⁷Kui chubo j'ai ngáha já ni'yakuyáha ko kama nkjúhun nga nku tachjuún t'inchjanijmiko Jesu. Tunga ndaha nku najmi kama k'un kingásjaiyaha mí nihi xi mjehe ko a ra mí nihi xi t'inchjanijmíyakoho tachjúun. ²⁸As'ai tsasínjina nisaha tachjúun ko ngji ajin nantio. Ngji tsúyaha xuta ni xi kamat'ain. ²⁹B'i kitsú:

—Nibáase ma ruu xuta x'in xi kuat-súyana ngatente ni xi kits'ian. Kutsa kuihí xi kitsú Ntíaná nga ts'in nibá.

³⁰As'ai tsitju xuta nantio nga j'aisehe Jesu. ³¹Nk'ie nga ngji tachjúun ajin nantio, já ni'yakuyáha Jesu b'i kitsúhu:

—Ji nda maestru, chinej ichí nichinej.

³²—Tjina nane nichine xi najmi yo —kitsú Jesu.

³³Kui nga b'i ngján kingásjaiyaha ra xinkjín já ni'yakuyóo nga b'a kitsú:

—Tjín ra xi k'uaikohó nichine.

³⁴As'ai b'i kitsú Jesu:

—Nk'ie nga ts'ian xi nkú ts'in mjehe xi kits'in nibána ko nga ts'intjusan xá xi ts'e, kui ní niu xi nichinena. ³⁵T'ibixín: “Ndyja sa nju sá nga kuichú chon.” Tunga an b'a t'ixinnuu: Chjúx'ánkiu tunkun ko chasoo. Xuta xi nibá ján, kui xi nkú joyaha chan. Ja t'ibichú chubaha. Ja kama k'uaíya chon. ³⁶Xi t'fáya chan xi nibá yo kama chj'hi. At'aha k'úentu t'k'un sín xuto. B'a ts'in nkúhú t'jo kama ha ra xi ts'ínxájin ko xi fáya chon.

³⁷At'aha kjuaxi k'jáihin én xi b'a tsuu: “Nku xi b'éntje ko k'jái xi fáya.” ³⁸An kits'inkjínuu nga chj'ayo chan xi najmi jun kis'enkinuu kjuanima. K'jái xi kuak'éntje nga nibá xutai, ko jun ta sakút'anuu chj'hi xoo.

³⁹Nkjin xuta Samaria xi tjintu ante xu'bo kis'ejihin Jesu nk'ie nga kint'é nga b'i kitsú tachjúun: “Kuatsúyana ngatente ni xi kits'ian.” ⁴⁰Kui kjuaha nk'ie nga j'aisehe ra xuta Samaria Jesu, tsankihí nga k'úejina yo. Y'ejna Jesu jo nistjin tjihin ⁴¹ko 'yún nkjin sa xi kis'ejihin

én xi kinchja. ⁴² As'ai b'a incha kitsúhu tachjúun:

—S'ejinni nd'ai tunga najmi tu ngat'aha ní én xi tsixín. S'ejin níni at'aha kò jin kuanu'yái kò mankjinni nga kjuaxi nga kui xi ts'ínk'anki xuta xi tu má tjíntuhú.

B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku nda chí

⁴³ Nk'ie nga j'a jo nistjin, as'ai tsitju Jesu yo nga ngji ante Galilea. ⁴⁴ At'aha kitsúya Jesu nga najmi yankjún nku nda profeta ante xi ts'e. ⁴⁵ Nk'ie nga tsichu Galilea, xuta xi tjin yo kits'ínkjáfhin, at'aha kieke ngayjee ni xi kits'in Jesu nanki Jerusalen ajihin s'íu. At'aha kò kui incha ngji s'íu.

⁴⁶ As'ai tsichu ngáha Jesu Cana, nanki xi tijnajihin ante Galilea má nga kits'in ma binu ntánijuo. Yo tijná nku nda xi ts'ínxát'aha nda rei, kui xi tijnaha nku nda chí xi kijjña un nanki Capernaum.

⁴⁷ Nk'ie nga kint'é nga tsitju Jesu ante Judea kò j'ai ante Galilea, as'ai j'aisehe kò tsankihi nga ngjuai ni'yaha tu xi ts'innkihi ra nda chíhi, at'aha ja tíme.

⁴⁸ B'i kitsú Jesu:

—Tsa najmi choo kjuankjún kò ni xi t'bakúchji nga'yúhun Ntjáná, najmi s'ejinnuu nga Ntjáná kits'in nibána.

⁴⁹ As'ai b'a kitsú nda xi ts'ínxát'aha nda rei:

—Ji nda ntia, nibá mai ichí kintehe ni nga kuayá nda china.

⁵⁰ B'i kitsú Jesu:

—T'in ngáhani ni'yahi. Ja nda ngáha nda chíhi.

Kis'ejihin ndo én xi kitsú Jesu kò ngji.

⁵¹ Nk'ie nga tjen masen niyoo, kisetéjin já musuhu kò b'a kitsúhu:

—Ja nda ngáha ntíhi.

⁵² Kingjásaiyaha ndo já musuhu mí chubaha kik'atuts'ihin nga kis'e nda ngáha ra ntíhi. B'a kitsú jóo:

—Kujña nga chuba nku tsitjujihin ch'iun nda chíu.

⁵³ J'áitsjehen na'mihi nda chíu nga kui chubo: “Ja nda ngáha nda chíhi”, kitsúhu Jesu. Kui kò ngayjee xuta xi tjin ni'yaha kis'ejihin Jesu. ⁵⁴ Kui kjuankjún xu'bi xi ma joho xi kits'in Jesu nk'ie nga tsitju ante Judea kò j'ai ngáha ante Galilea.

B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku nda xi kijjña un

5 K'jái nistjin ngáha, nk'ie nga t'incha b'asje s'íhi xuta judio ngji ngáha Jesu nanki Jerusalen. ² Yo tijná nku ntá tixa chánkantsú xi tína maha ankjuaha naxi-nantoo xi 'mi Ankjua Chutsanka. Kui ntá tixo xi 'mi Betesda nga én hebreo. Un ante nk'ien kis'entuhu. ³ Yo fantu nkjún xuta un, xuta ka, xi najmi ma fi kò xi nta sjai. Kui xi incha kuyaha nga ts'in niyá ntánijuo. ⁴ At'aha tu nkjé tu nkjéhé ni nku ntítsjehe Ntjáná f'ajénjin ntá tixo kò ts'in niyankihi ntánijuo. Kò xi tjun tsungijin yjoho ntóo nk'ie nga ja kuan'e niyaha, kui xi ma nda tu mí ch'in xi k'uhún ra.

⁵ Yo kijjñajihin xuta uun nku nda xi tjihin kan t'ion jan nú nga uhun. ⁶ Nk'ie nga kieke Jesu nga kijjña ndo yo, kamankjihin nga ja nkjin nú tjihin nga uhun kò b'i kitsúhu:

—¿A mjehi kama nda ngáhani?

⁷ —Ji nda ntia —kitsú nda uun—, najmi ch'a tjinna xi kuasinkona, tsa tsungijinna ntá tixo nk'ie nga n'e niyaha. Nk'ie nga mjena tsungijian yjona, tu k'jáhi xi tjun tsungijin yjoho.

⁸ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tisintjein, chjúbéi nijña xi kisujña-suin kò t'in.

⁹ Ta kuihi chubo kama nda ngáha ndo. Jakj'a nijña xi kijjñasun kò ngji. Tunga xuatuhú kui nistjiun, nistjin nkjúhun xuta judio. ¹⁰ Kui nga b'a kitsúhu ra já judio k'aku nda xi kama ndoo:

—Xuatu nd'ai. Tijná nkjúhun kjuatéx-umoo nga ch'ai nijñahi.

¹¹ B'a kitsú ndo:

—Xi kuats'innkina, kui xi b'a kuatsúna: “Chjúbéi nijña xi kisujñasuin ko t'in.”

¹² B'a kitsú jóo nga kingjásjaiyaha:

—¿Yá xi b'a kuatsúhi: “Chjúbéi nijña xi kisujñasuin ko t'in”?

¹³ Tunga najmi behé nda xi kama nkihí yá xi kits'innkihi, at'aha ngji t'axín Jesu ajihin xuta xi t'íncha yo. ¹⁴ Askahan Jesu kiséjín ngáha ndo má ma natsihín nínku ko b'i kitsúhu:

—Ji, ja kama nda ngáhani. Najmi ta n'eheni ngatitsun tu xi najmi satéhe ri nku ni xi 'yún ch'onk'un sa.

¹⁵ As'ai ngji tsúyaha ndo já judio k'aku nga Jesu xi kits'innkihi. ¹⁶ Kui kjuaha nga kits'ín unkiehe ra Jesu já judio k'aku, at'aha b'a kits'ín nga nistjin nkjúun.

¹⁷ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Na'mina tít's'inxá santaha nd'ai ko an ta tít's'inxá.

¹⁸ Kui kjuaha nga tu sahá 'yún tsangisjai niyáha já judio k'aku nga mjehe ts'ínk'iehen Jesu. At'aha najmi tu suba tsa nistjin nkjúun xi najmi kitsenkjún, tunga b'ahá kitsú ya nga Nt'ianá xi Na'mihí. B'a ts'ín ta kuihi kits'ín ma yjoho xi nkúhu Nt'ianá.

B'i ts'ín tsakúchji Jesu xáha

¹⁹ As'ai kinchja Jesu nga b'a kitsúhu jóo:

—Kjuaxi ni xi tixinnuu. Ndaha nku ni najmi ma ts'ín Nt'ihí Nt'ianá kuenta subaha. Tu nkuhú ni xi t'ibe nga tít's'ín Na'mihí, kui xi ts'ín. At'aha ngatentee ni xi ts'ín Na'miu, ta kui nihi xi ts'ín Nt'iu. ²⁰ At'aha Na'miu 'yún tjoho Nt'iu ko bakúchjhi ngayjee ni xi ts'ín. Ko kuakúchji saha ni xi 'yún chánka. Xi kama nkjúhúnnuu. ²¹ At'aha xi nkú ts'ín Na'miu ts'ínkj'áiyaha xuta ngabayoo ko ts'ínk'íentu t'ík'un ngáha, b'a ta ts'ín Nt'iu ts'ínk'íentu t'ík'un xi mjehe. ²² Najmi Na'miu xi kuasehe tsa nda ko tsa najmi

nda ni xi kits'ín xuta. Nt'iu ní kitsjáha nga kui xi kuaseyjee kui niu, ²³ tu xi ngayjee xuta skuenkjúhun Nt'iu xi nkú ta ts'ín benkjún Na'miu. Xi najmi benkjún Nt'iu, b'a ta ts'ín najmi benkjún Na'mi xi kits'ín nibáha.

²⁴ Kjuaxi ni xi tixinnuu. Xi basínñujuhú énná ko s'ejihín xi kits'ín nibána, kui xi ja tjintu t'ík'un s'ín. Najmi t'ín ni xi ngjuainéhe at'aha ja tsitjuin ngabayoo ko tjintu t'ík'un s'ín. ²⁵ Kjuaxi ni xi tixinnuu. Kuichú chuba ko ja kuichu chubo nd'ai nk'ie nga xuta k'ien kuint'é ntaha Nt'ihí Nt'ianá, ko xi tint'ééhen k'úentu t'ík'un. ²⁶ At'aha xi nkú ts'ín Nt'ia Na'miu kuenta t'ijná t'ík'uhun, b'a ta ts'ín kitsjáha Nt'iu nga kuenta t'ijná t'ík'uhun. ²⁷ Na'miu kitsjáha Nt'iu tu xi kuasehe ra tsa nda ko tsa najmi nda ni xi kits'ín xuta, at'aha kui xi Nt'ihí Ndax'iu.

²⁸ Najmi tu ma nkjúnnuu niu. At'aha kuichú chuba nk'ie nga kuint'é ntaha Nt'iu ngayjee xuta xi kjintuyánji ²⁹ ko kuisintjen ngáha. Xi nda kits'ín kuisintjen nga k'úentu t'ík'un. Xi najmi nda kits'ín kuisintjen nga s'enéhe ni xi kanéhe ngat'aha ni xi incha kits'ín. ³⁰ Ndaha nku ni najmi ma ts'ian kuenta. Xi nkú ts'ín nt'e, b'a ts'ín ts'ian kjuá. Ko kixi ts'ian kjuá, at'aha najmi bangisjai suba ni xi mjena. Ni xi mje níhi Na'mi xi kits'ín nibána bangisja.

B'i ts'ín kitsúya Jesu ni xi bakúchji nga kik'ai xáha

³¹ Tsa ta ahan xinya yáha an, najmi chj'ihí ra én xi kuinchja. ³² Tunga t'ijnáha kj'ai xi t'ífina kjuanda, ko be nga chj'ihí ra ni xi ts'ín nga b'éjña chji yáha an. ³³ Jun kin'ekj'ú já xi ngjingjásjaiyaha Jua nga yáha kui ko kui xi kitsúya yáha an. ³⁴ An najmi machjénna tsa xuta yjoninte ngjuaina kjuanda, tunga t'ixihínnuu nga n'echj'ihí ruu Jua tu xi k'uankihinu. ³⁵ Jua b'a joyaha nku nd'í xi tsat'ai ko

kits'in ndzjen, ko jun kin'e tsjojiun kutju nd'ihj.

³⁶Tunga 'yún chánka sa ni xi tí-fina kjuanda nga én xi kinchja Jua. At'aha xá xi kitsjana Ntia Na'miu nga ts'intjusan ko xi tít'sian nd'aj, kui xi ta tífina kjuanda. Tíbakúchji nga Ntia Na'miu kits'in nibána. ³⁷Ko Na'miu ya xi kits'in nibána ta tífina kjuanda. Jun najmi kjee nu'yó ntaha ko ta ndaha najmi kjee yo xi nkú tjin. ³⁸Ta ndaha najmi tíj'najinnuu éhen ajin animanuu, at'aha najmi s'ejinnuu xi kits'in nibá. ³⁹'Yún nkjún n'eyo xujun éhen Ntianá at'aha b'a manuu nga b'a ts'in sakúhunuu nga kuintsuba tik'un síun. Tunga an ní tinch-janijmíyahana xujun nga tífina kjuanda. ⁴⁰Tunga najmi mjehénuu nibasenu tu xi kuintsuba tik'uhunuu.

⁴¹'Najmi tít'angisja tsa xuta tsjana kjuachánka. ⁴²Tunga behénuu. Be nga najmi n'etjót Ntianá. ⁴³Ngajoho Na'mina jáihina ko jun najmi n'ekjánínnú. Tunga tsa kj'ai xi kuaté xá subaha yjoho, tu sahá kui xi n'ekjohoon. ⁴⁴B'i ngján 'boho kjuachánka yjonuu. Najmi binchisjót nga Ntianá xi nku tutuu tsjanuu kjuachánka. Nk'ie nga b'a n'o, ¿nkú ts'in s'ejihinnuu éna?

⁴⁵'Najmi tu b'a bixíun tsa an xínyat'ainnuu nginkun Ntia Na'miu. Moise ní xi tíma 'yún tak'un, kui ní xi tít'suyat'ainnuu. ⁴⁶Tsa kjuaxi nga s'ejinnuu ni xi y'et'a Moise, ta s'ejinnuu an, at'aha an kinchjanijmíyahana Moise. ⁴⁷Tunga tsa najmi s'ejinnuu ni xi y'et'a Moise, ¿nkú ts'in s'ejihinnuu én xi tinchja?

B'i ts'in kits'ínkjen Jesu já xi un mij
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

6 Kj'ai nistjin ngáha ngji Jesu ngabantá ntáchak'un Galilea, xi ta 'mi ntáchak'un Tiberia. ²Nkjin nkjún xuta kitsjennkihí, at'aha kíkíe kjuankjún xi kits'in nga kits'ínkkihí xuta un. ³As'ai

tsiyajnu Jesu nku asunntu tjenki ko yo y'ejnáko já ni'yakuyáha. ⁴Kui nistjiun ja túbichú tína S'í Pascua xi b'asje xuta xi ntje judio tjeheh ra. ⁵Nk'ie nga tsase Jesu ko kíkíe nga nkjin nkjún xuta xi tíncha nibák'uhun, b'a kitsúhu Felipe:

—¿Má xi tjeheh ch'atsee ninkuan xi kjiné xuta nkiun?

⁶Tunga tu xi kík'ut'ayák'uhún ni Felipe nga b'a kitsúhu, at'aha be ni xi ts'in. ⁷As'ai b'a kitsú Felipe:

—Ta ndaha tsa jo unchan toon denario ninkuan ch'atsee, tsa as'ai íchí íchí k'uaihi nga nkúnkú, najmi kuichú maha ra.

⁸As'ai b'i kitsú nda ni'yakuyá xi 'mi Andre, xi nts'e maha Simon Pedro:

⁹—Ei síjna nku nda chí xi y'a un ninkuan xi kamandakoho tu cebada ko jo tjio. Tunga, ¿mí skan kamaha ra xuta nkjiun niu?

¹⁰B'i kitsú Jesu:

—B'a t'ihun nga kat'entu ngayjee xuta.

Tjin nkjún naxi chu kui ante xu'bo ko y'entu ajin naxi chu nkú ra ma un mij jáx'in. ¹¹As'ai jakj'a Jesu ninkuon, kitsjáha máb'achjihí Ntianá ko kits'inn dzjoho xuta xi kab'entu yo. B'a ta kits'ihin tjio nga kitsjáha xi nkú tjin mjehé xuta. ¹²Nk'ie nga kik'ie sisihin xuta, as'ai b'i kitsúhu já ni'yakuyáha:

—Chj'ayo ninkuan xi k'uankiu tu xi najmi kuatsúhun.

¹³As'ai j'áya jóo ninkuan xi ts'ankiu, kui xi nibaha ra ninkuan cebada xi uun. Te jo nisín kama ninkuan xi ts'ankihí xuta. ¹⁴Nk'ie nga kíkíe xuta nkjiun kjuankjún xi kits'in Jesu, as'ai b'a incha kitsúhu xinkjín:

—Kjuaxi kjáihin nga kui ndai xi nda profeta xi tjihin nga kjuai asunntei.

¹⁵Tunga kamankjihín ra Jesu nga mjehé jóo nguaiiko kjuayúhun nga nda rei ts'in maha. Kui nga ngji t'axín suba ngáha asuntu tjenkiu.

B'i ts'in ngjisun Jesu ntachak'uun

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶ Nk'ie nga ja tíma jyun, as'ai incha j'aijen andai ntachak'uun já ni'yakuyáha Jesu. ¹⁷ Jas'en yábarku tu xi kjuatikjáha ntachak'uun nga ngjuai nanki Capernaum. As'ai tu kama jyun'taihín nk'ie nga najmi kjee bichú tjenkihi Jesu. ¹⁸ Ko tu nkuhú ntjo xi tu xí 'yúhún kama. Xí kits'in xuhú ntachak'uun. ¹⁹ Nk'ie nga tsichu nkú ma tsa un ko tsa jun kilometru tjihin, kikié jóo nga Jesu nibásun ntachak'uun nga nibák'un tínaaha yábarku. Incha kitsankjún jóo, ²⁰ tunga b'ihí kitsú Jesu:

—An ní niu. Najmi tu binkjun.

²¹ Tsjo kamaha jóo nga jas'en Jesu yábarku ko tu tsichu sahá yábarku nanki xi má nga tíincha fi.

B'i ts'in kitsúya Jesu nga kui xi ts'ink'iéntu t'ik'un xuta

²² Nistjin xi ma ndyjuun kamankjihin xuta xi y'entu ngabantá ntachak'uun nga tu nkuhú maha yábarku xi tsitju yo ko nga Jesu najmi jas'en nga ngjiko já ni'yakuyáha, at'aha tu já ni'yakuyáha ngji subahá. ²³ As'ai incha j'ai kjaí yábarku xi tsitjuhu nanki Tiberia nga j'ai tína má xi tjeheh kikjine ninkuan xuta nk'ie nga kitsjáha Jesu máb'achj'ihí Ntjaná.

²⁴ Kui b'a maha, nk'ie nga kikiéhe xuta nga najmi ta tjihin Jesu yo ko ta ndaha já ni'yakuyáha, as'ai jas'en yábarku nga ngjingsjai nanki Capernaum. ²⁵ Ngabantá xinkuu kisakúhu ko b'i incha kitsúhu:

—Ji nda maestru, ¿nkú n'e jáihini ei?

²⁶ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Kiyo kjuankjún xi kits'ian, tunga najmi kuihí kjuaha tíbinchisjáhinú. Tu ngat'aha ní ninkuan xi kichinehenu nga kitse susunnuu, kui kjuaha

nga tíbinchisjáhinú. ²⁷ Najmi tu n'exántjaihínu ninkuan xi maha fe. Ninkuan xi najmi ma níhi fe n'exántjaihínu. Kui xi ts'ink'iéntu t'ik'unnuu. Nt'ihí Ndax'juun tsjanuu ninkuan xu'bo. Ntia Na'miu tsakúnuu nga kui xi kits'in nibá.

²⁸ B'a kitsú jóo:

—¿Mí ni xi tjihin nga n'ei jin tu xi n'etjusuhunni ni xi mjehe ra Ntjaná?

²⁹ B'i kitsú Jesu:

—Kui ni xu'bi xi mjehe Ntjaná nga n'etjusun. Kas'ejinuu nda xi kits'in nibá.

³⁰ As'ai b'a incha kitsú jóo:

—¿Mí kjuankjúhun xi kuakúchjini nga Ntjaná kits'in nibáhi tu xi chahaní ko s'ejiní ji? ¿Mí xáha Ntjaná xi mahi?

³¹ At'aha ntje cháná kikjine mana nk'ie nga y'entu ante kixiu. Kui nihi xi tjít'a éhen Ntjaná nga b'a títsu: “Ninkuan xi ndjiojmi ján nibaha ra kitsjáha nga kikjine.”

³² B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Na'minahá xi kitsjánuu ninkuan xi ndjiojmi ján nibaha, najmi Moise. Ko nd'ai títsjánuu ninkuan xi nda kjikjin. Kui xi ndjiojmi ján nibáha. ³³ At'aha ninkuan xi tsjá Ntjaná, kui xi nibajehen ndjiojmi ján ko ts'ink'iéntu t'ik'un xuta asuntei.

³⁴ —Ji nda ntia —kitsú jóo—, k'uai tehetení ninkuan xu'bo.

³⁵ As'ai b'i kitsú Jesu:

—An ninkuan xi ts'ink'iéntu t'ik'uhun xuta. Xi kjuaisena najmi ta kama bjoho ra ko xi s'ejihin an najmi ta kama xintáha ra. ³⁶ Tunga jahá b'a kuaxinnuu, ndaha tsa tíyanú tunga najmi t'is'ejihinnuu. ³⁷ Kjuaisena ngayjee xuta xi tsjana Na'mina, ko xi kjuaisena najmi k'onsje natsin ján.

³⁸ At'aha ndjiojmi ján nibajehenna tu xi ts'intjusuhunna xi nkú ts'in mjehe Na'mi xi kits'in nibána ko najmi xi nkú ts'in mjena. ³⁹ Ko ni xi mjehe xi kits'in nibána, najmi mjehe tsa

ts'inndyja ndaha nku xi kitsjána. Mje níhi nga ts'inkj'áíya ngáha ra ngabayoo xuta xu'bo nistjin xi fekuu. ⁴⁰ At'aha ni xi mjehe Nā'mina, mjehe nga k'úentu tík'un sín ngayjee xi kj'uaísehe Ntíu ko s'ejihín. Kó an ts'inkj'áíya ngáha ra ngabayoo xuta xu'bo nistjin xi fekuu.

⁴¹ Nk'ie nga b'a kitsú Jesu nga kui xi nínkuan xi ndjiojmi ján nibajehen, as'ai já judio kinchjayanehe. ⁴² B'a incha kitsúhu xinkjín:

—¿A najmi kuihí ndai xi Jesu, ntíhi Kuse? Yáa na'mihí ko naaha. ¿Nkú tjíhin ra nga b'a títuho nga ndjiojmi ján nibajehen?

⁴³ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi tu chubayanenú. ⁴⁴ Ndaha nku najmi kama kj'uaísena tsa najmi kj'uaíkohe Nā'mi xi kits'ín nibána. Kó xi kj'uaísena an ts'inkj'áíya ngáha ra ngabayoo nistjin xi fekuu. ⁴⁵ B'a ts'ín y'et'a já profeta: “Ntíaná kuakúyaha ngayjee xuta.” Kui b'a maha, ngayjee xi mjénjuhu ra ko bangiya ni xi bakúyaha Ntía Nā'miu, kui xi kj'uaísena.

⁴⁶ Ndaha nku najmi kje be yáha Ntía Nā'miu. Nku tutuhú xi nibaha má tíjña Ntíaná, kui xi ja be Ntía Nā'miu. ⁴⁷ Kjuaxi ni xi tixinnuu. Xi s'ejihín an, kui xi k'úentu tík'un sín. ⁴⁸ An nínkuan xi ts'ínk'íentu tík'uhun xuta. ⁴⁹ Ntje chánuu kikjine mana ante kixiu, tunga tu nkú jesuhún. ⁵⁰ Tunga nínkuan xu'bi ndjiojmi ján nibajehen tu xi kjinehe xuta ko najmi ta kuayáha. ⁵¹ An xi nínkuan tík'un xi ndjiojmi ján nibajehen. Tsa tjin xi kjine nínkuan xu'bi, kui xi k'úéjña tík'un sín. Kó nínkuan xi tsja, kui xi yjonintena xi tsjantjáhina xuta asuntei.

⁵² As'ai tu y'ésikohó xinkjín já judio nga b'a kitsú:

—¿Nkú ts'ín tsjáhaná yjonintehe ndai nga chinéé?

⁵³ B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tixinnuu. Tsa najmi chinoo yjonintehe Ntíhi Ndaxiun ko s'iu

jnihi, najmi kuintsuba tík'un. ⁵⁴ Xi kjine yjonintena ko k'úu jnina, kui xi k'úentu tík'un sín, ko an ts'inkj'áíya ngáha ra xuta xu'bo nistjin xi fekuu. ⁵⁵ At'aha yjonintena xi nichine xi ndoo ko jnina xi tá xi ndoo. ⁵⁶ Xi kjine yjonintena ko k'úu jnina, kui xi k'úentu jnina ko an kúatejñajihín.

⁵⁷ Nā'miu kits'ín nibána. At'aha tíjña, kui nga tíjñahana. B'a ta ts'ín at'aha tíjña tík'an, kui nga k'úentu tík'uhun xuta xi ts'ín mana nichinehe. ⁵⁸ Kui xu'bi nínkuan xi ndjiojmi ján nibajehen. Kui xi najmi xi nkú joyaha mana xi kikjine ntje chánuu ko tu nkú jesuhún. At'aha xi kjine nínkuan xu'bi, k'úentu tík'un sín.

⁵⁹ B'a ts'ín kinchja Jesu nga tsakúya ayaha nku ni'ya sinagoga xi tíjña nanki Capernaum. ⁶⁰ Nk'ie nga kint'é xuta ni'yakuyáha én xi kinchja, as'ai nkjin xi b'a kitsú:

—Ni tjin tsa n'esihín én xi tinchja. ¿Yá xi ts'ínkjáihín ni xi kuatsú?

⁶¹ Kamankjihín Jesu nga kinchjayanehe xuta ni'yakuyáha nga b'a kitsú. As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿A t'n'endyjajihín ruu yjonuu én xi kuanchja? ⁶² ¿Nkú sa kamanuu tsa choo Ntíhi Ndaxiun nk'ie nga ngjuainji ngáha ante má nga nibaha? ⁶³ Espiritu Santo ts'ínk'íentu tík'un xuta. Xuta bi, najmi maha ts'ínk'íentu tík'un xuta xinkjín. Én xi kuaxinnuu Espiritu Santo nibáha ra ko kui éen ts'ínk'íentu tík'unnuu. ⁶⁴ Tunga tjin ajinnuu xi najmi s'ejihín an.

B'a kitsú Jesu at'aha be santaha nga tuts'ihín ni yá xi najmi s'ejihín ko yá xi ts'ínkjás'ehe. ⁶⁵ Kó b'i ta kitsú ya:

—Kui kjuaha nga b'a kuaxihinnuu nga ndaha nku najmi kama kj'uaísehena tsa najmi Ntía Nā'miu kitsjáha nga kj'uaísena.

⁶⁶ Yo kik'atuts'ihín ra nga nkjin xuta ni'yakuyáha y'éjñaha. Najmi ta kitsjenkohó ra. ⁶⁷ As'ai b'i kitsúhu já ni'yakuyá xi te joo:

—¿A mjenuu kuankiún ko jun?

⁶⁸—Ji Ndā Ntīa —kitsú Simon Pedro—, ¿yá sa kama tsjénnkihī jin? Jihí xi chubai én xi ts'ínk'íéntu tík'un síhīn xuta. ⁶⁹S'ejinni kō ja kamankjinni nga ji Cristo, xi Ntūhī Ntīanā xi tījña tík'uun.

⁷⁰B'ī kitsú Jesu:

—An j'ajínnuu jun xi te joo, tunga tjen-jihínnuu nku ndaninda.

⁷¹B'a kitsú Jesu nga kinchjanijmíyaha Judā Iscariote, ntfhī Simon. At'aha kui xi ts'ínkjas'eheh kō kui xi nku ndā ni'yakuyá xi te joo.

B'ī ts'ín ngji Jesu S'íhī Ni'ya Kichoo

7 Askahan kikjatsú'ba Jesu ante Galilea. Najmi kama mjehe nga kikjatsú'ba chji ante Judea, at'aha já judio k'aku tsangisjai niyá xi nkú ts'ín ts'ínk'iehen. ²Tunga jahá tībichú tiña s'í xi b'asje xuta xi ntje judio tjeheh ra, s'í xi 'mi S'íhī Ni'ya Kichoo, ³kō b'a kitsú já nts'e Jesu:

—Najmi tū ej binchin. Tū sahá t'in Judea tū xi skuēhe xuta ni'yakuyáhi ni xi n'ei. ⁴At'aha najmi tjin xi b'éjña 'ma ni xi ts'ín tsa mjehe cha. Tū sahá takúchjihī yjohi xuta asuntej nga n'ei ni xi t'n'ei.

⁵B'a kitsú já nts'e at'aha tā ndaha kui najmi incha kis'ejihīn yáha Jesu. ⁶As'ai b'ī kitsú Jesu:

—Najmi kjee bichú chubana nga ts'ian ni xi tjihin nga ts'ian. Jun bi, tū mí chubahá ni ma n'o ni xi tjihin nga n'oo. ⁷Najmi tít'sín unkienuu xuta asuntej. An bi, tít'sín unkiena at'aha t'bejñá chja nga ch'on tjin ni xi t'incha ts'ín. ⁸Tankiún s'íu. Najmi kfán an at'aha najmi kjee bichú chubana.

⁹B'a kitsú Jesu, as'ai y'ejña ante Galilea. ¹⁰Tunga nk'iehé nga incha ngji s'íu já nts'e, as'ai ngji kō kui. Tunga najmi ngji chjihí, tsa jóo tjenjihīn. Ngji suba. ¹¹As'ai ajin s'íu já judio k'aku tsangisjai-hi. B'a incha kitsúhu xinkjín:

—¿A najmi kj'uaíhī ndo?

¹²Kō xuta nkjiun tā kinchjanijmíyaha Jesu. Tjin xi b'a kitsú: “Ndahá ndo.” K'ua ngá xi b'a kitsú: “Najmi nda ndo. Xutahá b'anachaha ndo.” ¹³Tunga najmi kama tak'uhún xuta kinchjanijmíya chji chjihī Jesu at'aha tsankjún já judio k'aku.

B'ī ts'ín tsakúya Jesu ajin s'íu

¹⁴Nk'ie nga ajihin s'íu, jas'en Jesu má ma natsihīn ninku kō tsakúya. ¹⁵Kama nkjúhun já judio k'aku kō b'a kitsúhu xinkjín:

—¿Nkú ts'ín behe ni xi ts'e Ntīaná ndai nga najmi tsangiyaha?

¹⁶As'ai b'ī kitsú Jesu:

—Najmi an ts'an ni xi t'bakuyá. Xi kits'ín nibá nína ts'e éen. ¹⁷Xi mjehe ts'ín xi nkú ts'ín mjehe Ntīaná, kui xi skuē tsa Ntīaná ts'e ni xi t'bakuyá kō tsa an ts'an. ¹⁸Nku xuta xi nchja ni xi ts'e, kui xi bankisjai kjuachánka xi ts'e. Tunga xi bankisjai kjuachánkaha xi kits'ín nibáha, kui xi kjuaxi ni xi tsu kō naxu ts'ín. ¹⁹¿A najmi kits'áhánuu Moise kjuatéxumoo? Tunga ndaha nku jun najmi tít's'intjusun kjuatéxumoo. ¿Á mjehe-nuu n'ek'iehehennú?

²⁰As'ai b'a incha kitsú xuto:

—¡Kutsa ndanindahá tijnajihin! ¿Yá xi mjehe ts'ínk'iehin?

²¹B'ī kitsú Jesu:

—Nku ni kits'ian kō ngatentoo kama nkjúnnuu. ²²Tsakúyanuu Moise nga n'etjusun circumcision, ndaha tsa najmi Moise kik'atuts'ihīn ra niu. Ntje chánuu ní kik'atuts'ihīn ra niu. Kui nga n'etjusuhun niu ndaha tsa nistjin nkjún. ²³B'a n'ohoo ntíx'innuu ndaha tsa nistjin nkjún tū xi najmi ndyjaha kjuatéxumaha Moise. Tunga tsa b'a n'o nga nistjin nkjún, ¿á t'n'ekjankohonú nga nistjin nkjún kits'innkihī ra nku nda? ²⁴Najmi tū kjuá sunnk'a n'o. Kixi ní n'oo kjuá.

**B'i ts'in kinchjanijmíyaha
xuta yáha Jesu**

²⁵ As'ai b'a kitsú k'ua xuta nanki Jerusalem:

—¿A najmi kuihí ndai xi mjehe ts'ínk'iehen jóo? ²⁶ Tunga, á tínchja chji chjihi kó najmi ch'a nkú títsubu ra. ¿A kjuaxihí nga ja kamankjihin já t'ixóo nga kui ndai xi kitsú Nt'ianá nga ts'ín nibá? ²⁷ Tunga yanáá má nibáha ndai. Nk'ie nga k'j'uaí xi Cristo, najmi ch'a skué má nibaha.

²⁸ As'ai 'yún kinchja Jesu nga b'i ts'in tsakúya má ma natsihin ninku:

—B'a t'ibixiún nga yanú kó yo má nibáhana. Tunga najmi kuantanahá jáihina. Tjín xi kits'ín nibána. Kó xi kits'ín nibána ma n'e s'ejian ni xi tsu. Kui xi najmi yo. ²⁹ Tunga an be yáha, at'aha má tjíña nibahana kó kui xi kits'ín nibána.

³⁰ As'ai kama mjehe jóo nga kuakj'ánijéhe. Tunga ndahá nku najmi kits'ínkoho, at'aha najmi kjee bichú chubaha. ³¹ Tunga nkjin xuta xi t'inchajihin xuta nkjin kis'ejihin Jesu. B'a kitsúhu xinkjín:

—Nk'ie nga k'j'uaí xi Cristo, ¿a 'yún ts'ín sa kjuankjún nga nda xu'bi?

³² Kint'é já fariseo ni xi kitsú xuto nga kinchjanijmíyaha Jesu. As'ai já na'mi k'aku kó já fariseo kits'ínkji já xi kunntá ninku tu xi kuakj'ánijéhe Jesu. ³³ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tu chuba nistjihín kúatejnain sanu kó k'ín ngáhana má tjíña xi kits'ín nibána. ³⁴ Kuínchísjainú tunga najmi ta sakúhunuu an. Má nga k'fintejná najmi kama kuankiún.

³⁵ B'a kitsúhu xinkjín já judio k'aku:

—¿Má ngjuaihi ndai nga najmi ta sakúhunú? ¿A xuta judio xinkjá xi tjintu-jihin xuta xi nchja griego ngjuaisehe? ¿A ta kuakúyaha xi nchja én griego? ³⁶ Ni xi kuanchja: “Kuínchísjainú tunga najmi

ta sakúhunuu an”, kó: “Má nga k'fintejná najmi kama kuankiún”, ¿nkú tsuhu ra ni xi kuatsú?

**B'i ts'in tsakúya Jesu ni xi
kamaha xuta xi s'ejihin kui**

³⁷ Nistjin xi fekuhu s'íu, kui xi 'yún b'asje xuta, as'ai tsasinjña ndju Jesu kó 'yún kinchja:

—Tsa tjín xi tíma xintáha, kanibásena kó kat'i. ³⁸ B'a kamaha xi nkú ts'ín tjít'a éhen Nt'ianá. Xi s'ejihin an animaha stjújín ntáje, ntá xi ts'ínk'íentu t'k'uhun xuta.

³⁹ B'a kitsú Jesu nga kinchjanijmíyaha Espiritu xi askahan ts'ínkjáihin xuta xi s'ejihin Jesu. Najmi kjee f'ai Espiritu Santo kui nistjiun, at'aha najmi kjee s'ejña chji kjuachánkaha Jesu.

⁴⁰ Nk'ie nga kint'é xuto éin, k'ua xi b'a kitsú:

—Kjuaxi kjáihin nga kui ndai nda profeta xi tjihin nga k'j'uaí.

⁴¹ B'a kitsú ngá k'ua:

—Kui ndai xi kitsú Nt'ianá nga ts'ín nibá.

Tunga tjín ngá xi b'a kitsú:

—¿Nkú ts'ín Galilea nibaha xi Cristo? ⁴² ¿A najmi b'ahá ts'ín tjít'a éhen Nt'ianá, nga ntjehe David nibaha ra xi Cristo, kó nga Belen nibaha, má nga nankihí David?

⁴³ B'a ts'ín tsakjányaha yjoho xuta nantio nga incha kinchjanijmíyaha Jesu. ⁴⁴ Tjín xi kama mjehe nga kuakj'ánijéhe tunga ndahá nku najmi kits'ínkoho.

**B'i ts'in najmi kis'ejihin já judio k'aku
nga Nt'ianá kits'ín nibáha Jesu**

⁴⁵ As'ai já xi kunntá ninku j'ai ngáha má tjintu já na'mi k'aku kó já fariseo kó b'i kik'ihin:

—¿Á najmi kjúáikohonu ndo?

⁴⁶ B'a kitsú jóo:

—Ndaha nku najmi kjee b'a ts'ín nchja xi nkú ts'ín nchja ndo.

⁴⁷ B'a kitsú já fariseo:

—¿A kohó jun ta kuak'anachanu ndo? ⁴⁸ ¿A tjihín ajihín já tjíxóo ko a ra ajihín já fariseo xi s'ejihín Jesu? ⁴⁹ Tunga xuta xu'bi bi, najmi mankihín kjuatéxumoo. Kui xi najmi nda nginkun Ntíaná.

⁵⁰ As'ai kinchja Nicodemo, nda fariseo xi j'aisehe Jesu nga jyuun:

⁵¹ —Xi nkú ts'ín tijná kjuatéxumaná, títjun tjihín nga kuasinñjuhuú xuta tu xi chahaná ni xi kits'ín ko askahan n'e raá kjuá.

⁵² B'a kitsú jóo:

—¿A ta kohó ji xi nibáhani Galilea? N'eya nda ndai xujun éhen Ntíaná ko chají nga ndaha nku nda profeta najmi kjee tjujín Galilea.

⁵³ As'ai b'i ngján incha ngji ngáha ni'yaha.

B'i ts'ín kichjut'ayák'un Jesu nga j'aich'áha nku tachjuún

8 As'ai ngji Jesu asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo. ² Nk'ie nga ja kama sehen nistjin xi ma ndyjuun, j'ai ngáha má ma natsihín nínku. Yo j'aise nkjühun xuta ko yo y'ejña nga tsakúya. ³ As'ai incha j'aiko já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo nku tachjuún xi kiya nga k'já'í nda kjijnakoho. J'aisínjña nginkun Jesu ko nginkun xuto ⁴ ko b'a kitsú:

—Ji nda maestru, kuaya tachjín nga k'já'í nda kjijnakoho. ⁵ B'a ts'ín y'et'a Moise kjuatéxumoo nga ndjio n'ek'iehen xi b'a ts'íjún. Ji bi, ¿nkú bixín?

⁶ Tu xi kikjut'ayák'uhún ni Jesu nga b'a incha kitsú, at'aha mjehe kuatejéne. As'ai y'ejñantu Jesu ko najnú ntsja kits'inntukoho t'anankiu. ⁷ Nk'ie nga tu nku tfincha bjásjaiyahá ra jóo, tsasinjña ngáha ko b'i kitsú:

—Xi najmi tjihín ngatitsun, kui xi tjun kat'éhe ndjio tachjuún.

⁸ As'ai ta y'ejñantuhú ngáha nga tu nku kits'innantuhú t'anankiu. ⁹ Nk'ie nga kint'é jóo éin, nkúnkú b'i ngján incha ngji. Xi

'yún cháha tjun ngji. As'ai tu Jesu ko tachjuún tsinchajin subaha xuta. ¹⁰ Ta tsasinjña ngáha Jesu ko b'i kitsú:

—Ji tachjuún, ¿má kfihi jóo? ¿A ndaha nku najmi ta tibatéjénehe ri?

¹¹ —Najmi, Chá Ntia. Ndaha nku — kitsú tachjuún.

B'i kitsú Jesu:

—Ta ndaha an najmi chumi ni kjaninéhe. T'in ngáhani ko najmi ta n'eheni ngatitsun.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kui xi nd'íhi xuta

¹² As'ai kinchjako ngáha xuto:

—An nd'í xi ts'ín ndzjehen xuta asunnteí. Xi tsjénnkina najmi jyun má k'úéma. S'ehé nd'í xi ts'ínk'íéntu t'k'uhun.

¹³ As'ai b'a incha kitsú já fariseo:

—Ji t'imi subai kjuanda yohi. Kui nga najmi chjhi ra én xi tichubahani.

¹⁴ B'i kitsú Jesu nga kinchja:

—Ta ndaha tsa an tífi subaha ra kjuanda yjona, tunga chjhi ra én xi tinchja, at'aha be má nibahana ko má k'ín ngáhana. Jun najmi yo má nibahana ko najmi yo má k'ín ngáhana. ¹⁵ Jun bi, xi nkú ts'ín tijnaha asunnteí, b'a ts'ín chasohoo ni xi nda ko ni xi najmi nda, tunga an najmi basjehe ni xi nda ko ni xi najmi nda ts'ín xuta. ¹⁶ Tunga tsa ni xi b'a ts'ihinna, kixi ts'ian, at'aha najmi kuentana b'a ts'ihinna. Na'mi xi kits'ín nibá nina b'a ts'inka. ¹⁷ Santaha kjuatéxumanu b'a ts'ín tít'a: Tsa jo já kuit-suya nku ni, chjhi ra ni xi kuitsu jóo. ¹⁸ An tífihí ra kjuanda yjona ko Na'mina xi kits'ín nibána ta tífina kjuanda.

¹⁹ B'a kitsú jóo:

—¿Má tijná Na'mihí?

B'i kitsú Jesu:

—Najmi yanú ko ta ndaha najmi yo Na'mina. Tsa yanú, ta cha ruu Na'mina.

²⁰ B'a ts'ín kinchja nga tsakúya má ma natsihín nínku, má tijná kaxaha

toon chje. Ndaha nku najmi jakj'anijéhe, at'aha najmi kjeje bichú chubaha.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga najmi asuntee tjeheñ ra

²¹ As'ai ta kinchjahá ngáha:

—An kfián ko kuinchísjainú. Ajihin ngatitsunnuu kuayájiun nga najmi ta tíjñahana. Má nga kfián najmi kama kuankiún.

²² B'a kitsú já judio k'aku:

—¿A ts'ínk'ien subahá yjoho? ¿Á: “má nga kfián najmi kama kuankiún”, títsuhu?

²³ B'i kitsú Jesu:

—Kintei ts'ajun, nk'a ján ts'an. Asuntei tjeheñnuu, nk'a ján tjeheña. ²⁴ Tsa najmi s'ejinnuu nga an xi tíjñá, ngatitsunnuu kuayájiun. Kui kjuaha nga b'a kuaxihinnuu nand'ai nga ngatitsunnuu kuayájiun.

²⁵ —¿Yáha ji? —kitsú jóo.

B'i kitsú Jesu:

—Xi ja kixinnuu nga tuts'ihin ni. ²⁶ Benuu. Kama xinya xi nkú ts'in tíjñatuyánuu. Kama xinya má nihi xi nda ko má nihi xi najmi nda tín'o. Tunga xi kits'in nibána, kui xi ma n'e s'ejían ni xi tsu. Ko ni xi kint'e nga kinchja, kui xi tíñchja ngáhana asuntei.

²⁷ Tunga najmi kamankjihín ra jóo nga Ntia Na'miu kinchjanijmíyaha. ²⁸ Kui nga b'ihí ta kitsú ngáha Jesu:

—Nk'ie nga chjúsintjennk'o Ntíhi Ndax'iun, nk'iehé nga kamankjinnuu nga an xi tíjñá ko nga ndaha nku ni najmi ts'ian kuentana. Xi nkú ts'in tsakúyana Na'mina, kui nihi xi tíñchja. ²⁹ Xi kits'in nibána tíjñakona. Najmi b'éjña subana, at'aha ts'intjusun tehente ni xi sasíhin.

³⁰ Nk'ie nga b'a kitsú, nkjin nkjin xi kis'ejihin Jesu.

B'i ts'in tsakúya Jesu yá xi ntíhi Ntíaná

³¹ As'ai kinchjako xuta judio xi kis'ejihin:

—Tsa kuñtsubajiuñ éña, kjuaxi nga kamo xuta ni'yakuyána ³² ko choq ni xi naxu tjín ko kui niu xi ts'ín ndaínuu.

³³ B'a kitsú jóo:

—Ntjehe Abraham jin. Ndaha nku najmi kjeje ts'in maní xuta musu, tsa ts'atseni. ¿Nkú ts'in b'a tífíxíhinni nga kama ndaíhini?

³⁴ B'ihí ta kitsú ngáha Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ngayjee xi títs'in ngatitsun, nga'yúhñun ngatitsun tíjñajin. Najmi ndaíhi yjoho. ³⁵ Nku nda musu xi kich'atse najmi ndaíhi yjoho, ndaha tsa ni'yaha nda ntíaha ts'inxá. Tunga ntíhi ní nda ntíaha kama ts'e ni'yoó. ³⁶ Kui nga tsa Ntíhi Ntíaná ts'ín ndaínuu, kjuaxi nga kama ndaínuu. ³⁷ Be nga ntjehe Abraham nibáhanu, tunga mjehénuu n'ek'iennú at'aha najmi mjenuu n'ekjójhoon éña. ³⁸ An nchja ni xi bakúchjina Na'mina. Jun bi, n'o ni xi bakúyanuu na'minuu.

³⁹ B'a kitsú jóo:

—Abraham na'mini.

B'i kitsú Jesu:

—Tsa ntíhi Abraham jun, b'a ra n'oo xi nkú kits'in Abraham. ⁴⁰ Tunga nd'ai mjenuu n'ek'iennú, ndaha tsa tíxinyanuu ni xi naxu tjín xi tsakúyana Ntíaná. Ndahachí najmi b'a kits'in Abraham. ⁴¹ Jun bi, ni xi ts'íhín na'minuu n'o.

B'a kitsú jóo:

—Ntí nda ní. Tíjñaháni nku na'mi nku tutu. Kui xi Ntíaná.

⁴² B'i kitsú Jesu:

—Tsa Ntíaná xi na'minuu, jun ra xi n'etjónú, at'aha má tíjña Ntíaná nibahana. Najmi kuentana jáihina. Kui ní xi kits'in nibána. ⁴³ Najmi mankjinnuu ni xi tíñchja at'aha najmi mjenuu kuasinñjuhuu éña. ⁴⁴ Ndanindoo ní

na'minuu. Kui ts'enuu ko mjenuu n'oo xi nkú ts'in mjehe. Kui xi santaha nga tuts'ihin ni kits'ínk'ien xuta. Najmi y'ejnajin ni xi naxu tjin, at'aha najmi tijnajihin ni xi naxu. Nkú ts'in tjiyaha, b'a ts'in nchja. En tsank'a nchja. Kui xi tsank'a ko na'mihí én tsank'oo.

⁴⁵ An bi, ni xi naxu tinchja. Kui kjuaha nga najmi ts'ejihinnuu an. ⁴⁶ ¿A tjin ajinnuu xi kama kuakúchji nga tjinna ngatitsun? Tunga tsa naxu tjin ni xi tinchja, ¿a najmi s'ejihinnuu an? ⁴⁷ Xi Ntjaná ts'ehe mjénjuhu én xi ts'e Ntjaná. Tunga najmi Ntjanáhá ts'enuu. Kui kjuaha nga najmi mjeñjúhunú.

⁴⁸ B'a kitsú já judio:

—Kjuaxihí ni xi túbixín. Samaria nibáhani. Ndanindoo tijnajihin.

⁴⁹ B'i kitsú Jesu:

—Najmi ndanindoo tijnajinna. Benkján Na'mina tunga jun najmi týankjúnú. ⁵⁰ Najmi kjuachánka títangisja nginkun xuta, tunga tijnáhá xi títangisjai kjuachánkana. Kui xi kuítsuya yá xi naxu tít'sín. ⁵¹ Kjuaxi ni xi tixinnuu. Xi k'úéjnajin éna, najmi ts'ínkjáihín ngabayoo.

⁵² B'ahá tá kitsú ngáha já judio:

—Kjuaxihí nga ndanindoo tijnajihin. Abraham ko já profeta tá k'ien. Tunga ji b'a túbixín nga najmi ts'ínkjáihín ngabayoo xi k'úéjnajin éhin. ⁵³ ¿A 'yún chánka sai nga Abraham xi ntje cháná? Kui xi tá k'ien ko já profeta. ¿Yá xi t'n'e mai yjohi?

⁵⁴ B'i kitsú Jesu:

—Tsa an suba chánka tít'asje yjona, najmi chumi ni chjíhi ra kjuachánka xi títakúna. Tunga Na'mináhá xi chánka tít'asjena, kui xi tá Ntia 'mihuu. ⁵⁵ Kui xi najmi yo, tunga máha an, be. Tsa b'a xinnuu nga najmi be, tá nda tsank'a kama xi nkúhu jun. Tunga bená ko tijnajian éhen. ⁵⁶ Tsjo kamaha Abraham xi ntje chánuu nga skué nistjin nga kjuá. Kikie kjáihín ko tsjo kamaha.

⁵⁷ B'a kitsú já judio:

—Ndaha najmi kjee tijn cháte nú nga b'a túbixín. ¿Nkú ts'in nga kiyahani Abraham?

⁵⁸ B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tixinnuu. Kintehe ni nga tsín Abraham, tu b'a ts'in jahá tijná.

⁵⁹ As'ai jakj'a ndjio jóo xi má nga mjehe ts'ínk'iehen, tunga Jesu ngji t'axhín jóo ko tsitju má ma natsihin ninku.

B'i ts'in kits'innkihí Jesu nku nda ka

9 Má xi tjehe j'a Jesu, kikie nku nda xi tu b'a ts'in kahá nkúhu nga kitsin. ² As'ai kingjásjaiya já ni'yakuyáha:

—Ji nda maestra, ¿yá xi kits'in ngatitsun tu xi b'a ts'in ka kitsihin ndai? ¿A kui, a ra xi cháha ní?

³ B'i kitsú Jesu:

—Ta ndaha kui ko ta ndaha xi cháha najmi kits'in ngatitsun nga b'a kamo. B'a ts'in kitsin tu xi sakúchjhi ni xi mahá ts'in Ntjaná. ⁴ Tjihin nga n'ée xá xi ts'e xi kits'in nibána nk'ie nga ndzjen sa. At'aha nga kama jyun, najmi tá ch'a kama ts'inxá saha. ⁵ Nk'ie nga tijná asuntei, an xi nd'í xi ts'in ndzjehen xuta asuntei.

⁶ B'a kitsú Jesu, as'ai tsatété t'anankiu ko ntá natéhe kits'innakoho si. Kui xi kingjájnuhu tunkun ndo ko b'i kitsúhu:

⁷ —T'ihinnejnui tunkuín ntá tixa Siloe.

Kui nga ngjinénuhu tunkun ndo. Ja chjihí nk'ie nga kik'óya ngáha. ⁸ As'ai já xi nda nchjakoho ko já xi kikiehe nga banki toon kinchjanijmíyaha ndo. B'a kitsú k'ua:

—¿A najmi kuihí ndai xi b'ejna nga banki toon?

⁹ —Johon, kui —kitsú k'ua.

—Najmi kui, tunga b'a tjin xi kuihí tjin —kitsú ngá kj'ai.

—Ahán niu —kitsú ndo.

¹⁰ —¿Nkú ts'in tsix'ánkihi tunkuín? —kitsú jóo.

¹¹ B'a kitsú ndo:

—Nda xi 'mi Jesu kuats'innda si ko kuangjájnuhu tunkán ko b'i kuatsúna: “T'in ntá tixa Siloe ko tanejnu tunkuin.” Kui nga kfhina ko nk'ie nga kuakanejná tunkán, kama chjina.

¹² —¿Má tijná ndo? —kitsú jóo.

—Najmi be —kitsú ndo.

¹³ As'ai ngjikoho jóo nda xi kama chjihí nginkun já fariseo. ¹⁴ Nistjin nga kits'innda siu Jesu ko tsix'ánki tunkun ndo, kui xi nistjin nkjún. Xuatu niu.

¹⁵ Kui nga já fariseo kingjásjaiyaha rá nkú ts'in kama chjihí rá ko b'a kitsú ndo:

—Si kuangjájnuhu tunkán, kuakanejná, ko kama chjina.

¹⁶ As'ai b'a kitsú k'ua já fariseo:

—Najmi Ntíaná kits'in nibáha nda xi b'a kuats'íun, at'aha najmi benkjún nistjin nkjún.

B'a kitsú ngá k'ua:

—¿Nkú ts'in nku nda ngatitsun kama ts'ihin kjuankjún xi nkúhu xu'bi?

B'a ts'in tsakjányaha yjoho já fariseo ngat'aha Jesu. ¹⁷ As'ai tá incha kingjásjaiyaha ngáha rá nda xi kama chjihí:

—Ko ji xi kuix'ánki tunkuin, ¿yáha ndo? ¿Nkú bixín?

—Nda profeta niu —kitsú.

¹⁸ Tunga najmi kis'ejihín rá já judio k'aku tsa kui ndo xi ka nk'ie ko tsa kui xi ja chji ngáha rá. Kui nga kinchjaha rá xi cháha ¹⁹ ko kingjásjaiyaha:

—¿A kui ntínuu xu'bi xi bixín nga ka nga kitsin? ¿Nkú ts'in kama chjihí rá?

²⁰ B'a kitsú xi cháha ndo:

—Yai nga kui xi ntíní ko ka nga kitsin. ²¹ Tunga najmi yaní nkú ts'in kama chjihí ra. Najmi yayá xi kuakjex'ánki tunkun. Tu sahá kui chajaiyohoo. Ja chá. Kama kuítsuya subanuu ni xi kamat'ain.

²² B'a kitsú xi cháha ndo at'aha tsankjún já judio k'aku. At'aha y'endako xinkjín já judio k'aku tsa tjin xi ts'ínkie yjoho nga Jesu xi kits'in nibá Ntíaná, kui xi kuich'onsje ajihin xuta sinagoga.

²³ Kui kjuaha nga: “Chajaiyohoo, ja chá”, kitsúhu xi cháha ndo.

²⁴ As'ai tá kinchjaha ngáha rá niyá xi ma joho já judio k'aku nda xi kama chjihí ko b'a kitsúhu:

—Yai nga nda ngatitsuhún xi kuats'in kihi. N'ekiei yjohi nginkun Ntíaná xi tjihín kjuachánka nga kjuaxi ni xi t'ixín.

²⁵ B'a kitsú ndo:

—Tsa nku nda ngatitsun niu najmi be. Tu nkúhu ni xi be. Kaná nistjin nk'ie tunga nd'ai ja chjina.

²⁶ B'a kitsú jóo:

—¿Mí xi kuats'ihin? ¿Nkú ts'in kuakjex'ánkihi tunkuin?

²⁷ As'ai b'a kitsú ndo:

—Ja kuaxinyanuu tunga najmi t'n'esihinnú. ¿Á mjehenuu nga b'ahá tá xín ngáhanuu? ¿A kohó jun mjenuu kamo já ni'yakuyáha ndo?

²⁸ B'a kitsú jóo nga kinchjatiko:

—Nda ni'yakuyáha ní ndo ji. Tunga jin já ni'yakuyáha ní Moise jin. ²⁹ Yai nga Moise kinchja én xi Ntíaná kitsúyaha, tunga najmi ya ní má j'aihi rá nda xu'bo.

³⁰ As'ai b'i kitsú ndo:

—Ma nkjúnna nga najmi yo má j'aihi rá nda xi kamaha kuakjex'ánki tunkán.

³¹ Yaá nga Ntíaná najmi basínjuhu xuta ngatitsun. Tsa tjin xi skuenkjún Ntíaná ko ts'ín ni xi mjehe, kuihí xi basínjuhu.

³² Ndahachí najmi kjee nu'yá tsa tjin xi kjex'ánki tunkun xuta xi ka nga kitsin.

³³ Tsa najmi Ntíaná kits'in nibáha nda xu'bo, najmi chumi nihi xi kamaha rá ts'ín.

³⁴ B'i kitsú jóo nga tsich'onsje ndo ajihin xuta sinagoga:

—Ngatitsun kitsinjín. ¿A jihí xi kuakúyani?

³⁵ Kint'é Jesu nga tsich'onsje ndo. B'i kitsúhu nk'ie nga kisatéjin ngáha:

—¿A s'ejihin Ntíhi Ndax'íun?

³⁶ —Ji Nda Ntia —kitsú ndo—, ¿yáha xu'bo, tu xi s'ejihinna?

³⁷ B'i kitsú Jesu:

—Ja kuayai. An ní niu, an xi tínchjakohi.

³⁸ —S'ejinna ji, Nda Ntia —kitsú ndo ko tsasinkúnch'int'aha Jesu.

³⁹ As'ai b'i kitsú Jesu:

—An jáa asuntei tu xi n'ekokjuaha, tu xi kama chjihi ra xi ka ko kama ka xi chjihi.

⁴⁰ Ta kint'é éin k'ua já fariseo xi tjin-chako Jesu ko b'a kitsúhu:

—¿A kohó jin xi ta kai?

⁴¹ B'i kitsú Jesu:

—Tsa ni xi kahanu, najmi tjinnuu jé kai. Tunga b'ahá t'ibixinnú nga chjinuu. Kuihi kjuaha nga t'ihinnuu jé.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén nku nda bastu ko chutsankaha

10 B'i ts'in kinchja Jesu: —Kjuaxi ni xi tixinnuu. Tu yáhá ni xi najmi kjuas'en ankjua ni'yaha chutsanko nga tu sahá xin kjuas'enntjai, kui xi nda ndyjé xi mjehe ngjuaike chutsanko. ² Tunga xi kjuas'en má tjen ankjuo, kui xi nda bastuhu chutsanko. ³ Kjex'á nda xi basehe ankjuo nk'ie nga be nda bastuu. Chutsanka xi ts'e nt'é ntaha, ko nga nkúnkú chutsankaha j'áfhin nchjaha ra nga bitjuko ni'yoo. ⁴ Nk'ie nga bitjuko ngayjee chutsanka xi ts'e, as'ai tsjen títjuhun ko chutsanko tsjennkíhi at'aha be ntaha. ⁵ Chu xi ts'e najmi tsjennkíhi xuta xi k'ái. Tu sahá banka, at'aha najmi be ntaha xuta xi k'ái.

⁶ B'a kitsú Jesu nga y'éjña chubaya ni xu'bi. Tunga najmi kamankjihín ra xuta ni xi kinchja.

B'i ts'in tsakúya Jesu nga kui xi nda bastu xi ndoo

⁷ As'ai b'ahá ta kitsú ngáha Jesu:

—Kjuaxi ni xi tixinnuu. An xi nkú joyaha ankjua má nga fas'en chutsanko.

⁸ Ngayjee já xi j'ai títjun nga an, kui xi já ndyjé xi kama mjehe nga ngjuaike chutsanko. Tunga najmi kint'éhé chutsanko ntaha jóo. ⁹ An xi nkú joyaha ankjuo. Xu-ta xi kjuas'enjinna k'uanke. Kui xi kama xi nkú joyaha chutsanka xi fas'en ko bitju ni'yaha nga fi kjine j'á.

¹⁰ Nda ndyjéé fai tu xi fikohe ko ts'ínk'ien ko ts'ínkje chutsanko. Tunga ahán jáa tu xi kama k'úentu t'ík'uhun xuta, tu xi sakúhu ra kjuat'ík'un xi ndoo.

¹¹ An xi nda bastu xi ndoo, ko nda bastu xi ndoo tsjá yjoho nga kuayántjaihi chutsankaha. ¹² Nda xi tu toohón ts'ínxántjaihi, xi najmi kui ts'e xoo ko najmi kui ts'e chutsanko, kui xi binchá masen chutsanko ko banka nk'ie nga be nga nibá chu kjoon. As'ai chu kjoon kjine chutsanko ko ts'innndzjoya. ¹³ B'a ts'in bankaha ndo at'aha tu toohón ts'ínxántjaihi ko najmi nkjún maha chutsanko.

¹⁴ An xi nda bastu xi ndoo. Be chutsankana ko ta bena, ¹⁵ xi nkú ts'in bena Ntia Na'miu ko an be Ntia Na'miu. Tsja yjona nga kuayántjaihiina chutsanko. ¹⁶ Tjincha sana k'ái chutsanka xi najmi tjincha nch'á xu'bi. Kui xi ta t'ihin nga k'úáika. Kuint'é ntana. B'a ts'in nku st'ihín kamaha ko nkuhú nda bastu xi kuasehe.

¹⁷ Kui kjuai nga tjoho ra an Ntia Na'miu. Tsja yjona nga kuayá tu xi k'uaíya ngáhana. ¹⁸ Najmi ch'a kama kjé'ana nga t'ijña t'ík'an. An ní tsja s'uba yjona nga kuayá. Tjinna nga'yún xi má nga tsja yjona ko ta tjinna nga'yún nga kúátejña t'ík'un ngáhana. Kui xái xi kitsjana Na'mina nga ts'ian.

¹⁹ Nk'ie nga kint'é jóo éin, as'ai ta tsakjányahá ngáha yjoho. Nkjin xi b'a kitsú:

²⁰ —Ndanindahá t'ijnajihin ndo ko luku. ¿Á jun t'ibasinnjuhuuu?

²¹ B'a kitsú ngá k'ua:

—Najmi b'a ts'in kuinchja xi tijnaji-hin ndanindoo. ¿A kamahá ra ndanindoo kjéx'ánki tunkun xuta ka?

B'i ts'in najmi kis'ejihin já judio k'aku yáha Jesu

²² Nk'ie nga nistjin chunch'oon, nanki Jerusalen tfincha b'asje s'í xuta nga tfincha ts'inkj'áitsjen nistjin nk'ie nga kis'ejña chji ninku nginkun Ntíaná. ²³ Kikjatsú'ba Jesu má ma natsihin ninku xi tjehen má nga 'mi Kinte Ni'yaha Salomon. ²⁴ As'ai y'etjindaihi jóo ko b'a kitsúhu:

—¿Nkú tjin nistjin n'esti sani? Tsa kjuaxi nga ji xi kits'in nibá Ntíaná, t'inya kixi kixini nd'ai.

²⁵ B'i kitsú Jesu:

—Ja b'a kixinnuu tunga najmi kis'ejihinnuu. Ni xi títs'ian ngajoho Na'mina, t'bakúchji yáha an. ²⁶ Tunga najmi s'ejihinnuu at'aha najmi chutsankana jun. ²⁷ Chutsankana nt'é ntana. An be chutsankana ko tsjennkina. ²⁸ An ts'ink'íentu tik'un sían. Najmi kama ndyja ko najmi ch'a xi kjé'ana aya ntsa. ²⁹ Na'mina kitsjana chutsanko ko kui xi 'yún chánka nga tu yáha ni. Ndaha nku najmi kamaha kjé'aha chutsanká xi t'jintu aya ntsja. ³⁰ Na'miu ko an nkuhú mahani.

³¹ Nk'ie nga kint'é éin já judio k'aku, as'ai ta jakj'á ngáha ndjio nga mjehé ts'ínk'ien Jesu. ³² B'i kitsú Jesu nga kinchja:

—Nkjin nkjún ni xi nda kits'ian ajinnuu, xá xi kitsjana Na'mina. ¿Má ngat'aha mjehennu k'úéhenú ndjio?

³³ As'ai b'i kitsú jóo:

—Najmi ngat'aha ni nda xi kin'ei. Tu ngat'aha ní nga najmi týankjúin Ntíaná nga b'a t'ibixín. Kui kjuaha nga ndjio s'ehé ri. Nda asunnte ní, tunga Ntíaná há t'in'e mai yjohi.

³⁴ B'i kitsú Jesu:

—Kjuatéxumanuu tjt'a má nga b'a kitsú Ntíaná nga kinchjako xuta: “Ntíanú kixinnuu.” ³⁵ B'a ts'in Ntíaná b'a kitsúhu nga ntia xuta xi tsichuk'úhun éhen. Ko yaá nga chj'ihí ra ngayjee ni xi tjt'a éhen Ntíaná. ³⁶ An bi, Ntia Na'miu kitsjana xá xi t'ihin nga ts'ian ko kits'in nibána asunnteí. Kui nga, ¿nkú t'ihin ra nga b'a t'ibix'hinnu nga najmi t'benkjúhunna Ntíaná nk'ie nga b'a t'ixian nga an xi Nt'ihí Ntíaná? ³⁷ Tsa najmi títs'ian xá xi ts'e Na'mina, najmi tu n'e s'ejinnú. ³⁸ Tunga tsa títs'ian xáha, ndaha tsa najmi s'ejinnuu an, tunga n'e s'ejinnú xóo. B'a ts'in cháhanu ko kamankjinnuu nga Ntia Na'miu tijnajinna ko nga an tijnajihin Ntia Na'miu.

³⁹ As'ai ta kama mjehé ngáha ra jóo nga kuakj'ánijéhe, tunga tsitjuhú Jesu yo nga ngji t'axín. ⁴⁰ As'ai tsichu ngáha ngabantá ntáje Jordan. Ngjik'ieña ante má nga tsaténtá Jua xuta nga tjuhun. ⁴¹ Nkjin xuta xi j'aisehe Jesu yo ko b'a incha kitsú:

—Ndaha nku kjuankjún najmi kits'in Jua, tunga kjuaxihí ngayjee ni xi kinchjanijimiyaha ndai.

⁴² Nkjin xuta kis'ejihin Jesu ante xu'bo.

B'i ts'in kits'inkj'áíya ngáha ra Jesu Lazaro

11 Kjiñña un nku nda xi 'mi Lazaro xi nda Betania, má nga ta nankihí Mariá ko Marta xi nichja maha xinkjín. ² Kui Mariá xi tsaténdzjojnúhu ntá sinjne sjai Nda Ntíaná Jesu ko ta kuihi ntsjaku kits'inxijnukohó. Kui xi nts'e maha Lazaro xi kjiñña uun. ³ As'ai incha kits'inkj'ihí éen Jesu nga jóo jminchjún. B'a kitsúhu:

—Ji Chá Ntia, xi tjohi kjiñña un.

⁴ Nk'ie nga kint'é éen Jesu, b'i kitsú:

—Najmi ts'ínk'ien kjihin ch'in xi k'uhun. Tu sahá kuakúchji ch'iuu kjuachánkaha Ntíaná. B'a ts'in s'ejña chj'ihí kjuachánkaha Nt'ihí Ntíaná.

⁵Ndaha tsa Jesu 'yún tjoḥo Marta ko na nichja ko Lazaro, ⁶tunga nk'ie nga kint'é nga kijjña un Lazaro, tu sahá y'ejña sa jo nistjin ante má nga tíjña. ⁷Askahan b'i kitsúhu já ni'yakuyáha:

—Ta tjihín ngáhaná Judea.

⁸B'a kitsú já ni'yakuyóo:

—Ji nda maestru, najmi kjee tjíhin nistjin nga já judio k'aku ndjio mjehe ts'ínk'iehen ri. ¿Á ta yohó mje ngáha ri k'úfn?

⁹B'i kitsú Jesu:

—¿A najmi te johó ora tjihín nku nistjin? Tsa tjin xi tsú'ba nga nistjiun, najmi saténki, at'aha t'be nd'íhí asuntei.

¹⁰Tunga tsa tjin xi tsú'ba nga nistjen, kui xi saténki, at'aha najmi tjihín nd'í.

¹¹As'ai b'ihí ta kitsú ngáha Jesu:

—Kjifehé nda xink'ia Lazaro, tunga k'fn ts'ínk'í'ahá ra.

¹²B'a kitsú já ni'yakuyóo:

—Ji Nda Ntia, tsa kjife, k'já ngáha ra.

¹³Nk'ie nga b'a kitsú Jesu, kjuabayaha ní Lazaro kinchjanijmíyaha tunga nijñoó ní kamankjihín já ni'yakuyáha. ¹⁴Kui nga kinchjako kixi kixihi jóo:

—Ja ka'me Lazaro. ¹⁵Ko tsjo mana nga najmi tíjña yo, at'aha tu sahá ngandanuu, tu xi s'ejihinnuu Ntianá. Tunga tjihínsehé raá.

¹⁶As'ai kinchja Toma xi ta 'mi Nda'yun nga b'a kitsúhu já ni'yakuyá xingisoo:

—Tjián ko ná tu xi kuayákothoná.

¹⁷Nk'ie nga tsichu Jesu nanki Betania, kik'inyaha nga ja tjihín nju nistjin nga ngijyanji Lazaro. ¹⁸Betania tíña maha nanki Jerusalen, tjihín ra tsa jan kilometro. ¹⁹Ko nkjin xuta incha j'aisehe Marta ko Maria ngat'aha nda nts'e xi k'ien. ²⁰Nk'ie nga kint'é Marta nga j'ai tíña Jesu, as'ai tsitjusje nga ngjik'á niyá ko Maria y'eñantaha ni'yo. ²¹B'a kitsú Marta:

—Ji Chá Ntia, tsa tu eihí ma tinchuhunni, najmi k'ien ra chá nts'é.

²²Tunga bená nga tsjáhi Ntianá tu mí nihí ni xi kuínchíhi.

²³B'i kitsú Jesu:

—K'jáuaíya ngáha ra nda nts'ei.

²⁴B'a kitsú Marta:

—Be nga k'jáuaíya ngáha ra chá nts'é nistjin xi fekuu, nk'ie nga k'jáuaíya tente ngáha ra xuta k'ien.

²⁵B'ihí ta kitsú ngáha Jesu:

—An xi ts'ínk'í'ayaha xuta k'ien ko an xi ts'ínk'í'entu t'k'an. Xi s'ejihin an, ndaha tsa ja k'ien tunga k'úentu t'k'uhún. ²⁶Ko ngayjee xi tjuntu t'k'un ko s'ejihin an, ndaha nku nistjin najmi kuayá. ¿A s'ejihin ni xi tíxihin?

²⁷B'a kitsú Marta:

—Johon, Chá Ntia. S'ejinna nga ji xi kits'ín nibá Ntianá, nga ji xi Ntíhí Ntianá xi tjihín nga k'jáuaí asuntei.

²⁸Nk'ie nga b'a kitsú Marta, ngji nchjako sen Maria xi na nichja maha. B'a kitsúhu:

—Ja k'jáuaí Chá Maestru ko tinchjahi.

²⁹Nk'ie nga kint'é Maria éin, kitsa tsisintjen nga ngjisehe Jesu má nga síjña.

³⁰Najmi kjee fas'en Jesu ajin nantio. Yo síjña má k'ísatékjá Marta. ³¹Máha xuta xi kab'entu naxa'yo, nk'ie nga k'ikie nga tsisintjen ntsu ntsu Maria ko tsitjusje, as'ai ta incha kitsjennk'íhi. B'a incha kitsú nga má tíjña tsjóo ngjuai kjintá.

³²Nk'ie nga tsichu Maria má síjña Jesu, tsasinkúnch'int'aha ko b'a kitsúhu:

—Ji Chá Ntia, tsa tu eihí ma tinchuhunni, najmi k'ien ra chá nts'é.

³³Nk'ie nga k'ikie Jesu nga t'k'jintá Maria ko nga t'íncha kjintá xuta xi tjenkoho, k'ik'ie nusin nusihin ko kama nimaha. ³⁴B'i kitsú:

—¿Má kikjayanjiu?

B'a incha kitsú jóo:

—Nibáaseihí, Nda Ntia.

³⁵As'ai kikjintá Jesu. ³⁶B'a kitsú xuto:

—Chase maruu. Tu xí kits'íntjohó ra.

³⁷Tunga b'ahá kitsú k'úa:

—Kui ndai xi kikjex'an'ki tunkun nku nda ka. Kutsa kamaha ra kits'inn'kih Lazaro ko najmi k'ien ra.

³⁸ Ta kik'ie nusin nusih'in ngaha ra Jesu nga tsichu tsjoo. Kui xi nku tixa ngijo. Nku ndjio tjichjanekoho ankuaha. B'i kitsu Jesu:

³⁹ —Chjuxiun ndjio.

B'a kitsu Marta, na nichja nda xi k'ien:

—Ji Cha Ntia, ja ra ch'on jne, at'aha ja tjihin nju nistjin nd'ai nga k'ien.

⁴⁰ B'i kitsu Jesu:

—¿A najmi b'aha kuaxihin nga tsa s'ejihin an, chai kjuachankaha Ntiana?

⁴¹ As'ai kikjexin joo ndjio. Tsasenjinku Jesu nk'a jan ko b'i kitsu:

—Na'mi, mab'achjihi nga timjeñjuní.

⁴² Be nga mjeñju tehentení, tunga tinch-jakohó ra ngandaha xuta xi tincha ei tu xi s'ejihin ra nga ji kin'e nibani.

⁴³ Nk'ie nga ja kamaha nga b'a kitsu, as'ai 'yún kinchja:

—¿Lazaro, titjusjei yo!

⁴⁴ As'ai tsitju nda k'ien nga najyun tji'yunko ts'ihin ntsja ko sjai, ko ankjin tji'makoho kj'ai najyun.

B'a kitsu Jesu nga kinchjako xuto:

—Chjuxihun najyuu. N'endohoo.

B'i ts'in y'enda ja tixoo nga mjehe ts'ink'ien Jesu

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

⁴⁵ Maha xuta xi j'aisehe Maria ko kieke ni xi kits'in Jesu, nkjin maha xi kis'ejihin.

⁴⁶ Tunga tjihin xi ngjisehe ja fariseo ko kitsuyaha ni xi kits'in Jesu. ⁴⁷ As'ai ja na'mi k'aku ko ja fariseo kinchja njaha ngayjee ja tixoo ko b'a kitsuhu:

—¿Nku n'ee ei ni? At'aha ja 'yún tits'in kjuankjun ndo. ⁴⁸ Tsa tu nku k'uaintehe raá nga b'a ts'in, as'ai ngayjee xuta tsjénnkih ndo ko incha kjuai ja Roma nga ts'inkje ninkuna ko xuta nankina.

⁴⁹ As'ai b'i kitsu Caifa xi tjihin nda na'mi titjun nu xu'bo:

—¿Á najmi mankjihinnu? ⁵⁰ ¿A najmi ma chubayahanu nga tu saha nda tjin tsa nku nda kuayantjaihi ngandaha ngayjee xuta, tu xi b'a ts'in najmi n'ekjehe xuta nankina?

⁵¹ Tunga najmi kuentahe ni Caifa kinchjaha nga b'a kitsu. Kui xi nda na'mi titjun nu xu'bo ko xi nkúhu nku nda profeta kinchja éhen Ntiana nga kuaya Jesu ngandaha naxinantoo. ⁵² Ko najmi tu suba ngandaha xuta xi ntje judio tjehe ra kuaya Jesu. Ta kuaya ni tu xi k'uekúhu ngayjee nt'hi Ntiana xi t'imasun. ⁵³ Kui b'a maha, nistjin xu'bo kik'atuts'ihin ra ja tixoo nga y'endakoho xinkjin xi ma nga mjehe ts'ink'ien Jesu. ⁵⁴ Kui nga najmi ta kikjatsú'ba chjihi Jesu ajihin xuta judio. Ngji t'axin nanki xi 'mi Efrain xi tiña maha ante kixiu. Yo y'eñnako ja ni'yakuyaha.

⁵⁵ Nk'ie nga ja tibichu tiña S'i Pascua xi b'asje xuta judio, nkjin nkjun xuta incha ngji nanki Jerusalem tu xi ts'in jehe yjoho nginkun Ntiana kintehe ni nga kuichu s'iu. ⁵⁶ Yo tsangisjai Jesu ko kingjajaiyaha xinkjin nga kabincha ma ma natsihin ninku. B'i ngjan b'i kitsuhu xinkjin:

—¿Nku manuu? ¿A niba ndo s'iu? ¿A ra najmi nibaha?

⁵⁷ Kui chubo ja kitsja kjuja ja na'mi k'aku ko ja fariseo, tsa tjin xi be ma tjin Jesu tjihin nga kitsuya tu xi kama kuakjanijehe.

B'i ts'in nku tachjuun tsaténdzjojnuhu ntá sinje Jesu

(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

12 Nk'ie nga ndyja sa jun nistjin nga kuichu S'i Pascua, as'ai j'ai Jesu nanki Betania, ma sijnia ni'yaha Lazaro, nda xi kits'ink'iafy ngaha ra ngabayoo. ² Yo kis'endaha nku nichine. Marta y'eya nichine ko Lazaro ta y'eñajihin xuta xi y'entut'ako Jesu yamixo. ³ As'ai j'aiko Maria nku ra ma masen litru ntá sinje xi 'mi nardo, xi 'yún nda ko xi 'yún chji.

Kui xi tsaténdzjojnúhu sjai Jesu ko ta kuihi ntsjakú kits'ínxijnukoho. Íxí kitsjehén ntá sinjne ayoo. ⁴ As'ai b'í kitsú Juda Iscariote, xi ndá ni'yakuyáha Jesu xi askahan ts'ínkjás'ehe:

⁵—Tsa tu sahá kuasatéña ntá sinjnei kai. Tsa jan unchan toon denario kuach'a, tu xi kama kuisínko ho xuta x'an.

⁶Tunga najmi xuta x'ahán kits'ínkjink'un nga b'a kitsú. Tu ngat'aha ní toon b'a kitsúhu, at'aha kui xi fá'tjo toon ko bakjá ndyjé. ⁷B'í kitsú Jesu:

—Najmi tu ji b'echj'áhi tachjún. At'aha nistjin nga s'eyanjia j'átjona ntá sinjnei. ⁸Xuta x'an bi tehente k'úéntujinnuu, tunga an najmi tehente kúáteñajinnuu.

⁹Nkjin nkjún xuta kint'é nga nanki Betania tijná Jesu ko incha ngjisehe. Tunga najmi tu nkuhú Jesu ngjisehe. Ta incha ngji ní at'aha ta mjehe nga skue Lazaro xi kin'ekj'áiya ngáha ra ngabayoo. ¹⁰As'ai kama njakú já na'mi k'aku ko y'éndako xinkjín xi má nga ko Lazaro tjihin nga n'ek'ien. ¹¹At'aha ngat'aha Lazaro nkjin nkjún xuta ts'asje t'axihin yjoho jóo. Tu sahá Jesu kis'ejihin.

B'í ts'ín jas'en Jesu nanki Jerusalen

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹²Nistjin xi ma ndyjuun ngáha nkjin nkjún xuta kint'é nga Jesu kj'uaí nanki Jerusalen, at'aha nkjin maha xi j'aik'asje S'í Pascua. ¹³As'ai incha jakj'a tjiaha yá xkajén ko tsitju nga incha ngjikj'a niya. B'í incha kitsú nga y'un kinchja:

—¡Kats'ínk'ankiná Ntíaná! ¡Ntíaná nda kats'ínko xi nibáha ngajoho, xi Nda Reihí xuta Israel!

¹⁴Nku ntí búrrú kisakúhu Jesu ko y'esún, xi nkú ts'ín jtít'a ehén Ntíaná:

¹⁵Xuta Sion, najmi tu binkjun.

Chasoo, ja nibá Nda Reinuu nga tjísun nku ntí búrrú.

¹⁶Kui ni xu'bi najmi kamankjihin já ni'yakuyáha nga tjuhun. Tunga askahan ni, nk'ie nga tsakúchji kjuachánkaha, nk'iehé j'áitsjehen já ni'yakuyáha nga b'a ts'ín jtít'a ehén Ntíaná nga kinchjanijmíyaha Jesu ko nga b'a kin'ehé.

¹⁷Xuta xi t'ínchako Jesu nk'ie nga kinchjaha Lazaro aya tsjóo nga kits'ínkj'áiya ngáha ra ngabayoo, kui xi incha kitsúya ni xi kikié. ¹⁸Kui kjuaha nga nkjin nkjún xuta tsitjuhu nga ngjikj'a niyáha Jesu, at'aha kint'é kjuankjún xi kits'ín. ¹⁹As'ai kinchjanijmíyaha já fariseo niu. B'í ngján b'í kitsúhu xinkjín:

—¿A t'íyo? Najmi chumi nihi xi kama n'ee. Chase maruu. Ngayjee xuta tít-sjennk'íhi ndo.

B'í ts'ín kitsúya títjun Jesu nga kuayá

²⁰Ta tjenjihin xuta k'ua xuta xi nchja griego xi ta incha j'ai nanki Jerusalen nga j'ai ts'intsjoho Ntíaná ajihin s'íu. ²¹Kui xi j'aisehe Felipe xi nda Betsaida, nanki xi tijnajihin ante Galilea, ko b'a kitsúhu:

—Ji nda ntia, mjeni nga chai Jesu.

²²As'ai Felipe ngji tsúyaha Andre ko nga jóo ngji tsúya ngáha Jesu. ²³As'ai b'í kitsú Jesu:

—Ja kuichu chuba nga sakúchji kjuachánkaha Ntíhi Ndax'íun. ²⁴Kjuaxi ni xi tixinnuu. Tsa najmi kuijne t'anankiu nku xujmá tuniñu ko kuayá, tu nku s'ejná subahá. Tunga tsa kuayá, nk'iehé nga tsjá chan xi y'un tse. ²⁵Xi tjoho yjoho, kui xi tu sahá ndyja. Tunga xi najmi tjoho yjoho asunnte, kui xi tu sahá kj'uatjo ko k'úéjña t'k'un sín. ²⁶Tsa tjín xi tít'sínkjáinna nga an xi kama Nda Ntíaha, katsjennk'ína. Má kúáteñña, ta yo k'úéjña xi ts'ínkjáinna, ko Ntía Na'miu k'uasjenk'aha xuta xu'bo.

²⁷Yún un tibehe animana nd'ai. ¿Nkú xián? ¿A b'í xián: Ji Na'mi, n'ekj'a t'axinní kjuanima xu'bi nd'ai? Tunga

kuihí xá jáihina. ²⁸Tu sahá takúchji kjuachánkahí, Nà'mi.

Nk'ie nga b'a kitsú Jesu, as'ai b'i kitsú nku nta xi nibaha nk'a ján:

—Ja tsakuchjá kjuachánkana ko ta kuakuchjihí ngáhana.

²⁹Nk'ie nga kint'é nto xuta xi tijncha yo, tjin xi b'a kitsú:

—Nku ch'on kjuaneya.

Ko k'ua xi b'a kitsú:

—Nku ntítsje kuanchjakoho.

³⁰As'ai b'a kitsú Jesu:

—Najmi ngandana kuanu'yáha nto. Ngandanu ní b'a kamaha. ³¹Nd'ai n'ekokjua asuntei ko nd'ai kuich'onsje natsin ján xi tibatéxumaha asuntei. ³²Ko nga chjúsintjen nk'ana t'anankiu, ts'ian nga nibak'únna ngayjee xuta xi tjin asuntee.

³³B'a kitsú Jesu nga kitsúya xi nkú ts'in kuayáha. ³⁴As'ai b'a kitsú xuta:

—Tunga yaní ni xi tjit'a kjuatéxumoo, nga xi ts'in nibá Nt'ianá ngajoho k'úejná sín. ¿Nkú ts'in b'a t'ibixihinni nga t'ihin nga chjúsintjen nk'aha Nt'ihí Ndax'iun? ¿Yá xi Nt'ihí Ndax'in xi t'ibixín?

³⁵B'i kitsú Jesu:

—An nd'íu. Tu chuba nistjihín tijnã-jin sanuu. Tinimo nga tijnã sanuu nd'íu tu xi najmi kama jyunt'aihinnu. At'aha xi tsú'ba má jyuun najmi be má fi. ³⁶Nk'ie nga tijnãajinnuu xi nkúhu nd'í, n'e s'ejinnú tu xi kuinimahanu má ndzjeen.

B'a kitsú Jesu ko as'ai ngji t'axihín xuto.

Kui ngat'ai xuta najmi kis'ejihin ra Jesu

³⁷Ndaha tsa nkjin nkjún kjuankjún xi kits'in Jesu nginkun xuta, tunga najmi kis'ejihin ra yáha kui. ³⁸B'a kama tu xi tsitjusuhun én xi kitsú nda profeta Isaiá má nga b'a ts'in y'et'a:

Ji Ntia, ¿yá xi kis'ejihin én xi kichubai? ¿Yá xi kis'ejna chjihí nga'yuhun Nt'ianá?

³⁹Kui kjuaha nga najmi kama kis'ejihin ra xuta, at'aha b'i ta ts'in y'et'a ya Isaiá éhen Nt'ianá:

⁴⁰Nt'ianá y'échja tunkun xuta xu'bi ko kits'in ndjá animaha,

tu xi najmi skuéhe ko tu xi najmi kamankjihin ra,

tsa ts'ink'ontjaiya animaha xi má nga ts'innk'hi xuta xu'bi.

⁴¹B'a kitsú Isaiá at'aha k'ikie kjuachánkahá Jesu ko kinchjanijmíyaha.

⁴²Ko ta nkjin maha já t'ixá xi kis'ejihin Jesu, tunga najmi kits'ink'iehé yjoho at'aha tsankjún já fariseo ko najmi mjehe nga kuich'onsje ajihin xuta sinagoga. ⁴³B'a kits'in at'aha 'yún kama tsjo saha nga s'ehe kjuachánka ajihin xuta nga nginkun Nt'ianá.

B'i ts'in kinchjanijmíyaha yjoho Jesu

⁴⁴'Yún kinchja Jesu nga b'i kitsú:

—Xi s'ejihin an, najmi tu nku an tís'ejihin. Ta tís'ejihin xi kits'in nibána.

⁴⁵Xi t'ibena, t'ibe xi kits'in nibána. ⁴⁶An nd'í xi 'jai ts'in ndzjeheh xuta asuntei, tu xi ngayjee xi s'ejihin ra an najmi k'úéntuhu má jyuun.

⁴⁷Tsa tjin xi kuint'é én xi tinchja tunga najmi ts'íntjusuhún, najmi an kuasehe má ni xi nda ko má ni xi najmi nda xi kits'in xuta xu'bo. At'aha najmi kui xóo jáihina. Jái ts'ink'an'ki níná xuta.

⁴⁸Xi ts'ijn t'axinna ko najmi ts'ink'jáihin én xi tinchja, tijnã xi kuasehe má ni xi nda ko má ni xi najmi nda xi kits'in. Én xi tinchja, kui xi k'uéjnehe ni xi kanéhe xuta xu'bo nistjin xi feku.

⁴⁹'At'aha najmi kuentana tinchjahana. Kuentaha ní Nà'mi xi kits'in nibána tinchjahana. Kui xi kits'jana kjuá má nihi xi t'ihin nga kinchja ko kuakuyá. ⁵⁰Ko be nga kjuatéxumaha ts'ink'iéntu t'ik'un síhin xuta. Kui kjuaha, xi nkú kitsúhuna Ntia Nà'miu, b'a ts'in tinchja.

**B'i ts'in tsanéjnu Jesu
sjai já ni'yakuyáha**

13 Chubahá ndyjaha nistjihin S'i Pascua ko be Jesu nga ja t'ibichú chuba nga k'uejña asuntee nga ngjuai ngáha má t'ijña Ntia Na'miu. Tehente kits'intjo xuta xi ts'e xi t'jintu asuntee ko ngayjehe k'un kits'intjo. ²Kikjineko já ni'yakuyáha nichinehe s'íu, ko kui chubo ndanindo ja kab'éjñajin animaha Juda Iscariote nt'hi Simon nga ts'inkjas'en Jesu. ³Be Jesu nga Ntia Na'miu kits'inkjas'en aya ntsja ngayjee ni xi t'jin. Be nga má t'ijña Ntianá nibaha ko nga yo ngjuaise ngáha ra.

⁴Kui b'a maha, nk'ie nga t'jintut'áha yámixo, as'ai tsisintjen Jesu, ts'asje najyun ndju xi yja ko jak'á nku najyunxú nga y'ékjá ndayáha. ⁵Jak'á ntánijua, tsanéjnu sjai já ni'yakuyáha ko kits'inxijnukoho najyunxú xi y'ékjá ndayáha. ⁶Nk'ie nga tsichuk'úhün Simon Pedro, b'a kitsú ndo:

—Ji Nda Ntia, ¿nkú ts'in ji kuane-nuhuni tsuká?

⁷B'i kitsú Jesu:

—Nd'ai najmi yai ni xi t'its'ian tunga askahán ni kamankjihin.

⁸B'ahá ta kitsú ngáha Pedro:

—Ndaha tsa mí yjehe najmi kuanejnui tsuká.

B'i kitsú Jesu:

—Tsa najmi kuanejná tsukui, najmi ta xuta xi ts'an kamahani.

⁹As'ai b'a kitsú Simon Pedro:

—Ji Nda Ntia, najmi tu suba tsuká xi tanejnui ma. Ta tanejnui ntsa ko nintaká.

¹⁰B'i kitsú Jesu:

—Xi as'ai kabinguyahá tu tsukuhú machjéhen nga kfejnu, at'aha je yje. Jun bi ja jo, tunga najmi ngatentenú.

¹¹At'aha be Jesu yá xi ts'inkjas'ehen, kui nga: “Najmi ngatentoó xi jo”, kitsúhu.

¹²Nk'ie nga ja kamaha nga tsanéjnu sjai já ni'yakuyáha, as'ai kingja ngáha najyun ndjuhu, y'ejñat'a yámixo ko b'i kitsú:

—¿A mankjinnuu ni xi kuats'inkonuu?

¹³Jun xi 'minú Nda Maestru ko Nda Ntia. Ko t'jinnuu kixi nga b'a bixinnú, at'aha b'a t'jin k'jáhin. ¹⁴Kui b'a maha, tsa an xi kuakanejnúhuna tsuku, nga an xi Nda Maestrunuu ko Nda Ntiananu, xi nga ko jun t'jihin nga kuanejnuhunu tsuku xinkiu. ¹⁵Ja kuak'iejñá chubayanuu tu xi b'a n'ehenu xi nkú kuats'innuu. ¹⁶Kjuaxi ni xi t'ixinnuu. Ndaha nku nda musu najmi 'yún nk'a t'jen nga nda ntiaha. Ko nku nda xi s'exá najmi 'yún nk'a t'jen nga xi b'éxáha. ¹⁷Tsa tímankjinnuu ni xi t'ixian ko ta n'etjusun, á b'a nda t'jihin ts'ajun.

¹⁸'Najmi nga tentoó b'a t'ixinnuu. An be yá xi j'ajián. Tunga t'jihin ni nga kuitjusun éhen Ntianá xi b'a ts'in t'jt'a: “Xi kjinekona niñu, kui xi ja kama nda kontrana.” ¹⁹Nd'ai b'a t'ixinnuu kintehe ni nga kuitjusun ni xi t'jihin nga kama, tu xi nk'ie nga b'a kamoo s'ejhinnuu nga an xi tu b'a ts'in t'ijñaná. ²⁰Kjuaxi ni xi t'ixinnuu. Xi ts'inkjálh'in xuta xi ts'inkjía, kui xi an t'its'inkjálnna. Ko xi ts'inkjálnna, kui xi t'its'inkjálh'in xi kits'in nibána.

**B'i ts'in kitsúya Jesu nga
Juda Iscariote ts'inkjas'ehen**

(Mt. 26:20-25; Mr.

14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹As'ai xi ts'ats'éhé animaha Jesu ko b'i kitsú:

—Kjuaxi ni xi t'ixinnuu. T'ijñajinnuu nku xi ts'inkjas'enna.

²²As'ai b'i ngján incha tsase'a xinkjín já ni'yakuyóo, at'aha najmi be yá xi t'itsu Jesu. ²³Yo t'ijñat'a tiñaha Jesu nda ni'yakuyá xi 'yún t'johó nga t'ijñat'akohó yámixo. ²⁴Kui nga jujuk'i Simon Pedro kingjásjaiya sehen ra nda ni'yakuyá xu'bo nga ngjuásjaiyaha Jesu yá xi t'itsu.

²⁵ As'ai nda ni'yakuyóo 'yún ngjik'ún saha Jesu ko b'i kitsú:

—Ji Nda Ntia, ¿yá xi b'a ts'íun?

²⁶ B'i kitsú Jesu:

—Xi ts'ink'anchihí nínkuon ko tsjaha, kui xi b'a ts'íun.

As'ai kits'ink'anchi nínkuon ko Juda Iscariote kitsjáha, kui xi ntíhí Simon. ²⁷ Nk'ie nga kik'aihi Juda nínkuon, jas'enjihin ndanindoo. As'ai b'i kitsúhu Jesu ndo:

—Kitsa n'e'i ni xi n'e'i.

²⁸ Tunga ndahá nku xi tjíntut'á yámixo najmi kamankjihin á b'a kitsúhu ra.

²⁹ Tjín xi kits'ínk'jink'un nga b'a kitsú nga tjíhin nga k'uatse Juda ni xi machjén s'íu ko a ra nga tsjáha toon xuta x'an, at'aha Juda fátjo toon. ³⁰ Nk'ie nga kik'aihi nínkuon Juda, tjen'yún tsitjus-jehé natsiun. Ja jyun kui chubo.

Kui kjuatéxuma tsetse xu'b'i y'éjña Jesu

³¹ Nk'ie nga ja ngji Juda, b'a kitsú Jesu:

—Nd'ai sakúchji kjuachánkaha Ntíhí Ndax'iun, ko ni xi ts'ín Ntíhí Ndax'iun kuakúchji kjuachánkaha Ntíaná.

³² Ko tsa Ntíhí Ndax'iun kuakúchji kjuachánkaha Ntíaná, b'a ta ts'ín Ntíaná kuakúchji kjuachánkaha Ntíu. Ja ma ma b'a kamoo. ³³ Jun ntíña, tu kutjuhú tíjñajin sanuu. Kuínchísjainú tunga má nga kfián najmi kama kuankíun. B'a ta tíxinnuu nd'ai xi nkú nga ta kixihin xuta xingisoo.

³⁴ Tsjanuu nku kjuatéxuma tsetse: N'etjó xinkiu. Xi nkú nga ts'ín tjona jun, b'a ta ts'ín n'etjó xinkiu. ³⁵ B'a ts'ín skuehe ngayjee xuta nga jun xi já ni'yakuyána, tsa n'etjó xinkiu.

B'i ts'ín kitsúya tíjñun Jesu nga Pedro b'a kuítsu nga najmi behe

(Mt. 26:31-35; Mr.

14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶ B'a kitsú Simon Pedro:

—Ji Nda Ntia, ¿má xi tjeheh k'úin?

B'i kitsú Jesu:

—Najmi kama tsjénkiní nd'ai má nga kfián, tunga askahán ni tsjénkiní.

³⁷ B'ahá ta kitsú ngáha Pedro:

—Ji Nda Ntia, ¿á najmi kama tsjénkini ra nd'ai? Tjínkuhu k'an nga kuáyántjaihi ra.

³⁸ B'i kitsú Jesu:

—¿A tjínkuhu k'uin nga kuáyántjaihiní? Kjuaxi ni xi tíxihin. Kintehe ni nga kjintá xanto b'a kuixín nga najmi yaní jan niyá tjíhin.

B'i ts'ín kitsúya Jesu nga ngjuaise ngáha ra Ntia Na'miu

14 B'i ta kitsú ya Jesu:

—Najmi tu fantaha ruu yjonuu. N'e s'ejiun Ntíaná ko kas'ejinuu an. ² Ni'yaha Na'mina tjín nkjún ante. Tsa najmi kjuaxi, ja ra nd'ai kixinyahanuu kai. Kfín k'uendánuu ante. ³ Tsa kfín k'uendánuu ante, as'ai kjúáikj'a ngáhanuu tu xi ta yo kuínsubahanu má nga kúátejña. ⁴ Yo niyá xi fi má nga kfián.

⁵ B'a kitsú Toma:

—Ji Nda Ntia, najmi yai má k'úin. ¿Nkú n'e chahaní niyóo?

⁶ B'i kitsú Jesu:

—An niyá xi fi má tíjña Ntia Na'miu, an bakuyá én xi naxu ko an tsja kjuatík'un. Ndaha nku najmi kuichúsehe Ntia Na'miu tsa najmi an. ⁷ Tsa yanú, ta cha ruu Na'mina. Ko nd'ai tích'atuts'ihin ruu nga tíyo ko tunkun týakohonu.

⁸ B'a kitsú Felipe:

—Ji Nda Ntia, takúchjini Ntia Na'miu ko s'enkuni.

⁹ B'i kitsú Jesu:

—Ji Felipe, ja nd'ai tíjñajihinnuu. ¿A tu yje najmi kjehe yaní? Xi tíbena ta tibe Ntia Na'miu. ¿Á: “takúchjini Ntia Na'miu” tíbixihinni? ¹⁰ ¿A najmi s'ejihin ri nga an xi tíjñajihin Ntia Na'miu ko Ntia Na'miu tíjñajinna? Én xi tínch-

jakonu najmi kuentana tinchahana. Na'mi xi tijnajinna, kui xi tits'in ni xi ts'e. ¹¹ N'e s'ejiun nga an tijijnajihin Ntia Na'miu ko nga kui tijnajinna. Tsa najmi s'ejiunuu enna, ndaha tsa tu ni xi kits'ian n'e s'ejiun.

¹² Kjuaxi ni xi tixinnuu. Xi s'ejihin an ta kui nihi xi ts'in xi nkúhu xi tits'ian. Ko 'yún chánka sa ni xi ts'in xuta xu'bo, at'aha an tífia má tijná Ntia Na'miu. ¹³ Ngayjee ni xi kuinchihu Na'miu ngajona, tsjanuu. B'a ts'in an xi Ntú kuakuchihina kjuachánkaha Ntia Na'miu. ¹⁴ Ts'ian ni xi kuinchúhu ngajona.

B'i ts'in kitsúya Jesu nga ts'in nibá Espirituhu Ntianá

¹⁵ Tsa tjonuu an, n'etjusun kjuatéxumana. ¹⁶ Kuankihi Ntia Na'miu, ko tsjanuu k'ái xi ta kuasinkonuu ko xi k'úejñajin sínnuu. ¹⁷ Kui xi Espiritu xi kuakúchji ni xi naxu. Xuta xi najmi be Ntianá najmi kama ts'inkjáihin, at'aha najmi ma chjihí ko najmi be yáha. Tunga máha jun, ja yo yáha, at'aha kui xi tijnajinnuu ko k'úejñajinnuu.

¹⁸ Najmi k'uentú masennuu. Kjúáise ngáhanuu. ¹⁹ Sa kutju najmi ta skuehena xuta, tunga máha jun, chanú. At'aha tijná t'k'an, kui nga ta kuintsuba t'k'uhunnu. ²⁰ Nk'ie nga b'a kamoo, choo nga an tijijnajihin Na'mina ko jun tintsujajinnú ko an tijijnajinnuu. ²¹ Xi kjuatjo kjuatéxumana ko ts'intjusun, kui xi tjoho an. Ko xi ts'intjona, Na'mina ta ts'intjoho ko an ts'intjá ko kuakuchihí yjona.

²² As'ai kinchja Juda, tunga najmi Juda Iscariotehé:

—Ji Nda Ntia, znkú tjihin ra nga tu jin kuakúchjihini yjohi ko nga najmi kuakúchjihí yjohi xuta xi k'oo?

²³ B'i kitsú Jesu:

—Xi tjoho an, kui xi ts'intjusun enna. Na'mina ts'intjoho xuta xu'bo,

ko Na'mina ko an kjúáiseihí nga kuintsubako tehentei. ²⁴ Tunga xi najmi tjoho an, najmi ts'intjusun enna. Én xi tinu'yó, najmi an ts'an. Ts'e Na'mi xi kits'in nibána.

²⁵ B'i tixinnuu nk'ie nga tijijnajin sanuu. ²⁶ Tunga Ntia Na'miu ts'in nibá Espiritu Santo ngajona. Kui xi kuasinkonuu. Kuakúya yjenuu ko ts'inkj'áitsjen yjenuu ni xi kixinnuu.

²⁷ T'bejñánuu kjuajyu. Kjuajyuna t'jsjanuu. Najmi b'a ts'in tsja xi nkú ts'in tsjá asuntei. Najmi tu fantaha ruu yjonuu ko najmi tu binkjun. ²⁸ Ja kuanu'yó nga b'a kuaxinnuu nga kfián ko kjúáise ngáhanuu. Tsa kjuaxi nga tjonuu an, ta tsjo kamanuu nga kfián má tijná Ntia Na'miu, at'aha 'yún chánka sa Ntia Na'miu nga an. ²⁹ Nd'ai b'a tixinnuu kintehe ni nga kuitjusun ni xi tjihin nga kama tu xi s'ejihinnuu nk'ie nga b'a kamoo.

³⁰ Najmi ta tse kuinchjako sahanuu, at'aha kjuai xi tibatéxumaha asuntei. Najmi tjihin nga'yún tsa kui xi ts'in nganana. ³¹ Tunga tjihin ni nga b'a kama, tu xi kamankjihin ra asuntei nga tjona Ntia Na'miu ko nga tits'intjusan xi nkú kitsúna. Tisintjoo ko tjián.

B'i ts'in kits'inchjén Jesu yá tuntsjajé ko tjiaha nga tsakúya

15 ²¹ 'An tuts'in yá tuntsjajé xi nda, ko Na'mina xi ts'e yá tuntsjajé. ² Ngayjee tjia xi tjinna xi najmi tsjá tu, batet'a. Ko ngayjee tjia xi tsjá tu, ts'in chuhun tu xi 'yún ngjua saha ra. ³ Ngat'a ts'ajun, én xi tsakuyánuu kits'inchjén Na'mina nga kits'in chunnuu. ⁴ Tintsujajinnú ko an kúateñajinnuu. Nku tjia najmi ma tsjá suba tu tsa najmi tjt'a yáha. B'a ta ts'in najmi k'uo tu tsa najmi kuintsubajinnú.

⁵ 'An tuts'in yá tuntsjajé ko jun tjiaha. Xi tijnajinna ko an tijijnajihin, kui xi 'yún tsjá tu. At'aha tsa najmi tjián, na-

jmi chumi nihi xi kama n'oo. ⁶Xi najmi k'úejñajinna nguaiya natsin ján xi nkúhu tjia xi tit'áha yá tuntsajée. Yo xi ko s'entukú ko n'ekj'ajin ajin nd'úu nga kuiti.

⁷Tsa kuintsujajinnú ko tsa éna k'úejñajinnuu, tijnchúu tu mí ni xi mje-hénuu ko k'uaínuu. ⁸Kui ni xu'bi xi kuakúchji kjuachánkaha Na'mina, nga 'yún k'uo tu ko nga xuta ni'yakuyána kamo. ⁹Xi nkú ts'in tjoho an Ntja Na'miu, b'a ta ts'in tjona jun. Tintsujajin sahanu kjuatjona. ¹⁰Tsa n'etjusun kjuatéxumana, tu nkú kuitsujajinnú kjuatjona, xi nkú ts'in tít'sintjusun kjuatéxumaha Na'mina ko tu nkú tíjñajinná kjuatjoho.

¹¹B'a tíxinnuu tu xi tsjo k'úéhenuu xi nkú ts'in tsjo tjinna. Nk'ie nga b'a n'oo, b'ihí ts'in nga tsjo k'úénuu. ¹²Kui kjuatéxumana xu'bi: B'i ngján n'etjó xinkju xi nkú ts'in tjona jun. ¹³Kui xu'bi kjuatjo xi 'yún chánka xi tíjña, tsa tjin xi kuayántjaihi xinkjín. ¹⁴Jun xi xuta xinkjían tsa n'etjusun kjuatéxuma xi tít'sjanuu. ¹⁵Najmi ta já musu tíxihinnuu, at'aha já musu najmi be ni xi ts'in nda ntjaha. Tunga xuta xinkjiahán tíxinnuu, at'aha t'eb'ejná chjinuu ngayjee ni xi kitsúna Na'mina.

¹⁶Najmi jun xi kichj'ajinnú. An ní xi j'ajinnuu ko kitsja xánuu nga kuankúin ko k'uo tu. 'Yún tse kuichúkjuaha tunuu. Kui kjuaha nga tsjáhanuu Ntja Na'miu tu mí nihí ni xi kuinchíhuu ngajona. ¹⁷Kui kjuatéxumana xu'bi: B'i ngján n'etjó xinkju.

B'i ts'in kitsúya Jesu nga n'e uncha já ni'yakuyáha

¹⁸Tsa ts'in unkienuu xuta asuntee, n'ekj'áitsjon nga an tjun kits'in unkienu. ¹⁹Tsa asuntei ts'enuu, ts'íntjonuu xuta asuntei xi nkú ts'in tjoho xinkjín. Tunga najmi asunteihí ts'enuu, at'aha an j'ajinnuu ajihin xuta xi tjin asuntei. Kui kjuaha nga ts'in unkienuu.

²⁰T'ejin tak'un én xi kuaxinnuu, nga nku nda musu najmi 'yún nk'a tjen nga nda ntjaha. Tsa tjenni unkienu xuta, ko ta jun tsjénki unkienuu. Ko tsa tít'sintjusun éna, ta ts'íntjusun énnuu.

²¹Ngayjee ni xu'bi ts'ínkonuu xuta tu ngat'ana, at'aha najmi incha be xi kits'in nibána.

²²Tsa najmi jái nchjaka xuta xu'bo, najmi s'ehe ra já. Tunga nd'ai najmi ta tjin nkú ts'in kuasinkoho yjoho ngat'aha ngatitsun xi tjincha ts'in. ²³Xi unkienu ta unkie Na'mina. ²⁴Ni xi ndaha nku najmi kjee ch'aha ts'in kits'ian ajihin xuta xu'bo. Tsa najmi b'a kits'ian, najmi s'ehe ra já. Tunga ndaha tsa incha kieke ni xi kits'ian, tu nkú incha kits'in unkiehéní Na'mina ko an. ²⁵B'a kama tu xi tsitjusuhun ni xi tjt'a xujun kjuatéxumaha xuta xu'bo má nga b'a tít'su: "Chubá incha kits'in unkiehéna."

²⁶Tunga k'uaíhí xi kuasinkonuu, xi ts'in nibásenuu nk'ie nga tíjñaka Na'miu. Má tíjña Na'miu nibaha. Kui xi Espiritu Santo xi kuakúchji ni xi naxu. Kui kuinchjanijmíyahana. ²⁷Jun bi ta chubanijmíyahanú, at'aha santaha nkúhu nga tuts'ihin ni tintsujajinnú.

16 ¹Tíxinyanuu ni xu'bi tu xi najmi n'endyjajihin ruu yjonuu. ²At'aha kuich'onsjenuu ajihin xuta sinagoga. Kuichú chubá nk'ie nga tu yáha ni xi ts'ínk'iennuu, b'a kamaha nk'ie nga sasíhin Ntjaná nk'ie nga b'a ts'ínnuu. ³B'a ts'ínnuu xuta at'aha najmi beni, ta ndaha Na'miu ko ta ndaha an. ⁴Tíxinyanuu nga b'a kama tu xi nk'ie nga kuichúhu chubo k'uaítsjehennuu nga b'a kixinnuu.

B'i ts'in kitsúya Jesu ni xi ts'in Espiritu Santo

¹Najmi kixinyanuu ni xu'bi nga tuts'ihin ni at'aha an tíjñajin sanuu. ²Tunga nd'ai tífia má tíjña xi kits'in nibána. Jun najmi tichasjayanú má

kfián. ⁶Tu sa ní tí'be nusin nusinnuu at'aha b'a tíxinnuu. ⁷Tunga kjuaxihí ni xi tíxinnuu. Tu sahá ngandanuu nga kfián. At'aha tsa najmi kfián, najmi kju'uai xi kuasinkonuu. Tunga tsa kfián, kui xi ts'in nibásenuu.

⁸Nk'ie nga kju'uai, ts'ín nga kamankjihin xuta xi tjín asunntej nga ngatitsun tjihin, ko nga kits'ian ni xi naxu nginkun Ntíaná, ko nga Ntíaná kuasehe ni xi nda ko ni xi najmi nda kits'ín xuta. ⁹Kamankjihin xuta nga ngatitsun tjihin, at'aha najmi s'ejihin an. ¹⁰Kamankjihin nga naxu kits'ian, at'aha tí'fia má tíjña Na'miu. Najmi ta chahanú. ¹¹Ko kamankjihin nga Ntíaná kuasehe ni xi nda ko ni xi najmi nda kits'ín, at'aha ja kis'enéhe ni xi kanéhe xi batéxumaha asunntej.

¹²Tjín nkjún sana ni xi xinyanuu tunga najmi kamakjinnuu nd'ai. ¹³Nk'ie ní kju'uai Espiritu xi b'éjña chji ni xi naxu tjín, kui xi kuakúyanuu ngayjee ni xi naxu tjín. At'aha najmi kuentaha kuinchjaha. Ni xi kuint'é ní, kui ní nihi xi kuinchja. Ko ta kuitsuyanuu ni xi kama askahan.

¹⁴Kui xi ts'ín nga kamakjinnuu ni xi títs'ian. B'a ts'ín k'uejña chjili kjuachánkana. ¹⁵Ngayjee ni xi y'aha ra Ntía Na'miu, ko ta an y'ahana. Kui kjuaha nga b'a tíxihinnuu nga Espiritu ts'ín nga kamakjinnuu ni xi títs'ian.

B'i ts'ín kitsúyaha Jesu já ni'yakuyáha nga ngjuai

¹⁶'Sa kutju najmi ta chahanú, ko sa kutju cha ngáhanú. At'aha má tíjña Na'miu kfián.

¹⁷As'ai k'ua já ni'yakuyáha b'i ngján kingjásjaiyaha xinkjín:

—¿Nkú tsuhu ra niu? B'a títsuná: “Sa kutju najmi ta chahanú ko sa kutju cha ngáhanú.” Ko ta b'a títsu: “At'aha má tíjña Na'miu kfián.” ¹⁸¿Nkú tsuhu ra én

xi tsu: “sa kutju”? Najmi mankjinná ni xi tínychjakoná.

¹⁹Kamankjihin Jesu nga mjehe já ni'yakuyóo ngjuásjaiyaha nkú tsuhu ra niu ko b'a kitsú:

—Ja b'a kuaxinnuu nga sa kutju najmi ta chahanú ko sa kutju cha ngáhanú. ¿A kui nihi xi tíchubanijmíyakohonu xinkju? ²⁰Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ch'íu ko k'úe nusin nusinnuu, tunga xuta xi najmi be Ntíaná bi s'ehé kjuatsjo. Ndaha tsa k'úe nusin nusinnuu, tunga askahán ni kjuatsjo kama ngáha kjuanusinnuu.

²¹'Xi nkúhu nku tachjuún xi tsihin nku ntí, s'ehé kjuaba at'aha ja kuichu chubaha. Tunga nk'ie nga ja kuatsin ntíu, najmi ta fáitsjehen ra kjuanimo, at'aha tsjo maha nga nku ntí s'ejnáha. ²²B'a ta ts'ín tíma nusinnuu nd'ai, tunga nibasehé ngáhanuu. Tsjo k'úe ngáha ra animanuu ko najmi ch'a xi kama kje'anuu kjuatsjonuu.

²³'Kui nístjiun ndaha nku ni najmi ta chasjaiyahanú. Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tsjánuu Ntía Na'miu tu mí nihi ni xi kuinchíhuu ngajona. ²⁴Santaha nd'ai ndaha nku ni najmi kjee binchiu ngajona, tunga nd'ai tírchíu ko n'ekjóhoun tu xi 'yún s'ehenuu kjuatsjo.

²⁵Tí'bejñá chubayanuu nd'ai tunga kuichúhú chuba nk'ie nga najmi ta k'uejñá chubayahanuu. K'uejñá chji sisinnuu Ntía Na'miu. ²⁶Kui nístjiun kuinchíu ni xi mjenuu ngajona. Najmi kamachjén tsa an kuankintjájinnuu nginkun Ntía Na'miu. ²⁷Kui xi ta tjohojun, at'aha tjonuu an ko s'ejinnuu nga má tíjña Ntíaná nibahana. ²⁸Má tíjña Ntía Na'miu nibahana ko jáa asunntej. K'uejñá ngáhana asunntej ko kfinse ngáha ra Ntía Na'miu.

²⁹B'a incha kitsú já ni'yakuyáha:

—Nd'ai tíchubako kixi kixini. Najmi tí'bejñá chubayani. ³⁰Tímankjinni nd'ai nga yai ngayjee ni xi tjín ko najmi machjén tsa tjín xi ngjuásjaiyahi. Kui

kjuaha nga s'ejihinni nga má tijná Ntianá nibahani.

³¹ B'i kitsú Jesu:

—¿A s'ejinnuu nd'ai? ³² Tunga kuichúhú chuba ko ja kuichu chubo nd'ai nk'ie nga nkúnkú kuankín t'axiún nga saténdzjoyo ko k'úejná subanú. Tunga najmi tijná subaná, at'aha Ntia Na'miu tijnakona. ³³ Tixinyanuu ni xu'bi tu xi s'ehenuu kjuajyuna. Un skuenuu asunntej, tunga tsjohó kat'enuu at'aha an ja kits'in nganaha asunntej.

B'i ts'in kinchjantjai Jesu já ni'yakuyaha

17 Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga b'a kitsú, as'ai tsasenjinki nk'a ján ko kinchjako Ntianá nga b'i kitsú:

—Ji Na'mi, ja kuichu chuba. Takúchji kjuachánkaha Ntíhi tu xi ko kui Ntíhi kuakúchjiji kjuachánkahi. ² At'aha kik'ai xáhi xi má nga kuatéxumaha ngayjee xuta, tu xi ts'ínk'íéntu t'ík'un síhin ngayjee xi ji kik'aihi. ³ Nga k'úéntu t'ík'un sín xuta, kui xi tsuhu ra nga skuéhi ji xi Ntia nku tutuu ko nga skuena an Jesucristo xi kin'e nibái.

⁴ Ja tsakuchjá kjuachánkahi asunntej nga kits'intjusan xá xi kik'ainí. ⁵ Nd'ai Na'mi, takúchji kjuachánkana nginkuin, kjuachánka xi tu b'a ts'in jahá tijnana nginkuin kintehe ni nga kis'ejna asunntej.

⁶ Ja y'ejná chjihí xuta yáha ji, xu-ta xi kik'ainí ajihín xuta xi tjin asunntej. Ji ts'i xuta xu'bi ko kik'ainí, ko kits'intjusun éhin. ⁷ Mankjihín nd'ai nga ngayjee ni xi kik'ainí má tinchin nibáha. ⁸ At'aha én xi kik'ainí, kixinyaha xuta xu'bi. Kits'ínk'ájihín ko kamankjihín nga kjuaxi nga má tinchin nibahana. S'ejihín nga ji kin'e nibání.

⁹ Tíbankintjáihi xutaj. Najmi tíbankintjáihi xuta asunntej. Tíbankintja xuta xi kik'ainí at'aha ji ts'i. ¹⁰ Ngayjee xuta xi

ts'an ji ta ts'i, ko xi ts'i an ta ts'an. Tíma chji kjuachánkana ajihín xuta xu'bi.

¹¹ An kfián má tinchin, tunga kui k'úéntu sa asunntej. Tsje ní ji, Na'mi. Nga'yihín chúnkoho ri xuta xu'bi xi kik'ainí tu xi nkuhú incha kamaha xi nkúhu ná. ¹² Nk'ie nga tsátejnajihín xuta xu'bi asunntej, kikunkoho ra nga'yihín ko tsasehe. Ndaha nku najmi kindyja. Tu nku sahá xi tjeheh ra nga ndyja, kui xi kindyja tu xi kuitjusuhun ni xi tjt'a xujun éhin.

¹³ Tunga nd'ai má tinchin tífia. Tixinya ni xu'bi nk'ie nga tijná sa asunntej tu xi s'ejnain kikjihín ra kjuatsjona xuta xu'bi. ¹⁴ An kixinyaha éhin, ko xuta asunntej kits'in unkiehe at'aha najmi asunntej antehe xi nkú ts'in najmi asunntej antena. ¹⁵ Najmi tíbankihi nga kuich'onsjei asunntej, tunga chjúxin t'axihín ri ni xi ch'onkuun. ¹⁶ Najmi asunntej antehe xi nkú ts'in najmi asunntej antena. ¹⁷ Éhin bakúya ni xi naxu tjin. N'ei nga katumankjihín xuta xu'bi ni xi naxu, tu xi kats'ínkjas'eheh ri yjoho nga ts'in ni xi mjehi. ¹⁸ Xi nkú ts'in kin'e nibání asunntej, b'a ts'in títs'ínk'já xuta xu'bi asunntej. ¹⁹ Ngandaha xuta xu'bi títsjaha yjona nga ts'ian ni xi mjehi, tu xi ko ta kui kamaha ra ts'ínkjas'eheh ri yjoho nk'ie nga kamankjihín ni xi naxu tjin.

²⁰ Najmi tu nku xuta xu'bi tíbankintja. Ta tíbankintjá xi s'ejihín an nk'ie nga kuint'é én xi kuitsuya xuta xu'bi, ²¹ tu xi nkuhú kamaha ngayjee. Xi nkú ts'in tinchunjinní ko an tijnajihín, Na'mi, b'a ta ts'in nkuhú katumajinná xuta xu'bi, tu xi s'ejihín ra xuta asunntej nga ji kin'e nibání. ²² Kitsjaha xuta xu'bi kjuachánka xi kik'ainí tu xi nkuhú kamaha xi nkú ts'in nkuhú mahaná. ²³ An tijnajihín xuta xu'bi ko ji tinchunjinní tu xi b'a ts'in nkuhú kuichú maha. B'a ts'in xuta asunntej kamankjihín ra nga ji kin'e nibání

ko nga tjohi xuta xu'bi xi nku ts'in tjohi an.

²⁴Ji Na'mi, mjena nga k'uentukona xuta xi kik'aini ma nga kuatejna, tu xi skuhe kjuachankana xi kik'aini at'aha kin'etjoni kintehe ni nga kamanda asuntei. ²⁵Ji Na'mi xi naxu n'ekoi xuta, xuta asuntei najmi behi. Tunga ma ha an, behe ko ta xuta xu'bi be nga ji kin'e nibani. ²⁶Ye'ejna chjhi xuta xu'bi yaha ji ko tu nku k'uejna chjhi saha, tu xi kamaha ra ts'intjoho xuta xinkjin xi nku ts'in tjohi an. B'a ts'in kuatejnajihin ra.

B'i ts'in jaichj'anije Jesu

(Mt. 26:47-56; Mr.

14:43-50; Lc. 22:47-53)

18 Nk'ie nga ja kamaha nga kinchjako Ntiana Jesu, as'ai tsitjuko ja ni'yakuyaha. Incha ngji ngabantá ntáxunká Cedron ko jas'en nku ante ma tjin-tje ya tu. ²Juda xi tits'inkjas'ehe ta be ante xu'bo, at'aha nkjin niya kama njako Jesu ja ni'yakuyaha yo. ³Kui nga Juda j'aikoho ja jun ko chuba ja xi kunnta ninku xi kits'in niba ja na'mi k'aku ko ja fariseo. Kui xi incha ya nd'i ko kicha. ⁴Ja be Jesu ngayjee ni xi kamaha ko tsasinjna titjun nga b'i kitsuhu joo:

—Yá xi t'binchisjó?

⁵B'a incha kitsú joo:

—Jesu, nda xi nibaha Nazaret.

—Ahán niu —kitsú Jesu.

Ta kabasinjnajihin joo Juda xi tits'inkjas'ehe. ⁶Nk'ie nga b'a kitsú Jesu: “Ahán niu”, incha ngjinji astun joo ko tsixuntu. ⁷As'ai Jesu ta kingjásjaiyahá ngáha ra:

—Yá xi t'binchisjó?

B'a incha kitsú joo:

—Jesu, nda xi nibaha Nazaret.

⁸B'i kitsú Jesu:

—Ja b'a kuaxinnu nga ahán niu. Tsa an xi t'binchisjainu, tjehe nnto nga katji ja xu'bi.

⁹B'a kama tu xi tsitjusuhun én xi kinchja Jesu nga kinchjako Ntiana nk'ie nga b'a kitsú: “Na'mi, xuta xi kik'aini, ndaha nku najmi kits'inndyja.” ¹⁰As'ai ts'asje kicha xi ya Simon Pedro ko kingjaha nga tsateta tjabaxinju kixi nda xi 'mi Malco, xi nda musuhu nda na'mi titjuun. ¹¹Tunga b'ih kitsuhu Jesu Pedro:

—Tjaya ngáhani kichahi tjabaxihin. Tsa Ntia Na'miu titsjana kjuanima xu'bi, za najmi tjihin ni nga un skuena?

¹²As'ai ja juun ko nda jun k'aku ko ja xi kunnta ninku incha jak'anjé Jesu nga y'et'ayun. ¹³Titjun ngjiko ni'yaha Ana, na'mi nch'yaha Caifa, xi tjihin nda na'mi titjun nu xu'bo. ¹⁴Kui Caifa xi tsinchá'a ja judio k'aku nga b'a kitsú nga tu saha nda tjin tsa nku nda kuayantjai ngandaha ngayjee xuta.

B'i ts'in kitsúya Pedro nga najmi be Jesu

(Mt. 26:69-70; Mr.

14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵Simon Pedro ko k'aj sa nda ni'yakuyá incha kitsjennk'ihí Jesu. Nda ni'yakuyá xu'bi behe nda na'mi titjuun ko jas'enko Jesu natsin ni'yaha nda na'mi titjuun. ¹⁶Tunga máha Pedro, tsasinjna natsiun má tje ankuo. Kui nga as'ai tsitjuhu nda ni'yakuyá xi behe ra nda na'mi titjuun ko kinchjako na xi tikunnta ankuo nga kits'inkjas'en Pedro. ¹⁷As'ai kingjásjaiya na xi tikunnta ankuo:

—¿A najmi kohó ji xi ta chá ni'yakuyaha chá xu'bo?

—Najmi an —kitsú Pedro.

¹⁸Nch'an kui nistjun. Kui nga ja musu ko ja xi kunntaha ninku tincha ts'insut'aha yjoho t'a nd'i xi kats'in'yun. Pedro ta sijnajihin nga tits'insut'a yjoho.

**B'i ts'in kin'ekokjuə Jesu
nginkun ndə nā'mi títjuun**

(Mt. 26:59-66; Mr.
14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹ As'ai ndə nā'mi títjuun kingjásjaiya-hə Jesu yáha já ni'yakuyáha kə mí nihi xi bakúya. ²⁰ B'i kitsú Jesu:

—Kinchja chji chja nginkun ngayjee xuta. Tehente tsakuyá ni'ya sinagoga kə natsihin ninku má nga ma njakú ngayjee xuta judio. Ndaha nku ni najmi kinchja 'ma. ²¹ ¿Á an tichasjaiyahaní? Chasjaiyaihi xuta xi kint'é ni xi kinchja. Kui xi be ni xi kinchja.

²² Nk'ie nga b'a kitsú Jesu, as'ai kik'onjihin nku ndə xi kunntá ninku kə b'a kitsúhu:

—¿Á b'a n'e tichubakohoni ndə nā'mi títjuun?

²³ B'i kitsú Jesu:

—Tsa ch'on kuaxian, t'inyaní má én ch'on tsuhu xi kuanchja. Tunga tsa b'a tjin ni xi kuaxian, ¿á kuakich'onjihinni?

²⁴ As'ai Ana kits'ínkji Jesu nginkun Caifa xi ndə nā'mi títjun nga tjin'yún ts'ihin ra.

**B'i ts'in Pedro b'ahá tə kitsú
ngáha nga najmi be Jesu**

(Mt. 26:71-75; Mr.
14:69-72; Lc. 22:58-62)

²⁵ Máha Simon Pedro, kabasinjāna sa nga tít'sinsut'á yjohə t'a nd'íu. As'ai kichasjaiyaha:

—¿A najmi kohó ji xi tə nku ndə ni'yakuyáha ndo?

Tunga najmi kits'ínkiehé yjohə Pedro. B'a kitsú:

—Najmi an niu.

²⁶ Nku ndə musuhu ndə nā'mi títjuun xi xinkjín maha ndə xi Pedro tsatet'a tjabaxínñju, kui xi tə kingjásjaiyaha:

—¿A najmi kuakiehé ra nga kə ji kabisinjñakoí ndo ján má tjíntje yá tuu?

²⁷ Tunga b'ahá tə kitsú ngáha Pedro nga najmi be Jesu. Kə tə kuihi chubə kikjintá nku xanta.

**B'i ts'in kin'ekokjuə Jesu
nginkun ndə títjun Pilato**

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr.
15:1-5; Lc. 23:1-5, 13-25)

²⁸ As'ai tsitjukohə jóo Jesu ni'yaha Caifa nga ngijkohə ni'ya pretorio, má nga ts'in kjuə ndə títjun Roma. Ja tífi ma sen niu kə najmi incha jas'en jóo ni'ya pretorio, at'aha tsa kjuas'en nku ni'ya xi najmi xuta judio ts'e, tsuhu ra nga najmi tə jehe nginkun Ntíaná kə najmi tə ma kjinehe nichinehe S'í Pascua. ²⁹ Kui nga tsitjusjehe Pilato natsiun nga j'ai nch-jakohə ra. B'a kitsúhu jóo:

—¿Mí kjuaha tibatéjénehenu ndai?

³⁰ B'a kitsú jóo:

—Tsa najmi ndə ch'onk'un niu, najmi aya ntsai ra n'ekjas'ein.

³¹ B'a kitsú Pilato:

—Tu sahá tankínkoo kə n'ekokjuo xi nkú ts'in tijnā kjuatéxumanuu.

B'a kitsú já judio k'aku:

—Tijnā nkjúnni tsa n'ek'iein xuta.

³² B'a ts'in tsitjusuhun én xi kinchja Jesu nga kitsúya títjun nkú ts'in kuayáha. ³³ As'ai jas'en ngáha Pilato ni'ya pretorio. Kinchjahə Jesu kə b'a kitsúhu:

—¿A ji xi ndə rejihí xuta judio?

³⁴ B'i kitsú Jesu:

—¿A kuentahi b'a tibatéxinni, a ra tjihín xi kuatsúyahi yáha an?

³⁵ B'a kitsú Pilato:

—¿A ndə judioná? Xuta nankihí kə já nā'mi k'aku kuats'ínkjas'enna ji. ¿Mí nihi xi kin'ei?

³⁶ B'i kitsú Jesu:

—Najmi b'a ts'in batexuma xi nkú ts'in batéxuma já rejí xi tjin asunnteí. Tsa ni xi b'a ts'in tibatexumahana kai, kjaánt-jaina xi tijncha ts'ínxát'ana tu xi najmi

n'ekjas'ehen ra an já judio k'aku. Tunga najmi b'ahá ts'in tibatexuma.

³⁷ B'a kitsú Pilato:

—¿A xúhu nda rej ní?

B'i kitsú Jesu:

—Nda rej, xi nkú t̄bixín. Tunga kitsinná ko jáa asunntej tu xi kuakuyáhana ni xi naxu t̄jín. Ngayjee xuta xi ts'ínkjáfhin ni xi naxu t̄jín nt'é ntana.

³⁸ B'a ta kitsú ngáha Pilato:

—¿Mí nihi xi naxu?

Nk'ie nga b'a kitsú, as'ai tsitju nga ngiise ngáha ra xuta judio. B'a kitsúhu:

—Najmi chumi jéhe t̄sákújinna tsa t̄jehen ndo. ³⁹ Tunga b'ahá ts'in t̄jña niyánuu nga ts'in ndáihí nku nda nubayá xi binchinú nga S'í Pascua. ¿A mjenuu nga ts'in ndáihí nda reihí xuta judio?

⁴⁰ As'ai b'a incha kitsú jóo nga kikjintáya:

—¡Najmi tu kui ndo n'e ndáihí! ¡Tu sahá Barraba n'e ndáihí!

Máha nda Barraba, nda ndyjéhé niu.

19 As'ai kitsjá k̄jua Pilato nga s'ehé Jesu. ² Já juun kits'inná nku corona na'yá ko y'é'aha nintaku. Kits'innjá nku najyun ndju kuan xi nkúhu xi bja já rej nga incha kik'aya.

³ J'aik'úhun ko kik'onjin nga b'a kitsúhu:

—¡Antahi, nda reihí xuta judio!

⁴ As'ai ta tsitjuhú ngáha Pilato natsiun ko b'a kitsúhu jóo:

—Ts'ink'onsjenuu ndo natsiun tu xi chahanu nga najmi chumi jéhe xi t̄sákújinna ndo.

⁵ As'ai tsitju Jesu natsiun nga t̄j'a ts'fhin ra corona na'yóo ko nga yja ts'fhin najyun ndju kuon. B'a kitsú Pilato:

—¡Á ndo ei!

⁶ Já na'mi k'aku ko já xi kunntá n̄inky, nk'ie nga incha k̄kie Jesu kikjintáya:

—¡Tjat'a kruj ndo! ¡Tjat'a kruj!

B'a kitsú Pilato:

—Tu sahá jun tankínkoo ko tjat'a kruu. An najmi chumi jéhe xi t̄sákújinna ndo.

⁷ B'ahá ta kitsú ngáha já judio k'aku:

—T̄jñani k̄juatéxuma ko xi nkú ts'in t̄jña k̄juatéxumani t̄jhin nga kuayá ndai, at'aha Ntíhi Nt̄ianá t̄ts'in ma yjoho.

⁸ Nk'ie nga kint'é Pilato niu, 'yún kit-sankjún sa. ⁹ Ta jas'ehén ngáha ni'ya pre-torio ko b'a kitsúhu Jesu:

—¿Má nibáhani?

Tunga najmi kinchjahá Jesu. ¹⁰ As'ai b'a kitsú Pilato:

—¿A najmi chubakohóni? ¿A najmi yaní tsa kama k̄juat'á kruuhu ko tsa ts'in ndai ngáhara?

¹¹ B'i kitsú Jesu:

—Ndaha nku ni najmi kama n'ení tsa najmi Nt̄ianá kitsjá xáhi. Kui k̄juaha, xi kits'ínkjas'ehenna aya ntsai 'yún t̄jen saha ra jé nga ji.

¹² Kui chubo kik'atuts'ih̄in Pilato nga tsangisjai niyá xi nkú ts'in kama ts'in ndai ngáha ra Jesu. Tunga b'ihí ts'in incha kikjintáya já judio k'aku:

—¡Tsa n'e ndáihí ndo, najmi nda t̄n'ei nginkun nda t̄tjun Cesar! ¡Xi nda rej ts'in ma suba yjoho, kui xi t̄fi kontraha nda t̄tjun Cesar!

¹³ Nk'ie nga kint'é Pilato én xu'bi, as'ai kik'onsje Jesu natsiun ko y'ejña ante xi má nga ts'in k̄jua, ante xi 'mi Má Kjiya Ndjiio, én xi tsuhu ra Gabata nga én hebreo. ¹⁴ N̄istjin xu'bi ja t̄incha b'enda xuta ni xi ts'e S'í Pascua, at'aha ja t̄bichú tiña s'íu. Nkú ra ma nga chuba te jo niu. As'ai b'a kitsúhu Pilato xuta judio:

—¡Á nda reinuu ei!

¹⁵ B'a incha kitsú xuto nga kikjintáya:

—¡T̄ich'onsjei ndo! ¡T̄ich'onsjei! ¡Tjat'a kruj ndo!

B'a kitsú Pilato:

—¿A ngjuat'á kruuná nda reinuu?

B'a kitsú já na'mi k'aku:

—¡Najmi t̄jín sani k̄j'ai nda rej, tu nku sahá nda t̄tjun Cesar!

¹⁶ As'ai Pilato kitsjá k̄jua nga s'et'a kruu Jesu ko incha ngjikoho jóo.

B'i ts'in kis'et'a kruu Jesu

(Mt. 27:32-44; Mr.
15:21-32; Lc. 23:26-43)

¹⁷ As'ai tsitju Jesu nga y'anji kruuhu nga ngji ante xi 'mi Nintaku Anima, én xi tsuhu ra Golgota nga én hebreo. ¹⁸ Yo kis'et'a kruu kui ko jo sa já. Nku xi kis'et'a kruu nga kixihí ko nku nga skúhun. ¹⁹ Kitsjá kjuá Pilato nga s'et'a nku yáte antsjáku kruu. B'i ts'in kis'et'a: “Jesu, nda xi nibáha Nazaret, nda reihí xuta judio.” ²⁰ Nkjin xuta judio kits'inya ntuu, at'aha tiña maha naxinantóo ante má nga kis'et'a kruu Jesu ko at'aha kis'et'a yátee én hebreo ko én latin ko én griego. ²¹ As'ai j'aisehe Pilato já na'mi k'akuhi xuta judio ko b'a kitsúhu:

—Najmi nda tjin nga: “Nda reihí xuta judio”, tjit'a yátee. Tu sahá t'et'ai nga: “Kui xi kitsú: An xi nda reihí xuta judio.”

²² B'a kitsú Pilato:

—Ni xi kab'et'á, ja kab'et'á.

²³ Máha já juun, nk'ie nga ja kingját'a kruu Jesu, jak'já najyun xi yja nga kits'inxí. Nju ts'asje ko nkúnkú kikanéhe. Ko ta jak'já najyun ndju xi yja Jesu, xi najmi tjihin niyá chjuya. Nkuhú nga ngji'aha kásin santaha tuts'in. Kui nga b'a kitsúhu ra xinkjín:

²⁴ —Najmi tu chjuntiyáá xu'bi. Tu sahá tinútonyáhaná yá xi kama ts'e.

B'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntjaná xi b'a ts'in tjit'a: “Kits'inxihí xinkjín najyunna ko kitsutonyáha najyun ndjuna.” Kui nga b'a kits'ihin já juun.

²⁵ Tíinchat'a tiñaha kruu naaha Jesu, na nichja naaha, Maria chjuúhun Kleofa ko Mariá Magdalena. ²⁶ Nk'ie nga kieke Jesu naaha ko nda ni'yakuyá xi 'yún tjo-ho nga síjña yo, b'a kitsúhu naaha:

—Ji tachjuún, á ntíhi yo.

²⁷ Ko b'i kitsúhu nda ni'yakuyóo:

—Á naahi yo.

Ta kuihi chubo nda ni'yakuyá xu'bi kitsjantehe naaha Jesu ni'yaha.

B'i ts'in k'ien Jesu

(Mt. 27:45-56; Mr.
15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Nk'ie nga ja kama ni xu'bi, be Jesu nga ja kama ndjuú ngayjee ni xi tjihin nga kuitjusun. Tu xi tsitjusuhun xi nkú ts'in tjit'a éhen Ntjaná, kui nga b'i kitsúhu:

—Xintá tímana.

²⁹ Síjña yo nku nisa ninte xi tjincha binu san. Nku nixú kits'ink'anchikoho jóo binu soon. Kui xi y'eku k'akuhi nku yáxa nga kitsungi'a ts'a Jesu. ³⁰ Nk'ie nga kits'i Jesu binu soon, b'a kitsú:

—Ja kuitjusunyje.

As'ai kingjénsten nintaku ko akui k'iehn.

³¹ Kui nistjiun tís'enda ni xi ts'e S'í Pascua. Kui nga najmi mjehe ra já judio k'aku tsa s'et'a kruu yjoninte k'ien nk'ie nga kuichú nistjin nkjún, at'aha 'yún nkjún kui nistjin xu'bo. Kui nga tsankihí ra kjuá Pilato nga chjút'okjáha sjai já xi kjintut'á kruu ko nga chjúxin yjonintehe t'a kruu. ³² As'ai j'ai já juun ko kikjet'okjá sjai nda xi tjun kjit'a ko sjai nda xinkuu xi ta kjit'a kruuko Jesu. ³³ Tunga nk'ie nga incha tsichu má kjit'a Jesu, kieke nga ja ka'me. Najmi kikjet'okjáha sjai. ³⁴ Tunga nkuhú nda juun kik'iénjinkihí kicha 'mehe Jesu ko tjen'yún tsitjuhú jní ko ntánijua.

³⁵ Nda xi kieke ni xi kamo, kui xi kitsúya ni xi kama ko kjuaxi ni xi tsuya. Be nga kjuaxi ni xi tsuya tu xi ta s'ejihinnuu ko jun. ³⁶ At'aha b'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntjaná xi b'a ts'in tjit'a: “Ndaha nku nintaha najmi chjút'okjá.” ³⁷ Ko ta tjit'a ya éhen Ntjaná má nga b'a títsu: “Kuasehe jóo nda xi kis'enjinkihí kicha.”

B'i ts'in kis'eyajni Jesu

(Mt. 27:57-61; Mr.
15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Askahan nk'ie nga ja b'a kamo, nku nda xi nibaha nanki Arimatea xi 'mi Kuse tsankihij kjuu Pilato nga ngjuaike yjonintehe Jesu. Kui Kuse xi ta nda ni'yakuyaha Jesu tunga tu kitsjennki 'mahá ra at'aha tsankjún já judio k'aku. As'ai kitsjá kjuu Pilato ko ngikj'á ndo yjonintehe Jesu. ³⁹ Ko ta Nicodemo, nda xi ngjisehe Jesu nga jyuun, j'aiko nkú ra ma katé kilu ni xi sinjne xi 'mi mirra ko aloe xi j'atjijinkoho xinkjín. ⁴⁰ Incha jakj'á nga joo yjonintehe Jesu ko kik'ontikjájnu najyun ndju nga kik'onjnu ts'ihin ra ni xi sinjne, xi nkú ts'in tjíña niyáha xuta judio nga fáyanji xinkjín.

⁴¹ Má kis'et'a kruu Jesu, tiña maha nku ante má nga tjintje yá tu. Ante xu'bo tjíña nku tsjótsetse xi ndaha nku najmi kjee s'eya. ⁴² Yo kingjáya jóo yjonintehe Jesu, at'aha tjíña tiña tsjóo ko at'aha kui nistjiun t'íncha b'enda xuta judio ni xi ts'e s'íu.

**B'i kama nk'ie nga
j'áiyaha Jesu ngabayoo**

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

20 Tuminku ta jyun nk'ie nga jyunya sa, ngjisehe tsjóo Mariá Magdalena ko kieke nga kachjuxin ndjio xi kis'echjanehe tixa tsjóo. ² As'ai tsangatsanka nga ngjisehe Simon Pedro ko nda ni'yakuyá xinkuu xi Jesu 'yún tjoho. B'i kitsú:

—Ji kachjuxin yjonintehe Chá Ntiana aya tsjóo ko najmi yai má kas'ejna ngáha!

³ As'ai tsitjusje Pedro ko nda ni'yakuyá xinkuu nga ngjisehe tsjóo. ⁴ Tsangatsanka nga joo, tunga nda ni'yakuyá xinkuu 'yún kitsa tsangatsanka sa nga Pedro ko tjun tsichu tsjóo. ⁵ Tunga tu tsasekjás'ehén ko kieke nga kjiijña najyun ndju xi tsich'ontikjájnu yjonintehe

Jesu. Najmi jas'en tsjóo. ⁶ As'ai tsichu tjennkihij Pedro ko jas'en aya tsjóo. Kieke najyun ndju xi kjiijña yo ⁷ ko najyun xi tsich'ontikjájnu nintaku Jesu. Kui xi najmi kjiijñakjoko najyun ndjuu. T'axin kjiijña nga tjikjoya. ⁸ As'ai ta jas'en nda ni'yakuyá xinkuu xi tjun tsichusehe tsjóo. Kieke ko kis'ejihin nga tjíña t'kun Jesu. ⁹ At'aha najmi kjee mankjihin jóo éhen Ntiana xi b'a ts'in tjít'a nga tjíhin nga k'j'uaíya ngáha ra Jesu ngabayoo. ¹⁰ As'ai kik'óya ngáha já ni'yakuyóo ni'yaha.

**B'i ts'in tsakúchjihij yjoho
Jesu Mariá Magdalena**

(Mr. 16:9-11)

¹¹ Tunga máha Mariá, tsasinjña natsihin tsjóo nga t'ikjintá. Ta t'ikjintá ts'ihin nga tsasekjás'en tsjóo ¹² ko kieke jo ntít-sje xi yja najyun taba, xi kab'entusún ante má nga kis'ejna yjonintehe Jesu. Nku xi kab'ejna má kis'ejna nintaku ko nku xi kab'ejna má kitsjen sjai. ¹³ B'a kitsú ntútsjee:

—Ji tachjuún, ¿á t'ich'ihini?

B'a kitsú Mariá:

—At'aha kachjuxin yjonintehe Chá Ntiana. Najmi be má kafi s'ejna ngáha.

¹⁴ As'ai kits'ínk'ótjiya ko kieke nga yo kabasinjña Jesu, tunga najmi kamankjihin ra tsa Jesu niu. ¹⁵ B'i kitsú Jesu:

—Ji tachjuún, ¿á t'ich'ihini? ¿Yá xi t'ibinchisjái?

Tu nda xi kunntáhá yá tu xi tjín yo kits'ín ma Mariá ko b'a kitsú:

—Ji, tsa ji ka'mikoi yjonintee, t'inyaní má kafajnai ko k'finkj'a ngáhana.

¹⁶ —Ji Mariá —kitsú Jesu.

Kits'ínk'ótjiya Mariá ko b'a kitsúhu nga éen hebreo:

—Ji Raboni!

Kui éin xi tsuhu ra Maestru. B'i kitsú Jesu:

¹⁷ —Najmi tu nuba'yúnní, at'aha najmi kjee finjia má tjíña Na'mina. Tunga

t'inyahá ri já nts'é nga kfinnjia má tǎña Na'mina xi ta Na'minu, Ntiana xi ta Ntianu.

¹⁸ As'ai Maria Magdalena ngji tsúyaha já ni'yakuyóo nga kabe Nda Ntiana kó kitsúyaha ni xi kitsúhu.

B'i ts'in tsakúchjihí yjoho Jesu já ni'yakuyáha

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

¹⁹ Nk'ie nga ja kama jyuun ta kuihi nistjin tuminku, tǎchja ankjuá má nga kab'entu já ni'yakuyóo, at'aha tǎncha tsankjún já judio k'akú. As'ai Jesu j'ai sinjǎnihin kó kikjaniñaha nga b'i kitsúhu:

—Kas'enuu kjuajyu.

²⁰ Nk'ie nga b'a kitsú, tsakúchji ntsja kó 'mehe. Tsjo kamaha já ni'yakuyóo nga kieke ngáha Nda Ntiana. ²¹ As'ai b'ahá ta kitsú ngáha Jesu:

—Kas'enuu kjuajyu. Xi nkú ts'in kits'in nibána Ntia Na'miu, b'a ta ts'in ts'inkjínuu nd'ai.

²² Kikjenimajin jóo kó b'i kitsúhu:

—N'ekjóhoon Espiritu Santo. ²³ Xi n'endyat'ohoo jéhe kama ndyat'aha jéhe. Xi najmi n'endyat'ohoo jéhe tu nku s'ehé ra jé.

B'i ts'in tsakúchjihí yjoho Jesu Toma

²⁴ Toma xi ta 'mi nda'yun, xi ta nku nda ni'yakuyá xi te joo, najmi tǎña nk'ie nga j'ai Jesu. ²⁵ As'ai já ni'yakuyá xingisoo b'a kitsúhu ndo:

—Kuayai Nda Ntiana.

B'a kitsú Toma:

—Tsa najmi skue chubaha xiun aya ntsja kó tsa najmi tsungis'en najnú ntsa má ngjihí xiun kó tsa najmi tsungis'en ntsa 'mehe, najmi s'ejinna.

²⁶ Nk'ie nga j'a jin nistjin, ta tǎntuhú ngáha já ni'yakuyóo nku aya ni'ya kó ta tǎña ñja Toma. As'ai ta j'ai sinjǎnihin ngáha ra Jesu, nk'ie nga tǎchja ankjuo. B'i kitsúhu nga kikjaniñaha:

—Kas'enuu kjuajyu.

²⁷ As'ai b'a kitsúhu Toma:

—Nibá mahi ei. Chaseihí ntsa kó tinúngis'ein najnú ntsai kó tinúngis'ein ntsai 'mena. Najmi nda tǎn'ei nga najmi tís'ejihin. N'e s'ejinní.

²⁸ B'a kitsú Toma:

—jJi Nda Ntia kó Ntiana!

²⁹ B'i kitsú Jesu:

—¿A at'aha kuayaní, a kui kjuaha kuas'ejihin ri? Á b'a nda tǎihin ts'e xuta xi tís'ejihin an ndaha tsa najmi tǎbena.

Kui ngat'ai kin'endaha xujun

³⁰ Nkjin kó kj'ai sa kjuankjún xi kits'in Jesu ginkun já ni'yakuyáha. Kui xi najmi kis'et'ayje xujun xu'bi. ³¹ Tunga ni xu'bi kis'et'a tu xi s'ejihinnu nga Jesu xi kits'in nibá Ntiana, nga kui xi Ntíhi Ntiana, tu xi b'a ts'in kuintsuba tǎk'uhunnu nga s'ejinnu kui.

B'i ts'in tsakúchjihí yjoho Jesu yatu já ni'yakuyáha

21 Askahan ta tsakúchjihí ngáha ra yjoho Jesu já ni'yakuyáha andai ntáchak'un Tiberia. B'i ts'in tsakúchjihí yjoho. ² Nkúhú incha kab'a xinkjín nga kab'entu Simon Pedro, Toma xi ta 'mi nda'yun, Natanael xi nda xi nibáha nanki Cana, nanki xi tǎñajihin ante Galilea, jáha Zebedeo kó kj'ai sa jo já ni'yakuyá.

³ As'ai b'a kitsú Simon Pedro:

—Tjio kfin tsuba.

B'a kitsú já xingisoo:

—Kó jin kuankjin.

As'ai incha jas'en nku tsutsu, tunga kui nistjen xu'bo ndaha nku tjio najmi kisakúhu. ⁴ Nkú ra ma nga ja tǎfi ma sen, j'ai sinjña Jesu andai ntáchak'uun, tunga najmi kamankjihín ra já ni'yakuyóo tsa Jesu niu. ⁵ As'ai b'i kitsú Jesu:

—Jun já, ¿a najmi kjeje sakúnuu tjio?

—Najmi —kitsú jóo.

⁶ B'ahá ta kitsú ngáha Jesu:

—Xi tjeheh nga kixih_i tsutsuu ch-janikj'o na'yanuu ko sakunu.

B'a kits'in joo ko as'ai ndaha najmi ta ma kjenjih_i na'yo, at'aha nkjin nkjun tjo xi kisakuhu. ⁷Nda ni'yakuya xi Jesu 'yun tjoho b'a kitsuhu Pedro:

—iNda Ntiana_h niu!

Nk'ie nga kint'e Simon Pedro nga "Nda Ntiana_h niu" kik'ihin, kingja ngaha najyuhun, at'aha kab'asje, ko kikjanikj'ajin yjoho ntachak'upun. ⁸Askahan ja ni'yakuya xingisoo tsichuko tsutsuu nga t'be'fe ts'ihin na'ya xi katsehe tjo, at'aha tiha maha andai ntoo nku ra ma unchan metru. ⁹Nk'ie nga tsitjuen joo tsutsuu, kkie nku nd'i xi tima 'yun ko nku tjo xi kijinain x'iu ko ninkuan. ¹⁰B'i kitsu Jesu:

—Nibakoo chuba tjo xi kuasakunu.

¹¹Tsiyajnu Simon Pedro tsutsuu ko y'efe ma kixiu na'ya xi katsehe tjo i. Unchan ko chate ko jan maha. Tunga ndaha tsa b'a ts'in nkjin kamaha tjo, najmi kitia na'yo. ¹²As'ai b'i kitsu Jesu:

—Niba chingo.

Ndaha nku ja ni'yakuyoo najmi kama k'un kingjasaiyaha: "iYaha ji?", tsa kitsuhu, at'aha be nga Nda Ntiana_h niu. ¹³As'ai j'ai tiha Jesu, jakja ninkuan ko kitsjaha joo. B'a ta kits'ihin tjo.

¹⁴Kui xu'bi xi niya xi ma jahan nga tsakuchjih_i Jesu yjoho ja ni'yakuyaha askahan nk'ie nga j'aya ngaha ra ngabayoo.

B'i ts'in kitsja xaha Jesu Pedro

¹⁵Nk'ie nga ja kamaha nga kikjine, Jesu kingjasaiyaha Simon Pedro:

—Ji Simon ntih_i Jona, za 'yun tjo sahi an nga ja xu'bi?

B'a kitsu Pedro:

—Johon, Nda Ntia, yai nga tjona ji.

B'i kitsu Jesu:

—Chuntai chutsankana.

¹⁶As'ai b'aha ta kitsu ngaha ra niya xi ma joho:

—Ji Simon ntih_i Jona, za tjohi an?

B'a kitsu Pedro:

—Johon, Nda Ntia, yai nga tjona ji.

B'i kitsu Jesu:

—Chaseih_i chutsankana.

¹⁷As'ai b'aha ta kitsu ngaha ra niya xi ma jahan:

—Ji Simon ntih_i Jona, za tjohi an?

Kik'ie nusin nusihin Pedro nga kichas-jaiyaha: "iA tjohi an?", niya xi ma jahan. B'a kitsuhu:

—Ji Nda Ntia, ji xi yai ngayjee ni xi tjin. Yai nga tjona ji.

B'i kitsu Jesu:

—Chuntai chutsankana. ¹⁸Kjuaxi ni xi tixihin. Nk'ie nga ndyja sahi, kindyja subai najyihin ko k'in tu ma nga kama mjehé ri. Tunga nk'ie nga kama chái, kfentei ntsai ko kja'i xi ts'inngja ngaha ri najyihin ko ngjuaikohi ma nga najmi mjehi k'uin.

¹⁹B'a ts'in kitsuya titjuhun Jesu xi nku ts'in kuaya Pedro nga kuakuchji kjuachankaha Ntiana. Ko b'i ta kitsu yaha:

—Tsjennkiní.

B'i ts'in kinchjanijmyaha Jesu nda ni'yakuya xi 'yun tjoho

²⁰As'ai tsasengi astun Pedro ko kkie nga tjennkih_i nda ni'yakuya xi Jesu 'yun tjoho, xi tjinat'a tiha Jesu nk'ie nga incha kikjine nichinehe S'i Pascua ko xi b'a kitsuhu: "Ji Nda Ntia, za xi ts'injkas'ehin?" ²¹Nk'ie nga kkie Pedro nda ni'yakuyoo, kingjasaiyaha Jesu:

—Ji Nda Ntia, kui ndai, znkú kamaha?

²²B'i kitsu Jesu:

—Tsa mjena nga k'uejna santa nkúhu nga kjuái ngahana, najmi ji tjeheh ri nga chai ni xu'bo. Ji tsjennkiní.

²³Askahan kik'inyaha én xu'bi xuta ninku, nga najmi kuaya nda ni'yakuya xu'bo. Tunga najmi b'aha kitsu Jesu tsa najmi kuaya ndo. B'i ní kitsu: "Tsa mjena nga k'uejna santa nkúhu nga kjuái

ngáhana, najmi ji tjēhen ri nga chá̄i ni xu'bō.”

²⁴ Kui ndá ni'yakuyóo tsuya kixi niu ko kui xi y'ét'a ni xu'bī. Ko yai nga kjuaxi én xi kinchja.

²⁵ Nkjin sa ni xi kits'ín Jesu. Tsa s'et'a ngayjee ni xi kits'ín, b'a mana nga najmi s'en ngayjee asuntee xujun xi s'et'a niu.

Xujun xi tji't'a ni xi kits'in já postru

B'i ts'in kitsúyaha Jesu já ni'yakuyáha nga Espiritu Santo incha ts'ínkjáihin

1 Ji nda xinkjián Teofiló, xujun xi tjun y'entúhu kixinyaha ngayjee ni xi kik'atuts'ihin nga kits'in ko tsakúya Jesu ²santa nkúhu nga nginji nk'a ján. Kintehe ni nga ngjuai, Espiritu Santo ho Ntíaná tsakúyakoho rá já postru xi j'ájin ni xi tji'hin nga ts'ín.

³Nga k'ien Jesu ko j'áya ngáha rá ngabayoo, nkjin niyá j'aikúchjihí yjoho já postruhu nga ja tji'na tik'un. Yachán nistjin kamaha nga tsakúchjihí yjoho ko kinchjanijmíyakoho jóo Ntíaná ko nkú tji'hin rá nga kui batéxuma. ⁴Nk'ie nga tji'najin saha já postru, b'a kitsúhu nga najmi tu kuitju nanki Jerusalen. B'i kitsúhu:

—Chúyo santaha nga kuitjusun ni xi kitsúya titjun Na'mina. Kui niu xi kinchjanijmíyakohonuu. ⁵Jua bi ntánijua tsaténtáha xuta tunga jun tu chuba nistjihín ndyjaha nga Espiritu Santo saténtákokohonuu.

⁶As'ai já xi kama njakúko Jesu incha kingjásjaiyaha:

—Ji Nda Ntia, za nd'ai k'uaihi xuta Israel nga kuatéxuma ngáha rá nanki xi ts'e?

⁷As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi jun tji'hin nga choo mí chubaha ko mí nistjihin kuitjusun ni xi y'enda Ntia Na'miu nga kama. ⁸Tunga n'ekjáhín ruu nga'yún nk'ie nga kj'ua'jinnuu Espiritu Santo. Kuixíno ei Jerusalen, ngayjee ante Judea ko ante Samaria ko nga ngúsuhun asuntee ni xi kits'ian.

B'i ts'in ngji Jesu nk'a ján

⁹Askahan nga ja b'a kitsú Jesu ko nga t'incha base ts'ihin rá já postruhu, as'ai nginji nk'a ján. Nku ninti y'é'maha ko najmi ta kikihe rá jóo. ¹⁰Nk'ie nga t'incha basenjinki nk'a ján jóo nga tifi Jesu, tu johó já xi yja najyun taba j'ainchat'aha. ¹¹B'i kitsúhu:

—Jun xi nibáhanu Galilea, za b'a n'e tichasenjinkihinu nk'a ján? Xi nkú ts'in kuitjinnuu Jesu nga kfi nk'a ján, b'ahá ta ts'in kj'ua'í ngáha xi nkú ts'in kuayo nga kfi.

B'i ts'in kich'ajin nda xi y'eña antehe Juda Iscariote

¹²As'ai asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo incha nibaha já postru nga j'ai ngáha nanki Jerusalen. Kui tjenkiu xi tiña maha Jerusalen nkú rá ma tsa nku kilometru. ¹³Nk'ie nga incha jas'en ajin nantio, incha nginji ni'ya xi jo tji'xjó xi incha tji'tuyá. Kui xu'bi já postru xi tji'tu yo: Pedro, Santiago, Jua, Andre, Felipe, Toma, Bartolome, Mateo, Santiago xi ntíhi Alfeo, Simon xi mako já xi mjehe kjaánko já Roma, ko Juda xi nts'e Santiago. ¹⁴Nkúhu incha kits'in kjuankjintak'uhun nga tehente kinchjako Ntíaná ngayjee já xu'bi ko já nts'e Jesu, Maria xi naaha maha ko kj'ai sa jminchjin.

¹⁵Nku nistjin nk'ie nga kama njakú xu'ta xi s'ejihin Jesu, ma rá tsa unchan ko kan, as'ai Pedro tsasinjajin masehen ko b'i kitsúhu:

¹⁶—Jun já nts'e, tji'hin nga tsitjusun ni xi Espiritu Santo kits'ínkinchjaha David. Kui niu xi tji't'a xujun éhen Ntíaná. Kinchjanijmíyaha Juda, nda xi ngjiko já xi j'aik'ánijé Jesu. ¹⁷Kui xi ta kama nku nda postru xi nkúhu jin ko ta kik'aihi xá xu'bi. ¹⁸Tunga najmi ndahá kits'in. As'ai toon xi kama chjhi rá kjua najmi ndaha ts'atsekoho nku xu'ba. As'ai nintaku tsijnehe, íxi kits'ohón nga tsijne ko tsitju

ngayjee ts'ehe. ¹⁹Kint'é ngayjee xuta xi tjintu Jerusalen ni xi kamo. Xu'baħa Jní 'mi ante xu'bo, én xi tsuhu ra Aceldama nga éhen. ²⁰At'aha b'i ts'in tjít'a xujun salmo:

Kas'e tiya ni'yaha ndo,
najmi tu ch'a xi kat'ejñaya.
Ko b'a ts'in ta tjít'a ya:
Kj'ai xi kats'inkjáhín xaha.

²¹'Kui nga ajihín já xi kitsjenko tehen-tehená nk'ie nga tijnajin saná Nda Ntíaná Jesu, ²²b'aha ra nk'ie nga tsaténtáha Jua ko santaha nistjin nga ngji nk'a ján, ajihín já xu'bi kachj'ajin nku xi kuitsuyakoní nga j'áiya ngáha ra Jesu ngabayoo.

²³As'ai incha kits'inkjó jo já, nku xi 'mi Kuse xi ta 'mi ya Barsaba, xi ta Justo chubaha, ko nku xi 'mi Matia. ²⁴As'ai b'i incha kitsú nga kinchjako Ntíaná:

—Ji Ntia, yai xi nkú ts'in tjtintuyá animaha ngayjee xuta. Takúchjini má xi kui já xi joí xi kichj'ajin ²⁵tu xi kamaha nku nda postru ko ts'ínkoní xá xi najmi kits'inndjuú Juda Iscariote. At'aha ngatitsun kits'in Juda ko ante xi tjeħen ra ngji.

²⁶As'ai tsaseħe jóo yá xi kama ts'e xoo. Tu Matiahá kikanéhe. Kui nga kik'ai xákoħo ra já postru xi te nkuu.

B'i ts'in j'ai Espiritu Santo

2 Nk'ie nga tsichu nistjihín S'í Pente-coste, nkuhú ante kama njakú ngayjee xuta xi s'ejihín Jesu. ²Tu janeyahá nk'a ján. B'a kama xi nkú ma nga 'yún kjenima ntjo. Kinu'yá kui nií ngayjee aya ni'yoo xi má nga kab'entu jóo. ³As'ai kama chji asun nintaku jóo ni xi b'a k'un njai nd'í k'un nga kik'aihi. ⁴Ngayjee kit-sejħin ra Espiritu Santo ko kik'atuts'ihín nga kinchja kj'ai kj'ai én xi nkú ts'in kit-sjáha Espiritu nga kuinchja.

⁵Kui nistjiun tjintu nanki Jerusalen xuta judio xi benkjún Ntíaná xi nibaha ngayje tákjá nanki xi tjin asuntee. ⁶As'ai

kama njakú xuta nk'ie nga kint'é ni xi janeyoo. Ndaha najmi incha be ni xi incha kuitsu, at'aha tu éhen ní incha kint'é nga nkúnkú. ⁷Tu ni xí kama nkjúħun ra ko b'i ngján b'i kitsúħu xinkjín:

—¿A najmi xuta Galileahá ngayjee xi b'i ts'in tinchja? ⁸¿Nkú ts'in én xi mahaná nga nkúnkáá tínu'yáhaná nga tijncha nchjaha? ⁹At'aha tijnjinná ei xuta Partia, xuta Media, xuta Elam, xuta xi nibáha ante Mesopotamia, xuta Judea, xuta Capadocia, xuta Ponto, xuta Asia, ¹⁰xuta Frigia, xuta Panfilia, xuta Egipto, xuta xi nibáha ante Libia xi tiña maha nanki Cirene, ko xuta Roma. Tjin xi ntje judio tjeħen ra ko tjin xi najmi ntje judio tjeħen ra tunga s'ejihín ra Ntíaná. ¹¹Tjin xuta Creta ko xuta Arabe. Ngaten-teé tínu'yáá nga énná tijncha tsuyaha xuta xu'bi kjuachánka xi ts'in Ntíaná.

¹²Ngayjee xuta kama nkjúħun. Ndaha najmi be ni xi kuitsu. Kingjásjaiyaha xinkjín:

—¿Nkú tsuhu ra ni xu'bi?

¹³As'ai k'ua xi tu tohón kamaha ko b'a kitsú:

—Ch'ihí jóo.

B'i ts'in y'énijmíhi Pedro xuta nga kitsúya nkú tsuhu ra ni xi kamo

¹⁴As'ai tsasinjña ndju Pedro ko já postru xi te nkuu. 'Yún kinchja nga b'i kitsúħu xuta nkjiun:

—Jun xi ntje judio tjeħennuu ko ngatentoo xi tintsuħoo Jerusalen, katumankjinnuu ko tsasinñju ni xi xinnuu. ¹⁵Najmi ch'i jái xi nkú nga ts'in t'n'enkjintak'un, at'aha as'aihi chuba ñja yo. ¹⁶Ni xi t'yo, kui ni xu'bi xi kitsúya títjun nda profeta Joel má nga b'i ts'in y'é't'a:

¹⁷B'i titsu Ntíaná:

Kui nií xi kama nistjin xi fekuu, tsjaha Espirituna ngayjee xuta.

Ntix'innuu ko ntichjuúnnuu ts'a k'ue'á énná nga profeta kama.

Já xunkúnuu skue ni xi k'uejñá chjihí,
ko jáchánuu kuint'é ni xi xíhín nga nijñá
ján.

¹⁸ Kui nistjin xu'bo tsjaha Espirituna já
musuna ko jminchjín musuna,
tu xi kuinchjaha ngajona.

¹⁹ Ts'ian kjuankjún nk'a ján,
ko kuakuchjá kjuachánkana t'anankiu.
S'e jní ko nd'í ko ninti tjan.

²⁰ Kama jyun ts'ú ko xi nkúhu jní kama
sóo.

B'a kama kintehe ni nga kuichú nistjin xi
y'énda Ntjaná,

kui nistjin xi chánka ko nkjún tjín.

²¹ N'ek'anke ngayjee xi k'uankihí Ntjaná
nga ts'ínnkihi.

²² 'Jun já Israel, tsinñju ni xi xín-
nuu. Ya sisiun ni xi kits'in Jesu, nda xi
nibáha Nazaret. Kits'in kjuachánka ko
kjuankjún ko ni xi tsakúchji kjuachánka-
ha Ntjaná. Ntjaná kitsjáha nga b'a kits'in
tu xi y'éjña chjihínuu nga kui kits'in
nibáha. ²³ Y'énda tíjün Ntjaná ko be
nkúhu nga tuts'ihin ni nga já kontra
n'ekjas'eheñ Jesu. Jun kichjubénijó ko
kin'ek'ion. Já xi najmi ntje Israel tjeheñ
ra kin'e chjón nga kikjat'a kruu. ²⁴ Tunga
Ntjanáhá kits'in ndáihí ajihín kju'uhun
ngabayoo. Kits'ínk'íejña t'ík'un ngáha
ra. Ndahachí najmi kamaha ngabayoo
kits'ínk'íejña'yúhun.

²⁵ 'B'i ts'in yét'a xujun David nga
kinchjanimiyaha Jesu:

Kikie tehente Ntjaná nginkán,
kixina síjnat'a tu xi najmi tsankjuhunna.

²⁶ Kui kjuaha nga tíma tsjoho ra
animana,

én tsjo tsu t'íbitju tsu'ba,
ko tjínkuhu k'an nga chúhun yjonintena.

²⁷ At'aha najmi n'e nga maní antehe xuta
k'ien,

najmi k'uañtei tsa kfentu nda xi naxu
nginkuin.

²⁸ Tsakuchjíní niyá xi fi má nga k'uéntu
t'ík'un xuta,

n'etseheñí kjuatsjo nga kúatejña
nginkuin.

²⁹ 'Jun já nts'e, xinya kixi kixinuu nga
ntje cháná David k'ien ko kis'eyanji. San-
taha nistjin nd'ai tíjñajin saná tsjóho.

³⁰ Kui xi kama nku nda profeta ko kíkíe
nga Ntjaná kitsúya kixi tíjuhun nga nt-
je xi ts'e stjún xi k'úejñasun antehe
nga kuatexuma. ³¹ Kui nga kíkíe tíjuhun
David ni xi kama ko kitsúya nga k'jáya
ngáha ra ngabayoo xi kits'in nibá Ntjaná,
nga najmi s'ejña antehe xuta k'ien ko nga
najmi kuatésun yjonintehe.

³² 'Jesu, kui xi Ntjaná kits'ínk'íejña
ngáha ra ngabayoo ko jin kiyai nga
b'a kama. ³³ Kui xi týankjún nd'ai nga
tjñat'a Ntjaná ko kits'ínk'íejhín Espiri-
tu Santo xi kitsúya tíjuhun Na'miu nga
tsjáha. Kui xi títs'in nibá ni xi tíyo ko
tínu'yó nd'ai. ³⁴ At'aha najmi David xi
nginji nk'a ján, tunga b'ahá kitsú:
Ntjaná b'a kitsúhu Nda Ntjaná:

"Tinchint'aná má batexuma,

³⁵ k'uentú maná xi fi kontrañhi kinte
tsukui."

³⁶ 'Kui nga tjíhin nga skue kixihi nga-
tentee xuta Israel nga Jesu, xi jun kik-
jat'a kruu, kui xi Ntjaná kitsjá xáha
nga tibatexuma nd'ai. Kui xi kits'in nibá
Ntjaná.

³⁷ Nk'ie nga kint'é jóo ni xu'bi, tu ni xí
kik'ie nusin nushín ra. As'ai b'i incha kit-
súhu Pedro ko já postru xingisoo:

—Jun já nts'e, ¿mí ni xi tjíhin nga n'eí?

³⁸ B'i kitsú Pedro:
—Tankinchj'aha ruu animanu.

N'ekjóhoon Jesucristo ko saténtó nga
nkúnkú tu xi kama ndyjat'ahanuu
ngatitsunnuu. B'a ts'in k'uaihinuu
Espiritu Santo xi tsjánuu Ntjaná.

³⁹ At'aha k'uañuu ko kuaihi ntínuu ni
xi kitsúya tíjün Ntjaná nga tsjáha xuta
xi ts'e, ko ta k'uaihi xuta xi kjin tjíntu,
ngayjee xi Ntjaná kuinchjaha nga kama
ts'e.

⁴⁰ Kui én xu'bi kō kj'ai sa xi kitsú Pedro nga kinchja kō nga kitsjániyáha xuta. B'i kitsúhu:

—Títjuhíhuun kjuá'un xi nibanehe xuta xi najmi naxu nginkun Ntíaná xi tjin nd'ai.

⁴¹ As'ai kisaténtá xuta xi kits'ínkjáihin én xi y'énijmí Pedro. Kui nistjin jan mi xuta j'aijin saha xuta xi ja s'ejihin Jesu. ⁴² Tehente tsasínjihu xuto ni xi tsakúya já postru. Nkuhú incha kik'a xinkjín. Kama njakú nga kikjine niñu kō nga kinchjako Ntíaná.

B'i ts'in y'entu xuta xi tjun kis'ejihin Jesu

⁴³ Kama nkjúhun ngayjee xuta, at'aha nkjin kjuankjún kō ni xi tsakúchji kjuachánkaha Ntíaná kits'in já postru.

⁴⁴ Ngatentee xuta xi s'ejihin Jesu nkuhú kits'in yjoho kō kits'ínchjénko ngujin xinkjín ngayjee ni xi tjihin.

⁴⁵ Tsatéña xu'baha kō ni xi tjihin kō kits'inn dzjoho toohon ngayjee xuta xi nkú tjin machjéhen nga nkúnkú. ⁴⁶ Xki nistjin kama njakú má ma natsihin ninku. Ni'yaha tsakjánya ninkuan nga kikjineko xinkjín, nga tjintuyá tsjo ts'ihin ra kō nga nimakjua tjintuyá animaha. ⁴⁷ Incha ts'intsjoho Ntíaná, kō ngayjee xuta nantjo nda kikiehe. Xki nistjin Ntíaná kits'in nibájin saha xuta ninku kj'ai sa xi tjincha b'anki.

B'i ts'in kits'innkihi Pedro nku nda xi najmi ma fi

3 Nku nistjin Pedro kō Jua incha ngji má ma natsihin ninku nga chuba jan. Kui chubo xi tijnaha xuta xi ntje judio tjeheh ra nga nchjako Ntíaná. ² Yo b'ejña nku nda xi tu b'a ts'in najmi mahá fi santa nkúhu nga kitsin. Xki nistjin n'ek'íejña ndo ankjua má ma natsihin ninku xi 'mi Ankjua Tsjo Tjin tu xi bankihí ra toon xuta xi fas'eheh natsihin ninku. ³ Nk'ie nga kikie ndo nga tífás'en Pedro kō Jua natsi-

hin ninku, tsankihí toon. ⁴ As'ai Pedro kō Jua incha tsasehe ndo kō b'a kitsú Pedro: —Chase'ani.

⁵ As'ai tsase ndo nga kikuyá nga k'uaihi toon. ⁶ Tunga b'ihí kitsú Pedro:

—Najmi tjinna toontaba kō ta ndaha toonsine xi tsjaha tunga ni xi tijnahána tsjaha. Ngajoho Jesucristo, nda xi nibáha Nazaret, an b'a tixihin: Tisintjein kō titsutjai.

⁷ As'ai jakj'a Pedro ntsja kixi ndo nga kikjesintjen. Tjen'yún kisakú nga'yúhún ra sjai ndo. ⁸ Kikjennk'a kō kikjatsú'ba. Sjai jas'enkoho Pedro kō Jua má ma natsihin ninku. Tíkjenk'a kō tít'sintsjohó ts'ihin ra Ntíaná nga tsú'ba. ⁹ Ngayjee xuta kikiehe nga tsú'ba ndo kō nga tít'sintsjoho Ntíaná. ¹⁰ Tu ni xí kama nkjúhún ra kō kitsankjún ngat'aha ni xi kamat'ain ndo. At'aha incha kamankjihin nga kui ndo xi b'ejña ankjua ninku xi 'mi Ankjua Tsjo Tjin nga banki toon.

B'i ts'in y'énijmí Pedro má ma natsihin ninku

¹¹ Nda xi kama nkhi najmi ta tábinkféhen Pedro kō Jua. As'ai ngayjee xuta kama nkjúhun nga kama njakú má 'mihí Kinte Ni'yaha Salomon, at'aha yo tjincha jóo. ¹² Nk'ie nga kikie Pedro ni xu'bi, b'i kitsú:

—Jun já Israel, ¿á tíma nkjúhunnu ni xu'bi? ¿Á tichaseheni xi nkúhu tsa nga'yún ts'ajin kō tsa ngat'aha tsa jin subai 'yún yankjún Ntíaná, tsa kui kjuaha nga kuan'ekjatsú'bahani ndai?

¹³ Ntíaha ntje cháná Abraham, Isaac kō Jacob kitsjáha kjuachánka Ntíhi. Kui xi Jesu xi jun kin'ekjas'on kō najmi kin'ekjóhon nginkun Pilato nk'ie nga Pilato mjehe ts'ín ndaíhi. ¹⁴ Najmi kin'ekjóhoon nda xi je nginkun Ntíaná, nda xi naxu nginkun Ntíaná. Tu sa ní tsinchu nga n'e ndaíhi nku nda xi animá ts'ínk'ien. ¹⁵ Jun kin'ek'ion nda xi ts'ínk'íentu tík'un xuta, tunga

Ntíanáhá kits'ínkj'áíya ngáha rá ngabayoo. Jín kiyai kó tí'miyaihi nga b'a kama. ¹⁶Ngat'ahá nga s'ejinni Jesu, kui kjuaha nga Jesu kuats'ínchjénni nga kuatsjá nga'yúhun rá ndai xi yo kó tíyo ei. Ngat'ahá nga s'ejinni Jesu, kui kjuaha nga kamandaha ndai nginkun.

¹⁷Be nd'ai, já nts'e, nga najmi yo ni xi kin'o kó tá ndaha já tjíxánuu najmi be ni xi kits'ín. ¹⁸Tunga b'ahá ts'ín kits'íntjusuhun Ntíaná ni xi kitsúya títjun nk'ie nga kits'ínkinchja ngayjee já profeta, nga tjíhin nga un skuéhe nda xi kits'ín nibá. ¹⁹Kui nga tankínch'áha ruu animánuu kó n'ek'óntjaiyo yjonuu tú xi n'endyajnuhu ngatitsunuu. Tsa b'a n'oo, Ntíaná tsjánuu nistjin nga chjúttoo ²⁰kó ts'ín nibásenuu nda xi y'enda títjun nga ts'ín nibá. Kui xi Jesucristo. ²¹Kui xi tjíhin nga k'úéjña nk'a ján nd'ai santaha nkúhu nga kuichú nistjin nga s'enda ngáha ngayjee ni xi tjin. Já profetaha Ntíaná kinchjanijmíyaha niu nk'ie.

²²'Xi nkú kitsú Moise nk'ie: "Ntíaná xi Ntíanuu, kui xi kjésintjen nku nda profeta xi nkúhu an. Ajinnuu kuítjuhu. Tasinñju ngatentee ni xi kuítsunuu. ²³At'ahá tú yáha ni xi najmi kuásinñjuhu nda profeta xu'bo kuich'onsje ajihin xuta Israel." ²⁴Samuel kó ngayjee já profeta xi kis'e askahan tá kinchjanijmíyaha ni xi tíma nistjin nd'ai.

²⁵'Jun ts'ajun ni xi kinchja já profeta. Ngandanuu Ntíaná y'éndakoho ntje chánuu nk'ie nga b'a kitsúhu Abraham: "Ngayjee xuta naxinantá xi tjin asuntee nda kamat'ain ngat'ahá ntje xi s'ehi." ²⁶Títjun jun Ntíaná kits'ín nibásenuu Ntíhi nk'ie nga kits'ínkj'áíya ngáha rá ngabayoo. Nda kits'ínkonuu nga b'a kits'ín kó tú xi k'úéntuhunu ni ch'onk'un xi manuu.

B'i ts'ín kin'ekokjua Pedro kó Jua

4 Pedro kó Jua tíincha nchjako sa xuta nantio nk'ie nga incha j'ai já

na'miu kó nda k'akuhi já xi kunntá ninku kó já saduseo. ²Kui xi kama kja-han at'ahá Pedro kó Jua títbakúyaha xuta nantio kó tít'énijmí nga kj'uaíya ngáha rá xuta ngabayoo, at'ahá j'áíya ngáha rá Jesu. ³As'ai jakj'ánijé jóo kó kits'ínkjas'en nubayá santaha nistjin xi ma ndyjuun, at'ahá xi ngixun kui chubo. ⁴Xuta xi kint'é ni xi kinchja Pedro kó Jua, nkjin maha xi kis'ejihin Jesu. Un rá mií tsichu ma já xi kis'ejihin.

⁵Nistjin xi ma ndyjuun kama njakú nanki Jerusalem já k'aku, jáchá xi tá tjíhin xá kó já chjine'éhen kjuatexumoo. ⁶J'ai Ana xi tjíhin nda na'mi títjun, kó Kaifa, Jua, Alejandro kó ngatentee já xi y'aha rá já na'mi k'aku. ⁷As'ai ngjich'ja Pedro kó Jua kó kin'ekinchá ajihin jóo. B'a kitsú jóo:

—¿Mí xáha xi tjinuu? ¿Yá xi tít'éxánuu nga b'a tín'o?

⁸As'ai b'i kitsú Pedro nga kitsejihin rá Espiritu Santo:

—Jun já tjíxá kó jáchá xi tjíhin xá, ⁹tín'ekokjuani nd'ai ngat'ahá kjuanda xi kin'ehe nku nda un kó xi nkú ts'ín kama nkíhi. ¹⁰Kui nga tjíhin nga cháhanu ngatentoo kó ngayjee xuta Israel nga ngat'ahá nga'yúhun Jesucristo, nda xi nibáha Nazaret, kama nkíhi rá nda xi kabasinña ei nginkun. Jun kingjat'a kruhuu Jesu tunga Ntíanáhá kits'ínkj'áíya ngáha rá ngabayoo. ¹¹Jesu, kui ndjio xi najmi kits'ín mje já chjinejxóo tunga nd'ai ja j'ai ma ndjio k'aku. ¹²Najmi tjin sa kj'ai xi maha ts'ínk'anke xuta. Ntíaná najmi kits'ín nibá sa kj'ai asuntei xi kama ts'ínk'aniná.

¹³As'ai kama nkjúhun já tjíxoo nk'ie nga kint'é nga b'a ts'ín ndjá tínchja Pedro kó Jua kó incha kikie nga tú já tú k'un tú mahá niu xi najmi 'yún mahá xujun. Incha kamankjihin nga kui jóo xi y'emako Jesu. ¹⁴Tunga najmi behé mí nihi xi kjanínehe, at'ahá tíincha be

nga nda xi kama nkih kabasinjnakoho jóo. ¹⁵As'ai incha kitsjá kjua nga kuitju jóo má tíma kjuo ko kinchjanijmíyakoho xinkjín niu. ¹⁶B'i incha kitsú:

—¿Nkú n'eéhe jóo? Ngayjee xuta xi tjíntu Jerusalen be kjuankjún xi kits'in jóo ko najmi ma b'e'máá. ¹⁷Tunga tu xi najmi ta ngjuaindu saha éen ajihín xuta, kui nga tu sahá kuinchankjúhun raá tu xi najmi ta ch'a k'uénijmíhi Jesu.

¹⁸As'ai kinchja ngáha ra jóo. Y'éch'oho nga najmi ta incha k'uénijmíhi ko tsa kuinchjanijmíyaha Jesu. ¹⁹Tunga b'ihí kitsú Pedro ko Jua nga kinchjako já tjíxóo:

—N'enkjintak'un má nihi xi b'a tjín nginkun Ntíaná. ¿A nga jun xi kuinú'yá'éihín a ra Ntíanáhá? ²⁰At'aha jin tjíhin nga kuixínyai ni xi kiyai ko xi kinu'yái.

²¹As'ai já tjíxóo tsinchankjúhun tunga kits'in ndáihí ra. Najmi kisakúhu mí nihi xi ts'ínnijéhe ra, at'aha ngayjee xuta kits'intsjoho Ntíaná ngat'aha ni xi kamo. ²²Ts'ati yachán nú tjín ko yaha ra nga uhun nda xi kamat'ain kjuankjún xu'b'i nga kama nkih.

Já postru ko jániy'akúyá xingisoo b'i ts'in incha kinchjako Ntíaná

²³Nk'ie nga ja kin'e ndái ngáha ra Pedro ko Jua, as'ai ngisehe xuta xi ts'e ko kitsúyaha ngayjee ni xi kitsú já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjíhin xá. ²⁴Nk'ie nga kint'é xuta xingisoo éin, ngayjee nkuhú kits'in kjuankjintak'uhun nga incha kinchjako Ntíaná. B'i incha kitsú:

—Ji Ntiani, ji xi kin'endai nk'a ján ko asuntee, ntáchak'uun ko ngayjee ni xi tjíhín. ²⁵Ntje chání David xi nda musúhi kin'ekínchjakohoni Espiritu Santo. B'i tsixín:

¿Á xaáhan incha ts'íhin xuta xi tjíhin asuntee?

¿Á ni xi najmi chumi ni chjíhi ra tíncha ts'ínnkjin k'uhun?

²⁶Y'énda yjoho já rej xi tjín asuntee ko kama njakú já tjíxóo.

Incha ngji kontraha Ntíaná ko nda xi kits'in nibá.

²⁷At'aha kjuaxi nga nanki xu'b'i nda rej Herode Antipa ko Poncio Pilato kama njakúko xuta xi ntje Israel tjeheñ ra ko xi najmi ntje Israel tjeheñ ra nga incha ngji kontraha Jesu xi Ntíhi, kui xi y'exái nga kin'e nibái. Kui xi je. ²⁸B'a ts'in kits'íntjusuhun jóo ngayjee ni xi ja y'enda tíjuin ko xi tsixínyai nga tjíhin nga kama.

²⁹Nd'ai ji Ntiani, chaseihí ni xi mjehe ts'ínni jóo. Tjeihín xuta xi ts'i nga ndjá k'uénijmí éen xi ts'i. ³⁰Nga'yhín katuma nkihí ra xuta un ko katuma kjuankjún ko ni xi kuakúchji kjuachánkahi. N'echjénni nga n'eí kui niu ngajoho Jesu, kui xi Ntíhi ko tsje.

³¹Nk'ie nga ja kamaha jóo nga kinchjako Ntíaná, ts'ajniyá ante xi má nga kama njakú. Ngayjee j'aijihín Espiritu Santo ko ndjá incha y'énijmí éhen Ntíaná.

B'i ts'in nkuhú tsasinko xinkjín xuta xi s'ejihín Jesu

³²Nkuhú kits'in animaha ko kjuankjintak'uhun ngayjee xi kis'ejihín Jesu. Ndaha nku najmi b'a kitsú tsa nkuhú kui ts'e ni xi tjíhín. Tu sa ní ngujihín kits'ínchjénko xinkjín ni xi tjíhín. ³³Yún kis'ehe nga'yún já postru nga kitsúya nga j'áiya ngáha ra ngabayoo Nda Ntíaná Jesu ko ngayjee yún nda kits'ínkoho Ntíaná. ³⁴Ajihín xuto najmi kis'e xi kindyjat'aha tsa mí nihi, at'aha ngayjee xi tjíhín xu'ba ko tsa ni'ya tsatéña ko j'aiko toon xi kik'aihi. ³⁵J'ai tsjáha já postru ko kui xi tsakjánya tooon nga kitsjáha xi nkú tjín machjéheñ nga nkúnkú xuta.

³⁶Y'ejña nku nda xi y'aha ra ntje chá Levi xi kitsin xjo Chipre xi 'mi Kuse, xi já postru y'é't'a j'áihín nga Bernabe k'úin.

Kui j'áin xi tshu rā: xi tsjá nga'yúhūn xū-tā. ³⁷ Bernabe tsateña nku xu'ba xi tǵñā-hā ko j'ai tsjáha já postru toon xi kik'aihi.

B'i ts'in kama mjehe Ananiā ko Safira k'uanachaha já postru

5 Nku ndā xi 'mi Ananiā ko Safira 'mi chjuúhūn incha tsateña nku xu'ba. ² Jak'já chuba toon xi kik'aihi xu'baha ndo ko tu nkuhú tǵjǵá j'ai tsjáha já postru. Tā kikié chjuúhūn ni xi kits'in.

³ As'ai b'i kitsú Pedro:

—Ji Ananiā, ¿á ndanindoo jas'enjihin animahi nga tǵh'anachaha ri Espiritu Santo? Tsateñai xu'bahi ko t'baiyjeni toon tǵbixín. ⁴ Kintehe ni nga tsateñai xu'boo, ¿a najmi jihí ts'i? Nk'ie nga tsateñai, ¿a najmi jihí kama ts'ihí toon? ¿á b'a kitsúhu animahi nga kichjubéheni chuba? Ntíaná tǵh'anachaihi, najmi xuta.

⁵ Nk'ie nga kint'é Ananiā éin, tǵen'yún j'aikijnehé nga k'ien. Tu ni xí kitsankjúhūn ngayjee xuta xi kint'é ni xi kamo. ⁶ As'ai j'ai k'ua já asti, kik'otikjájnu najyun yjonintee ko tsitjusjeko nga ngjingáyanji.

⁷ J'a rā tsa nkú ma jan ora j'ai chjuúhūn Ananiā nga najmi be ni xi kamo. ⁸ As'ai kingjásjaiya Pedro:

—T'inyaní, ¿a b'a tǵín kich'o xu'banu nga tsateño?

—Johon, b'a tǵín tsateñai —kitsú Safira.

⁹ As'ai b'i kitsú Pedro:

—¿á kabincha'ahanu xinkiu nga mjehenuu chjút'ayák'uhunnu Espiritu Ntíaná? Astiu ankjuo yja já xi kǵingjáyaji x'ihin ko ji tā ngjuai'kohi nd'ai.

¹⁰ Tā kuihi chubo j'aikijnet'a sjai Pedro tachjúun nga k'ien. Nk'ie nga jas'en já astiu, kikié nga kǵijña k'ien tachjúun ko tsitjuko nga ngjingáyanjit'aha x'ihin.

¹¹ Tu xí kitsankjúhūn ngayjee xuta ninku ko ngayjee xuta xi kint'é ni xu'bi.

B'i ts'in y'entu já postru

¹² Já postru kits'in nkjún kjuankjún ko ni xi tsakúchji kjuachánkaha Ntíaná ajihin xuta, ko ngayjee nkuhú kik'a xinkjín nga kama ñjakú ante xi 'mi Kinte Ni'yaha Salomon. ¹³ Ndaha nku xuta xingisoo najmi kama k'un nga kama ngujihin xuta xi kama ñjakú yo, tunga xuta nantiohó tjo nkjún kits'ihin.

¹⁴ Nkjin nkjún já ko jminchjín j'aijín saha xuta xi s'ejihin Ndā Ntíaná Jesu. ¹⁵ Santaha aya niyátée kik'onsje xuta xuta uhun nga kama ko nāchan kingjántusún, tu xi nk'ie nga k'j'ua Pedro ndaha tsa tu nk'íehen k'j'anehe xuta uun, kama nk'ie. ¹⁶ Tā j'ai nkjún xuta xi tǵjntu andai nanki Jerusalem nga j'aiko xuta uhun ko xi tǵjntujihin jánindoo. Ngayjee kama nk'ie.

B'i ts'in ngji kontraha já tǵjóo já postru

¹⁷ As'ai tu ni xí kama xintak'uhún ndā nāmi tǵtjuun ko ngayjee já xi makoho, kui xi já saduseo. ¹⁸ Kits'ínkji já xi jak'ánijé já postru ko kits'ínkjas'en nubayá. ¹⁹ Tunga nk'iehé nga nǵstjen nku ntǵtsjehe Ntíaná kikjex'á nubayóo ko kik'onsje jóo nga b'i kitsúhu:

²⁰ —Tankíun. Tincho má ma nǵsihin ninku ko t'inyohoo xuta ngayjee én xi tsjá kjuatǵk'un.

²¹ As'ai kits'íntjusun já postru én xi kik'ihin. Nǵstjen xi ma ndyjuun jas'en má ma nǵsihin ninku ko tsakúya. As'ai j'ai ndā nāmi tǵtjuun ko já xi makoho ante má nga ma ñjakúko xinkjín ko kinchja ñjaha ngayjee já k'akuhu xuta Israel. Kitsjá k'ua nga ngjuai'chj'a já postru aya nubayóo. ²² Tunga nk'iehé nga tsichu nubayóo já xi kunntá ninku, najmi kisakúhu já postru. As'ai kik'óya ngáha nga j'aiko én. ²³ B'i incha kitsú:

—Tǵichja tsjan tsjan ankjuo nubayóo nga kuichí ko tǵinchasti ankjuo já

xi tíkuntá yo. Tunga nk'iehé nga kuachjux'ái, ndaha nku najmi kuayai ayoo.

²⁴ Nk'ie nga kint'é én xu'bi nda na'mi títjuun ko já na'mi k'aku ko nda k'akuhu já xi kunntá ninku, ndaha najmi ta be mí ni xi kuitsu. Kingjásaiyaha xinkjín má kuichúket'a ni xi tímoo. ²⁵ Tunga b'ahá j'ai tsú nku nda:

—Jun, já xi kin'ekjas'on nubayá tfincha natsihin ninku ko t'bakúyaha xuta nantio.

²⁶ As'ai nda k'akuhu já xi kunntá ninku ko já xi yankihí incha ngijk'á já postru. Najmi incha kits'in'uhun nga j'aiko, at'aha tsankjún tsa ndjio k'uehe xuta nantio. ²⁷ Nk'ie nga j'aiko, tsinchá nginkun já tjíxá xi kama njakú yo. As'ai b'i kitsúhu nda na'mi títjuun:

²⁸ —Ja b'a kik'in sisinnuu nga ndahachí najmi kama k'uénijmíhuu Jesu xuta, tunga tu sahá b'a t'n'o. Ngayjee xuta Jerusalem be ni xi t'bakuyó, ko mjenuu nga jin ch'anji ngabayaha ndo.

²⁹ As'ai b'i kitsú Pedro ko já postru xingisoo:

—Títjun t'ihin nga kuinú'yá'éhin Nt'ianá nga xuta. ³⁰ Jun kin'ek'ion Jesu nga kikjat'a kruu, tunga Nt'iaha ntje cháháná kits'ínkj'áíya ngáha ra ngabayoo. ³¹ Nt'ianá kitsjáha kjuachánka nga kits'in nga y'ejnat'aha. Kui xi t'jña títjun nd'ai ko xi ts'ínk'anki xuta, tu xi tsjáha ra xuta Israel nga ngjuaik'áha ra animaha ko kama ndyjat'aha jéhe. ³² Jin kiyai ko t'bxínyai ni xu'bi ko Espiritu Santo ya, Espiritu Santo xi Nt'ianá tsjáha xuta xi nt'é'éhen.

³³ Nk'ie nga kint'é já tjíxóo én xu'bi, tu ni xí y'uhún kama kjahan, santaha kama mjehé nga ts'ínk'ien já postru. ³⁴ Tunga nkuhú nda fariseo xi 'mi Gamaliel, xi nku nda chjine'én xi bakúya kjuat'exumoo ko xi benkjúhun ngayjee xuta, kui xi b'a

kitsú nga kuich'onsje kutju já postru. ³⁵ As'ai b'i kitsúhu já tjíxá xingisoo:

—Jun xi ntje Israel t'jehennuu, nda nda chasoo tsa mí nihi xi n'ohó jóo. ³⁶ At'aha xi nkú kama nd'ai ngáha, nda chánka kits'in ma yjohó nda Teuda ko ma ra nju unchan já xi kitsjennk'íhi. Tunga kin'ek'iehén ndo ko kindzjoya ngayjee xi kitsjennk'íhi. B'a ts'in tsichukjehe ni xu'bo. ³⁷ Ko askan ngáha, nistjin nga tís'exki ngayjee xuta, j'ai Juda, nda xi nibáha ante Galilea, ko nkjin nkjún xuta kitsjennk'íhi. Tunga ta kin'ek'iehén ndo ko kindzjoya ngayjee xi kitsjennk'íhi.

³⁸ 'Kui b'a maha, b'a t'ixihinnuu nd'ai. Najmi tu nungijiun yjonuu ni xi tfincha ts'in já xu'bi. Najmi tu jun nkú n'ohoo. At'aha tsa ts'e xuta asunntei ni xi tfincha ts'in jóo, kuichúkje. ³⁹ Tunga tsa Nt'ianá ts'e niyu, najmi kamanuu n'ekjio. Kutsa santahá ni ko Nt'ianá t'bankiún kontroo.

⁴⁰ As'ai kits'ínkjáhin já tjíxóo ni xi kitsú Gamaliel. Kinchjaha já postru, kingjáha ko y'éjña nkjúhun nga k'uénijmíyaha Jesu. Incha kits'in ndai ngáha ra. ⁴¹ Incha tsitju já postru nginkun já tjíxóo nga tsjo tfincha ma ts'ihin ra, at'aha Nt'ianá kitsjantehe nga un skuehe ngat'aha Jesu. ⁴² Ngayje nistjin tsakúya tehente ko y'énijmí má ma natsihin ninku ko xki ni'ya nga Jesu xi kits'in nibá Nt'ianá.

Kui ngat'ai kis'et'a xá yatu já xi tsasinko já postru

6 Nistjin nk'ie nga ja tfincha ma nkjin xuta xi yankihí Jesu, as'ai xi nchja én griego b'a kitsú nga najmi nda tít'sín xi nchja én hebreo. B'a incha kitsú nga najmi nda t'chasehe jminchjín xi nchja én griego xi ja k'ien x'ihin nk'ie nga tímандzjo nichine xki nistjin. ² As'ai já postru xi te joo kinchja njaha ngayjee xuta ni'yakuyáha Jesu ko b'i kitsúhu:

—Jin tjihin nga k'úenijmí éhen Ntíaná. Najmi nda tjin tsa k'úéjñai nga b'a n'eí, tsa tu xi yámixo chasehe ri. ³Kui nga jun, já nts'e, tinchísjaihinu ajinnuu yatu já xi yankjún, xi kitsejihin ra Espiritu Santo ko xi nanka ts'innkjink'un, tu xi k'uaihi ri xá xu'bi. ⁴B'a ts'in jin n'ekjas'ehen ri yjoní nga chubakoi Ntíaná ko nga k'úenijmí éhen.

⁵Ngayjee xuta kits'ínkjáihin ni xi kitsú já postru ko j'ájin já xu'bi: Esteban, nku nda xi 'yún s'ejihin Ntíaná ko xi kitsejihin ra Espiritu Santo, Felipe, Procoro, Nicanor, Timon, Parmena, ko Nicola, nda xi nibáha nanki Antiokia. Kui nda xi najmi ntje judio tjeheh ra tunga jahá nd'ai s'ejihin ra Ntíaná. ⁶Já postru jaich'áha já xi yatui. As'ai já postru kinchjantjai jóo nginkun Ntíaná ko kingjénne ntsja.

⁷'Yún ngjindju éhen Ntíaná nanki Jerusalem ko 'yún nkjin kama xuta ni'yakuyáha Jesu. Ta nkjin já na'mi kiséjihin Jesu.

Kui ngat'ai kichjubénijéhe Esteban

⁸Esteban 'yún nda kits'ínkohe Ntíaná ko kitsjáha nga'yún. Kits'in kjuankjún ko ni i xi tsakúchji kjuachánkahá Ntíaná ajihin xuta nantio. ⁹As'ai k'ua xuta ni'ya sinagoga xi 'mi Sinagogaha Xuta Ndaí incha ngji kontraha Esteban, ko k'ua xuta Cirene ya, ko xuta Alejandria, ko k'ua xi nibáha ante Cilicia ko ante Asia. Kui xi incha y'ésiko Esteban. ¹⁰Tunga najmi kamahá ra kits'in nganaha, at'aha Espiritu Santo kitsjáha Esteban kjuankjink'un nanka nga kinchja.

¹¹As'ai incha y'échjhi k'ua já tu xi b'a kuítuhu nga kui xi kint'é nga Esteban ch'on kitsúhu Moise ko Ntíaná. ¹²B'a ts'in tsinchákjahan ra xuta nantio ko jáchá xi tjihin xá ko já chjine'éhen kjuatéxumoo. As'ai ngjik'ánijé Esteban

ko ngjiko má nga ma nja já tjióo. ¹³Ta incha j'aiiko já testiyu tsank'á xi b'i kitsú:

—Kui ndai tu nku én ch'on tsuhú tít-suhú ninkuhú Ntíaná ko kjuatéxumoo. ¹⁴Kinu'yái nga b'a kitsú nga Jesu, nda xi nibáha Nazaret, ts'ínkatsúnya ninku xu'bi ko nga ts'ínk'óntjaiya sin xi kich'aa xi tsakúyaná Moise.

¹⁵As'ai ngayjee já tjiá xi kab'entu yo tsasehe Esteban ko kikié nga b'a tjin ankjin ntítsje tjin ankjin Esteban.

B'i ts'in tsasinntjai yjoho Esteban nginkun já tjióo

7 As'ai nda na'mi tíjjuun kingásjaiyaha Esteban:

—¿A kjuaxi ni xi tjincha tsu jóo?

²As'ai b'i kitsú Esteban:

—Jun xi ntje Israel tjehehnuu ko jun xi tjinnuu xá, tasinnju manú. Ntia chánkaná tsakúchjhi yjoho ntje cháná Abraham nk'ie nga tijná sa ante Mesopotamia, kintehe ni nga ngjuaik'iejña nanki Haran. ³B'a kitsúhu: “Títjui nankihi ko t'entui xuta xinki. Tihinnchin ante xi kuakuhu.” ⁴As'ai tsitju Abraham antehé xuta Caldea ko ngjik'iejña nanki Haran. Nk'ie nga k'ien na'mihi Abraham, Ntíaná kits'in nibáha má tintsúbooo nd'ai.

⁵Ei najmi kitsjáha ante xi kama ts'e, ndaha nku te má kama kuasín tsuku. Tunga kitsúya tíjuhún ra nga tsjáha nga kama ts'e ei má tintsúbooo nd'ai ko nga ntje xi s'ehe askahan ta kama ts'e, ndaha tsa najmi tjihin ntí Abraham kui nistjiiun. ⁶Ntíaná b'a kitsú yaha Abraham nga ntje xi s'ehe k'úentu má nga najmi kui ts'e, ko nga xuta musu n'e ma, ko nga nju unchan nú tjihin un skuehe. ⁷B'a kitsú ya Ntíaná: “An ts'ínkokjua xuta xi musu ts'ín maha. Askahan incha kuitju yo ko ts'íintsjona ante xu'bi.”

⁸Ntíaná b'a kitsúhu nga ts'ín ni circuncision, tu xi b'a ts'in sakúchji ni nda xi y'éndako. Kui b'a maha, nk'ie nga kit-

sihin Isaac kō nga ja tjihin jin nistjin, Abraham kits'ihin ni circumcision. Isaac b'a ta kits'ihin Jacob, kō Jacob b'a ta kits'ihin ntí xi te johō, xi kama ntje cháná.

⁹Kits'innchinihi já nts'e Kuse kō tsaténaha xuta xí tjin ante Egipto. Tunga Ntíaná tsasinkōho Kuse ¹⁰kō kits'ínk'ja t'axihin ngayjee kju'a'un xi kisat'jin. Kitsjáha kjuankjintak'un nanka kō kjuanda nginkun nda faraon, xi nda reihí xuta Egipto. Nda rei kitsjá xaha Kuse nga kama nda títjuhun xuta Egipto kō nda k'akuhu ngayjee xuta xi tjin ni'yaha nda rei.

¹¹'As'ai kis'e kjintá kō kju'a'un chánka ngayjee ante Egipto kō ante Canaan, má nga t'jintu ntje cháná. Najmi ta kisakúhu ra nichine. ¹²Nk'ie nga kint'é én Jacob nga Egipto tjin tuniñu, kits'ínk'ji ntíhi xi ntje cháná maha niyá xi tjuhun. ¹³Kō niyá xi ma johō Kuse tsakúchjihí yohō já nts'e. B'a ts'in kikiéhe nda faraon xuta xi ts'e Kuse.

¹⁴'As'ai b'a kitsú Kuse nga ngjuaich'ja Jacob xi na'mihí maha kō ngayjee xuta xi y'aha ra, xi cháte kō kan ún maha. ¹⁵B'a ts'in jaik'iejnáha Jacob Egipto kō yō k'ien. Ta yō ya incha k'ien ntíhi xi kama ntje cháná. ¹⁶Askahan ngji s'eyanji Jacob nanki Sikem, má nga t'jña tsjó xi ts'atse Abraham nga kitsjáha toontaba ntíhi Hamor.

¹⁷'Nk'ie nga tsichu tiña nistjin nga ts'jintjusun Ntíaná ni xi kitsúya títjuhun Abraham, 'yún nkjin kama sa xutaná xi kik'ientu Egipto. ¹⁸'As'ai tsatéxuma yō kj'aí nda rei xi najmi be Kuse. ¹⁹Kui xi ts'anachaha xutaná kō kits'in'uhun ntje cháná. Kits'in kju'a'yuhun ra nga k'u'éntu masen ntíhi tu xi kuayáha.

²⁰'Kui nistjiun kitsin Moise kō Ntíaná kisasihin Moise. Jan sá kamaha xi cháha nga kikuhun. ²¹Nk'ie nga kis'e'jña masen, takjihin nda faraon jak'áha kō kits'incháha xi nkúhu tsa ntíhi maha.

²²B'a ts'in tsangiyaha Moise ngayjee ni xi maha xuta Egipto. Nku nda chánka kama. Kinchja kō tse ni xi kits'in.

²³'Nk'ie nga jehe yachán nú Moise, animaha nibaha ra nga ngjitsubek'un xuta xinkjín, xi xuta Israel. ²⁴Nk'ie nga kikié nga t'in'e'uhun nku nda xi ntje Israel tjeheh ra, tsasinko. Kits'ínk'ien nda Egipto xi b'a kits'ihin. B'a ts'in kits'in ngajoyaha ni xi t'in'ehe nda xi ntje Israel tjeheh ra. ²⁵At'aha b'i kitsú Moise nga kits'innkjink'un: "Kamankjihin xuta xinkjían nga an ts'inchjénna Ntíaná tu xi kama ndafihí ra xutana." Tunga najmi b'ahá ts'in kits'innkjink'un xuto.

²⁶'Nistjin xi ma ndyjuun kikié Moise nga jo já xi ntje Israel tjeheh ra t'íncha kjánko xinkjín kō mjehe nga ku'atek'íyáha jóo. B'i kitsúhu: "Jun já, nts'o mahanu xinkju. ¿Á ta jun t'in'e'uhun ruu xinkju?" ²⁷'As'ai nda xi t'its'in'uhun nda xinkuu kitsuniña Moise nga b'a kitsúhu: "¿Yá xi kitsjá xahi nga ji xi kama nda k'akuní kō nga chaseihí tsa nda kō tsa najmi nda t'in'eí?" ²⁸¿A kohó an mjehe n'ek'ienní xi nkú ts'in kin'ek'iein nda Egipto kujña?" ²⁹Nk'ie nga kint'é Moise éin, tsanka kō ngjik'iejña ante Madian. Yō y'e'jñasún kō yō kis'entuhu jo ntí.

³⁰'Nk'ie nga j'a yachán nú, nku ntí-sje j'aisehe Moise ante kixiu tiña asunntu tjenki Sinai. Ajihin nku na'yá ntsje xi títi tsakúchjihí yohō. ³¹Kama nkjühun Moise nk'ie nga kikié ni xi tíma chjihí kō ngjise tiñaha tu xi kuase sisihin ra. Tu kint'éhé ntaha Ntíaná nga b'a kitsúhu: ³²"An xi Ntíaha ntje cháhi, Ntíaha Abraham, Isaac kō Jacob." Ts'atsé nkjún Moise kō najmi kama k'un nga tsase. ³³B'a kitsú Ntíaná: "N'esjei tjabaxín ntéhi, at'aha ante nkjühún má nga kabisinjñai. ³⁴Tíbe kjuanimá xi tífa xuta xi ts'an xi t'jintu Egipto kō t'inte nga un t'íncha maha. Kafáijen tu xi ts'in

ndaíhi ra. T'endai yjohi. An ts'inkj'hi Egipto."

³⁵ Najmi kits'in mjehe jóo Moise nga b'i kik'ihin: "¿Yá xi kitsjá xáhi nga ji xi kamaí nda k'akuni ko nga chaseíhi tsa nda ko tsa najmi nda tín'ei?" Tunga kuihí Moise xi kama chjihí ntítsjehe Ntíaná ajin na'yá ntsje xi títi. B'a ts'in Ntíaná kits'ínkjihí ra ko kik'ai xáha nga kui xi kama nda k'akuhu xutaná ko nga ts'in ndaíhi. ³⁶ Kui xi kik'onsje xutaná Egipto. Yachán nú t'fihin kits'in kjuankjún ko ni xi tsakúchji kjuachánkaha Ntíaná Egipto ko ajihin Ntáchak'un Niu ko ante kixiu.

³⁷ Kui Moise xi b'a kitsúhu xuta Israel: "Ntíaná kjésintjen nku nda profeta xi nkúhu an. Ajinnuu kuitjuhu." ³⁸ Kui Moise xi y'ejñajihin xuta nga kama ñjakú nk'ie nga y'entu ante kixiu. Kinchjako ntítsjee asunntu tjenki Sinai ko ta kinchjako ntje cháná. Kik'aihi nga tsjáná én xi ts'ínk'íentu t'k'unná.

³⁹ Tunga ntje cháná najmi kama mjehe nga kuin't'ééhen. Tu sahá kits'in t'axín ko kama mjehe nga k'oóya ngáha Egipto. ⁴⁰ B'a incha kitsúhu Aaron: "N'endani ntia xi tsjén tíjtjuni, at'aha najmi yai mí nihi xi kamaha Moise, nda xi kik'onsjeni Egipto." ⁴¹ As'ai incha kits'innda nku turu ntia ko kits'ínk'ien chu nga kitsjáha chje. Kits'intsjohó ni xi ntsja kits'inndakoho.

⁴² As'ai Ntíaná najmi ta kits'insihin ra xuta xu'bo. Kitsjantehe nga ts'intsjohó niñu xi tjín nk'a ján. B'a kama xi nkú ts'in tíjt'a xujun éhen Ntíaná xi y'é't'a já profeta:

Jun xuta Israel, ¿a ahán kik'ainú chje, nk'ie nga tintsu'bo ante kixiu yachán nú t'fihin?

⁴³ Ni'ya najyuntehe ní ntia Moloc ko niñuhu ntia Renfan tsankinkoo. Sénnistjin kin'endo tu xi n'etsjohoru, kui nga kjin ts'inkj'ihinuu xi t'jehen astun Babilonia.

⁴⁴ Kits'innda Moise ninku najyunte xi bakúchji nga Ntíaná t'jñajihin xuta xi ts'e. Kin'enda xi nkú ts'in kisakúchjihí nga kamanda. B'a ts'in ante kixiu kis'ejñaha ra ntje cháná ninku najyuntee xi nkú nga kitsú Ntíaná. ⁴⁵ Kik'aihi ntje cháná nga kama ts'e niu. Incha y'a nk'ie nga incha jas'en ei má tintsu'bo nd'ai, nistjin nk'ie nga t'fihin xá Josue ko kikjanko xuta xi tjintu ei, xi Ntíaná kik'onsje ngandaha ntje cháná. B'a ts'in kis'ejña ninku najyuntee santaha nkúhu nga y'ejña nda rei David.

⁴⁶ Ntíaná kisasihin David ko David kama mjehe nga ts'indaha nku ante Ntíaná, Ntiahá ntje cháná Jacob. ⁴⁷ Tunga Salomon kits'inndaha ni'ya Ntíaná. ⁴⁸ B'a tjín kjáihin nga nk'a ján t'jña Ntíaná ko nga najmi b'ejñaya ni'ya xi ts'innda xuta. At'aha b'a ts'in y'é't'a éhen Ntíaná nda profeta:

⁴⁹ Ndjiójmi ján bátejña nga batexuma, ko t'anankiu basinjñasan tsuká. ¿Mí ni'yaha xi n'endanú, títsu Ntíaná, ko má antehe kama ts'inkj'áiya?

⁵⁰ An ní kits'innda ngayjee ni xu'bi.

⁵¹ B'a ta kitsú ya Esteban nga ngindju: —Tunga jun najmi mjenuu kuinú'yá'ón. B'a ts'in nu'yó ko tjíya animanuu xi nkú joyaha xuta xi najmi be Ntíaná. Nkuhú nga tintsu'ba kontraha ruu Espiritu Santo. Jun xi b'a k'un xi nkúhu ntje chánuu. ⁵² ¿Má já profetaha xi najmi kitsjennkí unkie ntje chánuu? Kits'ínk'ien já xi kitsúya tíjtun nga kj'uai nda xi naxu ts'in. Ko nk'ie nga j'ai ndo, jun kin'ekjas'on ko kin'ek'ion. ⁵³ Jun bi ntítsje kits'ínkjas'ennuu kjuatéxumaha Ntíaná tunga najmi tín'etjusunú.

B'i ts'in kin'ek'ien Esteban

⁵⁴ Nk'ie nga kint'é já tjíxoo ni xi kitsú Esteban, tu ni xí incha kama kjahán ra ko ixí tsatehé ni'yun. ⁵⁵ Tunga máha Esteban, kitsejihin ra Espiritu Santo. Tsasenjinki nk'a ján ko kiekie kjuachánka-

hã Ntíaná kò nga Jesu kabasinjñat'aha Ntíaná. ⁵⁶B'i kitsú:

—¡Chasoo! Tíbe nga tjen tixa ndjiõjmi ján kò nga Ntíhí Ndax'iun kabasinjñat'aha Ntíaná.

⁵⁷Najmi tá tsasínñujuhú rá jóõ Esteban. Xaáhan incha kits'in. Ngatentee nkuhú nga ngikj'á. ⁵⁸Incha kik'onsje natsihin nantio kò yo incha y'éhe ndjio. Nku ndati xi 'mi Saulo kikunntá najyuhun já testiyu tsank'óo.

⁵⁹Nk'ie nga tís'ehe ndjio Esteban, b'i kitsú nga kinchjako Ntíaná:

—Ji Nda Ntia Jesu, n'ekjáfihin animana.

⁶⁰As'ai tsasinkunch'in kò 'yún kikjin-táya nga b'i kitsú:

—Ji Nda Ntia, najmi tu ch'axkihí ri jái ngatitsun xu'bi.

Nk'ie nga ja b'a kitsú, k'ien.

B'i kama nk'ie nga ja kin'ek'ien Esteban

8 Kisasihin Saulo nga kin'ek'ien Esteban, kò tá kuihi nistjin xu'bo kich'atuts'ihin nga tu ni xí kitsjennkí unchahá xutá nínku xi tjin nanki Jerusalem. Kindzjoyayje nga ngji ante xi tjin Judea kò Samaria. Tu já postru y'entu subahá sa Jerusalem. ²K'ua já xi nda tjin-tuyáha kingjáyani Esteban kò kikjintát'a. ³Tunga tu xí kitsjenkí unkiehé Saulo xutá nínku. Xki ni'ya jas'en nga kikjebéfe jáx'in kò jminchjin kò kits'ínkjás'en nubayá.

B'i ts'in kis'enijmí éhen Ntíaná ante Samaria

⁴Máha xutá xi kindzjoyoo, tu má xi tje'hén ni nga incha ngji, yo incha y'énijmí én nda tsuhu Ntíaná. ⁵Ante Samaria ngji Felipe nga y'énijmíhí xutá xi tjin yo nga Jesu xi kits'in nibá Ntíaná. ⁶Kama nja xuto nga kingjénñujuhú ni xi kinchja Felipe nk'ie nga incha kint'é kò kieke ni xi kits'in nga tsakúchji

kjuachánkaha Ntíaná. ⁷At'aha nkjin jáninda xi tsitjujihin xutá nga 'yún kikjintáya nga tsitju, kò nkjin xutá xi najmi ma fi kò xi nima sjai kama nk'ie. ⁸Kui nga tsjo nkjún kamaha rá xuto.

⁹Tunga tá y'ejnáhá yo nku nda xi 'mi Simon xi kits'in tje nistjin nk'ie. Kui xi ts'anachaha xutá xi tjin ante Samaria. B'a kitsú nga kui xi nku nda chánka. ¹⁰Ngayjee xutá tsasínñujuhú ndo, b'aha rá xi ndy-jahá kò santaha xi cháha. B'a incha kitsú:

—Kui nda xu'bi xi nga'yún chánkaha Ntíaná.

¹¹Incha ts'insihin at'aha nkjin nú kits'in tje ndo. B'a ts'in ts'anachaha xutá. ¹²Tunga nk'ie nga tsakúya Felipe nga Ntíaná xi batéxuma kò nga Jesu xi kits'in nibá Ntíaná, kis'ejihin xutá kò kikaténtá jmichjin kò jáx'in. ¹³Santaha kò Simon tá kis'ejihin kò kikaténtá. As'ai kitsjenkò tehente Felipe kò kama nkjühun nk'ie nga kieke ni xi tsakúchji kjuachánkaha Ntíaná kò kjuankjún i xi kits'in Felipe.

¹⁴Nk'ie nga kint'é én já postru xi tjin-tu nanki Jerusalem nga xutá xi tjin ante Samaria kits'ínkjáfihin éhen Ntíaná, as'ai kits'ínkji yo Pedro kò Jua. ¹⁵Nk'ie nga incha j'ai jóo yo, kinchjantjai xutá Samaria nginkun Ntíaná tu xi ts'ínkjáfihin rá Espiritu Santo. ¹⁶At'aha ndaha nku najmi kjee faijihin Espiritu Santo kò tu ntáhá kikaténtáhá xutá nga kits'ínkjáfihin Jesu. ¹⁷As'ai Pedro kò Jua kingjénne ntsja xutá kò kits'ínkjáfihin Espiritu Santo.

¹⁸Kieke Simon nga kits'ínkjáfihin xutá Espiritu Santo nk'ie nga kingjénne ntsja já postru. As'ai kingjén'a toon já postru ¹⁹nga b'i kitsúhu:

—K'uainú kò an nga'yún xu'bi, tu xi nk'ie nga ngjuenné ntsahana tu yáha ni tá ts'ínkjáfihin Espiritu Santo.

²⁰As'ai b'i kitsú Pedro:

—Kandyjai kò tá kandyja tjoohin, at'aha b'a n'e tén'enkjíntak'uin nga toon ma ch'atseko ho ni xi tsjá Ntíaná. ²¹Najmi ji tsuhu ri kò najmi ji tjehen

ri xá xu'bi, at'aha najmi kixi tjíya animahi nginkun Ntíaná. ²²T'inchj'aha ri animahi ngat'aha ngatitsun xu'bi ko chubanimakoi Ntíaná, tsa tu 'yaha ts'ínndyjat'ahi ni xi kuan'enkjíntak'uin. ²³At'aha tibe nga najmi je tjíya animahi ko tibe nga ni ch'onk'uun tjí'yíhin ji.

²⁴B'i kitsú Simon:

—Chubanimakoo Ntíaná tu xi ndaha nku ni xi kuak'ihinnó najmi nibanehena.

²⁵Nk'ie nga ja incha y'énijmí éhen Ntíaná yo Pedro ko Jua ko y'éjña chjihí xuta yáha Jesu, as'ai kik'óya ngáha nanki Jerusalen. B'a ts'ín incha j'aha nkjin ante nanki xi tjín ante Samariá nga y'énijmí ts'íhin én nda tsuhu Jesu.

B'i ts'ín kinchjanijmíko Felipe nku nda xi nibáha ante Etiopía

²⁶As'ai nku ntítsjehe Ntíaná kinchjako Felipe. B'i kitsúhu:

—Tísintjein ko chjúbéf niyá xi bitju Jerusalen nga t'in nanki Gaza.

Ante kixiu fa niyá xu'bi. ²⁷As'ai tisisintjen Felipe ko ngji, ko aya niyóo kisatéjin nku nda xi nibáha ante Etiopía. Nku nda eunuko niu, nku nda k'aku xi ts'ínxát'aha na Candace xi na reinaha xuta Etiopía. Kui xi fátjo ngayjee toohon na reina. Ntíaná ngji ts'intsjoho ndo nanki Jerusalen ²⁸ko ja tób'óya ngáha nankihí. Yá xi tjenko kab'ejnaya ko títs'inya xujun éhen Ntíaná xi y'é't'a nda profeta Isaia.

²⁹As'ai Espiritu b'i kitsúhu Felipe:

—T'ihinse tiñaihi nda xi kab'ejnaya yá ján.

³⁰Nk'ie nga tsichuk'úhun, kint'é Felipe nga xujun xi y'é't'a nda profeta Isaia títs'inya ndo. As'ai b'i kitsúhu:

—¿A tímankjihin ni xi tín'eyai?

³¹—¿Nkú ts'ín kamankjihinna nga najmi tjín xi kuítsuya sisinna? —kitsú ndo ko tsankihí Felipe nga kuíyájnuta'aha.

³²B'i ts'ín tjít'a má nga títs'inya ndo:

Ngji n'ek'ien xi nkúhu chutsanka, najmi kikjex'á ts'a,

xi nkúhu chutsanka xi tichj'ajnu tsankaha.

³³Kichajnucha ko najmi naxu kin'ehe kjuá.

Tsichakjá ntjehe at'aha kin'ek'ien.

³⁴As'ai b'i ts'ín kinchja nda k'aku xi nibáha Etiopía nga kingjásjaiyaha Felipe:

—T'inyaní, zyá xi tinchjanijmíyaha nda profeta ei? ¿A kui tinchjanijmíyaha yjoho a ra kj'áihí xi tinchjanijmíyaha?

³⁵As'ai kinchja Felipe. Má nga títs'inya ndo kik'atuts'íhin ra nga kitsúyaha én nda tsuhu Jesu. ³⁶Nk'ie nga tijncha ts'ín niyá, tu incha tsichuhú má nga tjín ntánijua ko b'i kitsú nda k'aku Etiopía:

—Á ntánijua ei. ¿A najmi kamahá saténtá?

³⁷B'i kitsú Felipe:

—Tsa ngayjee animahi s'ejihin yáha Jesu, kama.

B'i kitsú ndo:

—S'ejinna nga Jesucristo xi Ntíhi Ntíaná.

³⁸As'ai b'a kitsú nga s'ejña'yún yóo ko nga joo tsitjujnya má tjíña ntánijuo. As'ai Felipe tsaténtá ndo. ³⁹Nk'ie nga incha tsitjujin ntánijuo, Espiritu Santo ngjiko t'axíhin Felipe. Nda k'aku xi nabáha Etiopía najmi ta kikiehe Felipe, tunga tsjohó kik'iehe nk'ie nga kits'índjuú niyáha.

⁴⁰Tsichu Felipe nanki Azoto ko xki ante ngji nga y'énijmí én nda tsuhu Jesu santaha nkúhu nga tsichu nanki Cesarea.

B'i ts'ín jak'já Jesucristo nda Pablo

9 Saulo tu nku tsinchánkjúhún ra xuta xi s'ejihin Nda Ntíaná Jesu nga mjehe ts'ínk'ien. Kui nga ngjisehe ra nda na'mi títjuun ²ko tsankihí xujun xi má nga t'ibaihi kjuá, tu xi kama ngjuaihi ni'ya sinagoga xi tjín nanki Damasco ko kuangisjai yo xuta xi s'ejihin Jesu ko kj'uaíkonijé nanki Jerusalen, ndaha tsa jáx'in ko ndaha tsa jminchjín.

³Tunga nk'iehé nga títs'in niyá ko ja tábichú tiña nanki Damasco, tjen'yún kits'in ndzjehé ra Saulo nku nd'í xi nibaha nk'a ján. ⁴As'ai tsijne t'anankiu ko kint'é nku ntá xi b'i kitsúhu:

—Saulo, Saulo, ¿á an tjencki unchahaní?

⁵—¿Yáha ji, Nda Ntia? —kitsú Saulo.

B'i kitsú xi kinchjako:

—An Jesu xi tjencki unchai. ⁶Tisintjein ko t'in ajin nantio. Yo k'únyahi ni xi tjihin nga n'ei.

⁷Kitsankjún já xi tjenko Saulo, at'aha kint'é nto tunga najmi ch'a xi kikiehé.

⁸As'ai tsisintjen Saulo, tunga nk'ie nga kikjex'á tunkun najmi ta kama chjihí ra. Kui nga tu kichjubénkihí ni nga ngjiko jóo nanki Damasco. ⁹Yo kamaha jan nistjin nga y'ejña ka. Najmi chumi nihi xi kikjine ko najmi chumi ntáha xi kik'i.

¹⁰Damasco y'ejña nku nda xi tjenckihí Jesu xi 'mi Anania. Kui xi Nda Ntiana tsakúchjihí yjoho xi nkúhu tsa nchini kik'aihi ko b'a kitsúhu:

—¿Ji Anania!

—Á an ei, Nda Ntia —kitsú Anania.

¹¹B'i kitsúhu Nda Ntiana:

—Tisintjein ko t'in niyáté xi 'mi Niyá Kixi. Ni'yaha Juda chasjaiyai nku nda xi nibáha nanki Tarso xi 'mi Saulo. Ntiana tinchjako ndo. ¹²Ja kama chjihí xi nkúhu tsa nchini kuak'aihi nga nku nda xi 'mi Anania kafas'en má tjña ko nga kamjénehe ntsja tu xi kama chji ngáha ra.

¹³B'i kitsú Anania:

—Ji Nda Ntia, nkjin xuta títsuyana xi nkú k'uhun ndo ko ni xi najmi nda xi kits'ihin xuta xi ts'i xi tjintu Jerusalem. ¹⁴Já na'mi k'aku ja kitsjáha kjuá xi má nga kama ngjuaiiko kjuá'yún ngayjee xi s'ejihin ji.

¹⁵As'ai b'i kitsú Nda Ntiana:

—T'in, at'aha an ja j'ajian ndo nga kui xi k'uénijmihí an xuta xi najmi ntje Is-

rael tjeheh ra ko já rei ko xuta xi ntje Israel tjeheh ra. ¹⁶An kuakuchjihí nk'ie nga nkjin kjuanima k'ujain ngat'ana.

¹⁷As'ai ngji Anania. Jas'en ni'ya má nga tjña Saulo ko kingjénne ntsja nga b'i kitsúhu:

—Ji nda nts'é Saulo, Nda Ntiana Jesu xi tsakúchjihí yjoho aya niyá má nga tñibái, kui kuats'in nibána tu xi kama chji ngáha ri ko tu xi tséjihin ri Espiritu Santo.

¹⁸Tjen'yún tsitjunkihí tunkun Saulo ni xi b'a k'un tjabaxkfi k'un ko kama chji ngáha ra. As'ai tsisintjen ko kisaténtá. ¹⁹Nk'ie nga ja kikjine nichine, kisakú nga'yún ngáha ra ko chuba nistjin y'ejñajihin xuta xi yjankihí Jesu xi tjín Damasco.

B'i ts'in y'énijmí tjuhun éhen Ntiana Saulo nanki Damasco

²⁰As'ai y'énijmí Saulo éhen Ntiana ni'ya sinagoga xi tjín yo nga b'a kitsú nga Jesu xi Ntíhi Ntiana. ²¹Kama nkjühun ngayjee xuta xi kint'éhe. B'i incha kitsúhu xinkjín:

—¿A najmi kuihi ndai xi tjencki unkie xuta xi s'ejihin Jesu nanki Jerusalem? Ko ta kui xá j'aihi ei tu xi ngjuaiikonijéhe xuta nginkun já na'mi k'aku.

²²Tunga tu sahá 'yún y'énijmí sa Saulo ko y'ejña chji nga Jesu xi kits'in nibá Ntiana. Kits'inndyjajihin xuta xi ntje judio tjeheh ra xi tjintu Damasco. ²³Nk'ie nga ja nkjin nistjin, as'ai y'éndako xinkjín já judio nga incha ts'ínk'ien Saulo. ²⁴Tunga tjín xi kitsúyaha Saulo ni xi y'enda jóo. Nistjin nistjen incha kikunntá ankjuaha nankiu tu xi ts'ínk'ieheh Saulo. ²⁵As'ai xuta xi yjankihí Jesu tsasinkoho Saulo. Y'éyaha nku nisin ko kikjejenmtjaihi xjóho nankiu nga jyuun.

B'i kama nk'ie nga j'ai tjúhun Saulo nanki Jerusalen

²⁶Nk'ie nga tsichu Saulo nanki Jerusalen, mjehe nga kamangujinko xuta xi yjankihí Jesu, tunga kitsankjúhún ra ngayjee jóo, at'aha najmi kis'ejihín tsa ja ta nku nda xi tjennkihí Jesu Saulo. ²⁷As'ai Bernabe ngjiko Saulo nginkun já postru ko kitsúyaha xi nkú ts'in aya niyóo kieke Saulo Nda Ntíaná ko nga Nda Ntíaná kinchjakohó ko xi nkú ts'in ndjá y'énijmí éhen Jesu nanki Damasco.

²⁸As'ai y'ejna Saulo nanki Jerusalen. Y'emako já postru ko ndjá y'énijmí nga tsakúya yáha Nda Ntíaná Jesu. ²⁹Kinch-janijmíko ko y'ésiko xuta xi ntje judio tjehe ra xi nchja én griego. Tunga já xu'bi tsangisjai niyá xi nkú ts'in kama ts'ínk'ien Saulo. ³⁰Nk'ie nga kint'é já nts'eé ni xu'bi, as'ai ngjiko Saulo nanki Cesarea. Ja kamoó kits'ínki Tarso.

³¹Kis'ehe kjuajyu xuta ninku xi tjín ngayjee ante Judea, ante Galilea ko ante Samariá. Yún kis'ejin saha Ntíaná. Kikienkjún Ntíaná nga y'entu ko Espiritu Santo tsasinkohó nga yún kama nkjin sa.

B'i ts'in kits'innkihí Pedro nda Enea

³²Nk'ie nga tsú'bak'un Pedro xuta ninku xi tjín xki ante, as'ai ta j'aisehe xuta xi ts'e Ntíaná xi tjín nanki Lida. ³³Yo kieke nku nda xi 'mi Enea xi jin nú tjíhín nga kjijñasun nachan, at'aha nta sjai. ³⁴As'ai b'a kitsúhu:

—Ji Enea, Jesucristo tít's'innkihi. Tísintjein ko t'endai kama.

Ta kuihi chubó tsisintjen Enea. ³⁵Ngayjee xuta xi tjíntu Lida ko Saron kieke nga tsisintjen Enea ko kits'ínkjáiín Nda Ntíaná.

B'i ts'in kits'ínkj'áiyaha Pedro tachjuún Tabita

³⁶Nanki Jope y'ejna nku tachjuún xi tjennkihí Jesu xi 'mi Tabita, j'áin xi tsuhu ra Dorca nga én griego. Kui xi ngayje nistjin kits'in ni xi nda ko kitsjáha xuta x'an ni xi machjéhen. ³⁷Kui nistjiun kisate ch'in ko k'ien. Askahan nga ja jenu yjonintehe, kis'ejna nku aya 'ma.

³⁸Nk'ie nga kint'é xuta ni'yakuyáha Jesu xi tjíntu nanki Jope nga nanki Lida tjíña Pedro, as'ai kits'ínkjisehe jo já, at'aha tíña maha xinkjín nankiu. B'i kitsú jóo nga j'ai nchjako Pedro:

—Najmi tu n'ek'andayai. Nibáaseni.

³⁹As'ai tsisintjen Pedro ko ngjiko jóo. Nk'ie nga ja tsichu nanki Jope, xuta xi tfincha yo ngjiko aya 'ma xi má nga kjijña yjoninte k'ien. Ngayjee jminchjín xi ja k'ien x'ihín j'aitset'áha Pedro nga tfincha kjintá ko tfincha bakú x'ótji ko kj'ai sa najyun xi ts'ínnda Dorca nk'ie nga y'ejna. ⁴⁰As'ai kik'onsje Pedro ngayjee xuta xi tfincha yo ko tsasinkúnch'in nga kinchjako Ntíaná. Tsase ts'ihín ra yjoninte k'ien nga b'i kitsú:

—Ji Tabita, tísintjein.

As'ai kikjex'ánki tunkun tachjuún. Nk'ie nga kieke nga yo síjña Pedro, y'ejna kutu. ⁴¹Pedro jakj'á ntsja tachjuún ko kikjesintjen. Kinchjaha xuta ninku ko jminchjín xi ja k'ien x'ihín ko kits'ínkjas'en t'k'un ngáha ra tachjuún. ⁴²Ngayjee xuta xi tjín nanki Jope kint'é ni xi kamoó ko nkjin xi kis'ejihín Nda Ntíaná Jesu. ⁴³Nkjin nistjin kamaha Pedro nga y'ejna nanki Jope ni'yaha nda xi 'mi Simon xi f'áxi tjabaxín.

B'i ts'in ngjisehe Pedro nda Cornelio

10 Nanki Cesarea y'ejna nku nda xi 'mi Cornelio xi nda jun k'akuhu já jun xi 'mi Já jun Italiano. ²Kui ko ngayjee xuta xi tjíntu ni'yaha tjoho ko benkjún Ntíaná. Tsjáha xuta x'an ni xi

machjéhen ko tehente nchjako Ntíaná. ³Nku niyá nkú rá ma nga chuba jan nga ngxuun kama chjihí nku ntítsjehe Ntíaná xi nkúhu tsa nchini kik'aihi kamaha. Kikie Cornelio nga jas'en ntítsjee má tǵña ko b'a kitsúhu:

—Ji Cornelio!

⁴—¿Mí nihi, Nda Ntia? —kitsú Cornelio nga tsase ko títsankjúhún ts'ihin.

B'í kitsú ntítsjee:

—Tsasínñujuhú Ntíaná ni xi tsinchihi ko tibe nga t'baihi xuta x'an ni xi machjéhen. ⁵Kui nga n'ekjihini nanki Jope já xi kuinchjaha rá Simon, kui xi tá 'mi Pedro. ⁶Kui xi tǵña ni'yaha nda Simon xi fáxi tjabaxín, nda xi tǵña andai ntáchak'uun síǵña ni'yaha.

⁷Nk'ie nga ja ngji ntítsje xi tínchjakoho, as'ai kinchjaha Cornelio jo já musuhu ko j'ájin ajihin já jun xi tǵhin nku nda jun xi t'joho Ntíaná. ⁸Kitsúyaha ngayjee ni xi kamoó, as'ai kits'ínkji nanki Jope.

⁹Nístjin xi ma ndyjuun, nk'ie nga títs'ín niyá jóo ko nga ja túbichú tǵña ajin nantio, Pedro ngji nchjako Ntíaná nk'a ni'ya má nga tǵña, nkú rá ma nga chuba te jo. ¹⁰As'ai tu kama bjohó rá ko mjehe kjine ni. Nk'ie nga tís'echjáhan nichine, kama chjihí nku ni xi nkú joyaha tsa nchini kik'aihi kamaha. ¹¹Kikie nga tsix'a nk'a ján ko nga nibajen t'anankiu nku ni xi b'a tǵín xi nkú joyaha nku najyun tjebe chánka xi tǵít'a'yún nga njuu nkun. ¹²Tjintuyá ayaha niu ngayje tǵjá chu xi b'ema ko xi b'éfe yjoho t'anankiu ko nise xi b'ematen nk'a ján. ¹³As'ai kint'é Pedro nku nta xi b'í kitsúhu:

—Pedro, tísintjein. N'ek'iein chu ko chineí.

¹⁴B'í kitsú Pedro:

—Najmi, Nda Ntia. Ndahachí najmi kjee kjine ni xi tǵña nkjúhun kjuatéxumoo nga kama chine, ni xi najmi je nginkun Ntíaná.

¹⁵As'ai tá kinchja ngáha nto niyá xi ma joho. B'í kitsú:

—Ni xi kits'ín Ntíaná nga ja je nginkun, najmi tu ji 'mihí nga najmi je.

¹⁶Jan niyá b'a kama, as'ai ngjinj ngáha niu nk'a ján. ¹⁷Nk'ie nga tá títs'ínkjkink'uhun Pedro nkú tsuhu rá ni xi kama chjihí, tu tsichuhú asti ankjuo já xi kits'ín nibá nda Cornelio. Kisakúhu jóo ni'yaha Simon, nda xi fáxi tjabaxín. ¹⁸As'ai kingásjaiya tsa yo tǵña Simon xi tá 'mi Pedro.

¹⁹Nk'ie nga tu nku títs'ínkjkink'uhun Pedro ni xi kama chjihí, Espiritu Santo b'í kitsúhu:

—Chase mai. Jan já tǵbangisjaihi.

²⁰Tísintjein ko tǵtjujein. Najmi tu n'ejó tak'uin nga t'inkoi, at'aha an kats'in nibá jóo.

²¹As'ai tsitjuen Pedro nga j'aisehe jóo ko b'í kitsúhu:

—An xi tǵbinchisjó. ¿Mí xáha xi kj'úáihinu?

²²B'a incha kitsú jóo:

—Nda jun k'aku Cornelio kats'ín nibáni. Benkjún Ntíaná ndo ko naxu ts'ín ni xi ts'ín. Nda ts'ín nchjanjímíyaha rá ngayjee xuta judio ndo. Nku ntítsjehe Ntíaná b'a kitsúhu nga kjuafch'áihi nga k'úin ni'yaha ko nga kuasínñujuhú ni xi k'úihin.

²³Kits'ínkjáihin Pedro jóo ko yo incha kits'ínkj'a nístjen. Nístjin xi ma ndyjuun ngjiko jóo. Tá ngjiko k'ua já ninku xi tǵín nanki Jope. ²⁴Nístjin xi ma joho tsichu nanki Cesarea. Tíkuyá Cornelio ko tá tǵkuyá xuta xi kits'ínkint'é, kui xi xuta xinkjín ko xuta xi nda nchjakoho. ²⁵Nk'ie nga ja tǵfas'en Pedro ayoo, Cornelio j'ai ts'ínkjáihin ko tsasinkunch'int'aha nga kits'ínsjoho. ²⁶Tunga kikjesintjehén rá Pedro ko b'í kitsúhu:

—Tísintjein. Tá xutaná xi nkúhu ji.

²⁷ Tínchjako ts'ihin nga jas'en ayoo ko kieke nga nkjin xuta kama njakú yo.
²⁸ As'ai b'i kitsúhu:

—Jun yo nga nku nda xi ntje judio tjeheh ra najmi tsjantehe kjuatéxuma-ha tsa kama njako xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra ko tsa kjuas'en ni'yaha. Tunga Ntíaná tsakúchjina nga najmi tjihin nga kjuaján xuta, tsa xi je ko xi najmi je xi nkú títsu kjuatéxumani.
²⁹ Kui kjuaha nk'ie nga kichubahanú, najmi jo jan tjihinna nga kjuáisenúu. Kui b'a maha, t'inyahanú mí kjuaha nga kichubahanú.

³⁰ As'ai b'i kitsú Cornelio:

—Ma nju nistjin, nkú ra ma chuba jan nga ngxuun, ni'yana tínchjaka Ntíaná. Tu j'ai sinjnahá nku nda xi t'ib'at'ai najyun xi yja. ³¹ Kui xi b'a kitsúna: “Cornelio, Ntíaná tsasínñujuhú ni xi tsinchihí ko tíbe nga t'ibaihi xuta x'an ni xi machjéheh. ³² Kui nga n'ekjihini nanki Jope já xi kuinchjaha ra Simon, kui xi ta 'mi Pedro. Kui xi tjiña ni'yaha Simon xi f'áxi tjabaxín, nda xi tiña andai ntáchak'uun síjña ni'yaha.”
³³ Kui nga tjen'yún ngijich'ahána ji, ko nda kuan'ei nga kjuái. Kui kjuaha kabintsubahani ei ngayjei nginkun Ntíaná tu xi k'uasínñujuhú ri ngayjee én xi kitsúhi Ntíaná nga kuixínyani.

B'i ts'in y'énijmí Pedro éhen Ntíaná ni'yaha Cornelio

³⁴ As'ai b'i kitsú Pedro nga kik'aha éhen:

—Mankjinna nd'ai nga kjuaxi kjáíhin nga najmi ngabi ts'in Ntíaná ajihin xuta. ³⁵ Ts'ínkjáín níhi tu má xuta naxinan-táha ni xi tjin asuntee xi benkjúhún ko xi naxu ts'in nginkun.

³⁶ Ntíaná kits'ínkint'é xuta xi ntje Israel tjeheh ra én nda tsuhu Jesucristo. Kui xi Nda Ntíaha ngayjee xuta ko kui xi tsjáha xuta kjuajyuhu Ntíaná. ³⁷ Yo én xi kichuba ngayjee ante Judea, b'aha

ra ante Galilea nk'ie nga ja kamaha Jua nga tsaténtá ko y'énijmí éhen Ntíaná.
³⁸ Yo xi nkú ts'in Ntíaná kits'in nibájen Espiritu Santo nga j'aitsejihin ra Jesu, nda xi nibáha nanki Nazaret, ko kitsjáha nga'yún. Kui xi kikjatsú'ba nga kits'in ni xi nda ko kits'ínkíhi ngayjee xi tjin-tujihin jánindoo. Ntíaná kits'ínxájihin Jesu.

³⁹ J'in kiyai ko bixiyai ngayjee ni xi kits'in Jesu ante Judea ko nanki Jerusalem. Kis'et'a kruu nga kin'ek'ien.
⁴⁰ Tunga Ntíaná kits'ínkj'áiya ngáha ra ngabayoo nistjin xi ma jahan ko tsakúchjini. ⁴¹ Najmi ngayjee xuta tsakúchjihí yjoho, tu nkuhú jin xi j'ájin tíjtjunní Ntíaná nga kuixínyai xuta xingisoo. Jin kichinekoí ko ki'yukoí nk'ie nga ja j'áiya ngáha ra ngabayoo.

⁴² Y'éxáni nga tjihin nga k'úénijmíhi xuta ko kuixínyai nga Ntíaná kitsjá xáha nga kui kuasehe ni xi nda ko ni xi najmi nda kits'in xuta xi tjiintu t'ik'un ko xi k'ien.
⁴³ Ngayjee já profeta kinchjanijmíyaha Jesu. B'a incha kitsú nga ngat'aha Jesu kama ndyjat'aha ra jéhe ngayjee xuta xi s'ejihin.

B'i ts'in kits'ínkjáíhin Espiritu Santo xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra

⁴⁴ Nk'ie nga ta tínchjaha Pedro, tu nibajennehé ra Espiritu Santo ngayjee xuta xi t'íncha basínñujuhú én xi tínchja.
⁴⁵ Kama nkjúhún já nínku xi ntje judio tjeheh ra xi tjenko Pedro nk'ie nga kieke nga Ntíaná kitsjáha Espiritu Santo xuta xi najmi judio. ⁴⁶ At'aha kint'é nga kj'ai kj'ai én kinchja xuta ko nga kits'ínkie yjoho nga Ntíaná xi tjihin kjuachánka. As'ai b'i kitsú Pedro:

⁴⁷ —¿A tjin xi najmi tsjante nga saténtá xuta xu'bi xi ja kuats'ínkjáíhin Espiritu Santo xi nkúhu ná?

⁴⁸ B'a kitsú Pedro nga saténtá xuto at'aha ja kis'ejihin Jesucristo. Ja kamoo, tsinchihí Pedro nga k'úéjña sa yo.

**Pedro b'i ts'in kitsúyaha xuta ninku
Jerusalen ni xi kama ni'yaha Cornelio**

11 Kint'é já postru ko já nts'eé xi tjin ante Judea nga xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra ta kits'inkjáihin éhen Ntíaná. ²Nk'ie nga j'ai ngáha Pedro nanki Jerusalen, y'ésikohó já judio xi tfincha tsu nga tjin nga n'e ni circuncision xi nkú nga títsu kjuatéxumoo. B'i kik'ihin:

³—¿Á ji tsitjas'ehenni ni'yaha ko kichinekohoni já xi najmi kin'ehe ra ni circuncision?

⁴As'ai kik'atuts'ihin Pedro nga kitsúya chich'in ngayjee ni xi kamoó. B'i kitsú:

⁵—Nk'ie nga tinchjaka Ntíaná nanki Jope, kama chjina nku ni xi nkúhu tsa nchini kik'aina. Kikie nku ni xi b'a tjin xi nkú joyaha nku najyun tjebe chánka xi jtít'ayún nga njuu nkun. Nibajehen nk'a ján ko j'aijén santaha má tíjña. ⁶Nk'ie nga tsase nda nda mí nihi xi tfinchaha, kikie chu xi b'ema, chu xi tjin ngijñóo, xi b'éfe yjohó t'anankiu ko nise xi b'ematjen nk'a ján.

⁷As'ai kint'e nku nta xi b'i kitsúna: “Pedro, tsintjein. N'ek'iein chu ko chinei.” ⁸B'a kixian: “Najmi, Nda Ntia. Ndahachí najmi kjee kjiné ni xi tíjña nkjúhun kjuatéxumoo nga kama chine, ni xi najmi je nginkun Ntíaná.” ⁹As'ai ta kinchjakohó ngáhana nta xi nibaha nk'a ján niyá xi ma johó. “Ni xi kits'in Ntíaná nga ja je nginkun, najmi tu ji 'mihí nga najmi je nginkun”, kitsúna. ¹⁰Jan niyá b'a kama, as'ai nginji ngáha nk'a ján ngayjee niu.

¹¹Ta kuihi chubo tsichu ni'ya xi má nga tíjña jan já xi nibaha Cesareá nga j'aijk'ána. ¹²B'a kitsúna Espiritu nga najmi jo jan kamana nga kfínka jóo. Ta ngjikona já nts'eé xi jun xu'bi ko tsitjas'ein ni'yaha ndo. ¹³As'ai kitsúyani xi nkú ts'in kikie nku ntítsje aya ni'yaha nga j'ai sinjnat'aha ko b'a kitsúhu: “N'ekji

naki Jope já xi kuinchjaha Simon, kui xi ta 'mi Pedro. ¹⁴Kui xi kuinchjakohi. Én xi kuítsuhi, kui xi ts'ínk'ankihi ko ngayjee xuta xi ts'i.”

¹⁵Nk'ie nga kik'atuts'ihin nga kinchja, Espiritu Santo nibajennehe xuta xu'bo xi nkú ts'in nibajennená nga tjuhun. ¹⁶As'ai j'áitsjenna ni xi kitsúná Nda Ntíaná: “Ntánijua tsaténtáha Jua tunga máha jun, Espiritu Santo saténtáhanu.” ¹⁷Kui b'a maha, tsa Ntíaná ta títsjáha ra xuta xu'bo ta kui nihi xi kitsjáná xi s'ejinná Nda Ntíaná Jesucristo, zyáha an tsa k'uechjáha ra Ntíaná?

¹⁸Nk'ie nga kint'é jóo ni xi kitsú Pedro, najmi ta ngji kontraha ra. Tu saha kits'intsjohó Ntíaná. B'i incha kitsú:

—A xúhu ta kohó xuta xi najmi ntje Israel tjeheh ra kitsjáha Ntíaná nga ngjuaik'jáha ra animaha tu xi kama k'úentu tík'un shin.

**B'i kama nga kis'enijmí éhen
Ntíaná nanki Antiokia**

¹⁹Nk'ie nga kin'ek'ien Esteban, ta kin'e uncha xuta ninku xi k'oo. Xi kindzjoya incha tsichu santaha ante Fenicia, xjo Chipre ko nanki Antiokia. Tu nkuhú xuta xi ntje judio tjeheh ra y'énijmíhi éhen Ntíaná. ²⁰Tunga kis'ehé ajihin jóo k'ua já xi nibáha xjo Chipre ko já xi nibáha ante Cirene xi incha tsichu nanki Antiokia ko kinchjako xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra, xi nchja én griego. Y'énijmíhi xuto én nda tsuhu Nda Ntíaná Jesu. ²¹Nga'yúhun Ntíaná tsasinkohó ko nkjin kama xi kis'ejihin ko kits'inkjáihin Nda Ntíaná.

²²As'ai kint'é xuta ninku xi tjin nanki Jerusalen ni xu'bi. Kui nga kits'inkjihi Bernabe nanki Antiokia. ²³Nk'ie nga tsichu Bernabe yo, kikie xi nkú ts'in Ntíaná títsjáha kjuandaha xuta xi tjin yo ko kama tsjohó. B'a kitsúhu ngayjee xuta nga ngayjehe k'un kas'ejin tehen-tehe Ntíaná. ²⁴B'a ts'in kinchja Bernabe

at'aha nda animaha. Kitsejhin ra Espiritu Santo ko 'yún s'ejihin Ntíaná. Nkjin nkjún sa xuta kis'ejihin Nda Ntíaná yo.

²⁵ As'ai ngji Bernabe nanki Tarso nga ngjingsjá Saulo. ²⁶ Nk'ie nga kisakúhu, j'aiko Antiokia. Yo y'entujihin xuta nínku nku nú tjihin ko incha tsakúyaha nkjin nkjún xuta. Xuta ni'yakuyáha Jesu xi kis'e Antiokia, kui xi tjun kik'in xuta cristiano.

²⁷ As'ai tsitju nanki Jerusalem k'ua já profeta nga ngji nanki Antiokia. ²⁸ Nku ndo xi 'mi Agabo tsasinjña nk'ie nga Espiritu kits'inkinchjaha ko kitsúya nga kjintía s'e ngayjee asuntee. B'a kama nk'ie nga tjihin xá nda títjun Roma xi 'mi Claudio.

²⁹ Nk'ie nga kiyaha nga b'a kama, as'ai y'éndako xinkjín xuta ni'yakuyáha Jesu xi tjin nanki Antiokia xi má nga tsjá nga nkúnku ni xi tjihin xi nkú ts'in behé k'un, tu xi kuasinkoho já nts'eé xi tjin ante Judea. ³⁰ B'a incha kits'in ko kits'inkji Bernabe ko Saulo nga kui xi ts'inkjas'eheh toon chje jácháha xuta nínku.

B'i ts'in kin'ek'ien Santiago ko b'i ts'in kin'ekjas'en nubayá Pedro

12 Kui nistjin xu'bo nda rei Herode Agripa jak'ánijé k'ua xuta nínku tu xi kits'in'uhun ra. ² B'a kitsú nga kicha n'ek'iehen Santiago nda nts'e Jua. ³ Nk'ie nga kieke nga tsjo kamaha já judio ni xi kits'in, ta jak'ánijé Pedro. S'i Pascua b'a kamoo, nistjin nga chine nínkuan xi najmi tjihin na'yu san.

⁴ Nk'ie nga jak'ánijé Pedro, kits'inkjas'en nubayá má nga nju tjihin kits'ink'a xinkjín já jun xi kúnnataha. At'aha mjehe Herode ts'ínkokjua Pedro nginkun xuta nk'ie nga k'ua s'íu. ⁵ Kui nga kichunntáha Pedro nga kjiyaha nubayóo, tunga 'yuhún kinchjako Ntíaná xuta nínku nga t'bankintjái Pedro.

B'i ts'in tsitju nubayóo Pedro

⁶ Ni xi kama nku nistjen kintehe ni nga ts'ínkokjua Herode Pedro nginkun xuta, kjife Pedro nga kjiñaya masehen jo já jun. Jo n'úkicha tjíkjáha. Ko k'ái já jun xi t'incha kunntá ankjua nubayóo. ⁷ As'ai tu nkúhu ntítsjehe Ntíaná j'ai sinjña yo ko kama ndzjen aya nubayóo. Kits'ínko tjaha Pedro nga kits'inkj'áha ko b'i kitsúhu:

—Kítsa tsintjein.

As'ai tsixuntu n'úkicha xi tjíkjá ntsja Pedro. ⁸ B'i kitsú ya ntítsjee:

—T'e'yúnkjái tjabaxín ndayáhi ko tjayai tjabaxín ntéhi.

As'ai b'a kits'in Pedro. B'i kitsú yaha:

—Tjasuntjai najyun ndjuhi ko tsjénkiní.

⁹ As'ai kitsjennkíhi Pedro ntítsjee nga ndaha najmi be tsa kjuaxi a ra najmi kjuaxi ni xi ts'in ntítsjee. B'a kamaha xi nkúhu tsa chini t'baihi. ¹⁰ Incha j'a má tjinu já jun xi tjun t'incha kunntá yo ko ta j'a xi ma joho. Incha tsichu ankjua kicha xi tjen niyáté xi fi ajin nantio. Tsix'á suba ankjuo. Nk'ie nga incha tsitju ko j'a nku niyáté tjihin, tjen'yún kindyjahá ntítsjee nga ngji t'axihin Pedro.

¹¹ As'ai kamankjihin Pedro xi nkúhu tsa j'a ngáha ra ko b'a kitsú:

—Kjuaxi nga Ntíaná kuats'in nibá ntísjehe. K'uakasje'ana aya ntsja Herode Agripa ko ngayjee ni xi t'kuyáha xuta judio.

¹² Nk'ie nga ja kamankjihin ni xi kamoo, as'ai ngji ni'yaha Mariá naaha Jua xi ta 'mi ya Marco, má kama njakú nkjin xuta nga t'inchjako Ntíaná. ¹³ Kits'inkjane Pedro ankjuo ko takjín xi 'mi Rode j'aisehe. ¹⁴ Nk'ie nga kint'é takjún ntaha Pedro, 'yún kama tsjoho ko tsangatsanka nga ngji tsúyaha xuta xingisoo nga asti ankjuo síjña Pedro. Ta ndaha najmi kikjex'á ankjuo.

¹⁵ —¿A tíma luku ní? —kik'ihin.

Tunga b'ahá kitsú takjiun nga kjuaxi niu.

—Kutsa ntítsjehe ní Pedro niu —kitsú jóo.

¹⁶ Máha Pedro, tu nku títs'ínkjanehé ankjuo. Nk'ie nga kikjex'á ankjuo jóo ko kikié nga Pedro niu, tu ni xí kit-sankjúhún. ¹⁷ Tunga kits'ínk'ajnihí ntsja Pedro nga b'a kitsú nga najmi kuinch-ja jóo. Kitsúyaha xi nkú ts'ín Ntíaná kik'onsjehe aya nubayóo ko b'a kitsúhu jóo:

—T'inyohoo Santiago ko já nts'eé ni xi kamo.

As'ai tsitju nga ngji t'axín.

¹⁸ Nk'ie nga kama seen, ndaha najmi be nkú ts'ín já juun, at'aha najmi be má kaffihí Pedro. ¹⁹ Kitsjá kjuá Herode Antipa nga kuinchísjai, tunga najmi kisakúhú ra. Kui nga kits'ínkokjuaha já jun xi t'íncha kunntá nubayóo ko b'a kitsú nga n'ek'ien. Kui nistjiun tsitju Herode Agripa ante Judea nga ngjik'iejña nanki Cesarea.

B'i ts'ín k'ien Herode Agripa

²⁰ Herode Agripa tíjnáchánko xuta nanki Tiro ko xuta nanki Sidon. As'ai nkuhú kits'ín yjoho xuta xu'bo nga j'aisehe Herode. Títjun nda kinchjako nda Blasto, kui xi nku nda k'aku ajihín já xi ts'ínxát'aha nda rei. Askahan kinchjako nda rei nga tsankihí kjuajyu, at'aha xuta nankihí jóo nankihí nda rei b'atse nichine.

²¹ Nistjin xi kitsú Herode nga kuinch-janijmíko jóo, kingja najyun tsjo t'íhín ko y'ejña ante má nga ts'ín kjuá ko kinch-jaya. ²² As'ai b'i kitsú xuta nga incha kikjintáya:

—Najmi nda xi t'ínchjai. Ntíahá niu.

²³ Ta kuihi chubó nku ntítsjehe Ntíaná kitsjá ch'ihín Herode, at'aha najmi tjun y'ejña Ntíaná tsa kits'ínkie yjoho nga Ntíanáhá xi chánka. Chjuntu kikjinehe ko k'ien.

²⁴ Tunga ngjindjuhú éhen Ntíaná ko kis'enijmí tu má xi t'jehén ni. ²⁵ Bernabe ko Saulo, nk'ie nga kama ndjuúhu xá xi kik'aihi nanki Jerusalen, kik'óya ngáha nga ngjiko Jua xi ta 'mi Marco.

B'i ts'ín kik'ai xáha Bernabe ko Saulo

13 Ajihín xuta ninku nanki Antiokia y'entu Bernabe, Simon xi ta 'mi Nda Jma, Lucio xi nibáha ante Cirene, Manaen xi kama cháko Herode Antipa xi tsatéxuma ante Galilea, ko Saulo. Kui jái xi já profeta ko já maestru. ² Nk'ie nga kama njakú nga t'íncha ts'intsjoho Ntíaná ko nga t'jintu kjintía, as'ai Espiritu Santo b'i kitsúhu:

—N'e t'axinnú Bernabe ko Saulo tu xi ts'íhín xá xi tsjaha.

³ Y'entu kjintía xuta ninku, kinchjako Ntíaná ko kingjénne ntsja Bernabe ko Saulo. As'ai kits'ínkji.

B'i ts'ín y'enijmí éhen Ntíaná Saulo ko Bernabe xjo Chipre

⁴ Kui b'a maha, nk'ie nga kits'ínkjihí ra Espiritu Santo jóo, incha ngji nanki Seleucia ko yo jas'en nku tsutsu xi ngjikoho xjo Chipre. ⁵ Nk'ie nga tsichu nanki Salamina, y'enijmí éhen Ntíaná ni'ya sinagogaha xuta judío xi t'ín yo. Ta incha tjenko ya Jua nga t'basinkoho.

⁶ As'ai incha j'atikjá ngayjee xjo Chipre ko tsichu nanki Pafó. Yo kisatéjin nku ndat'je judío xi 'mi Barjesu. Nku nda profeta kits'ín ma yjoho ⁷ ko tjenko nda títjuhun Chipre. Nku nda kitikjua xi 'mi Sergio Paulo nda títjuun. As'ai kinchjaha Bernabe ko Saulo, at'aha mjehe kuasínñjuhu éhen Ntíaná. ⁸ Tunga ndat'jee, xi ta Elima 'mi ya nga én griego, ngji kontraha Bernabe ko Saulo. Y'éch'oho nda títjuun tu xi najmi s'ejihín ra yáha Jesu.

⁹ As'ai j'aitsejihín ra Espiritu Santo Saulo, xi ta 'mi ya Pablo. Tsase'a ndat'jee ¹⁰ ko b'i kitsú:

—¡Ji xi tu nku ch'anachahá ri xuta ko 'yún ch'onk'uin! ¡Ji xi ntíhi ndanindoo, at'aha b'a t'n'ei xi nkú ts'ín! ¡Ji xi tinchun kontrahí ngayjee ni xi naxu nginkun Ntíaná! ¿A tu nku n'etsitinní ni xi nda t'jihin Ntíaná? ¹¹ Nd'ai ngjuai kontrahi nga'yúhún Ntíaná. Kama kai. Chuba nistjin najmi ta chahani ts'ú.

Ta kuihi chubo tjen'yún najmi ta kama chjihí ra ndat'ee. Kama jjuhún ko chubá kikjatsú'bahá nga tsangisjai nku xi kjébénkihi. ¹² Nk'ie nga kikié nda títjun un ni xi kamoó, kama nkjúhún ni xi tsakúya Pablo nga yáha Ndá Ntíaná Jesu ko kis'ejihin Jesu.

B'i ts'ín y'énijmí Pablo éhen Ntíaná ante Písidiá

¹³ As'ai Pablo ko já xi tjenko jas'en nku tsutsu. Tsitju nanki Pafó ko tsichu Perge, nanki xi t'jñajihin ante Panfilia. Yo y'éña Jua jóo ko kik'óya ngáha nanki Jerusalen. ¹⁴ Pablo ko já xingisoo tsitju nanki Perge ko ngji nanki Antiokia, nanki xi t'jñajihin ante Písidiá. Nku xuatu jas'en ni'ya sinagoga xi s'jña yo ko y'entu. ¹⁵ Nk'ie nga kin'eya xujun kjuatéxumoo ko xujun já profeta, b'i kitsú já k'akuhú xuta ni'ya sinagoga nga kinchja:

—Jun já nts'e, tsa t'jinnuu én xi k'úénijmíhuu xuta, chubo nd'ai.

¹⁶ As'ai tsisintjen Pablo. Kingjénnk'a ntsja tu xi kuasínñjuhu xuta ko b'i kitsú:

—Jun xi ntje Israel t'jehennuu ko jun xi najmi ntje Israel t'jehennuu xi yankjún Ntíaná, tasinñjunú. ¹⁷ Ntíaha xuta Israel, kui xi j'ájihin ntje chána ko nku naxinantá chánka kits'ín ma nk'ie nga t'jintu sa ante Egipto, má nga y'entut'á x'an. Askahan nga'yúhún kik'onsjekoho ntje chána ante Egipto.

¹⁸ Kits'intsentaha ante kixiu nkú ra ma yachán nú. ¹⁹ Kits'ínkje yatu nanki i xi t'jín ante Canaan ko kitsjáha ntje chána antehé tu xi kama ts'ehe.

²⁰ Askahan, nkú ra ma tsa ñju unchan ko cháte nú, Ntíaná kitsjá xáha já jue tu xi kuatéxumaha ra naxinantáná santaha nga tsichu nistjihin nda profeta Samuel. ²¹ As'ai tsanki naxinantáná nga nku nda rei kuatéxumaha. B'a ts'ín Ntíaná kitsjáha ra nku nda rei. Yachán nú t'jihin tsatéxuma Saul ni ntíhi Cis xi y'aha ra ntjehe Benjamin.

²² Askahan Ntíaná kikje'áha xóo Saul ko David kits'ín ma nda reihí xuta. Kitsúya Ntíaná yáha David: “Kuasakúna David ntíhi Isai. Kui xi nku nda xi tsjo maha animana, xi ts'íntjusunye xi nkú nga ts'ín mjena.” ²³ Ntjehe David nibaha nda xi kitsúya títjun Ntíaná nga ts'ín nibásehe xuta Israel tu xi ts'ínk'ankihi. Kui ndo xi Jesu.

²⁴ Kintehe ni nga j'ai Jesu, Jua y'énijmíhi ngayjee xuta Israel. B'a kitsúhu nga t'jihin nga ngjuakj'áha ra animaha ko saténtá. ²⁵ Nk'ie nga ja t'fíchúket'a xáha Jua, b'a kitsú: “¿Yá xi t'fíxíun nga an? Najmi an nda xi t'chuyóhoo. Askahan nibá nku xi 'yún nk'a tjen sa nga an, nga santaha najmi an tsuhuna tsa an kjendáya n'úhu ntéhe.”

²⁶ Jun já nts'e, jun xi ntjehe Abraham ko jun xi najmi Israel t'jehennuu xi yankjún Ntíaná, ñá kin'e nibáná én xu'bi xi ts'ínk'ankiná. ²⁷ At'aha xuta Jerusalen ko já t'fjáha najmi kamankjihin yáha Jesu ko ta ndaha ni xi t'jít'a xujuhún já profeta xi n'eya xki xuatu. Incha kitsú nga ngabaya t'jehen ra Jesu. B'a ts'ín incha kits'íntjusun ni xi y'é't'a já profeta. ²⁸ Ndaha tsa najmi kisakújihin mí kjuaha nga kama n'ek'iehen, tunga tsinchihí ra Pilato nga n'ek'ien Jesu.

²⁹ Nk'ie nga ja kits'íntjusun jóo ngayjee ni xi t'jít'a xujun éhen Ntíaná má nga t'inchjanímíyaha Jesu, as'ai kikjejent'a kruu ko kingjáyaji. ³⁰ Tunga Ntíanáhá kits'ínk'áíya ngáha ra ngabayoo. ³¹ Jesu nkjin nistjin tsakúchijihí yjoho já xi tsitjukoho ante Galilea nga ngjikoho

nanki Jerusalen. Nd'ai kui já xu'bo xi t'íncha tsuyaha xuta ni xi incha kikié.

³² Jin ta t'ibixinyai é n da tsu xu'bi xi t'ínchja ni xi Nt'ianá kitsúya títjuhun ntje chána nga tsjáha. ³³ Kui niu xi ja kits'intjusun Nt'ianá ngandaná ná xi y'ahaná ntjehe ntje chána, nk'ie nga kits'ínkj'áiyaha Jesu ngabayoo. Xi nkú ts'in t'ít'a xujun salmo xki jo: "Ji xi Nt'ina, an xi tsichu ma Na'mihi." ³⁴ Nt'ianá kits'ínkj'áiya ngáha ra Jesu ngabayoo tu xi najmi ta kuatsúhun yjonintehe. At'aha b'a kitsú: "Tsjanuu kjuandana xi kixihin David."

³⁵ 'Kui nga b'a ta ts'in t'ít'a yaha kj'ai salmo: "Najmi k'uaínteí nga kuatsún yjonintehe nda xi ts'i." ³⁶ David, nistjin nga y'ejña kits'in ni xi mjehe Nt'ianá, as'ai k'ien. Kama njakúko xi cháha ko jentu yjonintehe. ³⁷ Tunga máha nda xi Nt'ianá kits'ínkj'áiya ngáha ra ngabayoo, kui xi najmi jentu yjonintehe.

³⁸ 'Kui b'a maha, jun já nts'e, t'íhin nga chahanu ni xu'bi. Jesu kits'in nga kama ndyjat'aha xuta jéhe. Kui nihi xi t'ib'enijmí nd'ai. ³⁹ Kjuatéxumaha Moise najmi kamaha kits'in ndáinuú ngayjee jé xi t'innuu nginkun Nt'ianá, tunga Jesu ts'in ndáihí jéhe ngayjee xuta xi s'ejihin.

⁴⁰ 'Kui nga chúhun ruu yjonuu nga najmi tu jun nibanenuu ni xi y'ét'a já profeta. At'aha b'i ts'in t'ít'a xujun éhen Nt'ianá:

⁴¹ Chasoo, jun xi chajnucho xuta xingisoo,

katuma nkjúnnuu ko kandyjajihinsón.

At'aha an ts'ian nku ni nistjin nga tintsuboo,

nku ni xi najmi s'ejinnuu ndaha tsa t'ín xi kuitsuyanuu.

⁴² As'ai tsitju ni'ya sinagoga Pablo ko já xi tjenko. Xuta xi t'ín yo incha tsanki nga k'úinya saha ni xu'bi xuatú xinkuu.

⁴³ Nk'ie nga tsitju xuto, nkjin xuta ju-

dió ko xi najmi judío xi benkjún Nt'ianá kitsjennkíhi Pablo ko Bernabe. Kui b'a kitsúhu xuto nga t'íhin nga k'úéntujín kjuandaha Nt'ianá.

⁴⁴ Xuatú xinkuu xi mjehe kama njakúyjee xuta xi t'ín yo tu xi kuasínjuhu ra éhen Nt'ianá. ⁴⁵ Tunga nk'ie nga incha kikié já judío xuta nkjiun, 'yún kama nchini. Ngji kontraha ni xi t'ib'enijmí Pablo ko ch'on kitsúhu.

⁴⁶ As'ai 'yún ndjá kinchja sa Pablo ko Bernabe. B'i incha kitsú:

—Kamachjéhen nk'ie nga jun títjun kis'enijmínuu éhen Nt'ianá, tunga najmi t'ín'ekjáfhín ruu éen. B'a ts'in t'ibakuchj'ihinu nga najmi t'jehennuu nga kuínsuba tik'un síún. Kui kjuaha nga tu saha xuta xi t'ín asuntee kuankín'ienijmíhi ri nd'ai. ⁴⁷ At'aha b'i kitsúni Nt'ianá nga y'éxáni:

Ji xi nkú joyaha nku nd'í xi tsjaha xuta xi t'ín asuntee, tu xi k'úinkohoni éen xi ts'ínk'ankihí xuta santaha má fekuhu asuntee.

⁴⁸ Nk'ie nga kint'é éen xu'bi xuta xi najmi ntje judío t'jehen ra, kama tsjoho ko b'a incha kitsú nga t'íhin kjuachánka éhen Nt'ianá. Kis'ejihín ni xi y'énijmí Pablo ngayjee xuta xi ja j'ájin Nt'ianá nga t'íhin nga k'úentu tik'un sín.

⁴⁹ Ngjindju éhen Nt'ianá nga kis'enijmí ngayjee ante xu'bo. ⁵⁰ Tunga já judioghó tsinchá'a jminchjín xi benkjún Nt'ianá ko xi nda behe xuta, ko ta tsinchá'a já k'akuhu nankiu xi má nga tsinchákjahan. Kitsjennkí unkie Pablo ko Bernabe ko kik'onsje nankihí.

⁵¹ As'ai y'étsujne ndyjo tsuku Pablo ko Bernabe tu xi tsakúchj'ihí nga najmi kui xi t'íhin jé. As'ai incha ngji nanki Iconio.

⁵² Xuta xi yjankihí Jesu xi y'entu Antiokia, nanki xi t'íñajihín Panfilia, kis'ie nkjúhun kjuatsjo ko kitsej'ihín ra Espiritu Santo.

**B'i ts'in ja ma kis'ehé ra ndjio Pablo
ko Bernabe nanki Iconio**

14 Nk'ie nga jas'en Pablo ko Bernabe ni'ya sinagogaha xuta judio xi tjin nanki Iconio, incha y'énijmí éhen Ntíaná nga íxí nkjihín xuta judio ko xi najmi judio kis'ejihín ni xi t'incha b'énijmí. ²Tunga já judio xi najmi s'ejihín yáha Jesu tsinchákjahan xuta xi najmi judio xi má nga ch'on ts'in kuasehe já nts'eé.

³Nkjin nistjin ts'andayaha Pablo ko Bernabe yo. Incha behe k'un nga Nda Ntíaná Jesu t'basinkoho ko ndjá kinchjanijmíyaha kjuandaha Nda Ntíaná. Kin'echjén jóo nga kits'in kjuankjún ko kama ni xi tsakúchji nga kjuaxi én xi tínchja.

⁴As'ai tsakjánya yjoho xuta nantio. Tjín xi kamako xuta judio ko tjín xi kamako já postru. ⁵Já nankiu ko já judio y'éndako já t'ixóo tu xi ts'in'uhun ra ko k'uehe ra ndjio já postru. ⁶Nk'ie nga kint'é já postru niu, Litra ko Derbe incha tsanka, nanki xi tjintujihín ante Licaonia. Ko ngji ya ante xi tjindai yo ⁷má nga ta incha y'énijmí én nda tsuhu Jesu.

**B'i kama nanki Litra nk'ie nga ntia
tín'e ma Pablo ko Bernabe**

⁸Litra y'ejna nku nda nima xi tu b'a ts'in najmi mahá fi nkúhu nga kitsin. Kui xi y'ejna ⁹nga tsasínñujuhu ni xi tínchja Pablo. As'ai Pablo tsase'a ndo ko kieke nga s'ejihín xi má nga kamanda. ¹⁰As'ai b'i kitsúhu nga 'yún kinchja:

—T'isinjna kixi.

As'ai íxí kikjennk'áhá ndo ko kikjatsú'ba. ¹¹Nk'ie nga kieke xuto ni xi kits'in Pablo, b'i incha kitsú nga incha kikjintáya nga én Licaonia:

—Ja kafaijénjinná jo ntia. Yjonintehe xuta incha kab'a.

¹²B'a incha kitsú nga Bernabe xi ntia Zeus ko nga Pablo xi ntia Hermes, at'aha Pablo xi tínchja. ¹³As'ai nda na'mi xi

ts'inxáha ntia Zeus j'aiko turu ko naxú tsjo k'un ankuaha nankiu, má nga síjna ninkuhu ntia Zeus. Nda na'miu ko xuta nantio incha mjehe tsjáha chje já postru. ¹⁴Tunga nk'ie nga kamankjihín Bernabe ko Pablo ni xi tímoo, kikjentiyajen najyuhun ko kitsa ngijihín xuta nantio nga incha kikjintáya nga ¹⁵b'i incha kitsú:

—Jun já, zá b'a t'n'ehenu? Ta xuta ní xi nkúhu jun. Tfb'énijmí ajinnuun nga tjíhin nga k'úentu ni xu'b'i xi najmi chumi ni chjhi ra ko n'ekjóhooon Ntia xi tjíña t'k'un. Kui xi kits'inná nk'a ján, t'anankiu, ntáchak'uun ko ngayjee ni xi tjíhin. ¹⁶Nistjin nk'ie kitsjante Ntíaná nga xuta xi tjin asuntee ts'ín sin chá xi be. ¹⁷Tunga tu nkú kitsjáhá ra xuta ni xi nda tu xi tsakúchjiji yjoho. At'aha kui xi ts'in nibána ts'í ko tsjáná chan xi nda. Tsjáná nichine ko ts'intsehe animaná kjuatsjo.

¹⁸B'a kitsú Pablo ko Bernabe. As'ai tu ni xi kis'enkihí ra kjuanima nga k'uech'oho xuta ngat'aha chje xi mjehe tsjá.

¹⁹As'ai já judio xi nibaha nanki Antiokia ko nanki Iconio j'aincháa xuta nkjiun. Incha y'éhe ndjio Pablo ko kikjebéfehe natsin nantio. Ja ka'me incha kitsú. ²⁰Tunga nk'iehe nga kama njakúndaihi Pablo xuta xi yjankihí Jesu, tsisintjen Pablo ko jas'en ajin nantio. Nistjin xi ma ndyjuun ngjikó Bernabe nanki Derbe.

²¹Y'énijmí Pablo ko Bernabe én nda tsuhu Jesu nanki Derbe ko nkjin nkjún xuta xi tjin yo kitsjennkihí Jesu. As'ai kik'óya ngáha jóo nanki Litra, Iconio ko Antiokia. ²²Nk'ie nga incha j'a yo, b'a incha kitsúhu xuta ni'yakuyóo nga tjíhin nga k'úentujín tehente ni xi s'ejihín. B'i kitsú yaha:

—Nkjin t'k'já kjuanima bitjajiáán tu xi bitjas'enjihinná nga Ntíaná xi batéxumaná.

²³Xki ninku xi tjin nanki xu'bo incha kinchjako Ntjaná ko y'entu kjin-tiá, as'ai y'ét'a xá já xi kuasehe ninku. Kits'inkjas'en jóo aya ntsja Ntjaná at'aha kis'ejihin Ntjaná.

**B'i ts'in incha j'ai ngáha Pablo ko
Bernabe nanki Antiokia xi
tijnajihin ante Siria**

²⁴As'ai incha j'a Pablo ko Bernabe nanki xi tjin ante Pisidia ko incha j'ai ante Panfilia. ²⁵Nk'ie nga ja y'enijmi éhen Ntjaná nanki Perge, incha ngji nanki Atalia. ²⁶Yo jas'en nku tsutsu xi ngjikohe nanki Antiokia, yo má nga kin'ekjas'en aya ntsja Ntjaná nga tjuhun ni tu xi kuasinkoho ra xá xi ts'in. J'ai yo at'aha ja kama ndjuú xóo.

²⁷Nk'ie nga j'ai nanki Antiokia, kinchja njakúhu xuta ninku ko kitsúyaha ngayjee ni xi kits'inkoho Ntjaná ko xi nkú ts'in Ntjaná kitsjantehe xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra xi má nga ko kui s'ejihin éhen Ntjaná. ²⁸Nkjin nistjin ts'andayaha Pablo ko Bernabe yo nga y'entujihin xuta xi yjankihí Jesu.

**B'i ts'in y'enda já postru ko jácháha
ninku kjuasti xi tjun kisakú**

15 As'ai tsichu nanki Antiokia k'ua já xi nibaha ante Judea. Kui xi b'i ts'in tsakúyaha xuta ninku:

—Tsa najmi n'enuu ni circuncision xi nkú ts'in tijná sin chá xi y'ét'aná Moise, najmi kama k'uankiu.

²Kui nga Pablo ko Bernabe y'ésikoho jóo. 'Yún kinchjanijmíyakoho jóo niu. Kui nga b'a ts'in incha y'éndakoho xinkjín xuta ninku nga Pablo ko Bernabe ko k'ua já ninku nanki Antiokia incha ngjuai nanki Jerusalen xi má nga kuinchjanijmíyakoho já postru ko jácháha ninku nanki Jerusalen kjuasti xu'bi.

³As'ai tsitju já xi kits'inkji xuta ninku. Incha j'a ante Fenicia ko ante

Samaria nga tijncha tsuya xi nkú ts'in kits'ink'ontjaiya yjoho ko kis'ejihin Ntjaná xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra. Ngayjee já nts'eé tu xí tsjohó kamaha nga kint'é én xu'bi.

⁴Nk'ie nga incha j'ai nanki Jerusalen, xuta ninku, já postru ko jácháha ninku kits'inkjálhin. As'ai kitsúya jóo ngayjee ni xi kits'inkoho Ntjaná. ⁵Tunga tsisintjehén k'ua já fariseo xi ja kis'ejihin Jesu ko b'i incha kitsú:

—Xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra tjihin nga n'ehe ni circuncision ko tjihin nga s'enijmíhi nga ts'íntjusun kjuatéxumaha Moise.

⁶As'ai kama njakú já postru ko jácháha ninku nga kinchjanijmíyakoho xinkjín ni xu'bi. ⁷Nk'ie nga ja 'yún tse kinchjanijmíyaha niu, as'ai tsisintjen Pedro ko b'i kitsú:

—Jun já nts'e, ja yo nga nd'ai j'ájihinna Ntjaná ajinnuu xi má nga an xínyaha xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra én nda tsuhu Jesu tu xi s'ejihin ra. ⁸Ntjaná be animaha ngayjee xuta ko kui tsakúchji nga ta kits'inkjálhin xuta xu'bo nk'ie nga kitsjáha Espiritu Santo xi nkú ts'in kitsjáná. ⁹Najmi ngabi kits'in Ntjaná ajihin xuta xu'bo ko ajinná. Tu sahá ta kits'in je animaha tu ngat'aha nga kis'ejihin Jesu.

¹⁰'Kui b'a maha nd'ai, zá t'bankín kontraha ruu Ntjaná nga mjehenuu n'ek'anjihinu xuta xi s'ejihin ra Jesu ch'á xi najmi tsichukjuaha ra ntje cháná ko xi ta ndaha ná najmi chúkjuaná nga ch'anjiá? ¹¹S'ejin níná nga k'uankiá tu ngat'aha kjuandaha Nda Ntjaná Jesu xi nkú ko ta ts'in k'uanki xuta xu'bo.

¹²As'ai kindyjanta ngayjee xuta ko tsasinnjuhu ni xi kitsú Bernabe ko Pablo, xi nkú ts'in Ntjaná kitsjáha nga'yún nga kits'in ajihin xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra kjuankjún ko ni xi tsakúchji kjuachánkaha Ntjaná. ¹³Nk'ie nga ja kamaha nga incha kinchja Bernabe ko Pablo, b'i kitsú Santiago nga kinchja:

—Jun já nts'e, tasinñjunú. ¹⁴Ja ku-atsúyaná Simon xi nkú ts'in Ntíaná kik'atuts'ihin ra nga kama nimaha xuta xi najmi ntje Israel tjeheh ra ko j'ájin ajihin xuta xu'bo nku naxinantá xi ta kama ts'e. ¹⁵Ta kui ni xi kitsú já profeta má nga b'i ts'in y'é't'a:

¹⁶Askahan k'júái ngáhana

ko ts'inndáya ngáhana ni'yaha David xi ja tsijneya.

Ts'inndáya ni xi tsatsuun ko kjesintjen ngáhana,

¹⁷tu xi xuta xingisoo kuangisaihina, ngayjee xuta xi j'aján.

¹⁸B'a kitsú Ntíaná, kui xi y'éjña chji ni xu'bi

santaha nkúhu nú chá ján.

¹⁹'Kui nga b'a tíxihinna nga najmi tu nchjá n'ehe raá éen xuta xi najmi ntje Israel tjeheh ra xi s'ejihin Ntíaná. ²⁰Tu sahá n'ekjihí xujun nga b'a k'úhín nga najmi tu kjine nichine xi chje kik'aihi ra ntia xi ts'innnda xuta, nga najmi tu katjantuko jminchin nga najmi kjee bixan, nga najmi kjine yjoho chu xi nubantu, ko nga najmi kjine jni. ²¹At'aha santaha nkúhu nk'ie tjín xi b'énimí kjuatéxumaha Moise xki nanki nk'ie nga n'eya kjuatéxumoo xki xuatu ni'ya sinagoga.

B'i tsu xujun xi kits'inkji já postru ko jácháha ninku Jerusalen

²²As'ai y'éndako xinkjín já postru ko jácháha ninku ko ngayjee xuta ninku nga kj'uájin já xi ts'inkjiko Pablo ko Bernabe nanki Antiokia. Y'é'ta xá Judá xi ta 'mi Barsaba ko Sila. Já k'aku ajihin já nts'eé já xu'bi. ²³B'i tsu xujun xi kamanda:

“Jin, já postru ko jácháha ninku Jerusalen, t'n'ekjihí kjuasuniña já nts'eé xi najmi ntje judio tjeheh ra xi tjintu nanki Antiokia ko nanki xi tjintujín ante Siria ko ante Silicia.

²⁴Kinu'yái nga tjín k'ua já xi ei tsitjujihinni, já xi najmi jin y'exái. Kits'in ntjinuu ni xi tsakúya jóo ko

kits'inn dyajinnuu xi nkú ts'in s'ejinnuu. ²⁵Kui nga tjínkuhuni nga y'é'ta xái já xi t'n'ekjiko Bernabe ko Pablo. Kui xi tjoní ²⁶ko kui xi ja kitsjáha yjoho nga tsa kuayá ngat'aha Nda Ntíaná Jesucristo. ²⁷T'n'ekjii Judá ko Sila, kui xi künch-jakonuu nga kuitsuyanuu ni xi y'endai.

²⁸'At'aha Espiritu Santo ko jin b'a maní nga nda tjín nga tu nkuhú ch'á xu'bi xi n'ek'anjihí, xi tjíhin nga n'etjusun. ²⁹Najmi tu chino nichine xi chje kik'aihi ra ntia xi ts'innnda xuta, ta ndaha jni, ta ndaha yjoho chu xi kinubantu, ko najmi tu suntuko jminchín nga najmi kjee bixon. Tsa k'úentu t'axíun ni xu'bi, nda n'oo. Nda kat'enuu.”

³⁰As'ai incha ngji já xi kis'et'a xoo ko incha tsichu nanki Antiokia. Yo kinchja njakúhu ngayjee xuta ninku ko kits'inkjas'eheh xujun. ³¹Nk'ie nga kits'inyaha xujun xuta ninku, tsjo incha kamaha at'aha kichjuxihin ni xi tít'sín ntjihí. ³²Judá ko Sila xi ta já profeta tse kinchjanijmíko xuta ninku. B'a ts'in kisakú nga'yúhun ra já nts'eé ko ndjá tsinchajin ni xi kis'ejihin.

³³Já xi incha tsichu nanki Antiokia ts'andaya jaha yo, as'ai incha kik'óya ngáha nanki Jerusalen. Nda ts'in incha kits'inkjihí já nts'eé. ³⁴Tunga y'ejñahá Sila yo. ³⁵Pablo ko Bernabe ta y'entu Antiokia nga tsakúya éhen Ntíaná ko y'énimí én nda tsuhu Jesucristo. Nkjin já nts'eé xi b'a ta incha kits'in.

B'i ts'in incha kits'in ngabihí xinkjín Pablo ko Bernabe

³⁶J'a nistjiun, as'ai Pablo b'i kitsúhu Bernabe:

—Tankhintsubek'áán já nts'eé xi tjintu má nga y'enimíaa én nda tsuhu Nda Ntíaná tu xi chahaná nkú ts'in tjintu.

³⁷Mjehe Bernabe nga ngjuaiko Jua xi ta 'mi ya Marco. ³⁸Tunga b'ahá kitsú Pablo nga najmi nda tjín tsa ngjuaiko

nda xi kits'in nga maha ante Panfilia, nda xi najmi kits'innndjuúkoḥo xáha nga tjuhun. ³⁹Kits'in ngabihi xinkjín, at'aha kits'instiko. Kui nga Bernabe ngjikoho Marco xjo Chipre. Niyá ntá incha kits'in. ⁴⁰Máha Pablo, Sila ngjiko. Incha tsitju nk'ie nga já nts'eé kits'ínkjas'ehen aya ntsja Ntíaná. ⁴¹As'ai incha j'a ante Siria ko ante Cilicia. Kitsjáha nga'yúhún xuta nínku xi tjín yo.

B'i ts'in kitsjennkíhi Timoteo Pablo

16 As'ai tsichu Pablo nanki Derbe ko nanki Listra. Yo kisakúhu nku nda xi tjenki Jesucristo xi 'mi Timoteo. Naaha Timoteo ntje judio tjeheḥen ra ko s'ejihin Ntíaná, tunga nda griegohó na'mihi. ²Já nts'eé xi tjintu Listra ko Iconjo nda ts'in incha kinchjanjímíyaha Timoteo. ³As'ai b'a kitsú Pablo nga Timoteo tsjénkoḥo ko kits'ínhi ni circuncision, tu xi najmi ch'on kamaha ra xuta judio xi tjintu ante xu'bo. At'aha ngayjee xuta be nga ntje griego tjeheḥen ra na'mihi Timoteo.

⁴Xki ante má nga j'a kitsúyaha xuta nínku ni xi y'enda já postru ko jácháha nínku Jerusalen, tu xi ts'íntjusuhun. ⁵Kui b'a maha, xuta nínku 'yún kama 'yún tak'uhun Ntíaná ko xki nistjin 'yún incha kama nkjin.

B'i ts'in ngji Pablo ante Macedonia

⁶J'a niyá Pablo ko já xi tjenko nanki xi tjintujín ante Frigia ko ante Galacia, at'aha Espiritu Santo najmi kitsjantehe nga k'uénjímí éhen Ntíaná nanki xi tjín ante Asia. ⁷Nk'ie nga tsichu tiña nanki Misia, mjehe jóo kjuas'en ante Bitinia, tunga najmi kitsjantehe ra Espirituhu Jesu. ⁸Kui nga tu j'a niyáhá ni nanki Misia nga incha ngji nanki Troa.

⁹Nk'ie nga jyuun xi nkúhu tsa nchini kik'aihi Pablo nga kama chjihí nku nda xi nibáha Macedonia xi kabasinjá ndju. “Nibái ante Macedonia ko tisinkoni”, kit-

súhu. ¹⁰Nk'ie nga kama chjihí Pablo niu, tjen'yún y'enda ní yjoni tu xi kuankíhin-ni ante Macedonia. At'aha b'a tsixín nga Ntíaná tínchjani tu xi k'uénjímíhi ri én nda tsuhu Jesucristo xuta xi tjín yo.

B'i ts'in incha tsichu Pablo ko Sila nanki Filipo

¹¹Tsitjuí nanki Troa ko nkúhu nga tsankihinni xjo xi 'mi Samotracia. Nistjin xi ma ndyjuun tsichí nanki Neapoli. ¹²Yo tsitjuhuni nga tsankiin Filipo. Nanki k'akuḥu ante Macedonia niu, má nga tjintu nkjin xuta Roma. Chuba nistjin kamaní yo.

¹³Nku xuatu tsitjuí ajin nantio ko tsankiin tiña má fa ntáje nga tsankinchisjái ante má ma njakú xuta nga nchjako Ntíaná. Tintsubai yo nga tsixínyaihi éhen Ntíaná jminchjín xi kama njakú.

¹⁴As'ai nku tachjuún xi benkjún Ntíaná xi 'mi Lidia, xi nanki Tiatira nibáha ko najyun kuan baténa, nk'ie nga tibasínju, Ntíaná kits'ínko animaha tu xi 'yún nda ts'in ts'ínsihin ra ni xi tínchja Pablo. ¹⁵Kisatentá tachjuun ko xuta xi tjintu ni'yaha. As'ai b'i kitsúni:

—Tsa b'a túbixiún nga s'ejin kjuaxina Ntíaná, nibá n'ek'áyo ni'yaná.

Kits'in kjuayúhunní nga kuintsubai ni'yaha.

B'i ts'in incha ngjihi nubayá Pablo ko Sila

¹⁶Ni xi kama nk'ie nga tbankiin ante má ma njakú xuta nga nchjako Ntíaná, kisatéjin nku takjín musu xi tijnajihin ntjo xi maha basejin ni xi 'ma tijná. Ts'in ngana nkjún toon já ntíaha nga b'éjña chji ni xi basejin. ¹⁷B'i kitsúni nk'ie nga kitsjennkíni ko kikjintáya tjenkini:

—Kui jmíi xi ts'ínxát'aha Ntíaná xi tijná nk'a ján. Tíbakú niyánuu xi nkú ts'in k'uankihinu.

¹⁸Nkjín nistjin tu nku b'ahá kits'in. Tu chahán kama stihí Pablo, kits'ínk'ótjiya

ko b'a kitsúhu ndaninda xi tijnajihin takjün:

—Ngajoho Jesucristo b'a tíxihin nga titjujihin takjün.

Ta kuihi chubo tsitjujihin takjün ndanindo. ¹⁹Nk'ie nga kieke já ntiaha takjün nga najmi ta kama ts'in nganaha toon, jak'ánijé Pablo ko Sila. Ngjiko kjuayún ajin nantio. Nginkun já tixóo incha ngjiko. ²⁰Nk'ie nga incha tsichuko jóo nginkun já jue, b'i incha kitsú:

—Já xi ntje judio tjeheh ra jái. Xutaná tfincha ts'innidyajihin. ²¹Ni xi najmi ma ñá n'ekjáhíin ko ta ndaha najmi ma n'eé tfincha bakúya, at'aha já Romahá ñá.

²²As'ai ko xuta nkijun ngji kontraha Pablo ko Sila. B'a incha kitsú já jue nga n'esje najyun ndjuhu jóo ko nga yá s'ehé ra. ²³Askahan nga ja kingjáha nkjin niyá, kits'ínkjas'en nubayóo ko b'a kitsúhu nda xi basehe nubayóo nga 'yún kúnnta jóo. ²⁴Nk'ie nga b'a kik'ihin ndo, ngjiko jóo. Kits'ínkjas'en má nga 'yún ndjáha nubayóo ko y'ékj'áyún tsjantsjan sjai jóo.

B'i ts'in incha kama ndáihí Pablo ko Sila nubayóo

²⁵Tunga nkú ra ma nga masen nistjen, Pablo ko Sila tfincha nchjako Ntíaná ko tfincha sehe Ntíaná. Já nubayá xingisoo tfincha basínnju nga b'a tfincha ts'in. ²⁶Tu nkuhú chón xi tu xí 'yúhún kama. Xí y'étsujneyáha santaha má tjiyanji nubayóo. Tjen'yún tsix'ahá ngayjee ankjua nubayóo ko tsixuntu ngayjee n'úkicha xi tñintukj'áha já nubayóo.

²⁷Nk'ie nga j'áha nda xi basehe nubayóo ko kieke nga tjen tixa ankjua nubayóo, as'ai ts'asje kichaha xi má nga mjehe ts'ínk'ien yjoho. At'aha b'a kitsú nga kits'innkjink'un nk'ie nga ja kabitju já nubayóo. ²⁸Tunga b'ihí kitsú Pablo nga kikjintáya:

—Najmi tu n'e'uihin yjohi. Tintsuba tente ní ei.

²⁹As'ai tsanki nd'í ndo ko kitsa jas'en ayoo. Ixi túb'atsé nkjúhún nga tsasinkúnch'int'aha Pablo ko Sila.

³⁰Kik'onsje ko b'i kitsúhu:

—Jun já ntia, ¿mí ni xi tjihin nga ts'ian tu xi k'uankihina?

³¹B'i incha kitsú jóo:

—N'e s'ejin Nda Ntíaná Jesucristo. B'a ts'in k'uankihini ji ko xuta xi tñintu ni'yahi.

³²Y'énijmíhi éhen Ntíaná ndo ko ngayjee xuta xi tñintu ni'yaha. ³³Ta kuihi chubo nga jyuun tsanénu ndo má uhun Pablo ko Sila. Ko kisaténtá ndo ko ngayjee xuta xi tñintu ni'yaha. ³⁴Ngjiko ni'yaha ko kits'ínkjen ko tsjo kik'ientuhu ngayjee nga kis'ejihin Ntíaná.

³⁵Nk'ie nga ja kama seen, kits'ínkji já jue já xi b'a kuítsuhú nda xi basehe nubayóo nga ts'in ndáihí Pablo ko Sila. ³⁶Kitsúyaha ndo Pablo én xi j'aik'ihin nga b'i kitsúhu:

—Ja kuats'in nibá én já jue nga k'uasj'anuu. Kui nga titjusjehenu nd'ai ko kas'enuu kjuajyu nga n'oo niyá.

³⁷Tunga b'ahá kitsú Pablo nga kinchjako já xi kits'in nibá já jue:

—Ta Romá ní tjehehni. ¿Nkú ts'in nga kis'eheni nginkun xuta nga ndaha najmi titjun kin'ekokjuani, as'ai kin'ekjas'enni nubayá? ¿Á nd'ai mjehe ra k'onsje 'mahani'? ¿Najmi kama ni xi tfincha tsu! Kui ní kanibák'osjeni.

³⁸Kik'óya ngáha jóo ko j'ai tsúyaha já jue ni xi kitsú Pablo. As'ai incha kitsankjún já jue nk'ie nga incha kint'é nga já Romá niu. ³⁹Kui nga incha j'ainkihí ra kjuan'endyjat'a. Kik'onsje ko tsankihí nga incha kuitjujin nantio.

⁴⁰Nk'ie nga ja tsitju'a Pablo ko Sila nubayóo, ngji ni'yaha Lidia. Askahan nga ja kamaha nga kieke já nts'eé ko kitsjáha nga'yúhún, incha ngji ngáha.

**B'i ts'in ja ma kichjubéhe Pablo
ko Sila nanki Tesalonika**

17 J'a Pablo ko já xi tjenko nanki Amfipoli ko nanki Apolonia. As'ai incha tsichu nanki Tesalonika má tíjñaha nku ni'ya sinagoga xuta judio. ²Xi nkú ts'in nkaha Pablo jas'en yo jan xuta tjihin nga kinchjanijmíyako xuta ni xi tjt'a xujun éhen Ntiana. ³Kitsúyaha xuta ko y'éjña chjihí nga tjihin nga un skuehe xi kits'in nibá Ntiana ko nga kj'uaíya ngáha ra ngabayoo. B'i kitsúhu jóo:

—Jesu xi t'benjímínu nd'ai, kui xi kits'in nibá Ntiana ngajoho.

⁴K'ua xuta xi ntje judio tjehe ra kis'ejihin ko incha kamako Pablo ko Sila. Ko b'a ta incha kits'in nkjin nkjún xuta griego xi benkjún Ntiana ko nkjin jminchjín xi benkjúhun naxinantoo.

⁵As'ai kama xintak'un xuta judio xi namji s'ejihin. Incha tsincháa k'ua já ts'e ch'onk'un ko kinchja njaha xuta nkjiun. Xaáhan kits'in xuta. As'ai incha j'ai kján ni'yaha Jason nga tsangisjai Pablo ko Sila tu xi k'onsjehe ko ts'ínkjas'ehe ra xuta nkjiun. ⁶Nk'ie nga najmi kisakúhu Pablo ko Sila, incha ngjiko k'ua'yún nginkun já tjíxoo Jason ko k'ua já nts'eé xi tjintu yo. B'i incha kitsú nga incha kikjintáya:

—Já xi títs'inndyjajihin ngayjee xuta asuntee ta ko ei ja incha j'ai. ⁷Jason kits'ínkjáihin jóo ni'yaha. Ngayjee jóo tífi kontraha k'uatéxumaha nda tíjün k'aku Cesar ko b'a tijncha tsu nga tíjña sa kj'ai nda rei xi 'mi Jesu.

⁸Nk'ie nga kint'é én xu'bi xuta nkjiun ko já tjíxoo, xaáhan incha kits'in. ⁹Askahan nk'ie nga y'échjintjai yjoho Jason ko já xingisoo, kin'e ndai ngáha ra.

**B'i incha kits'in Pablo
ko Sila nanki Berea**

¹⁰As'ai já nts'eé tjen'yún kits'ínkjihí Pablo ko Sila nga jyuun nanki Berea. Nk'ie nga tsichu yo, jas'en ni'ya sinagoga xuta judio. ¹¹Xuta judio xu'bi 'yún nda sa animaha nga xi tjin nanki Tesalonika ko tsjo ts'in kits'ínkjáihin én xi kinchja Pablo. Xki nistjin incha kits'inya xujun éhen Ntiana tu xi incha skuehe tsa k'ua xi ni xi t's'enijmíhi. ¹²Kui b'a maha, nkjin xuta xi ntje judio tjehe ra xi kis'ejihin én xi y'a Pablo. Ajihin xuta xi nchja griego ta kis'ejihin nkjin jminchjín xi benkjúhun xuta ko nkjin já.

¹³Tunga nk'iehé nga kint'é xuta judio xi tjin nanki Tesalonika nga nanki Berea ta t'benjímí Pablo éhen Ntiana, incha j'ai yo ko ta tsinchákjahan xuta. ¹⁴As'ai kitsa kits'ínkjihí já nts'eé Pablo andai ntáchak'uun. Tunga y'entuhú sa Berea Sila ko Timoteo. ¹⁵Já xi tsasin niyáha Pablo ngjiko santaha nanki Atena. As'ai kik'oya ngáha nga ja kits'ínkjáihin én xi kits'ínk'at'aha Pablo, xi kuitsuyaha Sila ko Timoteo nga tjihin nga kitsa nguai tjennkihí.

B'i ts'in y'enjímí Pablo nanki Atena

¹⁶Nk'ie nga tkuyá Pablo nanki Atena nga kuichú Sila ko Timoteo, kama stihí nga kikié nga tjin nkjún ntia xi ts'innda xuta yo. ¹⁷Kui b'a maha, aya ni'ya sinagoga kinchjanijmíko xuta judio ko xi najmi judio xi benkjún Ntiana, ko xki nistjin kinchjanijmíko xi kisatekjá niyátée. ¹⁸As'ai kinchjako Pablo k'ua já nkjink'un xi 'mi já epicureo ko k'ua xi 'mi já estoico. K'ua b'i incha kitsú:

—¿Nkú títsu ndai nk'ie nga b'a nkjún ts'in tinchja?

Kj'ai ngá b'i incha kitsú:

—Kj'ai ra ntiaha t'béjña chji.

B'a incha kitsú jóo at'aha én nda tsuhu Jesu ko nga kj'uaíya ngáha ra xuta

ngabayoo y'énijmí Pablo. ¹⁹As'ai incha ngjikoho jóo ante xi 'mi Areopago ko b'i kitsúhu:

—¿A kama ko jin chai mí ni tsetsehe xi t'benijmí? ²⁰At'aha tichubai ni xi najmi kjee nu'yái. Kui nga mjeheni chahani nkú tsuhu ra niu.

²¹B'a incha kitsú at'aha ngayjee xuta nanki Atena ko xuta xi xin nankihi xi tjintu yo incha tsjoho nga kuinch-janijmíyaha ko a ra kuasínjihu nku kjuankjink'un tsetse. ²²As'ai tsasinjna ndju Pablo kamasehen já xi kama njakú Areopago ko b'i kitsúhu:

—Jun já Atena, mankjinna nga jun xi 'yún yankjún ntia xi tjín asuntee. ²³At'aha nk'ie nga tsú'ba ajin nankinu, kikié nga nkjin maha ntia xi yankjún. Ko ta kikié nku nachan chje má nga b'i ts'in jtít'a: “Ntia xi najmi yaha.” Kui b'a maha, Ntia xi yankjún nga najmi yo, kui xi t'benijmínu.

²⁴Ntia xi kits'innda asuntee ko ngayjee ni xi tjihin, xi batéxumaha nk'a jan ko t'anankiu, najmi ninku xi xuta ts'innda b'ejnaya. ²⁵Najmi machjéhen tsa xuta kuasinkoho. Najmi chumi nihi xi machjéhen. At'aha kui xi tsjáná nistjin ko tsjáná ntjo ko ngayjee ni xi tjinná. ²⁶Kui xi nkúhú ntje kits'inndaha ngayjee xuta xi tjín nga ngúshun asuntee. Y'éjna nga nkjé ko má nga k'úentu nga nkúnkú.

²⁷B'a kits'in tu xi ngayjee xuta kuangisjaihi Ntiana, tsa tu ahá ni sakúhu nga kuangisjai. B'a tjín kjáfhin nga najmi kjin tjinnaná Ntiana nga nkúnkáá. ²⁸At'aha Ntiana tintsuba t'k'uhunná, tin-imaá ko tjinná nistjin, xi nkú nga ta kitsú k'ua já nkjink'un xi tjín ajinnu: “Nt'hi ní Ntiana ná.”

²⁹Kui b'a maha, tsa ntíhi Ntiana ná, najmi tjihin nga n'enkjintak'aán tsa b'a tjín Ntiana xi nkú joyaha sénnistjin xi kamandakoho toonsine ko tsa toontaba ko tsa ndjio. Kui niu xi ts'innda xuta. Xi nkú

ts'in maha ko xi nkú ts'in ts'innkjink'un, b'a incha ts'ink'íé.

³⁰Ntiana najmi kits'in kuenta ni xi kits'in xuta nistjin nk'ie, at'aha najmi kjee behe xuta. Tunga nd'ai tu má xi tje'hén ni nga tjintu xuta Ntiana b'a tít-suhu nga ngjuaik'áha ra animaha ngayjee. ³¹At'aha Ntiana ja tjíaha nistjin nga naxu kuasehe ni xi nda ko ni xi najmi nda kits'in xuta. Nda xi Ntiana kitsj'á xáha nga b'a ts'in, kui xi b'a ts'in. Kits'ínkj'áya ngáha ra ngabayoo nda xu'bo. B'a ts'in tsakúchjhi ra ngayjee xuta nga kjuaxi niu.

³²Nk'ie nga kint'é jóo nga kju'uíya ngáha ra xuta ngabayoo, tjín xi tsajnukiehe Pablo. Tunga k'uahá xi b'i kitsú:

—Mjeni kuinú'yái ni xu'bi kj'ai nistjin ngáha.

³³As'ai tsitju yo Pablo. ³⁴Tunga k'uahá xi kis'ejihin ko kamakoho. Kis'ejihin nda xi 'mi Dionisio, xi ta ma njakúko jóo ante xi 'mi Areopago, ko nku tachjuún xi 'mi Damarí ko kj'ai sa.

B'i kits'in Pablo nanki Corinto

18 As'ai tsitju Pablo Atena ko ngji nanki Corinto. ²Yo kisakúhu nku nda judio xi 'mi Akila xi kitsinjín ante Ponto, ko Priscila xi chjuúhun maha. Kui xi as'ai incha nibahá ante Italia, at'aha Claudio xi nda títjun k'aku Roma b'a kitsú nga tjihin nga kuitju nanki Roma ngayjee xuta xi ntje judio tje'hen ra. As'ai Pablo ngjisehe jóo ³ko y'ejnajihin. Kits'ínxáko nga kits'innda ni'ya najyunte, at'aha ta kuihi xá xi maha jóo. ⁴Xki xuatú ngji nchjako Pablo xuta ni'ya sinagoga. Y'éjna chjhi xuta xi ntje judio tje'hen ra ko xi ante Grecia y'aha ra nga kjuaxi ni xi tinchja.

⁵Nk'ie nga tsitju Sila ko Timoteo ante Macedonia ko tsichu nanki Corinto, tu nku y'énijmíhi Pablo éhen Ntiana ko y'éjna chjhi xuta xi ntje judio tje'hen ra

nga Jesu xi kits'in nibá Ntíaná. ⁶ Tunga xuta judio ngji kontraha Pablo ko ch'on kitsúhu. Kui nga y'étsujnehe najyuhun Pablo ko b'i kitsúhu jóo:

—Jun katjinénuu ngabayanuu. Najmi an ngjuainéna. Nd'ai k'uatuts'ihin nga kfinsehe xi najmi ntje Israel tjeheh ra.

⁷ As'ai tsitju yo ko ngji ni'yaha nku nda xi 'mi Ticio Justo xi benkjún Ntíaná.

Kui xi tiña ni'yaha síjña ni'ya sinagoga.

⁸ As'ai nda xi 'mi Crispo xi nda k'akuhu xuta sinagoga ko ngayjee xuta xinkjin kis'ejihin Nda Ntíaná. Ko ta nkjin xuta Corinto kis'ejihin ko ksaténtá nk'ie nga kint'é ni xi t'benjímí Pablo.

⁹ As'ai Nda Ntíaná kinchjakohe Pablo nga nistjen xi nkúhu tsa nchini kik'aihi. B'i kik'ihin:

—Najmi tu binkjuin. T'enjímí sahani éen. Najmi tu b'echjái tsu'bai.

¹⁰ At'aha an tíjñakoho. Najmi ch'a kamaha ts'in'uhin. At'aha nkjin xuta tjinna nanki xu'bi xi s'ejihin an.

¹¹ Yo y'ejña Pablo nku nú masen tjihin nga tsakúya ajihin xuta Corinto éhen Ntíaná.

¹² Tunga nk'ie nga tjihin xá nda Galion ante Akaya, nkúhú kits'in yjoho xuta xi ntje judio tjeheh ra nga ngji kontraha Pablo. Incha ngjikoho má ts'ínkokjua xuta Galion ¹³ ko b'i incha kitsú:

—Kui ndai tífi kontraha kjuatéxumaní, at'aha k'jái ts'in t'bakúyaha xuta nga tjihin nga chankjún Ntiani.

¹⁴ Nk'ie nga ja kuinchja Pablo, tu tjuhún Galion kinchjako xuta judio nga b'i kitsúhu:

—Jun xuta judio, tsa tjín má tsangane ndai ko tsa mí ni ch'on tjihin xi kits'in, tjihin nga ts'intenta ko kuasinjúnuu.

¹⁵ Tunga ni xu'bi kjuatéxumanuu ko k'jái sa ni xi manuu y'aha ra nií. Kui nga t'enda subahanu niu. Najmi mjena ts'ihin kjua ni xu'bi.

¹⁶ As'ai kik'onsje jóo natsihin ante má nga ts'ínkokjua xuta ndo. ¹⁷ As'ai ngay-

jee xuta jakj'á Sostene xi nda k'akuhu xuta sinagoga ko ta yohó y'éhe ndo. Tunga ndaha najmi kits'insihin Galion ni xi kamoo.

B'i ts'in kik'óya ngáha Pablo nanki Antiokia

¹⁸ Nkjin nistjin ts'andaya yo Pablo. As'ai kitsubakjá já nts'eé at'aha ja tífi ante Siria. Nk'ie nga tsichu nanki Cenecea nga kits'in niyá, jájnu kaha yjoho at'aha ja títs'intjusun nku ni xi kits'ínkie Ntíaná. As'ai jakj'á nku tsutsu ko ngji ante Siria nga tjenko ts'ihin Akila ko Priscila.

¹⁹ Nk'ie nga incha tsichu nanki Efeso, yo incha kits'in ngabihí xinkjín. Kama kinchjanímíko Pablo xuta judio ni'ya sinagoga. ²⁰ As'ai tjín xi tsankihí nga nkjin nistjin k'úejña yo, tunga najmi kits'in yuhú Pablo. ²¹ B'i kitsú:

—Tífi. Tsa Ntíaná b'a kuitsu, kjúáise ngáhanuu.

As'ai jakj'á nku tsutsu xi tsitju Efeso. ²² Nk'ie nga tsichu nanki Cesarea, ngjik-janiñaha xuta ninku ko as'ai ngji nanki Antiokia. ²³ Askahan nga ja ts'andayaha chuba nistjin yo, tsitju nga j'a xki nanki xi tjín ante Galacia ko ante Frigia. Kitsjá nga'yuhun ngayjee xuta xi yankihí Jesu xi nkú ts'in ndjá kuincha nginkun Ntíaná.

B'i ts'in y'énjímí Apolo éhen Ntíaná

²⁴ As'ai tsichu nanki Efeso nku nda judio xi 'mi Apolo xi kitsin nanki Alejandria. Tsjo ts'in b'énjímí ndo ko y'un be xujun éhen Ntíaná. ²⁵ Tsangiya ni xi tsakúya Nda Ntíaná Jesu ko ngayjehe k'un y'énjímihí xuta. Tsakúya sisin yáha Jesu, tunga najmi y'uhún mankjihin á saténtáha xuta. Tu xi nkúhú ts'in tsaténtá xuta Jua be. ²⁶ Ndjá y'énjímí ndo ni'ya sinagoga. Nk'ie nga kint'é Akila ko Priscila ni xi y'énjímí, ngjiko t'axín ko

kitsúya sisihin xi nkú ts'in mjehe Ntíaná nga k'úéntu xuta.

²⁷ Nk'ie nga kama mjehe Apolo nga ngjuai ante Akaya, já nts'eé xi tjin Efeso tsasinkoho. Kits'inndaha nku xujun xuta ni'yakuyáha Jesu xi tjin Akaya tu xi nda ts'in ts'ínkjáihin ra. Nk'ie nga tsichu Apolo yo, tsasinko nkjún xuta xi ja s'ejihin Jesu tu ngat'aha kjuandaha Ntíaná. ²⁸ At'aha nginkun ngayjee xuta ndjá tsakúya nga najmi kjuaxi ni xi bakúya xuta judio. Tsakúya ni xi tjt'a xujun éhen Ntíaná. B'a ts'in y'éjña chjihi nga Jesu xi kits'in nibá Ntíaná.

B'i kits'in Pablo nanki Efeso

19 Nk'ie nga tijná Apolo nanki Corinto, Pablo j'ajin asunntu tjenki xi tjin ante Asia ko tsichu nanki Efeso. Yo kisakúhu k'ua xuta xi yjankihi Jesu. As'ai b'i kitsúhu jóo:

² —¿A kin'ekjóhoon Espiritu Santo nk'ie nga kis'ejinuu Jesu?

B'i incha kitsú jóo:

—Ndahachí najmi kjee nu'yái tsa tjin Espiritu Santo.

³ —¿Nkú n'e kisatentó? —kitsú Pablo.

—Xi nkú ts'in tsaténtá Jua —incha kitsú.

⁴ B'i kitsú Pablo:

—Xuta xi ngjik'áha ra animaha tsaténtá Jua, tunga b'ahá kitsúhu nga tjin nga s'ejihin xi kjuai askahan nga kui. Jesu, kui xi askahan j'ai.

⁵ Nk'ie nga kint'é jóo ni xu'bi, as'ai kisaténtá nga kits'ínkjáihin Jesu. ⁶ Nk'ie nga kingjénne ntsja Pablo jóo, j'aitsejihin ra Espiritu Santo ko k'ái k'ái éhen incha kinchja ko Ntíaná kitsjáha én xi kinchja. ⁷ Ma ra te jo jáx'in xi b'i incha kamat'ain.

⁸ Jan ra sá kamaha Pablo nga ngji ni'ya sinagoga ko ndjá kinchjako xuta. Kitsúyaha ko y'éjña chjihí nkú tjin ra nga batéxuma Ntíaná. ⁹ Tunga k'uahá xi ndjá kits'in animaha. Najmi kits'ínkjáihin nga s'ejihin ni xi títsu Pablo. Nginkun ngay-

jee xuta tu ch'ohón ts'in incha kinchjane xuta xi s'ejihin Jesu. Kui nga ngji t'axihin Pablo. Má nga bakúya nda xi 'mi Tirano ngjiko xuta xi yjankihi Jesu. Yo tsakúyaha xuta xki nistjin. ¹⁰ Jo nú kamaha nga b'a kits'in. Kint'é éhen Ntíaná ngayjee xuta xi tjin ante Asia, xi judio ko xi griego.

¹¹ Ntíaná kitsjáha nga'yún Pablo xi má nga kits'in kjuankjún xi i. ¹² Santaha xuta ngjiko pañu ko najyun xi kits'ínko Pablo. Kui xi j'aikoho xuta uhun. As'ai kamanda ko tsitjujihin jánindoo.

¹³ Ta kikjatsú'ba yo k'ua já judio xi b'ema xki ante ko m'osje jánindoo. Kui xi incha kama k'un kits'ínchjén nga'yúhun Nda Ntíaná Jesu. B'i incha kitsúhu jánindoo:

—Ngajoho Jesu xi t'ib'énijmí Pablo b'a t'imihi nga titjujuin yo.

¹⁴ Yatu jáha nda na'mi k'aku judio xi 'mi Esceba b'a incha kits'in. ¹⁵ Tunga kinchjahá ndanindoo nga b'i kitsúhu jóo:

—Be Jesu ko ta be Pablo, tunga, ¿yáha jun?

¹⁶ As'ai nda xi tijnajihin ndanindoo jak'já já xi yatu. Kikjánko ko kits'in nganaha. As'ai tsanka jóo nga kama uhun. Xí kjintustihí nga incha tsitju ni'yaha ndo. ¹⁷ Ngayjee xuta xi tjin Efeso, xi judio ko xi griego, kint'é ni xi kamoo. Incha kitsankjún ngayjee ko b'a incha kitsú nga tjin kjuachánka Nda Ntíaná Jesu.

¹⁸ Nkjin xi kis'ejihin Jesu incha j'ai tsúya nginkun xuta xingisoo ni ch'onk'un xi incha kits'in nk'ie. ¹⁹ Xi incha kits'in t'e j'aiko xujun t'ehe ko kis'etí xujun nginkun ngayjee xuta. Nk'ie nga kin'esjehe xki xujun xi kis'etí, cháte ra mi tontaba kama chjihí xujun. ²⁰ B'a ts'in 'yún ngji tse ko ngji ndju éhen Ntíaná.

²¹ Askahan b'a kitsú kjuankjintak'uhun Pablo nga ngjuai nanki xi tjin ante Macedonia ko ante Akaya ko as'ai ts'in niyá

nga ngjuai santaha nanki Jerusalen. B'i kitsú:

—Askahan nga kuicha yo, tjihin nga ta kfián nanki Roma.

²² As'ai kits'ínkji Macedonia Timoteo ko Erasto, já xi incha basinkoho. Ko máha kui, y'ejna sa chuba nistjin Asia.

B'i ts'in ngji kontraha xuta Efeso ni xi tsakuya Pablo

²³ Kui nistjiun xuta xi yjankihi Jesu nanki Efeso nku kjuasti j'ajin. ²⁴ Nku nda xi 'mi Demetrio xi ts'ínnda ninku toontaba xi. B'a ts'ínk'íentu ninku xi ts'ínnda xi nkúhu ninkuhu ntia Artemisa. Kui nistjiun já xi kui xaha ts'in 'yún ts'in ngana toon. ²⁵ Demetrio kinchja njakúhu já xi ts'ínxát'aha ko já xi ta kui xaha ts'in. B'i kitsúhu jóo:

—Jun já, yo nga b'ejnáná toon xá xu'bi. ²⁶ Tunga tíyanú ko tínu'yó ni xi títs'in Pablo ei Efeso ko santaha tu má nankihí ni xi tjín ante Asia. B'a títsu nga ntia xi ts'ínnda xuta najmi ntia. Nkjin xuta ja incha kits'ínkjáihin ni xi t'ibakúya ndo ko incha kits'ínk'óntjaiya kjuankjintak'uhun. ²⁷ Najmi tu suba xáná títs'ínkji kinte. Ta títs'in nga nku ni xi najmi ta chumi ni chjihí ra kama ninkuhu ntia chánka Artemisa. Najmi ta chankjúhun kjuachánkaha ntia xu'bi, ntia xi benkjúnyje xuta xi tjín ante Asia ko nga ngúsuhun asuntee.

²⁸ Nk'ie nga incha kint'é jóo niu, tu xi incha kama kjahán ra. B'i incha kitsú nga kikjintáya:

—¡Chánkahá Artemisa, ntiaha xuta Efeso!

²⁹ As'ai xuta ndaha najmi be mí nihi xi ts'ín. Nkuhú kik'a xinkjín nga ngjik'á Gayo ko Aristarko, kui xi já Macedonia xi tjenko Pablo. Incha kikjébe nga ngjiko ante má ma njakú xuta nantia. ³⁰ Mjehe Pablo nga ngjuaisehe xuta xi kama njakú yo, tunga najmi kitsjántehé ra xuta xi yjanki Jesu. ³¹ Ko ta já k'aku xi

tjín ante Asia xi nda nchjako Pablo incha kits'ínkjihí én nga tsankihí nga najmi tu ngjuai ante má nga kama njakú xuta.

³² B'i ngján incha kinchja xuta nga xaáhan incha kits'in. Ko santaha nkjin nkjún xi najmi be á yo kama njakúhu. ³³ As'ai tjín xi jak'áha Alejandro. Xuta xi ntje judio tjeheh ra kitsuniáha ndo nginkun ngayjee xuta. Kingjén nk'a ntsja Alejandro nga tsanki nga ngjuén jyu xuta tu xi kuinchjantjaihi xuta judio. ³⁴ Tunga nk'ie nga kikié xuta nga ta nda judio niu, nkuhú kits'in ntaha nga b'i incha kitsú nga kikjintáya nkú ra ma tsa jo ora:

—¡Chánkahá Artemisa, ntiaha xuta Efeso!

³⁵ As'ai nda xi ts'ínxát'aha já k'aku kamaha kits'ínk'íejyu xuta nkjiun. B'i kitsú:

—Jun já Efeso, ngayjee xuta be nga nankiná Efeso kunntá ninkuhu ntia chánka Artemisa ko sénnistjihin xi nibaha nk'a ján nga j'aikijne ei. ³⁶ Tj'ña chji chji ni xu'bi. Kui nga tjenjyúhunu ko n'enkjintak'un ni xi n'oo. ³⁷ At'aha já xi kafáikoo ei najmi ni xi t'íncha ninku jak'á ndyjé ko ta ndaha najmi ch'on tít-suhú ntia ts'aaná.

³⁸ Tsa Demetrio ko já xi ts'ínxáko tjínkoho kjuá xuta xi k'já, tjín já jue ko tjín já tjixá. Yo kats'ínkokjua xinkjín. ³⁹ Ko tsa tjín sa k'já ni xi mjenuu, nk'ie nga ma nja já tjixóo s'enda niu. ⁴⁰ At'aha kama satéjéneé ngat'aha ni xi kama nd'ai, nga xaáhan t'n'eé. Tsa chasjaiyaná ngat'aha niu, najmi yaá nkú kuixáán.

⁴¹ Nk'ie nga ja kamaha nga b'a kitsú, kits'ínkji ngáha ni'yaha xuta xi kama njakú yo.

B'i kama nk'ie nga j'a Pablo ante Macedonia ko ante Grecia

20 Askahan nga ja kis'ejyú xuta nkjiun, Pablo kinchja njaha xuta xi yjankihi Jesu ko kitsjá nga'yúhun. As'ai tsitju nga ngji Macedonia. ² Xki nanki

xi tjín ante Macedonia ja ko 'yún kits-sjá nga'yúhún xuta ninku nga kinchjako. Askahan tsichu Grecia. ³ Jan sá kamaha nga y'ejna yo. Nk'ie nga ja kuakj'á tsutsu xi ngjuaikohó ante Siria, tu kint'éhé én nga já judío ja y'éndako xinkjín nga ts'in'uhún. Kui nga ta ante Macedonia ngji ngáha.

⁴ Kui já xu'bi xi kitsjennkíhi Pablo: Sopater xi Berea nibáha xi ntíhi Píro maha, Aristarco ko Segundo xi Tesalonika incha nibáha, Gayo xi Derbe nibáha, Timoteo, Tikico ko Trofimo xi Asia incha nibáha. ⁵ Incha ngji tíjün jái ko nanki Troa kikuyáni. ⁶ Jín bi askahan nga ja s'í nk'ie nga chine ninkuan xi najmi tjíhin na'yu san, tsitjas'eín nku tsutsu ko tsitjuí Filipino. Nístjin xi ma uhun tsichu tjennkii jóo Troa. Yo ts'andayani yatu nístjin.

B'i kama nk'ie nga j'ai Pablo nanki Troa

⁷ Nk'ie nga t'ib'atuts'ihín tuntjóo kama njakúí tu xi chineheni niñu. As'ai Pablo tsakúyaha xuto, at'aha nístjin xi ma ndyjuun ngjuaí ngáha. Tu nku ngjindjukohó éen santaha nkúhu nga masen nístjen. ⁸ Chun ndzjen ndzjen yo, at'aha nkjin maha nd'í seti xi tjín nk'a ni'ya xi má nga kama njakúí.

⁹ Tu nkuhú ndati xi 'mi Eutiko xi ankjua nk'oo kab'ejna stiú. Kui xi kis'efe nk'ie nga 'yún ngjindjuko Pablo éen. 'Yún nkjún kis'efe tjain. As'ai tsijenki. Ni'ya xi ma jahan niba nga tsijenki. Ja ka'me nga kichjusintjen. ¹⁰ As'ai tsitjuen Pablo ko ngjik'uhún. Kitsubakj'á ndatiu ko b'i kitsú:

—Najmi tu binkjun. Tíjñahá ndo.

¹¹ As'ai ta ngji ts'innđuú ngáha éhen Pablo. Tsakjánya ninkuon, incha kikjine niñu ko ta ngjindjuhú ngáha nga tsakúyaha xuto santa nkúhu nga kama seen. As'ai ngji. ¹² Máha ndatiu, incha

ngjiko t'k'uhún xuta ni'yaha ko incha kisakú nga'yúhún ngat'aha ni xi kama.

B'i ts'in kits'in niyá Pablo tu xi kuichúhu nanki Mileto

¹³ Ja kamoó. Jín tjen tsankinkohoni tsutsu nanki Ason, yo má nga chúyaihi Pablo. B'a ts'in y'éndakoni, at'aha mjehe nga niyá t'ananki ts'ín. ¹⁴ Nk'ie nga kisakúni Pablo nanki Ason, as'ai jas'enkoní tsutsu ko tsankiin nanki Mitilene. ¹⁵ Tsitjuí nanki Mitilene ko nístjin xi ma ndyjuun tsitjai xjo Kio. Nk'ie nga kama ndyjuun tsitjandái nanki Samo, nku ante má bichú tsutsu. Kin'ekj'áiyai nanki Trogilio ko nístjin ma ndyjuun tsichii nanki Mileto. ¹⁶ B'a kin'eí at'aha Pablo mjehe kj'ua niyá nanki Efeso tu xi najmi k'uandayaha ra nanki xi tjín ante Asia. Kits'in xatíhi yjoho nga kuichú nanki Jerusalem, tsa tu ahá ni sakúhu nga k'úejna yo nk'ie nga kuitju S'í Pentecoste.

B'i ts'in kinchjako Pablo jácháha xuta ninku Efeso

¹⁷ Nk'ie nga tsichii nanki Mileto, kits'ínkji én Pablo nga kinchjaha jácháha xuta ninku Efeso. ¹⁸ Nk'ie nga incha j'ai jóo, b'i kitsú Pablo:

—Yo xi nkú ts'ín tsátejnajin tehen-tenuu santa nkúhu nga tuts'ihín ni nga jáa eí ante Asia. ¹⁹ Nimakjua ts'asjé yjona nga kits'inxát'aha Ntíaná. Kikjinta nga un kikiena ni xi y'endat'áinna já judío. ²⁰ Tunga najmi kingjent'íahá ra nga y'enjímínuu ni xi ts'e ngandanuu. Tsakuyánuu niyátée ko xki ni'yanuu. ²¹ Y'ejná chjihí xuta xi ntje judío tjehe ra ko xuta xi najmi ntje judío tjehe ra nga tjíhin nga ngjuaikj'áha ra animaha nginkun Ntíaná ko nga s'ejihin Nda Ntíaná Jesucristo.

²² Nga t'nt'e'éhen Espiritu Santo nd'ai t'ífia Jerusalem. Najmi be mí nihi xi kamat'an ján. ²³ Tunga xki ante má nga fia tsuya tíjünna Espiritu Santo tsa nubayá

ko tsa kju'a'un tíkuyána. ²⁴Tunga najmi kjintahána tsa kuayá. Ngat'a ts'an najmi 'yún chj'ihí ra ni xu'bo. Tu nkuhú ni xi mjena. Mjena nga kuichúkjet'a tsjo tsjo ni xi títs'ian ko ts'inndjaá xá xi kits'jána Nda Nt'ianá Jesu, nga xinya sisian én nda tsuhu Jesu xi b'ejña chji kjuandaha Nt'ianá.

²⁵Be nd'ai nga najmi ta chahanú ngatento xi jáisenuu, jun xi y'enijmínuu nkú ts'in batéxuma Nt'ianá. ²⁶Kui b'a maha, nistjin nd'ai tixinyahanuu nga najmi an y'anjiá tsa tjín xi ndyja. ²⁷At'aha najmi chumi nihi xi y'ejná 'manuu. Ngayjee ni xi mjehe Nt'ianá y'enijmínuu.

²⁸'Kui b'a maha, chuhun ruu yjonuu ko chuhunu ngayjee xuta ninku. At'aha Espiritu Santo kitsjá xánuu nga jun xi chasohó xuta ninkuhu Nda Nt'ianá xi jníhi ts'atsekoho. ²⁹At'aha be nga askahan nga kfián kj'ua'ijinnuu já xi mjehe ts'ínndyja xuta ninku xi nkú ts'in chu kjoon ajihin chutsankó. ³⁰Santaha ajinnuu s'e xi kuakúya ni xi najmi b'a tjín tu xi xuta ninku tsjénnkihí ra. ³¹Kui nga tintsuba ndahanu. N'ekj'áitsjon nga nistjin nistjen jan nú najmi kits'inkj'áiya nga ntánkán tsatendzjá nga kitsjanijahanuu nga nkúnkú.

³²'Nd'ai já nts'e, títs'inkjas'ennuu aya ntsja Nt'ianá. Katasinkonuu én xi t'inchja kjuandaha Nt'ianá, kui éhen xi kama-ha tsjánuu nga'yún nginkun Nt'ianá ko tsjánuu ni xi ts'ínkjáfhin ngayjee xuta xi tsichu ma je nginkun Nt'ianá. ³³Najmi kits'in mje toontabanuu ko tsa toonsinenuu ko ta ndaha najyunuu. ³⁴Jun yo xi nkú ts'in kits'inxá tu xi kisakúhuna ni xi kamachjéna ko ni xi kamachjéhen já xi kitsjenkóna. ³⁵Tehente y'ejná chubayanuu nga tjíhin nga n'exáá tu xi kuisinkohoná xuta xi najmi tjíhin ni xi machjéhen. N'ekj'áitsjon éhen Nda Nt'ianá Jesu xi b'í títu: "Xi tu tsjáhá ra ni xuta xi kj'ai, kui xi 'yún s'e saha kjuatsjo nga xi ts'ínkjáfhin niu."

³⁶Nk'ie nga ja kama nga b'a kitsú Pablo, tsasinkunch'in nga kinchjako Nt'ianá ko b'a ta incha kits'in jóo. ³⁷Incha kikjintá ko kitsubakjá ko kikjexu'ba tsaha Pablo. ³⁸'Yún incha kik'ie babaha jóo at'aha b'a kitsú nga najmi ta incha skuehe Pablo. As'ai incha ngjisín niyá santaha má kjijña tsutsu xi ngjuaikohó.

B'í ts'in kits'in niyá Pablo nga ngji nanki Jerusalem

21 Nk'ie nga y'entui já nts'eé xi tjín nanki Efeso, tsitjas'ein nku tsutsu. Tsankin naxui naxui xjo Cos. Nistjin xi ma ndyjuun tsichii xjo Roda ko askahan tsichii nanki Patara. ²Yo kisakúni kj'ai tsutsu xi tífi ante Fenicia. Tsitjas'ein ko tsankinkoi. ³Kiyai xjo Chipre. Skjúhun tsitjai nga tsankiin ante Siria. As'ai tsichii nanki Tiro, at'aha yo tjíhin nga chjújen ch'á xi y'a tsutsuu.

⁴Kisakúni xuta xi yjankihí Jesu xi tjín yo. Yatu nistjin ts'andayani. Kui xi b'a kitsúhu Pablo nga najmi tu ngjuai nanki Jerusalem, at'aha Espiritu Santo tsakúchjihí ni xi kama. ⁵Nk'ie nga j'a nistjin xi yatu, tsitjui yo ko incha ngjisín niyáni ngayjee jáx'in ko jminchj'íhin ko ntíhi santaha natsin nantio. As'ai tsinchakunch'iin andai ntáchak'uun ko kichubakoi Nt'ianá. ⁶As'ai b'í ngján kinubakjái xinki, jin tsitjas'ein tsutsuu ko kui incha kik'óya ngáha ni'yaha.

⁷Nku tsutsu tsitjukoi Tiro ko tsankiin nanki Tolemaida. Kisuniñahi já nts'eé xi tjín yo ko ts'andayani nku nistjin. ⁸Nistjin xi ma ndyjuun tsitjui ko tsichii nanki Cesarea. As'ai tsankiin ni'yaha Felipe ko tintsubakoi. Felipe xi ta b'énijmí én nda tsuhu Jesu ko ta tjíhin xá ajihin já yatu xi basinko já postru. ⁹Ta tjíntuhu ñju istinchjín xunkú xi Nt'ianá tsjáha éhen.

¹⁰Ja tjíhin nkjin nistjin nga tintsubaí yo nk'ie nga j'ai nku nda profeta xi

'mi Agabo xi nibaha ante Judea.
¹¹ J'aitsubek'únni, jakj'á tjabaxín ndayáha Pablo ko y'éta'yúnkoho ntsja ko sjai. As'ai b'i kitsú:

—B'i títu Espiritu Santo nga b'i ts'in k'uét'a'yúhun já judio xi tjin Jerusalen nda xi ts'e tjabaxín ndayái. Ts'ínkjas'en aya ntsja já xi najmi ntje Israel tjehen ra.

¹² Nk'ie nga kinu'yái niu, b'a kik'ihin Pablo ko b'a ta kitsúhu xuta xi tjin yo, nga najmi tu nguai nanki Jerusalen.

¹³ As'ai b'a kitsú Pablo:

—¿Á tích'ihinu ko tín'e bahanú? Tjínkuhu k'an nga najmi tu nku nga s'et'a'yán. Ta tjínku níhi k'an nga santaha kuayá Jerusalen ngat'aha Ndtianá Jesu.

¹⁴ Nk'ie nga najmi kits'in yu Pablo ni xi t'miíhi, najmi b'a ta kik'in saha ri.

—Katuma xi nkú ts'in mjehe Ndtianá — tu tsixíhín sai.

¹⁵ Askahan y'endai yjoni ko tsankiin nanki Jerusalen. ¹⁶ Kitsjennkíni k'ua já xi yankihi Jesu xi tjin nanki Cesarea ko ngjikoni ni'yaha nku nda xi nibaha xjo Chipre xi 'mi Mnason xi ja nd'ai tjennkihí ra Jesu. Kui xi kitsjánteni nga kuíntsubai ni'yaha.

B'i ts'in kik'inyaha Pablo ni xi ts'in nga tsichu nanki Jerusalen

¹⁷ Nk'ie nga tsichii nanki Jerusalen, tsjo ts'in kits'ínkjáinní já nts'eé. ¹⁸ Nistjin xi ma ndyjuun Pablo ko jin tsankintsubek'uin Santiago. Yo tjintu ngayjee jácháha xuta ninku nk'ie nga tsichii. ¹⁹ As'ai Pablo kikjaniháha jóo ko kitsúyaha nga nkúnkú ni xi kits'in Ndtianá ajihin xuta xi najmi ntje judio tjehen ra nga kits'ínchjén xáha Pablo.

²⁰ Nk'ie nga kint'é jóo niu, incha kits'intsjoho Ndtianá. As'ai b'i incha kitsú jóo:

—Ji nda nts'e, ja yai nga nkjin mií maha xuta judio xi s'ejihin Jesu ko ngayjee 'yún benkjún kjuatéxumoo.

²¹ Kik'inyaha nga ji t'ibakuyái nga tjihin nga ts'in t'axín kjuatéxumaha Moise ngayjee xuta judio xi tjintujihin xi najmi judio, ko nga b'a t'ibixín nga najmi ts'ihin ni circuncision ntíhi, ko nga najmi ts'íntjusun sin cháná.

²² 'Kui b'a maha, ¿nkú n'ehená? At'aha kuínt'é xuta nga ja kafái ei. ²³ Kui nga tu sahá b'i n'eheni. Ei tjintujinni niu já xi ts'íntjusun nku ni xi kits'ínkie Ndtianá.

²⁴ T'ínkoí jóo ko n'e jekoí yjohi nginkun Ndtianá. T'echjintjai tu xi k'j'ujnu kaha ra yjoho jóo. B'a ts'in skuéhe ngayjee xuta nga ko ji tín'etjusuin kjuatéxumoo ko nga najmi kjuaxi ni xi kint'é.

²⁵ Xuta xi najmi judio xi ja s'ejihin Jesu, jin ja kin'ekj'ihí nku xujun má tjít'a ni xi y'endai. B'a kik'ihin nga najmi tu kjiné yjoho chu xi chje kik'áihí ra ntia xi ts'innda xuta, ta ndaha jni ko ta ndaha yjoho chu xi kinubantu, ko nga najmi tu katjantuko jminchín xi najmi kjee bixan.

²⁶ As'ai ngjiko Pablo já xi niuu. Nistjin xi ma ndyjuun kits'in jeko yjoho nginkun Ndtianá. Jas'en natsihin ninku tu xi kuínt-suyaha nkjé k'feku nga ts'in je yjoho ko nkjé k'j'uaíko chjehe nga nkúnkú.

B'i ts'in kichjubénijé Pablo

²⁷ Nk'ie nga ja t'ibichúkje nistjin yatu xi machjén nga ts'in je yjoho xuta nginkun Ndtianá, kikié k'ua já judio xi nibaha ante Asia nga kabasinjña Pablo má ma natsihin ninku. As'ai tsinch'áa ngayjee xuta nkjin ko jakj'ánijé Pablo. ²⁸ Yún incha kikjintáya nga b'i incha kitsú:

—Jun já Israel, t'isinkoni! Kui ndai xi t'ibakuyaha ngayjee xuta tu má xi tjehen ni nga tífi kontraha xutaná, kjuatéxumoo ko ante xu'bi. Santaha jas'enko já griego ei natsihin ninku nga kits'ínsi nginkun Ndtianá ante nkjún xu'bi.

²⁹ B'a incha kitsú jóo at'aha k'j'ái nistjihin kikié Trofimo, nda xi nanki Efeso nibáha, nk'ie nga tjenko Pablo ajin nantio. B'a incha kitsú kjuankjink'uhun jóo

nga Pablo jas'enko ndo má ma natsihin ninku.

³⁰ As'ai xaáhan incha kits'in ngayjee xuta nkjiun ko incha tsangatsanka nga j'ai. Incha jak'ánijé Pablo, kikjebéfe nga kik'onsje natsin ninku ko tjen'yún y'échjahá ankuja natsiun. ³¹ Nk'ie nga ja mjehé xuta nantjo ts'ínk'ien Pablo, tsichuhu én nda jun k'aku Roma nga xaáhan t'íncha ts'in ngayjee xuta Jerusalen. ³² Kítsa kinchja njaha já juhun ko tsangatsanka má nga kama nja xuta nkjiun. Nk'ie nga kieke xuta nga nibá nda jun k'aku ko já juhun, najmi ta kingjáha ra Pablo.

³³ As'ai j'ai tiña nda jun k'aku, jak'ánijé Pablo ko b'a kitsú nga jo n'úkicha s'et'a'yúhun. Kingjásjaiya yá ndaha niu ko mí nihi xi kuats'in. ³⁴ Tunga b'i ngjáhán kinchja xuta ko ndaha najmi kamankjihin nda jun k'aku ni xi tímoo, at'aha xaáhan t'íncha ts'in xuta. Kui nga b'a kitsúhu nga nguainijéhe Pablo má tjintu já juun. ³⁵ Nk'ie nga tsichukoho já juun antjio xi tjin má incha tjintu, santaha ts'agankihí já juun Pablo, at'aha 'yún kjan t'íncha maha xuta nkjiun. ³⁶ Nkjin nkjún incha maha xi b'i t'íncha tsu nga yjanki:

—¡Kat'en ndo!

B'i ts'in tsasinntjai yoho Pablo

³⁷ Nk'ie nga ja t'ín'ekjas'en Pablo má incha tjintu já juun, b'i kitsúhu nda jun k'aku:

—¿A kama kuinchjakoho ichí?

B'i kitsú nda jun k'aku:

—¿A mahi én griego? ³⁸ ¿A najmi jihí nda Egipto xi nd'ai ngáha k'in kontraihi nda títjun Roma ko k'inkoi ante kixiu nju mii já ts'ínk'ien animá?

³⁹ B'i kitsú Pablo:

—Nda judioná. Tarsó kitsian, nanki chánka xi t'ijnajihin ante Cilicia. Tíbankihi. K'uaintení ichí nga kuinchjaka xuto.

⁴⁰ Nk'ie nga kik'aintehe, tsasinndjusún Pablo antjio ko kingjénnk'a ntsja tu xi nguén jyuhu xuta. Nk'ie nga kingjén jyuhu xuta, as'ai én hebreo kinchja Pablo.

22 —Jun já nts'e ko já xinkjían, tas-inñju mo ni xi xinnuu nd'ai nga kúásinka yjona.

² Nk'ie nga kint'é xuta nga én hebreo t'ínchja Pablo, tu sahá 'yún kindyjanta nch'ánch'án sa.

³ B'i kitsú Pablo nga ngjindju:

—Nda judioná. Tarsó kitsian, nanki xi t'ijnajihin Cilicia, tunga nanki xu'b'ihí kama chá. Gamaliel tsakúya sisinna xi nkú ts'in t'ijná kjuatéxumaha ntje chána. B'a ta ts'in 'yún kitsenkján Ntíaná xi nkúhu jun ngatento. ⁴ Kitsjennkí unkie xuta xi s'ejihin Jesu nga mjena ts'ínk'ién kai. Jak'ánijé ko kits'inkjas'en nubayá jáx'in ko jminchjín. ⁵ Kama kuítsuya nga kjuaxi ni xi t'ixian nda na'mi títjuun ko ngayjee jáchá xi ta t'jihin xá. Nistjin nk'ie kui incha kitsjana xujun xi ts'ínkjas'ehen xutaná xi t'jin nanki Damasco má nga kama xá xi t'ífhina. Ngjingsja Damasco xuta xi yjankihí Jesu tu xi kjúáikoni-jéhena Jerusalen, má nga n'enijéhe ra.

⁶ Tunga ni xi kamahá, nk'ie nga t'its'ian niyá ko nga ja t'ibichú tiña Damasco, nkú ra ma masen nistjin niu, tu tjen'yún y'éjtindaihína nku nd'í chánka xi nibajehen nk'a ján. ⁷ Jáikijne t'anankiu ko kint'e nku nta xi b'a kitsúna: “Saulo, Saulo, ¿á unchahaní?” ⁸ As'ai kingjasjáiyaha: “¿Yáha ji, Nda Ntia?” Ko b'a kitsúna: “An Jesu xi nibáha Nazaret xi unchai.” ⁹ Já xi tjenkona kieke nd'íu ko kitsankjún, tunga najmi kint'éhé ntaha xi kinchjakona.

¹⁰ As'ai b'a kixihin: “¿Mí nihi xi mjehi nga ts'ian, Nda Ntia?” Ko b'a kitsúna Nda Ntíaná: “Tisintjein ko t'in Damasco. Yo k'únyahi ngayjee ni xi kis'enda nga t'jihin nga n'ei.” ¹¹ As'ai incha kikjebénkina já xi tjenkona nga ngjikona Damasco, at'aha kits'in kana nga'yúhun nd'íu.

¹² Damasco tǵǵna nku nda xi 'mi Anania xi 'yún benkjún Ntǵaná, xi ts'íntjusun xi nkú ts'in tǵít'a kjuatǵexumaha Moise. Nda nchjanijmíyaha ra ndo ngayjee xuta judio xi tǵín yo. ¹³ Kui xi j'aisena ko b'a kitsúna: "Nda nts'e Saulo, katuma chji ngáha ri." Ta kuihi chubo kama chjina ko kikié xi nkú tǵín. ¹⁴ B'a kitsúyana: "Ntǵaha ntje cháná j'ájihin, nga ji xi kamankjihin ni xi mjehe ko nga chaǵi Nda xi naxu nginkun Ntǵaná ko nga kuínú'yái ntaha. ¹⁵ At'aha ji k'únyaihi ngayjee xuta yáha kui ko kuixínyaihi xuta ni xi kiyai ko kinu'yái. ¹⁶ Nd'ai najmi ta chuyá sahani. Tǵíntjein. B'a t'ihin Nda Ntǵaná nga kats'inndyjat'ahi jéhi nga saténtái."

¹⁷ 'As'ai jáa Jerusalen. Nk'ie nga tǵinchjaka Ntǵaná natsihin ninku, kama chjina nku ni xi nkúhu nchini kik'aina. ¹⁸ Kikié Nda Ntǵaná ko b'a kitsúna: "N'e xatǵihi yjohi nga kitsa tǵitjui Jerusalen. At'aha najmi ts'ínsihin jóo én xi kuixínyaihi nga k'únyaihi yáha an." ¹⁹ B'a kixihin: "Ji Nda Ntǵa, be jóo nga xki ni'ya sinagoga ngjik'anjé ko kingjaha xuta xi s'ejihin ji. ²⁰ Ko nk'ie nga tǵin'ek'ien Esteban, xi kitsúyaha xuta yáha ji, ta sǵǵna yo ko kisasinna ni xi kamo, ko santaha kikunntá najyuhun já xi kits'ínk'iehen."

²¹ Tunga b'ahá kitsúna Nda Ntǵaná: "T'in. At'aha kjin ts'ínkjǵhi nga k'úinseihǵi xuta naxinantá xi tǵín asuntee."

B'i kama nk'ie nga mjehe xuta nga s'ehé Pablo

²² Tǵibasinnjuhu xuta Pablo, tunga nk'ie nga b'a kitsú, b'i incha kitsú xuta:

—jTu sahá kat'en nda xi b'a tǵíun! jNajmi machjéhen tsa k'úéǵna tǵík'un!

²³ Tu nku xaáhan ní incha kits'in ko incha tsakúchji nga tu ni xǵi najmi incha kisasíhin ra ni xi kitsú Pablo.

²⁴ Kui nga b'a kitsúhu nda jun k'aku Roma nga n'ekjas'en Pablo má b'entu já juun. B'a kitsú nga s'ehé tu xi kuitsuyaha á b'a ts'in tǵincha kjintáyanehe ra xu-

to. ²⁵ Tunga nk'iehé nga ja tǵín'yúhun já juun nga ngjuáha, b'i kitsú Pablo nga kingjásjaiyaha nda jun xi sǵǵna yo:

—¿A kama s'ehé nku nda Roma xi najmi kjee n'ekokjua?

²⁶ Nk'iehé nga kint'é nda juun niu, as'ai ngjisehe nda jun k'aku ko b'i kitsúhu:

—¿Aha yaní ni xi tǵin'ei? Nda Romahá niu.

²⁷ As'ai nda jun k'aku j'aik'úhun Pablo ko b'i kitsúhu:

—T'inyaní, ¿a nda Roma ní?

—Johon —kitsú Pablo.

²⁸ As'ai b'i kitsú nda jun k'aku:

—Tse nkjún toon kis'enkina nga nku nda Roma kits'in ma yjona.

—Tunga an b'a ts'in kitsinná —kitsú Pablo.

²⁹ Kui nga tǵen'yún incha ngji t'axíhin já xi tǵihin nga ngjuáha ra Pablo, ko santaha nda jun k'aku kitsankjún nk'ie nga kamankjihin nga nku nda Roma xi y'é't'ayún nga jak'ánijé.

B'i ts'in tsasinko yjoho Pablo nginkun já tǵixá judio

³⁰ Nǵstjin xi ma ndyjuun mjehe nda jun k'aku Roma nga skue sisin á tǵibatéjénehe ra já judio Pablo. Kui nga kikjexíhin ra n'úkicha xi tǵít'a'yúnkohe ra ko b'a kitsú nga kama njakú já na'mi k'aku ko ngayjee já tǵixá judio. As'ai kik'onsje Pablo ko tsasinjǵna nginkun jóo.

23 As'ai kinchja Pablo nga tsase ts'íhin ra já tǵixá xi kama njakú yo. B'i kitsú:

—Jun já nts'e, santaha nd'ai je tǵíya kjuankjintak'unna nginkun Ntǵaná xi nkú nga ts'in tǵifika yjona.

² As'ai Anania xi tǵíhin nda na'mi tǵtjun b'a kitsúhu já xi kabinchat'a tǵnaha Pablo nga kuich'on'a. ³ B'i kitsú Pablo:

—Ntǵaná k'on'ahi ji, nda johonkjin. Yo tinchin nga tǵichaseihǵi tsa nda ko tsa najmi nda tǵts'ian nga tǵichaseihǵi kjuatǵexumoo, tunga tǵimi kontrahá ri ni xi

tjít'a kjuatéxumoo nga tí**ba**ihini kjuá nga kuí**ch**'on'ana.

⁴As'ai b'i incha kitsú já xi kab'entu yo:

—¿Á ch'on tí**mih**i rí ndá nà'mi tí**tjun** xi N**tianá** kitsjá xáha ra?

⁵B'i kitsú Pablo:

—Jun já nts'e, najmi be tsa ndá nà'mi tí**tjun** niu. At'aha b'a ts'in tjít'a éhen N**tianá**: “Najmi tú ch'on ts'in chubayanéf ndá tjíxáhi.”

⁶As'ai kieke Pablo nga tjín ajihín já tjíxóo k'ua já saduseo ko k'ua já fariseo. Kui nga 'yún kinchjaha nga b'i kitsú:

—Jun já nts'e, ndá fariseoná ko tá já fariseo xi chána. Tín'ekokjuana at'aha tíkuyáha nga kj'uaíya ngáha rá xuta ngabayoo.

⁷Nk'ie nga b'a kitsú Pablo, as'ai incha y'ésiko xinkjín já fariseo ko já saduseo. Tsakjánya yjoho já xi kama ñjakú yo.

⁸At'aha já saduseo b'a incha tsu nga najmi tá kj'uaíyaha rá xuta ngabayoo, ko nga najmi tjín ntítsje ko tsa kj'ái sa xi tá tjíntu. Tunga já fariseo s'ejihín ngayjee ni xu'b'i. ⁹B'i ngján xaáhan kama. As'ai tsisintjen k'ua já chjine'éhen kjuatéxumoo xi mako já fariseo. B'i incha kitsú nga ndjá kinchja:

—Ndaha nku ni xi ch'on tjín najmi tísakújinní tsa kits'in ndái. Kutsa nkuhú ntítsje ko tsa tjín xi kinchjakoho.

¹⁰Nk'ie nga ja 'yún tíincha b'ésiko xinkjín jóo, kitsankjún ndá jun k'aku Roma at'aha tsa ts'in xihí jóo Pablo. Kui nga y'éxáha já juun nga incha ngjuaik'asjehin Pablo ajihín jóo tú xi ngjuaikoho má incha b'entu jóo.

¹¹Nístjen xi ma ndyjuun Ndá N**tianá** tsakúchjhi yjoho Pablo ko b'i kitsúhu:

—Tjen nga'yíhín yjohi. At'aha xi nkú ts'in kuak'iejña chjíní ei Jerusalen, b'a tá ts'in k'úejña chjíní nanki Roma.

B'i ts'in kis'enda ko kiya nga n'ek'ien'má Pablo

¹²Nístjin xi ma ndyjuun y'éndako k'ua xinkjín já judio nga najmi kjine ko tá ndaha najmi k'uí santa nkúhu nga ts'ínk'ien Pablo ko nga tsa najmi kuayáha Pablo ch'on incha katumat'ain ma. ¹³Ma rá ts'ati yachán já xi b'a ts'in y'éndané Pablo. ¹⁴As'ai ngjisehe já nà'mi k'aku ko jáchá xi tá tjíhín xá. B'i incha kitsúhu:

—Ja y'endakoi xinkí nga najmi chjinei ko najmi s'i santaha nga kuayáni Pablo. Ko tsa najmi kuayáni ndo ch'on katumat'ain ma. ¹⁵Kui nga nd'ai jun ko já tjíxá xingisoo b'a t'ihín ruu ndá jun k'aku nga kats'in nibánuu Pablo ndyjunni, xi má nga ei chásé sisihun kjuaha. Jín k'úendaí yjoni nga n'ek'iein kintehe ni nga kj'uaí ei.

¹⁶Tunga ntíhi ní nà nichja Pablo kint'é ni xi y'enda'má jóo. Kui nga ngjhi má b'entu já juun ko ngji tsúyaha Pablo niu. ¹⁷As'ai Pablo kinchjaha nku ndá jun xi kunntá yo ko b'i kitsúhu:

—T'inkoi ndatii nginkun ndá jun k'aku, at'aha tjín ni xi kuítsuyaha.

¹⁸Kui nga ndá juun ngjikoho ndatii má tjíña ndá jun k'aku ko b'a kitsúhu:

—Ndá nu**bayá** xi 'mi Pablo kuanchjana ko kuakankina nga kj'uaíka ndatii ei. Tjín rú ni xi kuítsuyahi.

¹⁹As'ai ndá jun k'aku jak'já ntsja ndatii ko b'i kitsúhu nga ngjingjásjaiya t'axíhín:

—¿Mí ni xi tjíhín nga k'úinyaní?

²⁰B'i kitsú ndatii:

—Ja kab'éndako xinkjín já judio nga kuankihi nga ndyjunni n'ek'j Pablo nginkun já tjíxóo. B'a kuítsuhi nga kuase sisihín kjuaha Pablo. ²¹Tunga najmi tú n'e s'ejinní niu, at'aha ts'ati yachán já tíincha kuyá 'ma nga mjehe ts'ínk'ien Pablo. N**tianá** kats'ínkie nga najmi chumi nihi xi incha kjine ko k'uí santa nkúhu

nga ts'ínk'ien Pablo. Ja t'jintu nda nd'ai nga t'íncha kuyáha nga n'etjusuin ni xi incha k'uankihi.

²² As'ai kits'ínkji ngáha nda jun k'aku ndatiu ko b'i kitsúhu:

—Najmi tu ch'a 'miyaihi ni xi kuak'inyani.

B'i ts'in kin'ekjisehe Pablo nda títjun Feli

²³ As'ai kinchjaha nda jun k'aku jo já jun k'aku ko b'i kitsúhu nga y'éxá:

—T'endo jo unchan já jun xi tsuku incha ngjuaihi, cháte ko kan já jun xi ndje k'úentusúhun, ko jo unchan xi k'ua lasa, tu xi incha ngjuaihi Cesarea chuba nja nga jyuun. ²⁴ Ko ta t'endo ndje xi k'úésun Pablo. Tankínko tu xi nda ts'in kuichúhu nginkun nda títjun Feli.

²⁵ As'ai kits'innda nda jun k'aku nku xujun. B'i ts'in y'éta:

²⁶ “Claudio Lisiá tít's'ínkjihi kjuasuniña nda títjun Feli. ²⁷ Nda xi tít's'ínkjihi ei, kui xi jak'ánijéhe já judio ko incha mjehe ts'ínk'ien. Tunga nk'ie nga kint'e nga nda Romá niu, as'ai ngjika já junna ko kits'ínk'ankia. ²⁸ As'ai kits'ínkjía ndo nginkun já t'ixá judio, at'aha mjena nga skue mí kjuaha tísat'énehe. ²⁹ Kikie nga ngat'aha ni xi t'jt'a kjuatéxumaha jóo tísat'énehe. Ndahachí najmi ngabaya ko ta ndaha nubayá tjehe ra ndo. ³⁰ Tunga kint'ená nga já judio y'éndako xinkjín xi má nga mjehe ts'ínk'ien ndo. Kui nga tít's'ínkjihina nginkuin. Ko ta ja kixinyaha já xi t'ibat'énehe nga t'jihin nga nginkuin kuitsuya mí nihi xi t'jinkohó ndo.”

³¹ As'ai nga jyuun incha ngjiko já juun Pablo nanki Antipatrí. Kits'in xi nkú ts'in incha kis'exá. ³² Nistjin xi ma ndyjuun já jun xi yjaha sjai incha kik'óya ngáha. Tu já jun xi yjakohó ndje kits'ínko niyá Pablo.

³³ Nk'ie nga incha tsichu Cesarea, kitsjáha nda títjuun xujun ko ta

kits'ínkjas'ehe Pablo. ³⁴ As'ai kits'inya nda títjuun xujun ko kingásajayah Pablo má nibáha. Nk'ie nga kint'é nga nda Cilicia niu, b'i kitsú:

³⁵ —Kuasinñjúhu nk'ie nga incha kj'uaí já xi t'ibat'énehe.

As'ai y'éxá já xi kikuntáha Pablo ni'ya masehen Herode.

B'i ts'in tsasinntjai yjoho Pablo nginkun nda títjun Feli

24 Nk'ie nga ja un nistjin, as'ai tsichu nanki Cesarea nda na'mi títjun Anania ko tjenko k'ua jácháha xuta judio ko nku nda chjine'én xi 'mi Tertulo. Incha tsichutéjéne Pablo nginkun nda títjuun. ² Nk'ie nga ngjich'a Pablo, as'ai kik'atuts'ihin Tertulo nga tsat'énehe. B'i kitsú:

—Máb'achjíhi ra ji, nda títjun, t'jinni kjuajyu nd'ai. Nda n'e t'ibatexumakoi kjuankjintak'uhin ngandaha naxinantáni. ³ Kui ni xi tehente ko tu má antehé ni tsjo maní ko 'baihi máb'achjíhi ji, nda títjun Feli. ⁴ Tunga najmi mjehéna tse ts'instihi. Kui nga t'bankihi ra nga tasinñjuhuni kutju.

⁵ Yai nga nku nda ch'onk'un nda xu'bi. T'binchá'a ngayjee xuta xi ntje judio tjehe ra xi t'jin asuntee. Nda xi nda k'akuhu já xi yjankihi nku nda xi nibáha Nazaret. ⁶ Najmi benkjún ninkuni. Kui nga kichubénijéheni ko mjeni nga n'ekokjuai kai xi nkú ts'in t'jina kjuatéxumani. ⁷ Tunga nda jun k'aku Lisiáhá j'aik'éá kjuay'únni ndo. ⁸ B'a kitsúní nga jin xi t'ibatejénei ndai, nga ji xi t'jihin nga kj'úaiseihi. Chasjaiyaihi tu xi chahani mí kjuaha t'ibatejéneheni ndo.

⁹ Já judio xi kab'entu yo ta ngji kontraha Pablo. B'a incha kitsú nga kjuaxi niu. ¹⁰ As'ai nda títjuun tsakú Pablo tu xi kuinchjaha. B'i kitsú Pablo:

—Tsjo mana nga kúásinka yjona nginkuin, at'aha be nga ja nkjin nú t'jihin nga t'ibatexumaihi nankini. ¹¹ As'aihi

tjihin te jo nistjin nk'ie nga ngji ts'intsoho Ntiani Jerusalen. Kama chasjaya nga kjuaxi ni xi tixian. ¹² Najmi ch'a y'esika ko a ra tsincha'á xuta má ma natsihin ninku, ko ta ndaha ni'ya sinagoga, ta ndaha ajin nantio. ¹³ Najmi tjin xi nkú ts'in kuakúchjiji jái ni xi tít's'ínk'anjina.

¹⁴ Tunga xinyaha ra kui ni. Benkján Ntiahá ntje cháni nga tít's'ian ni xi tsakúya Jesu. Jóo bi b'a tíncha tsu nga najmi nda kui niu. S'ejinna ngayjee ni xi tjt'a kjuatéxumani ko xujuhun já profeta. ¹⁵ An tókuyaha ni xi ko ta jái tíncha kuyaha, nga Ntiana ts'ínkj'áiya ngaha ra ngayjee xuta ngabayoo, xi nda kits'in ko xi najmi nda kits'in. ¹⁶ Kui xaha ts'in kjuayún tehentehe ra yjona nga je s'eyaha kjuankjintak'unna nginkun Ntiana ko nginkun xuta.

¹⁷ Nkjin nú kamana nga najmi tsatejña Jerusalen. Nk'ie nga kik'óya ngahana, jáitsja chje ninku. Kitsja toon ko chu ninku. ¹⁸ B'a kits'ian má ma natsihin ninku ko nk'ie nga ja tít's'in je yjona nginkun Ntiana, kikiena k'ua já judio xi niba ante Asia. Najmi 'yún tjin xuta kui chubo ko najmi ch'a xaahan tíncha ts'in. ¹⁹ Kuihí já judio ts'e Asia xi tjihin nga kjuai ngikuin nga kuatéjehena tsa tjin ni xi tínkoho an.

²⁰ Tsa najmi tjin jóo, kui jái katsúya mí ni ch'on tjihin xi kis'ejña chji nga kits'ian nk'ie nga ngjia nginkun já tjaxá judio. ²¹ Tu kuihí ni xi kits'ian. Nk'ie nga tijnajihin, 'yún kinchja nga b'i kixian: "Tín'ekokjuanú nd'ai at'aha tikuyaha nga kjuaiya ngaha ra xuta ngabayoo."

²² Nda títjun Feli be sisin nkú tjihin ra ni xi tsakúya Jesu, ko nk'ie nga kint'é ni xi tít'su Pablo, y'éjnat'ía kjuo nga b'a kitsúhu jóo:

—Nk'ie nga kjuai nda jun k'aku Lisia, kuasjáyaha kjuanu.

²³ As'ai y'éxá nda jun k'akuhu já xi tókuntáha Pablo nga nguáya'yún tunga ta kitsjantehé ra nga kama kjuátsú'ba

ndaí ko nga kama kjuai'koho xuta xinkjín ni xi machjéhen.

²⁴ Nk'ie nga j'a chuba nistjin, j'aiko chjuuhun nda Feli. Nku na xi ntje judio tjeheh ra xi 'mi Drusila tijnako ndo. Y'éxá já xi incha ngjikj'á Pablo ko kingjás-jaiyaha nkú tjihin ra ni xi tsakúya Jesu ko á s'ejihin ra jóo. ²⁵ Y'éjña chji Pablo xi nkú ts'in kama naxu kuínsubahaná nginkun Ntiana, xi nkú ts'in k'uéch'oho raá yjoná ni xi mjehe animaná, ko nga Ntiana kuasehe ni xi nda ko ni xi najmi nda t'n'eé. Nk'ie nga kint'é nda títjun Feli ni xi kinchja Pablo, kitsankjún ko b'i kitsú:

—Katumaha ri, b'a tjin. Nk'ie nga sakúntena kuinchja ngahara.

²⁶ Kinchja yaha nda títjun Feli Pablo, at'aha b'a kitsú tsa tu ahá ni Pablo tsjáha toon tu xi ts'in ndaíhi ra. Kui nga nkjin niyá kinchjaha ra ko kinchjanijímiko. ²⁷ J'a jo nú, as'ai Porcio Festo y'ejña ngaha nda títjun antehé nda Feli. Nk'ie nga jet'ain xaha nda Feli, tu nku kingjáya'yúhún Pablo, at'aha mjehe nga nda skuéhe xuta judio.

B'i ts'in tsasinntjai yjoho Pablo nginkun nda títjun Festo

25 Nk'ie nga j'a jan nistjin nga kits'ínkjáihin xaha Festo, as'ai tsitju nanki Cesarea nga ngji Jerusalen. ² Yo incha kinchjakoho já na'mi k'aku ko já tjaxáha xuta judio nga incha ngji kontraha Pablo. ³ Incha tsankihi nda títjun Festo nku kjuanda, nga ts'in nibá Pablo nanki Jerusalen. At'aha incha mjehe ts'ínndjuu ni xi y'enda, nga ts'ínk'ien Pablo aya niyoo. ⁴ Tunga b'ahá kitsú Festo nga tu nku nanki Cesareahá s'eya'yún Pablo ko nga yo ja tifi. ⁵ B'i kitsú ya:

—Kats'ínkona niyá januu xi tjihin xá. Tsa tjin ni ch'onk'uhun xi kits'in ndo, incha katatéjéne.

⁶ Ts'andayaha Festo yo nkú ra ma jin ko tsa te nistjin. As'ai ngji nanki Cesarea.

Nistjin xi ma ndyjuun y'ejña ante má nga ts'in kjuá ko y'éxá já xi incha ngikj'á Pablo. ⁷Nk'ie nga jas'en Pablo, j'aik'úhun já judio xi nibaha Jerusalem ko tsat'éjénehe. Nkjin t'k'já ni ch'onk'un xi incha kikanénehe Pablo, ni xi najmi incha kama-ha y'éntuchji.

⁸As'ai b'i kitsú Pablo nga tsasintjai yjoho:

—Najmi chumi jéhe xi t'jenna. Najmi ngji kontraha kjuat'exumaha xuta judio, ta ndaha n'inku, ko ta ndaha nda títjun k'aku Cesar.

⁹Tunga mjehé ra Festo nga nda skuéhe já judio, kui nga b'i kitsúhu ra Pablo:

—¿A mjehi k'úin Jerusalem tu xi ján ts'ihinna kjuahi?

¹⁰As'ai b'i kitsú Pablo:

—Sijíña nginkun nda xi kitsjá xaha nda títjun k'aku Cesar ko má nga t'ihin nga n'ekokjuana. Ya sisin nga najmi chumi nihi xi kits'ihin xuta judio. ¹¹Tsa ch'on kits'ian ko tsa t'jehen ra ngabaya ni xi kits'ian, ta tsjanté nga kuayá. Tunga najmi kjuaxihí ngayjee ni xi t'ichjaninéna. Kui nga najmi ma ts'inkjas'ehen ra yjona jóo. T'bankia nga nginkun nda títjun k'aku Cesar n'ekokjuana.

¹²As'ai Festo ko já xi basinkoho incha kinchjanijmíyaha niu ko b'i kitsú nga kinchjako Pablo:

—Ji t'binchi nga nginkun nda títjun k'aku Cesar n'ekokjuahi. Nda títjun Cesar k'úinseihí ma.

B'i ts'in incha kinchjanijmíyaha kjuaha Pablo nda rei Agripa ko nda títjun Festo

¹³Nk'ie nga ja chuba nistjin, tsichu Cesarea nda rei Agripa ko na Berenice nga incha ngikjaniñaha nda títjun Festo. ¹⁴Nkjin nistjin incha ts'andayaha yo ko Festo kitsúyaha nda rei kjuaha Pablo. B'i kitsúhu:

—Ei t'jña nku nda xi tu nku k'ikj'áya'yúhún nda Feli n'ubayóo nk'ie

nga jet'ain xaha. ¹⁵Nk'ie nga ngjia Jerusalem, já na'mi k'aku ko jácháha xuta judio incha tsat'éjénehe ndo ko tsankina nga tsja kjuá nga n'ek'ien. ¹⁶Kixinyaha jóo nga najmi b'a ts'in nkaha já t'ixá Roma, tsa chuba tsjáhá kjuá nga n'ek'ien xuta. At'aha tsa t'jin xi tsat'éjéne, t'ihin nga ta kuasinjña xi t'ibat'éjénehe tu xi kama kuasinkoho yjoho ngat'aha ni xi t'ichjaninéhe.

¹⁷Kui b'a maha, nk'ie nga j'aihi jóo ei, najmi kits'ink'andaya. Tjen'yún tsat'éjéñaná nistjin xi ma ndyjuun ante má nga ts'ian kjuá ko y'exá já xi ngikj'á ndo. ¹⁸Tunga nk'ie nga kinchja já xi t'íncha bat'éjénehe, ndaha nku ni ch'on t'jin xi kits'innk'ihin k'an ngjinéhe. ¹⁹Tu ni xi ts'e n'inkuhu ní ko nku nda xi 'mi Jesu incha y'ésiyáha. Ja k'ien ndo, tunga b'ahá t'itsu Pablo nk'ie nga t'jña ndo.

²⁰An najmi be xi nkú ts'in k'uendáhana nku kjuá xi b'a t'jin. Kui nga kingjasjáyaha ra Pablo tsa mjehé ngjuahi Jerusalem tu xi yo n'ekokjuaha. ²¹Tunga tsankihí Pablo nga tu sahá s'eya'yún ko nga nginkun nda títjun xi t'jña Roma n'ekokjuá. Kui nga b'a kixihinna nga s'eya'yúhun santa nkúhu nga kamana ts'inkjisehe nda títjun k'aku Cesar.

²²As'ai b'i kitsú nda rei Agripa:

—Ko an mjena kuasinnj'uhu ndo.

—Ndyjunní kuasinnj'uhí —kitsú Festo.

²³Kui nga nistjin xi ma ndyjuun tsichuhu Agripa ko na Berenice. Tsjo nkjún kama nga incha jas'en má ma kjuá. Incha t'jenko já jun k'aku ko já k'akuhu naxinantóo. As'ai y'éxá Festo nga ngjuai'chja Pablo ko ²⁴b'i kitsúhu jóo:

—Ji nda rei Agripa ko ngayjee xuta xi kama njakújinná, á ndo ei. Ngayjee xuta judio xi t'jin Jerusalem ko xi t'jin ei t'íncha bat'éjénehe. T'íncha k'jintáya nga t'bankina nga tsja kjuá nga n'ek'ien ndo. ²⁵An najmi tsakújinna ni

xi kits'ín ndo xi tjeheṇ rā ngabaya. Tunga kuihí tsanki nga ndā títjun xi tǐjña Roma ts'ínkokjuaha. Kui nga b'a kixihinna nga ja ts'ínkjihina yo.

²⁶Tunga najmi bená mí nihi xi k'uet'á xujun xi ts'ínkjihí ndā títjun k'aku xi kitsjá xána. Kui kjuaha nga eí kuats'in nibáhana ndo nginkun ko ngikuin ji, ndā rei Agripa, tu xi chasjaiyaha raá ko b'a ts'ín sakúhuna én xi ts'ínkjihí ndā títjun. ²⁷At'aha b'a mana nga najmi chumi ni chǐjhi rā tsa chuba ts'ínkjíná nku ndā nubayá nga najmi xinya mí kjuaha tísatéjénehe.

B'í ts'ín tsasinko yoho Pablo nginkun ndā rei Agripa

26 As'ai ndā rei Agripa b'í kitsúhu Pablo:

—Kama chubai nga kuísinkoi yohi.

As'ai kingjénnk'a ntsja Pablo ko kinchja nga tsasinko yoho:

²—Tsjo nkjún mana, ndā rei Agripa, nga kama kúásinka yona nginkuin nd'ái ngat'aha ngayjee ni xi tibatéjéneha já judio. ³At'aha ji ya sisin xi nkú ts'ín tǐjña sin cháha xuta xi ntje judio tjeheṇ rā ko ni xi b'ésiyáha. Kui b'a maha, tǐbankihi ra nga n'etsentai nga kuásinnjuní.

⁴Be ngayjee xuta xi ntje judio tjeheṇ rā xi nkú ts'ín tsátejñajihín nkúhu nga ndyjana. At'aha tsátejñajihín xutana ko Jerusalem tsátejña. ⁵Ko ta be ya jóo ko kama kuítsuya tsa mjehe, nga tehente kits'intjusan xi nkú ts'ín tǐjña niyáha já fariseo, já xi 'yún je fiko ni xi s'ejinni.

⁶Nd'ái síijña eí nga tǐn'ekokjuana at'aha tǐkuyáha nga Ntíaná ts'ínntjusun ni xi kitsúya tǐtjuhun ntje cháni. ⁷Ta kui nihi xi tǐncha kuyáha nga ts'ínkjáfhín xutani xi te jo maha ntje chá xi y'aha rā. Kui kjuaha nga tǐncha ts'intsjoho rā Ntíaná nǐstjin nǐstjen. Nda rei Agripa, tǐbatéjéneha já judio ngat'aha ni xi an tǐkuyáha. ⁸¿Á najmi s'ejihinnu

nga Ntíaná ts'ínkj'áíya ngáha rā xuta ngabayoo?

⁹Nǐstjin nk'ie b'a kixian nga tǐjhin nga kfin kontraha xuta xi s'ejihín Jesu, ndā xi nabáha Nazaret. ¹⁰B'a kits'ian Jerusalem. Já na'mi k'aku kitsjána kjuaxi má nga ts'ínkjas'en nubayá xuta xi yjankihí Jesu. Ko nk'ie nga n'ek'ien, an ta kits'inj'a nga b'a n'ehe. ¹¹Nkjin niyá ko xki ni'ya sinagoga kits'in'uhun tu xi najmi ta skuénkjúhun Jesu. Tu xí 'yúhún kits'in unkie xuta xu'bo ko kitsjennkí unkie santaha tu má nankihí ni.

B'í ts'ín kitsúya Pablo xi nkú ts'ín jakj'áha Jesucristo

¹²'Kui nii kits'ian. As'ai y'éxána ko kitsjána kjuaxi já na'mi k'aku nga kfián Damasco. ¹³Tunga nk'ie nga tǐts'ian niyá, ji ndā rei, nk'ie nga masen nǐstjiun kieke nku nd'í chánka xi nibaha nk'a já. 'Yún tsat'ai sa nga nd'íhí ts'íy. Kits'ín ndzjenja ko ta kits'ín ndzjehen já xi tjenkona. ¹⁴As'ai tsixuntuí t'anankiú ko kint'e nku nta xi én hebreo kinchjakona. B'a kitsúna: “Saulo, Saulo, ¿á unchahaní? ¿Á ta ji tǐn'e'uhun ri yohi?”

¹⁵'As'ai b'a kixian: “¿Yáha ji, Nda Ntía?” B'a kitsúna Nda Ntíaná: “An Jesu xi unchai. ¹⁶Tunga tǐsntjenní ko t'in. Kuakakuchjhi ra yona tu xi n'exát'ahaní ko tu xi kuixinyahani ni xi kuayai ko ni xi cha sai askahan. ¹⁷Ts'ínkjésehe xuta judio ko xi najmi judio. Najmi tsjanté tsa incha ts'ín'uhin. ¹⁸Chjúx'ánki tunkun xuta tu xi kuitjuhu má jyuun nga kjuas'ehe má ndzjeen, tu xi kuitjujihin ajin nga'yúhún ndanindo nga ts'ínkjáfhín Ntíaná. Ntíaná ts'ínndyjat'aha ngatitsuhun ko tsjáha ante ajihín xuta xi bichú ma je nginkun tu ngat'aha nga s'ejihín an.”

¹⁹'Kui b'a maha, ndā rei Agripa, kint'e'éhen rā xi tsakúchjina yoho, xi nibaha nk'a já. ²⁰Títjun y'enijmíhi éhen Ntíaná xuta xi tǐjín nanki Damasco, ko

askahan xi tjin nanki Jerusalem ko ngayjee nanki xi tjin ante Judea, ko santaha xuta naxinantá xi tjin asuntee. B'a kixihin nga nguaikj'áha ra animaha ko ts'ínkjáihin Ntíaná, ko nga ts'in ni xi kuakúchji nga ja kits'ínk'óntjaiya animaha. ²¹ Kui kjuaha nga jakj'ánijéhena já judio natsihin ninku ko kama mjehe nga ts'ínk'ienna.

²² Tunga Ntíanáhá t'basinkona santaha nd'ai. Kui nga síjñahana ei nga tinchjaka xuta x'an ko xi nchiná. Tixinya ni xi ta kitsúya já profeta ko Moise, ni xi tjihin nga kuitjusun. ²³ At'aha kui xi b'a kitsú nga tjihin nga un skuhehe xi kits'in nibá Ntíaná ko nga kui xi tjun kj'uaíya ngáha ra ngabayoo, tu xi b'a ts'in ts'in ndzjehen ra xutani ko xuta naxinantá xi tjin asuntee xi nkú ts'in k'uankihi.

²⁴ Nk'ie nga b'a kitsú Pablo nga t'basinko yjoho, as'ai b'i kitsú nda títjun Festo nga kikjintáya:

—Ja tíma lukui, nda Pablo! At'aha 'yún mahi xujun, kui nga ja tíma lukuhuni.

²⁵ As'ai b'i kitsú Pablo:

—Najmi luka, nda títjun Festo. Kjuaxi ko b'a tjin ni xi tinchja. ²⁶ Nda rei Agripa be ni xu'bi. Kui nga tinchja kixi kixihina nginkun. At'aha behe k'an nga beyje nda rei ngatentee ni xu'bi. Najmi nku ante xi tjiná 'ma má nga b'a kamo. ²⁷ Ji nda rei Agripa, ¿a s'ejihin ni xi kitsú já profeta? Be nk'ie nga s'ejihin.

²⁸ B'i kitsú nda rei Agripa:

—Chuba mahá ndyjaha nk'ie nga n'e maní nku nda xi s'ejihin Jesucristo.

²⁹ As'ai b'i kitsú Pablo:

—Ndaha tsa chuba ndyjaha ko tsa tse ndyjaha, tunga t'bankihí ra Ntíaná nga najmi tu nku ji, ko ní ngatentee xi t'basinñjuna nd'ai kuichú ma xi nkúhu an, tunga najmi kohó n'úkicha xu'bi s'et'aha.

³⁰ As'ai tsisintjen nda rei, nda títjun, na Berenice ko ngayjee xi in-

cha kab'entukoho yo. ³¹ Incha ngji nch-janijmíya t'axín kjuo. B'i incha kitsúhu xinkjin:

—Najmi ngabaya ko ta ndaha nubayá tjejen ra ni xi kits'in ndo.

³² As'ai nda rei Agripa b'i kitsúhu nda títjun Festo:

—Tsa najmi tsanki ndo nga nginkun nda títjun k'aku Cesar n'ekokjua, kama n'e ndáihí kai.

B'i ts'in kin'ekjí Pablo nanki Roma

27 Nk'ie nga j'ai kjua nga tjihin nga n'ekjini ante Italia, as'ai kin'ekjas'en Pablo ko kj'ai sa já nubayá aya ntsja nku nda jun k'aku xi 'mi Julio. Kui xi tjinajihin já jun xi 'mi Já juhun Nda títjun. ² Tsitjas'ein nku tsutsu xi nibaha nanki Adramitio xi ja ma kuitjuhú nga nguai nanki xi tjin ante Asia. As'ai kin'ei niyá ntá. Ta ngikoní Aristarco, kui xi nibáha Tesalonika, nanki xi tjinajihin ante Macedonia. ³ Nistjin xi ma ndyjun tsichij nanki Sidon, ko nda jun Julio kits'ihin nku kjuanda Pablo. Kitsjantehe nga ngitsubek'un já xi nda nchjakoho ko nga kui jóo tsjáha ni xi machjéhen.

⁴ As'ai tsitjukoi tsutsu yo ko tsitjandái xjo Chipre, at'aha tjen konrani ntjo. ⁵ Tsitjatfkjái ntáchak'uun andaihi Cilicia ko Panfilia ko tsichij nanki Mira, nanki xi tjinajihin Licija. ⁶ Yo kisakúhu nda jun k'aku nku tsutsu xi nibaha nanki Alejandria ko ante Italia tifi. Yo kits'ínkjas'enni. ⁷ Nkjin nistjin kin'e nda nda niyá ntá ko tu 'yaha tsichu tiñaj ankjín nanki Gnido. Tjen kontra sani ntjo, kui nga tsitjahani ankjín nanki Salmon ko y'etjindaihi xjo Creta. ⁸ Tu nku b'ahá ts'in 'ni kin'ei niyá ntá andaihi xjo Creta. Askahan tsichij nku ante xi 'mi Ante Tsjo K'un xi tjiná maha nanki Lasea.

⁹ Nkjin nkjún nistjin ts'ayani ngat'aha ntjo ko ja tibichú tiña nistjin nga ch'on ma nga tsutsu bankínkaá, at'aha ja

tíbichú tiña nistjin chunch'oon. Kui nga b'a kitsúhu Pablo:

¹⁰—Jun já, ndzjen tímana. Tsa kuankíndjaá, ch'on kama'taán. N'endya tsutsu ko ch'áha, ko santaha kjuichúkua nga kuayáa ko ná.

¹¹Tunga najmi kits'insihín ra nda jun k'aku ni xi kitsú Pablo. Tu ni xi kitsúhu nda xi ts'ínko tsutsu ko nda xi ts'e yoo tsasínjuhu. ¹²Ante xu'bo ya najmi nda ma tsa yo n'ek'ja nistjin chunch'oon. Kui nga nkjin incha kamaha xi b'a incha kitsú nga tu sahá nda tjin nga incha kuitju yo, tsa tu ahá ni b'a ts'in incha kuichú Fenice, nanki xi tijnajihin xjo Creta. Yo má bichú tsutsu ko nda ts'in s'entu. B'a ts'in yo kama incha ts'ínkj'aha nistjin chunch'oon.

B'i ts'in kamané ntjo tsutsu xi tjíya Pablo

¹³As'ai kitsjen nku ntjo xi najmi 'yún, xi nibaha ajin ntáchak'uun. B'a kamaha jóo tsa nda ts'in nguaí tímaha. Kui nga tsitjukoho tsutsu ko incha ngjiko tiña andai xjo Creta. ¹⁴Tunga najmi ts'andayahá ra nga kama nku ntjo xi tu xi 'yúhún, xi nibaha asun t'anankiu. Be jóo nkú 'mi ntjo. ¹⁵Kui xi kikjebéfe tsutsu. Najmi ta kama tsankinkohoni má nga mjeni. Kui nga kik'ainteheni nga ngjuaikohoni ntjo.

¹⁶As'ai tsitjandái nku xjo ichi xi 'mi Cauda. Kui xi y'échjaha ichi ntjo, ko tu 'yaha kamaní kichju'yúin tsutsu ichi xi y'a tsutsu. ¹⁷Nk'ie nga kin'ekjas'ein tsutsu ichí, as'ai n'ú'ya y'é'yúnkjáha jóo tsutsu chánka xi tjenkoí tu xi najmi kuakjahan. Incha kitsankjún tsa tsumí xi tjin ante xi 'mi Sirte kjuas'enjin. Kui nga incha kikjejehen najyuhun tsutsu, kui xi basinya'yún ntjo. As'ai kitsjánte nga ngjuaikoho ntjo.

¹⁸Nistjin xi ma ndyjuun 'yún kitsjen sa ntjo. Kui nga incha kikjaníkj'ajin ntáchak'uun ch'áha tsutsu. ¹⁹Nistjin xi

ma jahan incha kik'anj'ajin santaha ko ni xi ts'inchjén nga fiko tsutsu. ²⁰J'a nkjin nistjin nga najmi kama sje ko ta ndaha najmi kama chji niñuu ko ntjo xi 'yún tjennení. B'a tsixín nga najmi ta kuintsubahani.

²¹Nkjin nistjin j'a nga najmi chumi nihi kichinei. As'ai Pablo tsasinjña ndju ko b'i kitsú:

—Jun já, najmi nda kin'o nga najmi tsasinjñunú, nk'ie nga tsitjukoo tsutsu xjo Creta. Un tibenuu nd'ai ko t'n'e ndyjo ni xi kich'o. ²²Tunga nd'ai b'a tíxinnuu nga tjen nga'yúhuun yjonuu, at'aha najmi ch'a kuayá. Tu tsutsuhú xi ndyja. ²³At'aha nkui jyún kabakúchjina yjoho nku ntítsjehe Ntia xi ts'ena ko xi ts'inxát'aha. ²⁴B'a katsúna: “Najmi tu binkjuin, Pablo. Tjihin nga k'úin nginkun nda títjun k'aku Cesar. Ntíaná títsjáhi kjuanda xu'bi nga najmi kuayá ngayjee já xi t'intuyákohe tsutsu.” ²⁵Kui b'a maha, jun já, tjen nga'yúhuun yjonuu. At'aha s'ejinna Ntíaná nga b'a kama xi nkú nga ka'mina. ²⁶Tunga tjihín ni nga nku xjo kuichúkoná ntjo.

²⁷Nk'ie nga tsichu nistjen nga ja tjin- ni jo tuntjái, ko nga ja tífikoni ntjo ajin ntáchak'un Adria, nkú ra ma masen nistjen kikié já xi t'incha ts'ínko tsutsu nga ja túbichú tiñai ante kixiu. ²⁸Kui nga kik'achubaha nga nankaha ntóo. Kan t'ion nku metru kama. As'ai ngjindju sa ko ta kik'achubahá ngáha. Kui xi kama kan ún jo metru. ²⁹Incha kitsankjún tsa naxiu satéjkokoho, kui nga incha kikjaníkj'aha nju ni xi fáya'yún tsutsu. Incha mangimjehe nga kitsa kama sen.

³⁰As'ai mjehe kuanka já xi t'incha ts'ínko tsutsu. Kui nga incha kikjaníkj'ajihin ntóo tsutsu ichi xi kjit'aha tsutsu chánko. B'a incha kitsú nga incha kjaníkj'a sa ankjín tsutsu ni xi kjuáya'yúhuun tsutsu. ³¹Tunga b'ahá kitsú Pablo nga kinchjako nda jun k'aku ko já juun:

—Tsa najmi k'úéntu já xu'bi aya tsutsu, jun najmi k'uankiu.

³² As'ai incha tsatekjá já juun n'ú'ya xi tjit'a tsutsu ichíu. Incha kikjanítja'ba niu.

³³ Nk'ie nga ja t'nibá ma sen, Pablo b'a kitsúhu ngayjee jóo nga t'ihin nga incha k'jine nichine. B'i kitsúhu:

—Ja t'innuu jo tuntjái nd'ai nga 'yún t'n'enkjihuun tak'un ko nga tintsuba kjintió. Najmi tichino niñu. ³⁴ T'bankihinuun nga ch'nehenu ichí nd'ai. Kuasinkonuu tu xi k'uankihinu. At'aha ndaha nku ntsjaku najmi ndyja.

³⁵ Nk'ie nga b'a kitsú Pablo, as'ai jakj'a nku ninkuan ko kitsjáha máb'achj'hi Nt'ianá nginkun ngayjee jóo. Tsakjánya ko kikjine. ³⁶ As'ai kama 'yún tak'un ngayjee já xingisoo ko ta incha kikjine ninkuon. ³⁷ Jo unchan ko cháte ko kan ún nku mahani ngayjei xi tintsabayai tsutsuu. ³⁸ Nk'ie nga ja incha kikjine niñu, as'ai tu xi kama kijnaha tsutsuu incha kikjaník'ajin ntáchak'uun tuniñu xi y'a yoo.

B'i ts'in tsakjan tsutsu xi tjíya Pablo

³⁹ Nk'ie nga kama seen, najmi kamankjihin jóo má incha tsichu. Tunga kikiehé nku ante kixi má nga t'ín tsumí ko incha kama mjehe nga ngjuaiko tsutsuu yo, tsa tu ahá ni kujichúko. ⁴⁰ Kui nga incha tsate'yúhun n'ú'ya xi y'aha ra ni xi fáya'yúhun tsutsuu. Incha kikjanítjab'a niu ko kits'in ndaf'hi ni xi bakú niyáha tsutsuu. As'ai kingjénk'a najyuhun tsutsuu xi basinya'yún ntjo tu xi ngjuaikoho ra ntjo ante kixiu. ⁴¹ Tunga nkuhú ante má nga t'ín tsumí tsichu yoo. Yo kisasínkjá'yún ankjín tsutsuu. Ndahachí najmi ta kama kits'inniyáha niu. As'ai t'éhen ntóo kikjexuba astun tsutsuu.

⁴² B'a incha kitsúhu xinkjín já juun nga incha ts'ínk'ien já nubayoo tu xi najmi incha kuankajin ntáha. ⁴³ Tunga mjehe

ra nda jun k'aku nga ts'ínk'anki Pablo, kui nga najmi kitsjantehe nga b'a incha ts'íhin jóo. Tu sa ní b'a kitsú nga tjun kjaník'ajin ntá yjoho xi maha ntá tu xi kujichúha ante kixiu, ⁴⁴ ko nga já xingisoo ngjuaiko yáte ko tsa t'íaha tsutsuu. B'a ts'in incha tsichuhuni ante kixiu ko incha ts'ankiyjei.

B'i ts'in kits'in kjuankjún Pablo xjo Malta

28 Nk'ie nga tsitjuun ntái, kik'inyani nga Malta 'mi yo. ² Xuta xi t'ín xjo xu'bi nda animaha ko nda kits'ínkjáinni. Incha kits'in'yún nku nd'í chánka, at'aha nch'an ko ts'í t'ib'a kui nistjuun. ³ J'áya Pablo chuba chikín ko y'éntujín nd'íu. As'ai tu tsitjuhú nku ye xi t'bankaha nt'áihí nd'íu ko kikjinehe ntsja Pablo. ⁴ Nk'ie nga kkie xuta xi t'ín yo nga t'jenb'ankit'a ye ntsja Pablo, b'i ngján kinchjako xinkjín. B'i incha kitsú:

—Kjuaxi nk'ie nga animá ts'ínk'ien ndai. Ndaha tsa kuitjuun ntáchak'uun tunga Nt'ianá najmi mjehe tsa k'úéjña t'ík'un sa.

⁵ Tunga y'étsujnehé Pablo ye ajin nd'íu. Ndahachí najmi chumi nihi xi kamaha. ⁶ Incha kikuyá xuto nga kujjin Pablo ko a ra t'jen'yún kuayáha. Tunga b'ahá ts'in j'aha chuba nga t'incha kuya. Nk'ie nga incha kkie nga najmi chumi nihi xi kamaha, kits'ínk'óntjaiya kjuankjintak'uhun. B'a incha kitsú nga nku ntja Pablo.

⁷ Tiña ante xu'bo t'ihin ni'ya nku nda xi 'mi Publío, xi nda títjuhun xjo Malta. Kui xi kits'ínkjáinni. Nda ts'in kits'ínsinni jan nistjin t'ihin. ⁸ Tunga kji-jña uhún na'mihí Publío. Ch'in t'ínchaha ko t'íaha. As'ai jas'en Pablo má kji-jña. Askahan nk'ie nga kinchjako Nt'ianá, kingjénne ntsja ko kits'ínk'ihí. ⁹ Nk'ie nga b'a kamo, ta incha j'ai ya k'jái xuta un xi t'ín yo. Ta incha kama nk'ihí.

¹⁰ Nkjin ni xi kitsjáni xuto, ko nk'ie nga kichjubé ngáhaní kj'ai tsutsu ta kitsjáni ni xi machjén nga n'eé niyá.

B'i ts'in tsichu Pablo nanki Roma

¹¹ Nk'ie nga j'a jan sá, as'ai tsankinkoi nku tsutsu xi yo kits'ínkj'a nistjin chunch'oon. Alejandria nibaha yoo ko tjit'a chjihí sénnistjihin ntia Castor ko Polux. ¹² Tsihií Siracusa ko jan nistjin ts'andayani yo. ¹³ Nk'ie nga tsitjuí yo, tsankint'á tiñai nanki xi tjin yo ko tsichii nanki Regio. Nistjin xi ma ndyjuun kamanéi nku ntjo, ko nistjin xi ma johu tsichukoni tsutsuu nanki Puteoli. ¹⁴ Yo kisakúni k'ua já nts'eé xi b'a kitsúni nga kuinsubakoi nku tuntjai tjihin. Nk'ie nga ja kamo kin'eí niyá nga tsankiin nanki Roma.

¹⁵ Já nts'eé xi tjinu nanki Roma, nk'ie nga kint'é nga tsichii yo, as'ai incha j'aikj'á niyáni má nga 'mi Natsin Apio ko má nga 'mi Jan Ni'ya, yo má n'ekj'a nistjen. Nk'ie nga kikié Pablo jóo, kitsjáha máb'achjihí Ntiana ko tsjo kik'iehe animaha. ¹⁶ Nk'ie nga tsitjas'ein nanki Roma, kik'aintehe Pablo nga t'axín k'úéjña ko nku nda jun kikonntáha.

B'i ts'in y'enijmíhi Pablo xuta judio xi tjin Roma

¹⁷ Nk'ie nga j'a jan nistjin, as'ai Pablo kinchja njakúhu já k'akúhu xuta xi ntje judio tjeheñ ra xi tjin yo. Nk'ie nga kama ñja jóo, as'ai b'a kitsúhu:

—Jun já nts'e, najmi chumi nihi xi kits'ihin xutaná ko ta ndaha najmi ngji kontraha sin chá xi kits'ínkjas'enná ntje cháná. Tunga xuta xi tjinuhú Jerusalen kits'ínkjas'ennijéna aya ntsja já Roma. ¹⁸ Kingjásjaiyana ko kama mjehe nga ts'íin ndaína, at'aha najmi chumi nihi xi kits'ian xi tjeheñ ra ngabaya. ¹⁹ Tunga najmi kits'in yuhú já judio xi tibatéjé-nena. Kui nga tsankihina nga nginkun ndatitjun k'aku Cesar n'ekokjuahana,

ndaha tsa najmi tjin ni xi kuatejéne-hena xutaná. ²⁰ Kui kjuaha nga kinchja-hanuu. Mjena skuenuu ko xinyanuu nga tjinjáyúnna n'úkicha i tu ngat'aha nga tikuyáha ni xi tichuyáá ngayjeé ñá xi xuta Israel.

²¹ As'ai b'i incha kitsú jóo:

—Ndaha nku xujun xi nibaha ante Judea xi tinchjanijmíyaha ri najmi j'aini, ko ta ndaha já nts'eé xi incha nibáha ján najmi chumi ni ch'onk'uhun xi kinchja ngat'a ts'i. ²² Tunga mjehéni kuasinñjú xi nkú ts'in n'enkjink'uin, at'aha yai nga tu má antehé ni najmi nda tichuban-ijmíyaha xuta xi yankihi én xi t'benijmí.

²³ Kui nga incha y'éhe ra nku nistjin nga Pablo kuakúya ko nkjin nkjún xuta incha j'ai kui nistjiun ni'yaha. Nku nistjin kik'aha Pablo nga y'éjña chji ko kitsúya nkú ts'in batéxuma Ntiana. Kits'ínchjén xujun kjuatéxumaha Moise ko xujuhun já profeta nga y'éjña chjihí xuta yáha Jesu. ²⁴ As'ai tjin xi kits'ínkjáihin ni xi kitsú Pablo ko tjin xi najmi kis'ejihin.

²⁵ Najmi tsichu ma nkuko xinkjin. Nk'ie nga incha kik'atuts'ihin nga incha ngji ni'yaha, b'i kitsú Pablo:

—Kjuaxi ni xi kitsúhu Espiritu Santo ntje chanuu nga kits'ínkinchja nda profeta Isaia. B'i kitsú:

²⁶ T'ihinsejhi naxinantá xu'bo ko b'a t'ihin:

'Yún kuasinñju tunga najmi kamankjihinnuu, ko 'yún chasoo tunga najmi chanú.

²⁷ At'aha ja kama ndjá animaha xuta xu'bi,

kits'in staya yjoho ko kik'échja tunkun, tu xi najmi skuehe ko najmi kuint'éhe, ko najmi kamankjihin ra, tsa ts'ínk'óntjaiya animaha ko nga an ts'innkíhi.

²⁸ Kui nga tjihin nga chahanu nd'ai nga Ntiana ts'ínkjihí ra naxinantá xi tjin asuntei én xi ts'ínk'ankihí. Kuihí xuto xi kuasinñjuhu éen.

²⁹ Nk'ie nga b'a kitsú Pablo, 'yún incha kinchjatiko xinkjín já judio. As'ai incha ngji.

³⁰ Jo nú kamaha Pablo nga y'ejñaya ni'ya xi y'échjí sá. Kits'ínkjáíhín ngay-

jeē xi tsichusehe. ³¹ Y'énijmí xi nkú ts'ín batéxuma Ntíaná ko tsakúya nga Jesucristo xi Nda Ntíaná. Kinchja chji chji ko najmi ch'a xi y'échjaha nga b'a kits'ín.

Xujun xi kits'ínkijihī nda postru Pablo xuta ninku Roma

B'i ts'in kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjin nanki Roma

1 An Pablo, an nda musu síhin Jesucristo. Ntjaná kits'in mana nku nda postruhu tu xi k'uenijmihina én nda tsuhu, ²én nda tsu xi kitsú nga tsjá nk'ie nga kits'ínkinchja já profetaha xi nkú ts'in tjit'a xujun éhen Ntjaná, kui xi tsje.

³Én nda tsuu tinchjanijmíyaha Ntíhi, kui xi Nda Ntjaná Jesucristo. Nk'ie nga yjoninte kik'a, ntjehe nda rei David nibaha ra. ⁴Ko nk'ie nga j'áiyaha ngabayoo, Espiritu Santo y'éjña chji nga kui xi Ntíhi Ntjaná xi tjihin nga'yún. ⁵Kitsjana kjuanda ko kits'in mana nku nda postru ngajoho tu xi tu má k'uenijmihī ra xuta nga tjihin nga s'ejihin ko kuint'é'éhen. ⁶Jun tintsúbajiuun xuta xi kis'enijmihī, kui nga xutaha Jesucristo kamahanu.

⁷Ngayjoo xuta ninku xi tintsúboo nanki Roma títs'ínkijnūu kui xujūin. Tjoho Ntjaná jun ko j'ájinnūu nga kikjats'enuu.

Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná Ntia Na'miná ko Nda Ntjaná Jesucristo.

B'i ts'in kitsúya Pablo nga mjehe ngjuaisehe xuta ninku Roma

⁸Kui ni xu'bi xi tjun xinnūu. Tu ngat'aha nga Nda Ntjaná Jesucristo ts'ená, tsjaha máb'achjihī Ntjaná ngat'aha nga ja kichjubó éhen ko nga ngúsuhun asunntee tichubanijmíyaha xi nkú ts'in s'ejinnūu Ntjaná. ⁹Ngayjee animana títs'inxát'aha Ntjaná nga t'benijmía én nda tsuhu Ntíhi, ko kui xi be nga tehente ts'ínkiónūu nk'ie nga nchjaka.

¹⁰Bankihī Ntjaná tsa kui xi mjehe katsjániyána nga kama kfínsenuu. ¹¹At'aha mje nkjúnna skuenūu tu xi

kúásinkohonūu nga sakúnūu ni xi tsjáná Espiritu Santo, tu xi ndjá kuinchahanu. ¹²Mjena nga xi nkú ts'in nkuhú s'ejinná k'uai nga'yúnko ho raá xinkjá.

¹³Jun já nts'e, mjena nga choo nga nkjin niyá kama mjena nga kfínsenuu tunga santahá ni nd'ai tjin ni xi t'béchjana. Mjena ta ts'ian xá xi kitsjana Jesucristo ajinnūu xi nkú nga ta títs'ian ajihin xuta naxinántá xingisoo. ¹⁴Tjihin nga ts'ian ajihin tu mí xutahá ni xá xi kitsjana, xuta xi nchja én griego ko xi nchja kj'ai én, xi nkjink'uhun ko xi najmi nkjink'uhun. ¹⁵Kui nga mangimjehena nga k'uenijmihinūu ko ta jun xi tintsúboo Roma én nda tsuhu Jesucristo.

B'i ts'in kitsúya Pablo nga tjihin nga'yún én nda tsuhu Jesucristo

¹⁶Najmi ma subana nga én nda tsuhu Jesucristo b'enijmía, at'aha kui xi nga'yúhun Ntjaná xi ts'ínk'ankikoho ngayjee xi s'ejihin, xi ntje judio tjehe ra ko xi najmi ntje judio tjehe ra. ¹⁷Én nda tsuhu Ntjaná bakúchji xi nkú ts'in Ntjaná tsjáha xuta nga naxu ma nginkun tu ngat'aha nga s'ejihin. B'a ma at'aha s'ejihin, xi nkú ts'in tjit'a éhen Ntjaná nga b'i títsu: "Xi ja naxu nginkun Ntjaná tu ngat'aha nga s'ejihin k'úéjña tik'un."

B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga ngayjee xuta tjihin jé

¹⁸Ntjaná xi tijná nk'a ján b'éjña chji kjuakjahan nga ts'in nibánehe ngayjee xuta xi najmi benkjúhun ko incha ts'in ni xi najmi naxu nginkun. Kui xuto xi b'échja nga cha ni xi naxu tjin. ¹⁹At'aha ni xi yaha Ntjaná, kui ta incha be. Ntjaná ta y'éjña chjihī. ²⁰Najmi tjin xi nkú ts'in b'a incha kuitsuhu nga najmi be. At'aha xi nkúhu nga kamanda asunntee tísakúchji nga'yúhun Ntjaná xi najmi maha ndyja ko nga nkuhú kui xi Ntjaná. Kjuaxi kjáihin nga najmi ma chji Ntjaná,

tunga kamankjihinná tsa chaseéhe ni xi kin'enda.

²¹ Tunga ta ndahá ni tsa incha kikié jóo ni xi ts'e Ntíaná, najmi incha kits'inkie yjoho nga Ntíaná xi tjihin kjuachánka ko ta ndaha najmi incha kitsjáha máb'achjihi. Tu sa ní ni xi najmi chumi ni chjihi ra incha kits'innkjink'un ko incha kama jyihin. ²² Já nkjink'un chuba incha kits'in mahá yjoho, tunga já sihi incha kama. ²³ Incha kits'in t'axín kjuachánkaha Ntíaná, kui xi najmi mahá 'me. Kits'intsjoho sénnistjihin xuta xi mahá 'me ko sénnistjihin nisee, chu ko ye.

²⁴ Kui nga Ntíaná kits'in ndáhi ra xuto nga ni xi najmi ndoo incha ts'íhin, ni xi nchjaha animaha. Ta kui ta maha najmi incha kikienkjún yjonintehe nga ch'on kits'inko. ²⁵ Incha kits'in t'axín éhen Ntíaná xi naxu tjin. Tu én tsank'óhó incha tsak'á. Incha kikienkjún ko incha kits'intsjoho ni xi kin'enda antehe ni nga xi kits'inná niu ts'íintsjoho, xi tjihin nga n'etsjoho tu nkjéhe ni. B'a tjin.

²⁶ Kui nga Ntíaná kits'in ndáhi ra xuto nga ni xi suba maná incha ts'ín. Jminchjihin jóo incha y'entu xi nkú ts'in tjeheh ra nga incha ts'ínko x'ihin. ²⁷ Já x'in ya ta incha y'entu xi nkú ts'in tjeheh ra nga incha ts'ínko jminchjún. Ta kuihi xinkjín x'in incha kits'in mje. Tjihin kjuasuba ni xi incha kits'in. Ta kuihi jáx'in incha kikjantuko xinkjín. Tunga ta incha kits'ínkjáhihín ra chji xi tjeheh ra kjuangasten xi incha kits'in.

²⁸ At'aha najmi incha kits'insihín Ntíaná, kui nga Ntíaná kits'in ndáhi ra nga kuatsúhun kjuankjink'uhun, tu xi incha ts'íhin ni xi najmi ma n'e. ²⁹ Kui nga kitsejihín ra ngayje tákjá ni ch'onk'un. Najmi naxu incha ts'in, fantuko jminchjín xi najmi kjee bixan, incha fásihin ni xi tjihin xinkjín ko ch'on incha ts'in. Kitsejihín animaha kjuaxintak'un, incha ts'ínk'ien xinkjín,

ko ta kitsejihín kjuachán, kjuamaña ko kjuach'onk'un. ³⁰ Nchjane xinkjín, én tsank'á ts'inne xinkjín, ts'in unkie Ntíaná, najmi ch'a benkjún, ma ngak'un, nk'a b'asje yjoho, kjuankjintak'uhun b'asjejin nkjin tákjá ni xi ch'onk'un, najmi nt'ééhen xi cháha, ³¹ si, najmi ts'íntjusun én xi nchja, najmi ch'a xi ts'íntjo, najmi ma n'e jnenta ko najmi ma nimaha xinkjín.

³² Be xuta xu'bo nga xi b'a ts'ín ngabaya tjeheh ra, at'aha b'a ts'in y'éjña Ntíaná. Tunga tu nku b'ahá tjincha ts'in ko santaha tsjo incha mahá nga kj'ai xi b'a ta ts'in.

B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga Ntíaná ts'ínkokjuá ngayjee xuta

2 Ji xi chaiseihi yá xi nda ko yá xi najmi nda ko t'n'ek'anji jé xuta xi kj'ai, najmi tjin nkú ts'in n'esjenkihini yjohi. Nk'ie nga chaiseihi yá xi nda ko yá xi najmi nda, ta ji ta maha n'ek'anji jé yjohi, at'aha ji b'a ta n'ei. ² Yaá nga kixi ts'ínkokjuá Ntíaná xuta xi b'a ts'ín.

³ Ji nda, ji xi chaiseihi yá xi najmi nda tít'sín ko nk'ie nga b'a ta n'ei, ¿a b'a bixín nga kuitjunkihi yjohi nga ts'ínkokjuahi Ntíaná? ⁴ ¿Á t'n'e t'ax'ihin ri yjohi kjuanda chánkaha Ntíaná ko nk'ie nga tu xí ts'in'yún tak'uhunná ko nk'ie nga tu xí ndahá ts'in? ¿A najmi mankjihín ri nk'ie nga kui kjuandaha Ntíaná tít'sániyáhi nga k'úinchi'aha ri animahi?

⁵ Tunga tu ngat'aha nga ndjá tjyahi ko nk'ie nga najmi t'mich'aihi animahi, tu sahá t'n'etsenéi yjohi kju'a'un xi nibanehe asuntee nistjin nk'ie nga ts'ín nibá Ntíaná kjuakjahan ko ts'ín sisin kjuá. ⁶ Nk'ie b'a kamoó, Ntíaná tsjáha chjihi nga nkúnkú xuta ngat'aha xi nkú tjin ni xi kits'in.

⁷ Xuta xi tu nku tjincha tít's'ihín ni xi nda, xi b'a ts'in t'ibangisjáhi nga sakúhu kjuachánka xi tsjá Ntíaná ko nga nda cha

ko nga k'úentu tîk'un sín, kui xutaha xi Ntíaná ts'ínk'íentu tîk'un síhin. ⁸ Tunga xuta xi sin kjuá ko najmi nt'é'éhen ni xi naxu tjin, xi tu sahá nt'é'éhen ni xi najmi ndoo, kui xi incha ts'ínkjáfhin kjuá'un xi ts'ín nibánehe Ntíaná ko kjuakjahan.

⁹ Kjuanima ko kjuaba sakúhu ngayjee xuta xi ts'ín ni xi ch'onk'un, b'aha ra xuta xi ntje judio tjeheh ra ko xi najmi ntje judio tjeheh ra. ¹⁰ Tunga ngayjee xuta xi incha ts'ín ni xi ndoo, kui xi sakúhu kjuachánka xi tsjá Ntíaná, nda cha ko s'ehe kjuajyu, b'aha ra xi ntje judio tjeheh ra ko xi najmi ntje judio tjeheh ra. ¹¹ At'aha namji ngabi ts'ín Ntíaná.

¹² Ngayjee xi incha kits'ín ngatitsun nga najmi be kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise, tu nkú ndyjahá ta ndaha tsa najmi kits'ínkokjuaha kjuatéxumoo. Ko ngayjee xi incha kits'ín ngatitsun nga ja be kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise, kui kjuatéxumoo ts'ínkokjuaha. ¹³ Najmi xuta xi tu basínñjuhú ra kjuatéxumoo xi naxu ma nginkun Ntíaná. Xuta xi ts'intjusun ní kjuatéxumoo xi naxu n'e ma.

¹⁴ Xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra najmi kik'aihi kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise tunga ts'ín ni xi títsu kjuatéxumoo, at'aha mankjihin ni xi nda ko ni xi najmi nda. B'a ts'ín kuenta ts'e suba sakúhu ra nku kjuatéxuma, ndaha tsa najmi tijnaha kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise. ¹⁵ Incha bakúchji xuto nga ajin animaha jtít'a ni xi bakúya kjuatéxumoo. Animaha tsuyaha tsa nda ko tsa najmi nda ni xi tijncha ts'ín. Ko kjuankjintak'uhun tsuyaha tsa tjeheh jé ko tsa najmi tjeheh ngat'aha ni xi tijncha ts'ín. ¹⁶ B'a kama nistjin nk'ie nga Ntíaná k'uéxaha Jesucristo nga kuasehe ni xi tjintu'máha xuta. B'a kama xi nkú títsu én nda tsu xi tibenjímíá.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga ta tjihin jé xuta judio ndaha tsa kui kik'aihi kjuatéxumoo

¹⁷ Ji xi b'a tîbixín nga ji xi ntje judio tjeheh ri, nga kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise kich'ai ko tsjo mahi at'aha Ntia nku tutuu s'ejihin. ¹⁸ Yai ni xi mjehe Ntíaná nga n'ei. Yai má nihi xi nda at'aha kjuatéxumoo kisakúyahi. ¹⁹ Behe tak'uin nga mahi baku niyáfhí xuta ka ko nga ji xi nkú joyaha nku ndí xi ts'ín ndzjehen xuta xi tjíma má jyuun. ²⁰ Ji xi bakuyáfhí xuta xi najmi be ni xi ts'e Ntíaná. Ji xi nda maestrúhu xuta xi najmi mankjihin, at'aha tijnahi kjuatéxuma xi bakúchji kjuankjintak'uun ko ni xi naxu tjin.

²¹ Ji xi bakuyái, ¿a najmi bakuyáha ri yjohi? Ji xi b'enjímí nga najmi ma n'ei ndyjé, ¿a n'ei ndyjé? ²² Ji xi b'a bixín nga chankjáán kjuabixanná, ¿a b'a n'ei? Ji xi unchai ntia xi ntsja xuta ts'ínnda, ¿a najmi n'ei ndyjé ninkuhu ntia xu'bo? ²³ Ji xi tsjo mahi at'aha yai kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise, tunga najmi tyanjúní Ntíaná nk'ie nga tibiynéí kjuatéxumoo. ²⁴ B'i títsu éhen Ntíaná má nga jtít'a: "Ngat'anuu najmi tyanjún Ntíaná ajihin xi najmi ntje judio tjeheh ra."

²⁵ Chjhi ra nga kin'ehi circuncision tsa t'n'etjusuin kjuatéxumoo. Tunga tsa tibiynéí kjuatéxumoo, circuncision xi kin'ehi b'a ma xi nkúhu tsa najmi kin'ehi niu. ²⁶ Kui nga tsa xi najmi kin'ehe ra circuncision kjuatéxumoo ni xi jtít'a kjuatéxumoo, ¿a najmi n'echjhi ra ni xi títs'ín nga chasehe xi nkúhu tsa kin'ehe circuncision? ²⁷ Xi najmi kin'ehe circuncision yjonintehe tunga títs'íntjusuhún kjuatéxumoo, kui xi k'uéjñanehi ni xi kanéhi ji xi tijnahi kjuatéxumoo ko kin'ehi circuncision tunga tibiynéí.

²⁸ Najmi yjonintee tsuya yá xi judio, ko najmi ni xi n'ehe yjonintee xi circun-

cision xi ndoo. ²⁹ Judio ní xi b'a ts'ín tjíyaha ko circuncision xi nda, kui ní xi ma ajin animaha xuta. Espirituhu Ntíaná b'a ts'ín, najmi ni xi tjít'a xujun. Xi b'a ts'ín tjíyaha, Ntíaná nda nchjanehe xuta xu'bo, najmi xuta.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tu nkú naxuhú ts'ín Ntíaná

3 Kui b'a maha, ¿mí ni xi tjín saha xi ntje judio tjeheñ ra ni ma? ¿Ko má xi kui chjéhen circuncision? ² Chjihí ra niu, tu xi nkú ts'ín chasehé raá. Tíjün Ntíaná kits'ínkjas'eheñ xuta judio éhen. ³ Tjín xi najmi kis'ejihin éhen Ntíaná, tunga, ¿a kuihí nihi xi ts'ín nga Ntíaná najmi ts'íntjusuhun éhen? ⁴ ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yeje! Ndaha tsa tsank'á ngayjee xuta, tunga Ntíaná tu nkú ts'ín ni xi naxu tjín. Xi nkú ts'ín tjít'a xujun éhen Ntíaná nga b'i títu:

S'eña chji nga ji xi naxui nk'ie nga chubai, ko n'e nganai nk'ie nga n'ekokjuahi.

⁵ Tsa kjuach'onk'unná b'éña chji nga Ntíaná xi naxu ts'ín, ¿nkú kuixíaán ni ma? ¿A najmi naxu ts'ín Ntíaná nk'ie nga ts'ín nibájenená kjuakjahan at'aha ch'on k'aán? Nk'ie nga b'a tixian, tínchja xi nkúhu nku nda. ⁶ ¡Ndaha tsa mí yeje najmi b'a tjín! At'aha tsa najmi naxu ts'ín Ntíaná, ¿nkú ts'ín ts'ínkokjuaha xuta?

⁷ Tunga tsa ngat'aha éñ tsank'á xi tínchja, ko tsa b'a ts'ín tís'eña chjihi nga b'a tjín ni xi ts'ín Ntíaná ko sakú saha kjuachánka, ¿á b'a t'minaha ni ma nga ngatitsun tít'sian? ⁸ Ka ma ra b'i k'úfhín xinkíá kai: "Ch'on n'eé tu xi nda kamaha asuntei." B'a t'íncha tsu xi t'íncha nchjayaneni nga kui niu xi t'íncha bakuyái. Nda tjín nga s'eñanehe mí nihi xi kanéhe xi b'a t'íncha tsuu.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga najmi tjín xi bichú ma naxu nginkun Ntíaná tu ngat'aha nga ts'íntjusun kuatéxumoo

⁹ ¿Nkú kuixíaán ni ma? ¿A 'yún nda sai jin xi ntje judio tjeheñ ni nga xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yeje! At'aha ja kuayáa nga xi judio ko xi najmi judio nkuhú ngatitsun tjíntujín. ¹⁰ Xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntíaná nga b'i títu:

Najmi tjín xi naxu nginkun Ntíaná, ndaha nku najmi tjín.

¹¹ Najmi tjín xi mankjihin, najmi tjín xi bangisjai nga skue yáha Ntíaná.

¹² Ngayjee kindyjajihin niyóo, nkuhú nga tsatsuhun animaha. Najmi tjín xi nda ts'ín, ndaha nku najmi tjín.

¹³ Ngabaya y'aha ra ni xi tsu, tu subahá éñ tsank'á nchja.

Éñ xi bitju ts'a b'a joyaha xáhan ye, ¹⁴ kitsehe ts'a éñ ch'on tsu ko éñ stinta.

¹⁵ Kítsa b'ema nga ts'ínk'ien anima, ¹⁶ ni xi incha ts'ín ts'ín x'ahan xuta ko kjuanima tsjáha.

¹⁷ Najmi incha be má tjín kjuajyu, ¹⁸ najmi incha tjínjin tak'un nga Ntíaná xi tjíhin nga chankjún.

¹⁹ Yaá nk'ie nga xuta xi t'íñanehe kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheñ Moise, kjuatéxumoo tínchjakoho xuta xu'bo tu xi nk'ie nga kuasehe ra Ntíaná mí nihi xi kits'ín xuta najmi ta incha kuintjankihi ra yjoho. ²⁰ At'aha ndaha nku najmi naxu cháha nginkun Ntíaná tu ngat'aha tsa ts'íntjusun ni xi tjít'a kjuatéxumoo. At'aha tu sa ní kjuatéxumoo b'éña chjiná nga tjínná ngatitsun.

B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga tu ngat'aha nga s'ejihin xuta Jesucristo naxu bichú ma nginkun Ntiana

²¹Tunga nd'ai ja y'éjña chji Ntiana xi nkú ts'in naxu ma xuta nginkun. Najmi kjuatéxumoo xi maha b'a ts'in. Santa níhi ma n'eya nii ajihin xujun kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise ko ni xi y'é't'a já profeta. ²²Ngat'aha ní xi s'ejihin xuta Jesucristo, b'a ts'in naxu maha nginkun Ntiana. Ko b'a maha ngayjee xi s'ejihin, at'aha najmi ngabi ts'in Ntiana. ²³Tu ngat'aha nga ngayjee xuta kits'in ngatitsun, ndaha nku najmi sakúhu kjuachánka xi Ntiana tsjá.

²⁴Tunga chánkaha kjuandaha Ntiana xi tu títsjáhá nga naxu kama xuta nginkun, at'aha Jesucristo y'échjintjai xuta ko kits'in ndáihí jéhe. ²⁵Kui xi Ntiana kits'in ma nku chje. Tsaténdzjo jníhi tu xi sakúhuná kjuan'endyjat'a nk'ie nga s'ejinná Jesucristo. B'a ts'in tsakúchjhi Ntiana nga naxu ts'in. Nistjin nk'ie, tu ngat'aha nga tsenta najmi kits'innijéhe ra xuta ngatitsun xi kits'in. ²⁶Tunga nistjin nd'ai ja tsakúchji nga naxu ts'in ko nga tu nku naxuhú títs'in nk'ie nga títsjáha xuta nga naxu ma nginkun tu ngat'aha nga s'ejihin Jesucristo.

²⁷Kui b'a maha, ¿a tjín nkú ts'in kama nk'a n'esjehená yjoná nginkun Ntiana at'aha ngat'aha kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise naxu kamahaná nginkun? Najmi kama. S'ejña t'axín ni xu'bo tu ngat'aha nga s'ejinná Jesucristo. ²⁸At'aha mankjinná nga ma naxu xuta nginkun Ntiana tu ngat'aha nga s'ejihin Jesucristo, najmi ngat'aha tsa ts'intjusun ni xi tjít'a kjuatéxumoo.

²⁹¿A tu nkuhú Ntiana xuta xi ntje judio tjeheh ra Ntiana? ¿A najmi kohó Ntiana xuta naxinantá xingisoo? Johon, b'a tjín. Ntiana ta Ntiana xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra. ³⁰At'aha nkuhú

maha Ntiana xi ts'in nga naxu ma xuta judio xi kin'ehe ni circumcision at'aha s'ejihin, ko ta tsjá nga naxu ma xuta xingisoo xi najmi kin'ehe ni circumcision tu ngat'aha nga s'ejihin. ³¹Kui nga, ¿a tín'endyjanáa chjhi kjuatéxumoo tu ngat'aha nga s'ejinná? ¡Najmi b'a tjín! Tu sa ní b'a ts'in tí'bahí raá chjí xi tjihin kjuatéxumoo.

B'i ts'in y'éjña chubayahá Pablo nga kits'inchjén ntje cháha xuta judio xi 'mi Abraham

4 Chubanijmíyahaná ntje chána Abraham. ¿Mí nihi xi kisakúhu? ²Tsa Ntiana kits'ínkjáihin Abraham nga kui xi naxu tu ngat'aha ni nda xi kits'in, ka ma ra nk'a k'uasje yjoho. Tunga najmi kamahá nk'a k'uasje yjoho nginkun Ntiana. ³¿Nkú títsu éhen Ntiana ngat'a ts'e ni xu'bo? B'i títsu: "Kis'ejihin Abraham Ntiana ko kui niu xi kits'ínchjhi ra Ntiana nga Abraham xi nku nda xi naxu."

⁴Xi nkúhu xuta xi ts'inxá, kui xi ch'axkihí ni xi ts'in ko b'a ts'in s'echjhi ra. Najmi tu 'bahí ni xi ts'ínkjáihin. ⁵Tunga máha xuta xi najmi ma 'yún k'un ni nda xi kits'in, nga tu sahá s'ejihin Ntiana xi tsjáha xuta ngatitsuun nga naxu ma nginkun, Ntiana be nga xuto s'ejihin ko kui niu xi b'axkihí Ntiana nga naxu basehe.

⁶B'i kitsú David nga: ¡Á b'a nda tjihin ts'e xuta xi Ntiana naxu basehe, najmi tu ngat'aha ni xi kits'in tsa kui kjuaha nga naxu n'e ma! ⁷B'i ts'in y'é't'a:

¡Á b'a nda tjihin ts'e xuta xi kin'endyjat'aha ra jéhe, ko kin'endyajnuhu ngatitsuun!

⁸¡Á b'a nda tjihin ts'e nda xi Ntiana najmi b'axkihí ra ngatitsuun!

⁹¿A tu nkuhú xuta xi kin'ehe ni circumcision sakúhu kjuanda xi títsu David, a ra kohó xi najmi kin'ehe ni circumcision? Ja b'a kuixíaán nga Abraham kis'ejihin

Ntíaná kò nga kui niu xi kin'echjihí ra nga naxu kin'e ma. ¹⁰Tunga, ¿nkjé kin'echjihí ra Abraham nga kui xi nku nda xi naxu? ¿A nk'ie nga ja kin'ehe ni circuncision, a ra nk'ie nga najmi kjehé n'ehe ni circuncision? Nk'ie nga najmi kjee n'ehe ni circuncision b'a kama.

¹¹Askahan kin'ehe Abraham ni circuncision. Kui niu xi kama nku chuba xi kis'et'aha, chuba xi tsuhu ra nga naxu kama at'aha kis'ejihin Ntíaná nk'ie nga najmi kjee n'ehe ni circuncision. B'a ts'in j'ai maha Abraham na'mihi ngayjee xuta xi s'ejihin Ntíaná, ndaha tsa najmi kin'ehe ni circuncision. Ntíaná b'axkihí xuta xu'bo xi nkúhu xuta xi naxu. ¹²Kò ta j'ai ma Abraham na'mihi xuta xi kin'ehe ni circuncision, xi najmi tu nkú ni circuncision kin'ehé ra, kò ní ta s'ejihin Ntíaná xi nkú ts'in kis'ejihin ntje chána Abraham nk'ie nga najmi kjee n'ehe ni circuncision.

B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga kits'intjusun Ntíaná ni xi kitsúya tíjuhun Abraham

¹³Ntíaná kitsúya tíjuhun Abraham nga kui kò ntje xi s'ehe askahan ts'ínkjáíhín asuntee nga kama ts'e. Tunga najmi ngat'aha ní tsa kits'intjusun Abraham kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehe Moise, tsa kui kjuaha nga b'a kik'in tíjuhun ra. B'a ní kik'ihin at'aha kis'ejihin Ntíaná kò kui niu xi kich'axkihí ra nga kui xi naxu. ¹⁴At'aha tsa xi t'íncha ts'intjusun kjuatéxumoo, tsa kui xi ts'ínkjáíhín ni xi kitsúya tíjun Ntíaná nga tsjá, kui xi tsuhu ra nga najmi chumi ni chjihí ra nga s'ejihin xuta Ntíaná kò najmi ta chumi ni chjí kamaha ra én xi kitsúya tíjun Ntíaná. ¹⁵Nk'ie nga biyuné kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehe Moise, kjuakjahan Ntíaná ts'in nibánehe xuta. Tunga má najmi tjín kjuatéxumoo, najmi tjín xi nkú ts'in kuiyúnehe ni xi títsu.

¹⁶Kui b'a maha, at'aha ní nga s'ejihin xuta Ntíaná, kui kjuaha nga sakúhu ra ni xi kichuba tíjun, tu xi ngat'aha kjuandaha Ntíaná sakúhu ra ngayjee ntjehe Abraham ni xi kichuba tíjun. Najmi tu nku xi y'aha ra kjuatéxumoo xi sakúhu niu. Ta sakúhu xi s'ejihin Ntíaná xi nkú ts'in kis'ejihin Abraham Ntíaná. Kui xi na'miná ngatenteé ¹⁷nginkun Ntíaná xi nkú ts'in tjít'a, má nga b'a kitsúhu Ntíaná Abraham: "Ji xi kits'in maha na'mihi nkjin xuta naxinantá." Kis'ejihin Abraham Ntíaná, kui xi ts'ínk'íentu t'k'un xuta k'ien kò tu ts'ínkjohó ni xi najmi kjee tjín, as'ai s'e.

¹⁸Abraham kikuyá ni xi kik'ihin kò kama na'mihi nkjin nkjún xuta naxinantá at'aha kis'ejihin Ntíaná, ndaha tsa najmi tjín xi nkú ts'in kuitjusuhun niu. Kama xi nkú nga kik'ihin: "B'i ts'in nkjin kama ntjehe." ¹⁹Tu nkú kis'ejihin ra Abraham, ndaha tsa kamankjihin nga ja tu xi nibajehén ra yjonintehe at'aha ja ma kfehé ra unchan nú kò tsa ngat'aha nga ntí Sara xi chjuúhun maha. ²⁰Najmi jo jan kamaha tsa najmi ta kis'ejihin ra ni xi kitsúya tíjuhun Ntíaná nga tsjáha. Tu sahá ndjá tsasinjña sa nga kis'ejihin kò kits'ínkie yjoho nga chánka Ntíaná. ²¹Y'énku k'un nga tjíhín nga'yún Ntíaná kò nga kamaha ts'intjusun ni xi kitsúya tíjuhun. ²²Kis'ejihin Abraham Ntíaná kò Ntíaná kits'ínchjihí ra niu nga Abraham xi nku nda xi naxu.

²³Má nga tjít'a nga Ntíaná kits'ínchjihí ra nga kis'ejihin Abraham, najmi tu nkuhú ngandaha Abraham kis'et'aha niu. ²⁴Nganda níná kis'et'aha niu. Ta n'echjíná kò ná xi nkúhu xuta xi naxu at'aha s'ejinná Ntíaná xi kits'ínkj'áiyaha ngabayoo Nda Ntíaná Jesu. ²⁵Kui xi kin'ek'ienntjáhi ngatitsunná kò kin'ekj'áiya ngáha ra ngabayoo tu xi ta kamahaná xuta xi naxu nginkun Ntíaná.

**B'i ts'in tsakuya Pablo nk'ie nga
nd'ai tjinkona kjuajyu Ntiana**

5 Kui b'a maha, naxu kamaa nginkun Ntiana at'aha s'ejihinna Ntiana ko tjinkona kjuajyu ngat'aha ni xi kits'in Nda Ntiana Jesucristo. ² At'aha s'ejinna Ntiana, kui nga Jesucristo kits'ihin nga tsitjas'enjihinna kjuanda xu'bi. Ndja tinchajian kjuando. Kui nga tsjo mahaná nk'ie nga tichuyaa kjuachanka xi tsjana Ntiana.

³ Ko najmi tu nku ni xu'bi xi tsjo maná. Ta tsjo maná kju'un xi tbitjajiaan, at'aha yaá nga kju'uun tsja nga'yunná tu xi n'e chukjuahaná ni xi timat'aan. ⁴ Ko tsa n'e chukjuá, kixi bitjukaá ni xi timaná. Ko tsa kixi bitjukaá ni xi timaná, ma chuyaa ni nda xi tsjana Ntiana. ⁵ Ko najmi sakuna kjuasuba, ndaha tsa najmi kjee tyaa ni xi tichuyaa. At'aha Espiritu Santo xi kik'aina kits'intsejihin animana kjuatjoho Ntiana.

⁶ Nk'ie najmi kama kin'ek'aniki subaa yjoná, Cristo k'ientjaihi xuta ngatitsun nistjin xi kitsu Ntiana. ⁷ Ni tjin tsa tjin xi kuayantjai nku xuta xi naxu ts'in, tunga kutsa tjihin xi kama k'un kuayantjai nku xuta xi 'yun nda. ⁸ Tunga Cristohó k'ientjaihiná nk'ie nga xuta ngatitsun saá. B'a ts'in tsakuchiji Ntiana xi nku ts'in tjoho ná.

⁹ Nk'ie nga ja xuta xi naxu kamaa nginkun Ntiana ngat'aha jni xi tsatendzjo Cristo, znkú ts'in najmi n'ek'ankihiná nistjin nga ts'in nibájen kjuakjahan Ntiana? ¹⁰ At'aha nk'ie nga kamaa xuta kontraha Ntiana, ngat'aha ngabayaha Ntíhi kinchjako ndaná. zNkú ts'in najmi n'ek'ankiná ngat'aha kjuat'uhun Ntíhi, ná xi ja nchjako ndaná nd'ai? ¹¹ Ko najmi tu suba ni xu'bi tichuyaa. Ta tsjo maná nga Ntiana kjuats'ená, at'aha Nda Ntiana Jesucristo kits'in nga tibichuk'un ngaha raá Ntiana.

**B'i ts'in tsakuya Pablo nk'ie nga
Adan j'aiiko ngabayoo tunga
Jesucristo kits'ink'ientu tik'unna**

¹² Ngat'aha ni xi kits'in nku nda ngatitsun jas'en asuntei ko ngatitsun j'aiiko ngabayoo. B'a ts'in ngjindjuhu ngabayoo ajihin ngayjee xuta, at'aha ngayjee xuta kits'in ngatitsun. ¹³ Kintehe ni nga Ntiana kits'inkjas'ehen Moise kjuatexumoo kis'e ngatitsun asuntei, tunga najmi ch'axkíhi ra ngatitsun xi ts'in xuta nk'ie nga najmi kjee tjin kjuatexumoo. ¹⁴ Yaha nk'ie nga nistjihin Adan santaha nistjihin Moise tsatexuma ngabayoo. Ta k'ien xi najmi kits'in ngatitsun xi nkúhu xi kits'in Adan. Adan, kui y'éjna chubayaná xi k'uaí askahan.

¹⁵ Kjuandaha Ntiana najmi b'a joyaha xi nkúhu ngatitsun xi kits'in Adan. At'aha ngat'aha ngatitsuhun nku nda nkjin xuta k'ien, tunga ngat'aha kjuandaha nku nda, kui xi Jesucristo, nkjin xuta 'yun kisakúhu kjuandaha Ntiana ko ni xi tu kitsjáhá ra. ¹⁶ Ko ni xi tu kitsjáhá Ntiana najmi b'a joyaha xi nkúhu ni xi y'aha ra ngatitsuhun Adan. Ngat'aha nku ngatitsun xi kits'in Adan, Ntiana kits'innijehé ko b'a ts'in jé y'ejnajihin. Tunga askahan ni nga kis'e nkjun ngatitsun, tu kitsjáhá Ntiana nga naxu kama xuta nginkun. ¹⁷ Ngat'aha ngatitsun xi kits'in nku nda tsatexuma ngabayoo, tunga ngat'aha ni nku nda, kui xi Jesucristo, incha k'úentu tik'un ko kuatexuma xuta xi ts'inkjaihin kjuanda chankaha Ntiana ko k'uaihi nga naxu kama nginkun.

¹⁸ Kui b'a maha, xi nkú ts'in tu ngat'aha nku ngatitsun xi kits'in nku nda jé y'entujihin ngayjee xuta, b'a ta ts'in tu ngat'aha nku ni nda xi kits'in nku nda naxu bichú ma ngayjee xuta nginkun Ntiana ko k'úentu tik'un. ¹⁹ Xi nkú kama nga najmi kint'één nku nda ko kui nga nkjin xuta tsichu maha xuta ngatitsun, b'a ta kama nga kint'één nku nda ko

kui nga nkjin xuta naxu kuichú maha nginkun Ntíaná.

²⁰ Ko ta j'ai s'ejña kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheñ Moise tu xi saha ngatitsuun, tunga nk'ie nga ja kisá ngatitsuun, 'yún kisá sa kjuandaha Ntíaná. ²¹ At'aha xi nkú ts'ín kis'ehe nga'yún ngatitsuun ko j'aiko kjuabayoo, b'a ta ts'ín tjihin nga'yún kjuandaha Ntíaná, kui xi ts'ín nga naxu mahaná nginkun ko ts'ínk'íentu t'ík'un símná ngat'aha ni xi kits'ín Nda Ntíaná Jesucristo.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga ja tsayahaá ngatitsuun ko nga tintsuba t'ík'unkaá Cristo

6 Kui b'a maha, ¿nkú kuixihinná? ¿A tu nku n'enáhá ngatitsun tu xi 'yún s'ejña chji saha kjuandaha Ntíaná? ² ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! Ja tsayahaá ngatitsuun. ¿Nkú ts'ín kuintsujajin sahaná ngatitsuun? ³ ¿A najmi yanú ni xu'bi? Ngatenteé xi ksaténtájián Jesucristo nkuhú ja makaá ko nkuhú ja tsichu majihín ngabayaha. ⁴ Nk'ie nga ksaténtájián Cristo, b'a ts'ín tsyakohoná ko kis'eyanjikaá, tu xi kuintsuba t'ík'un tsetse ngáhaná xi nkú ts'ín Ntía Na'miná kits'ínkj'áiyaha Cristo ngabayoo nk'ie nga tsakúchji kjuachánkaha.

⁵ At'aha tsa nkuhú tsichu makaá Cristo nk'ie nga k'ien, b'a ts'ín ta nkuhú kuichú makaá nga kj'uaíya ngáhaná xi nkú ts'ín j'áíya ngáha ra ngabayoo. ⁶ Yaá nk'ie nga kisut'a kruukaá Cristo. Najmi b'a ta ts'ín tintsubaháná xi nkúhu nk'ie. Ja tsatsun yjonintená xi tijnajihin ngatitsun tu xi najmi ta kuinú'yá'éhen raá ngatitsuun. ⁷ At'aha xi 'me, najmi ta tjin xi nkú ts'ihín ra ngatitsuun.

⁸ Tsa ja tsayakaá Cristo, ta s'ejinná nga ta kuintsuba t'ík'unkaá. ⁹ Yaá nga Cristo j'áíya ngáha ra ngabayoo ko najmi ta kuayá saha. Najmi ta tjihin ra nga'yún ngabayoo tsa nkú ts'ín saha. ¹⁰ At'aha nk'ie nga k'ien Cristo, nkuhú niyá k'ieheñ

tu xi kikjexihin ra nga'yún xi tjihin ngatitsuun. Ngat'a ts'e nga tijná t'ík'un, tijná t'ík'un xi nkú ts'ín mjehe Ntíaná.

¹¹ Ko máha jun, b'a ta ts'ín n'enkjintak'un nga ja tsayoho ngatitsuun ko tintsuba t'ík'un xi nkú ts'ín mjehe Ntíaná, nga nkuhú makoo Jesucristo.

¹² Kui b'a maha, najmi tu 'baintehe ruu ngatitsuun tsa kui xi kuatéxumaha yjonintenuu xi maha 'me, tsa kuinú'yá'óhoon nga n'oo ni xi mjehe yjonintenuu. ¹³ Najmi tu ngatitsuun 'boho yjonintenuu, tsa ni xi najmi nda n'oo. Tu sa ní Ntíaná tjoñon yjonuu, jun xi ja tsayo ko j'áíya ngáhanuu ngabayoo. Tjoñon yjonintenuu Ntíaná nk'ie nga n'oo ni xi naxu n'e. ¹⁴ Najmi ta kuatéxumahanuu ngatitsuun, at'aha najmi ta kjuatéxumoo tijnanehenuu. Kjuandaha ní Ntíaná tintsubankiu nd'ai.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga najmi ta batéxumahaná ngatitsuun

¹⁵ Ei ni ma, ¿a n'eé ngatitsun, tsa najmi ta kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheñ Moise tijnanehená, at'aha kjuandaha Ntíaná tintsubankiá? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! ¹⁶ ¿A najmi yanú, tsa tjin xi n'ekjas'ohoon yjonuu nga kuinú'yá'óhoon xi nkúhu xuta musuhu, jun xi bichúmo xuta musuhu xi tinu'yá'óhoon? Tsa xuta musuhu ngatitsuun kamo, kuayó. Tunga tsa kuinú'yá'óhoon Ntíaná, naxu kamo nginkun. ¹⁷ Jun xi kamo xuta musuhu ngatitsuun nistjin nk'ie, tunga nd'ai máb'achjihí ra Ntíaná nga tu sahá ngayjehe animanuu tinu'yá'óhoon én xi tsinchiyó, én xi kin'ekjas'ennuu. ¹⁸ Ja kamandoóho ngatitsuun ko tsichumo xuta musuhu ni xi naxu tjin.

¹⁹ Tíbejña chubayanuu ni xu'bi nga tinchjakonuu at'aha 'ni mankjinná nii. Nistjin nk'ie, ni xi chuntí nginkun Ntíaná ko kjuach'onk'uun kin'ekjas'ohoon yjonintenuu tu xi ch'on kin'ehenu. Xuta

musuhı niu kamo, tunga nd'ai n'ekjas'on yjonintenu nga kamo xuta musuhı ni xi naxu tjin tu xi xuta xi ts'e Ntiana kamahanu.

²⁰ Nk'ie nga kamo xuta musuhı ngatitsun, kjin tintsuho ni xi naxu tjin. ²¹ ¿Mı nihi xi kisakunu nga kin'o ni xi kin'o nk'ie, ni xi tu subaha manuu nd'ai? Ngabaya y'aha ra ni xi kin'o. ²² Tunga nd'ai ja kamandoho ngatitsun ko yjankihuu Ntiana. Tisakunu kjuaje xi tsjanuu Ntiana tu xi kuintsuba tk'un sihinu. ²³ At'aha ngabayo, kui xi chjihı ngatitsun, tunga Ntiana tu tsjaha nga k'uentu tk'un sin xuta xi nkuhu mako Nda Ntiana Jesucristo.

B'i ts'in y'ejna chubaya Pablo nga ja tsayaha kjuatexumoo

7 Jun ja nts'e, tınchjakuuu jun xi yo kjuatexuma xi kin'ekjas'eheh Moise. ¿A najmi yanı nk'ie nga tjıntu tk'un sa xuta y'aha kjuatexumoo? ² Xi nkıhu nku tachjuun xi tijnaha x'in, tjit'a kjuatexumoo nga najmi tjihin nga k'uejna x'ihin. Tunga tsa kuayá x'ihin, kama ndai ngaha ra yjoho kjuatexumaha kjuabixoon. ³ Kui nga tsa k'jai nda k'uejnakoho nk'ie nga tijn sa x'ihin, tıbangane kjuabixahan. Tunga tsa kuayá x'ihin, kama ndai ngaha ra yjoho ni xi tjit'a kjuatexumoo. Najmi tıbangane kjuabixoon tsa k'jai nda k'uejako ngaha.

⁴ B'a ta kamanuu, ja nts'ena. Xi ja k'ien najmi ta y'aha ra kjuatexumoo, ko jun ja tsayako Cristo nk'ie nga k'ien tu xi k'jai xi kama ts'e ngahanuu. Xi j'aya ngaha ra ngabayo, kui xi ts'enu nd'ai. B'a ts'in kama n'ehená ni xi ts'e Ntiana. ⁵ Nk'ie nga kich'a saá asuntee, ngatitsun kits'ınchjen kjuatexumoo nga kin'e mjeé ni xi najmi nda, ko kin'eé ni xi tjeheh ra ngabaya. ⁶ Tunga nd'ai ja na-

jmi ta kjuatexumoo tijnanehená, at'aha ja tsayaha kjuatexuma xi kik'iet'a yunná nıstjin nk'ie. Kui nga tın'ehená ni xi mjehe Ntiana nd'ai xi nkı ts'in tıbakı niyá tsetsená Espirituhu Ntiana, najmi xi nkı ts'in tsakı niyaná xujun xi kis'et'a nıstjin nk'ie.

B'i ts'in tsakuya Pablo xa xi tjihin kjuatexumaha Ntiana

⁷ Ei ni ma, ¿nkı kuixiaan? ¿A kjuatexuma xi kin'ekjas'eheh Moise y'a ngatitsun? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mı yehe! Tunga tsa najmi kis'ejna kjuatexumoo, najmi kıkıe ra ni xi 'mihı ngatitsun. Najmi be tsa najmi nda tjin nk'ie nga ni xi tjihin xuta kjuasihin tsa najmi b'i tıtsu kjuatexumoo: "Najmi tu fasihın ni xi tjihin xuta." ⁸ Tunga ngatitsuhun kits'ınchjen ni xi tjit'a kjuatexumoo ko b'a ts'in kinchjahana nga jasihın nkjin tkja ni xi najmi an ts'an. At'aha tsa najmi tjin kjuatexuma, najmi tjihin nga'yun ngatitsun.

⁹ Xi nkıhu an. Nk'ie nga najmi kjee s'ejanena kjuatexuma xi kin'ekjas'eheh Moise, tsatejna tk'an. Tunga nk'ie nga kamankjinna ni xi tjit'a kjuatexumoo, kisakı nga'yuhun ngatitsun, as'ai tsaya. ¹⁰ Kıkıe nga kjuatexuma xi tjihin nga ts'ink'iejna tk'unna, kui xi tu sahá kits'ınkjina ngabayo. ¹¹ At'aha ngatitsun kits'ınchjen ni xi tjit'a kjuatexumoo tu xi ts'anachahana. B'a ts'in kits'ınk'ienkohona ni xi tjit'a kjuatexumoo.

¹² Jehé kjuatexumoo, ko ni xi tjit'a kjuatexumoo je ko naxu tınchja ko nda. ¹³ Tunga, ¿a ni xi ndoo xi kitsjana ngabaya? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mı yehe! Ngatitsun ní kits'ınchjen ni xi ndoo nga kitsjana ngabaya tu xi chaha nga kui xi ngatitsun. Ni xi tjit'a kjuatexumoo tsakıchji nga tu xi'yuhun ch'onk'un ngatitsun.

**B'i ts'in tsakúya Pablo ni
xi ts'ihin ngatitsuun**

¹⁴ Yaá nga kjuatéxumoo ajihin Espirituhú Ntíaná tsitjuhu, tunga an asuntee y'ahana. Ja ts'atsena ngatitsuun ko an kama nda musuhú. ¹⁵ Najmi mankjinna ni xi ts'ian. At'aha najmi ni xi mjena ts'ian. Tu sa ní ni xi najmi sasinna, kui nihi xi ts'ian. ¹⁶ Tunga tsa ts'ian ni xi najmi mjena ts'ian, ni xi tít'sian tít'sínkíékohona yjona nga nda kjuatéxumoo. ¹⁷ Kui nga najmi ta an xi b'a ts'ihinna nga b'a ts'ian. Ngatitsun xi tǎnjajin nína xi b'a ts'in.

¹⁸ Be nga xi nkú ts'in y'ahana asuntee, ndaha nku ni xi nda najmi tǎnjajinna. At'aha ndaha tsa mjena ts'ian ni xi nda, tunga najmi chúkjuahána b'a ts'ian. ¹⁹ Najmi ts'ian ni xi nda xi mjena ts'ian, tu sa ní ni ch'onk'un xi najmi mjena ts'ian. ²⁰ Tsa ts'ian ni xi najmi mjena ts'ian, najmi ta an xi b'a tít'sihinna. Ngatitsun xi tǎnjajin nína xi b'a tít's'in.

²¹ Mankjinna ni xu'bi. Nk'ie nga mjena ts'ian ni xi nda, tu ni ch'onk'un xi tǎnjajihinna bitjuchji. ²² Tsjo maha animana kjuatéxumaha Ntíaná, ²³ tunga mankjihinna nga kj'ái kjuatéxuma tít'sínxájin yjonintena, kui xi kjuatéxumaha ngatitsuun. Kui xi kjánko kjuatéxuma xi tsjániyáha kjuankjintak'unna. F'akj'ánijéna ko ts'in mana nda nubayáha.

²⁴ ¡Nima rú ts'ihinna! ¿Yá xi kuasinkona tu xi kama ndáfihi ra yjoninte xu'bi xi tít'sjana ngabaya? ²⁵ ¡Tsjaha máb'achjǎhi Ntíaná! Nda Ntíaná Jesucristo kits'in ndáina. Tít'sinchjén kjuankjintak'unna nga tít'e'éhen kjuatéxumaha Ntíaná, tunga xi nkúhu nku nda, kjuatéxumaha ngatitsuun tít'e'éhen.

**B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie
nga Espirituhú Ntíaná
ts'ínk'iéntu tǎk'unna**

8 Kui b'a maha, najmi ta chumi nihi ta n'enijéhe ra xuta xi nkuhú mako Cristo Jesu, ² at'aha Espirituhú Ntíaná ts'ínk'iéntu tǎk'unkoná Cristo Jesu ko tsjáná nku kjuatéxuma xi ts'in ndáiná kjuatéxumaha ngatitsuun ko ngabayoo.

³ Ni xi najmi kamaha kits'in kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise at'aha asuntee y'aha ra xuta ko najmi kamaha ts'íntjusun ni xi tǎt'a, kui nihi xi kits'in Ntíaná nga kits'in nibá Ntǎhi. Ntǎu kik'a yjoninte xi nkúhu yjoninte ngatitsuhun xuta tu xi y'échjǎntjaihi ngatitsuun. B'a ts'in kik'ojennkihi Ntíaná ngatitsun xi tǎnjajihin xuta. ⁴ B'a kits'in Ntíaná tu xi kuitjusuhun ajinná ni nda xi banki kjuatéxumoo, ná xi najmi ta tintsubahaná xi nkú ts'in mjehe yjonintena. Tintsuba nínaá xi nkú ts'in mjehe Espirituhú Ntíaná.

⁵ At'aha xi asuntee y'aha ra nga tjintu, kui xi ni xi ts'e asuntee ts'innkjink'un, tunga xi Espirituhú Ntíaná y'aha ra nga tjintu, kui xi ni xi ts'e Espiritu ts'innkjink'un. ⁶ Xi ni xi ts'e asuntee ts'innkjink'un, kui xi kuayá, tunga xi ni xi ts'e Espirituhú Ntíaná ts'innkjink'un, kui xi k'úéntu tǎk'un ko s'ehé kjuajyu. ⁷ At'aha xi ni xi ts'e asuntee ts'innkjink'un, kui xi unkie Ntíaná. Najmi tjintunkí kjuatéxumaha Ntíaná ko najmi maha tsa b'a incha ts'ín. ⁸ Xi asuntee y'aha ra nga tjintu, kui xi najmi maha ts'in ni xi tsjoho Ntíaná.

⁹ Tunga máha jun, ja najmi ta asuntee y'ahanuu nga tintsuboo. Espirituhú ní Ntíaná y'anuu nga tintsuboo tsa kjuaxi nga kui xi tǎnjajinnuu. Xi najmi tǎnjajihin Espirituhú Jesucristo, kui xi najmi Jesucristo ts'ehé. ¹⁰ Tunga tsa Cristo tǎnjajinnuu, tsuhú ra nga Espirituhú

títs'ínk'íentu tík'unnuu kǒ ja nǎxu tsichumo nginkun Ntǎnǎ, ndaha tsa ngatitsuun ja kits'ínk'ien yjonintenuu.

¹¹ Tsa Espirituhu xi kits'ínk'ǎiyaha Jesu ngabayoo tíjǎjinnuu, tǎ kuihi xi kits'ínk'ǎiyaha Jesu tǎ ts'ínk'íentu tík'un yjonintenuu xi maha 'me. B'a ts'ínkonuu Espirituhu Ntǎnǎ xi tíjǎjinnuu.

¹² Kui b'a maha, já nts'e, ja najmi tǎ tjǎhin tsa kuǐntsubǎǎ xi nkúhu xutǎ xi ts'ín ni xi mjehe yjonintee. ¹³ At'aha tsa kuǐntsuboo xi nkúhu xutǎ xi ts'ín ni xi mjehe yjonintee, kuayó. Tunga tsa Espirituhu Ntǎnǎ n'ek'ienkohonu ni xi mjehe yjonintenuu, kuǐntsubǎ tík'un.

¹⁴ Ngayjee xi Espirituhu Ntǎnǎ bakú niyáha, kui xi ntǐhi Ntǎnǎ. ¹⁵ At'aha Espiritu xi kin'ekjǎhǐon najmi kits'ín manuu xutǎ musuhu kjuabinkjuun. Kits'ín ma nínuu Ntǐhi Ntǎnǎ kǒ ts'ín nga: "Na'mi íchǐ", k'úhǐín Ntǎnǎ. ¹⁶ Kui Espirituhu Ntǎnǎ nkúhǐ makǒ animaná nga tsuya kixǐ nga ná xi ntǐhi Ntǎnǎ. ¹⁷ Tsa ná xi ntǐhi Ntǎnǎ, tǎ sakúnǎ ni xi ts'e. Jesucristo n'ekjǎínkoóho ni xi ts'e Ntǎnǎ. Tsa nd'ǎi tǐbitjǎjǎán kjuanima xi j'ǎjin, tǎ sakúnǎ kjuachánkaha.

**B'ǐ ts'ín tsakúya Pablo nk'ie
nga tíchuyáhaǎ nístjin nga
Ntǎnǎ ts'ín ma kǐkjǎnnǎ ntǐhi**

¹⁸ B'a mana nga najmi chumi nihi kju'aun xi tǐbenǎ nístjin nd'ǎi tsa ch'achubakohonǎ kjuachánkaha Ntǎnǎ xi kama chjinǎ askahan. ¹⁹ Ngayjee ni xi kits'ínnda Ntǎnǎ tíjǎncha kuyǎ kǒ 'yún mjehe nga s'ejǎn chji yǎ xutaha xi ntǐhi Ntǎnǎ. ²⁰ At'aha ni xi kamandoo najmi tǎ tjǎhin rǎ nga'yún xi kis'ehe nga tjuhun. Najmi kui kama mjehe nga b'a kamat'ain. Ntǎ nínǎ b'a ts'ín y'enda nga b'a kamat'ain. Tunga tǎ tíkuyahǎ rǎ ²¹ ni xi kamandoo nístjin nga najmi tǎ kuatsúhun. Tíkuyáha nk'ie nga kama ndǎhǐ ch'ǎ xi y'anji, nístjin nk'ie nga b'a

ts'ín kama ndǎhǐ xi nkú tsjo ts'ín kama ndǎhǐ ntǐhi Ntǎnǎ.

²² Yaǎ nga santaha nd'ǎi un tǐbehe ngayjee ni xi kits'ínnda Ntǎnǎ, xi nkúhu nku tachjuún xi tsǐhǐn ntǐ. ²³ Kǒ najmi tǔ nku kui xi un tǐbehe. Tǎ un tǐbenǎ kǒ ná. At'aha ja tíjǎjinnǎ Espirituhu Ntǎnǎ. Ja kǐk'ǎi tíjunnǎ ajǐhǐn ngayjee ni xi n'ekjǎhǐín askahan. Nkjún tǐbehe animaná nga tíchuyáhaǎ nístjin nga ts'ín ma kǐkjǎnnǎ Ntǎnǎ ntǐhi, nístjin nga n'ek'ankǐ yjonintená.

²⁴ At'aha ja kin'ek'ankiná kǒ tíchuyáhaǎ ni xi sakúnǎ, tunga tsa ja kisuya ntsǎǎ ni xi tíchuyáhaǎ, najmi tǎ tíchuyǎ saha rǎǎ ni xu'bo. ¿At'aha yǎ xi kuyáha ni xi ja tíjǎnaha? ²⁵ Tunga tsa tíchuyáhaǎ ni xi najmi kjee yaǎ, tjǎhin nga chuyáhaǎ santa nkúhu nga n'ekjǎhǐín.

²⁶ Tǎ basinkonǎ Espirituhu Ntǎnǎ, at'aha najmi ndjǎ tíntuyánǎ. Najmi yaǎ ni xi kuǐncháǎ, tunga Espirituhu ní Ntǎnǎ bankǐntjǎinnǎ. Nk'ie nga nchjantjai un'unnǎ Espiritu nginkun Ntǎnǎ, najmi tjǎn én xi kuǐxínyahanǎ xi nkú tsu. ²⁷ Ntǎnǎ xi be animáha xutǎ, kui xi be mí xi mjehe ts'ín Espiritu. At'aha xi nkú ts'ín mjehe Ntǎnǎ, b'a ts'ín bankǐ Espiritu nga nchjantjai xutǎ xi Ntǎnǎ kǐkjǎts'e.

**B'ǐ ts'ín tsakúya Pablo xi
nkú ts'ín tjonǎ Ntǎnǎ**

²⁸ Yaǎ nga ngayjee ni xi mat'ain xutǎ xi íncha ts'íntjo Ntǎnǎ, Ntǎnǎ ts'ínchjén niy ngandaha xutǎ xu'bo. Ntǎnǎhǎ j'ǎjǐhǐn xutǎ xu'bo at'aha b'a ts'ín kama mjehe. ²⁹ At'aha xutǎ xi kǐkie tíjǎn Ntǎnǎ, tǎ y'enda tíjǎn nga b'a ts'ín s'eyaha xi nkúhu Ntǐhi, tǔ xi kui Ntǔ kamaha Ntǐ tǎn ajǐhǐn já nts'e xi nkjin maha. ³⁰ Kǒ xi y'enda tíjǎn Ntǎnǎ, tǎ j'ǎjin. Kǒ xi j'ǎjin, tǎ kits'ín nga tsichu ma nǎxu nginkun. Kǒ xi kits'ín nga tsichu ma nǎxu nginkun, tǎ kitsjǎha kjuachánka.

³¹ Kui b'a maha, ¿nkú kuixín sahaná? Tsa Ntíaná makoná, ¿yá xi ngjuai kontraná? ³² Kui xi ja y'éjña nga tu nkú tsjáhá Ntíhi. Kits'ínkjas'en Ntíhi nga kin'ek'ien ngandaná. Kui nga tsa kitsjáná Ntíhi, ¿nkú ts'ín najmi ta tsjáhaná ngayjee ni xi tjín?

³³ ¿Yá xi kamahá ts'ínk'anji jé xuta xi Ntíaná j'ájin? Ntíaná kits'ín nga naxu xuta xi ts'e. ³⁴ ¿Yá xi b'a kuitsu nga ngatit-sun y'a? Cristo Jesu k'ien ko j'áíya ngáha ra ngabayoo ko tjñat'aha Ntíaná nd'ai nga t'bankintjání. ³⁵ Tjoho ná Cristo. ¿Yá xi kamahá kjé'aná kjuatjoho? ¿A kjuanima? ¿A kjuaboo? ¿A kju'unchoo? ¿A kjintío? ¿A tu ngat'aha nga x'aán? ¿A ni ch'onk'un xi mat'aán? ¿A ra ngahá n'ek'ienná? ³⁶ B'a ma xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntíaná:

Ngat'a ts'i tehente tintsubajiin ngabayoo. Xi nkúhu chutsanka xi n'ek'ien, b'a ts'ín baseni jóo.

³⁷ Tunga ajihin ngatentee ni xu'bi xi kits'intjoná ta ts'ín nga tu sahá 'yún n'e ngana saá. ³⁸ At'aha behe k'an nga najmi tjín xi kamahá kjé'aná kjuatjoho Ntíaná, ndaha tsa kuayáá ko ndaha tsa kuintsuba t'k'aán, ta ndaha ntítsjee ko xi batéxuma ko xi tjihin nga'yún, ta ndaha ni xi tíma nd'ai ko xi kama askahan, ³⁹ ta ndaha ni xi nk'a ko xi nanka, ta ndaha nku ni xi kits'ínnda Ntíaná. Najmi tjín xi kamahá kjé'aná kjuatjoho Ntíaná, kjuatjo xi tsakúchjiná nga kitsjáná Nda Ntíaná Cristo Jesu.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín Ntíaná j'ájin xuta xi ntje judio tjeheh ra

9 Cristo be nga kjuaxi ni xi tíxian. Najmi t'banacha. Ko Espiritu Santo b'a títsuna nga b'a tjín ni xi títs'ínkjihin k'an. ² Tjín babana ko íxí t'neyahá tíma animana. ³ Tsa kama kai, mjena tsa santaha an kama nku xi najmi nda nginkun Ntíaná ko tsa kjin kúatejñaha Jesucristo,

tsa tu ahá ni b'a ts'ín kama kúásinka já nts'é, kui xi ntjena. ⁴ Xi ntje Israel tjeheh ra. Ntíaná kits'ín ma ntíhi. Y'ejnajihin ko tsakúchjiji kjuachánka-ha. Ni y'éndako ntje cháha ko kitsjáha kjuatéxumaha. Tsakúchjiji xi nkú ts'ín tjihin nga ts'íintsjoho ko kitsúya tíjtuhun ni xi tsjáha. ⁵ Nkúhú ntje chá xi j'ájin Ntíaná, yo nibaha ra xuta Israel ko ajihin xuto tsitjuijin xi kits'ín niba Ntíaná nk'ie nga kik'a yjoninte xi nkúhu xuta. Kui xi Ntía xi batéxumaha ngayjee ni xi tjín. Kan'etsjo tehentehe tu nkjéhe ni. B'a katuma.

⁶ Tunga najmi j'a tiyahá éhen Ntíaná. At'aha najmi ngatentee xuta xi y'aha ra ntjehe Israel, tsa kui xi xuta Israel kikjin. ⁷ Ko najmi ngatentee xi y'aha ra ntjehe Abraham, tsa kui xi ntí kikjihin Abraham. At'aha Ntíaná b'a kitsúhu Abraham: "Ntje xi s'ehi Isaac nibaha ra." ⁸ Kui xi tsuhu ra nga najmi ntí xi kis'ehe Abraham xi nkú ts'ín s'ená ntí, tsa kui xi ntíhi Ntíaná. Ntí xi kis'e níhi xi nkú ts'ín kitsúya tíjtun Ntíaná, kui xi kits'ínchjiji nga kui xi ntjehe Abraham. ⁹ At'aha kui én xu'bi xi kitsúya tíjtuhun Ntíaná Abraham: "Núni xi nkú ma nístjin xu'bi kuakuchjiji nga'yúnna. Nku ntíx'in s'ejñaha Sara."

¹⁰ Ko najmi tu nku ni xu'bi kama. B'a ta kamat'ain Rebeca nk'ie nga y'a ntíyün. Kui xi kama chjuúhun Isaac xi ta ntje cháha xuta Israel. ¹¹ Ntíaná kinchjako tíjtuhun Rebeca nga kinchjanimíyaha ntíhi nk'ie nga najmi kjee tsin ko najmi kjee ts'ín ni xi nda ko a ra ni xi ch'onk'un, tu xi kuitjusuhun ni xi y'enda tíjtun Ntíaná nga j'ájin ntí xi kama mjehe. At'aha Ntíaná f'ájin xuta xi mjehe, najmi f'ájin tu ngat'aha ni nda xi ts'ín xuta. ¹² Kui nga b'a kitsúhu ra Rebeca: "Ntí xi tjun tsíun, musuhu ntí xi tsjénkiu kama." ¹³ Xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntíaná nga b'i títsu: "Tjo kits'ian Jacob ko kits'in unkie Esau."

¹⁴ Kui b'a maha, ¿nkú kuixíhinná? ¿A ts'ín Ntíaná ni xi najmi naxu tjin? ¿Najmi! ¿Ndaha tsa mí yeje! ¹⁵ At'aha b'a kitsúhu Moise: “Kama nimana xi mjena nga kama nimana, ko kuase nimaha xi mjena nga kuase nimaha.” ¹⁶ Kui b'a maha, najmi ngat'aha tsa ni xi mjená ko tsa ni nda xi t'ín'eé, tsa kui kjuaha nga nda ts'ínkohoná Ntíaná. Nda ní ts'ínkoná at'aha ma nimaha ná. ¹⁷ At'aha b'i ts'ín tjit'a má nga b'a kitsú Ntíaná nga kinchjako nda faraon: “Kitsja xáha tu xi kuakuchihina nga'yúnna ko tu xi chahana nga ngúsuhun asunntee.” ¹⁸ Kui b'a maha, Ntíaná ma nimaha ra xi mjehe nga kama nimaha ko ts'ín ndjá animaha xi mjehe nga ts'ín ndjá animaha.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín Ntíaná bakúchji kjuakjahan ko kjuatsentaha

¹⁹ Kutsa b'ahá kuixínní: “¿Mí nihi xi ts'ínnijéhená Ntíaná yo ni ma? At'aha, ¿yá xi ma fi kontraha ni xi mjehe Ntíaná?”

²⁰ ¿Yáhá ni ji nda, tsa kuinchihí kuenta Ntíaná? Nku ndjijí najmi ma: “¿Á b'a n'e kin'endahani?”, tsa kuitsuhu xi kits'innadahá. ²¹ ¿A najmi tjihín ra kixi nda xi ts'inná ndíu nga ts'ínko nintee xi nkú ts'ín mjehe? Ta kuilhi nintee kama ts'ínnidako nku ndjijí xi sasjña tso ko nku xi n'echjén tehente.

²² Ntíaná mjehe nga kuakúchji kjuakjahan ko nga k'uéjña chji nga'yúhun. Tunga títs'ín chúkjuaha ko títs'intsentakó xuta xi nibajennehe kjuakjahan, kui xi xá n'ekjehe. ²³ B'a títs'ín Ntíaná tu xi chaha ra xi nkú ts'ín chánka kjuachánka xi t'ínkoho xuta xi tíma nimaha, xuta xi ja y'énda títjun nga tsjáha kjuachánkaha.

²⁴ Ná xuta xu'bo. Ntíaná j'ájinná najmi tu nku ajihin xuta xi ntje judio tjeheh ra, tu sa ní ko ta ajihin xi najmi ntje judio tjeheh ra. ²⁵ B'a kama xi nkú ts'ín

y'ét'a éhen Ntíaná nda profeta Osea nga b'i títsu:

Xuta xi najmi xutana, kui xi ts'in ma xutana.

Ko xi najmi kits'intjá, kui xi ts'intjá.

²⁶ Ko xi má nga b'a kik'ihin xuta:

“Jun xi najmi xutana mahanu”,

b'a k'úfín nga kui xi ntihí Ntíaná xi t'jña t'k'uun.

²⁷ Ko b'a ta kitsú nda profeta Isaia nga kinchjanijmíyaha xuta Israel: “Ndaha tsa b'a ts'ín nkjin maha xuta Israel xi nkú joyaha tsumí xi t'jndai ntáchak'uun, tunga tu chubahá xi n'ek'anke. ²⁸ At'aha ja ts'íntjusun xatí Ntíaná ni xi kitsú nga kama nga ngúsuhun asunntee.” ²⁹ Xi nkú nga ta kitsú títjun Isaia nk'ie nga b'i kitsú:

Tsa najmi y'éjña saná ntje Ntíaná xi t'jihín nga'yún,

ja ra b'a ta kamat'aán tsakai xi nkúhu xuta Sodomá

ko tsichu ma raá tsakai xi nkúhu xuta Gomorra.

B'i ts'ín tsakúya Pablo yá xi naxu bichú ma nginkun Ntíaná

³⁰ Kui b'a maha, ¿nkú kuixíhinná? Xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra, xi najmi tsangisjai nga naxu k'úentu nginkun Ntíaná, kui xi naxu tsichu ma nginkun Ntíaná. Kis'ejihin Ntíaná, kui nga naxu tsichu maha. ³¹ Tunga máha xuta xi ntje judio tjeheh ra, incha tsangisjái nga ts'íntjusun kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise, tu xi b'a ts'ín naxu k'úentuhu nginkun Ntíaná, tunga najmi tsichukjuahá ra.

³² ¿Á b'a kamaha? At'aha najmi tsangisjái nga naxu k'úentu nginkun Ntíaná xi nkúhu xuta xi s'ejihin Ntíaná. Tu sa ní incha kama mjehe nga ts'íntjusun ni xi tjit'a kjuatéxumoo tu xi b'a ts'ín naxu kuichú maha kai. Incha kisaténki ndjio xi saténki xuta. ³³ B'a kama xi nkú ts'ín tjit'a:

An k'uejńa nanki Sion nku ndjio xi satenki xuta, nku naxi xi ts'ınxuntuhu. Tunga xi s'ejihin xi ts'in niba, kui xi najmi sakuhu kjuasuba.

10 Jun ja nts'e, nk'ie nga nch-jaka Ntiana, bankintja xuta Israel, at'aha mjena nga n'ek'aneki. ²At'aha kama xına nga kui xi 'yın tıncha bangisjai ni xi ts'e Ntiana, tunga najmi incha mankjihin ra xi nkú ts'in tjin nga incha ts'in. ³Najmi kamankjihin nga Ntiana tu tsjahá ra xuta xi s'ejihin nga naxu kama. Tu sa ní kuenta ts'e suba incha tsangisjai xi nkú ts'in naxu kuichú ma nginkun Ntiana. Najmi kits'in nimakjua yjoho tsa ts'inkjáfihin nga Ntiana tu tsjahá ra xuta nga naxu kama nginkun. ⁴At'aha tsichutjusun kjuatexuma xi kin'ekjas'ehen Moise nk'ie nga j'ai Cristo, tu xi naxu kuichú maha nginkun Ntiana ngayjee xi s'ejihin.

Bı ts'in tsakuya Pablo nk'ie nga ngayjee xuta xi s'ejihin Ntiana naxu bichú ma nginkun Ntiana

⁵Bı ts'in y'et'a Moise xi nkú ts'in naxu bichú maha xuta xi ts'intjusun kjuatexuma xi kin'ekjas'ehen Moise. Bı kitsú: "Xi ts'intjusun ni xi tjt'a kjuatexumoo, ngat'aha kjuatexumoo sakuhu ra nga k'úejna tik'un." ⁶Tunga b'ihı ts'in y'et'a ngá xi nkú ts'in naxu bichú maha xuta xi s'ejihin Ntiana: "Najmi tu bı ts'in n'enkjıntak'uin: ¿Yá xi nguainji ndjiojmi ján?" Tuhu ra ein tsa n'e nibájen xi ts'in niba Ntiana ngajoho. ⁷Ko bı ta kitsú ya: "Ko najmi tu bı ts'in n'enkjıntak'uin: ¿Yá xi nguai kinte t'anankiu?" Tuhu ra ein tsa chjúsintjen xi ts'in niba Ntiana ngajoho ajihin xuta k'ien. ⁸Bı kitsú Moise: "Tijnat'a tiñahi éhen Ntiana, tsu'bai ko animahi tijnat'a." Kui ein xi tibenijmı nd'aj, én xi tsu nga xuta tjin nga s'ejihin Ntiana.

⁹At'aha tsa tsu'bai kuitjuhu nga n'ekiei yjohı nga Jesu xi Nda Ntiana, ko tsa ngayjee animahi s'ejihin nga Ntiana kits'inkjáfıya ngáha ra Jesu ngabayoo, n'ek'aneki. ¹⁰At'aha ajin animaha ní xuta nibáha ra nga s'ejihin Ntiana, tu xi naxu bichú maha. Ko ts'a bitjuhu nga b'a tsu nga Jesu xi Nda Ntiana, tu xi n'ek'aneki.

¹¹Bı ts'in tjt'a éhen Ntiana: "Xi s'ejihin Ntiana najmi sakuhu kjuasuba." ¹²At'aha nkuhú chasehe ra xuta xi ntje judio tjehe ra ko xi najmi ntje judio tjehe ra. At'aha nkuhú maha Nda Ntiana ngayjee xuta ko tsjahá ngayjee xi kuinchjakoho kjuanchina xi tjin. ¹³At'aha bı ts'in tjt'a: "N'ek'aneki ngayjee xi ts'inkjáfihin nga kui xi Nda Ntiana."

¹⁴Tunga xuta xi najmi kjee s'ejihin, ¿nkú ts'in ts'inkjáfihin ra nga kui xi Nda Ntiana? ¿Nkú ts'in s'ejihin ra xi najmi kjee nt'é yáha kui? ¿Nkú ts'in kuint'éhe tsa najmi tjin xi k'uenijmıhi? ¹⁵¿Nkú ts'in k'uenijmıhi xuta tsa najmi s'et'a xáha nga k'uenijmı? At'aha bı ts'in tjt'a: "Á b'a tsjo tjin nga faik'uhunná xi b'énijmına én nda tsu."

¹⁶Tunga najmi ngayjeehé xuta Israel kits'insihin én nda tsuhu Ntiana. Bı kitsú Isaia: "Ji Ntia, ¿yá xi kis'ejihin én xi y'enijmı?" ¹⁷Kui b'a maha, s'ejinná Ntiana nk'ie nga nu'yáá éhen, ko nu'yáá éhen nk'ie nga s'enijmına Jesucristo. ¹⁸Tunga b'ahá xian: ¿A najmi kinu'yáhá éhen? Johon, kinu'yá. At'aha bı ts'in tjt'a: Nga ngúsuun asuntee kinu'yá ntaha, santaha má fekuhu asuntee tsichu éhen.

¹⁹Ko bı ta xin ya: ¿A najmi incha kiekiehé xuta Israel ni xu'bi? Tjun Moise bı ts'in y'et'a éhen Ntiana: An ts'ian nga jun kama xintak'un xi tu a xutahá, ko ts'ian nga n'ekjankoo xi najmi chumi nihi xi mankjihin.

²⁰ Kǒ askahan kama k'un Isaiǎ nga b'ǐ tǎ ts'ín y'é't'a éhen Ntǐaná: Xi najmi tsangisjaina, kui xi kisakúhu an, kǒ xi najmi kingjásjaiyana, kui xi tsakuchjǐhǐ yjona.

²¹ Ngat'a ts'e xutǎ Israel b'ǐ ts'ín tjít'a: "Nku nǐstjin ntanta kik'ana nga kingjentéhe ntsǎ nku nǎxinantǎ xi najmi nt'é'én kǒ si."

B'ǐ ts'ín tsakúya Pablǒ nk'ie nga tǎ tjín ajihǐn xutǎ xi ntje judio tjeheŋ rǎ xi ja ts'ankǐ

11 Kui nga b'a xihinna, ¿a kits'ín t'axǐhǐn Ntǐaná xutǎha? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! At'aha tǎ ndǎ Israel ná, ntjehe Abraham. Ntje chánǎ Benjamin y'ahana. ² Najmi y'éjǎna t'axín Ntǐaná xutǎ xi ts'e xi j'ájin tǐtjun. ¿A najmi yanú xi nkú ts'ín tjít'a xujun éhen Ntǐaná má nga ndǎ profeta Eliǎ kinchjako Ntǐaná kǒ tsatéjéne xutǎ Israel? B'ǐ ts'ín tjít'a: ³ "Jǐ Ntǐa, ja kits'ínk'ien xutǎ xu'bǐ jǎ profeta xi ts'ǐ kǒ ja kits'ínkatsún nachan chjehǐ. Tǔ nkuhú an tǐjǐna sa. Tǎ incha mjehe tǎ ts'ínk'ienna." ⁴ Tunga b'áhǎ kitsú Ntǐaná: "Ja kits'in ts'an yatu mǐi jǎ xi najmi tsasinkúnch'int'aha ntǐa Baal."

⁵ B'a tǎ tǐma nǐstjin nd'ai. Tǔ ngat'aha kjuandaha Ntǐaná tjǐntu sa chuba xutǎ xi Ntǐaná j'ájin. ⁶ Tsa tǔ ngat'aha kjuandaha Ntǐaná kichj'ajihǐn xutǎi, tsuhu rǎ nga najmi kichj'ajin tǔ ngat'aha ni nda xi incha kits'ín. At'aha tsa tǔ ngat'aha ni nda xi incha kits'ín xutǎ kichj'ajihǐn, kjuandaha Ntǐaná najmi tǎ chjǐhǐ rǎ ma.

⁷ Kui b'a maha, ¿mǐ nihi xi kama? Najmi kisakúhu ni xi tsangisjǎi xutǎ Israel. Xi j'ájin ní Ntǐaná, kui ní xi kisakúhu niu. Xingisoo kama ndjǎ animaha. ⁸ B'a kama xi nkú ts'ín tjít'a: "Ntǐaná kitsjáha xutǎ xu'bo kjuankjintak'un tiya, tunkun xi najmi skuékoho kǒ tjabaxínǐju xi najmi kuǐnt'ékoho santaha nǐstjin nd'ai."

⁹ Kǒ b'ǐ tǎ kitsú ya David:

Kasaténkiko s'ǐhǐ xutǎ xu'bo, tǎ kuihi kats'ínndyjajihǐn kǒ kats'ínk'íechjǐhǐ.

¹⁰ Incha katuma kǎ tǔ xi najmi tǎ skuéhe, kǒ musu incha katuma sǐn.

B'ǐ ts'ín tsakúya Pablǒ nk'ie nga tǎ n'ek'ankǐ xutǎ xi najmi ntje judio tjeheŋ rǎ

¹¹ Kui nga b'a xihinna, ¿a tǔ niyǎ kis'entuhú xutǎ Israel nk'ie nga kisaténki? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! B'ǐ ní kama. Tǔ ngat'aha nga najmi kint'é'éhen Ntǐaná xutǎ Israel, kui nga j'aihǐ rǎ én xi ts'ínk'ankihǐ xutǎ xi najmi ntje Israel tjeheŋ rǎ, tǔ xi b'a ts'ín kama xintak'uhun xutǎ Israel. ¹² Tsa tǔ ngat'aha nga najmi kint'é'éhen Ntǐaná xutǎ Israel, tsa kui ngat'oo kisakúhu rǎ kjuanchináha Ntǐaná xutǎ xi tjín asuntee, kǒ nk'ie nga kisaténki Israel kisakúhu kjuanchináha Ntǐaná xutǎ xi najmi ntje Israel tjeheŋ rǎ, ¿nkú sa kama nk'ie nga sakú ngáha rǎ xutǎ Israel ante xi ts'e nginkun Ntǐaná?

¹³ Tǐnchjakonuu jun xi najmi ntje Israel tjeheŋ rǎ. Ntǐaná kits'ín mana ndǎ postruhu xutǎ xi najmi ntje Israel tjeheŋ rǎ kǒ xinya kjuachánkaha xána. ¹⁴ B'a ts'ian tsa tǔ ahá ni ngat'anuu kama xintak'uhun ntjena, tsa tǔ xi b'a ts'ín n'ek'ankihǐ k'ua. ¹⁵ At'aha kisakúhu kjuajyu nginkun Ntǐaná xutǎ xi tjín asuntee nk'ie nga kin'e t'axín xutǎ Israel. Kui nga, ¿nkú sa kama nk'ie nga n'ekjǎin ngáha rǎ? Sakú ngáha rǎ nga k'úéntu tǐk'un xutǎ k'ien.

¹⁶ Tsa tsje nginkun Ntǐaná na'yu xi n'endakoho nǐnkuan chje xi 'bǎi tjuhun Ntǐaná, tsuhu rǎ nga tǎ tsje ngayjee na'yu nǐnkuon. Tsa tsje nginkun Ntǐaná kjamaha nku yǎ, tsuhu rǎ nga tǎ tsje tjiaha. ¹⁷ Xutǎ Israel, kui xi nkú joyaha tjia xi kitit'áhǎ nku yǎ olibo, kǒ jǐ xi nkú joyaha tjiaha yǎ olibo jǎá. Tunga jihǐ kis'et'ai antehǐ tjia xi kitit'óo kǒ kisakút'aihi

kjuatik'un xi tijnajin kjamaha ya olibo xi ndoo. ¹⁸ Tunga najmi tu nk'aha n'esjei yjohi, tsa b'a kujxin nga ji xi 'yun nda sai nga tjia xi kitit'oo. Tsa mjehi nk'a n'esjei yjohi, tu saha n'ekj'aitsejin nga kjamaha yoo y'aha ri. Najmi ji xi kich'ai kjamoo.

¹⁹ Kutsa b'aha kujxin: "Tu xi an s'et'ahana antehē yoo, kui nga kitit'aha."

²⁰ B'a tjin. Tunga kitit'aha at'aha najmi kis'ejihin Ntiana, ko ji ndja tisin-jnai nd'ai at'aha s'ejihin. Kui nga najmi tu n'enkjintak'uhunni tsa ji xi 'yun nda sai. Tu sa ni tinkjuin Ntiana. ²¹ At'aha tsa Ntiana najmi kits'innjyat'aha tjia xi ndaha ya olibo, za tu kjehē ji ts'innjyat'ahi nga tu kisut'anı yoo?

²² Chasei xi nkú ts'in nda ko ndja ts'inko Ntiana xuta. Ndjá kits'inko xi kisatenki ko ji nda kits'inkohi. Ko nda ts'inkohi tsa tu nku kunchunjinı kjuandaha. Tunga tsa najmi b'a n'ei, ko ta ji kujchat'ahi. ²³ Ko ta xuta Israel, tsa ngjuakj'aha ra animaha ko s'ejihin Ntiana, k'uai ngaha ra ante xi ts'e. At'aha tjihin nga'yun Ntiana nga tsja ngaha ra ante xi ts'e xuta Israel ajihin ya olibo.

²⁴ At'aha ji xi nkú joyaha tjiaha ya olibo jna tu kis'et'anı antehē ya olibo xi ndoo. Kui b'a maha, za najmi kamaha k'uai ngaha ra xuta Israel antehē? At'aha kui xi tjia xi ndoo.

B'i ts'in tsakuya Pablo nk'ie nga kama nımaha Ntiana ngayjee xuta

²⁵ Jun ja nts'e, mjena nga choo nku ni xi y'ejna 'ma Ntiana, tu xi najmi nk'a n'esjehenu yjonuu. K'ua xi tjin ajihin xuta Israel kama ndja animaha. B'a kama santa nkúhu nga sakuntehe nginkun Ntiana ngayjee xuta xi najmi ntje Israel tjehe ra. Kui xi tjihin nga n'ek'anki. ²⁶ Nk'ie nga ja b'a kama, ta n'ek'anki ngayjee xuta Israel. Xi nkú ts'in tjit'a ehen Ntiana:

Nanki Sion nibaha xi ts'ink'anki xutana,

kui xi kjexihin kjuach'onk'uhun ntjehe Jacob.

²⁷ Kui niı xi y'endaka xutana nga ts'ian, nk'ie nga ja kjexian ngatitsuhun.

²⁸ Najmi mjehe xuta Israel en nda tsuhu Ntiana. Ngandanuu xuta kontraha Ntiana tsichu ma. Tunga tjoho ra Ntiana xuta Israel tu ngat'aha nga Ntiana j'ajin ntje chaha. ²⁹ At'aha najmi kje'a Ntiana ni xi tsja ko ta ndaha najmi ts'in t'axin xuta xi j'ajin.

³⁰ Nıstjin nk'ie, najmi kinu'yá'ohoon Ntiana, tunga tibase nımahanuu nd'ai tu ngat'aha nga najmi kint'éen xuta Israel.

³¹ Ko santaha nıstjin nd'ai najmi tint'éen xuta Israel, tu xi ta chase nımaha ra tu ngat'aha nga jun kichase nımanuu. ³² B'i tjihin ra niı. Ndaha nku xuta xi tjin najmi nt'é'ehen Ntiana. Ntiana y'ejnaha xuta nga najmi kint'éen, tu xi nkúhı nga kama nımaha ra ngayjee.

B'i ts'in kits'intsjoho Pablo Ntiana

³³ Já b'a nkjun ts'in chankaha kjuanchinaha Ntiana! Já b'a nkjun ts'in nanka ts'innkjink'uhun ko á b'a nkjun ts'in tsehe kjuankjintak'uhun! Najmi tjin xi mankjihin ni xi ts'in Ntiana ko najmi ch'a maha tsuya á b'a ts'ihin.

³⁴ At'aha, zyá xi be xi nkú ts'in ts'innkjink'un Ntiana?

¿Yá xi kitsúyaha ni xi tjihin nga ts'in?

³⁵ ¿Yá xi kits'inkienyaha tsa mí nihi, tu xi Ntiana tjihin nga ts'ink'oya ngaha ra?

³⁶ At'aha Ntiana kits'innnda ngayjee ni xi tjin. Ngat'aha ko nga tsjoho tjihin niu. ¡N'ekié yjoná nga tjihin kjuachanka Ntiana tu nkjéhé ni! B'a katuma.

B'i ts'in tsakuya Pablo xi nkú ts'in tıntsubaá nd'ai nga ja yjankiá Cristo

12 Kui b'a maha, ja nts'e, at'aha tibase nımaná Ntiana, kui nga tıbankihınuu nga ngayjehe tak'un n'etsjohoo Ntiana, nga n'ekjas'ohoon

yjonuu xi nkú joyaha nku chje tîk'un xi tsje kô xi sasîhin Ntîaná. ²Najmi tu bintsuoo xi nkú ts'ín tjíntu xuta asuntee. Tu sa ní n'ek'óntjaiyo yjonuu xi nkú ts'ín Ntîaná títs'ín tsetse kjuankjintak'unnuu, tu xi b'a ts'ín kamankjihinnuu ni xi mjehe Ntîaná, ni xi nda, xi sasîhin kô xi ja nda tsichu ma.

³Nga nkúnkú jun tînchjakonuu, at'aha Ntîaná kitsjána kjuandaha. Najmi tu nk'a n'esjo yjonuu. Nkú ní ts'ín tjíyanuu. B'a ts'ín n'esjo yjonuu xi nkú ts'ín kitsjánuu Ntîaná nga s'ejinnuu. ⁴At'aha xi nkú ts'ín nkjin tîkjá maha ni xi y'aha yjonintená kô xi nkú ts'ín k'já k'já xá xi kik'ahî nga nkúnkú, ⁵b'a ta joyaha ná. Nkjin mahaná tunga nkuhú yjoninte kamakaá Cristo. Nga nkúnkáá kich'aá xinkjá.

⁶K'já k'já ni xi maná n'eé. Kui kjuanda xi kitsjáná Ntîaná nga nkúnkáá. Xi Ntîaná kitsjáha éhen tu xi ts'ínkjas'ehen, kui xi katsúya éhen Ntîaná xi nkú ts'ín kik'ahî nga s'ejihin. ⁷Xi kik'ahî nga kuasinko xuta, kui xi katasinko xuta. Xi kik'ahî nga kuakúya, kui xi katakúya. ⁸Xi kik'ahî nga tsjá nga'yún, kui xi katsjá nga'yún. Xi kik'ahî nga tsjá toon, kui xi ngayjehe animaha katsjá toon. Xi kik'ahî nga tsjén títjun, kui xi kixi katjiko xáha. Xi kik'ahî nga kuase nimaha xuta, kui xi tsjo kat'ehe nga b'a kats'ín.

B'î ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga kjuatjo tijnajinná

⁹N'etjô kjuaxi xinkiu. Najmi tu n'esiuhun ni xi ch'onk'un. Ni xi nda ch'a ntsja ntsjon. ¹⁰B'î ngján n'etjô xinkiu xi nkú ts'ín tjoho xinkjín xi nts'e maha, at'aha nts'ohó mahanyu xinkiu. 'Yún chankjún so xinkiu. ¹¹Kixi n'oo ni xi tîn'o kô najmi tu n'ets'o. Tu xí tsjohó kat'ehe animanyu nga n'oo ni xi mjehe Nda Ntîaná. ¹²Tsjo kat'enuu nga chúyohoo ni xi tsjánuu Ntîaná. N'echúkjuo kju'a'un xi týo.

Najmi tu n'ek'ajiun nga chubakoo Ntîaná. ¹³Tjohoon ni xi ndyjat'áha xuta xi yjanki Ntîaná kô nda n'ekjohoon xi kuichúk'unnuu.

¹⁴Chubantjo xuta xi tjennki unkienuu. B'a t'ihun Ntîaná nga nda kats'ínkoho. Najmi tu ni xi najmi nda binchinó nga kama'tain. ¹⁵Tsjo kat'ekonuu xi tsjo tjihin. Ch'íiko xi tîkjintá. ¹⁶B'î ngján nda chasohó xinkiu. Najmi tu nk'a katumanyu yjonuu. Tu sa ní nda chasohó xuta x'an. Najmi tu xuta nkjink'un n'e ma suboo yjonuu.

¹⁷Najmi tu ch'on n'ohoo xi ch'on títs'innuu. Chase nínú xi nkú ts'ín nda kama n'oho ngayjee xuta. ¹⁸Tsa kama, tsa aya ntsoo tijná, kas'ekonuu kjuajyu ngayjee xuta. ¹⁹Já nts'ena, najmi tu n'e ngajoyo ni xi tîn'enuu. Aya ntsja ní Ntîaná t'ejnayo xi b'a títs'ín. At'aha b'î ts'ín tjit'a éhen Ntîaná: "Ahán xi k'uasjé chjía, an xi tsjahá chjîhi. B'a títsu Ntîaná." ²⁰B'î ta ts'ín tjit'a ya: "Tsa tíma bjoho nda kontrahi, tjeihin ni xi kjine. Tsa tíma xintáha, tjeihin ntá xi k'úi. At'aha tsa b'a n'ei, tu ni xí kama subahá ra nda kontrahi." ²¹Najmi tu 'bainte tsa kjuach'onk'uun xi ts'ín nganahi. Tu sa ní ni xi nda n'ei. B'a ts'ín n'e nganaha ri ni ch'onk'uun.

B'î ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tjihin nga chankjún xi batéxuma

13 Ngayjee xuta tjihin nga ku'int'ééhen xi batéxuma. At'aha xá xi tjihin xi batéxuma nginkun Ntîaná nibáha ra. Ntîaná y'éjna xoo. ²Kui nga xi fi kontraha ra xi batéxuma, kui xi tífi kontraha ni xi ja y'éjna Ntîaná. Kô xi b'a títs'ín, ta kuihi t'bangisjai suba nga n'ekokjuaha.

³At'aha já xi batéxumoo najmi tjíntu tsa tu xi ndjá ts'ínkoho xuta xi nda ni xi títs'ín. Xuta xi najmi nda ni xi títs'ín, kui xi b'a kats'ín. ¿A mjehi nga najmi ndjá ts'ínkoho já xi batéxumoo? Tsa b'a,

nda n'ei, ko nda ts'in kuasehi já xi batéxumoo. ⁴ At'aha ngandahi ní títs'inxát'ahā rā jóo Ntíaná. Tunga tsa ni xi najmi nda t'n'ei, t'jihin nga kuinkjún tu ngat'ahā ni xi ts'ínkōhi jóo. At'aha najmi tu a t'jihin xá jóo. Ntía níná títs'inxát'ahā tu xi ts'ínk'íechjíhi ko ts'ínkokjuaha xi ch'on títs'ín. ⁵ Kui nga t'jihin nga kuínú'yá'ēhen raá já xi batéxumoo, najmi tu ngat'ahā ni tsa ts'ínk'íechjíná ni xi n'ée. B'a ní n'ée tu xi je s'eyaha kjuankjintak'unná nginkun Ntíaná.

⁶ Kui kjuaha nga b'echjihinu ni xi f'áchjínū já xi t'jihin xá, at'aha kui xi t'íncha ts'inxát'ahā Ntíaná. Xáha t'íncha ts'ín. ⁷ Tjohoon ni xi kanéhe nga nkúnkú jóo. T'echjihu xi f'áchjintjai ni xi t'ín- nuu ko xi f'áchjintjai ch'á nga ts'inxát'ahā já Romā. Chankjún xi nkú ts'ín t'jihin nga chankjún, ko nda n'esiuhūn xi nkú ts'ín t'jihin nga nda n'esihi.

B'í ts'ín tsakúya Pablo mí kjuaha nga n'etjohoná xinkjá

⁸ Najmi tu chumi nihi xi katsjen- nuu. Tjohoon kjuatjo xinkiu. At'aha xi tjoho xinkjín, kui xi títs'íntjusun ngayjee kjuatéxumaha Ntíaná. ⁹ B'í ts'ín t'jít'a kjuatéxumoo: “Najmi tu ch'at'aihi chjihin. Najmi tu n'ek'iein animā. Najmi tu n'ei ndyjé. Najmi tu fasihi ni xi t'jihin xuta.” Kui kjuatéxumoo ko ngay- jee kjuatéxuma xingisoo nkúhú bichú majihin kjuatéxuma xu'bi: “N'etjói xu- tahí xi nkú ts'ín tjohi yjohi.” ¹⁰ Xi tjo- ho xinkjín, kui xi najmi ch'on títs'íhin. Kui nga bichútjusuhun kjuatéxumoo ajih- hin xuta xi t'jihin rā kjuatjo.

¹¹ B'a n'oo at'ahā yo nistjin xi kich'aá nd'ai. Ja chubaha nga n'ek'jáhaá yjoná nga kuintsuba ndaá. Ja 'yún chuba ndy- jahā nd'ai nk'ie nga Ntíaná ts'ínk'ankiná. Najmi b'a tā t'jín ndyjahā rā xi nkúhu nk'ie nga kis'ejinná. ¹² Ja ma kuichúhú chuba. Najmi tā n'ehená ngatitsun, ata- hā nk'ie nga ngatitsun n'ée, b'a joyaha xi

nkúhu tsa má jyuun tintsubaá. Ni xi nda n'ée. Kui xi b'a tā joyaha xi nkúhu tsa má ndzjen tintsubaá. K'úéndaá yjoná tu xi kuinimajihinná má ndzjeen.

¹³ Kixi tankínkaá yjoná xi nkúhu xuta xi t'jima nga nistjiun. Najmi kuintsubaá tsa tu xi s'ihiná ko chineé. Najmi t'jihin nga chuba súntukonáá xinkjá ko tsa n'ejnu n'et'aá. Ko tā ndaha najmi tu bixk- jankaá xinkjá ko tsa kama xin k'aán ni xi t'jihin. ¹⁴ Tu sa ní t'ínngijiun yjonuu Ndā Ntíaná Jesucristo ko najmi tu n'enkjintak'un xi nkú ts'ín n'ehenu ni xi mjehe yjoninte ngatitsuun.

B'í ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga najmi t'jihin nga n'ek'anjiá jé xinkjá

14 Nda n'ekjohoon xi najmi ndjá sjñajin xi nkú ts'ín s'ejinná, ko najmi tu b'esikoo ngat'ahā xi nkú ts'ín ts'ínk'jink'un. ² T'jín xi b'a ts'ín s'ejihin nga ma kjine tu mí nichinehé ni, ko t'jín ngá xi najmi ndjá sjñajin xi nkú ts'ín s'ejinná kui nga tu xkahá kjinehe. ³ Xi kjine tu mí nichinehé ni najmi t'jihin nga ch'on ts'ín kuasehe xi b'éch'oho yjo- ho ni xi kjine. Ko xi b'éch'oho yjoho ni xi kjine najmi t'jihin nga ts'ínk'anji jé xi kjine tu mí nichinehé ni. B'í in- cha kats'ín at'ahā Ntíaná ja kits'ínkjáfhin nga joo. ⁴ Yáha ji xi t'n'ek'anjihinni jé ndā musu hu xi k'já? Tsa ndjá sjñā ndā musu ko tsa t'ísaténki, Ndā Ntíaha kjinehe ni xu'bo. Tunga ndjáhá kuasjñā, at'ahā t'jihin nga'yún Ndā Ntíaná nga ndjá ts'ínkasjñaha.

⁵ T'jín xi b'a mahā nga 'yún nkjún sa nku nistjin nga k'já nistjin, ko t'jín ngá xi tu nku chuba mahā nistjiun. Nkúnkú t'jihin nga ts'ínk'jink'un sisin xi nkú ts'ín behe k'un. ⁶ Xi benkjún nku nistjin, kui xi b'a ts'ín tu xi benkjúhun Ndā Ntíaná. Ko xi kjine tu mí nichinehé ni, kui xi b'a ts'ín tu xi benkjúhun Ndā Ntíaná. Tsjáha máb'achjíhi Ntíaná ngat'ahā nichinehe. Ko xi b'éch'oho yjoho ni xi kjine, kui xi

b'a ts'in tu xi benkjúhun Nda Ntǎnǎ ko ta tsjáha máb'achjǎhi Ntǎnǎ.

⁷ Najmi tjín ajinná xi kuenta ts'e suba tjǎna tǎk'uhun ko tsa kuenta ts'e suba 'mehe. ⁸ Tsa tintsuba tǎk'aán, Nda Ntǎnǎ tintsuba tǎk'uhunná. Ko tsa tǎbayaá, Nda Ntǎnǎ tǎbayaaná. Koi b'a maha, ndaha tsa tintsuba tǎk'aán ko ndaha tsa tǎbayaá, Nda Ntǎnǎ ts'ená. ⁹ At'aha koi kjuaha k'iehen Cristo ko j'álya ngáha ra ngabayoo, tu xi b'a ts'in kamaha Nda Ntǎha xuta k'ien ko xi tjǎntu tǎk'uun.

¹⁰ Ko máha ji, zá ji tǎchasehe ri tsa nda ko tsa najmi nda tǎts'ǎhin nda nts'ei? Ko ta, zá kinte n'esjeheni nda nts'ei? Katumankjǎhin nga ndyjun nkinǎ kuasehe Ntǎnǎ mí nihi xi kin'eé nga nkúkáá.

¹¹ B'i ts'in tjít'a éhen Ntǎnǎ: Ahán xi tjǎjǎna tǎk'an, tǎtsu Ntǎnǎ. Kuasinkúnch'in ngayjee xuta nginkán, ko ngayjee ts'ǎinkie yjoho nga an xi Ntǎ.

¹² Kui b'a maha, nga nkúnkáá n'ekjas'eheén kuenta Ntǎnǎ ni xi kin'eé.

B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga najmi tjǎhin nga n'endyjajǎhǎin xinkǎá

¹³ Kui nga najmi ta chasehe raá tsa nda ko tsa najmi nda ni xi tǎts'ǎin xinkǎá. Tu sa ní chasoo xi nkú ts'in najmi n'endyjajǎhuun nda nts'o ko xi nkú ts'in najmi n'ekijnejiun ngatitsun. ¹⁴ S'ejinna Nda Ntǎnǎ Jesu ko be nga ndaha nku ni najmi chuntǎ nginkun. Tunga tsa tjín xi: "Chuntǎ ni xu'bǎ nginkun", tsa kuǎtsu, tu nginkun ndohó chuntǎ niu.

¹⁵ Tunga tsa tu ngat'aha ni xi tǎchinei tǎts'ǎindyajǎhǎin ra yjoho nda nts'ei, najmi ta tǎn'etjǎhoni nda nts'ei ma. Najmi tu b'aintei tsa tu ngat'aha nichinehi ndyjaaha xuta xi k'ienntǎjǎhi Cristo. ¹⁶ Najmi tu b'ainto tsa ch'on ts'in kuǎnchjayane xuta ni xi n'ekjǎhoon nga nda. ¹⁷ At'aha ni xi chǎneé ko ni xi s'ǎá najmi chumi ni chjǎhi ra. Nk'ie ní Espiritu Santo tsjǎnǎ nga naxu kuǎntsubaá nginkun Ntǎnǎ ko nga s'ená kjuajyu ko kjuatsjo, kui ní ni

xu'bǎ xi bakúchji nga ja tsitjas'enjǎn nga Ntǎnǎ tǎbatéxumaná. ¹⁸ Xi b'a ts'in tjǎna nginkun Cristo, kui ni xi tsjoho Ntǎnǎ ko xuta ta nda ts'in nchjayanehe.

¹⁹ Kui b'a maha, tǎnchǎsjǎihǎnǎ xi nkú ts'in s'ehená kjuajyu ko xi nkú ts'in kuǎsinkaá xinkǎá nga saájǎn ni xi ts'e Ntǎnǎ. ²⁰ Najmi tu ngat'aha nichinehi n'ekatsúhunni xá xi tǎts'ǎin Ntǎnǎ ajǎhǎin xuta xi ts'e. Kjuaxǎ kǎjǎhǎin nga je nginkun Ntǎnǎ ngayjee nichine xi tjín, tunga najmi ndahá tjín tsa chǎinei nichine xi ts'ǎinkijnejiun ngatitsun xuta xingisoo. ²¹ Tu sahá nda n'eǎi tsa najmi chǎinei yjo ko tsa najmi s'ǎi binu ko tsa najmi n'eǎi ndaha nku ni xi ts'ǎinkijnejiun ngatitsun já nts'ei.

²² Xi nkú ts'in s'ejǎhǎin ni xu'bǎ, tu ji b'a ts'in kas'ejǎhǎin ri nginkun Ntǎnǎ. Já b'a nda tjǎhǎin ts'e xi behe k'un nga nda tjín ni xi tǎts'ǎin ko najmi tǎts'ǎinnijéhe ra kjuankjǎntak'uhun askahan! ²³ Tunga xi jo jan tǎmahǎ nga tǎkjǎne tsa mí nihi, ta kuihi tǎts'ǎnk'anji jé yjoho, at'aha najmi tǎts'ǎin xi nkú ts'in s'ejǎhǎin. At'aha ngayjee ni xi n'eé xi fi kontra xi nkú ts'in s'ejǎnnǎ Ntǎnǎ, kui xi ngatitsun.

B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga tjǎhǎin nga kuǎsinkaá xinkǎá tu xi saájǎhǎinnǎ ni xi s'ejǎnnǎ

15 Nǎ xi ja ndǎa tǎnchǎjǎn xi nkú ts'in s'ejǎnnǎ najmi tu n'eé ni xi tu nǎ tsjo subahánǎ. Tjǎhǎin ni nga n'ekjǎhǎhǎin xi najmi kjee ndǎa tǎnchǎjǎn xi nkú ts'in s'ejǎnnǎ. ² Nga nkúnkáá tjǎhǎin nga n'eé ni xi tsjoho xinkǎá ko ni xi ngandaha n'eé, tu xi saájǎhǎin xi nkú ts'in s'ejǎnnǎ. ³ At'aha ko ta Cristo najmi ni xi tsjoho kits'ǎin. Ni xi tjít'a ní éhen Ntǎnǎ má b'a tǎtsu kits'ǎinkǎjǎhǎin: "Én ch'on tsu xi kitsúhi xuta, kui xi j'aisaténa." ⁴ Ni xi kis'et'a nǎstjǎn nk'ie, kis'et'a tu xi kuakú niyáhaná. At'aha ajǎn xujun éhen Ntǎnǎ sakújǎnnǎ kjuatsenta ko sakú ngǎlyunnǎ tu xi chǎyaha raá ni xi tsjǎnǎ Ntǎnǎ.

⁵Ntíaná xi tsjáná kjuatsenta ko tsjá nga'yúnná, kui xi katsjánuu nga nkuhú n'enkjínk'un xi nkú ts'ín tjíyaha Cristo Jesu. ⁶Nkuhú kas'eya animanuu ko nkuhú katuma ntanuu. B'a ts'ín n'ekiehenu yjonuu nga tjíhín kjuachánka Ntíaha ko Na'mihí Nda Ntíaná Jesucristo.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra tsichujíhín én nda tsuhu Cristo

⁷Kui b'a maha, b'i ngján nda n'ekjáhín ruu xinkju xi nkú ts'ín nda kits'ínkjáinnuu Cristo, tu xi s'ejña chjihi kjuachánkahá Ntíaná. ⁸At'aha an b'a tíxinnuu. J'ai Cristo ngandaha xuta xi ntje judio tjeheñ ra. Tsakúchji nga ts'ín Ntíaná ni xi kitsú nga ts'ín. J'ai ts'íntjusun ni xi kitsúya tíjtuhun Ntíaná ntje cháha xuta judio. ⁹B'a ts'ín ko ta xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra ts'ínkie yjoho nga tjíhín kjuachánka Ntíaná, at'aha ko ta kui kichase nimaha xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntíaná:

Kui nga xínyahana kjuachánkahí ajihín xuta xi tjíntu asuntee,

ko séhe nga ts'intsoho.

¹⁰Ko b'a ta ts'ín tjít'a ya:

Jun xuta xi tintsuho asuntee, n'etsjokoo xutaha Ntíaná.

¹¹Ko b'a ta títsu sa:

N'etsjohoo Ntíaná ngayjee xuta xi tjíntu asuntee.

Chanink'o Ntíaná ngayjee xuta naxinantá xi tjín.

¹²Ko b'a ta ts'ín y'et'a nda profeta Isaia: Stjúkjá nda xi kama kjamaha Isai, nda xi kj'uaítexumaha xuta xi tjíntu asuntee,

kui kama 'yún tak'un xuta.

¹³Ntíaná xi tíma 'yún tak'aán, kui xi kats'íntsejnyje animanuu kjuatsjo ko kjuaju, jun xi s'ejinnuu Ntíaná. Katsjá nga'yúnnuu Espiritu Santo tu xi tu nku ndjáhá künchajihinnu ni xi tíchuyóho.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga kui xi nku nda postu xi ts'inxájihín xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra

¹⁴Behé k'an, já nts'e, nga kitsejihín-nuu kjuanda ko kjuankjínk'un, tu xi kama k'uai niyáha ruu xinkju. ¹⁵Tunga tjíhín ni xi tíma k'an tíb'et'á xujun-nuu ei tu xi najmi n'echayahanu. At'aha Ntíaná kitsjána kjuanda xu'b'i ¹⁶nga an xi ts'inxát'aha Cristo Jesu ngandaha xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra. Tíbenijmíhí én nda tsuhu Ntíaná xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra tu xi kuichú maha chje xi tsjoho Ntíaná, chje xi títs'ín tsje Espiritu Santo.

¹⁷Tsjo mana nga nchjanijmíya xá xi kitsjána Cristo Jesu nga ts'inxát'aha Ntíaná. ¹⁸At'aha najmi ma k'an nchja ni xi kj'ái, tu nkuhú xi nkú ts'ín ts'ínchjéna Cristo tu xi kuint'é'éhen ra Ntíaná xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra. Cristo ts'ínchjén ntana ko xána ¹⁹ko nkjin tíkjá kjuankjún xi bakúchji nga'yúhun. Nga'yúhun Espiritu Santo b'a títs'íun. B'a ts'ín jehena nga y'enijmíá én nda tsuhu Cristo nanki Jerusalem ko santaha má nga 'mi Ilirico.

²⁰Y'enijmíá én nda tsuhu Cristo ante má nga najmi kjee ch'a b'énijmíhí. B'a kits'ian at'aha najmi kama mjena y'esún saha xá xi kik'atuts'íhín xuta xi kj'ái.

²¹Tu sa ní títs'ian xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntíaná:

Xi najmi kjee 'miyaha yáha kui, kui xi skuehe.

Ko xi najmi kjee nt'é yáha kui, kui xi kamankjihín.

B'i ts'ín kitsúya Pablo nk'ie nga mjehe nguaisehe xuta ninku Roma

²²Nkjin niyá najmi kisakú niyána nga kama kfinsehenuu, ²³tunga nd'ai ja kama ndjuúna xá xi títs'ian ante xi tjín ei ko ta ja tjíhín nú nga mjena kfinseuu. ²⁴Kui nga mjehena nga skuenuu nk'ie

nga kfián España, at'aha mjena yo kfian. Tsjo kamana nga kúátejñajinnuu chuba nistjin. Nk'ie nga kj'ua yo, tisinkonú nga ts'indjaá niyána.

²⁵Tunga nd'ai nanki Jerusalen tífia. Xuta xi kik'áts'e Ntíaná kfiínsinka yo. ²⁶At'aha ngayjehe k'un xuta ninku xi tjín ante Macedonía ko ante Akaya incha kits'ínsun toon tu xi ts'ínkjîhi ra xuta x'an xi kik'áts'e Ntíaná xi tjíntu Jerusalen. ²⁷Tsjo kamaha nga b'a incha kits'ín. Ko kjuaxi nga tjeheh ts'e xuta xu'bo. At'aha nd'ai títs'ínkjáihîn xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra ni xi ts'e Ntíaná, ni xi Ntíaná kitsjáha xuta xi ntje judio tjeheh ra. Kui nga xi najmi ntje judio tjeheh ra tjíhin nga kuasinkoho nga kuakjányako xuta xi ntje judio tjeheh ra ni xi tjíhin ei asuntei. ²⁸Kui b'a maha, nk'ie nga ja kama ndjuúhuna xá xu'bi ko nk'ie nga ja ts'inkjas'en ni xi kama ñjakúy, as'aíhí ní kfián España ko kj'ua má nga tintsuboo. ²⁹Be nga Cristo tu xi ndahá ts'ínkoná nk'ie nga kama ñjakáá.

³⁰Jun já nts'e, ngat'aha Ndá Ntíaná Jesucristo ko ngat'aha kjuatjo xi tsjáná Espiritu Santo tbankinnuu nga chubantjainú nginkun Ntíaná. B'a ts'ín n'ekohonú nga'yún. ³¹Tinchíhuu nga najmi tu kasatéjña xuta xi najmi s'ejihîn Ndá Ntíaná xi tjíntu ante Judea. Ko ta tinchíhuu nga xuta xi kik'áts'e Ntíaná xi tjíntu nanki Jerusalen nda ts'ín ts'ínkjáihîn ni xi kfiínkoho. ³²B'a ts'ín tsjo tjíhinna nga kujichusenuu ko ts'ínkjáíya ichí kutju ajinnuu. B'a katuma tsa b'a ts'ín mjehe Ntíaná. ³³Ntíaná xi tsjáná kjuajyu kat'ejñajinnuu ngatentoo. B'a katuma.

**B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo
xuta ninku xi tjíntu Roma**

16 Be na nichjaá Febe. Ninku xi tjín nanki Cencrea ts'ínxát'a. ²Ngat'aha Ndá Ntíaná nda n'ekjóhoón xi nkú ts'ín tjíhin nga n'eé ná xi xutaha

Ntíaná mahaná. Tisinkoo nga tjoohon tu mí nihí ni xi machjéhen. At'aha nkjin nkjún xuta tsasinko ko ta tsasinkona.

³Tjoohon kjuasuniñana Priscila ko Akila, xi ta títs'ínxát'aha Cristo Jesu xi nkúhu an. ⁴Najmi incha kitsankjún tsa kuayá ngat'ana. Títsjaha máb'achjîhi ngat'aha ni xi incha kits'ín. Najmi tu nku an xi b'a tíxian. B'a ta tíincha tsu ngayjee xuta ninku xi najmi ntje judio tjeheh ra.

⁵Tjoohon kjuasuniñana xuta ninku xi ma ñjakú ni'yaha Priscila ko Akila. Tjoohon kjuasuniñana Epeneto. 'Yún tjona ndo. Ajíhîn xuta xi tjín ante Asia, kui xi tjun kis'ejihîn Cristo. ⁶Tjoohon kjuasuniñana Maria. 'Yún tse xá xi kits'ín ajinnuu. ⁷Tjoohon kjuasuniñana Androniko ko Junias, xi ta ntje judio tjeheh ra. Ta kis'eya'yúnka nubayá jóo. Ta já postruhú jóo ko yankjún. Kui tjun kis'ejihîn Cristo nga an.

⁸Tjoohon kjuasuniñana Ampliato. 'Yún tjona ndo at'aha ta s'ejihîn Ndá Ntíaná. ⁹Tjoohon kjuasuniñana Urbano, kui xi nkúhu jin ta Cristo títs'ínxát'aha. Tjoohon kjuasuniñana Estakis. 'Yún tjona ndo. ¹⁰Tjoohon kjuasuniñana Apeles, xi ja tsakúchji nga 'yún s'ejihîn Cristo. Tjoohon kjuasuniñana xuta xinkjín Aristobulo.

¹¹Tjoohon kjuasuniñana Herodion, xi ta ntje judio tjeheh ra. Tjoohon kjuasuniñana xuta xinkjín Narciso, xi ta s'ejihîn Ndá Ntíaná. ¹²Tjoohon kjuasuniñana Trifena ko Trifosa, xi ta títs'ínxát'aha Ndá Ntíaná. Tjoohon kjuasuniñana Persida, xi 'yún tjona ko xi 'yún tse xá xi kits'ín at'aha Ndá Ntíaná tjenki.

¹³Tjoohon kjuasuniñana Rufo, xi Ndá Ntíaná j'ájihîn, ko naaha, xi ta ko an basehe xi nkúhu tsa naana maha. ¹⁴Tjoohon kjuasuniñana Asinkrito ko Flegonte ko Hermes ko Patrobas ko Hermas ko já nts'eé xi tjíntujíhîn. ¹⁵Tjoohon kjuasuniñana Filologo ko Julia ko Nereo

ko na nichja ko Olimpás ko ngayjee xuta Ntiana xi tjinujihin.

¹⁶ B'i ngjan suniñohoo xinkiu. Títs'inkjinuu kjuasuniña ngayjee xuta ninku xi ts'e Cristo.

¹⁷ Jun já nts'e, t'ibankinuu nga chúhuun yjonuu xi bakjanya xuta ko xi ts'índyajahin xuta. Kui xi fi kontraha ni xi ja tsinchiyó. N'e t'axíhuun yjonuu xuta xu'bo. ¹⁸ At'aha xi b'a títs'ín najmi títs'ínxát'aha Nda Ntiana Jesucristo. Ni xi tsjo níhi tíncha bangisjai. Én sin én nda nichja nga b'anachaha xuta xi najmi kjee 'yún mankjihin ni xi ts'e Ntiana.

¹⁹ Ya tu má xi tjeheén ni nga tínu'yá'ón. Kui nga tsjo mahana ngat'a ts'ajun ko mjena nga 'yún kamankjin sanuu ni xi nda ko nga kuankín t'axíhuun ni xi najmi ndoo. ²⁰ Ntiana xi tsjáná kjuajyu, kui xi ts'ín nga n'e nganoho ndanindoo. Kas'enuu kjuandaha Nda Ntiana Jesucristo.

²¹ Timoteo títs'inkjinuu kjuasuniña. Kui xi tjenkona nga t'n'exát'aihi Jesucristo. Ta títs'inkjinuu kjuasuniña Lucio ko Jason ko Sosipater, xi ta ntje judio tjeheén ra.

²² Ko ta an Tercio xi títs'inntá xi nkú ts'ín títisuyana Pablo, títs'inkjinuu kjuasuniña, an xi ta s'ejinna Nda Ntiana.

²³ Gayo títs'inkjinuu kjuasuniña. Ni'yaha tíjña. Yo má nga ma ñjakú ngayjee xuta ninku. Ko ta títs'inkjinuu kjuasuniña Erasto, xi tjihín xá nga fáto toohon xuta nantio, ko ta nda nts'ee Cuarto.

²⁴ Kjuandaha Nda Ntiana Jesucristo kat'ejñajinnuu ngatento. B'a katuma.

B'i ts'ín kits'inkje Pablo xujun

²⁵ Kan'etsjoho Ntiana. Kui xi kama-ha nga ndjá ts'ínkinchánuu xi nkú ts'ín tíjña én nda tsuhu Jesucristo xi tixinya ko t'ib'enijmía. Tís'ejña chji nd'ai ni xi kis'ejña 'ma nkúhu nú chá já. ²⁶ Ja tís'ejña chji ni xi nkú nga títis xujuhun já profeta ko t'n'ekint'é ngayjee xuta xi tjin asuntee. B'a kitsú Ntiana xi tíjña t'ik'un sín nga b'a n'e tu xi s'ejihin ra ko kuint'é'éhen ra ngayjee xuta.

²⁷ Ngat'aha Jesucristo kas'ejña chji síhin kjuachánkaha Ntia, kui xi nku tu-tuu ko xi nkjink'uun. B'a katuma.

Xujun xi tjun kits'ínkjihi nda postru Pablo xuta ninku Corinto

B'i ts'in kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjin nanki Corinto

1 An Pablo, Ntíaná kits'in mana nku nda postruhu Jesucristo at'aha b'a ts'in kama mjehe. An ko nda nts'eé Sostene ²tisuniñaihi jun xuta ninkuhu Ntíaná xi tintsu_{bo} nanki Corinto. Cristo Jesu kits'in nga Ntíaná kik'áts'en_{uu}. Kinchjanuu nga kjuáts'en_{uu} xi nkú ta kits'ínko ngatentee xuta xi tu má xi tje_{hén} ni s'ejih_{in} Nda Ntíaná Jesucristo. Kui xi Nda Ntíaná ko ta Nda Ntíaha xuta xu'bo.

³Kas'en_{uu} kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná Ntía Na'miná ko Nda Ntíaná Jesucristo.

B'i ts'in tsjáha Pablo máb'achjíhi Ntíaná nk'ie nga fáítsjehen xi nkú ts'in nda kits'ínkoho Ntíaná xuta ninku Corinto

⁴Tehente tsjáha máb'achj_i Ntíaná nga fáítsjenna jun, at'aha kisakún_{uu} kjuandaha Ntíaná. Cristo Jesu kits'in nga kisakún_{uu} kui ni_u. ⁵Kits'in nga kin'ekjóh_{oon} ngayje t_{ik}já kjuanchin_á xi tsjá Ntíaná. Kui kjuanchin_ó xi nkú ts'in t_{ih}in nga ch_ubo ko xi nkú ts'in t_{ih}in nga kamankjinn_{uu} ni xi ts'e Ntíaná. ⁶B'a ts'in kis'ejña chj_{ih}i ajinn_{uu} nga kjuaxi én nda tsuh_u Cristo xi kis'enijm_{in}uu.

⁷Kui nga najmi ndyjat'ahan_{uu} ndaha nku kjuanda xi tsjá Ntíaná nk'ie nga tichuyóh_{oo} n_{ist}jin nga kuakúch_{ji} yjoh_o Nda Ntíaná Jesucristo. ⁸Ko ndjá ts'ínkinchán_{uu} Ntíaná santaha n_{ist}jin xi feku_u, tu xi najmi t_{jin} ni xi n'enijehenu_u n_{ist}jin nk'ie nga k'jua_i ngáha Nda Ntíaná Jesucristo. ⁹Ts'intjusun Ntíaná ni xi tsu. Kui xi kinchjanuu nga nkuhú kamakoo Ntíhi, kui xi Nda Ntíaná Jesucristo.

B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga najmi nda tjin tsa najmi nkuhú k'ua xinkjin xuta ninku

¹⁰Jun já nts'e, ngajoho Nda Ntíaná Jesucristo b'a tixinn_{uu} nga nkuhú ni xi ch_ubo ko nkuhú ch'oo xink_{ju}. Nkuhú kas'eyan_{uu} ko nkuhú ni xi n'oo. ¹¹B'a tixian, já nts'e, at'aha xinkjin Kloe kitsúyana nga kjuachán rú t_{jin} ajinn_{uu}. ¹²T_{jin} rú ajinn_{uu} xi: “An tjennkia Pablo”, t_{in}cha tsu rú. Ko rú t_{jin} ngá xi: “An tjennkia Apolo”, t_{in}cha tsu rú. Ko ta t_{jin} rú ngá xi: “An tjennkia Pedro”, t_{in}cha tsu rú. Ko ta t_{jin} rú ngá k'já xi: “An tjennkia Cristo”, t_{in}cha tsu rú.

¹³Nga chasehe raá, ¿a tsakjányahá yjoho Cristo? ¿A Pablohó kis'et'a kruu ngandanuu? ¿A Pablohó kik'áts'en_{uu} nk'ie nga kisaténtó? ¹⁴Tsjaha máb'achj_{ih}i Ntíaná nga najmi t_{jin} ajinn_{uu} xi an tsatentá, nku tutuhú Krispo ko Gayo. ¹⁵B'a ts'in najmi ch'a xi b'a kuitsuhu tsa an kik'ats'an.

¹⁶Ta tsatentá xinkjin nda Estefana. Najmi ta fáítsjehenna tsa t_{jin} sa k'já xi tsatentá. ¹⁷At'aha najmi kui xá xi kitsjána Cristo, tsa xuta kuatentá. Nk'ie ní k'uenijm_á én nda tsuh_u, kui ní xáha xi kitsjána. Ko najmi én nan_{ka} ts'inchjén nga nchja, tu xi najmi nku én tiya kamaha ngabayaha Cristo t'a kruu.

B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga ajih_{in} ni xi kits'in Cristo kis'ejña chji nga'yuhun ko kjuankjintak'uhun Ntíaná

¹⁸Én xi s'enijm_i ngat'a ts'e xi nkú ts'in k'ien Cristo t'a kruu, kui xi tu a éhén maha xuta xi tindyja. Tunga máha ñá xi kin'ek'ankin_á, nga'yuhun Ntíaná maná kui éen. ¹⁹At'aha b'i t_{is}tu Ntíaná má nga t_{it}'a xujun:

Ts'inndyja kjuankjintak'uhun já xi nan_{ka} ts'innkjink'un.

Ts'innidyajjian xi nkú ts'ín ts'innkjink'un já nkjink'uun.

²⁰ ¿Yá nda xi nanka ts'innkjink'un? ¿Yá nda xi tu xí mahá ra xujun? ¿Yá nda xi mahá nchjanijmíyaha ni xi tjin a-sunntei? Tu a nihí kits'ín ma Ntíaná kjuankjintak'un nanka xi tjin asunntee.

²¹ At'aha ajin kjuankjintak'un nankaha Ntíaná y'enda nga najmi kjuankjintak'un xi tjihin xuta skuekohó ra. Kama mje níhi nga xuta xi s'ejihin én xi tís'enijmíu, nga kui xi ts'ínk'anki, én xi tu a éhén mahá xuta.

²² Xuta xi ntje judio tjehe ra mjehe skue kjuankjúhú Ntíaná, ko xi najmi ntje judio tjehe ra mjehe kuasínñujuhu nku kjuankjink'un nanka. ²³ Tunga jin, nga kis'et'a kruu Cristo tíb'enijmí. Kui nii xi najmi sasíhin xuta xi ntje judio tjehe ra ko tu a éhén mahá xuta xi najmi ntje judio tjehe ra.

²⁴ Tunga máha xuta xi Ntíaná kinchjaha nga kjuáts'e, ndaha tsa xi ntje judio tjehe ra ko ta ndaha tsa xi najmi ntje judio tjehe ra, kui xi ts'ínkjálhín nga ajihín Cristo tsakúchji Ntíaná nga'yúhú ko kjuankjintak'uhun. ²⁵ At'aha ni xi y'enda Ntíaná xi tu a nihí mahá xuta, 'yún tjin saha sin nk'ie nga ni xi ts'innkjink'un xuta. Ko má b'a mahá xuta nga ts'innkjink'un nga najmi tjihín nga'yún Ntíaná, yo ní 'yún bakúchji nga'yúhú nga nga'yún xi tjihín xuta.

²⁶ Jun já nts'e, n'ekj'áitsjon xi nkú ts'ín kinchjanuu Ntíaná nga kjuáts'enuu. Najmi nkjin mahanu xi yaha nga nkjink'un. Najmi nkjin mahanu xi já k'aku. Najmi nkjin mahanu xi nk'a tjoon. ²⁷ Tunga xi tu a xutahá mahá xuta, kui xi j'ájin Ntíaná tu xi tsjáha ra kjuasuba já nkjink'uun. Ko j'ájin xuta xi najmi chumi ni chjihí ra nginkun xuta tu xi tsjáha ra kjuasuba já xi nk'a tjen. ²⁸ Ta j'ájin xuta xi najmi b'achjihí ra xuta ko xi najmi nda tímihi. Ta j'ájin santaha ni xi najmi kjee tjin tu xi kjéihin ni xi ja tjin. ²⁹ B'a

kits'ín Ntíaná tu xi najmi ch'a nk'a kama k'uasjehe yjoho nginkun.

³⁰ Tunga nkuhú kits'ín makonuu Ntíaná Cristo Jesu ko kits'ín nga Cristo tsichu ma kjuankjintak'unná. Ngat'aha ni xi kits'ín Cristo naxu tsichu maá nginkun Ntíaná, kikj'áts'ená ko y'échjintjai jéná. ³¹ Kui b'a maha, xi nkú ts'ín tjt'a éhen Ntíaná: “Xi nk'a k'uasje yjoho, ngat'aha ní ni xi kits'ínkoho Ntíaná, kui ní ngat'aha nga nk'a kat'asjehe yjoho.”

B'i ts'ín kits'ínkjáítsjehe Pablo xuta ninku Corinto xi nkú ts'ín y'enijmíhi én nda tsuhu Cristo

2 Já nts'e, nk'ie nga tsichuk'ienijmínuu én xi Ntíaná tíb'éjña chji nd'ái, najmi én tsjo tsu kits'inchjén ko tsa én xi nanka. ² Najmi kama mjena tsa kj'ai nihi kinchja ajinnuu. Nku tutuhú Jesucristo kinchjanijmíya ko á kruu k'ient'áha.

³ Nk'ie nga tsátejñajinnuu najmi nda chánka kamana yjona. Títsankjun níná ko xí tíb'atsénkjúnná. ⁴ Ko nk'ie nga y'enijmínuu ko tsakuyánuu éhen Ntíaná, najmi kits'inchjén én nkjink'un xi s'ejihin xuta. Espiritúhu ní Ntíaná ko nga'yúhú Ntíaná y'ejña chjikhona ni xi kinchja, ⁵ tu xi s'ejihinnuu Ntíaná xi tjihín nga'yún, najmi kjuankjink'uhun xuta.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga Espiritúhu Ntíaná xi y'éjña chjiná kjuankjink'uhun Ntíaná

⁶ Tunga ajihin ní xuta xi ja tsichu mankjihin ni xi ts'e Ntíaná kjuankjink'un n'echjéin nk'ie nga chubakoi. Najmi kjuankjink'un xi ts'inchjén xuta n'echjéin nga chubai, ko ta ndaha najmi kjuankjink'un xi ts'inchjén já xi batéxuma n'echjéin, já xi ndyja ndyjun nkini. ⁷ Nk'ie ní bakuyái éhen Ntíaná, chubanijmíyai ni xi kits'innkjink'un Ntíaná nga y'éjña 'ma. Kui niu xi y'enda Ntíaná kintehe ni

nga kits'ínnda asuntee. B'a kits'ín tu xi s'ehená kjuachánka. ⁸Ndaha nku xi batéxuma asuntei najmi kamankjihin kjuankjintak'un xu'bi. At'aha tsa kamankjihin niu, najmi kingját'a kruu ra Ndá Ntíaná xi tjihin kjuachánka.

⁹Tunga b'ahá kama xi nkú ts'ín tjit'a éhen Ntíaná:

Ni xi najmi kieke xuta ko najmi kint'é, xi ndahachí najmi kjee n'enkjínk'un, kui nihi xi Ntíaná y'enda títjun, ngandaha xuta xi incha tjoho Ntíaná.

¹⁰Espirítuhu Ntíaná y'éjña chjiná ni xi y'enda títjun Ntíaná. At'aha Espirituhu Ntíaná be sisin ngayjee ni xi tjin ko santaha ni xi y'un nankaha Ntíaná. ¹¹At'aha, ¿yá xi be xi nkú ts'ín ts'innkjink'un xuta xi kj'ai? Nku tutuhú xuta xu'bo xi be xi nkú ts'ín ts'innkjink'un. B'a ta ts'ín najmi ch'a be xi nkú ts'ín ts'innkjink'un Ntíaná. Nku tutuhú Espirituhu Ntíaná be xi nkú ts'ín ts'innkjink'un.

¹²Ngat'a ts'añá bi, nginkun Ntíaná nibáha Espiritu xi kin'ekjáihiin, najmi asuntei ts'e. Ntíaná kitsjáná Espirituhu tu xi kamankjihinná kjuanda xi kitsjáná. ¹³Kui niu xi chubai nk'ie nga bakuyái. Najmi n'echjéin én xi bitjuhu kjuankjink'uhun xuta. Kjuankjink'un xi bitju nihi Espirituhu Ntíaná n'echjéin. B'a ts'ín 'miyaha ri xuta xi tijnajihin Espirituhu Ntíaná ni xi ts'e Espiritu.

¹⁴Xuta xi najmi tjihin Espirituhu Ntíaná najmi ts'ínkjáihiin ni xi ts'e Espiritu, at'aha tu a nihi maha. Najmi tjin nkú ts'ín kama kamankjihin ra, at'aha nku tutuhú Espirituhu Ntíaná b'éjña chji niu. ¹⁵Xi tijnajihin Espirituhu Ntíaná, kui xi mankjihin ni xi tjin. Tunga xuta xi k'oo najmi mankjihin á kj'ai ts'ín ts'innkjink'uhun xuta xi tijnajihin Espirituhu Ntíaná.

¹⁶At'aha b'i ts'ín tjit'a éhen Ntíaná: ¿Yá xi be xi nkú ts'ín ts'innkjink'un Ntíaná?

¿Yá xi tsjániyáha?

Tunga ná bi, n'enkjínk'aán xi nkúhu Cristo at'aha Espirituhu Ntíaná tijnajinná.

B'i ts'ín kitsúya Pablo xá xi kikanéhe ko xá xi kikanéhe Apolo ajihin xuta ninku Corinto

3 Jun já nts'e, najmi kama kinch-jakonuu xi nkú ts'ín nchjaka xuta xi tijnajihin Espirituhu Ntíaná. Kinch-jako nínuu xi nkú ts'ín nchjaka xuta xi asuntee tjehen ra, xi nkúhu xuta xi as'ai kuakatuts'ihín ra nga kuakakj'á éhen Cristo. ²Kintehe ni nga ni xi ndjá kuakuyánuu, tu ni xi najmi ndjáhá tsakuyánuu. At'aha b'a k'un ntí xihí k'un, ntí xi tu ntáchikihí 'bi, xi najmi ma kjine ni xi ndjá. Ko santaha nd'ai najmi kjee tjin danuu yjonuu tsa kamankjinnuu ni xi nanka tjin.

³Asuntee y'a sanuu. Nk'ie nga tjin sa ajinnuu kjuanchini ko kjuachán, ¿a najmi asunteehe y'ahanuu? ¿A najmi b'ahá ts'ín tintsuboo xi nkú ts'ín tjin tu xuta asuntee? ⁴At'aha tjin xi: "An tjennkia Pablo", titsu ko tjin ngá xi: "An tjennkia Apolo", titsu. Nk'ie nga b'a tín'o, ¿a najmi b'ahá tín'o xi nkú ts'ín xuta xi najmi be Ntíaná, xi najmi tijnajihin Espirituhu Ntíaná?

⁵¿Yáha Pablo? ¿Yáha Apolo? Tu já musuhú niu xi Ntíaná kits'ínchjéhen tu xi s'ejihinnuu. Nga nkúnkúí kin'eí xá xi kitsjání Ntíaná. ⁶Xi nkúhu tsa an y'entje yá tuu ko Apolo kikuhan, tunga Ntíanáhá xi kits'ín nga kisá yoo. ⁷Kui b'a maha, najmi xi b'entje yoo ko ta ndaha xi kuhan, tsa kui xi chánka. Nku tutuhú Ntíaná xi kits'ín nga kisá yoo, kui xi chánka. ⁸Xi b'entje ko xi kuhan yoo tu nku chubahá. S'echjihí nga nkúnkú xi nkú ts'ín kits'ínxá. ⁹Nga nkúnkúí makoí xinkí nga tín'exát'aihi Ntíaná. Jun xi nkú joyaha jná xi ts'e Ntíaná xi jin tín'exájin.

Jun xi nkú joyaha ni'yaha Ntíaná. ¹⁰Xi nkú ts'ín tijná kjuandaha Ntíaná xi kit-

sjána, an xi kama nda maestru chjnexjó xi kingjájña tuts'in ni'yoó. Ko kj'ai ngá xi tjincha kjesintjen xjóho ni'yoó nd'ai, tunga ndahá ts'in kats'innkjink'un nga nkúnkú xi nkú ts'in ngjuajindjuko xjóo.

¹¹ At'aha Jesucristo, kui xi tuts'in xjóho ni'yoó. Najmi ma s'ejña sa kj'ai tuts'in xjó nga xi ja kjijñoó.

¹² Asun tuts'in ni'yoó kama chjúsintjen xjó xi kamandakoho toonsine, ko a ra toontaba, ko a ra ndjio tsjo k'un, ko a ra yáte, ko a ra ndji, ko a ra xka. ¹³ S'ejña chji xá xi kits'in nga nkúnkú xuta nistjin nga kuasehe Ntjaná ni xi kits'in xuta. At'aha nd'í xi kj'uaí kui nistjiun k'uejña chji xi nkú k'un xá xi kits'in nga nkúnkú xuta. ¹⁴ Xi kits'innda xjó xi kuichúkjuaha nd'íu, kui xi ts'ínkjáihin chj'íhi. ¹⁵ Tunga xi kits'innda xjó xi k'uétihi nd'íu, kui xi ndyja ni xi kits'in, ndaha tsa tu kui kuankihí xi nkú maha xi nd'í bitujin.

¹⁶ ¿A najmi yanú nga jun xi ninkuhu Ntjaná ko nga Espirituhu Ntjaná tijnajin-nuu? ¹⁷ Tsa tjin xi ts'ínkatsún ninkuhu Ntjaná, Ntjaná ts'ínkje xi b'a ts'íun. At'aha tsje ninkuhu Ntjaná, ko jun bi, jun xi ninkuhu Ntjaná.

¹⁸ Najmi tu ch'a k'uanachaha yjoho. Tsa tjin ajinnuu xi b'a maha nga kui xi nkjink'un xi nkúhu já nkjink'un xi tjin asuntee, tu sa ní nku nda xi najmi chumi nihi xi maha kats'in ma yjoho, tu xi b'a ts'in kuichú ma kjuaxihi nku xi nkjink'un. ¹⁹ At'aha kjuankjink'un xi tjin asuntee, kui xi tu a nihí nginkun Ntjaná. At'aha b'i ts'in tjit'a éhen Ntjaná: "Ntjaná ts'in nga ta kuihi kjuamañaha já nkjink'uun jnejin." ²⁰ Ko b'i ta ts'in tjit'a ya: "Ntjaná be nga tu a nihí ni xi ts'innkjink'un já nkjink'uun."

²¹ Kui b'a maha, najmi tu ch'a nk'a k'uasjehe yjoho ngat'aha yá xi tjennki. Jun kich'o ngayjee ni xi tjin. ²² Pablo, Apolo ko Pedro, asuntee, kjuatik'uun ko ngabayoo, ni xi tíma ko ni xi kama,

ngayjee niu jun kich'o. ²³ Cristo y'anuu, ko Ntjaná y'aha Cristo.

B'i ts'in kitsúya Pablo nkú tjihin ra xáha já postru

4 Kui b'a maha, já xi ts'inxát'aha ra Cristo katumanuu jin nga chasení, já xi kik'ai xáha nga kuakúya ni xi y'éjña 'ma Ntjaná nistjin nk'ie ko mjehe nga k'uejña chji nd'ai. ² Yahá nga xi 'baihi nku xá binchihí nga kixi ngjuaikó xáha. ³ An bi najmi kjintahana tsa chasoho mí nihi xi nda ko tsa najmi nda títs'ian ko tsa nku nda jue xi b'a ts'ín. Ta ndaha an najmi be xi nkú ts'in ts'innisihí ra yjona tsa mí nihi.

⁴ Nda tjíya kjuankjintak'unna tunga najmi kuihí niu tsuhu ra tsa najmi tjenna. At'aha Ntjanáhá xi basehe ni xi ts'ian. ⁵ Kui nga najmi tu chasehe ruu yá xi nda títs'in ko yá xi najmi nda títs'in kintehe ni nga kj'uaí Nda Ntjaná. At'aha kuihí xi kuakúchji ni xi tijná 'ma má jyuun ko k'uejña chji xi nkú ts'in tjintuyá animaha xuta. Kui nistjiun Ntjaná nda ts'in kuinchjane xuta xi nkú ts'in kanéhe nga nkúnkú.

⁶ Jun já nts'e, Apolo ko yjona kuanch-janijmíyahana tu xi chahanu nga najmi tjihin nga kuitjatihuu xi nkú ts'in tjit'a. Kui nga najmi tu chánka katumahannuu yjonuu ngat'aha xi tjennki ko as'ai najmi n'echjihí ruu xinkuu. ⁷ At'aha, ¿yá xi b'a títsu nga ji xi 'yún nda sai ajihin xuta xingisoo? Ngayjee ni xi tjihin tu kik'aihíri. Nk'ie nga tu kik'aihí ri ni xi tjihin, ¿á chubá chánkahá t'n'esjeheni yjohi, xi nkúhu tsa najmi tu kik'aihí ri ni xi tjihin?

⁸ Jun ja tjinuu ngayjee ni xi mjenuu. Ja kama nchinó. Ja tsichumo xi nkú joyaha já rei xi najmi ta machjéhen ra jin. Mjena tsa já rei kjuaxi kamo kai, tu xi b'a ts'in ko jin sakút'ahaní xánuu nga ta kuatexumai. ⁹ At'aha b'a mana nga jin xi tíminí já postru Ntjaná kit-

sjánte nga kamaí xi nkúhu já xi finijé, xi tjín nga n'ek'ien. Ntítseje kò xuta tibe ni xi tímat'ain. ¹⁰ Jín xi xuta chíni tímini at'aha Cristo n'exát'aihi, kò jun xi xuta nkjink'un kamo nga kis'ejinnyu Cristo. Jín xi najmi tjínni nga'yún, jun xi tjínnyu nga'yún. Jun nda ts'ín ts'ínkjáinnnyu xuta, jín ch'on ts'ín ts'ínkjáinni.

¹¹ Santaha nistjin nd'ai kjintjáa tíyai kò santaha ni xi s'i najmi tísakúni. Najmi tjínni najyun, túbich'onjinni kò chuba tinimasún ní. ¹² Jín kjineni yjoni. Ch'on tsuni xuta, tunga binchintjáa ní xi b'a tsuni tu xi Ntíaná nda ts'ínkòho ra, ndaha tsa b'a títsuni. Tjennki unkiení xuta, tunga n'e chúkjua ní. ¹³ Ch'on ts'ín nchjayaneni xuta, tunga én ndahá n'ek'óyahi xi b'a tsuni. Ja tsichu mai xi nkúhu stjé ajihin xuta asuntee, xi nkúhu ni xi najmi chumi ni chjíhi ra. B'a tímat'ain santaha nistjin nd'ai.

¹⁴ Najmi tíb'et'ányu ni xu'bi tsa tu xi tsjahanuu kjuasuba. Tíb'et'á níná ni xu'bi tu xi títsjaníyáhanuu jun xi ntína xi tjona. ¹⁵ At'aha ndaha tsa s'enyu te mij xi kuakúyanuu éhen Cristo, tunga najmi nkjihín na'mi xi s'enyu. An tsichu ma xi nkúhu tsa na'minuu nga y'enijmínnyu én nda tsuhu Cristo Jesu, kui xi kits'ínk'íentu tík'unnnyu.

¹⁶ Kui b'a maha, títbankihinnnyu nga chase chubayahanú tu xi b'a ta n'ehenu. ¹⁷ Kui kjuaha nga títs'ínkjísehennnyu Timoteo, xi ta kikj'áts'ehe Nda Ntíaná. Kui xi xi nkú joyaha ntína xi tjona, xi ma 'yún k'an. Ts'ínkj'áitsjennnyu xi nkú títs'ian nga títs'inxát'aha Cristo Jesu, xi nkú ts'ín bakuyá ngayjee nínku xi tjín tu má xi tjeén ni.

¹⁸ Tjín xi chuba títbasin tíjuhún ajinnnyu at'aha b'a títsu nga najmi k'fínsennnyu. ¹⁹ Tunga tsa Ntíaná mjehe, k'fínse xatínnyu kò skue najmi tu nkú títsu jóo. Ta skue nkú tu nk'a xáha xi b'a tíntcha tsu. ²⁰ Nk'ie nga Ntíaná batéxumaha xuta, ni xi ts'ín xuto

bakúchji nga Ntíaná batéxumaha, najmi ni xi tsu. ²¹ ¿Má nihi xi mjennnyu? ¿A nk'ie nga k'fínsennnyu, ndjá ts'ínkonnyu? ¿A ra tu sahá kjuatjo k'fínkonnyu kò nimakjua kuasennnyu?

B'i ts'ín tsasehe Pabło kjuaha nda xi tíjñajihin xuta nínku Corinto

5 Kjuaxi nga tínu'yá nga tíjñajinnnyu nku xi ta kuihi najúhun tíjñako, ni xi ta santaha xuta xi najmi be Ntíaná najmi ts'ín. ² ¿Nkú ts'ín nga tsjo tímahannnyu xi nkú ts'ín tífi nínku? ¿A najmi tjíhín ni nga k'úé babannnyu ngat'aha ni xi tímoo kò najmi ta k'uaintehé ryu nga k'úéjñajinnnyu nda xi b'a títs'ínnyu?

³ Ndaha tsa kjin tíjñannnyu tunga animanahá tintsubajin. Kui nga b'a mahaná xi nkúhu tsa tíjñajinnnyu. Kò xi nkúhu tsa tíjñajinnnyu, ja b'a kixian nga najmi nda tjín ni xi títs'ín ndo. ⁴ Nk'ie nga kama njakú xi nkúhu tsa an kúátejñajinnnyu kò ta k'úéjñajinnnyu nga'yúhun Nda Ntíaná Jesu, ngajoho Nda Ntíaná Jesu ⁵ n'ekjas'ohoon ndanindoo nda xi b'a títs'ínnyu. B'a ts'ín katatsuhun yjoninte ngatitsuhun tu xi n'ek'ankihi animaha ndo nistjin nga kj'uaí ngáha Nda Ntíaná Jesu.

⁶ Ngat'a ts'e xi nkú ts'ín tintsuboo, ¿nkú ts'ín nga tsjo tímahannnyu nk'ie nga tín'ekjóhóon nda xi b'a títs'ínnyu? ¿A najmi yanú nga kutin na'yu san ts'ínsanyje na'yu nínkunnyu? ⁷ Ngatitsuhun ndo, kui xi nkú joyaha na'yu san. Títs'ínkatsúnnnyu ngatitsuhun. Chjúxiun ndo xi nkú ta ts'ín xuta xi ntjehe judío tjeheh ra nga kjexín na'yu soon kintehé ni nga k'uasje S'í Pascua. At'aha Cristo ja k'ienntjáa ngandaná, kui xi chutsankaha S'í Pascuaná kò jun xi nkú joyaha na'yu tsetse xi najmi ta tjíhin ra na'yu san. ⁸ Kui b'a maha, n'esjekohoná S'íu nínkuan xi najmi tjíhin na'yu san. Kui xi tsuhu ra nga najmi ta kas'ejñajinná kjuangak'un kò

kjuach'onk'un. Tu sa ní je kas'eyaná ko naxu.

⁹Xujun xi ja kits'inkjínuu b'a kixinnuu nga najmi tu n'engujinkoo yjonuu xuta xi fantuko jminchjín nga najmi kjee bixan. ¹⁰Tunga najmi xuta xi najmi behé Ntíaná kinchjajihin nga b'a kixian. Ta ndaha xi 'yún mjehe toon, ta ndaha xi ts'ín ndyé, ko ta ndaha xi ts'intsjoho ntia xi ntsja xuta ts'innndaha. At'aha tsa najmi kuintsabajihun xuta xi b'a ts'un, tjihín ni nga kuitju ei asuntee ma. ¹¹Nk'ie nga kits'inntúnuu, b'a kixinnuu nga najmi tu n'engujinkoo yjonuu xi chuba já nts'eé ts'ín ma yjoho tunga jminchjín fantuko ngá, ko tsa xi 'yún mjehe toon, ko tsa xi ts'intsjoho ntia xi ntsja xuta ts'innndaha, ko tsa xi nchja én ch'on tsu, ko tsa xi ma ch'i, ko tsa xi ndyé ts'ín. Xi chuba já nts'ehé ts'ín ma yjoho tunga b'ahá ts'ín ngá, santaha niñu najmi tu chineko.

¹²At'aha an najmi tjeheña nga kuasehe tsa tjeheñ jé ko tsa najmi tjeheñ jé xuta xi najmi ninku nchjaha ra. Tunga máha jun, za najmi tjihín ni nga chasoho ni xi tíma aya ninku? ¹³Kui nga t'yú tjennkihinu nda ngatitsuun. Xuta xi najmi ninku nchjaha ra bi, Ntíaná tjeheñ ra nga kuasehe tsa tjeheñ jé ko tsa najmi tjeheñ jé.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín tjihin nga s'enda nku kjuasti ajihin xuta ninku

6 Tsa kjuasti sakúko ho xinkjín já nts'eé, zá ma k'un fisehe ra já jue xi najmi benkjúhun Ntíaná tu xi k'úendaha kjuaha, antehe ni nga xuta xi s'ejihin Ntíaná nguaisehe ra? ²ZA najmi yanú nga xuta xi s'ejihin Ntíaná kuasehe ni xi nda ko tsa xi najmi nda xi kits'ín xuta xi tjín asuntee ndyjun nkini? Tsa jun xi b'a n'oo, znkú ts'ín najmi kamanuu k'úendahanu nku ni xi najmi 'ni tjín? ³ZA najmi yanú nga ta santaha ntítsee chasehe mí nihi xi kits'ín? Kui nga

tjihin nga kamahaná k'úendaá kjuasti xi sakúná asuntei.

⁴Kui nga tsa t'ín'ekokjuahanu xinkju ngat'aha kjuasti xi tjín asuntei, zá já xi najmi yankjúhun ajihin xuta ninku t'ibankisehe ruu nga k'úendaha kjuanu? ⁵B'a tixinnuu tu xi kama subahanuu. ZA najmi tjihin ajinnuu nku xi nkjink'un, xi kamaha k'úenda kjuu xi tjínko ho xinkjín já nts'eé? ⁶Tu sa ní nginkun já xi najmi s'ejihin Ntíaná t'íncha ts'ínkokjuu xinkjín já nts'eé.

⁷Nga ta juhún tjínkonuu kjuasti xinkju tsuhu ra nga ja tindyajinnuu. ZA najmi tu sahá t'ín'e chúkjuahanu ni xi najmi b'a tjín xi t'ín'enuu? ZA najmi tu sahá t'ibaintehenu nga n'ehenuu ndyé? ⁸Tunga ta juhún ni t'ín'o ni xi najmi b'a tjín ko ndyé. Najmi xuta xi k'já'í xi b'a t'ín'oho. Já nts'ehé ní xi b'a t'ín'oho.

⁹ZA najmi yanú nga xuta xi najmi naxu ts'ín nginkun Ntíaná, kui xi najmi kama kjuas'enjin nga Ntíaná kuatéxumaha? Najmi tu ch'anachoho yjonuu. Xi fantuko jminchjín nga najmi kjee bixan, xi ts'intsjoho ntia xi ntsja xuta ts'innndaha, xi najmi benkjún kjuabixahan, já no ya, ¹⁰xi ts'ín ndyé, xi 'yún mjehe toon, xi ma ch'i, xi ch'on ts'ín nchjane xuta, ko xi b'anachaha xuta nga kje'aha ni xi tjihin, ngayjee xi b'a ts'ín najmi kama kjuas'enjin nga Ntíaná kuatéxumaha. ¹¹Kui ni xu'bi kits'ín k'ua xi tjín ajinnuu nistjin nk'ie, tunga nd'ai ja kisanéjnnuu. Ntíaná ja kik'áts'enuu. Ja naxu tsichumo nginkun Ntíaná ngat'aha ni xi kits'ín Nda Ntíaná Jesucristo ko ngat'aha Espirituhu Ntíaná.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga Ntíaná ts'e yjonintená

¹²“Ma ts'ian tu mí nihi ni”, tsu xuta. B'a tjín, tunga najmi ngandaná ngaten tee niu. Ndaha tsa ma ts'ian tu mí nihi ni, tunga najmi tsjantéhe ra tsa tjín nku ni xi kj'éyúnna nga ts'ínts'ena. ¹³“Nichi-

nee kantsá tjeheṇ rā kō kants'á tjeheṇ rā nichinee”, tsu xuta kō b'a tjin kjáihin, tunga Ntíanáhá ts'íinkatsún nga joo niy. Najmi kui xáha yjonintená tsa tu chuba súnntukonáá xinkíá. Tíjña ní tu xi Nda Ntíaná kama ts'ehe kō tu xi ts'íihin xáha Nda Ntíaná. ¹⁴ At'aha nga'yúhūn Ntíaná kits'ínkj'áiyakoho Nda Ntíaná ngabayoo, kō ná bi, nga'yúhūn tã ts'íinkj'áiyakoná ngabayoo.

¹⁵ ¿A najmi yanú nga nku te ninku nga nkúnkú jun kō nga ninku kui xi yjonintehe Cristo? ¿A nda tjin tsa nku te ninkuhu Cristo kamangujinko nku naská? Najmi. Ndaha tsa mí yehe. ¹⁶ ¿A najmi yanú nga xi ts'ínko nku naská, kui xi nkuhú bichú mako yjonintehe naskóo? At'aha b'i ts'ín tjit'a éhen Ntíaná: “Nkuhú yjoninte kuichú ma nga joo.” ¹⁷ Tunga xi nkuhú ts'ín mako yjoho Nda Ntíaná, kui xi nkuhú bichú mako Espirituhu Nda Ntíaná.

¹⁸ Kui nga tiyú t'axíhin ruu ngayje tjkjá ni xi ts'ín nga chuba fantukohó xinkjín xuta. Tu má ngatitsuhún ni xi ts'ín xuta najmi fas'enjin yjonintehe, tunga xi chuba fantukohó xinkjín, kui xi ts'ín nku ngatitsun xi ts'ín chuntí yjonintehe. ¹⁹ ¿A najmi yanú nga yjonintenuu xi ninkuhu Espiritu Santo xi tíjñajinnuu, Espiritu xi kitsjánuu Ntíaná? Najmi tã ts'ajuhunnu yjonuu. ²⁰ At'aha kis'echjintjainuu nga kich'atsenuu. Kui nga chanjkjúnkohonu yjonintenuu Ntíaná.

B'i ts'ín tsakúya Pablo ngat'a ts'e nga k'úéntuko xinkjín xuta

7 Kuinchjako ma ngánuu nd'ai ngat'aha ni xi kichasjaiyanú nga kin'e nibánú xujun. Nda tjin tsa nku nda najmi kuixan. ² Tunga tu ngat'aha ní nga ma mjehe nga chuba kjúántukohó xinkjín xuta, kui nga tu sahá kat'entukoho chjuún jáx'iun kō nga jminchjún kas'ehe x'in. ³ Xi tími x'in najmi tu kat'échoho yjoho

chjuúhūn nga kjúájñako, kō xi tími chjuún najmi tu kat'échoho yjoho x'ihin nga kjúájñako. ⁴ At'aha xi tími chjuún najmi tã kui batéxuma subaha rã yjoho. Kō ní x'ihin batéxumaha yjoho. B'a tã tjin ts'e xi tími x'in. Najmi tã kui batéxuma subaha rã yjoho. Kō ní chjuúhūn batéxumaha yjoho. ⁵ Najmi tu b'ech'óho yjonuu xinkju, nku tutuhú tsa tse mjenuu chubakoo Ntíaná. Tunga t'endako tíjunnú xinkju tu xi tu chubahá nistjin najmi chjúngajnuhununu xinkju, askahan chjúngajnu ngáhanu xinkju. At'aha tsa najmi chjúngajnu xinkju, kjút'ayák'unnuu ndanindoo nk'ie nga najmi kama'yúhūnnuu.

⁶ Tíb'ejná ndáinnuu tsa b'a n'oo. Najmi kjuayún títs'ihinnuu kui nii. ⁷ Mjena kai tsa ngatentee xuta k'úéentu suba xi nkúhu an, tunga kj'ái kj'áihí kjuanda xi kitsjáná Ntíaná nga nkúnkáá. Najmi tu nku chuba kjuanda xi kik'ainá.

⁸ Ngat'a ts'e xi najmi kjee bixan kō jminchín xi ja k'ien x'ihin, b'a tíxian nga nda tjin tsa k'úéentu suba xi nkúhu an. ⁹ Tunga tsa najmi kama'yúhūn nk'ie nga mjehe nga chjúngajnu, tu sahá incha katixan. At'aha tu sahá nda tjin nga kuixan tsa ch'on ts'ín kuinchjã animaha.

¹⁰ Ngat'a ts'e xi ja tsixan títsjaha kjuatéxuma xu'bi, kjuatéxuma xi najmi an ts'an, xi Nda Ntíaná ts'e. Xi tími chjuún najmi tu kat'éjña x'ihin. ¹¹ Tunga tsa ni xi táb'ejñaha x'ihin, najmi tã katixahan kō tsa kanchjakonda ngáha. Kō xi tími x'in najmi tu kat'éjña chjuúhūn.

¹² Ngat'a ts'e xi tíntuko xinkjín nga s'ejihin kō xi najmi s'ejihin Ntíaná, an xi b'a tíxihin, najmi Nda Ntíaná xi b'a ts'ín tíbatéxumaha. Tsa nku nda nts'eé tíjñaha chjuún xi najmi s'ejihin Ntíaná kō tsa yuhu chjuúhūn nga k'úéjñakoho, najmi tu kat'éjña. ¹³ Kō tsa nku tachjuún tíjñaha x'in xi najmi s'ejihin Ntíaná kō tsa yuhu x'ihin nga k'úéjñakoho, najmi tu kat'éjña. ¹⁴ At'aha nda xi tími

x'in xi najmi s'ejihin Ntíaná, fáts'ehe Ntíaná tū ngat'aha chjuúhūn xi s'ejihin. Kō tachjuún xi najmi s'ejihin Ntíaná, fáts'ehe Ntíaná tū ngat'aha x'ihin xi s'ejihin. Tsa najmi b'a maha niu, najmi je ntíhi nginkun Ntíaná. Tunga nd'ai Ntíaná ja ts'e ntíhi.

¹⁵ Tunga tsa xi najmi s'ejihin Ntíaná mjehe k'uéjña xi s'ejihin, tsa x'ihin kō tsa chjuúhūn maha, najmi tjihin kjuayún nda nts'eé kō a ra nichjaá nga k'uéjñako xi najmi s'ejihin Ntíaná. At'aha Ntíaná mjehe nga s'ená kjuajyu nga kuínsubaá. ¹⁶ At'aha, ¿nkú n'e yahani ji xi t'mihi chjuún tsa kúijneihi x'ihin? ¿Kō nkú n'e yahani ji xi t'mihi x'in tsa kúijneihi chjihin?

B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga ja játs'ená Ntíaná, kui xi 'yún chjihí ra

¹⁷ Tunga tjihin ni nga kat'entu nga nkúnkú xuta xi nkú ts'in kitsjáha Ntíaná kō kat'entu xi nkú ts'in tjintu nk'ie nga Ntíaná kinchjaha nga kjuáts'ehe. Kui kjuatéxuma xu'bi xi tsjaha ngayjee xuta ninku. ¹⁸ Xi Ntíaná kikj'áts'ehe nk'ie nga ja kin'ehe ni circumcision, najmi tū katjántaha ra yjoho. Kō xi Ntíaná kikj'áts'ehe nk'ie nga najmi kjee n'ehe ni circumcision, najmi tū kats'in ni circumcision. ¹⁹ Najmi chumi ni ts'ihin tsa kin'ená kō tsa najmi kin'ená ni circumcision. Nk'iehé nga n'etjusaán kjuatéxumaha Ntíaná, kuihi xi chjihí ra.

²⁰ Kat'entu saha nga nkúnkú xuta xi nkú ts'in tjintu nk'ie nga Ntíaná kinchjaha nga kjuáts'ehe. ²¹ Tsa ja tsaténahi jóo nk'ie nga kikj'áts'ehi Ntíaná, najmi tū fantaha ri yjohi. Tunga tsa tísakú niyáhi nga kama ndáhi yjohi, b'a n'ei. ²² At'aha xi kich'ats'e nk'ie nga Ntíaná kikj'áts'ehe, kui xi ja ndáhi yjoho nginkun Nda Ntíaná. B'a ta tjin ts'e xi ndáhi yjoho nk'ie nga Ntíaná kikj'áts'ehe. Kui xi xuta musuhu Cristo nd'ai. ²³ Tse chjí xi kis'echjí nga kich'atsenuu, kui nga najmi

tū xuta musuhu xuta n'e mahanu yjonuu. ²⁴ Kui b'a maha, já nts'e, xi nkú ts'in tintsuboo nk'ie nga Ntíaná kitsúyanuu nga kjuáts'enuu, b'a ts'in tintsuba sahanu nginkun Ntíaná.

B'i ts'in basehe Pablo ngat'a ts'e tsa kuixan xuta ninku kō tsa najmi

²⁵ Ngat'a ts'e xi tjña xunkú najmi tjinna nku kjuatéxuma xi kitsjá Nda Ntíaná xi tsjaha. Tunga xinyahanuu xi nkú ts'in ts'innkjihin k'an. At'aha Ntíaná tsase njmana nga kits'in mana nku xi ma n'e s'ejihin ni xi tsu. ²⁶ B'a mana nga nda tjin nga kat'entu saha xuta xi nkú nga ts'in tjintu tū ngat'aha kjuanimá xi tjin nd'ai.

²⁷ ¿A tijnahi chjuún? Najmi tū binchisjái niyái xi nkú ts'in k'uéjñai. ¿A najmi tjihin chjuún? Najmi tū binchisjái niyái nga kuixain. ²⁸ Tsa túbixain, najmi ngatitsun t'in'ei. Kō tsa nku takjin xunkú túbixan, najmi ngatitsun tít'sin. Tunga xi kuixan s'ehe kjuasti xi tjin asuntee. An bi, najmi mjena tsa kuitjájiun kui niu.

²⁹ Jun já nts'e, ni xu'bi xi mjena xinnuu. Tū chubahá nistjin tjña sa. Kui nga nistjin xi ndyja saha, xi tjihin chjuún kats'in xi nkúhu tsa najmi tjihin. ³⁰ Xi tuintá kats'in xi nkúhu tsa najmi tuintá. Xi tsjo tjihin kats'in xi nkúhu tsa najmi tsjo tjihin. Xi t'batse tsa mí nihi, kats'in xi nkúhu tsa najmi kui ts'e niu. ³¹ Kō xi tít'sin'chjén tsa mí nihi, kats'in xi nkúhu tsa najmi kui niu xi 'yún chjí. At'aha ndyja asuntee xi týaa nd'ai.

³² Mjena nga najmi kjuántaha ruu yjonuu. Xi tjña xunkú, kui xi ni xi ts'e Nda Ntíaná fantaha ra yjoho kō xi nkú ts'in ts'in ni xi tsjoho Nda Ntíaná. ³³ Tunga xi tjñaha chjuún, ni xi tjin kui xi fantaha ra yjoho kō xi nkú ts'in ts'in ni xi tsjoho chjuúhūn. ³⁴ B'a ts'in najmi nkuhú ni xi kjintaha ra. Nku tachjuún xi najmi tjihin x'in kō a ra takjin xi tjña xunkú, kui xi fantaha ra yjoho ni xi ts'e

Nda Ntíaná kó xi nkú ts'ín kama je yjon-intehe kó animaha. Tunga tachjuún xi tǐjñaha x'in, ni xi tǐjn kui xi fántaha ra yjoho kó xi nkú ts'ín ts'ín ni xi tsjoho x'ihin.

³⁵ Ngandanuu b'a tǐxihinnuu. Najmi mjena tsa ch'á ts'ink'anjinuu. Mje nina nga nda n'e kuintsuboo kó n'ekjas'en sishun yjonuu Nda Ntíaná.

³⁶ Tsa tǐjn xi b'a maha nga najmi tǐts'ntjusunko ni xi y'éndako takǐjn xi ja tǐndakoho, kó tsa ja tǐfa núhu takǐjún kó b'a maha nga tu sahá nda tǐjn nga kuixanko, kats'ín xi nkú ts'ín tǐma mjehe. Katixan. Najmi ngatitsun niu. ³⁷ Tunga xi tǐjnkuhu k'un nga najmi kuixan kó chúkjuaha ts'ín jnenta yjoho nga chjuún ma mjehe, kó ma yúhún nga b'éch'oho yjoho, kó ja kits'innkjink'un sisin nga tu sahá nda tǐjn nga najmi kuixan, nda tǐjn nga najmi kuixan. ³⁸ Kui b'a maha, xi kuixankoho xi tǐndakoho, nda ts'ín. Tunga 'yún nda tǐjn sa ni xi ts'ín xi najmi kuixan.

³⁹ Nku tachjuún xi tǐjñaha x'in, kui xi tǐjt'a'yúnko x'ihin nk'ie nga tǐjña sa. Tunga tsa kuayá x'ihin, kama ndaí ngáha ra yjoho kó kama k'úéjñako ngáha xi mjehe, tsa nku xi ta s'ejihin Ntíaná k'úéjñako. ⁴⁰ Tunga b'ahá xian nga 'yún nda ts'ín k'úéjña tsa najmi ta k'úéjñakoho x'in. B'a ts'ín ts'innkjǐhin k'an kó ndzjen mana nga ta tǐjñajinna Espirituhu Ntíaná nga b'a tǐxian.

**B'í ts'ín tsakúya Pablo ngat'a
ts'e nichine xi chje 'bairi
ntia xi ntsja xuta ts'ínnda**

8 Kuinchjako ma ngánuu nd'ai ngat'a ts'e nichine xi chje 'bairi ntia xi ntsja xuta ts'ínnda. Ja yaá nkú tǐjhin ra ngat'a ts'e kui ni. Tunga ni xi be xuta, kui xi ts'ín ngak'uhun. Kjuatjoo bi, kui xi tsjá nga'yúhún xuta. ² Xi b'a maha nga be tsa mí nihi, kui xi najmi kjeje be xi nkú ts'ín

tǐjhin nga skue. ³ Tunga xi tǐjho Ntíaná bi, Ntíaná be yáha xuta xu'bo.

⁴ Kui b'a maha, ngat'a ts'e tsa ma chine nichine xi chje kik'airi ntia xi ntsja xuta kits'innaha, yaá nga ntia xu'bo najmi chumi ni chǐhi ra kó nga nku tutuhú maha Ntíaná. Najmi tǐjn sa kǐ'ai. ⁵ Kjuaxi nga tǐjn nk'a ján kó t'anankiu xi ntia tsuhu xuta, kó santaha nkjin maha xi 'mi ntia kó nkjin maha xi chuba yankjúhún. ⁶ Ná bi, nku tutuhú maha Ntíaná. Kui xi Ntia Na'miu xi kits'ínnda ngayjee ni xi tǐjn kó at'aha mjehe kui nga tintsubahaná. Kó ta nku tutuhú maha Nda Ntíaná, kui xi Jesucristo xi ngat'aha tǐjhin ni xi tǐjn kó xi ngat'aha tintsubahaná.

⁷ Tunga najmi ngatenteehé xuta be ni xu'bi. Tǐjn xi ja kama nkaha ntia xi ntsja xuta ts'innaha. Tsa xuta xu'bo kjine nichine xi chje kik'airi ntio, tu sa b'ahá tsu ngá kjuankjintak'uhun nga ja chuntí kama nginkun Ntíaná, at'aha najmi ndjá tǐjya kjuankjintak'uhun. ⁸ Kjuaxi nga najmi ngat'aha ni xi chineé binchúk'un tǐñahaá Ntíaná. Najmi 'yún nda kama saá tsa chineé kó najmi 'yún ch'onk'un kama saá tsa najmi chineé.

⁹ Tǐjña ndáinu ni xi ma chino, tunga chasenú nga ni xi chino najmi ts'ínndyjajihin xuta xi najmi ndjá tǐncha. ¹⁰ At'aha tsa nku xi najmi ndjá tǐjya kjuankjintak'uhun skuehi ji xi ja yai ni xu'bi nga kabinchin nku ante má yankjún ntia xi ntsja xuta kits'innaha kó nga tǐchinei ni xi tǐjn yo, za najmi kohó kui kama k'un kjine ni xi chje kik'airi ra ntia xu'bo? ¹¹ B'a ts'ín ngat'aha ni xi yai ndyjaha nda nts'eé xu'bi xi najmi ndjá sǐjña, xi Cristo k'ienntǐjahi.

¹² Nk'ie nga b'a ts'ín tǐn'ekatsúnjiun kjuankjintak'uhun já nts'eé xi najmi ndjá tǐncha, ngatitsun xi tǐfi kontraha já nts'eé tǐn'o kó ta xi tǐfi kontraha Cristo. ¹³ Kui b'a maha, tsa ngat'aha nichinena tǐts'inkijnejihinna ngatitsun nda

nts'é, tū sahá ndaha nku n̄st̄jin najmi t̄a k̄j̄nehena yjo, tū xi b'a ts'in najmi ts'inkijnejihinna ngatitsun nd̄a nts'é.

**B'i ts'in tsasinntjai yjoho Pablo
nga kjuaxi nga nd̄a postru**

9 ¿A najmi kamahá ts'ian ni xi ts'in nku nd̄a postru? ¿A najmi nd̄a postruná? ¿A najmi tunkáhán kikiokohona Nd̄a Nt̄ianá Jesu? ¿A najmi juhún nga chjih̄i xá xi t̄its'ian nga Nd̄a Nt̄ianá t̄its'in xáha? ²T̄a ndaha tsa t̄j̄in xi najmi ts'inkjáfh̄in nga an xi nku nd̄a postru, t̄unga jun t̄jih̄in nga n'ekjáinnú. At'aha nd'ai nk'ie nga s'ejin̄nu Nd̄a Nt̄ianá, kui niu xi bakúchji nga kjuaxi nga an xi nku nd̄a postru.

³B'i ts'in básintja yjona nginkun xuta xi b'aya xána. ⁴¿A najmi kamahá n'ekjáfh̄in an ko Bernabe ni xi ch̄inēi ko ni xi s'i? ⁵¿A najmi kamahá nga s'ej̄nani ch̄juún xi s'ej̄ihin Nt̄ianá, xi ts̄j̄nkon̄i nga kūinimai xi nkú incha ts'in já postru xingisoo ko já nts'e Nd̄a Nt̄ianá ko Pedro? ⁶¿A tū nkuhú an ko Bernabe t̄jih̄inni nga n'exái tū xi sakúh̄uni ni xi machj̄enni?

⁷Nku nd̄a jun, ¿a kuih̄i b'échj̄i ni xi fet'aha nga ts'in xáha? Xi b'éntje t̄unts̄-jajé, ¿a najmi kj̄nehé tuu? Xi kunntá ch̄utsanka, ¿a najmi yohó sakút'aha ni xi kj̄ine? ⁸¿A kjuank̄j̄intak'un ts'ahán t̄ib'asj̄ehena ni xi t̄ixian? ¿A najmi b'ahá t̄a ts'in t̄j̄it'a kjuat̄exumoo? ⁹At'aha b'a ts'in y'éta Moise xujun kjuat̄exumoo: “Najmi tū tsa b'e'ohoo turu tsa tū xi najmi kj̄inehe tunīnu nk'ie nga t̄its'inxá nga t̄ibit̄j̄iá tunīnu.” ¿A turuhú kj̄in-taha ra Nt̄ianá? ¹⁰¿A najmi ngandanáhá b'a kitsú? Johon, ngandaná b'a ts'in kis'et'aha kjuat̄exumoo. At'aha xi bakj̄án t'anankiu ko xi bit̄j̄iá tunīnu, kui xi t̄jih̄in nga kuyaha nga t̄a sakút'aha chon.

¹¹Kui kjuaha, tsa jin̄ t̄ib'entjeheni ajin̄nu ni xi ts'e Nt̄ianá, ¿a tsehé ni xi t̄ibinch̄ii tsa t̄a sakút'an̄i chuba chahan

ni xi t̄j̄innuu ei asunntei? ¹²Tsa kj̄'ai ma sakút'aha ni xi t̄j̄innuu, ¿a najmi y'uhún tsuhuni nga sakút'an̄i ni xi t̄j̄innuu? Kamaná kūinch̄ii, t̄unga najmi b'ahá t̄in'ei. Ni xi n'e ní, n'e ch̄úkuai ngayjee ni xi mat'ain tū xi najmi chumi ni k'uéch'oho ra xuta én nda tsuhu Cristo.

¹³¿A najmi yanú nga xi ts'inxá n̄inku kj̄ine ni xi masún n̄inku ko xi ts'inxát'a nachan chje t̄a sakút'aha yjoho chu xi n'ek'ien yo? ¹⁴B'a t̄a ts'in y'enda Nt̄ianá nga xi b'énijmí én nda tsuhu, én xi k'uénijmí k'úéntuhu. Yo sakúhu ra ni xi kj̄ine.

¹⁵Tunga an ndahachí najmi t̄bankia ni xi t̄jih̄in nga kanéna kai. Ko t̄a ndaha najmi t̄its'inntúnuu tsa tū xi ni k'uaih̄inú. Tū sa ní nda t̄j̄in tsa kuayá kintehe ni nga tū nku k'uaih̄ina ni, at'aha tsjo t̄j̄inna nga najmi chumi ni t̄ib'aina. ¹⁶Nk'ie nga t̄ib'énijmíá én nda tsuhu Jesucristo, najmi kui kjuaha tsa nk'a k'uasj̄ehena yjona. At'aha ja t̄j̄inena nga b'a ts'ian. j̄Nima rú ts'ihinna tsa najmi k'uenijmíá én nda tsuhu Jesucristo!

¹⁷Kui b'a maha, tsa xá an mjehena k'uenijmihina én nda tsuu, ts'inkjáfh̄in chj̄ina. Tunga tsa t̄j̄inena nga k'uenijmíá, a xá xi kik'aih̄ina t̄its'ian ma. ¹⁸Kui nga, ¿mí ch̄j̄i xi ts'inkjáfh̄in ra ma? Chj̄ina nga najmi f'achj̄a nga b'énijmíá én nda tsuhu Jesucristo ko nga najmi bankia ni xi kanéna ngat'aha nga t̄ib'énijmíá én nda tsuu.

**B'i ts'in kitsúya Pablo ni xi
ts'in nga ts'in xáha**

¹⁹Ndaha tsa ndáina yjona, t̄unga jahá kits'in ma yjona nku nd̄a musuhu ngayjee xuta, tū xi b'a ts'in nkjin xuta ts'in ngana sahana nga kuakj̄á éhen Cristo. ²⁰Ajih̄in xuta xi ntje judio t̄jehen ra b'a ts'ian xi nkú ts'in xuta xi ntje judio t̄jehen ra, tū xi ts'in nganahana kui xuto. Ndaha tsa an najmi t̄j̄nanena kjuat̄exuma xi kin'ekjas'ehen Moise, t̄unga ajih̄in xuta

xi tǵǵanehe kjuatéxumoo b'a ts'ian xi nkú ts'ín xi tǵǵanehe kjuatéxumoo, tu xi ts'in nganahana kui xuto.

²¹ Ajihin xuta xi najmi tǵǵanehe kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheh Moise b'a ts'ian xi nkúhu tsa ko an najmi tǵǵanena kjuatéxumoo, tu xi ts'in nganahana xuta xi najmi tǵǵanehe kjuatéxumoo. Tunga najmi tǵǵǵa t'axhín ra kjuatéxumaha Ntíaná, at'aha kjuatéxumaha Cristo tǵǵǵajihin. ²² Ajihin xuta xi najmi ndjá tǵǵincha nginkun Ntíaná b'a ta ts'ín ts'in ma yjona, tu xi ts'in nganahana xuta xi najmi kje ndjá tǵǵincha. Ts'in ma yjona xi nkú k'un ngayje tǵǵǵǵ xuta tu xi tǵǵín xi k'uañkihi. ²³ B'a tǵǵts'ian at'aha xáha én nda tsuhu Jesucristo tǵǵts'ian ko tu xi ta sákúhuna kjuanda xi tsǵǵǵǵ.

²⁴ ¿A najmi yanú, nk'ie nga nkjin maha xi bangatsanka, nkuhú xi ts'ín ngana? Kui nga tǵǵyútsanka sisihinu tu xi kama n'ekjǵǵihin ruu chǵǵǵ xi k'uaíná. ²⁵ Ko xi b'énda yjoho nga tsúton, nkjin ni xi b'éch'oho yjoho. B'a incha ts'ín tu xi kama ts'ínkǵǵǵihin ra nku chǵǵǵ xi batsun. Tunga ná bi, tǵǵb'endaá yjoná tu xi n'ekjǵǵihin raá nku chǵǵǵ xi najmi maha batsun.

²⁶ An bi, najmi tǵǵbangatsanka xi nkúhu xi chubá tǵǵbangatsankahá ko najmi tǵǵkjan xi nkúhu xi chubá tǵǵb'éjin séhén. ²⁷ Tu sa ní tǵǵtsjaha kjuanima yjonintena ko tǵǵts'ink'a niyá, tu xi najmi ndyjahana an xi y'enijmǵǵi xuta xingisoo.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga kits'inchjén ni xi kamat'ain ntje cháha xuta judio

10 Jun já nts'e, najmi mjena nga n'echayo ni xi kamat'ain ntje cháha xuta judio. Ngayjee y'ema kintehe nǵǵntǵǵ xi kitsǵǵǵniyáha ko ngayjee j'atikǵǵǵ ntáchak'uun. ² B'a ts'ín ngayjee nkuhú kamakoho Moise nga kisaténtǵǵǵin nǵǵntǵǵ ko ntáchak'uun.

³ Nkuhú nichine xi kitsǵǵǵ Ntíaná incha kikjine ngayjee ⁴ ko nkuhú ntá xi kitsǵǵǵ Ntíaná incha kik'i ngayjee. Incha kik'i ntánijua xi tsitjuhu nku naxi xi kitsǵǵǵ Ntíaná. Kui naxiu xi Cristo ko kui naxiu xi kitsjenkoho. ⁵ Tunga ndaha tsa b'a kama, najmi kisasǵǵǵin Ntíaná xi nkú ts'ín y'entu nkjin xuto. Kui kjuaha incha k'ieheh ante kixiu.

⁶ Ni xi kamat'ain xuta xu'bo kis'ejǵǵǵa chubayaná, tu xi najmi n'e mjehená ni xi najmi nda xi nkú ts'ín kits'ín mje xuta xu'bo. ⁷ Najmi tu n'etsjohoo ntǵǵǵ xi ntsja xuta ts'innnda xi nkú kits'ín k'ua xuta xu'bo, xi nkú ts'ín tǵǵǵ'a éheh Ntíaná: "Y'entu xuta nga kikjine ko kik'i ko askahan incha tsisintjen nga kitenki tsjo."

⁸ Najmi tu chubá suntukonáá xinkǵǵǵ xi nkú kits'ín k'ua xuta xu'bo. Kui kjuaha k'ieheh kan jan miǵǵ nga nkuhú nǵǵstjin sa. ⁹ Najmi tu chjut'ayák'aán Nda Ntíaná xi nkú kits'ín k'ua xuta xu'bo. Kui kjuaha k'ieheh nga kikjinehe ra ye. ¹⁰ Najmi tu chubayanó Ntíaná xi nkú kits'ín k'ua xuta xu'bo. Kui kjuaha nga ntǵǵtsje xi ts'ínkje xuta kits'ínk'ieheh ra.

¹¹ Ni xu'bi xi kamat'ain ntje cháha xuta judio, kui xi kis'ejǵǵǵa chubayaná. Xujun éheh Ntíaná kis'et'a niu tu xi tsǵǵǵǵǵǵǵǵ ná xi tǵǵntsubáá nd'ǵǵǵ nǵǵstjin xi fekuu. ¹² Kui b'a maha, xi ts'ínkǵǵǵin'kun nga najmi kǵǵǵǵǵǵǵǵ, kakuhun yjoho tu xi najmi kǵǵǵǵǵǵǵǵǵ. ¹³ Ni xi tǵǵmat'on nga tǵǵchjut'ayák'unnuu najmi ts'ati sa nga ni xi mat'ain xuta. Ma ma 'yún tak'aán Ntíaná. Najmi tsǵǵǵǵǵ tsa 'yún chjut'ayák'un sanuu nga kǵǵ'uaínenuu nku ni xi najmi kǵǵǵǵǵǵǵǵǵǵ. Tsǵǵǵǵǵǵǵǵǵǵ ni nkú ts'ín kǵǵǵǵǵǵǵǵǵǵ ni nk'ie nga chjut'ayák'unnuu, tu xi b'a ts'ín n'e chúkjuahanu ni xi nǵǵbanenuu.

¹⁴ Já nts'ena xi tjona, kui nga tankín t'axǵǵǵin ruu ntǵǵǵ xi ntsja xuta ts'innnda. ¹⁵ Tǵǵinchjakonuu xi nkúhu xuta xi be ni xi ts'ín. N'enkǵǵǵin'kun sisiun ni xi tǵǵ-

innuu. ¹⁶Nk'ie nga 'yaá binu nkjún nga 'bajihí máb'achjihí Ntíaná, ¿a najmi nkuhú bichú majihín jnihí Cristo? Ko nk'ie nga chineé ninkuan xi bakjanyaá, ¿a najmi nkuhú bichú majihín yjon-tehe Cristo? ¹⁷Nkuhú maha ninkuon, kui nga nkuhú yjoninte bichú mahaná ndaha tsa nkjin mahaná. At'aha ngaten-tee sakút'aná ninkuan xi nkuhú maha.

¹⁸Chase chubayohoo xuta xi ntje Israel tjeheñ ra. Xi incha kjine yjohoo chu xi chje 'bajihí Ntíaná, ¿a najmi nkuhú bichú majihín chje xi s'entusún nachan chje?

¹⁹Nk'ie nga b'a tíxian, najmi b'a tíxian tsa chjihí ra ntia xi ntsja xuta ts'innadaha ko ta ndaha tsa chjihí ra yjo xi 'bajihí chje. ²⁰Ni xi tíxin níná, chje xi tsjáha ntia xuta, kui xi jánindoo títsjáha. Najmi Ntíaná tsjáha niu. Najmi mjena tsa tjín ni xi s'ekonuu jánindoo.

²¹Najmi kama s'iuyo chutsín xi ts'e Nda Ntíaná ko ta chutsín xi ts'e jánindoo. Najmi kama kuíntsubat'o yámixa xi ts'e Nda Ntíaná ko ta yámixa xi ts'e jánindoo. ²²¿A ra mjehéná nga kama stihí Ntíaná? ¿A 'yúhún tjinná nga'yún nga kama kuankín kontraá Ntíaná?

B'i ts'ín tsakúya Pablo nkjé chineé yjo xi ja kin'e ma chje

²³“Ma ts'ian tu mí nihí ni”, tsu xuta. Tunga najmi ngandanáhá ngayjee niu. “Ma ts'ian tu mí nihí ni”, tsu xuta. Tunga najmi ngatenteéhé niu tsjá nga'yúnná. ²⁴Ndaha nku najmi tu katangisjai ngandaha. Ni xi kama ní ngandaha xuta xinkjín katangisjai.

²⁵Kama chinoo tu mí yjohó ni xi tjín má satéña yjo. Najmi tu b'a bixiún tsa kui niu xi ts'ínkatsún kjuankjintak'unnuu. ²⁶At'aha ngayjee asuntee ko ni xi tjihín, Ntíaná ts'e.

²⁷Tsa nku xi najmi s'ejihín Ntíaná b'a kuítsunuu nga kuankín chinoo niñu ni'yaha ko tsa mjenuu kuankiún yo, chinoo tu mí ni xi k'uéjnat'ahanuu.

Najmi tu b'a bixiún tsa kui niu xi ts'ínkatsún kjuankjintak'unnuu.

²⁸Tunga tsa tjín xi b'a kuítsunuu: “Ntia xi ntsja xuta ts'innadaha ja kik'aihi chje yjo xu'bi”, najmi tu chino nk'ie. T'ech'ohoo yjonuu niu tu ngat'aha tsa nkú kamaha xi b'a kuatsunuu ko tu ngat'aha tsa kuatsún kjuankjintak'uhun.

²⁹Najmi b'a tíxian tsa kjuankjintak'uhun xi kjine niu kuatsún. Kjuankjintak'un níhi xi b'a kuatsúu tíxian. At'aha, ¿á xi nkú ts'ín tínchjaha kjuankjintak'uhun xuta xi kj'ai chasehe ra nga cha mí nihi xi ma ts'ian? ³⁰Tsa tsjáha máb'achjihí Ntíaná at'aha títsjána ni xi tíne, ¿á kuínchjayanehena xuta tsa kjíne ni xi ja kuatsjáha máb'achjihí Ntíaná?

³¹Kui b'a maha, tsa chinoo ko tsa s'iu ko tsa tu mí nihí ni xi n'oo, ngayje ni xi n'oo katakúchji kjuachánkaha Ntíaná.

³²Najmi tu n'o nga ndyjajihín xuta xi ntjehe judio tjeheñ ra ko xi najmi ntjehe judio tjeheñ ra ko ta ndaha xuta ninkuhu Ntíaná. ³³An bi, tu mí nihí ni xi ts'ian, ni xi sasihín ngayjee xuta ts'ian. Najmi tu ni xi ngandana bangisja nga ts'ian. Ni xi kama ní ngandaha xuta ts'ian. B'a ts'ian tu xi k'uankihi.

11 B'a ta n'oo xi nkú nga ts'ian, at'aha an bi, b'a ta ts'ian xi nkúhu Cristo.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín skuenkjún jminchjún

²Tsjo ts'ín nchjanímíyahanuu, já nts'e, at'aha tehente fáítsjennuu an ko at'aha t'n'o ni xi tsakuyánuu. Kui ni xi kik'aina ko b'a ta ts'ín kits'inkjas'ennuu.

³Tunga mjehéna nga choo nga Cristo kui xi tjeñ tíjuhun nga nkúnkú jáx'in, ko xi t'ími x'in kui xi tjeñ tíjuhun chjuúhun, ko Ntíaná kui xi tjeñ tíjuhun Cristo.

⁴Tu yá ndahá ni xi k'ué'ma nintaku nk'ie nga kuínchjako Ntíaná ko tsa nga ts'ínkjas'en én xi tsjáha Ntíaná, kui xi

najmi tibenkjún xi tjen tíjuhún. ⁵Ko tu yá tachjuúhún ni xi najmi k'ué'ma nintaku nk'ie nga kuinchjako Ntíaná ko tsa nga ts'ínkjas'en én xi tsjáha Ntíaná, kui tachjúun xi najmi tibenkjún xi tjen tíjuhún. Nk'ie nga chasehe raá, b'a joyaha tsa kichj'ajnu kaha. ⁶At'aha tsa nku tachjuún najmi k'ué'ma nintaku, tu sahá katate ntsjaha. Ko tsa subaha nga kuáte ntsjaha ko a ra nga kj'ujánu kaha yjoho, tu sahá kat'é'ma nintaku ma.

⁷Xi t'mi ndax'in najmi tjihin nga k'ué'ma nintaku. At'aha xi nkú ts'in tjíyaha Ntíaná, b'a ts'in kits'inn_daha Ntíaná ndax'in xi tjuun, ko kui ndo bakúchji kjuachánkaha Ntíaná. Tunga xi t'mi tachjuún, kui xi bakúchji kjuachánkaha xi t'mi x'in. ⁸At'aha ndax'in xi tjuun najmi yjonintehe tachjúun nibaha ra. Tachjuún xi tjuun ní xi nibaha ra yjonintehe ndax'iun. ⁹Najmi ngandaha tachjúun kin'endaha ndax'iun. Ngandaha ní ndax'iun kin'endaha tachjúun. ¹⁰Kui kjuaha tjihin nga k'ué'maha nintaku xi t'mi tachjuún, tu xi skuenkjúhun xi batéxumahá ko skuenkjúhun ntítsjee.

¹¹Tunga ajinná xi s'ejinná Ndá Ntíaná, tjín xi chjuúun at'aha tá tjín xi x'in, ko tjín xi x'in at'aha tá tjín xi chjuúun. ¹²At'aha xi nkú ts'in yjonintehe ndax'iun nibaha rá tachjuún xi tjuun, b'a tá ts'in nd'ai xi t'mi tachjuún tsihin xi x'in t'mi. At'aha ngatentee ni xi tjín nginkun Ntíaná nibáha ra.

¹³N'enkjintak'un sisiun ni xu'bi. ¿A nda tjín nga nku tachjuún najmi k'ué'ma nintaku nk'ie nga kuinchjako Ntíaná? ¹⁴Xi nkú ts'in yaha, tsa nku nda ts'ínndju ntsjaha, tá kui tá maha títsjáha kjuasuba yjoho. ¹⁵Tunga tsjohó tjihin nku tachjuún tsa ts'ínndju ntsjaha. At'aha kui xi kik'aihi nga ndju kama ntsjaha tu xi k'ué'makoho nintaku.

¹⁶Tunga tsa tjín xi mjehe k'ué'siyáha ni xu'bi, najmi b'a ts'in nkani ko tá ndaha

najmi b'a ts'in nkaha xuta ninkuhu Ntíaná.

B'i ts'in tsakúya Pablo xi nkú ts'in tjihin nga n'ekj'áitsjen ngabayaha Ndá Ntíaná nk'ie nga kama njakú xuta ninku

¹⁷Najmi tinchjako tsjo tsjonuu ni xi xinnuu nd'ai, at'aha najmi ngandanuu ma njakúkohonu xinkiu. N'e'un nfi xinkiu nga ma njakú. ¹⁸Kui ni xu'bi xi tjun xinnuu. Tímiyana nga b'i ngjáhán ch'ach'anú xinkiu nga n'esje t'axiún yjonuu nk'ie nga ma njakú ninku. Ko santaha tis'ejinna ni xi t'mina, ¹⁹at'aha tjihin ni nga ch'ach'anú xinkiu nga n'esje t'axiún yjonuu tu xi chaha yá xi ndjá sijná nginkun Ntíaná.

²⁰Nk'ie nga ma njakúko xinkiu, najmi n'o xi nkú ts'in tsakúyaná Ndá Ntíaná nga kikjineko sa já ni'yakuyáha.

²¹At'aha nk'ie nga chino, b'i ngján nkúnkú fakj'á ni xi ts'e. Tjín xi najmi sakúhu nichinee ko tjín ngá xi ma ch'i.

²²¿A rá najmi tjihinnuu ni'ya má nga kama chinoo ko s'iu? ¿Á tu ni xi najmi chumi ni ch'ihí rá t'n'ekohonu xuta ninkuhu Ntíaná ko t'baihi ruu kjuasuba xuta xi najmi chumi ni xi tjihin rá? ¿Nkú xinnuu? ¿“Nda t'n'o”, a xinnuu? Nk'ie nga b'i t'n'o, najmi tjín xi nkú ts'in “Nda t'n'o” xihinnuu.

²³Tá kui ma maha én xi kitsjana Ndá Ntíaná, tá kui ma maha én xi tsakuyánu. B'i kixinnuu: Tá kuihi nistjen nga kin'ekjas'en Ndá Ntíaná Jesu, jakj'á ninkuan. ²⁴Nk'ie nga ja kama ha nga kitsjáha máb'ach'ihí Ntíaná, tsakjánya ninkuon ko b'i kitsú: “Kui xu'bi xi yjonintena xi n'ekjas'en ngandanuu. B'i tá n'oo tu xi kj'uaítsjehennuu an.”

²⁵B'a tá ts'in jakj'á chutsiun nk'ie nga ja kamaha nga kikjine nichinee. B'i kitsú: “Kui chutsiin t'bakúchji jnina xi ja t'éndako tsetsehe Ntíaná nd'ai xi nkú ts'in nda ts'ínko xuta. B'i tá n'oo

tụ xi k'juátsjehennuu an xkí xkí nga s'íu.”²⁶ Kui b'a maha, xkí nga chinoo nínkuon ko s'íyo chutsún, b'aha ra nga kik'atuts'ihín kui nií santa nkúhu nga k'juái ngáha Nda Ntíaná, tíbixínoyo nga k'ien.

²⁷ Kui nga tụ yáhá ni xi najmi skuenkjúhun nga k'jine nínkuon ko nga k'úíya chutsún nga ts'ín xi nkú kitsú Nda Ntíaná, kui xi títsjehen jé nga najmi t'benkjún yjonintehe ko jn'íhí Nda Ntíaná.²⁸ Kui b'a maha, kintehe ni nga xuta k'jine nínkuon ko nga k'úíya chutsún, t'jihin ni nga katasejin sisin animaha.²⁹ At'aha tsa t'jín xi chuba k'jinehé ko chuba k'úíhí nga najmi ts'ínkie yjoho nga yjonintehe Nda Ntíaná niu, kui xi n'enijéhe ra at'aha chuba t'k'jinehé ko t'bi niu.

³⁰ Kui k'juaha nga t'jihin ajinnuu nkjin xi kjintu'un ko xk'ién ko k'ua xi ja k'ien.

³¹ Tunga tsa chasejin sisihín animaná, Ntíaná najmi ts'ínk'anjiná jé.³² Nk'ie nga base Ndantíaná tsa nda ko tsa najmi nda ni xi n'eé, yo títsjáníyáná tụ xi najmi n'enijéhená nistjin nga n'enijéhe xuta xi t'jín asuntee.

³³ Kui b'a maha, já nts'ena, nk'ie nga kama njakú nga chinoo nichinee, b'í ngján chúyohoo xinkíu.³⁴ Tsa t'jín xi tíma bjoho, ni'yaha kakjine. B'a kats'ín tụ xi najmi ts'ínk'a niyáha ra Ntíaná ngat'aha ni xi títs'ín nk'ie nga tíma njakúkoo xinkíu.

Ni xi t'jín sa ajinnuu, nk'ie nga k'fnsennu k'uendá.

B'í ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga k'juái k'juái k'juanda tsjáha Espirituhu Ntíaná xuta nínku

12 Jun já nts'e, mjena nga choo nga nkjin t'kjá k'juanda xi tsjáha Espirituhu Ntíaná xuta nínku.

² Yo xi nkú n'e tintsuboo nk'ie, nga najmi k'jee s'ejinnuu Ntíaná. Xi nkúhu tsa kichju'yúnnuu nga kitsjennkíhuu ntia

xi najmi maha nchja, xi ntsja xuta ts'índaha.³ Kui b'a maha, tíxinyahanuu nga ndaha nku xuta xi Espirituhu Ntíaná títs'ínkinchjaha najmi ma b'a tsu: “¡Najmi nda Jesu!” Ko ta ndaha nku najmi ma: “¡Jesu xi Nda Ntíaná!” tsu, tsa najmi t'j'ñajihín Espirituhu Ntíaná.

⁴ K'juái k'juái k'juanda xi 'bahí xuta, tunga nkuhu maha Espirituhu Ntíaná xi tsjáha.⁵ K'juái k'juái xá xi maha ts'ín xuta, tunga nkuhu maha Nda Ntíaná xi tsjá xáha.⁶ K'juái k'juái ni xi maha incha ts'ín, tunga nkuhu Ntíaná xi ts'ín ngayjee niu nga ts'ínxájinyehe xuta nínku.

⁷ Nga nkúnkú kik'aihi nga Espirituhu Ntíaná kuakúchji yjoho ngandaha ngayjee xuta nínku.⁸ T'jín xi Espiritu tsjáha nga kuitsuyaha xuta én xi nanka, ko ta t'jín xi ta kuihi Espiritu tsjáha nga kuitsuyaha xuta ni xi kamankjihín.⁹ T'jín xi ta kuihi Espiritu tsjáha nga 'yún s'ejihín Ntíaná, ko t'jín ngá xi ts'ínnkihí xuta. Ta kuihi Espiritu xi tsjáha nga b'a ts'ín.

¹⁰ T'jín xi maha ts'ín k'juankjún, ko t'jín ngá xi Ntíaná tsjáha éhen, as'ai ts'ínkjas'en niu. T'jín xi mankjihín tsa k'juaxi nga Espirituhu Ntíaná t'j'ñajihín xuta. T'jín xi nchja k'juái én xi tsjáha Espiritu, ko t'jín ngá xi ts'ínk'atiya én xi tsjá Espiritu.¹¹ Nkuhu Espirituhu Ntíaná xi ts'ín ngayjee ni xu'bi. Xi nkú ts'ín mjehe tsjá ni, b'a ts'ín tsjáha nga nkúnkú xuta nínku.

B'í ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga nkuhú kich'aá xinkíá nã xi xuta nínku

¹² Xi nkúhu yjonintená, nkuhú maha tunga nkjihín ni xi t'jihin nga t'jixanya. Ko ngayjee ni xi t'jihin, ndaha tsa nkjin maha tunga nkuhú yjoninte bichú ma. B'a ta t'jín ngat'a ts'e Cristo.¹³ At'aha nkuhú Espirituhu Ntíaná k'isaténtáhaná ngatenteé ko ngayjee kik'ainá nga ki'yaá ta kuihi Espirituhu Ntíaná. B'a ts'ín nkuhú yjoninte tsichu mahaná, ndaha tsa xuta xi t'je judio t'jehen ra ko ta

ndaha tsa xi najmi ntje judiõ tjehen ra, ndaha tsa xuta musu xi kich'atse ko ta ndaha tsa xi ndai yoho.

¹⁴Nku yjoninte najmi nku ndjuu maha. Nkjin ni ni xi y'aha ra nku yjoninte. ¹⁵Tsa b'a kuitsu nku tsukaá: "Najmi yjonintee y'ahana at'aha najmi ntsa 'mina", tsa b'a kuitsu, za kui kjuaha nga najmi ta yjonintee y'aha ra? ¹⁶Ko tsa nku tjabaxinñaá b'a kuitsu: "Najmi yjonintee y'ahana at'aha najmi tunkun 'mina", tsa b'a kuitsu, za kui kjuaha nga najmi yjonintee y'aha ra?

¹⁷Tsa tu subaha tunkun kama yjonintee, znku ts'in kuinu'yahaná? Ko tsa tu subaha tjabaxinñju kama yjonintena, znku ts'in kjuantahaná? ¹⁸Xi nkú ts'in kisasihin Ntiana, b'a ts'in y'entu nga nkunkú ni xi tjihin yjonintena. ¹⁹At'aha tsa nkuhú ni xi tjña, najmi ta yjonintehe ma. ²⁰Kui nga ndaha tsa nkjin maha ni xi y'aha ra yjonintee, tunga nkuhú maha yjonintee.

²¹"Najmi machjenna ji", najmi tsuhu tunkaan ntsaa. Ta ndaha: "Najmi machjenna jun", najmi tsuhu nintakaá tsukaá. ²²Tu sa ni má najmi 'yún machjenna yjonintena bixihaan, tu sa ni kui xi 'yún machjen sa. ²³Ko xi b'a maná nga kinte tjen, kui xi tu sahá tsjo n'ek'ie saá. Ko má najmi mjená nga kama chji, kui xi b'e'maá, ²⁴at'aha najmi machjehen nga k'úe'maá yjonintena má nga ma chji bixiaan. B'a kits'ink'ie Ntiana yjonintena nga 'yún n'echji saá xi b'a maná nga kinte tjen.

²⁵B'a kits'in Ntiana tu xi najmi kama ngabihí ra xinkjin yjonintena ko tu xi b'i ngjan kúhun ra xinkjin. ²⁶Nga ngayjee ni xi y'aha ra yjonintena, tsa tjín xi un tibehe, ta un skuehe xi k'oo. Ko tsa 'yún tíchun sahaá nku, ngayjee xi k'oo ta tsjo incha kamaha.

²⁷Jun xi yjonintehe Cristo. Nga nkunkú jun, jun xi yjonintee. ²⁸Ntiana kitsjá nga s'e ajihin xuta ninku tjun já

postru, xi ma joho já profeta xi tsuya én xi Ntiana tsjáha, xi ma jahan já maestru, ko askahan xi maha ts'in kjuankjún, ko xi maha ts'innkihí xuta, ko xi be nkú ts'in kuasinko xuta, ko xi tsjen tíjtjun, ko xi nchja k'aj'én xi Espirituhu Ntiana tsjáha.

²⁹¿A ngatenteehé xuta ninku xi já postru? ¿A ngatenteehé xi já profeta? ¿A ngatenteehé xi já maestru? ¿A ngatenteehé xi maha ts'in kjuankjún? ³⁰¿A ngatenteehé xi kik'aihi nga kama-ha ts'innkihí xuta? ¿A ngatenteehé xi kik'aihi nga nchja k'aj'én xi tsjáha Espirituhu Ntiana? ¿A ngatenteehé xi maha ts'ink'atiya nkú tsuhu ra k'aj'én xi Ntiana tsjáha xuta?

³¹Kui b'a maha, ajihin ngayjee kjuanda xi tsjá Espirituhu Ntiana, n'e mjo xi kjennuu niyá. Tunga xinyahanuu nku xi 'yún kjennuu niyá.

B'i ts'in tsakuya Pablo nk'ie nga kjuatjoo xi 'yún chji saha

13 Tsa mayjena én xi tjín ko én xi nchja ntítsjee tunga tsa najmi tjihinna kjuatjo, xi nkú joyaha nku ni xi tu tífanehé bichú ma ko a ra nku kicha xi tífane'áha son xi ch'on ts'in nu'yá nga t'n'ekjane. ²Tsa ts'inkjas'en én xi tsjana Ntiana, tsa mankjinna ngayjee ni xi y'ejna 'ma Ntiana, tsa be tu mí nihí ni, ko tsa 'yún s'ejinna Ntiana nga santaha kama ts'inkjí t'axián naxi, tunga tsa najmi tjihinna kjuatjo, najmi chumi ni chjihí ra an. ³Tsa tsjáha xuta x'an ngayjee ni xi tjinna ko tsa ts'inkjas'en yjona tu xi kuitihi ngandaha xuta xi k'aj', tunga tsa najmi tjihinna kjuatjo, tu kjuandahá b'a ts'ian.

⁴Xi tjihin kjuatjo, kui xi ta tjihin kjuat-senta ko nda animaha. Xi tjihin kjuatjo najmi xintak'un, najmi nchja én ngak'un, najmi nk'a b'asje yoho, ⁵najmi ts'in ni xi najmi sasihin xuta xingisoo, najmi tu ni xi ts'e subahá bangisjai, najmi kitsa

ma kjahan, najmi b'éjin tak'un ni xi najmi nda kin'ehe, ⁶najmi tsjo maha ni ch'onk'un xi ts'in xuta. Tsjo ni maha ni xi naxu ts'in xuta. ⁷Xi tjihin kjuatjo ts'in'yún tak'unyje ni xi fajin, s'ejihin ngayjee ni xi ts'e Ntjaná, ma 'yún k'un tehente Ntjaná, ko ts'in chúkjuayje ni xi mat'ain.

⁸Najmi kamaha kfeya kjuatjoo. Kuichú nistjin nga najmi ta ts'inkjas'ehe já profeta éhen Ntjaná, ko nga najmi ta tsjáha Ntjaná nga kuinchja xuta kj'ai kj'ai én, ko nga najmi ta kamachjéhen nga cha xi nkú ts'in yaá nd'ai. ⁹At'aha tu ichíhi yaá nd'ai ko tu ichíhi ni xi tsuyaná já profeta nd'ai, ¹⁰tunga nk'ie nga kuitjusun ni xi tjihin nga kama, nk'iehé kfet'a ni xi tu ichíhi yaá nd'ai.

¹¹Nk'ie nga ndyjana, kinchja xi nkú ts'in nchja jánti xi, kits'innkjihin k'an xi nkú ts'in ts'innkjink'un jánti xi, ko kamankjinna xi nkú ts'in mankjihin jánti xi. Tunga nk'ie nga ja kama chá, y'ejná t'axián ni xi ts'in jánti xi. ¹²At'aha nd'ai tu tíya xanáá ni xi ts'e Ntjaná xi nkú joyaha tsa nku chutsín tíchaseyaá nga najmi nda ts'in tíyaá, tunga kuichúhú nistjin nga cha sisián Ntjaná. Nd'ai chuba be, tunga kuichúhú nistjin nga skue sisian. B'a ts'in skue xi nkú ts'in bena.

¹³Najmi maha feya nga tís'ejinná Ntjaná ko nga tíma 'yún k'aán ko nga tjinná kjuatjo. Tunga kjuatjoohó xi 'yún chjhi ra nga nga jaan ni.

B'i ts'in tsakúya Pablo xá xi tjihin nga kj'ai kj'ai én nchja xuta

14 N'e mjo kjuatjoo ko ta n'e mjo nkjin tíkjá kjuanda xi tsjá Espirituhu Ntjaná. Tunga ajihin kui niu, 'yún n'e mjo nga Ntjaná tsjánuu éhen ko nga n'ekjas'on. ²At'aha xi tsjáha Espirituhu Ntjaná nga kj'ai én kuinchja, kui xi Ntjaná nchjako, najmi xuta. Nkúhu Espiritu be ni xi nchja. Najmi tjíña chji niu.

Najmi ch'a be nkú tsuhu ra. ³Tunga xi Ntjaná tsjáha éhen ko nga ts'inkjas'en, kui xi xuta nchjako tu xi kjésintjehen, kuasinko ko tsjá nga'yúhun.

⁴Xi kik'aihi nga nchja kj'ai én xi najmi ch'a mankjihin, ta kuihi tsjá nga'yún subaha yjoho. Tunga xi kik'aihi nga Ntjaná tsjáha éhen ko nga ts'inkjas'en, kui xi kjesintjen xuta ninku. ⁵Mjena kai tsa ngatentoo k'uainuu nga chubo én xi kj'ai xi tsjá Espiritu, tunga 'yúhún mje sana tsa k'uainuu nga tsjánuu Ntjaná éhen ko nga n'ekjas'on. At'aha 'yún chji saha ra xi ts'inkjas'en én xi Ntjaná tsjáha nga xi nchja én xi kj'ai xi najmi ch'a mankjihin. Tunga ndahá tjín tsa tjín xi ts'ink'atiya én xi kj'ai xi tsjáha Espiritu, tu xi b'a ts'in kuísintjehen xuta ninku.

⁶Kui b'a maha, já nts'e, tsa kfínsenuu ko kuinchjakonuu kj'ai én xi tsjána Espiritu xi najmi ch'a mankjihin, ¿mí nihi xi sakúnuu tsa b'a ts'ian? ¿A najmi tu sahá nda tjín nga xinyanuu ni xi b'éjña chjina Ntjaná, ko a ra ni xi ts'e Ntjaná xi mankjinna, ko a ra ts'inkjas'ennuu nku én xi kitsjána Ntjaná, ko a ra tjín ni xi kuakuyánuu?

⁷Santaha ni xi fane xi nkúhu yá-naxu ko a ra arpa, tsa najmi kj'ai kj'ai ts'in fane, ¿nkú ts'in chaha suun xi t'n'ekjanekoho yánaxu ko a ra arpa? ⁸Ko tsa najmi kjuane sisin tjio xi nchjaha já juun nga kján, ¿yá xi k'uénda yjoho nga ngjuai kján? ⁹B'a ma ajinnuu. Tsa chubo kj'ai én xi najmi ch'a mankjihin, ¿nkú ts'in kamankjihin ra xuta ni xi chubo? B'a joya xi nkúhu tsa tíchubajihinsón.

¹⁰Nkjin maha én xi tjín asuntee ko nkúnkú tjihin sin. ¹¹Tunga tsa najmi tímankjinna nkú tsuhu ra én xi t'inchjakona nku nda, nku nda xi najmi yo nankihi kamaha an ndo ko an nku nda xi xin nankihi kamana ndo. ¹²B'a ta tíma ajinnuu. Mjenuu nga s'enuu nkjin tíkjá kjuanda xi tsjá Espirituhu Ntjaná. 'Yún

ní n'e mjo nga nkjin katuma kjuanda xi kjénsintjen xuta ninku.

¹³ Kui b'a maha, xi nchjaha kj'ai én xi tsjáha Espiritu, katankihí Ntíaná tu xi kamaha rá ts'ínk'atiya én xi kuinchja. ¹⁴ At'aha tsa nk'ie nga kuinchjaka Ntíaná, kuinchja kj'ai én xi tsjána Espiritu, najmi ts'inchjen kjuankjink'unna. Tu animana tínchjakohó Ntíaná. ¹⁵ Kui nga, ¿má ni xi ts'ian ní ma? Animana kuinchjakohona Ntíaná, tunga ta ts'inchjénná kjuankjintak'unna. Animana sékohona, tunga ta ts'inchjénná kjuankjintak'unna. ¹⁶ At'aha tsa tu animahí ní t'n'etsjokoho rí Ntíaná ko as'ai t'basínñjuhi nku xi najmi be ni xi t'n'ei, ¿nkú ts'in nkuhú ts'ín makoho ri yjoho nga ts'íntsjoho Ntíaná nk'ie nga najmi tímankjihin ni xi t'chubai? ¹⁷ At'aha kjuaxi nga nda ts'in t'n'etsjoihi Ntíaná nga b'a t'n'ei, tunga najmi t'chjusíntjenni nda xinkuu.

¹⁸ Tsjaha máb'achjíhi Ntíaná nga 'yún nchja sa kj'ai én xi tsjána Espiritu nga jun. ¹⁹ Tunga nk'ie nga ma ñjakúka xuta ninku, tu sahá mjena kuinchja tsa tu un tsu'ba én xi kuitjujin kjuankjintak'unna nga te mií tsu'ba én xi najmi ch'a kamankjihin. At'aha én xi bitjujin kjuankjintak'unna, kui xi tsjáníyáha xuta xingisoo.

²⁰ Jun já nts'e, najmi b'a tu ts'in n'enkjintak'un xi nkú ts'in ts'innkjink'un jántí xi. Xi nkú ní ts'in je tjíyaha ntí xi, b'a ní ts'in je kas'eyanuu, tunga n'enkjintak'unnú xi nkú ts'in ts'innkjink'un xuta xi chá. ²¹ B'i ts'in tjít'a xujun kjuatéxumoo:

Kj'ai én ko kj'ai xuta xi xin nankihi ts'inchjen nga kuinchjaka xuta xu'bi. Tunga ndaha tsa b'a ts'ian, najmi kuasínñjuna, kitsú Ntíaná.

²² Kui b'a maha, kj'ai én xi tsjá Espiritu nga nchja xuta, kui xi bakúchji nga'yúhun Ntíaná ngandaha xuta xi najmi s'ejihin Ntíaná, najmi ngandaha xi ja s'ejihin. Tunga én xi tsjá Ntíaná nga

n'ekjas'ehen xuta, kui xi 'bai ngandaha xuta xi ja s'ejihin, najmi ngandaha xi najmi s'ejihin.

²³ Tsa tíma ñjakú xuta ninku ko tsa ngayjee kuinchja kj'ai kj'ai én xi tsjáha Espiritu, ko tsa as'ai kjuas'en yo xuta xi najmi be ni xi t'n'o ko tsa xuta xi najmi s'ejihin Ntíaná, ¿a najmi b'ahá kuitsu nga lukuu? ²⁴ Tunga tsa ngatentoo t'n'ekjas'on én xi t'itsjánuu Ntíaná, tsa as'ai kjuas'en yo xi najmi s'ejihin ko tsa xi najmi be ni xi t'n'o, nk'ie nga kuint'é ni xi t'chubo, b'a kuitsu animaha nga t'jihin ngatitsun ko nga n'eníjéhe rá ni xi t'jehen. ²⁵ S'ejña chji ni xi tjintu'má animaha ko kuasinkúnch'in nga ts'íntsjoho Ntíaná ko b'a kuitsu nga kjuaxi nga Ntíaná t'jñajinnuu.

B'i ts'in tsakúya Pablo xi nkú n'e aya ninku

²⁶ Kui nga, ¿nkú kuixíaán ní, já nts'e? Nk'ie nga ma ñjakúko xinkiu, tjín xi se, tjín xi bakúyaha xuta xingisoo, tjín xi tsuya ni xi b'ejña chjihí Ntíaná, tjín xi nchja kj'ai én xi tsjáha Espiritu, ko tjín xi ts'ínk'atiya éen. Ngatentee ni xi n'oo nga nkúnkú, b'a n'oo tu xi chjúsíntjehennu xuta ninku. ²⁷ Tsa tjín xi kuinchja kj'ai én xi tsjáha Espiritu, tsa jo ko santaha tsa jan katuma. Nkúnkú b'a incha kats'in ko nku xi kats'ínk'atiya éen. ²⁸ Tsa najmi tjín xi maha ts'ínk'atiya éen, xi nchja kj'ai én xi tsjáha Espiritu tu sahá jyu kat'ejña. Kanchjako suba yjoho ko kanchjako Ntíaná.

²⁹ Ko máha xi ts'ínkjas'en én xi tsjáha Ntíaná, tsa jo ko tsa jan katuma ko xuta xingisoo kats'innkjink'un sisin nkú tshuu rá ni xi t'nt'é. ³⁰ Ko tsa nku xi kab'ejña yo Ntíaná k'uejña chjihí kj'ai ní, kandjén jyu xi t'inchjo. ³¹ B'a ts'in nkúnkú jun kama n'ekjas'on én xi Ntíaná tsjánuu tu xi ngatentoo chahanu ko sakú nga'yúnnuu. ³² Xi kik'ahí kjuanda nga ts'íinkjas'en én xi tsjáha Ntíaná, kui xi t'jihin nga skue

chuba nga kuinchja. ³³ At'aha kjuajyu tsjoho Ntjaná, najmi ni xi n'ejnu n'et'a.

Xi nkú ts'in tijnaha ngayjee xuta ninku xi ts'e Ntjaná, ³⁴ jminchjün tjihin nga ngüén jyu aya ninku. At'aha najmi tjihin kjuu tsa kuinchja. Kant'ééhen x'ihin xi nkú nga titsu kjuatéxumoo. ³⁵ Tsa tjin ni xi mjehe skué, ni'yaha kandjásjaya-ha x'ihin. At'aha najmi nda tjin tsa ajihin xuta ninku kuinchja nku tachjuún.

³⁶ ¿A ajinnuuhú kich'atuts'ihin ra nga kis'enjímí éhen Ntjaná? ¿A tu nkuhú jun xi kin'ekjóhoo éen? ³⁷ Tsa tjin xi b'a maha nga Ntjaná tsjáha éhen ko a ra tsa kui xi kits'ínkjáfhin nku kjuanda xi tsjá Espiritu, kui xi kats'ínkie nga kjuatéxuma-ha Nda Ntjaná xi t'ib'et'ánuu ei. ³⁸ Tsa tjin xi najmi ts'ínsihin ni xi t'ib'et'ánuu ei, najmi tu n'esihun ko kui.

³⁹ Kui b'a maha, já nts'ena, katuma mjenuu nga Ntjaná katsjánuu éhen nga n'ekjas'on ko najmi tu b'ech'óhoo xi kuinchja k'aj'én xi tsjá Espiritu. ⁴⁰ Ngatentee ni xi n'oo, n'esisiun ko tankínko ch'ich'iun.

B'i ts'in kits'ínkj'áítsjehen Pablo xuta ninku Corinto ni xi tjun tsakúyaha

15 Ko nd'ai já nts'e, mjena ts'ínkj'áítsjennuu éen nda tsuhu Nda Ntjaná xi y'enjímínuu, xi kin'ekjóhoo ko xi ndjá tinchajiu. ² Kui éen nda tsu xu'bj' ts'ín nga k'uankinuu yjonuu. B'a kama tsa n'etjusun éen xi y'enjímínuu. At'aha tsa najmi, tsuhu ra ma nga tu kjuandahá kis'ejinnuu éen.

³ Títjun kits'ínkj'áítsjehen, nga ngat'aha ngatitsunná k'iehen Cristo. B'a kama xi nkú ts'in tjit'a xujun éhen Ntjaná. ⁴ Kis'eyanji ko nistjin xi ma jahan jáiya ngaha ra ngabayoo, xi nkú ts'in tjit'a xujun éhen Ntjaná.

⁵ Tsakúchjihí yjoho Pedro ko askahan já postru xi te joo. ⁶ Askahan nkuhú nga tsakúchjihí ra yjoho ts'ati un unchan já

nts'eé. Nkjin maha xi tjinu sa xi incha kieke Nda Ntjaná ko k'ua xi ja k'ien. ⁷ As'ai ta tsakúchjihí yjoho Santiago ko askahan ngayjee já postru.

⁸ Ko xi fekuhu, askahan kjin tsakúchjina yjoho. ⁹ At'aha b'a xian nga an xi 'yún ichí sa ajihin já postru ko najmi ma k'an tsa nda postru xihin yjona, at'aha kitsjennkí unkie xuta ninkuhu Ntjaná. ¹⁰ Tunga tu ngat'aha ní kjuandaha Ntjaná tsichu mahana yaha an nd'ai, ko najmi tu kjuandahá kitsjana kjuandaha Ntjaná. An xi 'yún kits'inxá sa nga ngayjee já postru xingisoo. Tunga najmi ahán xi b'a kits'ian. Kjuanda xi kik'ai nína, kui xi b'a kits'íun. ¹¹ Kui b'a maha, tsa an ko tsa já postru xingisoo, éen nda tsuu y'enjímí ko kui xi kis'ejinnuu.

B'i ts'in tsakúyaha Pablo nk'ie nga kjuáiya ngaha ra xuta xi ja k'ien

¹² Tunga tsa ni xi tís'enjímíhi nga jáiya ngaha ra Cristo ngabayoo, znkú ts'in b'a tüncha tsuhu k'ua xi tjin ajinnuu nga najmi ta kjuáiyaha ra xuta xi ja k'ien? ¹³ At'aha tsa najmi kjuáiyaha xuta xi ja k'ien, ta ndaha Cristo najmi jáiyaha ngabayoo ma. ¹⁴ Ko tsa najmi jáiyaha Cristo ngabayoo, kui xi tsuhu ra ma nga tu kjuandahá t'ib'enjímí ko nga tu kjuandahá tís'ejinnuu éen. ¹⁵ Tsa ni xi b'a tjihin ni, já tsank'á ní jin, at'aha najmi b'a tjin ni xi t'ibixnyai. B'a tixian at'aha jin tsixinyai nga Ntjaná kits'ínkj'áiyaha Cristo ngabayoo, tunga tsa najmi ta kjuáiyaha ra xuta, kui xi tsuhu ra nga najmi jáiyaha Cristo.

¹⁶ At'aha tsa najmi ta kjuáiya ngaha ra xuta xi ja k'ien, ta ndaha Cristo najmi jáiyaha. ¹⁷ Tsa najmi jáiyaha Cristo ngabayoo, tu kjuandahá kis'ejinnuu ni xi kis'ejinnuu. Tu yje tintsujihin so ngatitsunnuu b'a. ¹⁸ Ko ta ja kindyja xuta xi k'ien xi kis'ejihin Cristo. ¹⁹ Tsa ni xi tu eihí asunntej tichuyáá ni xi

sakúná at'aha s'ejinná Cristo, tu xí kintehé tsjéheén ngayjee xuta xi ta tjin asunntej b'a.

²⁰Tunga j'áiya kjuaxihí ra Cristo ngabayoo. Kui xi nkú joyaha chan xi tjun xi 'bajihí Ntjaná, at'aha kui xi tjun j'áiyaha ajihin xuta k'ien. ²¹At'aha xi nkú ts'ín ngat'aha ni xi kits'ihin nku nda j'aikjas'ehen ngabayoo, b'a ta ts'ín ngat'aha ni xi kits'ihin k'jái nda kju'uíyaha xuta ngabayoo. ²²Xi nkú ts'ín ngat'aha ni xi kits'ín Adan fesuhun ngayjee xuta, b'a ta ts'ín ngat'aha ni xi kits'ín Cristo n'ek'léntu tik'un síhin ngayjee xuta.

²³Tunga fáiyahá ra nga nkúnkú xi nkú ts'ín kanéhe. Tjun j'áiyaha Cristo ko askahan nk'ie nga kju'uí ngáha kju'uíyaha xuta xi ts'e. ²⁴Nk'iehé kuitjusunyje ni xi kama asunntee. Tjun ts'ínkje Cristo ngayjee xi batéxuma ko ngayjee xi tjihín xá ko xi tjihín nga'yún, ko askahan ts'ínkjas'en má batéxuma aya ntsja Ntjaná xi Na'miná maha. ²⁵Tjihín nga kuatéxuma Cristo santaha nkúhu nga k'úéntu kinte sjai ngayjee xi tífi kontraha. ²⁶Kontra xi k'ekuhu nga n'ekje, kui xi ngabayoo.

²⁷At'aha Ntjaná kits'ínk'léntu kinte sjai Cristo ngayjee ni xi tjin. Tunga nk'ie nga b'a títsu éhen Ntjaná nga kin'ek'léntu ngayjee ni xi tjin kinte sjai Cristo, t'ínchja j'á chji chji nga najmi ko Ntjaná xi tjin kinte sjai Cristo, at'aha kui xi b'a kits'ín. ²⁸Ntjaná kits'ínkjas'ehen aya ntsja Cristo ngayjee ni xi tjin, ko nk'ie nga kits'ínk'léntu Cristo ngayjee ni xi tjin kinte sjai, as'ai ko ta Cristo xi Nt'ihí Ntjaná ts'ínkjas'ehen yjoho Ntjaná. B'a ts'ín Ntjaná nkuhú kui kama ts'ehe ngayjee ni xi tjin.

²⁹Tjin xi baténtá yjoho ngajoho xuta xi ja k'ien. Tunga tsa najmi kju'uíyaha xuta xi ja k'ien, zá ngajoho xuta xu'bo incha baténtáha yjoho xi b'a ts'ín?

³⁰Ko jin, zá t'ín'ekjálhin ri ni ch'onk'un xi tímat'ain tehenteheeni? ³¹An bi, já nts'e, xki nistjin tíjñajihin ngabayoo. Kjuaxi ni xi tíxinnuu xi nkú ts'ín kjuaxi nga tsjo mana nga s'ejinnuu Nda Ntjaná Jesucristo. ³²Nanki Efeso kis'ekona kjuasti já xi b'a ts'ín kjan xi nkúhu chu kjan, tunga tsa najmi ta kju'uíyaha ngáha ra xuta xi ja k'ien, ¿mí nihi xi tsijnena nga b'a kits'ian? Tu sahá b'a n'eé xi nkú incha tsu k'ua já: "S'já ko chineé, at'aha ndyjunní kuayáá."

³³Najmi tu 'bajinto tsa tjin xi k'uanachannuu. Yo nga b'a tsu én: "Xi tsjenko xuta xi ch'onk'un, ta ch'onk'un bitju." ³⁴N'ek'óntjaiyo kjuankjintak'unnuu ko najmi tu n'o ngatitsun. At'aha tjin ajinnuu xi najmi be ni xi ts'e Ntjaná. B'a tíxinnuu tu xi kama subahanuu.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nkú kama nk'ie nga kju'uíyaha ngáha ra xuta xi ja k'ien

³⁵Kutsa tjihín xi b'a kuitsu: "¿Nkú kama nk'ie nga kju'uíyaha ngáha ra xuta k'ien? ¿Mí yjonintehe xi k'ua ngáha?"

³⁶Ji nda nchini xi b'a túbixín! Ni xi b'entjei najmi kuasu tsa najmi títjun kuayá. ³⁷Najmi ni xi stjúkjoo b'entjei. Xujmá ní b'entjei, tsa xujmá tuniñu ko tsa k'jái xujmá. ³⁸Ntjaná tsjáha xujmoo yjoninte xi mjehe. Nga nkúnkú xujmoo tsjáha yjoninte xi kanéhe.

³⁹Najmi tu nku chubá yjoninte xi tjin. K'jái k'un yjonintehe xuta ko k'jái k'un xi ts'e chu. K'jái k'un ngá xi ts'e nisee ko ta k'jái k'un xi ts'e tiu. ⁴⁰B'a ta ts'ín k'jái k'un ni xi tjin nk'a ján ko xi tjin t'anankiu. Tsjo k'un xi tjin nk'a ján ko tsjo k'un xi tjin t'anankiu, tunga k'jái k'jái kjuatsjo xi tjihín. ⁴¹Ts'íu k'jái ts'ín bat'ai, ko soo k'jái ts'ín bat'ai, ko niñuu k'jái ts'ín bat'ai ngá. Ko nga nkúnkú niñu xi tjin k'jái k'jái ts'ín bat'ai.

⁴²B'a ta kama nk'ie nga kju'uíyaha xuta ngabayoo. S'eyanji yjoninte xi ma-

ha batsun, tunga yjoninte xi k'juáya ngáha ra najmi ta kama ha ra kuatsúhun. ⁴³S'eyanji ni xi najmi chumi ni chjíhi ra, tunga nk'ie nga k'juáya ngáha ra s'ehé kjuachánka. S'eyanji xi najmi tjíhin nga'yún, tunga nk'ie nga k'juáya ngáha ra s'ehé nga'yún. ⁴⁴S'eyanji yjoninte xi kich'aá nd'ai, tunga k'juáya ngáha ra yjoninte xi Espirituhu Ntjaná k'uénda xi nkú ts'ín mjehe. Tsa tjín yjoninte xi nkúhu xi kich'aá, ko ta tjín ngá xi k'uénda Espirituhu Ntjaná.

⁴⁵B'a ts'ín tjít'a xujun éhen Ntjaná: "Nda xi tjuun kin'enda ko y'ejna t'k'un." Kui xi Adan. Tunga Adan xi fekuhu, xi Cristo, kui xi tsichu ma Espiritu xi ts'ínk'íentu t'k'un xuta. ⁴⁶Tunga najmi kjuat'k'un xi tsjáha Espiritu xi tjun. Títjun ní kjuat'k'un xi tsjá asuntei, askahan kjuat'k'un xi tsjá Espiritu.

⁴⁷Nda xi tjuun ndyjo t'anankiu kin'endakoho, tunga nda xi ma joho ndjiojmi ján nibaha. ⁴⁸Xi nkú tjín nda xi kin'endakoho ndyjo t'anankiu, b'a ta k'un ngayjee xi ts'e t'anankiu. Ko xi nkú tjín nda xi nibaha ndjiojmi ján, b'a ta k'un ngayjee xi ts'e ndjiojmi ján. ⁴⁹Xi nkú ts'ín tjíyaná nd'ai xi nkúhu nda xi kamandakoho ndyjo t'anankiu, b'a ta ts'ín s'eyaná xi nkúhu nda xi kin'e nibáha ndjiojmi ján.

⁵⁰Jun já nts'e, tixinyanu nga yjoninte xi kich'aá nd'ai najmi kama kjuas'enjin nga Ntjaná kuatéxumaha. Ta ndaha ni xi maha batsun najmi ma sakúntehe ajihín ni xi najmi maha batsun. ⁵¹Xinya manuu ni xi tjíña 'maná. Najmi ngatenteé kuayáa, tunga ngatenteéhé k'oóntjaiyaa. ⁵²Xi nkú ts'ín kitsa b'echjáa ko chjux'áa tunkaán, b'a ts'ín kitsa k'oóntjaiyaa nk'ie kjuane tjio xi fekuu. At'aha kjuane tjioo, as'ai k'juafyaha ngabayoo xuta xi ja k'ien tu xi najmi ta kuayá saha, ko ná ta k'oóntjaiyaa. ⁵³At'aha yjoninte xi kich'aá

nd'ai xi maha batsun tjíhin nga yjoninte xi najmi maha batsun kama. Yjonintená xi maha 'me nd'ai tjíhin nga yjoninte xi najmi ta kuayáha kama.

⁵⁴Nk'ie nga yjonintená xi maha batsun kama yjoninte xi najmi maha batsun, ko nk'ie nga yjonintená xi maha 'me kama yjoninte xi najmi ta kuayáha, nk'iehé kuitjusun én xi tjít'a:

Ja kuan'ekje ngabayoo, ja kuan'e nganaha.

⁵⁵Ji ngabaya, z'má ni nga kin'e nganaí? Ji ngabaya, z'má ni nga'yún xi n'ek'ienkohoni xuta?

⁵⁶At'aha ngabayoo ts'ínchjén ngatitsuun nga ts'ínk'ienkohoni xuta, ko ngatitsuun ts'ínchjén kjuatéxumoo nga bakúchji ni xi 'mihí ngatitsuun. ⁵⁷Tunga máb'achjíhi ra Ntjaná, kui xi tsjáná nga n'e nganaáha ngabayoo ngat'aha ni xi kits'ín Nda Ntjaná Jesucristo.

⁵⁸Kui b'a maha, já nts'ena xi 'yún tjona, ndjá tincho ko tjen nga'yúhuun yjonuu. Tehente tankínko ndju so xáha Nda Ntjaná. Yo nga najmi xá tiya t'n'o nga Nda Ntjaná t'n'exát'ohoo.

B'i ts'ín kitsúya Pablo nga n'esúhun toon chje xuta nínku Jerusalen

16 Máha ngat'a ts'e toon chje xi tímasúhun xuta nínku Jerusalen, b'a ta n'oo xi nkú nga kixihín xuta nínku xi tjintu nanki xi tjín ante Galacia. ²Xi nkú tjín mahanu, xki tuminku t'ejna t'axiún ichí toon nga nkúnkú. Xi nkú tjín sakúnuu, b'a tjín t'ejna t'axiún. Ch'atjó tooon tu xi nk'ie nga kuichusehenuu najmi tjíhin nga chj'asúhun toon chje.

³Nk'ie nga kuicha yo ts'ínkjíá nanki Jerusalen xuta xi jun chj'ajiun ko tsjaha xujun má nga an t'ib'exá, tu xi ngjuaikoho ra toon xi kin'esúhun xuta nínku xi tjín ján. ⁴Tsa nda tjín nga ko an kfián yo, ta ts'inka niyá jóo.

**B'i ts'in kitsúya Pablo ni
xi tjíndaha nga ts'in**

⁵ Kfínsenuu, tunga nk'iehé nga kj'ua ante Macedonia kfínsenuu, at'aha tjíhin nga kj'ua nanki xi tjín yo. ⁶ Kutsa nkjihín nistjin kúátejñajinnuu nga kujcha yo. Kutsa yohó ts'inkj'a nistjin chunch'oon, tu xi b'a ts'in kama kujsinkohonú má xi tjehe kfin káhana askahan. ⁷ At'aha najmi mjena tsa tu skuehénuu nga kj'ua yo. Mje nina nkjin nistjin kúátejñajinnuu. B'a ts'ian tsa Ntíaná tsjántena. ⁸ Tunga kúátejñaná nanki Efeso santaha nkúhu nga kuichú S'í Pentekoste, ⁹ at'aha sakúntena nga ts'inxá sisan, ndaha tsa nkjin maha xi fi kontraha ni xi títs'ian.

¹⁰ Tsa kuichúsenuu Timoteo yo, nda n'e n'ekjóhon tu xi tsjo k'úéhe ra nga k'úéñajinnuu. At'aha ta xáha Nda Ntíaná títs'in xi nkúhu an. ¹¹ Kui nga najmi tu 'bainto tsa tjín xi tu tohón kamaha ndo. Tu sa ní tísinkoo tu xi nda ts'in kats'innджуúhu niyáha nga k'juaisehena ei. Kas'ehe kjuajyu nga kanibá, at'aha tókuyá nga k'juaiko já nts'eé xingisoo.

¹² Máha nda nts'eé Apolo, b'a kixin nkjúhun nga ngjuaike já nts'eé xi ngjuaitsubek'únnuu, tunga najmi kits'in yuhú nga nd'ai ngjuai. Nk'ie rú nga sakúntehe, nk'ie rú nga ngjuai.

B'i ts'in kits'ínke Pablo xujin

¹³ Tintsuba ndo ko ndjá tinchajiun xi s'ejinná. Ndjá n'esjo yjonuu ko tjen

nga'yúhuun yjonuu. ¹⁴ Ngayjee ni xi n'ekoo xinkiu, katakúchji kjuatjonuu.

¹⁵ Jun já nts'e, yo nga xuta xinkjín nda Estefana tjun kits'ínkjáihín éhen Ntíaná ajihín xuta xi tjín ante Akaya ko kitsjáha yjoho nga tíncha basinko xuta ninku. ¹⁶ Tíbankinuu nga tasinñjuhuu xuta xi b'a k'un xi nkúhu xuta xu'bi ko ngayjee xi ta kuihi xá xi ts'in ko xi ts'ínkjas'ehen yjoho xoo.

¹⁷ Tsjo mana nga j'aisena Estefana ko Fortunato ko Akaike, at'aha ngajonuu incha tsasinkona. ¹⁸ Kits'in nga kikjenta animana xi nkú nga ta kits'in ajinnuu. Xuta xi nkúhu xu'bi kayaha nga nda nkjún xá xi ts'in.

¹⁹ Títs'ínkinuu kjuasuniña xuta ninku xi tjín ante Asia. Akila ko Priscila ko ngayjee xuta ninku xi ma ñjakú ni'yaha 'yún títs'ínkinuu kjuasuniña jun xi ta s'ejinnuu Nda Ntíaná. ²⁰ Ko ngayjee já nts'eé xi tjín ei títs'ínkinuu kjuasuniña. B'i ngján súniohoo xinkiu.

²¹ An Pablo ntuna t'ib'et'áhanuu kjuasuniñana.

²² Tsa tjín xi najmi tjoho Nda Ntíaná Jesucristo, kui najmi nda katuma nginkun Ntíaná. ¡Nibái Nda Ntia!

²³ Kas'enuu kjuandaha Nda Ntíaná Jesucristo. ²⁴ Tjona ngatentoo jun xi nkú ts'in Cristo Jesu tjoho ñá.

Xujun xi ma joho xi kits'ínkjihí ndá postru Pablo xuta nínku Corinto

B'í ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta nínku xi t'ín nanki Corinto

1 An Pablo, an xi kama nku ndá postruhu Jesucristo at'aha Ntíaná b'a ts'ín kama mjehe. An ko ndá nts'eé Timoteo tísuniñaihi jun xuta nínkuhu Ntíaná xi tintsuḅoo nanki Corinto ko ngaten-too xutaha Ntíaná xi tintsuḅoo nga ngú-suhun ante Akaya.

² Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná Ntia Na'miná ko Nda Ntíaná Jesucristo.

B'í ts'ín y'éjña chji Pablo nga Ntíaná kitsjáha nga'yúhun ajihin kjuanimá xi j'ajin

³ Kan'etsjoho Ntíaná, kui xi Ntíaha ko Na'mihí Nda Ntíaná Jesucristo. Kui xi Na'miná ko Ntíaná xi ma nimaha ñá ko xi tehente tsjá nga'yúnná. ⁴ Ajihin ngayjee kjuanimá xi t'ibitjajíaán tsjá nga'yúnná tu xi ko ta ñá ta kama k'uai nga'yúhun raá xuta xi kjuanimá tífajin. At'aha tít-sjá nga'yúnná Ntíaná, kui nga kamahaná k'uai nga'yúhun raá xuta.

⁵ Xi nkú ts'ín nkjin kjuanimá t'ibit-jajín ngat'aha Cristo, b'a ta ts'ín tse nga'yún xi tísakújinní Cristo. ⁶ Tu xi sakú nga'yún nhínuu ko tu xi k'uankihinu, kui nga t'ibitjajíhinni kjuanimá. Ko nk'ie nga t'ibai nga'yúnni, t'ibai nga'yúnni tu xi sakú nga'yúhunuu. Kui nga'yúun xi kuasinkonuu tu xi n'e chúkjuanuú nk'ie nga nibanenuú kju'aun xi t'ibitjajíin. ⁷ Yai xi nkú ts'ín tjíyanuu. Kui niu xi tíma 'yún tak'uín. At'aha yai nga nkuhú bitjajíaán kju'aun ko b'a ta ts'ín sakú nga'yúnná.

⁸ Jun já nts'e, najmi mjeni tsa k'úé'mai kjuanimá xi tsitjajíin ante Asia. Tu xí tshé ni xi kamat'ain nga ta santaha

najmi ta t'ichúkjuahani niu. “Ja najmi ta kuitjunkihiñá xu'bi”, tsixíin. ⁹ B'a kamaní xi nkú maha já xi n'ek'ien. Tunga b'ahá kamaní tu xi najmi jin suba kama 'yún tak'uhunni yjoni. B'a ní kama tu xi Ntíaná kama 'yún tak'uhunni. Kui xi ts'ínkj'áiyaha xuta k'ien. ¹⁰ Ntíaná kits'ínk'ankini nga ja ma kuayá ní ko be-he tak'uín nga tu nku ts'ínk'ankihini. Tu nkú b'ahá ts'ín.

¹¹ Chubantjai sahaní nk'ie nga chubakoo Ntíaná. At'aha tsa nkjin maha xi kuinchjantjainí nk'ie nga kuinchjako Ntíaná, ta nkjin kamaha xi tsjáha máb'achj'ihí Ntíaná ngat'aha nga nda tít'sínkoni.

B'í ts'ín kitsúya Pablo mí kjuaha nga tu xujuhún kits'ínkjihí ra xuta nínku Corinto

¹² Tsjo maní nk'ie nga chaseí xi nkú ts'ín tintsuḅai ko yai nk'ie nga naxu kin'eí ajihinnuu ko ajihin ngayjee xuta. Najmi ch'a kich'anachaihi. Nk'ie nga b'a kin'eí ajinnuu, kjuandaha ní Ntíaná kitsjáníyáni. Najmi xi nkú ts'ín t'jñaha xuta kitsjáníyáni. ¹³ Nk'ie nga n'ekj'íihí xujun, b'et'aihi ni xi kamankjinnuu nga n'eyo. Nda nkjún t'ín tsa kamankjinyjenuú niu. ¹⁴ Ja tímankjinnuu ichí nd'ai nga nistjin nga k'juai ngáha Nda Ntíaná Jesu tsjo kamanuu jin xi nkú ta ts'ín tsjo kamaní jun.

¹⁵ Tu ngat'aha nga ja be nga b'í tíma ajinná, kui nga kama mjehena nga tjun kfínshenuú tu xi sakúhunuu kjuanda nga jo niyá kfíntsubek'úhunuu. ¹⁶ Mjena kai nga tjun k'juá ajinnuu nk'ie nga kfán ante Macedonia ko askahan ta kjúáisehé ngáhanuu nk'ie nga k'oóya ngáhana yo. B'a ts'ín kama kuísinkohonú nga ts'inndjuú ngáhana niyána xi tjejen ante Judea.

¹⁷ Kui b'a maha, nk'ie b'a ts'ín y'endáhana, ¿a najmi kits'innkjín sisihín ra k'an? ¿A ra b'endána ni xi ts'ian xi nkú ts'ín b'enda xuta ni xi ts'ín, nga ta

kuihi chubo “johon” ko tsa “najmi” tsu?
¹⁸Ntíaná xi be nga najmi ta kuihi chubo “johon” ko “najmi” bixíhín. ¹⁹At’aha ajinnuu an ko Silbano ko Timoteo y’enijmí Jesucristo xi Ntíhi Ntíaná, ko kui xi najmi ta kuihi chubo “johon” ko “najmi” títu. Kui ní xi “johon” títuná. ²⁰At’aha ngayjee ni xi tsuya títjun Ntíaná nga ts’ín, kui xi bitjusun ajihín Cristo. Kui kjuaha ngat’aha Cristo “b’a kat’e” bixíhinná tu xi sakúhu ra kjuachánka Ntíaná.

²¹Ntíaná ts’ín nga jun ko jin ndjá binchajían Cristo, kui xi j’ájinna. ²²Kikj’ats’ená nga y’éjnain Espirituhu animaná. B’a ts’ín yahaná nga n’ekjáhíin ni xi tsjáná askahan.

²³Nginkun Ntíaná b’a tíxinnuu: Nk’ie nga najmi ngjisenuu nanki Corinto, najmi ngjia at’aha najmi mjena tsjanuu kjuaba. Kataya tsa najmi kjuaxi ni xi tíxian. ²⁴Najmi tín’e kjuayúhun ri xi nkú ts’ín s’ejinnuu Ntíaná, at’aha ja ndjá tincho. Tu sa ní tóbisinkoihi tu xi s’ehenuu kjuatsjo.

2 Kui nga b’a kixihinna nga najmi kfínsenuu, tu xi najmi kjuaba k’uejñájihinnuu. ²At’aha tsa tsjanuu kjuaba, ¿yá xi ts’ín nga k’úé tsjo tsjona? ¿A najmi nku tutuhú jun xi kitsjanuu kjuaba n’oo nga k’úé tsjo tsjona?

³Kui nga kits’inntúhunuu tu xi najmi sakúhuna kjuaba nk’ie nga kuichusehenuu. At’aha jun xi tjihín nga k’uainú kjuatsjo. Ko behe k’an nga kjuatsjona, kui xi ta kjuatsjonuu. ⁴At’aha ni xi y’et’ánuu nk’ie nga kits’inntúnuu, b’a ts’ín y’et’á at’aha tu xí bahá tjihín animana ko tu xí nusihín tjíyaha kui chubo nga santaha íxi kikjínntaná. Najmi kits’inntúnuu tsa tu xi k’úé babañanu. Kits’inntú nínuu tu xi cháhanu nga tu xí t’johóna jun.

B’i ts’ín kitsúya Pablo mí kjuaha nga tjihín nga n’endyjat’aha ra nda xi najmi nda kits’ín

⁵Tsa tjin xi kits’ín nga kik’ie babana, najmi tu nku an xi b’a kits’inna. Nk’ie nga chasehe raá, ko ní jun b’a ta kits’innuu. Nk’ie nga chasehe raá tíxian, b’a tíxian tu xi najmi k’uatihi ra ni xi tíxian. ⁶Nkjin maha xi tjin ajinnuu xi ja kits’ínk’íechj’i nda xi kits’ínk’íe babana. Najmi ta chúkjuaha ra. ⁷Tu sahá n’endyjat’ohoo ndo ko tjon nga’yúhunuu tu xi najmi kjuaboo ts’ínkjet’aha ra k’un. ⁸Kui nga t’bankihinnuu nga takúchji ngáha ruu ndo nga tjonuu.

⁹¿A kits’inntúhunuu? Kits’inntúnuu tu xi skuehena tsa kúinú’yá’énnú. ¹⁰Xi n’endyjat’ohoo ko ta an ts’innidyjat’aha. Tsa ni xi tjihín nga n’endyjat’a nku ni, ja kits’innidyjat’a. B’a kits’ian ngandanuu nginkun Cristo, ¹¹tu xi najmi tjin xi nkú ts’ín tsungijihin yjoho ndanindoo. At’aha ja yaá xi nkú ts’ín ch’on ts’ín tjíyaha.

B’i ts’ín kitsúya Pablo mí kjuaha nga najmi ts’andayaha ra nk’ie nga ngji nanki Troa

¹²Nk’ie nga tsichuk’ienijmía nanki Troa én nda tsuhu Cristo, ndaha tsa kitsjántena Nda Ntíaná nga k’uenijmía yo, ¹³tunga najmi kis’eya tsjo tsjohó ra animana, at’aha najmi kisakúna nda nts’éé Tito yo. Kui nga “ja tífhina”, kixihin ra xuta xi tjin yo ko ngjia ante Macedonia.

B’i ts’ín kitsúya Pablo nga Ntíaná kits’ínchjéhen nga ngjindjuko én nda tsuhu Cristo

¹⁴Máb’achj’ihi ra Ntíaná xi ts’ín nga tehente n’e nganakoi Cristo Jesu ko nga jin títs’ínchjénni nga t’b’éjña chji éhen. Kui éen xi nkú joyaha ni xi sinjne xi tífánta tu má xi t’jehén ni. ¹⁵Jin xi nkú joyaha ntaha chje sinjne xi Cristo ts’ínkjas’ehen Ntíaná, xi tífánta ajihin

xi tíb'anki kō ajih̄in xi tindyja. ¹⁶Xi tindyjoo jne ngabaya tíf'ántaha jin kō kui nto tít'sínk'iehen. Tunga jne kjuatík'uhún tíf'ántaha jin xi tíb'anki kō tít'sínk'iéntu tík'uhún nto. ¿Yá xi kamaha ts'ín xá xu'bí? ¹⁷Jin najmi b'a t'n'eí xi nkú incha ts'ín xi tibaténa éhen Ntíaná tū xi sakúhu ra ni. Ngayjehe ní animani b'enijmíi Cristo. B'a n'eí nginkun Ntíaná xi kitsjá xáni.

B'i ts'ín y'éjña chji Pablo mí nihi xi y'aha ni xi y'enda Ntíaná nga tjuhun kō ni tsetse xi y'enda nd'ai

3 Nk'ie nga b'a túbixín, ¿a jihín nda ts'ín tichubantjái yjoni? ¿A ra machjéhenni xi nkúhu xuta xi k'jái nku xujun xi nda ts'ín kuinchjant-jaini tū xi jun n'ekjáhinni? ¿Kō a ra machjéhenni tsa jun n'endo nku xujun tū xi ts'ínkjáhinni xuta xingisoo? ²Jun ní xujun xi nda nchantjaini, kui xi y'éjnajinni Cristo. Be kō ts'inya ngayjee xuta, ³at'aha ya chji chjih̄i nga jun xi xujun xi kits'innu Cristo xi jin kin'ekjas'ein. Najmi kin'entú xi nkú ts'ín n'entú xujun. Espirituhu ní Ntíaná xi tijn̄a tík'uun kin'entúkoho. Kō najmi ndjio kis'et'a éen. Ajin níná xi xutahá kis'et'a.

⁴Cristo tít'sín nga ma k'uín nga b'a kuixín nga b'a tjin̄ ni xi túbixín nginkun Ntíaná. ⁵Najmi tjin̄ni nga'yún kuenta ts'ajin subai, tsa b'a kuixín nga ts'ajin ni xi manj n'eí. Ntija níná tsjánj nga'yún nga n'eí ni xi n'eí. ⁶Kui xi y'éndani tū xi kama n'exájih̄in rj̄ ni tsetse xi Ntíaná y'enda nga nda ts'ínkoho xuta xi ts'e. Ni xi tsetse, najmi nku kjuatéxuma xi tjt'a niu. Ni xi tít'sín ní Espirituhu Ntíaná niu. At'aha ngabaya fikoná kjuatéxuma xi kis'et'oo, tunga Espirituhu Ntíaná ts'ínk'iéntu tík'unná bi.

⁷Kis'ehe kjuachánka xá xi kis'ehe kjuatéxuma xi kis'et'a ndjio nga santaha xuta Israel xi kis'e nk'ie najmi kama

tsase'a Moise tū ngat'aha kuachánka xi tibat'ajín ankjín, ndaha tsa najmi tse kamaha nga tsat'ai. Tsa kjuatéxuma xi kis'ehe xá nga ts'ínnijéhe ra xuta nga tjeheh ngabaya, tsa kui xi b'a nkjún ts'ín kis'ehe kjuachánka, ⁸¿a najmi 'yúhún nkjún ts'ín tjin̄ saha kjuachánka ni xi ts'ín Espiritu?

⁹Tsa kis'ehe kjuachánka xáha kjuatéxuma xi ts'ínnijéhe xuta, ¿a najmi 'yúhún tjin̄ saha kjuachánka xáha én nda tsuhu Ntíaná xi ts'ín nga naxu tíma xuta nginkun Ntíaná? ¹⁰At'aha kjuachánka xi kis'ejña nk'ie ja kindyja. B'a ts'ín mankjinná nga ch'achubakaá kjuachánka xi 'yún chánka sa xi tijn̄a nd'ai. ¹¹Tsa kis'ehe kjuachánka ni xi najmi tse kamaha nga tsat'ai, ¿a najmi 'yúhún tjin̄ saha kjuachánka ni xi najmi maha feya?

¹²At'aha yai nga b'a tjin̄ ni xi s'ejinni, kui nga najmi tjin̄ ni xi tít'sínkasín'yúhunn̄i. ¹³Najmi b'a n'eí xi nkú kits'ín Moise. Kui xi najyun y'émakoho ankjín tū xi najmi skuehe xuta Israel nd'íh̄i kjuachánka xu'bo, kjuachánka xi najmi tse kamaha nga tsat'ai. ¹⁴Tunga kis'e jjuhún kjuankjintak'uhún xuta xu'bo. Kō santaha nd'ai, nk'ie nga incha ts'inya ni xi y'éndakoho Ntíaná nk'ie, b'a ma tsa ta kuihi najyuun b'éma kjuankjintak'uhún. Najmi kje chjuxih̄in najyun xi nkuhú Cristo maha kjexín. ¹⁵Santaha nistjin nd'ai, nk'ie nga incha ts'inya ni xi y'et'a Moise, kji'ma sa kjuankjink'uhún.

¹⁶Tunga nk'ie nga s'ejih̄in xuta Ndā Ntíaná, chjuxih̄in najyuun. ¹⁷At'aha nkuhú Ndā Ntíaná kō Espiritu, kō má nga tijn̄a Espirituhu Ndā Ntíaná ndáih̄i yjoho xuta. ¹⁸Kui b'a maha, ngatenteé najmi tū tji'maha ankjían. Xi nkú ní ts'ín ma chjiya sénnistjinná nku chutsín, b'a ts'ín bakuchjáá kjuachánkaha Ndā Ntíaná. Tíbichú maá xi nkú tjin̄ kō xki

nistjin 'yún tísakú saná kjuachánkaha. B'a tít'sínkoná Nda Ntíaná xi Espiritu.

**B'i ts'in kitsúya Pablo
xi nkú ts'in y'eníjmi**

4 Kui nga najmi n'ekjehe ri tak'uin, at'aha Ntíaná tsase nimaní nga kitsjáni xá xu'bi. ²Najmi tjin ni xi kin'eí xi suba maní. Najmi chumi nihi n'e'mái. Najmi kjuamaña t'n'echjéin ko najmi t'n'ek'óntjaiyai éhen Ntíaná. Tfbixínya chji chji ní éhen Ntíaná xi naxu tjin. B'a ts'in nginkun Ntíaná bakuchjhi ri nkú k'uin ngayjee xuta xi je tjintuyá kjuankjintak'uhun. ³Tsa b'a ma tsa tjña 'ma sa én nda tsuhu Ntíaná xi t'b'eníjmi, tu ajihin ní xuta xi ndyja tjña 'ma.

⁴At'aha ntia xi batéxumaha asuntei kits'in jyun kjuankjintak'uhun xuta xi najmi s'ejihin Ntíaná tu xi najmi incha skuehe nd'ú, tsa kamankjihin én nda tsu xi tít'suya kjuachánkaha Cristo. At'aha nk'ie nga chaseheé Cristo, Ntíaná yaá. ⁵Najmi jin t'b'eníjmíyahaní yjoni. T'b'eníjmi ní nga Jesucristo xi Nda Ntíaná maha. Ngandanuu t'n'eí ni xi t'n'eí at'aha tjñajinni kjuatjohó Jesu. ⁶At'aha Ntíaná xi kitsjá kjuu nga kuat'ai nd'ú má jyuun, kui xi ta kits'ínkat'ajinná tu xi b'a ts'in chahaná kjuachánkaha Ntíaná xi tibat'ai ankjin Jesucristo.

B'i ts'in kitsúya Pablo ni xi j'ajin

⁷Kik'aini kjuanchiná xu'bi, tunga b'ahá joya jin xi nkú joyaha ndjii ninte xi má nga tjñaya kjuanchinóo. B'a kama tu xi s'ejna chjiji nga Ntíaná ts'e nga'yún chánko ko najmi jin ts'ajin. ⁸Nkjin tjká maha kjuanima xi týai, tunga tísakú niyáhani. Kjintahani, tunga najmi tífet'ahá ra k'uin. ⁹Tjin xi yjanki unkieni, tunga najmi tít'sín nga mahani Ntíaná. Tjin xi 'yún tít'sín'unni, tunga najmi tít'sínhin nga tibat'ai.

¹⁰Tu má xi tjehe ni nga t'bankiin, ta kuihi kjuanima tibatjajin xi nkúhu xi j'ajin Jesu nga k'ien, tu xi b'a ts'in ta sakúchjiji ajinni nga Jesu xi tjña t'k'un.

¹¹At'aha jin xi tintsuba t'k'uin, tehente tintsubajin ngabayoo tu ngat'aha Jesu, tu xi b'a ts'in ta sakúchjiji nga tjña t'k'un Jesu ajihin yjoninteni, yjoninte xi tjihin nga kuayá ndyjun nkini. ¹²B'a ts'in jin xi t'bayahani ko jun t'intsuba t'k'un.

¹³B'i ts'in tjt'a éhen Ntíaná: "Kis'ejinna, kui nga kinchahana." Ko jin b'a ta ts'in tjintuyani. Ta s'ejinni, kui nga ta chubahani. ¹⁴At'aha yaá nga Ntíaná xi kits'ínkj'áíya ngaha ra Nda Ntíaná Jesu ngabayoo, kui xi ta ts'ínkj'áíyakoná Jesu ko ts'ínkincháná nginkun. ¹⁵Ngandanuu ngayjee ni xu'bi, tu xi nkjin xuta tsjáha ra máb'achjhi Ntíaná tu ngat'aha kjuanda xi tjincha sakúhu. B'a ts'in t's'ejna chjiji kjuachánkaha Ntíaná.

¹⁶Kui nga najmi n'ekjehe ri tak'uin. Ndaha tsa tifenki nga'yúhun yjoninteni, tunga xki nistjihin tísakú nga'yúhun animani. ¹⁷Ichí ko kutjuhú fa kjuanima xi týaa nd'ai, tunga kuihi niu xi ts'in nga nku kjuachánka xi tjña sín ko xi nda ts'ati sa sakúná. ¹⁸Najmi ni xi týaa n'esihin. Ni xi najmi týa nínáá kjin-tahaná. At'aha ni xi ma chji tu t'fahá, tunga ni xi najmi ma chji s'ejna sín.

**B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie
nga yjoninte tsetse ch'aa**

5 At'aha yjonintená, kui xi nkú joyaha nku ni'ya najyunte xi tintsubayaá ei asuntei. Ko nk'ie nga kuatsún ni'ya najyuntee, yaá nga ndjiojmi ján ch'aa nku ni'ya xi 'yún nda xi tsjáná Ntíaná, xi najmi xuta kits'inná ko xi najmi maha bat-sun. ²Un títmaná nk'ie nga tintsubaá ei. Mangimjená n'ekj'áíhín ni'ya xi k'uainá ndjiojmi ján. Kui xi nkú joyaha tsa najyun tsetse kamaná nga ndyjaá. ³B'a

ts'ín ndaha tsa chjúxiná ni'ya najyunte xi kich'aá nd'ai, najmi kisti chaná.

⁴At'aha nk'ie nga kich'a saá ni'ya najyunte xu'bi xi yjonintená, xí fáitse'uhunná nga najmi tá chúkjuahaná. Nk'ie nga najmi mjená ch'aá yjoninte xi kich'aá nd'ai, najmi tsuhu rá tsa najmi mjená yjoninte. Ni xi mje nínáá, nga ch'aá yjoninte tsetse tu xi b'a ts'ín ni xi tjiná tik'uun k'úéjñaha ngajoho ni xi maha 'me. ⁵Kui ngat'oo kits'innধানানá Ntíaná ko kitsjáná Espirituhu, tu xi chá kixihiná nga n'ekjálhín ni xi tsjáná askahan.

⁶Kui nga tehente ndjá tinchahaná ko yaá nk'ie nga tintsúbajin saá yjonintee, tintsúba t'axíhín Nda Ntíaná. ⁷Tinimaá tu ngat'aha xi s'ejinná, najmi ngat'aha ni xi t'íyaá. ⁸Ndjá tincháá ko mangim-jená nga tu sahá k'úéjñá t'axíaán yjoninte xi kich'aá nd'ai nga kuintsúbakáá Nda Ntíaná.

⁹Kui nga tu nkú mjehéná nga n'ée ni xi tsjoho Nda Ntíaná, tsa ni xi tintsúbajin saá yjoninte xu'bi ko tsa ja kin'ekj'áyaá. ¹⁰At'aha ngatentee tjinín nga kuicháá nginkun Cristo nga kuasehe ni xi kin'ée, tu xi n'ekjálhín ráá ni xi kanéná nga nkúnkáá, ni xi kin'ée nga tintsúbaján yjonintená ei asuntei, tsa nda ko tsa najmi nda kin'ée.

B'i ts'ín tsakúya Pablo ni xi kits'ín Cristo ngandaná

¹¹Kui b'a maha, at'aha yankjún Nda Ntíaná, kui nga t'miya sisihín ri xuta nga tá s'ejihín. Ntíaná be xi nkú ts'ín tjíyaní ko mjena nga ko ta jun xi nda animanuu choo xi nkú ts'ín tjíyaní. ¹²Najmi tá tichubantjáí ngáhaní yjoní, tsa tu xi jun n'ekjálhinní. Tu sa ní t'baínteí nga jun tsjo tmanuu jin. B'a ts'ín kama n'ek'óyaha ruu xi chuba tsjohó maha xi nkú ts'ín t'íya, xi najmi nusihín xi nkú ts'ín tjíyaha.

¹³At'aha tsa jin xi lukui tsu xuta, luku ní at'aha xáha Ntíaná t'n'ei. Tunga ngandanuu, kui nga n'esisihinní ni xi n'ei.

¹⁴At'aha kjuatjoho Cristo tjinajinní ko tibatéxumani. Behe tak'uín nga nkuhú maha xi k'ien ngandaha ngatentee xuta, ko kui nga k'iehen ngatentee xuta. ¹⁵K'ien Cristo ngandaha ngatentee xuta, tu xi xi tjinu tik'uhun ja najmi tá kuenta ts'e suba k'úentu tik'uhun. K'úentu ní tu xi ts'íhín ni xi tsjoho Cristo. Kui xi k'ien ngandaha xuta ko j'áya ngáha ra.

¹⁶Kui nga najmi tá chasehe ri xuta xi nkú ts'ín basehe xinkjín xuta. Ndaha tsa nk'ie b'a tá ts'ín kichasehí Cristo, tunga nd'ai najmi b'a tá ts'ín chasehe ri. ¹⁷Kui nga xi nkuhú kamako Cristo, kui xi xuta tsetse ngáha. Ja j'a ni chóo. Ja j'ai ni xi tsetse.

¹⁸Ngayjee ni xu'bi Ntíaná nibáha ra. Cristo kits'inchjén nga tsichuk'un ngáha ráá Ntíaná. Ko jin kitsjá xáni nga k'úenijmíhí xuta nga ja ma bichúk'un ngáha ra. ¹⁹Tsuhu rá ní nga Ntíaná kits'inchjén Cristo nga kama kuichúk'un ngáha ra xuta xi tjin ngayjee asuntee, nga najmi ts'ínsihín jéhe. Jin kitsjání nga k'úenijmí nga ja ma bichúk'un ngáha ráá Ntíaná.

²⁰Jin xi y'éxáni Cristo nga kuixínyai éhen. Kui nga xi nkúhu tsa Ntíaná tinch-jakonuu nk'ie nga tichubakohí. Ngajoho Cristo b'a t'míhí nga t'endakoo Ntíaná. ²¹Cristo najmi kis'ehe ngatitsun, tunga tsasehé ra Ntíaná xi nkúhu tsa ngatitsun kis'ehe. Ngandaná b'a kits'íhín Ntíaná, tu xi tu ngat'aha Cristo naxu kamahaná nginkun.

6 Kui nga tbinchihí ri jin xi t'n'exát'aihí Ntíaná nga najmi tu tohón manuu kjuandaha Ntíaná. ²At'aha b'i títu éhen Ntíaná: Nda chuba tsasinñjúhu, tsásinkoho nistjin nga kits'ink'ankia xuta.

B'a tixinnuu nga nd'ai ja kich'aá chubaha Ntiana. Ja tinchajian nistjin nga tits'ink'anke xuta.

B'i ts'in kitsuya Pablo ni xi incha j'ajin tu ngat'aha xaha

³Ndaha nku najmi tin'endyajijihin tsa tu xi ndyjaha. B'a tin'ei tu xi najmi ch'on ts'in chubayanéhe xá xi tin'ei. ⁴Tu sa ní ajihin ngayjee ni xi n'ei bakúchji nga Ntiana tin'exát'ahi. Tin'e chúkjuai nkjin t'kja k'ua'un ko k'uanima xi t'yaí ko k'uaaba xi tsakúni. ⁵Ts'eni, nubayá tin'ekjas'enni, ko tíma njakúneni xuta nga t'fi kontrani. Xá ndjá tin'ei, najmi tísuntuféi, ko kjintíá t'yaí.

⁶Naxu t'bankinkoi yjoni ko mankjinni ni xi najmi chuba mankjina. Tjinni k'uat-senta ko n'etjólhi xuta. Tjñajinni Espirituhu Ntiana ko tjñajinni k'uatjo xi nda. ⁷En xi b'a tjín tichubai ko nga'yuhun Ntiana tjñajinni. Naxu tinchai nginkun Ntiana, kui xi n'echjéin nga binsinkoi yjoni.

⁸Tjín nga yankjúnni ko tjín nga najmi yankjúnni. Tjín nga nda ts'in chubantjái ni ko tjín nga ch'on ts'in chubantjái ni. Já tsank'á n'e mani, ndaha tsa én xi naxu tichubai. ⁹Xuta xi najmi ch'a xi behe n'e mani, ndaha tsa ya sisinni. Xuta xi ja t'ime n'e mani, ndaha tsa tintsuba t'k'un sai. T'ibaini k'uanima, tunga najmi t'baya ní. ¹⁰Tintsubai xi nkúhu tsa k'uaaba tjinni, tunga tehentehé tjín tsjo tsjoni. Tintsubai xi nkúhu xuta xi x'an, tunga nkjihín maha xi ja kin'e nchinái. Tintsubai xi nkúhu xi najmi chumi nihi xi tjihin, tunga tjihinni ni.

¹¹Jun xuta Corinto, jin ja kuachubako kixi kixihi. T'imiyaíhi ni xi tjñajin animani. ¹²Mje níni jun, tunga jun najmi b'a ts'in mjenuu jin. ¹³Kui nga tinch-jakohonuu xi nkúhu tsa ntína jun. B'a ta n'oo xi nkú nga tin'ei. B'a ta ts'in takúni ni xi tjñajin animanuu.

B'i ts'in kitsuya Pablo nga najmi tjihin nga nkuhú ts'in mako yjoho xi s'ejihin Ntiana ko xi najmi s'ejihin

¹⁴Najmi tu nkuhú n'e makoo yjonuu xuta xi najmi s'ejihin Ntiana nga ts'ínkonuu ni xi ts'e. At'aha, ¿a nkuhú mako xinkjín ni xi jee ko ni xi ch'onk'uun? ¿A mahá má ndzjee ko má jyuun b'atjijihin xinkjín? ¹⁵¿A mahá nda nchjako Cristo ndanindoo? ¿Mí ni xi nkuhú incha y'a xi s'ejihin Ntiana ko xi najmi s'ejihin?

¹⁶¿A kamahá ninkuhu Ntiana ts'ínkjáihin ntia xi ntsja xuta ts'innda? At'aha ná xi ninkuhu Ntiana xi tjña t'k'uun. B'i kitsú Ntiana nk'ie: Kúateñajihin ko k'uat'súbajihin xuta xu'bo.

An xi kama Ntaha ko kui xi kama xutana.

¹⁷Kui nga b'a ta kitsú saha Ntiana: Titjújíhuhun xuto, tankín t'axiún. Najmi tu n'ekoo ni xi si nginkán, ko b'a ts'in an nda ts'in ts'ínkjáinnuu.

¹⁸An xi kama Na'minuu ko jun xi kamo ntína.

B'a títsu Ntiana xi tjihin nga'yún.

7 Kui b'a maha, jun xi tjona, ná ts'añáá ni xi kitsuya titjun Ntiana nga tsjáha xuta xi ts'e. Kui nga n'e jehená yjoná nginkun Ntiana nga n'e t'axiáán ngayjee ni xi ts'insi yjonintená ko animaná. Katura je kikjían nginkun Ntiana nk'ie nga chjankjáán.

B'i ts'in kitsuya Pablo nga tsjo tímaha ni xi nda ts'in j'ajin xuta ninku Corinto

²Tjennteni ajin animanuu. Ndaha nku najmi ch'on kin'eíhi. Ndaha nku najmi kin'e'uihin. Ndaha nku najmi kich'anachaihi. ³Najmi b'a tixinnuu tsa tu xi s'entahanuu. At'aha xi nkú nga ja kixinnuu, jun xi tintsubajiun animani, tu xi nkuhú ch'ahaná xinkjá ndaha tsa

kujintsubaá ko ndaha tsa kuayáá. ⁴Ma k'an nchjako kixi kixinuu ko tsjo mana jun. Ajihin ngayjee kjuanimá xi týai, 'yún tísakúna nga'yún ko títsejihinna kjuatsjo.

⁵Nk'ie nga jái ante Macedonia, ndahachí najmi kin'ekj'áiyai. Tu sa ní kjuasti kisakúni tu má xi tje'hén ni. Incha kikjánkú xinkjín xuta xi tjíntundáini ko tsinkjunyai. ⁶Tunga Ntíaná xi tsjá nga'yúhún xuta xi tjíhin kjuaba, kui xi kitsjá nga'yúnni nga kits'ín nibáseni Tito. ⁷Najmi tu nku nga kiyai Tito nga kisakú nga'yúnni. Ta kisakú nga'yún níni nga kitsúyani xi nkú ts'ín kisakú nga'yúhún ajinnuu. Kitsúyani nga 'yún mjenuu cha ngáhani ko nga nusin tjíntuyánuu ko nga kjintahánuu an. Kui niu xi kits'ín nga 'yún kis'e sana kjuatsjo.

⁸Ndaha tsa kits'ínk'íé babanuu xujun xi kits'ínkjínuu, tunga najmi ta kjintahana nd'ai. Kjuaxi nga kis'entana nga tjuhun, at'aha kamankjinna nga kik'ie babanuu kutju ngat'aha xujun xi kits'ínkjínuu. ⁹Tunga nd'ai tsjo tímana, najmi tu ngat'aha nga kik'ie babanuu, tu ngat'aha ní nga kui kjuaboo kits'ín nga tsankinchj'a ngáha ruu animánuu. Kik'ie babanuu xi nkú ts'ín sasihin Ntíaná. Kui nga najmi chumi ni ch'onk'uhun xi kin'ehe ri. ¹⁰At'aha kjuaba xi nibáha ra Ntíaná ts'ín nga bankíchj'aha raá animaná. Kui niu xi ts'ín nga b'ankiá. Kui nga najmi tjín xi nkú ts'ín un kamaha tak'aán nga kui kjuaboo nibanehená. B'a tíxian at'aha kjuaba xi tsjáná asuntee, kui xi ts'ínk'ienná.

¹¹Chasoo ni xi kits'ínkonuu kjuaba xi kits'ín nibánuu Ntíaná. Tu xí kj'áihí ts'ín kis'eyanuu. Nku tutuhú nga b'a kamanuu, kiyo nga najmi chumi nihi tjenna. Santaha kichubantjáiínú. Kama stinuu ko tsinkjun ngat'aha ni xi kama kai. Kama mjenuu nga chanú ko kik'oho xi nkú ts'ín tje'hen ra nda xi ch'on kits'ín. Nk'ie nga b'í nkjún kama, tsakuchjú

nga najmi ko jun y'ahanuu ni ch'on tjín xi kamoó. ¹²Kui nga ndaha tsa kits'ínkjínuu xujun xu'bo, najmi b'a kits'ian tu ngat'aha xi ch'on kits'ín ko ta ndaha ngat'aha xi ch'on kin'ehe. B'a ní kits'ian tu xi cháha nginkun Ntíaná nga kjintahánuu jin. ¹³Ni xi kamoó kitsjá nga'yúnni.

Ko najmi tu nku ni xu'bi xi kitsjá nga'yúnni. Ta tu xí tsjo ní kamaní nga kiyai nga tu xí tsjohó tjíhin Tito at'aha kisakú nga'yúhún nga y'ejnajinnuu. ¹⁴Ja ní b'a kixihin Tito nga tsjo mana jun, ko b'a tjín ni xi kixian. Najmi týa tsank'ána. Xi nkú ts'ín kjuaxi ngayjee ni xi tsixíhin, b'a ta ts'ín kjuaxi ni xi kik'ihin Tito nga tsjo maní jun. ¹⁵Tito 'yún tjo ts'atíhi jun nd'ai, at'aha fáítsje'hen xi nkú ts'ín ngatentoo kinu'yá'óhóon ko xi nkú ts'ín nda kin'ekj'óhóon ko kiyankjún. ¹⁶Tsjo mana, at'aha be nga ma ma 'yún tak'unnuu.

**B'í ts'ín kitsúya Pablo nga tjíhin
nga kamakúhu toon chje
xuta ninku xi tjín ante Judea**

8 Ko nd'ai, já nts'e, mjeni nga choo xi nkú ts'ín Ntíaná títsjáha kjuandaha xuta ninku xi tjín ante Macedonia. ²Ndaha tsa ndjá kjuanimá xi tíincha satéjin nga tíchjut'ayák'un, tunga tsjohó tjíntuhu. Ko ndaha tsa x'an nkjún, tunga incha kits'ínsuhún toon chje xi nkú joyaha tsa nchiná.

³Be nga ngayjehe k'un incha kitsjá. Xi nkú tjín kamaha kitsjá, ko santaha y'ésun saha nga kitsjá. ⁴'Yún tsankini nga kj'uaínteihí nga sakút'aha kjuatsjo xu'bi tu xi kuasinkoho xuta xi s'ejihin Ntíaná xi tjíntu ante Judea. ⁵Ko najmi tu nku ni xi tsixín nga ts'ín incha kits'ín. At'aha tíjún tíjún incha kitsjáha yjoho nga incha tsjénki Ntíaná, ko ta incha kitsjáha yjoho nga kamakoní xi nkú ts'ín mjehe Ntíaná.

⁶Kui nga tsinchihî rî Tito nga ts'îndjuúhu xá nda xi kik'atuts'ihîin ra ajinnuu, nga k'uénda chje nda xi tîn'esún. ⁷'Yún nda n'o ngayjee ni xi n'o. S'ejinnuu Ntíaná. Chubanjímíyahanu ni xi ts'e Ntíaná. Mankjinnuu éhen Ntíaná. Tjándanuu yjonuu nga kuisínkoo xuta xi kj'ái. Tjonuu jîn. Kui nga xi nkú ts'ín tehente nda n'ehenu ni xi n'o, b'a ta ts'ín nd'ái nda n'esún ngó toon chje xu'bi.

⁸Najmi b'a tîxian tsa tjîhin kjuayún nga b'a ta n'oo. Ni xi mje nína, nga choo ni nda xi tîincha ts'ín já nts'eé xi k'oo tu xi b'a ta ts'ín kuakúchjihinu nga ta ngayjee animanuu tînbáha kjuatjonuu. ⁹Ja yo kjuanda xi y'a Nda Ntíaná Jesucristo nga j'ai, nga ndaha tsa tu xí nk'ahá tjen tunga ts'asje x'ahán yjoho ngandanuu, tu xi ajihîin kjuax'an xi kis'ehê ra kisakúhununuu kjuanchiná.

¹⁰Tsanuu nku kjuatéxuma at'aha kjennuu niyá nga choo kui nij. Nk'ie nú jun tjun kama mjenuu nga n'esún toon chje ko jun tjun kin'esún.

¹¹Kui nga n'endjuúhunu nd'ái ni xi kich'atuts'ihîinruu. Xi nkú ts'ín ngayjehe k'un kama mjenuu nga b'a n'oo, b'a ts'ín ngayjehe k'un xi nkú ts'ín tísakúnuu tjon niu nd'ái. ¹²At'aha tsa ngayjee animaná tí'baá, ko tsa tí'baá xi nkú tjín tísakúná, Ntíaná ts'ínkjáihîin ni xi tí'baá. Najmi tîbankiná ni xi najmi tjínná.

¹³Najmi b'a tîxian tsa jun tjîhin nga kuitjájiiun kjuanima ko tu sa kj'áihî ngá xi nda ts'ín k'úéntu. Ni xi nda ní tjín nga nkuhú nga nda ts'ín kuintsúboo.

¹⁴Nd'ái tjinnuu ko kama k'uohô ni xi ndyjat'aha xuta xu'bo, ko kj'ái nistjin ngáha kui s'ehê ni xi ndyjat'anuu. B'a ts'ín ta kama tsánuu. Nku chubáhá s'enuu. ¹⁵Kuitjusun xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntíaná: "Najmi ts'anki kamaha xi 'yún tse j'áya ko najmi kindyjat'aha xi chuba j'áya."

B'i ts'ín kitsúya Pablo yá xi ngjuaiiko toon chje

¹⁶Tsjaha máb'achjîhî Ntíaná at'aha kitsjáha Tito nga ta nguántaha ra yjoho jun xi nkú ta ts'ín kjintahana an. ¹⁷Kits'ínj'o nga ts'íintjusun ni xi an tsankihî ko ngayjehe k'un tîfisenuu. Ja b'a títsu koyaha animaha.

¹⁸Ko ta tîn'ekjîkoî Tito nda nts'eé xi nda ts'ín nchjayanehê ngayjee xuta nînkú, at'aha kixi b'énjímí én nda tsuhu Ntíaná ndo. ¹⁹Ko najmi tu nku nda ts'ín chubanjímíyaha ndo. Ta y'é'ta xáha xuta nînkú nga kui xi ngjuaiikonî nga kuankínkoî toon chje. B'i nda tîn'eî ko b'a ts'ín tîn'etsjoho ra Nda Ntíaná ko tîb'ejña chjii nga mjenî kuisínkoî xuta. ²⁰Najmi mjenî tsa tjín xi kuinchjayanenî ngat'aha xi nkú ts'ín tîncha títjuihîin toon chje chánka xi tímakú. ²¹Kui nga nda nda tîchasehê rî xi nkú ts'ín kixi tîbankínkoî ni xi tîn'eî nginkun Nda Ntíaná ko ta nginkun xuta.

²²Ko ta tîn'ekjîkoî já xu'bi kj'ái nda nts'eé xi ja nkjin niyá tsakúchjini nga nda fiko xáha. 'Yún mjehe kuasínkonuu, at'aha 'yún sasîhin jun. ²³Ko máha Tito, ta kui xáha xi títs'ín xi nkúhu an, nga ta tîbasínkonuu. Ko já nts'eé xingisoo xi tjenko, xuta nînkú kits'ínkjîhî. Kui jóo ta ts'ín nga yankjún Cristo tu ngat'aha xá xi ts'ín. ²⁴Kui b'a maha, nda ts'ín n'ekjáihîin ruu jóo tu xi skuehe ngayjee xuta nînkú xi nkú tjín kjuatjonuu ko mí kjuaha nga tsjo mahanî jun.

B'i ts'ín y'énda Pablo xi nkú ts'ín s'ekú toon chje xi kamakú

9Ta ndaha najmi machjéhen tsa kuet'anuu nga toon chje tîmasúhun xuta xi Ntíaná kik'áts'ehê xi tjintu ante Judea. ²At'aha be nga nda animanuu. Xí tsjohó tîmana nk'ie nga kixinyaha kui nij xuta xi tjín ante Macedonia. B'a kixihîin nga jun xi tintsúboo ante Akaya

nk'ie nú kjin tintsuba ndahanu nga k'uo toon. Nk'ie nga kint'é xuta Macedonia kui ni, nkjin xi ta kixinchá tsjoho nga ta ts'insun toon.

³Tunga títs'inkjisehenuu já nts'eé xu'bi tu xi najmi tu a éhen kamaha ni xi kixihin jóo nk'ie nga b'a kixian nga tsjo mana jun ngat'aha ni xi t'n'o. Tífi jóo yo tu xi kuasinkohonu nga k'úékú toon xi k'uo. B'a ts'in kamaha ni xi kixihin. ⁴At'aha tsa kuankinkoi yo k'ua xuta Macedonia, ko tsa as'aihi incha skue nga najmi kjee tjikunu toon chje, kama subani. At'aha ja tu xi tíma 'yún k'un ní ni xi tsixún. Ko jun ta kama subanu.

⁵Kui nga b'a kixihinna nga tu sahá b'a xihin já nts'eé nga tjun ngjuaisehenuu tu xi k'uéndakohonu toon chje xi tsixinya títjun nga k'uo. B'a ts'ian tu xi b'a ts'in s'ejna ndaha nku toon chje xi ngayjee anima tíbai, najmi tu kjuayúhún tíbai.

⁶N'ekj'átsjon ni xu'bi. Xi chuba ni xi b'éntje, kui xi chuba chan kjesintjen, ko xi tse ni xi b'éntje, kui xi tse chan kjesintjen. ⁷Nga nkúnkú tjon xi nkú tjin nibaha ra animanu. Najmi tu un katuma k'un ni xi k'uo nga k'uo, ko ta ndaha najmi tu kjuayún 'boo. At'aha Ntiana t'joho xi tsjo tjihin nga tsjá ni xi tsjá. ⁸Tjihin nga'yún Ntiana nga tu ni xi tsjáhanu ngayje tkjá kjuanda, tu xi tu nkjéhe nihi najmi chumi nihi xi ndyjat'ahanu ko b'a ts'in kama n'ehenu ngayjee ni xi nda. ⁹Xi nkú ts'in tít'a éhen Ntiana nga b'i títsu: Kits'innzdjo ni xi tjihin, xuta x'an kitsjáha.

Tu nkjéhe ni nga naxu ts'in.

¹⁰Ntiana xi tsjá xujmá xi s'entje ko tsjá nichine, kui xi tse ni xi tsjanu tu xi ta kama kuasinkohonu xuta. Ts'in nga 'yún tse s'enuu ko nga xúbaya ni nda xi t'n'o. ¹¹Nkjin tikjá kjuanchiná s'enuu tu xi ngayjehe k'un kama kuasinkoo xuta. Ko máha ni xi n'e nibakoni, kui xi ts'in nga já nts'eé tsjáha máb'achjihí Ntiana.

¹²Nk'ie nga t'bisinkoo xuta xi Ntiana kikj'áts'e, t'boho ni xi machjéhen ko kui nga nkjin xi títsjáha ra máb'achjihí Ntiana. ¹³Nk'ie nga skue ni xi t'n'o, incha ts'intsjoho Ntiana, at'aha t'nu'yá'ohoon én nda tsuhu Cristo ko at'aha ngayje animanu t'bisinkoo, ko najmi tu kui, kj'ái sa xuta. ¹⁴Ko nk'ie nga incha kuinchjako Ntiana, kuinchjantjanu at'aha t'joho jun. Incha skue nga tu xi tsehé kjuandaha Ntiana kitsjanu. ¹⁵Máb'achjihí ra Ntiana ngat'aha ni xi tsjana! ¡Najmi tjinna én xi kuixinyahaná xi nkú ts'in chánka ni xi tu kitsjáhaná!

B'i ts'in y'éjna chji Pablo nga tsjo maha xá xi Ntiana kitsjáha

10 Nginkun Cristo xi t'joho ko xi nda ts'inko xuta, an Pablo t'bankinu nku ni. B'a tixian at'aha tjin xi b'a tsu nga najmi nda nkjun tjan nk'ie nga tijnajinnu ko nga ndja nchja nk'ie nga kjin tijnanu. ²T'bankinu nga najmi tu n'o nga ndja kuinchjakonu nk'ie nga kuichusenu. At'aha tjinukuh k'an nga ndja kuinchjaka xi b'a maha nga b'a ts'in tintsuba xi nkú ts'in nkaha xuta asuntei.

³Kjuaxi kjáfhin nga asuntei tintsuba, tunga najmi b'aha ts'in t'bxkjain xi nkú ts'in kjan xuta asuntei. ⁴At'aha najmi asuntei ts'e ni xi t'n'echjéin nga t'bxkjain. Nga'yuhun ní Ntiana t'n'echjéin, nga'yún xi maha ts'inkje nga'yuhun já kontra ko basinne'yún én xi nchja xi fi kontrani. ⁵Chjuxubai ngayjee nga'yún ch'onk'un xi b'échjaha xuta nga skue Ntiana, ko n'e nganaihi ngayjee ni ch'onk'un xi ts'innkjink'un xuta. B'a n'ei tu xi kuint'é'éhen ra Cristo. ⁶Tjindani yjoni nga n'ek'échji xi nkú ts'in t'jehen ra xi najmi kuint'é'éen, tunga t'juhún t'jihin nga jun tjun kuinú'yá'én sisinnú.

⁷Jun xi chase sunnk'ohoo ni xi tjin. Tsa tjin xi behe k'un nga Cristo yjanki,

kui xi tã kats'ín kuenta nga ko tã jin yjankij Cristo xi nkúhu kui. ⁸ Ndaha tsa nk'a b'asjé yjona ngat'aha xáni, tunga najmi subahá mana nga b'a ts'ian, at'aha Nda Ntíaná kitsjá xáni. Kui xi mjehe nga n'eí nga saájin so ni xi ts'e Ntíaná, najmi mjehe tsa n'eí nga ndyjo.

⁹ Najmi mjena tsa xujun xi títs'inkjínúu kuinchánkjúnúu. ¹⁰ At'aha tjin xi b'a tsu nga ndjá rú ko kjan rú én xi b'et'ánúu, tunga nk'ie rú nga tíjñajinnúu najmi ndjá rú b'asjé yjona ko rú najmi chumi ni chjhi rá én xi nchja. ¹¹ Tunga xi b'a tít-suu kats'ín kuenta nga ni xi b'et'a xujun nga kjin tintsubai, kui niu xi n'eí nk'ie nga kuintsubajihin.

¹² Tjin xi nda ts'ín nchjanijmíyaha yjoho. Tunga máha jin, najmi ma k'uín tsa b'a bixfín nga jin xi nkú joyaha já xu'bo, ko tsa tã ñja n'e makoi yjoni jóo. Tã ndaha najmi be ni xi incha ts'ín jóo, at'aha tã kuihi xinkjín base chubayakoho rá yjoho ko incha base chubayahá xinkjín. ¹³ Tunga máha jin, nku tutuhú ngat'aha xá xi kik'aini jin, kui niu xi chánka n'esjekohoni yjoni. Najmi bitjatíhi chjinti xi y'éñaha Ntíaná xáni, xá xi tsichuk'únnúu santaha ko jun. ¹⁴ Tsa najmi tsichuk'úhín kai, ja rá títbit-jatíhi má tjehe rá xáni. Tunga kjuaxihí kjáihin nga jin tjun tsichukoíhi én nda tsuhu Cristo.

¹⁵ Najmi tífa ts'ajin xá xi incha kits'ín kj'ai xutaha, tsa tu xi nk'a n'esjeheni yjoni. Tu sa ní tíchuyáhi nga xi nkú ts'ín 'yún s'ejin sanuu Ntíaná, b'a ts'ín kama tse sa ajinnuu xáni, ¹⁶ tu xi kama kuankínk'iénijmíhini én nda tsuhu Cristo ajihin xuta xi kjin tjintu sa nga jun. At'aha najmi mjeni tsa n'e ts'ajin xá xi kits'ín kj'ai, tsa tu xi b'a ts'ín n'e chánkahani yjoni.

¹⁷ Tsa tjin xi mjehe nk'a k'uasje yjoho, ngat'aha ní ni xi kits'ínkoho Ntíaná, kui ní ngat'aha nga nk'a kat'asjehe yjoho. ¹⁸ At'aha najmi xi nda ts'ín nchjayane

suba yjoho, tsa kui xi nda n'ekjáihin. Xi nda ní ts'ín nchjayanehe Ntíaná, kui ní xi nda n'ekjáihin.

Bí ts'ín kitsúya Pabló ni xi ts'ín já postru ts'ank'óo

11 N'echújuo íchí tsa kuinchajnu kuinchjat'a. Johon, n'e chúkjuanú. ² At'aha nginkun Ntíaná nibáha rá xi nkú ts'ín tikkunú. At'aha jun xi nkú joyaha takjín xi an kits'inkjas'en nga kuixanko nku nda, kui xi Cristo. Ko mjena ts'inkjas'ehe jun xi nkú joyaha nku takjín xunkú. ³ Tunga tsankjunná tsa b'a kamat'on xi nkú nga kamat'ain Eva nk'ie nga kjuamañaha ye ts'anachakoho rá, tsa b'a ts'ínndyjajihin kjuankjintak'unnúu ko najmi tã ngayjehe k'un ko je tsjénnkíhi ruu Cristo.

⁴ B'a tíxian at'aha nda ts'ín n'ekjóhon já xi kj'ai én b'énijmínúu, kui xi najmi éhen Jesu xi jin y'enijmí. Jun xi ja kin'ekjóhon Espirituhu Ntíaná, tã n'ekjóhon kj'ai xi najmi Espirituhu Ntíaná. Jun xi ja kin'ekjóhon én nda tsuhu Cristo, tã t'n'ekjóhon kj'ai én. ⁵ Najmi íchí mana yjona nginkun já postru i xi tjin. ⁶ Ndaha tsa najmi 'yún mana nchja nga nchja, tunga bená ni xi ts'e Ntíaná. Ja ní tu xí tsakuchjhi rá nga yai ni xi ts'e Ntíaná.

⁷ Nk'ie nga y'enijmínúu én nda tsuhu Ntíaná, najmi j'achjínúu. B'a ts'ín ts'asjé nímakjuahana yjona ko jun ts'asjénkanuu. ¿A ngatitsuhún kits'ian nga b'a kits'innúu? ⁸ Tsak'ja toon xi kitsjana kj'ai ninu tu xi kama ts'ihinna xána ajinnúu. ⁹ Nk'ie nga tsáteñajinnúu ko nga kindyjat'ana tsa mí nihi, najmi kits'instinnúu. At'aha ni xi kindyjat'ána, já nts'eé xi nibáha ante Macedonia kitsjana. Najmi y'enénúu yjona ko tu nkú najmi k'uenéhénúu yjona. ¹⁰ Kjuaxi nga éhen Cristo tíjñajinna ko kjuaxi nga ngúsuhun ante Akaya najmi kama

s'ech'ónna kjuatsjo xi tjinna nk'ie nga najmi f'achjá nga b'enijmía én nda tsuhu Cristo. ¹¹ ¿Ahan? ¿A at'aha najmi tjona jun? Ntíaná be nga tjona jun.

¹² Tu nkú kfinndjukoná ni xi títs'ian. B'a ts'ín najmi tsjantéhe ra xi tíncha bangisjai niyáha nga xi nkúhu jin ts'ín ma yjoho, tsa tu xi b'a ts'ín nk'a k'uasjehe yjoho. ¹³ At'aha já postru tsank'áhá jái. Xá xi incha ts'ín b'anachakohó ra xuta. Já postruhu Cristo ts'ín ma maña yjoho. ¹⁴ Najmi ni tsetse ni xi tíncha ts'ín jóo. At'aha ndanindoó nku ntítsjehe Ntíaná ts'ín ma maña yjoho. ¹⁵ Kui nga najmi ma nkjúhunná nga já xi ts'inxát'aha ra ndanindoó xuta xi ts'ín ni xi nda incha ts'ín ma maña yjoho. Tunga kuichúhú nistjin nga ts'ínkjáfhin chjíhi ni xi tíncha ts'ín.

B'i ts'ín kitsúya Pablo nga nkjin kjuanimá j'ajin ngat'aha xáha

¹⁶ B'ahá tá tixin ngáhanuu. Ndaha nku najmi b'a tu katsú nga nchjajnu nchjat'a. Tunga tsa jun xi b'a kuixiún, tu sa ní tjennténú nga kuinchjakonuu xi nkúhu nku xi nchjajnu nchjat'a tu xi chánka k'uasjéhena íchí yjona. ¹⁷ Nga ma k'an chánka k'uasjé yjona, najmi Ndá Ntíaná t'nibáha ra nga b'a tixian. An ní suba chubá tínchjaná. ¹⁸ Xihí nkjihín maha xi chánka incha maha yjoho ngat'aha xi nkú ts'ín, kui nga kó tá an chánka kama-hana yjona. ¹⁹ At'aha jun xi nkjink'un, kui nga nda ts'ín n'ekjáfihin ruu xi nchjajnu nchjat'a. ²⁰ Santaha 'bainto nga xuta musu n'e manuu, nga ch'anachanuu, nga chju'ánuu ni xi ts'ajun, kó 'baintohó xi nk'a b'asjenuu yjoho kó xi incha m'ojinnuu.

²¹ Jin bi najmi b'a ts'ín ndjá kin'ekoíhi xi nkúhu já xu'bo. Xí tíma subahána nga b'a tixian. Tsa tjin xi ma k'un nga tsjo maha ngat'a ts'e yáha kui, tá kama k'an b'a tá ts'ian, ndaha tsa tínchjajnu tínchjat'a nga b'a tixian. ²² ¿A já hebreo niu?

Ta ndá hebreoná. ¿A ntje Israel tjehe ra jóo? Ta ntje Israel tjehe. ¿A ntjehe Abraham jóo? Ta ntjehe Abraham an. ²³ ¿A kui xi tíncha ts'inxát'aha Cristo? An xi 'yún títs'inxát'a saha, ndaha tsa b'a ts'ín tínchja xi nkú ts'ín nchja xi nchjajnu nchjat'a. An xi 'yún kits'inxá sa nga kui jóo. 'Yún nkjin niyá kin'ekjína nubayá. 'Yún nkjin niyá kis'ena. Kó nkjin niyá ja ma tsayaná kai. ²⁴ Un niyá kingjána já k'aku xi tjihin xuta judio kan tj'ion nju niyá. Xi nkú ts'ín tijnaha, b'a kits'ín. ²⁵ Jan niyá tsich'onýána. Nku niyá y'étjítsena ndjio jóo. Jan niyá ngjijintí yábarku xi tjiya. Nku nistjen kó nku nistjin kitsjenb'ásan ntáchak'uun.

²⁶ 'Yún nkjún jatsúu'ba tu má xi tjehe ni. Nk'ie nga kits'ian niyá kitsankjan ni xi kamat'an ajin ntáje. Kitsankjan tsa já ndyjéé satéjian. Kitsankjan tsa nkú incha ts'ínna xi tá ntje judio tjehe ra xi nkúhu an kó tá xuta xi najmi ntje judio tjehe ra. Kitsankjan tsa nkú kamat'an ajin nantio kó ngijñóo kó ajin ntáchak'uun, kó tá ajihin xi já nts'eé ts'ín ma maña yjoho. ²⁷ Tu xí nchjáhá ni xi kits'ian kó tse kjuanimá kíkíe. Tu xí nkjihín niyá najmi kikjafé. Kama bjona, kama xintána, kó tu xí nkjihín niyá tsatéjña kjintía nga najmi chumi nihi xi kisakúna nga kjíne. J'ajian nch'án kó kindyjat'ána najyun.

²⁸ Ndaha tsa b'a tímat'an, tunga tá kis'entahána ngayjee nínku xkí nistjin. ²⁹ Tsa tjin xi saté ch'in, kó tá an ma unna. Tsa tjin xi n'endyjajihin ni xi ts'e Ntíaná, tu xí kjahán mana.

³⁰ Tsa ni xi machjéhe ra nga chánka k'uasjéhena yjona, chánka ní k'uasjé yjona nga najmi tjinna nga'yún xi ts'an. ³¹ Ntíaha kó Námihí Ndá Ntíaná Jesucristo xi tjihin nga n'etsjoho tu nkjéhe ni. Kui xi be nga najmi t'ibanacha. ³² Nk'ie nga tsatéjña nanki Damasco, kitsjá kjuá ndá títjun xi ts'inxát'aha ndá rei Areta nga chúnnta ankuaha nankiu tu xi chjúbénijéhena. ³³ Tunga nkuhú

n̄is̄in kichjujenkohona x̄jó xi t̄í'fa t̄jindai-h̄i nankiu. An̄kjuank'a xi t̄jent'a x̄jóho nankiu kin'esjehena. B'a ts'ín tsankaha ra jóo.

B'í ts'ín kitsúya Pablo nga nga'yúh̄un Cristo t̄jñaha

12 Ndaha tsa najmi chumi ni ch̄j̄h̄i ra nga chánka k'uasjé yjona, tunga t̄j̄h̄in ni nga b'a ts'ian. Kui nga kuinchjahana ni xi kikié k̄o xi tsakúchjina Nd̄a Nt̄ianá. ² Be nku nd̄a xi s'ejih̄in Cristo xi kichjubéj̄ih̄in s̄én nga nḡji nk'a ján xi ma jahan. Ja t̄j̄h̄in te ñju nú nga b'a kamoó. Tsa nḡji yjonintehe k̄o tsa najmi nḡji, najmi be. Nt̄ianá xi be. ³ Be nga nd̄a xu'bo nḡji nd̄j̄oj̄mi ján. Tsa nḡji yjonintehe k̄o tsa najmi nḡji, najmi be. Nt̄ianá xi be. ⁴ Yo kint'é é̄n xi najmi t̄j̄n xi nkú ts'ín chubahaná, xi t̄j̄ña nk̄j̄ún nga k'únyaha x̄uta.

⁵ Kama chánka k'uasjé yjona ngat'aha ni xi kamaha nd̄a xu'bo, tunga najmi ch̄ub̄a chánkahá k'uasjé yjona. Chánka ní k'uasjé yjona ngat'aha nga najmi an ts'an nga'yún xi t̄j̄nna. ⁶ Tunga tsa chánka k'uasjé yjona, najmi t̄n̄chjajnu t̄n̄chjat'a tsa b'a ts'ian, at'aha b'a t̄j̄n ni xi kuinchja. Tunga najmi b'ahá ts'ian t̄u xi najmi ch'a b'a kūitsūhu tsa nihi xi nk̄j̄ún ts'ian k̄o nihi xi nk̄j̄ún ts'ín nchja, tsa as'ái najmi b'a t̄j̄n niu.

⁷ Tu xi najmi chánka kamahana yjona ngat'aha ni chánka xi kis'ej̄ña chjina, Nt̄ianá kits'ín nibánena nku k̄j̄ua'un xi nkú joyaha tsa na'yá kisasíns'eh̄en yjonintena. Tsuh̄u ra nga nd̄a musuh̄u nd̄anindoó ts'ín'unna t̄u xi najmi chánka kamahana yjona. ⁸ Jan niyá tsankih̄i Nd̄a Nt̄ianá nga k̄j̄éxinna k̄j̄ua'uun, ⁹ tunga b'ahá kitsúna: “K̄juandanahá xi machjéhin, at'aha ajih̄in xi najmi t̄j̄h̄in nga'yún s'ej̄ña chji nga'yúnna.” Kui nga tsjo mahana nga chánka tímahana yjona ngat'aha nga najmi t̄j̄nna nga'yún. B'a ts'ín s'ej̄ña chj̄ihi nga'yúh̄un Cristo ajin-

na. ¹⁰ At'aha mjena Cristo, kui nga tsjo mahana nga najmi t̄j̄h̄inna nga'yún, k̄o nga ch'on ts'ín nchjayanena x̄uta, k̄o nga ndyjat'ána ni xi machjéna, k̄o nga tsjennkí unkiena x̄uta, k̄o nga sakúna k̄juanima. At'aha nk'ie nga najmi t̄j̄nna nga'yún, nk'iehé nga t̄j̄nna nga'yún.

B'í ts'ín y'ej̄ña chji Pablo nga kjintaha ra x̄uta n̄inku Corinto

¹¹ Kuanchja xi nkúhu nku nd̄a xi nchjajnu nchjat'a, tunga juhún kuan'e k̄j̄ua'yúnnú nga b'a kuats'ian. Kutsa juhún xi t̄j̄h̄in nga nda k'únnú. At'aha najmi 'yún nk'a t̄j̄nna já xi ch̄ub̄a já postruhú maha yjoho k̄o ch̄ub̄a ih̄i maha yjoho nga an, ndaha tsa b'a xian nga najmi chumi ni ch̄j̄h̄i ra an. ¹² K̄jit'a k̄jit'a kama k̄juankjún k̄o k̄juachánka k̄o ni xi tsakúchji nga'yúh̄un Nt̄ianá ajinnuu. Kui ni xi tsakúchji nga nd̄a postruná. ¹³ ¿Mí nihi xi kisakúhu x̄uta n̄inku xingisoo xi najmi kisakún̄u? Nku tutuhú nga najmi kik'ienén̄u yjona nk'ie nga tsátej̄ñajinnuu, xi nkú kits'inka x̄uta n̄inku xingisoo. ¡N'e'yún tak'unnú nga b'a ch'on kits'inkonuu!

¹⁴ Ja t̄j̄ndana yjona nga k̄f̄nsenuu niyá xi ma jahan k̄o t̄a ndaha nd'ái najmi k'uenén̄u yjona. At'aha najmi ni xi t̄j̄n̄nuu t̄bangisja. Jun ní xi nusinna. At'aha najmi xi t̄'mi nt̄í t̄j̄h̄in nga k̄j̄uát̄jo t̄oon xi ts'ínchjén xi cháha. Xi t̄'mi ní xi chá, kui xi t̄j̄h̄in nga k̄j̄uát̄jo t̄oon xi ts'ínchjén nt̄ih̄i ndyjun nkini. ¹⁵ Kui nga tsjo t̄j̄hinna nga ts'inchjén ngayj̄e ni xi t̄j̄nna k̄o santaha yjona kat̄j̄ej̄nú tsa ma t̄u ngat'aha ngandanuu. Nk'ie nga 'yún mjena jun, ¿á 'yún ich̄í t̄ín'e mjehénú?

¹⁶ N'ekjáf̄h̄in nga najmi y'enén̄u yjona, ndaha tsa b'a tsu x̄uta nga nd̄a mañaná xi ts'anach̄anuu. ¹⁷ Já xi kits'inkj̄isenuu, ¿a kits'inkj̄iá jóo t̄u xi k̄j̄'ahanuu ni xi t̄j̄n̄nuu? ¹⁸ Tsankih̄i Tito nga ngisenuu k̄o t̄a kits'inkj̄iá k̄j̄'ái nd̄a nts'eé. ¿A ra k̄j̄e'áh̄anuu

Tito ni xi tjinnyu? ¿A najmi tu nkuhu tjinnyu ani maní an ko Tito? ¿A najmi ta kuihi ni xi tñ'eí?

¹⁹ Kutsa b'ahá ts'ín tñ'enkjínk'un, nga tñ'bisinkoi yjoni nga b'i tñ'ixín. Cristo ts'eni ko nginkun Ntíaná tñ'chubai. Jun xi tñ'oni. Ngayjee ni xi tñ'eí, b'a tñ'eí tu xi sahánu nginkun Ntíaná. ²⁰ At'aha kjintahana tsa nk'ie nga kuichusenuu, skue nga najmi b'a n'e tñ'isuboo xi nkú ts'ín mjena nga skuenu. Ko jun kutsa najmi chahánú xi nkú ts'ín mjenu nga chanú. Kjintahana tsa najmi nkuhú kich'o xinkju, tsa tñ'ín kjuaxintak'un, tsa tñ'ín kjuakjan, tsa tñ'ín xi nk'a tñ'í'aha xinkjín, tsa tñ'ín én tsank'á, tsa tñ'ín xi tñ'inchjayane xinkjín, tsa tñ'ín xi ngak'un, ko tsa tñ'ín xi tñ'éntje kjuachán.

²¹ Kjintahana tsa nk'ie nga kuichuse ngáhanuu, sakúna kjuasuba nginkun Ntíaná. Kutsa tñ'ín ni nga kñ'íntat'á nkjin xi tñ'ín ajinnu xi kits'ín ngatitsun ko najmi kjee fikj'áha ra animaha ngat'aha ni xi incha kits'ín, xi ts'ín ni xi chuntí nginkun Ntíaná, xi chubá fantukohó xinkjín, xi tu ts'ínkjás'ehén ra yjoho tu mí nihí ni xi nchjaha animaha.

B'i ts'ín kitsúya Pablo xi nkú ts'ínko xuta Corinto nga kuichúsehe

13 Niyá xi ma jahan nga kñ'insenuu xu'b'i. S'enda tu mí kjuahá ni tsa jo ko tsa jan já testiyu kuinchja ni xi be. ² Ja b'a kixinnuu nk'ie nga ngjisenuu niyá xi ma joho ko nd'ai nga najmi tñ'jñajinnuu b'ahá ta tñ'ín ngáhanuu. Nk'ie nga kñ'insé ngáhanuu, najmi kama nimaná xi kits'ín ngatitsun nk'ie ko ta ndaha tsa kj'ai sa. ³ B'a ts'ian at'aha tñ'inchisjó ni xi kuakúchji nga éhen Cristo tñ'inchja. Tunga ajinnuuhú bakúchji nga'yúhun. Najmi tñ'jñajinnuu Cristo xi nkúhu nku xi najmi tñ'ín nga'yún. ⁴ Ndaha tsa najmi tsakúchji nga'yúhun nk'ie nga k'ient'á kruu, tunga nd'ai nga'yúhun Ntíaná

tñ'jñá tñ'uhun. Ko jin b'a ta ts'ín najmi tñ'inní nga'yún, xi nkúhu Cristo nk'ie nga k'ien. Tunga ngandanuu nga'yúhun Ntíaná tñ'isubá tñ'unkohoni Cristo.

⁵ Jun chase suboho yjonuu tsa s'ejinnuu Jesucristo. ¿A najmi mankjihinnuu nga Jesucristo tñ'jñajinnuu? N'enkjínk'un sisin ní ngáhanu. Nk'ie nga ja kuan'enkjínk'un sisin, kutsa najmi tñ'jñajihinnuu Cristo. ⁶ Nk'ie nga ja kuan'enkjínk'un sisin, tñ'kuyáha nga s'ejñá chji nga éhen Cristo tñ'chubai. ⁷ Tñ'inchihí Ntíaná nga ndahachí najmi ch'on n'ehenu. Najmi b'a tñ'ixín tsa tu xi chaha nga tñ'etjusun sisiin xáni. B'a ní tñ'ixín tu xi nda n'ehenu, ndaha tsa b'a kuitsu xuta nga najmi nda tñ'eí xáni. ⁸ At'aha najmi ma bankín kontrahí ni xi b'a tñ'ín xi bakúya Jesucristo. Jin ní tñ'exát'aihi kui niu.

⁹ Tsjo maní nk'ie nga b'a tsu xuta nga najmi tñ'inní nga'yún ko nk'ie nga jun xi tñ'innuu nga'yún xi tsjá Ntíaná. Tu nku tñ'inchihí ri Ntíaná nga kuichúmo xi nkú ts'ín mjehe Ntíaná. ¹⁰ Kui kjuaha nga b'i ts'ín tñ'et'áhanuu ni xu'b'i nk'ie nga najmi tñ'jñajinnuu, tu xi nk'ie nga kuichusehenuu najmi tñ'ín nga 'yún ndjá ts'inkonuu. At'aha Nda Ntíaná kitsjá xána xi má nga ts'ian nga saájiiun xi s'ejinná. Najmi kitsjá xána tsa ts'ínkjénuu.

B'i ts'ín kits'ínkje Pablo xujuin

¹¹ Ko ni xi fekuhu xi xinnuu, já nts'e, kas'enuu kjuatsjo. Tñ'inchisjo xi nkú ts'ín naxu kamo nginkun Ntíaná. Tjen nga'yúhun xinkju. Nkuhú kas'eyanuu. Jyu tñ'isubakoo xinkju. Ko k'úejñajinnuu Ntíaná ma xi tsjáná kjuatjo ko kjuajyu.

¹² B'i ngján súniohoo xinkju. ¹³ Tís'ínkjinnuu kjuasuniña ngayjee xuta xi kikj'áts'e Ntíaná xi tñ'ín ei.

¹⁴ Ngatentoo kas'enuu kjuandaha Nda Ntiana Jesucristo ko kjuatjoho Ntiana ko kat'ejñajinnuu Espirituhu Ntiana.

Xujun xi kits'ínkjǐhi nda postru Pablo xuta ninku Galacia

B'ǐ ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjín ante Galacia

1 An Pablo, an xi kama nku nda postru at'aha Jesucristo kitsjá xána ko Ntia Na'miná xi kits'ínkj'áya ngáha ra Jesucristo ngabayoo. Najmi xuta kitsjá xána ko y'éxána. ²An ko ta ngayjee já nts'eé xi tjintukona ei tǐn'ekjǐhi xujuin jun xuta ninku Galacia.

³Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná Ntia Na'miná ko Nda Ntianá Jesucristo. ⁴Kui xi kitsjá yjoho nga k'ienntjǎhíná at'aha ngatitsun tjinná. B'a kits'ín tu xi ts'ín ndaíhíná asunte ch'onk'un xi kich'aa nd'ái. Kitsjá yjoho xi nkú ts'ín kama mjehe Ntia Na'miná.

⁵ǐKas'ehe Ntia Na'miná kjuachánka santaha tu nkjéhe ni! B'a katuma.

B'ǐ ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tu nkú én nda tsuhu Jesucristo xi tjǐña

⁶Tu b'ahá tu mana nk'ie nga kutjuhú tǐbankín t'axíhuun Ntianá xi j'ájinnuu ko xi kitsjánuu kjuanda xi sakújinná Jesucristo. Tǐn'ekjǐhoon kj'ái én xi incha tsu jóo nga kui xi én nda tsuhu Ntianá. ⁷Tunga najmi tjǐhín kj'ái én nda tsu. B'a tǐxian at'aha tjín xi tǐts'ínn dyajinnuu ko mjehe nga ts'ínnk'óntjaiya én nda tsuhu Jesucristo.

⁸Tsa tjín xi najmi b'a ts'ín k'uénjímínuu én nda tsuhu Ntianá xi nkú ts'ín y'enijmí, kui xi najmi nda katuma nginkun Ntianá. B'a ta katumaní tsa jin kj'ái ts'ín k'uénjímí ko tsa nku ntǐtsje xi nǐbaha ndjiojmi ján. ⁹Ja b'a kixinnuu nga tjuhun ko b'ahá ta tǐxin ngáhanuu nd'ái. Tsa tjín xi k'uénjímínuu nku én nda tsuhu Ntianá xi kj'ái nga xi kin'ekjǐhoon, kui xi najmi nda katuma nginkun Ntianá.

¹⁰ǐYá xi mjena nga nda ts'ín kuasena nd'ái? ǐA xuta a ra Ntianá? ǐA ra tǐbangisjainá nga tsjahá kjuatsjo xuta? Tsa mjena nga tsjahá kjuatsjo xuta, ja najmi ta Cristo tǐts'inxát'aha ra ma.

B'ǐ ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín kama nku nda postruhu Jesucristo

¹¹Tǐxinyanuu ni xu'bi, já nts'e. Én nda tsu xi tǐbenijmía, najmi éhen xuta niu. ¹²Najmi xuta kitsjána én ko ta ndaha najmi xuta tsakúyana. Jesucristo kikjǐhín y'éjña chjina én.

¹³Ja yo xi nkú ts'ín tsátejña nǐstjin nk'ie. Kikienkján Ntianá xi nkú ts'ín tjǐñaha xuta xi ntje judio tjehe ra. Yún kitsjennkí unkie xuta ninkuhu Ntianá. Kama mjena nga ts'ínkjé kai. ¹⁴Xi nkú ts'ín tjǐñaha xuta judio nga k'uéntu nginkun Ntianá, an xi 'yún nk'a kitsjehe nkjin já judio xi ta nja kama cháka. Ngayjehe k'an kits'intjusan sin cháha ntje chána.

¹⁵Kintehe ni nga kitsian, at'aha chánka kjuandaha Ntianá, y'éjña t'axinna ko j'ájinna. Chuba nk'ie nga kama mjehe ¹⁶tsakúchjina Ntǐhi, tu xi k'uenijmíhi ra én nda tsuhu xuta xi najmi ntje judio tjehe ra. Ko nk'ie nga tsakúchjina Ntǐhi, najmi xuta ngjngjasjáyahá. ¹⁷Ta ndaha najmi ngjia nanki Jerusalem, tsa ngjisehe já postru xi tjun nga an. Ante Arabía ní ngjia. Askahan kik'óya ngáhana nanki Damasco.

¹⁸Askahan nk'ie nga ja j'a jan nú, ngjia Jerusalem nga ngjisehe Pedro. Tj'ion nǐstjin ts'andayana yo nga tsátejñaka. ¹⁹Najmi kíkíe já postru xingisoo. Nkuhú Santiago kíkíe, kui xi nts'e maha Nda Ntianá Jesu. ²⁰ǐNtianá be nga najmi tǐb'anachanuu ni xi tǐb'et'á xujunuu ei!

²¹Askahan ngjia ante Siria ko ante Cilicia. ²²Kui chubo najmi bena xuta ninkuhu Cristo xi tjín ante Judea. ²³Tu incha behé nk'ie nga b'a kitsú én: "Nda

xi kitsjennkí unkie rúná nk'ie, kui rú xi ja ta t'f'énijmí nd'ái én nda tsu xi s'ejinná, én xi kama mjehe nga ts'ínndyja nistjin nk'ie.”²⁴ B'a ts'ín, ngat'aha ni xi kamat'an, incha kits'ínkiehe yjoho nga Ntíaná xi 'yún chánka.

B'i ts'ín kitsúya Pabló xi nkú ts'ín incha kits'ínkjáfhin já postru xingisoo

2 Nk'ie nga ja ja te ñju nú ta ngjihí ngáhana Jerusalen. Ngjikona Bernabe ko ta ngjika Tito.² Ngjia at'aha Ntíaná tsakúchjina nga t'fhin nga b'a ts'ian. Yo kinchjanijmiko t'axián já xi yaha nga kui xi já k'akuhu xuta ninku. Kixinyaha xi nkú ts'ín t'f'énijmíhí én nda tsuhu Jesucristo xuta xi najmi ntje judio tjehe ra. B'a kits'ian tu xi najmi ndyjaha xá xi tít'sian.

³Tito, nda xi tjenkona xi najmi ntje judio tjehe ra, najmi kin'e kjuayúhún nga n'ehé ni circuncision, ⁴ndaha tsa jas'enjinni k'ua xi já nts'eé kits'ín ma maña yjoho. Kama ñajajinni tu xi tsase mañaha xi nkú ts'ín ñá xi s'ejinná Jesu Cristo najmi t'jñanená kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise nk'ie. B'a kits'ín jóo at'aha mjehe nga ts'ín maná xuta musuhu kjuatéxumoo. ⁵Tunga ndahá ichí najmi kik'ainteihí, ataha mjeni nga xi nkú tít'su én nda tsuhu Ntíaná, kuihí xi ngjuajindju ajinnuu.

⁶Máha já xi yaha nga kui xi já k'akuhu xuta ninku, najmi y'ésuhún ni xi t'f'énijmíá. Tsa já k'aku niu a ra najmi, najmi an be. At'aha tu nku chubanáhá nginkun Ntíaná. ⁷Incha kamankjihin nga Ntíaná kitsjá xána nga xuta xi najmi ntje judio tjehe ra k'uenijmíhí én nda tsuhu, xi nkú ta ts'ín kik'ái xáha Pedro nga kui xi k'uénijmíhí xuta xi ntje judio tjehe ra. ⁸At'aha xi tít'sínchjéhe Pedro nga kama nda postru ajihin xuta judio, ta tít'sínchjénna nga kama nda postru ajihin xuta xi t'jín asuntee.

⁹Incha kamankjihin Santiago, Pedro ko Jua, xi yaha xi nkúhu já k'aku, nga Ntíaná kitsjána kjuanda xu'bi. Incha kitsjání ntsja nga b'i ts'ín y'eññai nga an ko Bernabe n'ei xáha Ntíaná ajihin xuta xi najmi ntje judio tjehe ra ko nga kui incha ts'ín xáha Ntíaná ajihin xuta xi ntje judio tjehe ra. ¹⁰Nku tutuhú ni xu'bi xi tsankini, nga kat'áátsjenni xuta x'an, ni xi ngayjehe k'an ja nd'ai tít'sintjusuhunna.

B'i ts'ín kitsúya Pabló xi nkú ts'ín b'a kitsúhu Pedro nga najmi nda kits'ín

¹¹Nk'ie nga tsichu Pedro nanki Antiokia, ankjín ankjín b'a kixihin nga najmi nda t'jín ni xi tít'sín, at'aha jé tjehe ra ni xi kits'ín. ¹²Kintehe ni nga incha tsichu yo k'ua já xi mako Santiago, títjun t'kjineko maha xuta xi najmi ntje judio tjehe ra. Tunga nk'ie nga tsichu jóo, as'ai kikjexín yjoho Pedro ko ngi t'axín. Kitsankjún já xi tsu nga ta t'jihin nga n'ehé ni circuncision já xi najmi ntje judio tjehe ra. ¹³As'ai já nts'eé judio xingisoo ta jo kits'ín éhen xi nkúhu Pedro. Santaha ko Bernabe ta kama k'un nga kits'ín jo éhen.

¹⁴Kikie nga najmi kixi t'íncha fiko én nda tsuhu Ntíaná xi nkú ts'ín tjehe ra éen, as'ai b'i kixihin Pedro nginkun ngayjee xuta: “Ji xi ntje judio tjehe ri ko tinchin xi nkú ts'ín t'jintu xuta xi najmi ntje judio tjehe ra, najmi xi nkú ts'ín t'jintu xuta xi ntje judio tjehe ra. Kui nga, ¿á mjehe ri n'e kjuayúhún ri xuta xi najmi ntje judio tjehe ra nga k'uéntuhu xi nkú ts'ín t'jintu xuta xi ntje judio tjehe ra?”

B'i ts'ín tsakúya Pabló nk'ie nga xuta judio ta bichú ma naxu nginkun Ntíaná tu ngat'aha nga Jesucristo s'ejihin

¹⁵Jin xi xuta judio nga kitsiin, najmi tintsabajiin ngatitsun xi nkúhu xu-

ta xi tjin asunteej. ¹⁶Tunga yaní nga naxu bichú ma xuta nginkun Ntíaná tu ngat'aha nga s'ejihin Jesucristo, najmi tu ngat'aha ni tsa títs'íntjusun ni xi tjit'a kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise. Kui nga ko ta jin kin'e s'ejihinni Cristo Jesu tu xi naxu kuichú mahani nginkun Ntíaná tu ngat'aha nga s'ejinni Cristo, najmi tu ngat'aha tsa tñ'etjusuin ni xi tjit'a kjuatéxumoo. At'aha ndaha nku xuta najmi naxu kuichú ma nginkun Ntíaná tu ngat'aha tsa títs'íntjusun ni xi tjit'a kjuatéxumoo.

¹⁷Jin xi xuta judio ta tbinchisjái nga naxu kuichú maj nginkun Ntíaná ngat'aha ni xi kits'in Cristo. Tunga nk'ie nga b'a tñ'e, tíyani xi nkúhu xuta ngatitsun. ¿A kui xi tsuhu ra nga Cristo y'ejñajinni ngatitsuun? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! ¹⁸Tsa ta ts'ihín ngáhana ni xi ja y'ejñá t'axián, nk'iehé nga ta ahan títs'in ma suba yjona nku nda xi tjihin jé. ¹⁹At'aha kjuatéxumoo tsayahana. Kjuatéxumoo xi b'a kits'inna, tu xi ngat'aha Ntíaná kúátejña tík'uhunna nd'ai.

²⁰Ta kruu tsayaka Cristo. Najmi ta an tíjña tík'un sahana. Cristohó tíjña tík'unjinna. S'ejinna Ntíhi Ntíaná xi kits'íntjona ko kits'ínkjas'enntjaihina yjoho. B'a ts'ian nga tíjña sa asunteej. ²¹Najmi ts'in t'axián kjuandaha Ntíaná. At'aha tsa kjuatéxumoo maha ts'in nga naxu ma xuta nginkun Ntíaná, kui xi tsuhu ra nga tu kjuandahá k'ien Cristo.

B'i ts'in kitsúya Pablo ni xi kits'ínkoho Espiritu xuta Galacia

3 Jun xuta Galacia, já b'a nkjún ts'in nchinihinu! ¿Yá ts'anachanu? Kis'ejña chjinuu xi nkúhu tsa tunkun kiyakohonu xi nkú ts'in kis'et'a kruu Jesucristo. ²Nku ni mjena kuasáyanuu. ¿Nkú ts'in kin'ekjáhin ruu Espirituhu Ntíaná? ¿A at'aha kin'etjusun ni xi

tjit'a kjuatéxumoo a ra at'aha ní nga kis'ejinnuu én nda tsu xi kinu'yó?

³¿A tu xi nchininú? Nga tíjtuhun ni Espirituhu Ntíaná tsasinkonuu xi nkú ts'in kuíntsuboo nginkun Ntíaná, tunga nd'ai, ¿á jun suba b'a tñ'ehenu? ⁴¿A tu kjuandahá nkjin kjuanimá tsítjajún? ¡Kutsa tu kjuandahá b'a kama! ⁵Ntíaná tsjánuu Espirituhu ko ts'in kjuankjún ajinnuu. ¿Á b'a maha? ¿A at'aha tñ'etjusun ni xi tjit'a kjuatéxumoo a ra at'aha ní nga s'ejinnuu én nda tsu xi kinu'yó?

B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga naxu tsichu ma Abraham nginkun Ntíaná nk'ie nga kis'ejihin Ntíaná

⁶Abraham bi kis'ejihin Ntíaná. Kui niu xi kits'ínchjihí ra Ntíaná nga nku nda xi naxu kama Abraham. ⁷Kui nga katumankjihinnuu nga xuta xi s'ejihin ra Ntíaná, kuihí xi ntjehé Abraham. ⁸Kis'et'a éhen Ntíaná xi má nga Ntíaná tsjáha nga naxu kuichú ma xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra tu ngat'aha nga Ntíaná s'ejihin. Ntíaná kitsúya tíjtuhun Abraham én nda tsuhu nk'ie nga b'i kitsúhu: "Ts'inchjéhen tu xi tu ngat'ahi nda kamat'aihin ngayjee naxinantá xi tjin asunteej." ⁹Kui b'a maha, xi s'ejihin ra Ntíaná nd'ai, Ntíaná ta nda ts'ínkoho xi nkú ts'in nda kits'ínko Abraham xi kis'ejihin nk'ie.

¹⁰Ngayjee xi tókuyá nga kuichú ma naxu nginkun Ntíaná at'aha títs'íntjusun ni xi tjit'a kjuatéxumoo, kui xi tíjñanehe nga najmi nda kama nginkun Ntíaná tsa najmi ts'íntjusun ngayjee kjuatéxumoo. At'aha b'i ts'in tjit'a: "Najmi nda nginkun Ntíaná ngayjee xuta xi najmi ts'íntjusun tehente nga nkúnkú ni xi tjit'a xujun kjuatéxumoo." ¹¹Ko tíjña chji chji nga ndaha nku xuta najmi naxu bichú ma nginkun Ntíaná tu ngat'aha tsa ts'íntjusun ni xi tjit'a kjuatéxumoo, at'aha b'i ta ts'in tjit'a ya: "Xi ja naxu nginkun Ntíaná tu ngat'aha nga

s'ejihin k'úejña tík'un." ¹² Najmi b'a títu kjuatéxumoo: Xi s'ejihin Ntíaná kui xi k'úejña tík'un. B'i ní títu: "Xi ts'íntjusun ni xi tjit'a kjuatéxumoo, kui ní nihi xi ts'ínk'íejña tík'uhun."

¹³ Cristo y'échjintainá. Ngajoná kits'ín ma yjohó nku ni xi najmi nda nginkun Ntíaná tu xi ts'ín ndáfhiná kju'a'un xi nchjanijmíyaha kjuatéxumoo. At'aha b'i ta ts'ín tjit'a ya: "Tu yáhá ni xi tsjén tjenb'ankit'a nku yá nga n'ek'ien, kui xi najmi nda katuma nginkun Ntíaná." ¹⁴ B'a kits'ín Cristo tu xi Ntíaná ts'ífhin nga nda kamata'ain xuta xi tjin asuntee xi nkú nga kitsúya títjuhun Abraham, ko tu xi n'ekjáhín raá Espirituhú Ntíaná xi kitsúya títjun nga tsjáha xi s'ejihin.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga najmi ts'ínk'óntjaiya Ntíaná ni xi y'énda nk'ie

¹⁵ Jun já nts'e, k'uejña chubayanuu nku ni. Nk'ie nga tjin xi b'énda nku ni ko basinnehe ntsja xujun, najmi ta ch'a ma banganehe ni xi tjit'oo ko a ra tsa k'uésun saha. ¹⁶ Ntíaná kitsúya títjuhun Abraham ni xi tsjáha kui ko ntje xi s'ehe. Najmi b'a títu éhen Ntíaná tsa nkjin maha ntjehe Abraham. B'a ní títu nga nku ichí maha. "Ntje xi ts'i", títu. Kui ntje, kui xi Cristo.

¹⁷ Kui ni xu'bi xi mjena xinnuu nga b'a tíxian. Ni xi y'éndako Ntíaná Abraham najmi maha ts'innidyajnu nku kjuatéxuma xi j'ai s'ejña nju unchan ko katé nú askahan. Tsa ni xi b'a kamaha, kindyja ni xi kitsú Ntíaná nk'ie. ¹⁸ At'aha tsa kjuatéxumoo y'aha ra ni xi tsjáná Ntíaná, ja najmi ta én xi kitsúya títjuhun Ntíaná xi y'aha ra ni xi tsjá. Tunga b'ahá kitsú títjuhun Ntíaná Abraham nga tu tsjáha ra niu.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xá xi tjihin kjuatéxumaha Ntíaná

¹⁹ Kui b'a maha, ¿má xi kui xáha kjuatéxumoo? J'ai s'ejña tu xi skuéhe xuta nga ngatitsun ni xi tíncha ts'ín. Kui xá xi kis'ehe santa nkúhu nga kis'ejña ntjehe Abraham, kui ntje xi tjihin nga ts'ínkjáhín ni xi kitsúya títjun Ntíaná nga tsjáha. Ko najmi ntsja Ntíaná kitsjáha ra xuto kjuatéxumoo. Tu kits'ínk'atiyahá. Ntitsjee ko Moise kits'ínchjén nga b'a kits'ín. ²⁰ Tunga nk'ie nga kinchjako Ntíaná Abraham, najmi kits'ínk'atiya éhen.

²¹ Kui b'a maha, ¿a tífi kontrahá ra kjuatéxumoo ni xi kitsúhu Ntíaná Abraham? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! At'aha tsa kis'ejña nku kjuatéxuma xi kamaha ts'ínk'íéntu tík'un xuta, nk'iehé kama ts'ínchjén xuta kjuatéxumoo ko b'a ts'ín kuichú ma naxuhu nginkun Ntíaná. ²² Ni xi títu ní éhen Ntíaná, nk'ie nga ngatitsuun tj'yúhun ngayjee xuta, tu xi xuta xi s'ejihin ra Jesucristo, kui xi ts'ínkjáhín ni xi kitsú Ntíaná nga tu tsjáha ra xi s'ejihin.

²³ S'ejinná Jesucristo nd'aj, tunga kin-tehe ni nga kis'ejña chji Jesucristo, kjuatéxumoo tj'yúhun ná. ²⁴ Xi nkú joyaha nku nda musu xi kjebénki jántí xi, b'a ts'ín ngjikoná kjuatéxumoo nginkun Cristo tu xi s'ejihinná ko b'a ts'ín naxu kuichú mahaná nginkun Ntíaná. ²⁵ Tunga nd'aj, nk'ie nga ja s'ejinná Jesucristo, ja najmi ta machjéhenná xi kjebénkiná.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga ná xi ntíhi Ntíaná nd'aj

²⁶ Ngatento ja ntíhi Ntíaná mahanu nd'aj, at'aha s'ejinnuu Cristo. ²⁷ Ngatento ksaténtájiun Cristo ko Cristo tintsúbajiun. ²⁸ Najmi chumi ni ts'ífhin yá xi ntje judio tjeheh ra ko yá xi najmi ntje judio tjeheh ra, yá xi musu

xi kich'atse ko yá xi ndáihí yjoho, yá xi x'ihín ko yá xi chjuúhún. At'aha nkuhú makoo Cristo Jesu, kui nga nku chubahanu nginkun Ntíaná. ²⁹Tsa Cristo ts'enuu, ntjehé Abraham tjehe-nyuu ko n'ekjóhóon ni xi kik'inya tíjuhún Abraham.

4 B'í ts'ín xinyanuu ni xi tíxian. Ntíhí nku ndá ts'ínkjáihín ni xi ts'e na'mihí santaha nga kama chá. Nk'ie nga ndyja saha, b'a tá joya xi nkúhu nku ndá chí musu xi kich'atse, ndaha tsa kui ts'e ngayjee ni xi tjihín na'mihí. ²Tjín xi kunntáha ko tjín xi ts'ín kuenta ni xi machjéhen. Tunga nk'iehé nga b'a kuítsu na'mihí nga najmi b'a tá ts'ín k'úéjñaha, ja ndáihí yjoho.

³B'a tá kamataán ko ñá. Nk'ie nga najmi kjee yaá Nda Ntíaná, ni xi ts'e asuntee tsatéxumaná. Kamaá xi nkúhu musu xi kich'atse. ⁴Tunga nk'ie nga tsichu nistjin xi y'éjña Ntíaná, kits'ín nibá Ntíhí. Kitsihín nku tachjuún ko kis'ejnanehe kjuatéxumoo nkúhu nga kitsin. ⁵B'a kits'ín Ntíaná tu xi y'échjintjaihi xuta xi tíjñanehe kjuatéxumoo, tu xi ko tá ñá Ntíaná ts'ín mahaná ntíhí.

⁶At'aha ja ntíhí Ntíaná mahaná nd'ai, kui nga Ntíaná kits'ín nibáha ajin animaná Espirituhú Ntíhí, xi: “¡Ji Na'mi ichí!”, tsuhú Ntíaná nga nchjako. ⁷Kui b'a maha nd'ai ja najmi tá xuta musu xi kich'atseheni. Ntíhí ní Ntíaná ji nd'ai. Ko tu ngat'aha nga ji xi ja ntíhí Ntíaná, kui nga tá n'ekjáihín rí ni xi tsjáha rá Ntíaná ntíhí.

B'í ts'ín kitsúya Pablo nk'ie nga tu b'ahá tu maha ni xi títs'ín xuta ninku xi tjintu ante Galacia

⁸Nistjin nk'ie, nk'ie nga najmi kjee yo Ntíaná, nkjin tíkjá ntia xi najmi Ntíaná tsatéxumanuu. ⁹Tunga nd'ai ja yo Ntíaná, nk'ie nga kjuaxihi Ntia

níná xi benyuu. Kui nga, ¿nkú ts'ín tá tín'ek'ótjiyak'ún ngáhanu ni xi najmi tjihín nga'yún, ni xi najmi chumi ni chjihí ra? ¿A mjehénuu nga tá kuatéxuma ngáhanuu ntia xi najmi Ntíaná? ¹⁰At'aha k'ua nistjin ko sá ko s'í ko nú tíyankjún. ¹¹Tu b'ahá tu mana. Kutsa xá tiyahá kits'ian ajinnuu, tjín nga xian.

¹²Tíbankinuu, já nts'e. Kas'eyanuu xi nkúhu an. At'aha an bi ja tjíyana xi nkúhu jun. Najmi b'a tíxian tsa at'aha tsa tjín ni xi kin'enú. ¹³Xi nkú ts'ín ja yo, nga tjuhun najmi nda tjínna nk'ie nga ngjik'ienijmínuu én nda tsuhú Jesucristo. ¹⁴Ko ndaha tsa kjuasti kitsjanuu ngat'aha ch'in xi kisaténa, tunga najmi ch'ohón ts'ín kichasenú ko tá ndaha najmi kin'e t'axinnú. Tu sa ní kin'ekjáinnú xi nkúhu tsa nku ntítsjehe Ntíaná an, xi nkúhu tsa Cristo Jesu kikjin xi kin'ekjóhóon. ¹⁵Kui nga, ¿má ngjihí rá ngayjee kjuatsjo xi kis'ejnajinnuu kui nistjin xu'bo? At'aha kama xinya kixia nga santaha kama k'un kai nga kin'esjo tunkun nga kik'ainú kui nistjiun. ¹⁶Kui b'a maha, ¿a ndá kontranyuhú an nd'ai tu ngat'aha nga tíxinyanuu ni xi naxu tjín?

¹⁷Nda ts'ín basenuu já xi mjehe nga ko kjuatéxumoo ch'oo, tunga najmi ngandanuu nga b'a tíntcha ts'ín. At'aha ni xi mje níhí jóo nga n'e t'axhín xinkjá, tu xi kui jóo nda ts'ín chaseheruu. ¹⁸Nda tjín nga nda ts'ín basehe xinkjín xuta. Ñá bi, tehente b'a n'ee, najmi tu nku nk'ie nga tíjñajinnuu. ¹⁹Mjena jun xi nkúhu tsa ntína mahanu. Nk'ie nga najmi kjee b'a ts'ín s'eyanuu xi nkú ts'ín tjíyaha Cristo, t'ibainú kjuanima xi nkúhu kjuanima xi fajin nku tachjuún xi t'ibéntaha ntí. ²⁰¡Á b'a uhun kjuu nga najmi yo tíjñajihinnuu nd'ai tu xi kuinchjako sisihinnuu kai! Najmi tá behena nkú ts'innuu, at'aha tu b'ahá tu mana ni xi tín'o.

B'i ts'in y'ejña chubaya Pablo nga tsakúya ni xi y'enda Ntíaná nk'ie

²¹T'inyanú ma, jun xi mjenuu nga s'ejñanenuu Kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheh Moise. ¿A najmi kjehe nu'yó ni xi tjit'a yo? ²²B'a títu nga jo ntí kis'entuhu Abraham, nku xi kitsihin na musu xi kich'atse ko nku xi kitsihin chjuúhun. ²³Kitsin ntíhi na musu xi kich'atsee at'aha kikjantuko xinkjín jóo, tunga kitsihín ntíhi chjuúhun Abraham at'aha Ntíaná ja b'a kitsúhu nga nku ntí tsjáha.

²⁴Ni xi tixinnuu, b'i ts'in tijná chubayaná. Nga joq ni xi y'endako Ntíaná xuta xi ts'e, kui xi nga joq jminchjiun. Ni xi tjun y'enda Ntíaná naxi Sinai, kui xi na xi tjuun. Kui xi 'mi Agar ko ntíhi no, kui xi ma xuta musu. ²⁵Na Agar, kui xi naxi Sinai xi tijná ante Arabia. Kui xi nkú joyaha nanki Jerusalem xi tijná nd'ai. Xuta musu xi kich'atse kui ko ntíhi.

²⁶Ni tsetse xi y'enda Ntíaná, kui xi chjuúhun Abraham. Kui xi nkú joyaha nanki Jerusalem xi tijná nk'a ján. Ndaíhi yjoho ko ta ndaíhi yjoho ntíhi, kui xi ná.

²⁷At'aha b'i ts'in tjit'a éhen Ntíaná: Kat'etsjohi ji tachjuún ntí xi najmi tjihin ntí.

Chajnutsin ji xi najmi yai xi nkú ts'in nibá chjintíhi ntí.

At'aha 'yún s'e saha ntí tachjuún xi kis'ejña masen

nga tachjuún xi tijnáha x'in.

²⁸Jun já nts'e, jun xi nkúhu Isaac. Jun xi ntí xi kitsúya títjun Ntíaná nga tsjáha Abraham. ²⁹Tunga xi nkú kama nk'ie, b'a ta tíma nd'ai. Ntí xi kitsin tu ngat'aha nga kikjantuko xinkjín jóo, kui xi kitsjennki unkie ntí xi kitsin xi nkú ts'in mjehe Espirituhu Ntíaná. ³⁰Tunga, ¿nkú títu éhen Ntíaná? B'i títu: "Tiyút-jennki na musu xi kich'atsee ko ntíhi. At'aha ntíhi na musu xi kich'atsee najmi

kama sakút'aha ni xi ts'ínkjáihin ntíhi chjuúhun Abraham." ³¹Kui b'a maha, já nts'e, najmi ntíhi na musu xi kich'atsee ná, ntíhi ní na xi ndaíhi yjoho ná.

B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga Jesucristo kits'in ndaína kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheh Moise

5 Cristo kits'in ndaína ni xi tijnanená tu xi kuinima ndaíhiná. Kui nga ndjá tinchahanu ko najmi tu 'bainto tsa tu mí nihí ni xi ta k'u'éyún ngáhanu.

²Tasinñjunú. An Pablo b'a tixinnuu. Tsa n'enuu ni circuncision, najmi sakúnuu ni xi mjehe Cristo nga tsjánuu. ³Ta ts'ínkj'áitsjen ngáhanu nga ngayjee xi n'ehe ni circuncision, kui tjihin nga ts'íntjusun ngayjee ni xi tjit'a kjuatéxumoo. ⁴Xi t'ibangisjai nga naxu kujichú ma nginkun Ntíaná tu ngat'aha nga tít'síntjusun kjuatéxumoo, kui suba suba ngji t'axihin Cristo. Najmi ta tijná-jihin kjuandaha Ntíaná. ⁵Ná bi tijná-jinná Espirituhu Ntíaná ko tichuyáá nga naxu kujichú maá nginkun Ntíaná tu ngat'aha nga Cristo s'ejinná. ⁶Nkuhú makaá Cristo Jesu. Najmi ta chjihí ra tsa kin'ená ko tsa najmi kin'ená ni circuncision. Nk'ie ní s'ejinná Ntíaná, kui ní nihi xi chjihí ra ko kui xi bakúyaná xi nkú ts'in n'etjáá xinkjá.

⁷Nga tjuhun nda ts'in tintsuboo, tunga, ¿yá xi y'éch'onuu nga najmi ta tnu'yá'éhen ruu én xi naxu tjin? ⁸Én xi tnu'yó nd'ai najmi nginkun Ntíaná xi j'ájinnuu nibáha ra. ⁹B'i tsú xuta: "Kutin na'yu san ts'ínsanyje na'yu ninkuon." ¹⁰Behé k'an nginkun Ntíaná nga najmi kj'ai ts'in n'enkjíntak'un ngat'aha ni xi tixinnuu. Tu yáhá ni xi tít'sínndyajjinnuu ni xi kis'ejinnuu, Ntíaná ts'ínnijéhe.

¹¹Já nts'e, tsa an xi k'uenijmihina nga tjihin nga n'ehe ni circuncision xuta xi s'ejihin Jesu, najmi ta k'u'éma tjenki unkiehena jóo b'a. Ko b'a ts'in najmi incha kama stihí ra nk'ie nga

k'uenijmía Cristo Jesu xi k'ient'á t'a kruu. ¹² Já xi títs'ínndyajinnuu, xi mjehe nga kuichát'o yjonintenuu nga n'enuu ni circuncision, ¡tu sahá katatet'ayje má nkjúhun ma!

¹³ Jun já nts'e, Ntíaná j'ájinnuu tu xi kama ndáihinnuu ntia xi najmi Ntíaná, xi tsatéxumanuu nk'ie. Tunga ndaha tsa ja ndáinnuu yjonuu, najmi tijná ndáinnuu nga n'oo ni xi kuinchjaha animanuu. Tu sa ní tu ngat'aha kjuatjo xi tijnnuu, b'i ngján tšinkoo xinkiu. ¹⁴ At'aha ngayjee ni xi tjt'a kjuatéxumoo nkuhú bichú majihin kjuatéxuma xu'bi: "N'etjói xutahi xi nkú ts'ín tjohi yjohi." ¹⁵ Tunga tsa ta jun tšinkonuu kjuasti ko t'n'e'uhun xinkiu, chúhun yjonuu, at'aha kutsa ta jun ta mahá n'ekjehenu xinkiu.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga Espirituhu Ntíaná tsjánnyáná xi nkú ts'ín kuintsubaá

¹⁶ Kui nga b'a tíxihinnuu. Tintsuboo xi nkú ts'ín mjehe Espirituhu Ntíaná. Najmi tu n'o ni xi tinchjaha animanuu. ¹⁷ At'aha ni xi nchjaha animaná fi kontraha Espirituhu Ntíaná, ko Espiritu fi kontraha ni xi nchjaha animaná. Satéko nga joo, ko tu ngat'aha nga b'a ma najmi jun batexumohoo yjonuu. ¹⁸ Tunga tsa Espirituhu Ntíaná títsjánnyánuu, tsuhu ra ma nga najmi tijnanenuu kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheñ Moise.

¹⁹ Yaha nk'ie nga ni xi nchjaha animaha xuta ts'ín. Chuba fantukohó xinkjín, ts'ín ni xi si nginkun Ntíaná, najmi chumi nihi b'éch'ohó yjohó, ²⁰ benkjún ntia xi ntsja xuta ts'ínndaha, ts'ín t'je, fi kontraha xinkjín, b'ésiko xinkjín, nchini, ts'ín unkie xinkjín, ts'ínxkíhin xinkjín ni xi tjihin, kjuachán b'éntje ko xin ma njakúko xinkjín, ²¹ ni xi tjihin xuta xingisoo mjehe, ma ch'i, ko tu nku ngatitsuhún incha mjehe ts'ín. Ngayjee ni xu'bi ko k'ái sa ni xi nkúhu ni xu'bi incha ts'ín xuta xi ts'ín ni

xi nchjaha animaha. Títs'inkj'átsjennuu nd'ai xi nkú nga ta kixinnuu nga tjuhun. Xuta xi b'a tijncha ts'ín najmi tsuhu ra nga Ntíaná kuatéxumaha.

²² Tunga Espirituhu Ntíaná bi ts'ín s'ená kjuatjo, kjuatsjo, kjuajyu ko kjuat-senta. Ts'ín ya nga bisinkaá xinkia, nga nda s'eya animaná, nga kixi n'etjusaán ni xi nda, ²³ nga nimakjua n'e maá yjoná, ko nga k'úéch'o subaáha yjoná ni xi tjin. Nk'ie nga n'eé ni xu'bi, najmi tjin kjuatéxuma xi k'úéch'oná. ²⁴ Ko xuta xi ts'e Cristo Jesu ja kingját'a kruu animaha, animá ngatitsun xi mjehe ko fásihin ni ch'onk'un xi tjin asuntee. ²⁵ Tsa Espirituhu Ntíaná tintsuba t'k'uhunná nd'ai, ta tjennteheé nga Espiritu katsjánnyáná. ²⁶ Najmi tu nk'a n'esjee yjoná. Najmi tu n'estihí xinkia. Najmi tu kas'ená kjuanchini.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tjihin nga kujsinkaá xinkia

6 Jun já nts'e, tsa yo nga tjin xi tijn-jin ngatitsun, jun xi ja tintsuboo xi nkú ts'ín bakú niyaná Espirituhu Ntíaná tšinkoo nga chjúsintjen ngáhanu. Chaso sisiun ko nimakjua n'esjo yjonuu nga b'a n'oo, tu xi najmi ko ta jun chjút'ayák'uhunnuu. ² Xinkiu xi t'fajin kjuanima b'i ngján tšinkoo. Nk'ie nga b'a n'oo, kjuatéxumaha Cristo t'n'etjusun.

³ Tsa tjin xi chuba chánka suba kuihi k'uasje yjohó nk'ie nga yaha nk'ie nga najmi b'a tjin ni xi t'bakú, ta kuihi t'banacha subaha yjohó. ⁴ Nga nkúnkáá tjihin nga chase sisihín tsa b'a tjin ni xi t'n'eé. B'a ts'ín tsjo k'úéhená ngat'aha ni xi t'n'eé, najmi ngat'aha ni xi títs'ín k'ái xuta. ⁵ At'aha nga nkúnkáá ch'anji ch'anjináá ni xi t'n'eé.

⁶ Xi t'bangiya éhen Ntíaná tjihin nga kuakjanyako xi t'bakúyaha ngayje t'kja ni xi nda tsakúhu.

⁷ Najmi tu ch'anachoo yjonuu. Ndaha nku najmi ma tsutonko Ntíaná. At'aha ni

xi k'uéntje xuta, kui nihi xi sakú ngáha ra. ⁸ Xi títs'in ni xi nchjaha animaha, kui xi xi nkú joyaha tsa xujmá xi najmi nda túb'éntje. Chan xi kj'úaya, kui xi ngabayoo. Tunga xi títs'in ni xi bakúyaha Espirituhú Ntíaná, kui xi xi nkú joyaha tsa xujmá xi nda túb'éntje. Chan xi kj'úaya, kui xi kjuatík'uun. At'aha Espirituhú Ntíaná ts'ínk'íéjña tík'un sfhín. ⁹ Kui nga najmi tu n'ekjentaha raá yjoná nga n'eé ni xi nda. At'aha tsa najmi n'ekjeheé tak'aán, kuichú nístjin nga chj'ayaá chahan ni xi y'entjeé. ¹⁰ Kui b'a maha, nda n'ehe raá tu yáhá ni xki xki nga sakúntená nga b'a n'eé. Ko 'yún nda n'e sahaá já nts'eé xi ta s'ejihin Ntíaná.

B'i ts'in kits'ínkje Pablo xujun

¹¹ An suba suba títs'inntúnuu. Chasoo nga xí ihí ntu xi túb'et'ánuu.

¹² Xi tíincha ts'in kjuayúhunnuu nga n'enuu ni circuncision, b'a tíincha ts'in at'aha mjehe nga nda skuéhe xuta. Najmi mjehe nga n'e unkie, kui nga najmi y'énijmíhi nga nku tutu Cristo xi kis'et'a

kruu ts'ínk'anke xuta. ¹³ Ta ndaha já xi n'ehe ni circuncision najmi ts'intjusun ni xi tjít'a kjuatéxumoo. Ni xi mjehé ra jóo nga n'enuu ni circuncision tu xi nk'a k'uasjehe yjoho nk'ie nga kúinch-janjimíyaha nga kui ngat'aha tjít'ahanuu kui chubó. ¹⁴ An bi, najmi mjena tsa nk'a k'uasjé yjona ngat'aha ni xi títs'ian. Nku tutuhú ni xi kits'in Nda Ntíaná Jesucristo t'a kruu, kui nihi xi b'asjé chánkakohona yjona. T'a kruu xu'bo k'ien ni asunnte xi nchjana ko an ta tsaya yo. ¹⁵ Najmi chumi ni chjihí ra tsa kin'ená ko tsa najmi kin'ená ni circuncision. Ni xi chjí níhi ra, nk'ie nga Ntíaná kits'in maná xuta tsetse. ¹⁶ Ntíaná katsjáha kjuajyu ko katasinko ngayjee xuta xi b'a ts'in tjintu xi nkú ts'in títsjáníyá kjuatéxuma xu'bi ko xi kjuaxi nga xutaha Ntíaná.

¹⁷ Nd'ai túb'aha ra nga najmi ta mje-hena tsa tjín xi tsjana kjuasti. At'aha yjonintena yjajnu chubaha ni xi kin'ena. Kui xi túbakúchji nga Jesu títs'inxát'aha.

¹⁸ Já nts'e, katsejihin animanuu kjuandaha Nda Ntíaná Jesucristo. B'a katuma.

Xujun xi kits'ĩnkjĩhi nda postru Pabło xuta nĩnku Efeso

B'ĩ ts'ĩn kikjaniñaha Pabło xuta nĩnku xi tjin nanki Efeso

1 An Pabło, an xi kama nku nda postruhu Jesucristo at'aha Ntĩaná b'a ts'ĩn kama mjehe. Tĩfaniñanuu jun xuta Efeso xi kikj'ats'enuu Ntĩaná, jun xi s'ejinnuu Cristo Jesu.

² Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjána Ntia Na'miná ko Nda Ntĩaná Jesucristo.

B'ĩ ts'ĩn tsakúya Pabło kjuandaha Ntĩaná

³ Kan'etsjoho Ntĩaná xi Ntĩaha ko Na'mihĩ Nda Ntĩaná Jesucristo. Kui xi kits'ĩn nga ajihĩn Cristo kisakúná ngayje tĩkjá ni nda xi nibáha ndjiojmi ján, ni xi tsjána Espirituhu. ⁴ Cristo kits'ĩnchjén nga j'ájinná kintehe ni nga kits'ĩnnda asuntee tu xi kjuáts'ehená ko tu xi namji s'ehená jé nginkun. Tjoho Ntĩaná ñá. ⁵ Kui nga y'enda tíjtuhun nga Jesucristo ts'ĩnchjéhen tu xi ntĩhi tsichu mahaná. Tsitjusun xi nkú ts'ĩn kama tsjoho ko kama mjehe. ⁶ Kui nga kan'etsjoho ra Ntĩaná xi bakúchji kjuanda chánkaha, kjuanda xi sakújinná Ntĩhi xi tu xĩ tjohó ra.

⁷ Kísaténdzjo jnĩhi Ntĩu. B'a ts'ĩn kis'echjĩntjailhi jéná ko kin'endyjat'aná ngatitsunná. Kama xi nkú tjin bichú kjuachánkaha kjuandaha Ntĩaná. ⁸ Kui kjuandoo xi tu ni xĩ kitsjáháná tu xi s'ehená ngayje tĩkjá kjuankjintak'un ko tu xi kamankjihinná ni xi ts'e. ⁹ Y'éjña chjiná ni xi kama mjehe nga ts'ĩn, xi y'éjña 'ma nĩstjin nk'ie. Kama tsjoho nga y'enda tíjtun ni xi ts'ĩn Cristo. ¹⁰ Y'enda nga nkuhú kuichúk'iekú ajihĩn Cristo ngayjee ni xi tsichuba ndjiojmi ján ko

asuntee. B'a kama nk'ie nga ja kuichú chuba. Ts'ĩntjusun ni xi ja y'enda.

¹¹ Xi nkú ts'ĩn y'enda tíjtun Ntĩaná, b'a ts'ĩn kits'ĩnchjén Cristo tu xi j'ájihĩnĩ jĩn xi ntje judio tjeheñni ko kitsjání ni xi tsjáha ntĩhi. B'a kits'ĩn at'aha Ntĩaná ts'ĩntjusun ngayjee ni xi b'enda. ¹² Ko jĩn kichuyáhi ni nda xi sakújinnĩ Cristo. Jĩn tjun b'a kin'eĩ. Kui nga tĩn'etsjoho ra Ntĩaná xi tjihĩn kjuachánka.

¹³ Jun bi kinu'yó ko kis'ejinnuu én xi naxu tjin. Kui xi én nda tsuhu Jesucristo xi kits'ĩn'ankinnuu. Ko Cristo kits'ĩn nga kin'ekjohoon Espirituhu Ntĩaná, Espiritu xi kitsúya tíjtun nga tsjá. B'a ts'ĩn kis'ejña chjĩhi nga Ntĩaná ts'ennu. ¹⁴ At'aha tsjá tíjtun Espirituhu tu xi cháha nga n'ekjáfihĩn ni xi tsjáha ntĩhi nk'ie nga kama ndá'yjehe xuta xi ja kis'echjĩntjai. Kui nga kan'etsjoho ra Ntĩaná xi tjihĩn kjuachánka.

B'ĩ ts'ĩn kinchjantjai Pabło xuta nĩnku nanki Efeso

¹⁵ Kui b'a maha, nkúhu nga kint'e nga s'ejinnuu Nda Ntĩaná Jesu ko nga tjonuu ngayjee xuta xi ts'e Ntĩaná, ¹⁶ najmi títs'ĩnkj'áiyá nga nchjantjáiinnuu nk'ie nga nchjaká Ntĩaná ko tsjáha máb'achjĩhi nga nda tímat'on. ¹⁷ Tĩbankihĩ xi Ntĩaha Nda Ntĩaná Jesucristo, Na'mi xi tjihĩn kjuachánka, nga Espirituhu katsjánuu kjuankjintak'un ko k'u'éjña chjinuu ni xi ts'e, tu xi kamankjihinnuu nkú tjihĩn ra ngat'a ts'e Ntĩaná.

¹⁸ Tĩbankihĩ nga kakjex'ájin kjuankjink'unnuu tu xi cháhanu ni xi tĩkuyáha xuta xi Ntĩaná j'ájihĩn ko tu xi cháhanu xi nkú ts'ĩn chánka ni xi ts'ĩn'ekjáfihĩn xuta ts'e. ¹⁹ Mjena nga choo xi nkú ts'ĩn chánka ts'ati nga'yúhun Ntĩaná, nga'yún xi basinkoná ñá xi s'ejinná éhen. Kui nga'yún xu'bo bakúchji ni xi ts'ĩn Ntĩaná. ²⁰ Kui xi kits'ĩnxájihĩn Cristo nk'ie nga Ntĩaná kits'ĩnkj'áiyaha ngabayoo ko

kits'ínk'íéjñat'aha Ntíaná nk'a ján, yo má batéxuma.

²¹Kitsjáha ante xi 'yún nk'a ajihin ngayjee xi batéxuma asunteei ko xi tjihin xá, xi yankjún, xi nk'a tjen ko xi tjihin tu mí xáhá ni xi yankjún. Najmi tu nku nistjin xi kich'aá nd'ai b'a ts'in nk'a tjen, ko ní nistjin xi k'juaf askahan. ²²Ngayjee ni xi tjin aya ntjsa Cristo y'éya Ntíaná ko y'éjña títjun ya Cristo nga kuatéxumaha ngayjee ni xi tjin ngandaha xuta ninku. ²³At'aha xuta ninku, kui xi yjonintehe Cristo ko Cristo xi ts'in nga kama ndjuú tu mí nihí ni. Tsa ni xi najmi tjihin xuta ninku, najmi ma ndjuú Cristo kai.

B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga n'ek'ankiná tu ngat'aha ni xi kits'in Cristo

2 Jun bi tu ngat'aha ngatitsunnuu ko jénuu xutak'ien kamo. ²Nk'ie tintsubajiun jénuu xi nkú ts'in tíjñaha xuta asuntee xu'bi ko xi nkú ts'in mjehe ndaninda k'aku xi tjihin nga'yún ajihin seen. Kui xi tít's'inxájihin nd'ai xuta xi najmi nt'ééhen Ntíaná.

³Ngatenté b'a ta n'e tintsubaá nistjin nk'ie xi nkú ts'in kinchjaha animaná asuntee. Kin'eé ni xi kama mjehe animá ngatitsunná ko ni xi tjinjin kjuankjink'unná. Xi nkú k'aán nk'ie, ñá tsuhuná kjuakjahan Ntíaná xi nkúhu xuta xingisoo. ⁴Tunga tu ni xí ma nimahá ra Ntíaná xuta, kui nga 'yún kits'intjohoná. ⁵Kui kjuaha kits'ínk'íéntu t'k'un'kohoná Cristo nk'ie nga ja tsayahá ngatitsunná. Ngat'aha kjuandaha tu tít's'ínk'ankihínu Ntíaná.

⁶Ntíaná ta ñja kits'ínk'áíyakoná Cristo ngabaya xi tintsubajián kai ko kits'ínk'íéntukoná Cristo ndjiojmi ján. ⁷B'a kits'in tu xi nistjin xi nibáha kuakúchjihí xi nkú ts'in chánka t'jña kjuandaha, kui xi tu xí ndahá, at'aha nda tsasená ngat'aha ni xi kits'in Cristo

Jesu. ⁸Ngat'aha kjuandaha Ntíaná ts'ankihinu at'aha kis'ejinuu. Ntía níná tu kits'ínk'ankihínu. Najmi jun manuu n'o ni xu'bi. ⁹Najmi ngat'aha ni nda xi kin'eé ts'ankihiná, tsa tu xi b'a ts'in tjin xi nk'a k'uasjehe yjoho. ¹⁰Ntíaná kits'inndaná. Y'éyaná xi nkúhu Cristo nga kits'inndaná tu xi n'e'hená ni xi nda xi y'énda títjun ko tu xi kuintsubajihinná ni xi ndoo.

B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga Cristo nkuhú ntje kits'in ma xuta judio ko xi najmi judio

¹¹Kui b'a maha, jun xi najmi ntje judio kich'o nga kitsium, n'ekj'áitsjehennu xi nkú n'e tintsuboo nistjin nk'ie. Xuta xi najmi kin'ehe ni circumcision kits'unuu xuta xi ntje judio tjeheh ra, at'aha kui xi ts'ihin yjonintehe ni circumcision. ¹²N'ekj'áitsjon nga kui nistjiun tintsuba t'axíhuun Cristo ko nga najmi ntjehe xuta Israel jun. Najmi kama ts'ajun ni xi y'éndako títjun Ntíaná xuta xi ts'e, ni xi kitsúya títjuhun nga tsjáha. Ndaha nku ni xi tsjáha Ntíaná xuta xi ts'e najmi t'ichuyóhoo nga sakúnuu kai. Chubá tintsubanú asuntee nga najmi yo Ntíaná. ¹³Kjin tintsuboo nistjin nk'ie, tunga nd'ai nkuhú ja kamakoo Cristo Jesu ko ja tintsuba tiño tu ngat'aha jni xi tsaténdzjo Cristo.

¹⁴Ngat'aha Cristo tjihinná kjuajyu. Kui xi nkuhú ntje kits'in ma xi ntje judio tjeheh ra ko xi najmi ntje judio tjeheh ra. Kikjexuba xjó xi y'échjaha xuta nk'ie tu xi nkuhú kamaha. Kikjexin ni xi ngji kontraha ra xinkjin xuta. Kitsjá yjonintehe ¹⁵tu xi y'éjña t'axihin kjuatéxuma xi kin'ekjas'e'hen Moise xi nkjin ni t'jít'aha. B'a ts'in nkuhú ntje tsetse kits'in maha nga joo ko nkuhú kits'in mako yjoho. Kits'in nga tsichut'aha xinkjin nga nkúnkú. ¹⁶K'ient'á kruu tu xi nkuhú ntje ts'in maha nga joo ko nga kuinchjako

nda ngáha Ntíaná. B'a ts'ín kík'jexíhin ni xi ngji kontraha ra xinkjín xuta.

¹⁷ Cristo j'ai tsjá én nda tsu, kui xi y'a kjuajyu. B'a ts'ín kisakúhunuu kjuajyu jun xi kjin tintsuho Ntíaná nistjin nk'ie ko ta kisakúhu kjuajyu xi tiña tjíntu.

¹⁸ Ngat'aha Cristo xi ntje judio tjeheh ra ko xi najmi ntje judio tjeheh ra ma bichú'aha Ntíaná nd'ai. Nkuhú Espirituhu Ntíaná xi ts'ín nga bichú'ahaá.

¹⁹ Kui b'a maha, najmi ta xuta kj'afhinu ko ta ndaha xuta xi tjímasún. Ja ní tsichumo ko jun xuta xi ts'e Ntíaná ko nkuhú ja makoo xuta xi tjíntunkí nk'íehen Ntíaná. ²⁰ Jun xi nkú joyaha nku ni'ya xi tímanda, xi já postru ko já profeta kík'atuts'ihin. Tunga Jesucristohó kitsjá xáha nga b'a incha ts'ín.

²¹ Cristo be xi nkú ts'ín ngjuai ni'yo. Nk'ie nga kama ndjuú ni'yo, nku ninku xi tsje kamaha Ntíaná. ²² Jun xi y'ahanuu Cristo bichúmo ninku xi má nga tjíñaya Espirituhu Ntíaná.

B'i ts'ín kitsúya Pablo xá xi kík'aihi

3 An Pablo ngat'aha Cristo Jesu kjí'iyayúhunna. B'a tímat'an tu ngat'aha ngandanuu jun xi najmi ntje judio tjehehnuu. ² Yo nga kík'aina nga k'uenijmínuu kjuandaha Ntíaná. ³ Tsakúchjina ni xi y'éjña 'ma nistjin nk'ie, xi nkú nga ja ta kuak'iet'ánuu. ⁴ Nk'ie nga n'eyo xujuin, choo nga be sisan ni xi kis'ejña 'ma ngat'a ts'e Cristo. ⁵ Kui niu xi najmi kík'inyaha xuta xi kis'e nú chá ján nk'ie, tunga nd'ai Espirituhu Ntíaná ja tsakúchjiji já postruhu ko já profetaha Ntíaná ⁶ nk'ie nga xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra ta ts'ínkjáihín ni xi tsjáha Ntíaná ntíhi ko ta kuichú ma nku yjonintehe Cristo ko ta sakú yaha ni xi kitsúya tíjrun Ntíaná nga tsjáha xuta xi ts'e. Én nda tsuhu Cristo xi b'a ts'ín.

⁷ Ntíaná tu kitsjáhana nga k'uenijmía én nda tsu xu'bi. Kjuandaha Ntíaná xi

b'a kits'ín. Kitsjána xi nkú ts'ín tjeheh ra nga'yún chánkaha. ⁸ An xi 'yún ichí sa ajihín ngayjee xuta xi ts'e Ntíaná, tunga kík'aihína kjuandaha nga tíb'enijmíhi xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra kjuanchínaha Cristo xi ndaha nku najmi ch'a mankjinyeje. ⁹ Tíb'ejña chja xi nkú ts'ín tíbítusun ni xi y'éjña 'ma Ntíaná nistjin nk'ie, kui xi kits'ínnda ngayjee ni xi tjín. ¹⁰ B'a ts'ín xuta ninku tíb'ejña chji nd'ai xi nkú tjín kjuankjink'uhun Ntíaná, kjuankjink'un xi kj'ái kj'ái ts'ín yaha. Kui ni xu'bi tís'ejña chji nginkun xi tjíhín xá ko xi tjíhín nga'yún nk'a ján.

¹¹ Kui niu xi y'enda tíjrun Ntíaná nkúhu nistjin nk'ie ko Nda Ntíaná Jesucristo ja kits'íntusun niu nd'ai. ¹² At'aha nkuhú makaá Cristo ko at'aha s'ejinná én nda tsuhu, kui nga tsuhu ra tak'aán ko najmi binkjaán nga bichú'k'un tiñahaá Ntíaná. ¹³ Kui b'a maha tíb'ankihínuu nga najmi tu n'ekjehe ruu tak'un ngat'aha nga un tíbena ngandanuu. Ngat'aha nga un tíbena, Ntíaná tís'ín nga tís'ejña chjinuu kjuachánkaha.

B'i ts'ín kitsúya Pablo xi nkú ts'ín bankintjái xuta ninku Efeso

¹⁴ Kui kjuaha báasínkúnch'ihinna nginkun Ntia Na'miná. ¹⁵ Kui xi b'éjña nga s'e nga nkúnkú ntje xi tjín ndjiojmi ján ko asuntee. ¹⁶ Bankihi nga Espirituhu Ntíaná katsjá nga'yúnkohonuu xi nkú ts'ín tjíña kjuachánka tsjo tjíhín tu xi s'ehe ra nga'yún animanuu, ¹⁷ ko nga Cristo kat'ejñajin animanuu tu ngat'aha nga s'ejinnuu. Katji nanka kjamanuu ajihín kjuatjoo ko ndjá tinchajiu, ¹⁸ tu xi b'a ts'ín jun ko ngayjee xuta xi ts'e Ntíaná kama kamankjihinnuu xi nkú ts'ín tayá ko ndju ko nanka ko nk'a kjuatjoho Cristo. ¹⁹ Mjena nga choo kjuatjoho Cristo tu xi b'a ts'ín katsejín kík'jihinnuu Ntíaná, ndaha tsa 'yún chánka sa kjuatjoho nga ni xi mankjinná.

²⁰ Kan'etsjoho Ntíaná, kui xi ts'ati ni xi maha ts'in nga xi nkúhu ni xi binchihií ko tsa xi nkú ts'in títsu animaná nga kama. B'a ma xi nkú ts'in tíjña nga'yún xi ts'e xi títs'ínxájiná. ²¹ Kats'ínkjáihín Ntíaná kjuachánka ajihín xuta ninku xi ts'e Cristo Jesu. Tehente b'a katuma ko santaha tu nk'éhé ni. Johon, b'a katuma.

B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga nkuhú tinchajían Cristo

4 Kui b'a maha t'bankihínuu an xi kjí'ya'yán ngat'aha Nda Ntíaná. Kixi tankínkoo yjonuu xi nkú ts'in tíjhin nga ts'in xuta xi Ntíaná j'ájihín. At'aha Ntíaná j'ájinuu. ² Nímakjua n'esjo yjonuu ko nda kas'eya animanuu. Kas'enuu kjuatsenta ko b'i ngján n'e'yún tak'un xinkiu. B'a n'oo tu ngat'aha kjuatjo xi tíjñajinnuu. ³ Tjen nga'yúhuun yjonuu nga nkuhú katumako tehento xinkiu xi nkú ts'in tsjáníyanuu Espirituhu Ntíaná ko xi nkú ts'in nkuhú ts'in manuu kjuajyuu.

⁴ Nkuhú maha yjonintehe Cristo ko nkuhú maha Espirituhu Ntíaná xi tíjña. B'a ta ts'in nkuhú j'ájinuu Ntíaná, kui nga nkuhú ni xi tíchuyóhoo. ⁵ Nkuhú maha Nda Ntia xi tíjña. Nkuhú ni xi s'ejinná ko nkuhú Nda Ntíaná n'ekjas'ehéen xuta nga batentáhaá.

⁶ Nkuhú maha Ntíaná xi Na'miná ngatenteé, kui xi batéxumaha, ts'ínchjén ko tíjñajihín ngayjee ni xi tíjín. ⁷ Tunga kin'ekjálhín raá kjuanda nga nkúnkáá. Xi nkú ts'in kits'índzjoná Cristo, b'a ts'in kisakúná. ⁸ Kui nga b'i ts'in tíj'aha éhen Ntíaná:

Ngjinji nk'a ján nga ngjiko xi jak'á, ko tu kitsjáha ra xuta ni xi nda.

⁹ ¿Nkú tsuhu ra nga ngjinji? Kui xi tsuhu ra nga tjun ngjijen má nankaha t'anankiu. ¹⁰ Ko xi ngjijeen, kui xi ta ngjinji má 'yún nk'aha nk'a ján tu xi ts'íntjusuhun ngayjee ni xi tsichuba.

¹¹ Ko kui kikjin xi kitsjá nga tíjín xi kama já postru, ko nga tíjín xi kama já profeta, ko nga tíjín xi k'uénijmí én nda tsuhu Ntíaná, ko nga tíjín xi kama já bastuu ko já maestru. ¹² Kui kjuandoo kik'aihi jóo tu xi kuakúyaha ra xuta xi ts'e Ntíaná xi nkú ts'in kuasínko xinkjín ko tu xi b'a ts'in sakú nga'yúhuun ra xuta ninku, kui xi yjonintehe Cristo. ¹³ B'a ts'in nkuhú s'ejihinná ko nkuhú cháa yáha Ntíhí Ntíaná. Yohó ni ma kuichú maá xi tíjhin nga kuichú maá ko s'eyaná xi nkúhu kui.

¹⁴ Nk'ie nga b'a kamo, najmi s'eyaná xi nkúhu jánti xi xi kjit'a kjit'a k'já ts'in s'eyaha ko najmi k'uaínteé tsa tu mí ni tsetsehé xi sakúyaná, tsa kui niu xi kj'éyunná nga mjehe k'uanachaná. At'aha kui niu xi ts'ínchjén já maña xi ni tsank'á bakúya. ¹⁵ Tu sa ní én xi naxu chubaá at'aha tjoná xinkjá. B'a ts'in sájihinná Cristo, kui xi nintaku xuta ninku. ¹⁶ Cristo ts'in nga ngayjee yjonintee nkuhú bichú mako xinkjín ko b'a'yún sisihín xinkjín ngatentee ni xi tíjhin yjonintee. Tsa ngatentee yjonintee ts'ínxá sisin, ngayjee yjonintee sá sisin ko sakú nga'yúhuun nga binchajin kjuatjo.

B'i ts'in tsakúya Pablo xi nkú ts'in tíjhin nga kuíntsubaá nginkun Ntíaná

¹⁷ Kui nga b'a xhínnuu ko ngajoho Nda Ntíaná b'a xhínnuu ma. Najmi b'a ta n'e bintsuba sahanu xi nkú ts'in tíjntu xuta xi tíjín asuntee, xuta xi ni tiya ts'ínkjin'kun. ¹⁸ Kui xi ja kis'ejyún kjuankjintak'uhun ko najmi tíjntu t'ik'un xi nkú ts'in ts'ínk'íentu t'ik'un Ntíaná xuta xi ts'e. At'aha ja kits'in ndjá animaha ko najmi ta mankjihín ra ni xi ts'e Ntíaná. ¹⁹ Ja najmi ta tíjhin ra kjuasuba ko ja kits'ínkjas'ehen yjoho ni ch'onk'uun. Najmi ta b'éch'oho ra yjoho nga ts'in ngayje t'ikjá ni xi chuntí nginkun Ntíaná.

²⁰ Jun bi najmi b'a tsu éhen Cristo xi tsakuyáihí tsa b'a noo. ²¹ At'aha

ja kinu'yó éhen Cristo ko tsinchiyó ni xi ts'e, ko yo nga Jesu tijná-jihin ni xi naxu tjin. ²²Najmi b'a ta ts'in bintsubahanu xi nkúhu nk'ie. N'ek'óntjaiyo animanuu. At'aha ni xi kama mjenuu nk'ie ts'anachaha ko kits'ínkatsúhun. ²³Tjihin nga n'e tsetse ngáhanu animanuu ko kjuankjintak'unnuu. ²⁴N'e tsetsoo yjonuu, at'aha Ntíaná kits'ínnda tsetse ngáha animanuu. Xi nkú ts'in tjiyaha nga kixi ko je, b'a kits'ínk'íe.

²⁵Kui b'a maha, najmi ta ch'anachaha ruu xinkiu. Najmi tu én tsank'á chubo, at'aha nkuhú yjoninte mahaná ngatenteé.

²⁶Nk'ie nga tíma kjannuu, najmi tu ngatitsun n'o. Najmi tu bintsuba kjon nku nistjin tanto. ²⁷Najmi tu 'bainto-hoo ndanindoo.

²⁸Xi ndyjé ts'in nk'ie, najmi b'a ta kats'ihin. Kats'inxá ní ko kats'ínchjén ntsja nga kats'ín ni xi nda, tu xi b'a ts'in kama kuasinkoho xuta xi machjéhen ra tsa mí nihi.

²⁹Ndaha nku én ch'on tsu najmi tu kuitju tsu'bo. Én xi nda ní chubo, én xi tsjá nga'yúhun xuta, tu xi nda kamat'aihin xuta xi kuint'é énnuu. ³⁰Najmi tu ni xi ts'ín'uhun Espirituhu Ntíaná n'o. At'aha kui xi kik'ainuu tu xi chaha nga jun xi xuta xi ts'e Ntíaná nk'ie nga kúichú nistjin nga kuitjusun nga kama ndái kikjinnuu.

³¹Tich'onsjoo ngayjee ni ch'onk'un xi tjintujin animanuu, kjuakjoo ko kjuastintoo. Najmi tu ch'íya kjon, ko najmi tu ch'on 'mihiu xinkiu, ko najmi tu ngat'aha tu mí nihi ni n'e uncho xinkiu.

³²Nda ní chasoho xinkiu ko chaseni-moho xinkiu. N'e ndyjat'ohoo xinkiu xi nkú ts'in kisakújinnuu kjuan'endyjat'ajihin Cristo.

B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga ná xi ntíhí Ntíaná

5 Ntí tjoho Ntíaná jun, kui nga b'a ta n'ehenu xi nkú ts'in Ntíaná. ²Xi nkú ts'in y'ejnájin kjuatjo Cristo nga kits'íntjoná, b'a ts'in tintsubajiu kjuatjo. Kui xi kitsjá yjoho nga k'ienntjáihiná. Kui xi kama nku chje sinjne xi kin'ekjas'ehen Ntíaná.

³Ja kik'áts'enuu Ntíaná. Kui nga ta santaha najmi tjihin nga chubanjimíyahanu xi nkú ts'in chuba fantukohó xinkjin xuta xi tjin, ko tsa tu mí nihi ni xi chuntí nginkun Ntíaná, ko tsa kjuási-huun ni xi tjihin xuta xingisoo. ⁴Ko najmi tu chubo én xi najmi nda tsu, ko tsa én ton ch'on tsu, ko tsa nku én xi najmi nda fane, at'aha najmi chumi ni chjihí ra ni xu'bo. Tu sa ní én xi tsjáha máb'achjihí Ntíaná chubo. ⁵At'aha ja yo nga xi chuba fantukohó xinkjin, ko xi ts'in ni xi chuntí nginkun Ntíaná, ko xi fásihin ni xi tjihin xuta xingisoo, kui xi najmi tsuhu ra nga Cristo ko Ntíaná kuatéxumaha. Xi tífásihin ni xi tjihin xuta xingisoo, kui xi k'já ntia tjennki.

⁶Najmi tu 'bainto tsa tjin xi k'uanachakonuu nku én tiya, at'aha ngat'aha ni xu'bi kjuakjahan Ntíaná nibánehe ra xuta xi najmi nt'é'éhen.

⁷Kui nga najmi tu jun n'engujihin ruu yjonuu xuta xi b'a tfincha ts'in.

⁸At'aha nistjin nk'ie má jyuun tintsuuboo, tunga nd'ai ja má ndzjeen tintsuuboo nga nkuhú makoo Nda Ntíaná. Kui nga tintsuubahanu xi nkú ts'in tjihin nga k'úentu xi tjintu má ndzjeen. ⁹N'oo ni xi nda ko naxu ko kixi, at'aha kui niu xi bakúchji nga má ndzjeen tjehehá. ¹⁰Tinchísjo má nihi xi sasihin Ntíaná. ¹¹Ndahachí najmi tu n'o ni xi najmi chumi ni chjihí ra, ni xi ts'in xuta xi ts'e má jyuun. Tu sa ní t'ejnáchu nga najmi nda niu.

¹² At'aha tu nahá xí subahá maná nga nek'jáá ni xi ts'in'ma xuta xu'bo. ¹³ Tunga ma chjihí ngayjee ni xi tjin nk'ie nga s'entuchjí má ndzjee, ¹⁴ at'aha nd'fu b'éjña chji tu mí nihí ni. Kui nga b'a ts'in tjit'a:

N'ekj'álhi yjohi, ji xi kisufei.

Tisintjein ajihin xutak'ien.

Tsa b'a n'ei, Cristo ts'in ndzjehin.

¹⁵ Kui b'a maha, nda nda chashehenu xi nkú n'e kuintsu'boo. Najmi tu ni xi ts'in xuta stjen n'o. N'e nínú xi nkú ts'in xuta nkjink'un. ¹⁶ N'oo ni xi nda tu mí chubahá ni nga sakúntenuu nga b'a n'oo, at'aha ch'on chun nistjin xi kich'aá nd'ai.

¹⁷ Kui nga najmi tu nchini n'esjehenu yjonuu. Katumankjin nínuu mí nihi xi mjehe Nda Ntiana nga n'oo.

¹⁸ Najmi tu n'e ch'iu, at'aha kui niu xi ts'in nga n'ee tu mí nihí ni. Tu sa ní Espirituhu Ntiana katsejihinnuu. ¹⁹ Salmo ko sohon ninku chubanijmíyakohonu xinku ko só xi nkú ts'in kuakúyanuu Espirituhu Ntiana. Ngayjehe animanuu só ko n'etsjohoo Nda Ntiana. ²⁰ Tu mí kjuahá ni tehente tjohoon máb'achjihí Ntia Na'miná. B'a n'oo at'aha Nda Ntiana Jesucristo ts'enuu.

B'i ts'in tsakúya Pabló xi nkú ts'in k'úéntuko xinkjín xuta

²¹ Chankjún xinkiu at'aha Cristo týankjún. ²² Jun xi t'minuu chjuún, chankjún x'innuu. B'a n'oo xi nkú ts'in týankjún Nda Ntiana. ²³ At'aha xi t'mi x'in, kui xi sjña tíjuhun chjuúhun xi nkú ta ts'in Cristo sjña tíjuhun xuta ninku. Xuta ninku kui xi yjonintehe Cristo, ko Cristo kui xi kits'ínk'ankihi. ²⁴ Xi nkú ts'in xuta ninku benkjún Cristo, b'a ta ts'in xi t'mi chjuún tu nkjéhe ni katenkjún x'ihin.

²⁵ Ko jun xi t'minuu x'in, n'etjó chjuúnnuu xi nkú ts'in Cristo kits'intjo xuta ninku ko kitsjá yjoho ngandaha. ²⁶ B'a kits'in tu xi kikj'áts'ehé. Éhen kits'in

jekoho ko ntánijua tsanéjnukoho ²⁷ tu xi ja tjihin ra kjuachánka xuta ninku nk'ie nga kuichú nginkun. Najmi s'ehé ni chuntí, najmi ch'on k'úé, ko najmi s'ehé tsa mí nihi. Mje níhi Cristo nga je ko nga nda kikjin kama xuta ninku.

²⁸ B'a ta ts'in xi t'mi x'in tjihin nga ts'intjo chjuúhun. Kats'intjo xi nkú ts'in tjoho yjonintehe. Xi tjoho chjuúhun, kui xi tjoho yjoho. ²⁹ At'aha najmi tjin xi unkie yjonintehe. Tsjá níhi nichine ko kuhun xi nkú nga ts'ihin Cristo xuta ninku. ³⁰ At'aha ta yjonintehe Cristo tintsabaján.

³¹ B'i ts'in tjit'a: "Kui nga nku nda k'uéjñaha xi cháha nga k'uéjñako chjuúhun ko nkuhú yjoninte kuichú ma nga joo." ³² Yún nanka ni xu'bi, tunga nk'iehé nga nchjanijmíya Cristo ko xuta ninku ts'inchjén niu. ³³ Jun tjihin nga n'etjó chjuúnnuu xi nkú ts'in tjonuu yjonuu. Ko xi t'mi chjuún katenkjún x'ihin.

6 Ko jun xi t'minuu ntí, tinú'yá'óhoon xi chánuu at'aha Nda Ntiana s'ejinnuu. At'aha kui niu xi nda tjin nginkun Ntiana. ² Ajihin kjuatexuma xi kin'ekjas'ehen Moise kui kjuatexuma xu'bi xi tjun títsuya ni xi Ntiana tsjáha xi kuint'é'ehen. B'a títu: "Chankjún na'mihí ko naahi ³ tu xi nda kamat'aihinni ko tse nistjin kamaha ri nga kuinchin asuntee."

⁴ Ko jun xi t'minuu na'mi, najmi tu chuba kjan n'ekoo ntínuu. Tu sa ní tjen niyóhoo nga n'echó ko takúyohoo ni xi ts'e Ntiana.

⁵ Ko jun xi t'minuu xuta musu xi kich'atse, tinú'yá'óhoon xi já ntianuu ei asuntei. Chankjún ko tinkjún ko ngayjehe animanuu tinú'yá'óhoon, xi nkú joyaha tsa Cristo tinú'yá'óhoon. ⁶ Najmi tu nku nk'ie nga t'basenuu nga b'a n'oo, tsa tu xi b'a ts'in nda skuehenuu. N'e nínú xi nkúhu xuta musu xi Cristo ts'atse. Ngayjehe animanuu n'oo ni xi mjehe Ntiana.

⁷Nk'ie nga t'n'o nku xá, ngayjehe k'un b'a noo. B'a noo xi nkúhu tsa nku xáha Nda Ntíaná t'n'o. ⁸At'aha yo nga Ntíaná tsjá ngajoya ngáha ra ni xi nda kits'in nga nkúnkú xuta, ndaha tsa musu xi kich'atse ko ndaha tsa xi ndaíhi yjoho.

⁹Jun xi t'minuu já ntia, b'a ta n'oo xi nkú nga tíxihín xuta musu. Najmi tu binchankjúhuun. Ja yo nga nkuhú maha Nda Ntíanuu xi t'jña ndjiojmi ján ko nga kui xi najmi ngabi ts'in ajihín xuta.

B'i ts'in tsakúya Pablo xi nkú ts'in k'úendaá yjoná tu xi najmi ts'in nganahaná ndanindoo

¹⁰Ni xi fekuhu xi xínuu, kasakúnuu nga'yún ajihín nga'yún chánkaha Nda Ntíaná. ¹¹Xi nkú joyaha já jun xi b'enda yjoho nga kján, b'a ts'in n'ech'okohonu yjonuu ni xi tsjáná Ntíaná, tu xi ndjá kama kuinchahanu nga kuankín kontroho kjuamañaha ndanindoo.

¹²At'aha najmi xuta asunnte t'ibixk-jankaá. Xi t'jín níhi nga'yún t'ibixk-jankaá, xi nk'a xáha, xi batéxuma asunnte ngatit-sun xu'bi. Kui xi jáninda ch'onk'un nkjún xi t'jín nk'a ján. ¹³Kui nga t'endahanu yjonuu xi nkú joyaha já jun xi Ntíaná kitsjáyjehe ni xi ts'ínch'okoho ra yjoho, tu xi kuichúkjuahanuu nk'ie nga kuichú nistjin xi ndjá n'iba. Ko nga ja t'jinda sisinnuu yjonuu, ndjá tincho.

¹⁴Kui b'a maha, ndjá tinchahanu. Ni xi y'éjña Ntíaná ko ni xi naxu nginkun, kui xi n'ech'okohonu yjonuu xi nkúhu já jun xi ts'ínch'oho yjoho. ¹⁵T'endo

yjonuu nga t'enijmíu én nda tsu xi tsuya kjuajyuhu Ntíaná. ¹⁶Machjéhen nga n'e s'ejiun Ntíaná, tu xi najmi t'jín xi nkú ts'in ts'ín'uhunnuu ndanindoo. ¹⁷T'ejin tak'un nga Ntíaná kits'ínk'ankinuu. Chjúbó éhen, kui xi kitsjánuu Espirituhu Ntíaná tu xi kuísinkokohonu yjonuu.

¹⁸Tehente chubakoo Ntíaná xi nkú ts'in ts'jániyánuu Espirituhu. Chubakoo ko tinchíhuu ni xi machjénnuu. Tintsuba ndo ko najmi tu n'ekjiohoo tak'un nga chubantjo ngayjee xuta xi ts'e Ntíaná. ¹⁹Ko ta chubantjainú nk'ie nga chubakoo Ntíaná, tu xi tsjáhana én xi kuinchja, tu xi ndjá kuinchja-hana nga k'uenijmía ni xi kis'ejña 'ma nistjin nk'ie, xi ja t'ib'éjña chji én nda tsuhu Ntíaná nd'ai. ²⁰Kui ngat'aha éen kjíya'yúhunna an xi tsú'ba ngajoho Nda Ntíaná. Chubantjainú nginkun Ntíaná tu xi kuinchjahana xi nkú ts'in t'jín nga kuinchja ko tu xi najmi tsankjuhunna.

B'i ts'in kits'ínkje Pablo xujuin

²¹Ngatentee ni xi tímat'an ko ni xi t'its'ian kuitsuyanuu Tikiko, nda nts'eé xi tjona ko xi kixi t'its'ínxát'aha Nda Ntíaná. ²²Kui kjuaha t'its'ínkjísehenuu tu xi chahanu nkú ts'in tintsubai ko tu xi tsjá nga'yúhun ra animanuu.

²³Ntia Na'miná ko Nda Ntíaná Jesucristo katsjáha já nts'eé kjuajyu ko kjuatjo, ko kat'éyaha nga 'yún s'ejihín. ²⁴Kjuandaha Ntíaná kas'ehe ngatentee xi tjoho Nda Ntíaná Jesucristo, kjuatjo xi najmi maha feya.

Xujun xi kits'ínkjǎhi nda postru Pablo xuta ninku Filipino

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjín nanki Filipino

1 An Pablo ko Timoteo, jin xi tǎn'exát'ǎhi Jesucristo. Ngayjee jun xi tintsu_{oo} nanki Filipino, jun xi kikj'áts'en_{uu} Jesucristo tǎsuniñǎhi ko ta tǎsuniñǎhi já xi basehe xuta ninku ko já xi ta tjǎh_{in} xá.

² Kas'en_{uu} kjuanda ko kjuajyu xi tsjána Ntia Na'miná ko Nda Ntianá Jesucristo.

B'i ts'ín kitsúya Pablo xi nkú ts'ín nchjantjai xuta ninku Filipino

³ Tsjaha máb'achjǎhi Ntianá xki nga fáítsjenna jun. ⁴ Xki nga nchjaka Ntianá nchjantjǎn_{uu} ngatento_o. Tsjo mana nga b'a ts'ian ⁵ at'aha nkuhú makaá xinkjá nga tǎn'exát'ahaá én nda tsuhu Jesucristo. B'aha ra nǎstjin nga tjun tsichujin_{uu} éen ko santaha nd'ǎi. ⁶ Behe k'an nga xi kik'atuts'ǎh_{in} ni xi nda ajinn_{uu}, kui xi tu nku ngjuaikondjuhú santaha nǎstjin nga kjuǎi ngáha Jesucristo.

⁷ Ajin animana tintsu_{bajiun}, kui nga fáítsjehenna jun. Xian nga nda ts'ian nga fáítsjenna jun at'aha nkuhú kjuandaha Ntianá tǎsakúná jun ko an, ndaha tsa nubayá kjǎya'yán ko ndaha tsa nginkun já tjǎxóo tǎxinya chich'an én nda tsuhu Jesucristo ko tǎb'ejná chja nga najmi én tiya niu. ⁸ Ntianá be xi nkú ts'ín mjena jun. Kjuatjoho Jesucristo xi tjǎnajinna, kui xi tjokohon_{uu}.

⁹ Nk'ie nga nchjantjǎn_{uu}, bankih_i Ntianá nga 'yún kasaá sa kjuatjo xi tjǎn_{uu}, ko nga 'yún kas'en_{uu} kjuankjintak'un, ko nga kixi kamankjinn_{uu} ni xi ts'e Ntianá. ¹⁰ B'a ts'ín kama ch'ajihinnu má nihi xi kjuaxi nga nda tu xi je ku_{intsubahanu} ko najmi s'e ni xi

n'enijehenuu nǎstjin nga kjuǎi ngáha Cristo. ¹¹ Kui nǎstjiun kuakuchjú nkjin tǎkjá ni xi naxu kin'o, xi kitsjǎn_{uu} Jesucristo nga n'oo tu xi s'ejná chjǎhi kjuachánkaha Ntianá ko n'etsjoho ra.

B'i ts'ín kitsúya Pablo nga ngandaha tíma ni xi tǎfajin

¹² Mjena nga cho_o, já nts'e, nga ni xi tímat'an ei, kui xi tu sahá tǎts'ín nga tǎfindju én nda tsuhu Jesucristo. ¹³ At'aha tǎbe ngayjee já juhun nda tǎtjun ko ngayjee xuta xingisoo nga ngat'aha Cristo kjǎya'yúhunna. ¹⁴ Tu ngat'aha nga kjǎya'yán, nkjin já nts'eé 'yún tǎincha ma 'yún k'un Nda Ntianá ko tǎincha ma k'un tǎb'énjímí éhen.

¹⁵ Kjuaxi nga tjín xi tǎb'énjímí ni xi kits'ín Cristo at'aha tíma xintak'un ko mjehe nga ts'ín ngana. Tunga tjǎh_{in} ngá xi ngayjehe animaha tǎb'énjímí. ¹⁶ Xi tíma xintak'un, kui xi tǎincha b'énjímí Cristo at'aha ngandaha tǎincha bangisjai. Najmi kjuaxih_i nga b'a tǎincha ts'ín. Ni xi incha mje níhi nk'ie nga tu sahá 'yún sakúna kjuanima nk'ie nga kjǎya'yán. ¹⁷ Tunga máha xuta xingisoo, tǎincha b'énjímí Cristo at'aha tjǎh_{in} kuatjo. Be nga kjǎya ei tu xi xinya chich'ihinna én nda tsuhu Ntianá nginkun já tjǎxóo.

¹⁸ Tunga najmi chumi ni ts'ih_{in} ra. Ndaha tsa najmi kjuaxih_i ko ndaha tsa ngayjehe k'un nga tǎincha b'énjímí, xi tu ja ní tǎs'énjímíhi ni xi kits'ín Cristo ko kui niu xi tsjo mana. Ko 'yún s'e sana kjuat_{sjo}. ¹⁹ At'aha be nk'ie nga tu ngat'aha nga tǎchubantjǎnú nginkun Ntianá ko xi nkú ts'ín tǎtsjá nga'yúnna Espirituhu Jesucristo kuitju'a. ²⁰ Mje nkjúnna ko tǎkuyá nga ndaháchí najmi sakúna kjuasuba. Tu sa ní 'yún ndjá kúásinjña nd'ǎi xi nkú nga tǎts'in tehente, ko cha kjuachánkaha Cristo ajih_{in} ni xi tímat'ain yjonintena. B'a kama tsa tǎjǎna ko tsa ja kabaya.

²¹ At'aha an bi nk'ie nga tǎjǎna tǎk'un sa, Cristo tǎjǎna tǎk'uhunna. Ko tsa ni xi

tǎbahana, tu sahá ts'in nganaka. ²²Tsa kúátejǎna tǎk'un sa, 'yún xúbáya xána. Najmi be má nihi xi k'juajǎn. ²³At'aha síjǎnaya masehen nga joo niu. Mjena k'uejǎna asuntee ko kfinsehe Cristo. Tsa ni xi kfinsehe ra Cristo, tu sahá 'yún nda tjín ngat'a ts'an. ²⁴Tunga ngat'aha ní ngandanuu 'yún machjén sahá nga kúátejǎna tǎk'un sa. ²⁵Behé k'an nga b'a tjín niu, kui nga behena nga kúátejǎna tǎk'un sahana ko nga k'undaya sana ajinnuu, tu xi 'yún s'ejin sahanuu ko tsjo k'úénuu nga b'a n'oo. ²⁶B'a ts'in nk'ie nga kujichuse ngáhanuu, tsjo kamanuu nga n'etsjohoo Cristo Jesu.

B'i ts'in kitsúyaha Pablo xuta ninku nga tu nku ndjáhá kuincha

²⁷Nkuhú nga tintsúbahanu xi nkú ts'in tjeheh ra xuta xi y'a én nda tsuhu Cristo. Kui nga tsa kfinseuu, skue, ko tsa kjin kúátejǎna, kuint'e én xi nkú ts'in tintsúboo, nga ndjá tincho, nga nkuhú ni xi n'enkjǎntak'un, ko nga nkuhú tǎn'e mo yjonuu nga ta nja ta nja tǎn'oo nga'yún ngandaha én nda tsuhu Cristo xi s'ejinná. ²⁸Ndahachí najmi tu binkjun já kontránuu. Kui niu xi kuakúchjihí xuta xu'bo nga ndyja ko nga jun xi n'ek'an kinuu. Ntǎaná tsjǎnuu nga n'e nganoo.

²⁹At'aha jun bi kik'ainuu nga s'ejinnuu Cristo, tunga ta kik'aihínuu nga ngat'aha ta choo kjuanimá. ³⁰B'a ta ts'in tǎbitja-jún kjuanimá nd'ai xi nkúhu kjuanimá xi kiyo nga j'ajian ko xi tǎnu'yó nd'ai.

B'i ts'in tsakúya Pablo xi nkú ts'in tjǎhin nga s'eyaná

2 Kui b'a maha tsa Cristo basinkonuu, ko tsa kjuatjohó tsjá nga'yúnnuu, ko tsa Espirituhu nkuhú tǎts'in manuu, ko tsa nda tǎchashohoo ko tíma nimanuu xinkju, ²kui nga n'ehenu nga tu xí tsjohó kat'ena. Nkuhú kas'eyanuu ko nkuhú kjuatjo xi kas'eya animanuu. Nkuhú ch'a xinkju ko nkuhú ni xi n'enkjǎntak'un.

³Ndaha nku ni najmi tu n'o tsa tu xi n'e nganaha ruu xinkju ko tsa tu xi nk'a n'esjehenu yjonuu. Tu sa ní nǎmakjua n'esjo yjonuu ko chashohó xinkju, chashohó xi nkúhu tsa 'yún nk'a tjeheh nga jun. ⁴Najmi tu nku ni xi ts'ajun chashohó, ta chashohó ni xi ts'e já nts'o.

⁵B'a ta ts'in kas'eyanuu xi nkú ts'in kis'eyaha Cristo Jesu. ⁶Kui xi tu b'a ts'in Ntǎanáhá, tunga najmi kits'innisihí ni nga y'éjǎna chji nga kui xi Ntǎaná. ⁷Tu sa ní y'éch'ohó yjohó yáha kui ko nku nda musu kits'in ma yjohó nga j'ai tsin xi nkú ts'in tsin xuta. ⁸Ko nk'ie nga kik'a yjoninte, kinte ts'asje yjohó. Kint'é'éhen Ntǎaná santaha nga ngji ngabayoo. Kruu kin'ek'ient'á.

⁹Kui kjuaha Ntǎaná 'yún tse kjuachánka kitsjáha ra, ko kitsjáha nku j'áin xi tu xí 'yúhún nk'a tjeheh, ¹⁰tu xi nk'ie nga kuinú'yáha j'áihín Jesu kuinchakúnch'in tu yáhá ni xi tjín ndjiojmi ján ko asuntee ko kinte t'anankiu. ¹¹Ko ngayjee xi tjín b'a kuitsy nga Jesucristo xi Ntǎa. B'a ts'in s'ejǎna chjihí kjuachánkaha Ntǎa Na'miu.

B'i ts'in tsakúya Pablo xi nkú ts'in k'úéntu xuta ninku ajihín xuta

¹²Kui b'a maha, jun já nts'ena, xi nkú ts'in tehente kinu'yá'énnú nk'ie nga tsátejǎnjinnuu, b'a ta n'oo nd'ai nk'ie nga kjin tǎjǎnanuu. Chankjún Ntǎaná ko kat'atsó nga n'endjuú ni xi tǎts'in Ntǎaná ajinnuu nga tǎts'ínk'an kinuu. ¹³At'aha xi nkú ts'in sasíhín Ntǎaná, kui xi tǎts'in nga n'e mjo ko nga n'oo ni xi mjehe.

¹⁴Tsa tjín ni xi n'oo, najmi tu katumá stinuu nga b'a n'o ko najmi tu chubatikoó xinkju, ¹⁵tu xi je ko naxu skuehenuu xuta. Jun xi ntǎhi Ntǎaná ko tjǎhin nga je kuintsúbajjuhún xuta xi tjín nd'ai xi ch'onk'un ko xi ja kits'ínkatsún kjuankjǎntak'uhún. Katumo ajihín xuta xu'bo xi nkúhu niñu xi tǎbat'ai má jjuun. ¹⁶Chubanijmýahanu én xi ts'ínk'íéntu

tík'uhun xuta. Tsa b'a n'oo, tsjo k'úéna nistjin nga k'uaí ngáha Cristo. At'aha nk'ie kama chji nga najmi tu kjuandahá kits'ian nga'yún nga kits'inxá ajinnuu.

¹⁷ Nk'ie nga s'ejinnuu Ntíaná, b'a joyaha tsa chje tí'bohoo Ntíaná. Kó tsa n'ek'ienna ei, an xi kujichú ma xi nkú joyaha chje xi ts'ínnndjuút'a chje xi tí'bohoo Ntíaná. Tunga tsjohó tjínna ndaha tsa b'a n'ena. Ta n'etsjokoho kjuatsjona. ¹⁸ B'a ta ts'in tsjo katumanuu kó ta tjennú kjuatsjonnú.

B'i ts'in kitsúyaha Pabło xuta Filipo nga ts'ínkjisehe Timoteo

¹⁹ Tsa Nda Ntíaná Jesu tsjante, kitsa ts'ínkjisenú Timoteo tu xi tsjo kama-hana nga kuint'e ni xi tíma ajinnuu.

²⁰ Najmi tjín sana k'jáí xi nkúhu kui, xi b'a ta ts'in ts'ínkjink'un xi nkúhu an nga kjintaha ra jun. ²¹ At'aha k'jáí xutaha bi ni xi ts'e bangisjai, najmi ni xi ts'e Jesucristo.

²² Tunga jahá yo xi nkú k'un Timoteo kó xi nkú ts'in títs'ínxákona nga tíb'énijmíkona én nda tsuhu Jesucristo, xi nkú joyaha nku ndati xi ts'ínxáko n'amihí. ²³ Kui nga tíb'endáhana nga kui ts'ínkjisenú chuba nga skue xi nkú ts'in s'enda ni xi tíf'ajian. ²⁴ Kó behe k'an nga Nda Ntíaná ta tsjántena nga kama kfínsenú.

B'i ts'in kitsúyaha Pabło xuta Filipo nga títs'ínkjisehe Epafrodito

²⁵ Tunga nd'ai títs'innkjihín k'an nga tjíhin nga ta ts'ínkjisehé ngáhanuu nda nts'eé Epafrodito. Kui xi títs'ínxákona nga tíf'ajinkona kjuanimá ngat'aha Cristo. Kui xi y'exó nga kin'e nibásenú tu xi kuásinkohona nga ts'ín ni xi machjénna. ²⁶ Tu xí tíma bahá ra jun kó kjintaha ra jun, at'aha be nga kinu'yó nga ksaté ch'in. ²⁷ Kjuaxí kjáíhin nga 'yún ndjáhá ksaté ch'in, nga ja ma kuayáhá kai. Tunga Ntíanáhá tsase

nimaha nga kits'innkihi. Kó najmi tu suba kui xi tsase nimaha Ntíaná, ta tsase nimana kó an, at'aha tsa k'ien ndo 'yún kama tse kjuabana kai.

²⁸ Kui nga kitsa mjehena nga ts'ínkjisehenú tu xi tsjo k'úéhenú nga chá ngáhanu kó tu xi najmi ta 'yún s'entahana. ²⁹ N'ekjohoon ndo xi nkú ts'in tjehe ra xuta xi ts'e Nda Ntíaná. Tsjo kat'enuu nga b'a n'oo. Chankjún xuta xi b'a k'un xi nkúhu kui. ³⁰ At'aha ngat'aha xaha Cristo ja ma k'ienntjáíhí ni kai. Kitsjá yjoho ndaha tsa ja ma k'iehén tu xi ts'íntjusuhun ngandaná xá xi kik'aihiruu.

B'i ts'in kitsúya Pabło nkú ts'in y'éjña ni xi kis'ehe

3 Kui b'a maha, já nts'ena, tsjo kat'enuu at'aha Nda Ntíaná Jesucristo tíñajinnuu. Najmi tífehe k'an nga ta kui ta maha ni xi tíb'et'ánuu, at'aha ngandanuu niu.

² Chúhuun yjonuu já ch'onk'un xi ja yo, xi ch'onk'un xá xi títs'ín, xi mjehé nga n'e circuncision tiya. ³ At'aha circuncision xi ndoo, kui xi kich'aá ná xi yankjáán Ntíaná xi nkú ts'in bakúyaná Espiritúhu Ntíaná kó ma 'yún k'aán ngat'aha ni xi kits'ín Cristo Jesu, najmi ngat'aha ni xi n'ehe yjonintená.

⁴ An bi kama nkjún kama 'yún k'an ntje xi y'ahana. Najmi tjín k'jáí xi b'a ts'in kama 'yún k'un nií xi nkúhu an, ⁵ nga ajihín xuta xi ntje Israel tjehe ra kitsian kó kin'ena ni circuncision nga tjínna jin nistjin nga kitsian. Ntje chání Benjamin tjehehna. Xuta hebreghó xi chána. Nku nda fariseo xi 'yún kits'íntjusun chich'in kjuatéxumaha Moise kama. ⁶ Kui kjuatéxumoo 'yún kikuahun nga santaha kitsjennkí unkie xuta ninkuhu Cristo. Naxu tsátejña xi nkú ts'in bakúya kjuatéxumoo. Najmi tjín xi ch'on ts'in kinchjayanena ngat'a ts'e kui nií.

⁷Nk'ie bi, ngat'a ts'an 'yún chjihí ra ngatentee ni xu'bi, tunga nd'ai tu ngat'a ts'e Cristo xi nkú joyaha ni xi najmi chumi ni chjihí ra kits'in ma kui niu. ⁸Nd'ai b'a xian nga najmi chumi ni chjihí ra ngayjee niu, at'aha ja be Cristo Jesu. Kui xi Nda Ntiana maha ko kui xi 'yún hjí saha ra nga tu mí nihí ni. Ngat'aha Cristo kits'inndyja ngayjee ni xi tjinna tu xi kama ts'in nganahana Cristo. Nd'ai nk'ie nga basehe ni xi kindyjo, b'a mana xi nkúhu tsa stjé niu mana. ⁹Mjena kúátejnajian ni xi kits'in Cristo. Nk'ie kits'intjusan kjuatexumoo. Kuenta ts'an tsangisja nga naxu kuichú ma nginkun Ntiana. Tunga nd'aihi s'ejinna Jesucristo. Kui nga Ntiana títshahana nga naxu tijná nginkun tu ngat'aha nga s'ejinna.

¹⁰Ni xi mjena nd'ai, mjena nga skue sisan Cristo ko nga'yuhun Ntiana xi kits'ink'áiya ngaha ra Cristo ngabayoo. Mjena nga ta sakúna kjuanima xi kits'ink'áihin. Mjena b'a k'úé xi nkú kik'ie Cristo nk'ie nga k'ien ¹¹tu xi ta kjuaiyahana ko an ajihin xuta k'ien.

B'i ts'in kitsúya Pablo ni xi kingásihin nga y'ejna

¹²Najmi b'a tixian tsa ja kisakúna ni xi kuaxian ko a ra tsa ja kama yá xi tihin nga kama. Tunga tu nku tífi tjennkiná ni xi kuaxian, tu xi sakúhuna ni xi kama mjehe Cristo Jesu nk'ie nga kisakúhu an. ¹³Jun já nts'e, najmi b'a mana tsa ja kisakúna niu. Ni xi tít'sinná, tít'sinchaya ni xi chóo ko tít'sin kjuayúhún ra yjona tu xi sakúhuna ni xi niba askahan. ¹⁴Cristo Jesu ts'inchjén Ntiana nga tinchjaná nk'a ján. An bi tífi tjennkia ni xi tít'su nga tsjáha xi nt'é éhen.

¹⁵B'a ts'in tihin nga s'eyahaná ná xi ja tsichu maá xi tihin nga kamaá. Ko tsa tjin xi k'ai ts'in s'eyaha, Ntiana ta k'uéjna chjihí ni xu'bo. ¹⁶Tunga tihin ni

nga tu nku ndjáha kunchajián ni xi ja kin'ekjáhín santaha nd'ai.

¹⁷Jun já nts'e, b'a n'oo xi nkú nga tít'sian ko ta chase chubayohoo xuta xi b'a ta tijncha ts'in xi nkú ts'in kik'iejna chubayaihi. ¹⁸At'aha nkjin maha xi tjintu xi nkúhu tsa tu kjuandahá kin'ek'ien Cristo at'a kruu. Ja ma nkjin niyá b'a xinnu ko nd'ai santaha tijncha ts'ihinna nga tixinyanuu xi nkú ts'in tjyahá xuta xu'bo. ¹⁹Kui xi tijncha fi má nga ndyja, ko ni xi incha mjehe s'ehe kui xi ntiaha. Tijncha bangisjai kjuachánka ajihin ni xi tu subahá maná, ko tu nku ni xi ts'ehé asunntee tjintuyáha kjuankjintak'uhun.

²⁰Tunga máha ná, nanki xi tjina nk'a ján tjehehá. Yohó nankiná má nga tichuyáhaá nga nibajehen Nda Ntiana Jesucristo xi ts'ínk'ankiná. ²¹Tihin nga'yún nga kuatexumaha ngatentee ni xi tjin ko ts'ínchjén nga'yuhun nga ts'ínk'ontjaiya yjoninte x'an xi kich'aa nd'ai. Xi nkú ts'in tihin kjuachánka yjonintehe, b'a ta ts'ínk'ie xi ts'aa.

B'i ts'in kitsúya Pablo ni xi incha ts'in xutá ninku Filipo

4 Kui b'a maha, já nts'ena, tjo nkjunna jun ko fáitsjenna jun. Jun xi kjuatsjona ko nga chjihí xana. Tu nku b'a n'e ndjáha tinchajiun Nda Ntiana, jun xuta tjona.

²Tíbankihí na Ebodja ko tíbankihí na Sintike nga kanchjako nda ngaha xinkjín at'aha nkúhú Nda Ntiana incha yjanki. ³Ko ji ta tíbankihí nga tísinkoi jminchjün, ji xi b'a ta tsu xá xi t'n'ei. At'aha nga y'enijmía yo, kui jminchjün ta y'enijmí én nda tsuhu Ntiana, xi nkú nga ta kits'in nda Clemente ko xuta xingisoo xi kits'inxákona. Kui xi ja tjin-tut'á j'áihin xujun má nga tjintut'á j'áihin xuta xi k'úentu tük'un sín.

⁴Kas'enuu kjuatsjoho Nda Ntiana. Bahá ta tixin ngahanuu. Tsjo kat'enuu.

⁵Ngatentee xuta incha kate nga nda animanuu. Ja tijnā tiña Nda Ntiana.

⁶Najmi tu chumi nihi xi fantaha ruu yjonuu. Tu sa ní tehente t'inyohoo Ntiana ni xi machjennuu nga chubakoo. Tinchihuu ko ta tjohon máb'achjihī ni xi t'ibainuu. ⁷Kjuajyuhu Ntiana xi najmi mankihīn xuta, kui xi kúhun animanuu ko tsjaniyá xi nkú ts'ín n'enkjínk'un at'aha Cristo Jesu ts'enuu.

⁸Ko ni xi fekuhu, já nts'e, t'bankinuu nga n'enkjínk'un ni xi naxu tjin, ni xi yankjún, ni xi nda, ni xi je, ni xi tsjo k'un, ni xi nda chasehe. Ngayjee ni xi 'yún nda ko ni xi sasinná, kui ni xi n'enkjínk'un. ⁹N'etjusun ni xi tsakuyánuu ko xi kixinyanuu nga n'oo, ni xi kinu'yó nga kinchja ko xi kiyo nga kits'ian. B'a n'oo ko k'úéjñajinnuu Ntiana xi tsjáná kjuajyu.

B'i ts'ín kitsjáha Pablo máb'achjihī xuta ninku Filipino at'aha tsasinkoho

¹⁰'Yún títsjana kjuatsjo Nda Ntiana nga ta kis'entahá ngáhanuu an. Kjuaxi nga tehente kjintahánuu an, tunga santahá ni nd'ai kisakú niyánuu nga tsisinkonú. ¹¹Najmi tsuhu ra tsa ndy-jat'ana tsa mí nihi, tsa kui nga b'a tíxihinnuu. At'aha ja kamankjinna nga tsjo k'úéna ajihīn tu mí nihí ni xi kamat'an. ¹²Be xi nkú ts'ín bintsúbajián kjuax'an ko ta be xi nkú ts'ín bintsúbajián kjuanchiná. Ja kama nkana tu mí nihí ni, tsa tsé sisinna ko tsa kama bjona, tsa 'yún s'ena ni ko tsa najmi chumi nihi xi s'ena. ¹³Ts'in chúkjuá tu mí nihí ni, at'aha Cristo tsjá nga'yúnna. ¹⁴Tunga ndahá

tín'o nga t'bisinkonú ajihīn kjuanima xi tífajian.

¹⁵Jun xuta ninku nanki Filipino, yo ni xu'bi. Nk'ie nga tjun y'enijmínuu én nda tsuhu Jesucristo ko nk'ie nga tsitja ante Macedonia, ajihīn xuta ninku xingisoo tu nkuhú jun xi tsisinkonú. Kik'ainú xi nkú tjin kitsjánuu Ntiana. ¹⁶Santaha nga tsátejña nanki Tesalonika, nku jo niyá ta kin'ekjínú ni xi kamachjenna. ¹⁷Najmi chje xi t'ibainú t'bangisja. T'bangisja níná nga 'yún kas'e sanuu kjuanchiná nginkun Ntiana.

¹⁸Ja kits'inkjáhīn ngayjee ni xi kin'e nibánú ko santaha t'banki tímána nd'ai. Ni xi kin'e nibákonú Epafrodito, kui xi kits'innđuú ngayjee ni xi machjenna. Kui niu xi nkú joyaha nku chje sinjne xi ts'ínkjáhīn Ntiana ko sasihīn. ¹⁹Tsjánuu Ntiana ngatentee ni xi machjennuu, xi nkú ts'ín tijnajin kjuanchiná chánka xi sakújinná Cristo Jesu. ²⁰Ntiana xi Na'miná maha, kui xi kayaha kjuachánkaha santaha tu nkjéhé ni! B'a katuma.

B'i ts'ín kits'ínkje Pablo xujuin

²¹Tjohon kjuasuniána ngatentee xuta xi ts'e Cristo Jesu. Títs'ínkjīnuu kjuasuniña já nts'eé xi t'jintukona ei. ²²Títs'ínkjīnuu kjuasuniña ngatentee xuta xi ts'e Ntiana xi tjin ei. Ko xi t'íncha ts'ínxá ni'yaha nda títjun k'aku Cesar, kui xi 'yún títs'ínkji sanuu kjuasuniña.

²³Kat'ejñajinnuu kjuandaha Nda Ntiana Jesucristo.

Xujun xi kits'ínkjǎhi nda postru Pablo xuta ninku Colosa

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjín nanki Colosa

1 An Pablo, an xi kama nku nda postruhu Jesucristo at'aha Ntíaná b'a ts'ín kama mjehe. An ko nda nts'eé Timoteo ²tísuniñaihi já nts'eé xi tintsuḅoo nanki Colosa, jun xi kikj'áts'enuu Ntíaná ko s'ejinuu Cristo.

Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná Ntía Na'miná.

B'i ts'ín kinchjantjai Pablo xuta ninku xi tjín nanki Colosa

³Xki nga chubantjǎhi nginkun Ntíaná xi Na'mihí Nda Ntíaná Jesucristo, 'baihi máb'achjǎhi ⁴at'aha kik'iniani xi nkú ts'ín s'ejinuu Jesucristo ko xi nkú ts'ín tjonuu ngayjee xuta xi ts'e Ntíaná. ⁵B'a tǎn'o at'aha kinu'yó én nda tsuhu Jesucristo, én xi naxu tjín. Y'éjña chjinuu ni xi tjínda ngandanuu ndjiojmi ján. Kui niu xi ja tichuyóhoo nd'ai.

⁶Kui éin xi tsichujinnuu nda títs'ín ko tífindju ajihin xuta nga ngúsuhun asuntee. B'a ta tíma ajinnuu b'aha ra nistjin nga kinu'yó ko tsichu mankjinnuu xi nkú tjǎhin ra kjuandaha Ntíaná. ⁷Kui éin xi tsakúyanuu nda Epafra, nda musu xinkí xi 'yún tjoní. Naxu tífikó xáha eí nga títs'ínxát'aha Cristo ngajonuu. ⁸Kui xi kitsúyani kjuatjo xi y'éjñajin animanuu Espirituhu Ntíaná.

⁹Nkúhu nga kik'iniani kui niu, najmi tǎn'ekj'áiyai nga tichubantjǎhi nk'ie nga tichubakoi Ntíaná. Tíbinchijǎhi nga katumankjinyjenuu ni xi mjehe, ko nk'ie nga Espirituhu katsjánuu nga nanka n'enkjántak'un ko nga kamankjinnuu ni xi ts'e Ntíaná. ¹⁰B'a katuma tu xi kuíntsubahanu xi nkú ts'ín tjeheh ra xuta xi ts'e Nda Ntíaná ko nga n'oo ni

xi sasǎhin. Tíbinchijǎhi nga n'oo ngayje tǎkjá ni xi nda ko nga 'yún kamankjinnuu nkú tjǎhin ra ngat'a ts'e Ntíaná. ¹¹'Yún kasakú nga'yúnnuu xi nkú ts'ín tjeheh ra nga'yúhun Ntíaná xi tjǎhin kjuachánka, tu xi kuichúkjuahanuu tu mí nihí ni ko tu xi najmi n'ekjehe ruu tak'un.

¹²Tsjo kat'enuu ko tjoheh máb'achjǎhi Ntía Na'miná xi kits'ín nga kama sakúnuu ni xi ts'ínkjǎhi xuta xi ts'e xi k'úentu má ndzjeen. ¹³At'aha ja kikjéxinná ajihin nga'yún xi tjín má jyuun ko kits'ínkj'áná má batéxuma Ntí xi tjohe. ¹⁴Kui xi y'échjintjainá, kui nga kin'endyjat'ahaná ngatitsunná nd'ai.

B'i ts'ín tsakúya Pablo ni xi kits'ín Cristo ngandaná

¹⁵Cristo kui xi nk'ie nga yaá, Ntíaná yaá. Ntukaán bi najmi ma chjihí Ntíaná. Kui xi Ntíhí Ntíaná xi tjun kintehe ni nga n'enda ngayjee ni xi kin'enda. ¹⁶At'aha kui tǎjña, kui nga kin'endaha ni xi tjín ndjiojmi ján ko asuntee, ni xi ma chji ko ni xi najmi ma chji, xi k'aku ko xi tjǎhin xá, xi batéxuma ko xi nk'a tǎn. Kui kin'echjén nga kamanda ni xi tjín ko kui kama ts'e. ¹⁷Kui xi tu b'a ts'ín jahá tǎjña kintehe ni nga kamanda ngayjee ni xi tjín, ko kui ngat'aha b'a k'uhun ni xi tjín xi nkú k'un.

¹⁸Xi nkú ta ts'ín nintakaá batéxumaha yjonintená, b'a ta ts'ín Cristo batéxumaha xuta ninku. Kui xi tjuhun. Kui xi tjun j'áiyaha ajihin xuta k'ien tu xi nk'a tsjéheh ra ngayjee ni xi tjín. ¹⁹At'aha kama tsjoho Ntíaná nga y'éjñajihin Jesucristo xi nkú ts'ín tjíyaha. ²⁰Ntíaná kits'ín nga kjuaik'un ngáha ra ngayjee xi incha ngji t'axín. Cristo kits'ínchjén, kui nga tu ngat'aha jní xi tsaténdzjoho Cristo t'a kruu kitsjáha ra kjuajyu ngayjee ni tjín t'anankiu ko xi tjín nk'a ján.

²¹Nistjin nk'ie tsinima t'axíhuun Ntíaná ataha ni ch'onk'un kin'o ko animanuu ngji kontraha Ntíaná.

²² Tunga nga nd'ai Ntíaná ja kits'in nga kjuáik'un ngáha ruu tu ngat'aha nga Cristo kits'ínkjas'en yjonintehe nga kin'ek'ien. B'a kits'in Ntíaná tu xi kama kuichúnchahanu nginkun ko kamo xuta xi ts'e xi najmi tjihin chuntí ko xi najmi kama n'enijéhe ra tsa mí nihi.

²³ B'a kama tsa tu nku kixihí ko ndjá kuinchajiun xi nkú ts'in s'ejinnuu Ntíaná ko tu nku chúyahá ruu ni xi y'éjña chjin-uu én nda tsuhu Jesucristo xi ja kinu'yó. Kui éen xi tís'enijmíhi xuta xi tjin nga ngúsuhun asuntee. An Pablo kik'ai xána nga k'uenijmía éin.

B'i ts'in kitsúya Pablo xá xi kik'aihi

²⁴ Nd'ai tsjo tjinna nga tísakúna kju'a'un ngandanuu. Ajihin yjonintena tífindju kju'a'un xi tísakúhu Cristo ngandaha xuta ninku, at'aha xuta ninku xi yjonintehe Cristo. ²⁵ Títs'inxá ajihin xuta ninku xi nkú ts'in y'éjña Ntíaná nga kitsjana xá xu'bi ngandanuu, tu xi b'a ts'in s'enijmíhi xi nkú tjihin ra éhen Ntíaná.

²⁶ Tíb'enijmía ni xi kis'ejña 'ma nú chá ján. Najmi kisakúchjihí niu xuta xi kis'e nístjin nk'ie. Tunga nd'ai xuta xi Ntíaná kik'áts'e tís'ejña chjihí niu. ²⁷ Kits'in mje nga kuakúhu xuta xi ts'e xi nkú ts'in tjin kjuanchináha ko kjuachánkaha ajihin xuta xi tjin nga ngúsuhun asuntee. Kui nihi xi ja tís'ejña chji nd'ai. Ko ni xi tís'ejña chji, kui xi Cristo. Kui xi tjinajinnuu ko títs'in nga tichuyohoo nga sakúhunuu kjuachánka.

²⁸ Kui Cristo xu'bi tíb'enijmíhi xuta. Ya sisiin xi nkú ts'in t'bai niyáihí ko títakuyáihí ngayjee xuta, tu xi kuichú maha ngayjee xuta xi s'ejihin Cristo xi nkú ts'in mjehe Ntíaná. ²⁹ Kui ni xi títs'ian nk'ie nga títs'inxá. Nga'yún xi tít-sjana Cristo títasinkona, kui nga ndjá títs'inxáhana.

2 Mjena nga choo nga tu xí tsehé kjuanima tibenkinuu jun ko xuta

ninku nanki Laodicea ko ngayjee xuta xi najmi be xi nkú tjián. ² Mjena nga sakú nga'yúhun ngayjee xuta ninku, nga nkuhú k'ua xinkjin at'aha tjohe, ko nga nkuhú b'a kuitsu kjuankjintak'uhun nga nkúnkú, ko nga kamankjinyehe ni xi mjehe Ntíaná. Yohó ni ma kamankjihin ni xi y'éjña 'ma Ntíaná, kui nihi xi Cristo nd'ai. ³ Kui nga nk'ie nga yahaná Cristo yaá ngayjee kjuankjink'un xi 'yún nanka xi chjihí ra.

⁴ B'i ts'in tíb'et'anuu tu xi najmi ch'a én tsjo tsu tsank'á k'uanachakohonuu. ⁵ Ndaha tsa najmi an kikjin tijnajinnuu, tunga kjintahána jun ko tsjo mana nga be xi nkú ts'in nda tintsúbakoo xinkju ko xi nkú ts'in ndjá tinchajiun Cristo, at'aha kui xi s'ejinnuu.

B'i ts'in tsakúya Pablo xi nkú ts'in tintsúbakaa Cristo

⁶ Kui b'a maha, xi nkú ts'in kin'ekjáihiin ruu Nda Ntíaná Jesucristo, tu nkú b'ahá ts'in tsjénkiu. ⁷ Nanka katji kja-manuu ajihin Cristo ko ndjá tinchajiun, at'aha kui xi kis'ejinnuu xi nkú ts'in kisakúyanuu. Ko tehente tjoheon máb'achjihí Ntíaná nga ja kamo xuta xi ts'e.

⁸ Chúhun yjonuu nga najmi tu ch'a xi k'uanachakohonuu én nanka tiya xi be xuta. Kui xi nibáha ra sin chá xi be xuta, ni xi asunnte y'aha ra. Najmi Cristo nibáha ra.

⁹ Ajin yjonintehe Jesucristo tijnajin kikjin Ntíaná, ¹⁰ ko jun ja kisakúnuu ni xi ndyjat'anuu kai at'aha nkuhú tsichu makoo Cristo. Kui xi batéxumaha ngayjee xi tjihin xá ko xi batéxuma.

¹¹ Nk'ie nga kis'ejinnuu Cristo, kin'enuu nku circumcision, tunga najmi circumcision xi n'ehé ra yjonintee kin'enuu. Circumcision xi kjexín ní jé xi kich'o kin'enuu. Cristo xi b'a kits'innuu. ¹² Nk'ie nga kisatentó, tsangiyanjikoo Cristo. Nk'ie nga kis'ejinnuu nga'yúhun

Ntjaná xi kits'ínkj'áiyako ngáha ra Cristo ngabayoo, ta j'áiyakoo ko kui ajihin ngabayoo.

¹³ Jun xuta k'ien kamo nistjin nk'ie tu ngat'aha ngatitsunnuu, nk'ie nga najmi kin'enuu ni circumcision xu'bo. Tunga Ntjaná kits'ínkj'éntu tík'unkonuu Cristo. Kits'inndyjat'aná ngayjee ngatitsunná.

¹⁴ Kikjetiya xujun xi má nga kis'et'a ni xi tjenná, ni ngji kontráná. Kikjexin xujun ko kingját'a kruu. ¹⁵ Cristo kits'inchjén Ntjaná nga kits'in nganaha xi tjihin xá ko xi nk'a tjen. Kiya kjuasuba xi kisakúhu nga kin'e nganaha xi tjihin xá ko xi nk'a tjen.

¹⁶ Kui nga najmi tu ch'a n'esihin ruu xi kuinchjayanenuu ngat'aha ni xi tichino ko tsa xi tí'yu, ko a ra ngat'aha nistjin nga tbitju s'í, ko a ra nistjin nga tibatuts'ihin sóo, ko tsa nistjin nkjún. ¹⁷ Ngayjee ni xu'bi mjehe kuakúchji ni xi nibá askahan, tunga Cristo bi b'éjña chji sisin ni xi nibóo.

¹⁸ Najmi tu 'bainto nga xi b'asje nimakjua maña yoho ko benkjún ntít-sjee incha k'uéchjanuu ni xi n'ekjóhoon. Kui jóo xi ni xi ma chji suba kuihi nchjanimíyaha ko nk'a b'asje tiya yoho ngat'aha ni xi mankjihin ei asuntee.

¹⁹ Ja incha ngji t'axihin xi nintaku xuta ninku maha. At'aha xi nintaku xuta ninku maha, kui xi ts'in nga sá yonintee xi nkú ts'in mjehe Ntjaná nga sá. Sá yonintee at'aha incha y'a y'ahá ra xinkjín.

B'i ts'in tsakúya Pabló nk'ie nga Cristo tsayakaá ko j'áiyako ngáhaná

²⁰ Ja tsayakoo Cristo, kui nga kama ndáhi ruu ni xi batéxumaha asuntee. Kui nga, ¿á tintsuba saha ruu asuntee xi nkú ts'in tjintuhu xuta xi ts'e? ¿Á tínu'yá'én saha ruu kjuatéxuma xi tsuhu xuta? ²¹ B'a tsu éen: "Najmi tu n'ekoo niu. Najmi tu chjut'o niu. Najmi tu chjubó niu." ²² Kui ni xu'bi nintaku xuta tsitjuhu ko xuta y'éjña. Feya nii

nga n'echjén. ²³ B'a maha xi kixi mankjihin maha nga b'a ts'in nchja, at'aha ts'in kjuayúhún ra xuta nga skuenkjún Ntjaná ko nga ts'in nimakjua yoho ko nga 'yún tsjáha kjuanima yjonintehé. Tunga najmi chumi ni chjihj ra tsa basinkoná nga b'éch'oná ni xi nchjaha animaná asuntei.

3 Ja j'áiyakoo Cristo ngabayoo, kui nga tinchísjaihinu ni xi tjín ndjiojmi ján má tjínat'aha Cristo Ntjaná. ² Ni xi tjeheh ra ndjiojmi ján n'enkjíntak'un, najmi ni xi ts'e asuntee. ³ At'aha ja tsayo ko tintsuba tík'unkoo Cristo nginkun Ntjaná. Kui nga najmi ma chjihj yáha jun nd'ai. ⁴ Cristo xi ts'in nga tintsubo. Nistjin nga k'juakúchji yoho Cristo, kui nistjiun ta cha yáha jun ko kuakúchjiu kjuachánkaha.

B'i ts'in tsakúya Pabló xi nkú ts'in chúhuún yjoná

⁵ Kui nga n'ek'iehennu ni xi tjintujín animanuu xi tjeheh ra asuntee. Najmi tu ch'a xi chuba kjuántukohó xinkjín, ko tsa ts'in ni xi chuntí nginkun Ntjaná, tsa yonintee xi kuatéxumaha, tsa mjehe ts'in ni xi ch'on tjín, tsa kjuanchiná 'yún kjuasihin. Xi 'yún fásihin kjuanchiná, kui xi kj'ai ntia tjennki. ⁶ Tu ngat'aha nga b'a incha ts'in xuta, kui kjuaha nga incha nibánehe ra kjuakjahan Ntjaná. ⁷ Ko jun b'a ta kin'o nistjin nk'ie, nk'ie nga tintsubajiun ni xu'bo.

⁸ Nd'ai ta n'e t'axiún kjuakjooon, kjuastintoo, kju'unchoo, én chubait'oön ko én ch'on tsuu. ⁹ Najmi tu ch'anachoho xinkju. Xi nkú ts'in tintsubo nistjin nk'ie, b'a joyaha tsa nku najyun chá kin'esjo. ¹⁰ Tunga xi nkú ts'in tintsubo nd'ai, b'a joyaha tsa najyun tsetse kindyja ngáhanu. Xi nkú ts'in tjíyaha Ntjaná, b'a ts'in tís'eyanuu nk'ie nga títs'in tsetsenuu ko nga tímankjin sisinnuu nkú tjihin ra ngat'a ts'e Ntjaná. ¹¹ Ajihin xuta xi ja kama

tsetse najmi ta chumi ni behe yá xi ntje judio tjeheŋ ra ko yá xi najmi ntje judio tjeheŋ ra, yá xi kin'ehe ni circuncision ko yá xi najmi kin'ehe, yá xi xin nibáha ko yá xi kinte tjen nginkun xuta, yá xi xuta musu xi kich'atse ko yá xi ndaĩhi yjoho. Ngayjee kui niĩ nkuhú bichú majín Cristo, ko Cristo tĩñajihĩŋ ngayjee.

¹² Ntĩaná j'ájinnuu, kikj'áts'enuu ko tjohe jun. Kui nga n'e tsetse yahanu xi nkú ts'ín kuĩntsuboo nga chasenimoo xinkiu, kas'enuu kjuanda, nĩmakjua kas'eyanuu, nĩmakjua n'ekoo xinkiu ko najmi tu kitsa katuma stinnuu. ¹³ N'e'yún tak'uhũun xinkiu ko n'endyat'ohoo xinkiu tsa tĩn ajinnuu kjuasti. Xi nkú ts'ín kits'ĩndyat'anuu Nda Ntĩaná, b'a ta ts'ín n'endyat'ohoo xinkiu. ¹⁴ N'etjõ xinkiu, at'aha kjuatjoo xi 'yún chjĩ saha ra nga ngayjee ni xingisoo ko nkuhú ts'ín manuu.

¹⁵ Kichj'ajinnuu tu xi nkuhú yjon-intehe Cristo kamahanu ko b'a ts'ín s'ehenuu kjuajyu. Kjuajyuhu Cristo kat-sjányáha animanuu ko tehente tjoheon máb'achjĩhi Ntĩaná ngat'a ts'e kui niu. ¹⁶ Kat'eñajinyjenuu ehẽn Cristo. N'enkjĩnk'un sisiun xi nkú ts'ín kuakúy-ohoo ko nga k'uaĩ niyóhoo xinkiu. Tjoheon máb'achjĩhi Ntĩaná ajin animanuu nga sóhoo salmo ko sohõn nĩnku ko xi nkú ts'ín kuakúyanuu Espiritu nga só. ¹⁷ Ngatentee ni xi n'oo, tsa chũbo ko tsa tu mí xáha ni xi n'oo, Nda Ntĩaná Jesu n'ekasíun tĩtjun nga b'a n'oo ko tjoheon máb'achjĩhi Ntĩa Na'miná ngat'a ts'e ni xi kisakújinnuu Jesu.

B'ĩ ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín k'úentu xuta

¹⁸ Jun xi tíminuu chjuún, chankjún x'innuu. B'a n'oo xi nkú ts'ín tĩñaha xuta xi yjanki Nda Ntĩaná.

¹⁹ Jun xi tíminuu x'in, n'etjõ chjuún-uu ko najmi tu ndjá n'ekoo.

²⁰ Jun xi tíminuu ntĩ, tĩnú'yá'én tehẽntohoo xi chánuu. At'aha kui niu xi sasĩhin Nda Ntĩaná.

²¹ Jun xi tíminuu na'mi, najmi tu chũba kjahán n'ekoo ntĩnuu, tu xi najmi kfehe ra k'un.

²² Jun xi tíminuu xuta musu xi kich'atse, tĩnú'yá'én tehẽntohoo xi já ntĩanuu maha eĩ asunteeĩ. Najmi tu nk'ie nga tĩbasenuu b'a n'o, tsa tu xi nda kuasehenuu. Ngayjehe ní tak'un b'a n'oo at'aha Nda Ntĩaná yankjún. ²³ Tu mí xáha ni xi n'oo, ngayjehe animanuu b'a noo. B'a n'oo xi nkúhu tsa Nda Ntĩaná tĩn'exát'ohoo, najmi tsa xuta. ²⁴ Yo nga sakúnuu ni xi tĩindahá Ntĩaná nga tsjáha ntĩhi. Cristo tĩn'exát'ohoo, kui xi Nda Ntĩanuu. ²⁵ Xi tĩts'ín ni xi najmi b'a tĩn, kui xi ts'ĩnkjáiŋ ngajoya ngáha ra chjĩhi ni xi tĩts'ín. Najmi ngabi ts'ínko Ntĩaná xuta.

4 Ko jun xi tíminuu já ntĩa, nda ko kixi n'ekoo xuta musu xi kich'atso. At'aha yo nga ta tĩñanuu ko jun nku Nda Ntĩa ndjiojmi ján.

² N'ekjas'ohoon yjonuu nk'ie nga chũbakoo Ntĩaná. Najmi tu n'ekjentohoo yjonuu nga tjoheon máb'achjĩhi ngat'a ts'e ni nda xi tsjánuu.

³ Ko ta chũbantjaini tu xi Ntĩaná tsjánteni má nga k'úeníjmĩ ehẽn, tu xi kuixínyahanĩ ni xi kis'ejña 'ma nĩstjin nk'ie ko tĩs'ejña chji nd'ái ngat'aha Cristo. At'aha kui kjuaha kjĩiya'yúhunna eĩ. ⁴ Chũbantjainu tu xi kama kuakuchjĩ sisihinna ehẽn ko xi nkú ts'ín tĩhin nga kuinchja.

⁵ Nanka n'ekjĩnk'un xi nkú ts'ín kuĩntsubajihũun xuta xi najmi s'ejihĩn Ntĩaná. Xkĩ nĩstjin xi kjua chase sisihũun ni xi n'oo. ⁶ Tehente tsjo ts'ín chũbo ko kas'ehe sin ni xi chũbo. B'a ts'ín chahanu xi nkú k'úihũun nga nkúnkú xuta.

B'i ts'in kits'inkje Pablo xujun

⁷Xi nkú ts'in tíjña ei kuitsuyayjenuu nda Tikiko, nda nts'eé xi tjona, xi kixi títs'íntjusun xáha, xi ta títs'ínxát'aha Nda Ntíaná xi nkúhu an. ⁸Kui xi títs'ínkjísenuu tu xi cháhanu xi nkú n'e tintsu**ba**i ei ko tu xi sakú nga'yúhunnuu. ⁹Ko títs'ínkjika Onesimo, nda nts'eé xi tjona xi ta kixi títs'íntjusun xáha ko xi nda nankinuu maha. Incha kuitsuyanuu ngatentee ni xi tíma ei.

¹⁰Títs'ínkjinuu kjuasuniña Aristarko, nda xi kjiya'yúnkona nubayá ei, ko Marko xi nts'esti maha Bernabe. Ja ta tsichunuu éhen Marko. Nda n'ekjóhoon tsa kuichúsenuu yo. ¹¹Ko títs'ínkjinuu kjuasuniña Jesu, kui ndo xi ta 'mi ya Justo. Tu kuihí já judio xu'bi xi y'anjikona xá xi títs'ian nga tít'enijmía xi nkú ts'in batéxuma Ntíaná. Kui jóo xi tsjá nga'yúnna.

¹²Ta títs'ínkjinuu kjuasuniña Epafra, xi nda nankinuu maha. Kui xi ta

títs'ínxát'aha Cristo Jesu ko tehente ngayjehe k'un títbankintjáiínuu nga tínch-jako Ntíaná, tu xi ndjá kuinchahanu ko kama je kikjiun ko kamo xi nkú ts'in mjehe Ntíaná. ¹³An be sisian xi nkú ts'in Epafra kjintaha ra jun ko ta kjintaha ra xuta xi tjin nanki Laodicea ko xi tjin nanki Hierapoli.

¹⁴Ta títs'ínkjinuu kjuasuniña Luca, nda chjinenki xi tjona, ko Dema.

¹⁵Tjohoon kjuasuniñana já nts'eé xi tjin nanki Laodicea ko tjohoon kjuasuniñana tachjuún Ninfa ko xuta ninku xi ma njakú ni'yaha. ¹⁶Nga ja kamanuu nga n'eyo xujun, ta n'ekjihuu nga kats'inya xuta ninku Laodicea. Ko jun ta n'eyo xujun xi nibaha Laodicea.

¹⁷B'a t'ihuun Arkipo: "N'enkjintak'uin nga nda n'etjusuin xáha Nda Ntíaná xi kik'aihi."

¹⁸An Pablo ntuna tít'et'áhanuu kjuasuniñana. N'ekj'áitsjon nga kjiya'yán. Kas'enuu kjuandaha Ntíaná.

Xujun xi tjun kits'ínkjihí nda postru Pablo xuta ninku Tesalonika

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjín nanki Tesalonika

1 An Pablo, Silbano ko Timoteo tí-suniñaihi, jun xuta ninku nanki Tesalonika, xi kik'áts'enúu Ntia Na'miná ko Nda Ntíaná Jesucristo.

Kas'enúu kjuanda ko kjuajyu.

B'i ts'ín títs'ínkj'áítsjen Pablo xi nkú ts'ín kits'ínkjáihín xuta ninku nanki Tesalonika én nda tsuhu Jesucristo

²Tehente nk'ie nga chubakoi Ntíaná chubantjáihi ko 'baihi máb'achjíhi Ntíaná at'aha kichubó éhen. ³Nginkun Ntia Na'miná fáítsjen tehentení xi nkú ts'ín s'ejinuu Ntíaná ko t'n'o xá xi mjehe, xi nkú ts'ín tjonuu ko t'ibisinkoo xinku, ko xi nkú ts'ín t'n'echjúkjoo kjuanimá xi t'ibitjajúun nga t'ichuyóhoo nga k'juái ngáha Nda Ntíaná Jesucristo.

⁴Jun já nts'e, tjoho Ntíaná jun ko yai nga j'ájinnuu. ⁵At'aha nk'ie nga kik'ienijmí én nda tsuhu Jesucristo ajinnuu, najmi tu suba én kichubai. Kis'eña chji ní nga'yúhun Ntíaná. Espirituhu Ntíaná kits'ínxá ko ndahachí najmi jo jan kamaní nga kichubai. Yo xi nkú n'e tintsubaí ajinnuu nga ngandanuu ni xi kin'ei.

⁶Nk'ie nga kichasení tã kichasoghó Nda Ntíaná, b'a ts'ín tsinchiyó xi nkú ts'ín kuíntsuboo. At'aha nk'ie nga ja kin'ekjóhoo éhen Ntíaná, tã kisakúnuu nkjin t'ikjá kjuanima, tunga Espirituhu ní Ntíaná kits'ánuu kjuatsjo. ⁷B'a ts'ín y'eña chjihí ruu ngatenteé xuta xi s'ejihín Ntíaná xi tjín nga ngúsuhun ante Macedonia ko ante Akaya xi nkú ts'ín tsjenkiáá Nda Ntíaná.

⁸At'aha jun tjun kichjubó éhen Ntíaná ko tífindju éen najmi tu suba ante Macedonia ko ante Akaya. Tu má níhi tíya xi nkú ts'ín tísejinuu Ntíaná. Kui nga najmi tã machjéhen rã tsa nkú kuixín sahaní jin. ⁹At'aha xuta t'íncha nchjanijmíyaha xi nkú ts'ín jun kin'ekjáiinní nk'ie nga tsichuseihí, ko xi nkú ts'ín kin'ekj'í t'axíun ntia xi ntsja xuta ts'ínndaha nga kin'ekjóhoo Ntíaná. Nd'ai yjankiu Ntia xi t'jña t'k'uun. Kjuaxi nga kui xi Ntíaná. ¹⁰Nd'ai t'ichuyóhoo Ntíhi Ntíaná xi nibá ngáha ndjiojmi ján. Kui xi Jesu xi Ntíaná kits'ínkj'áíya ngáha rã ngabayoo ko xi ts'ínk'ankiná n'ístjin nga nibánehe kjuakjahan Ntíaná asuntee.

B'i ts'ín títs'ínkj'áítsjen Pablo xi nkú ts'ín kits'ínxá ajihín xuta ninku nanki Tesalonika

2 At'aha ja yo jun, já nts'e, nk'ie nga najmi xá tiya kama nk'ie nga tsichíí ajinnuu. ²Yo nga un kikiení ko ch'on kamata'ain nanki Filipo kintehe ni nga tsichíí ajinnuu. Tunga Ntíanáhá kit-sjá nga'yúnni, kui nga ndjá kin'esjeheni yjoni nga y'enijmí én nda tsuhu Ntíaná ajinnuu. B'a kin'eí ndaha tsa nkjin maha xi ngji kontrani.

³Najmi ní xi ngasten ko tsa ni xi ch'onk'un nibáha rã ni xi b'enijmí ko tã ndaha najmi ch'anachaihi xuta. ⁴Nda ní tsasení Ntíaná ko kin'ekjas'enni nga k'úénijmí én nda tsuhu, ko b'a n'e t'ichubai. Najmi xuta t'í'baihi kjuatsjo. Ntia níná t'í'baihi kjuatsjo, kui xi be xi nkú ts'ín tjíntuyáni.

⁵Xi nkú n'e ja yo, najmi kichuba un uin ko tã ndaha najmi kich'anachaihi, tsa tu xi b'a ts'ín kjuaihiní toon. Ntíaná be nga b'a tjín ni xi t'ixian. ⁶Najmi tsinchisjáí tsa kjuachánka sakúni ajinnuu ko tã ndaha ajihín xuta xingisoo, ⁷ndaha tsa jin xi já postruhu Cristo kama kai tsinchihí ni xi

machjénni. Kichase sisihiñ. B'a kin'ei xi nkú ts'in nku tachjuún xi basehe ntíhi.

⁸Yún nkjún tjoní jun, kui nga santaha najmi tu nku én nda tsuhu Ntíaná kin'ekjas'ehen ri. Tsa ni xi kuayántjaihi ri kai, tsayantjáihi ri. 'Yún nkjún kisasíni jun. ⁹¿A fáitsjennuu, já nts'e, xi nkú ts'in kin'exái ko kiyai kjuanimá ajinnuu? Nistjin nistjen kin'exái tu xi najmi ch'á kamahani nk'ie nga yenijmíhi én nda tsuhu Ntíaná.

¹⁰Jun ko Ntíaná be xi nkú ts'in je ko naxu tintsubaí ajinnuu jun xi s'ejinnuu Ntíaná, ko nga najmi tjin xi kjaníneni tsa mí nihi. ¹¹Yo xi nkú ts'in kichihin nga nkúnkú jun, xi nkú ts'in kuhun xi tími na'mi ntíhi. ¹²Kik'ai niyáihí ko kik'ai nga'yíhin. Kik'inyaihi nga kuinsuboo xi nkú ts'in tjihin nga k'úéntu xuta xi ts'e Ntíaná. At'aha jun j'ajinnuu Ntíaná nga kuitjás'enjiun nga Ntíaná kuatéxumanuu ko nga sakúnuu kjuachánkaha.

¹³Kui kjuaha nga najmi n'ekj'áiyai nga tehente 'baihi máb'achjíhi Ntíaná, at'aha kichjubó éhen Ntíaná xi kik'ienijmí. Najmi kin'ekjóhoon xi nkúhu tsa éhen xuta. Kjuaxi kjáihin nga kui xi éhen Ntíaná ko títs'inxájinuu nd'ai jun xi s'ejinnuu Ntíaná. ¹⁴Jun já nts'e, b'a ta kamat'on xi nkú kamat'ain xuta ninkuhu Ntíaná xi tjin ante Judea xi ta s'ejihin Cristo Jesu. Un kikienuu aya ntsja xuta nankinuu xi nkú ts'in ta un kikiéhe xuta ninku xu'bo aya ntsja xuta judio xinkjin.

¹⁵Kui xi ta incha kits'ínk'ien Nda Ntíaná Jesu ko já profeta, ko jin incha kikatjennkini. Najmi maha incha ts'in ni xi sasihin Ntíaná ko fi kontraha ngatente xuta. ¹⁶B'éch'oní nga b'enijmíhi xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra én xi ts'ínk'ankihí xuta. Tehente títs'íntsené jé yjoho nga b'a tíincha ts'in, tunga nd'ai ja j'aik'úhun xuta xu'bo kjuakjahan Ntíaná.

B'i ts'in kitsúya Pablo nk'ie nga ta mjehe ngáha ra ngjuaisehe xuta ninku Tesaloniká

¹⁷Jun já nts'e, kama mje nkjúnni ko tu ni xi tsinchisjái niyá ní nga kuankínse ngáha ri nk'ie nga ja j'a chuba nistjin nga tsankin t'axín má nga tintsuboo, ndaha tsa najmi ngji t'axíhin xinkjin animaná. ¹⁸Kui nga kama mjeheñi nga kuankínse ngáha ri. An Pablo nku jo niyá kama mjena nga kfínse ngáhanuu kai, tunga ndanindoo hó y'échjani. ¹⁹At'aha, ¿mí nihi xi tichuyáihí ko mí nihi xi kama kjuatsjoni ko mí nihi xi kama chánka n'esjekohoni yjoni nginkun Nda Ntíaná Jesucristo nk'ie nga kjuai ngáha? ¿A najmi juhún? ²⁰Kjuaxi nga jun xi kjuachánkani ko kjuatsjoni.

B'i ts'in kitsúya Pablo mí kjuaha nga y'éxáha Timoteo

3 Kui b'a maha nk'ie nga najmi ta kama 'yún sahani, tu xi b'a ts'in chahani ni xi timat'on y'endaí nga kuinsuba subai nanki Atena ²ko kin'ekjii nda nts'eé Timoteo, nga kui xi ngjuaisenuu. Kui xi ta títs'inxát'aha Ntíaná nga tíb'énijmí én nda tsuhu Cristo. Kin'ekjii tu xi tsjá nga'yúhunuu nga kuasinkohonuu ko ndjá kuinchajiun xi s'ejinná. ³Najmi mjeni tsa tjin xi tjin ajinnuu kfehe k'un tu ngat'aha ni xi tíf'ajin. Ja yo nga tjihin nga b'a kamat'aán.

⁴At'aha nk'ie nga tintsuba sai ajinnuu, tsixinya títuihin nga sakúná kju'a'un, xi nkú nga ja kama ko yo. ⁵Kui kjuaha tu xi kis'entáhana. Kui nga kits'ínkjísehenuu Timoteo tu xi skuehena tsa tu b'a ts'in ndjáhá s'ejin sanuu. Najmi mjena tsa ndanindoo kjút'ayák'unnuu, tsa b'a ts'ínndyjaha xá xi kin'ei ajinnuu.

⁶Ja kik'óya ngáha Timoteo nga ngjisenuu. Én nda tsu j'aikoní. B'a títsu nga tu nkú b'ahá ts'in s'ejinnuu Ntíaná

ko nga tu b'a ts'in tji'hinnuu kjuatjo. Kitsúyani nga tsjo ma tehentenuu nga f'áitsjennuu jin ko nga tu xi mjehénuu cha ngáhani xi nkú ta ts'in jin 'yún mjeni nga chahi jun.

⁷Kui kjuaha, já nts'e, ajihin kjuanusin xi tjinni ko kju'a'un xi tbeni, tísaku nga'yúnni nga tnu'yái nga tu nku b'ahá ts'in ndjá s'ejinnuu Ntíaná. ⁸Tít-sjá nga'yúnni nga yai nga ndjá tinchajun Nda Ntíaná. ⁹Najmi tísakújinni én xi nkú ts'in k'uaihi ri máb'achjihi Ntíaná at'aha ndjá tinchajihun Nda Ntíaná ko t'baihi kjuatsjo nginkun Ntíaná. ¹⁰Nistjin nistjen 'yún nkjún binchihi Ntíaná tu xi katsjánteheni nga chas'e'a ngáhaná xinkia ko nga n'endjuú't'ai ni xi s'ejinnuu, tsa tu aha tjin ni xi ndyjat'a sa.

¹¹Katsjányáni Ntia Naminá ko Nda Ntíaná Jesu tu xi kama kuankihinse ngáha ri. ¹²Ko 'yún katsjá sanuu kjuatjo Nda Ntíaná tu xi b'i ngján n'etjohonu xinkju ko xuta xingisoo xi nkú ts'in tjonj jun. ¹³Katsjá nga'yúhun animanuu tu xi najmi chumi ni sakújihinnuu ko je s'eyahanuu nginkun Ntia Naminá nistjin nga k'uaiko Nda Ntíaná Jesu ngayjee xuta xi kik'áts'e.

B'i ts'in tsakúya Pablo xi nkú ts'in tjihin nga kuintsubaá nginkun Ntíaná

4 Nd'ai já nts'e, ngajoho Nda Ntíaná Jesu tbinchihi ko t'baihi niyáihini nga n'ehenu xi nkú ts'in kisakúyanuu ko xi nkú t'n'o tu nkú b'ahá n'e so. At'aha ja y'ejna chjihi xi nkú ts'in tjihin nga kuintsuboo ko nga k'uhoo kjuatsjo Ntíaná. ²Yo kjuatéxuma xi kin'ekjas'eihin, kui kjuatéxumaha xi y'ejna Nda Ntíaná Jesu.

³Ni xi mjehe Ntíaná, mjehe nga xuta je kamo nginkun. N'e t'axihun yjonuu nga chuba súntukonú xinkju. ⁴Nga nkúnkú xi tjin ajinnuu katumankjihin xi nkú ts'in je ko kixi ts'ínchjén yjonintehe. ⁵Najmi tu nku ni xi fásihin yjonintenuu

n'esihun, xi nkú nga ts'in xuta xi tjin a-sunntee xi najmi be Ntíaná.

⁶Ndaha nku najmi tu ch'a xi kuankikjuaha nda nts'e ko tsa k'uanachaha. Xi nkú ts'in kik'inyaihi ko y'ejna chjihi, Ntíaná ts'innijéhe ra xuta xi ts'in kui nii. ⁷At'aha najmi j'ájinna Ntíaná tsa tu xi ni xi chuntí kuintsubajihinná. J'ájin nina tu xi ni xi je kuintsubajihinná nginkun. ⁸Kui b'a maha, xi ts'in t'axihin kjuatéxuma xu'bi, kui xi najmi kuatéxumaha xuta tít'sin t'axín. Kjuatéxumaha ní Ntíaná xi kitsjánuu Espiritu Santo tít'sin t'axín.

⁹Ngat'a ts'e kjuatjo xi tjinajinna ná xi nts'eé mahaná, najmi machjén tsa k'uet'a xujunuu. At'aha Ntíaná ja tsakúyanuu nga b'i ngján tjihin nga n'etjé xinkju. ¹⁰B'a ts'in k'áihin t'n'etjé ngayjee já nts'eé xi tjin nga ngúshun ante Macedonia. Tunga jin tbinchihi, já nts'e, nga 'yún nkjún kas'e sanuu kjuatjo. ¹¹Tinchisjo nga kas'enuu kuajyu nga tintsuboo, ko n'oo ni xi ts'ajun, ko ntsoo n'exákhonu. B'a n'o xi nkú ts'ixín nga n'oo, ¹²tu xi nda ts'in kuinimahanu ajihin xuta xi najmi s'ejihin Ntíaná ko tu xi najmi chumi nihi ni ndyjat'ahanuu.

B'i ts'in tsakúya Pablo xi nkú ts'in k'uaikj'áná Nda Ntíaná Jesu

¹³Jun já nts'e, mjeni nga choo ni xi kamaha xuta xi ja k'ien, tu xi najmi k'úé babaha ra yjonuu xi nkú ts'in 'be babaha xuta xingisoo, xuta xi najmi chumi nihi xi t'kuyáha. ¹⁴Xi nkú ts'in s'ejinna nga k'ien Jesu ko j'áiya ngáha ra ngabayoo, b'a ta ts'in s'ejinna nga Ntíaná ts'ínkj'áiyako ngáha ra Jesu xuta k'ien, kui xuta xi kis'ejihin Jesu.

¹⁵Ehen Nda Ntíaná ni xi t'ibixinyai nga ná xi tintsubaá nistjin nga k'uaí ngáha Nda Ntíaná najmi kuitjá t'juhún xuta xi ja k'ien. ¹⁶At'aha nk'a ján nibaha Nda Ntíaná. Kuinú'yá nku nta xi k'uéxá ngajoho Ntíaná, kui xi ntaha ntútsje

k'aku, ko kjuane tjioho Ntjaná. Tjun xuta xi kis'ejihin Cristo kintehe ni nga kuayá kjuafyaha ngabayo. ¹⁷ Ko askahan ná xi tintsuba tík'un saá kui nistjiun n'ekjínjikóná xuta xu'bo ajin nintiu xi má nga n'ekjálhín Nda Ntjaná nk'a ján. Yohó ni ma kuintsubaka síhaán Nda Ntjaná. ¹⁸ Kui én xu'bi tjen nga'yúnkoho ruu xinkiu.

B'i ts'in kitsúya Pablo xi nkú chun nk'ie nga kjuafí Nda Ntjaná

5 Jun já nts'e, ngat'a ts'e nistjin xi nibá ko nkjé kuitjusun niu, najmi machjéhen tsa k'uet'á xujunnu. ² At'aha jun ja ya sisiun nistjin nga kjuafí ngáha Nda Ntjaná, kjuafí nistjin nga najmi ch'a xi tkuyáha, xi nkú ts'in fai nku nda ndyjé nga jyuun. ³ Nk'ie nga: "Tjinná kjuajyu nd'ai ko ja nda n'e tintsubaá", kuitsu xuta, nk'ie tjen'yún nibanehé ra ni xi ts'ínkjehe xi nkú ts'in nibanehé chjintí nku tachjuún xi ja tsihin ntí. Najmi s'e má kuanka 'ma xuta kui nistjin xu'bo.

⁴ Tunga máha jun, já nts'e, najmi má jyuun tintsuboo, tsa tu ndyjahánuu nga kjuafí nistjin xu'bo xi nkú joyaha nku nda ndyjé. ⁵ Ngatentoo tintsuboo má ndzjeen ko má nistjiun. Najmi má nistjen ko tsa má jyuun ts'ená. ⁶ Kui nga najmi tu sufehená xi nkúhu xuta xingisoo. Tintsuba tík'un nínáá ko chaséhe ni xi n'eé.

⁷ At'aha xi fantufé, nga jyuun fantufé, ko xi ma ch'i, nga jyuun ma ch'i. ⁸ Tunga ná xi má ndzjeen ts'ená tjihin nga n'enjín sisihín tak'aán ko k'úendaá yjoná xi nkú joyaha já jun xi kjaán. N'e s'ejían Ntjaná, kas'ená kjuatjo, ko chúyahaá nga k'uankiá. B'a ts'in chjúhun raá yjoná xi nkú ts'in kuhun yjoho já jun xi kján.

⁹ At'aha najmi b'a ts'in y'enda Ntjaná tsa ná sakúná kjuakjahan. Y'éjña ní nga Nda Ntjaná Jesucristo ts'ínk'ankiná. ¹⁰ Kui xi k'ienntjáhiná tu xi kuintsuba tík'unkohóná, ndaha tsa ja tsayaá ko

ndaha tsa tintsuba tík'un saá ei asuntei. ¹¹ Kui b'a maha, b'i ngján tjen nga'yúhunruú xinkiu ko tísinkoo tu xi ndjá kuinchunjíhinu xi s'ejinná. B'a n'oo xi nkú nga t'n'o santaha nistjin nd'ai.

B'i ts'in tsakúya Pablo ni xi incha ts'in xuta ninku

¹² Jun já nts'e, t'binchihí nga katumankjinnuu nga Nda Ntjaná títs'inxát'aha já xi t'incha ts'inxájinuu, já xi yja t'junnuu ko títs'ániyanuu. ¹³ Yún chankjún ko n'etj'ó jóo tu ngat'aha xá xi t'incha ts'in. Ko b'i ngján kas'enuu kjuajyu nga tintsuakoo xinkiu.

¹⁴ Jun já nts'e, ta t'binchihí ni xu'bi. Tjen niyóhoo xi najmi mjehe ts'ínxá. Tjen nga'yúhuun xi tífehe k'un. Tísinkoo xi najmi ndjá t'inchajin xi s'ejinná. N'e'yún tak'uhuu ngatentee xuta. ¹⁵ Tsa t'ín ajinnuu xi ch'on kin'ehe, chasoo nga najmi tu ts'in ngajoya ngáha ni xi kin'ehe. B'i ngján nda n'e tehentohoo xinkiu ko ngayjee xuta xingisoo.

¹⁶ Tehente tsjo kat'enuu. ¹⁷ Tu nkú chubakonú Ntjaná. ¹⁸ Tu mí nihí ni xi kamat'on, tjohoon máb'achíhí Ntjaná. At'aha kui niu xi mjehe Ntjaná nga n'oo jun xi s'ejinnuu Cristo Jesu.

¹⁹ Najmi tu n'ek'ienyo nd'í xi títs'ínkat'ai Espirituhu Ntjaná ajinnuu. ²⁰ Najmi tu tohón manuu xi nchja én xi tsjá Ntjaná. ²¹ Chasohoo ngayjee tu mí nihí ni nga t'inchísjaijiun ni xi nda ko kui xi n'oo. ²² T'ech'óhoo yjonuu ngayjee tkjá ni xi najmi nda.

²³ Ntjaná xi tsjáná kjuajyu, kui xi kats'ín jeyjenuu nginkun ko kakunnuu, tu xi ndahachí najmi s'ehe je ajin kjuankjintak'unnuu ko tsa ajin animanuu ko tsa ajin yjonintenuu nistjin nga kjuafí ngáha Nda Ntjaná Jesucristo. ²⁴ Ntjaná xi kixi ts'intjusun ni xi nchja, kui xi j'ájinuu ko ts'íntjusun ni.

B'i ts'in kits'inkje Pablo xujin

²⁵ Jun ja nts'e, nk'ie nga chubakoo Ntiana, chubantjaini.

²⁶ Ngajoni suniñaha ruu ngatentee ja nts'ee.

²⁷ Ngajoho Nda Ntiana tibankehinuu nga kan'eya xujin nginkun ngatentee ja nts'ee.

²⁸ Kas'enuu kjuandaha Nda Ntiana Jesucristo.

Xujun xi ma joho xi kits'ínkjihí nda postru Pablo xuta ninku Tesalonika

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjin nanki Tesalonika

1 An Pablo, Silbano ko Timoteo tísuniñaihi, jun xuta ninku xi tinsuboo nanki Tesalonika, xi kikj'áts'enuu Ntia Na'miná ko Nda Ntíaná Jesucristo.

² Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná Ntia Na'miná ko Nda Ntíaná Jesucristo.

B'i ts'ín kitsúya Pablo ni xi kamat'ain xuta nk'ie nga kj'uaí ngáha Jesucristo

³ Jun já nts'e, jin tjihin nga tehente k'uaíhi máb'achjíhi Ntíaná nga ja kichjubó éhen. Kixi tjihin nga b'a n'ei, at'aha 'yún t's'ejin sanuu éhen Ntíaná ko at'aha b'i ngján 'yún t'n'etj'ó so xinkju. ⁴ Kui nga tsjo mahani jun ajihin xuta ninku xingisoo xi Ntíaná ta ts'e. Tíbixínyai xi nkú ts'ín t'n'e chúkjuo ni xi t'imat'on ko xi nkú ts'ín t'n'e s'ejiun Ntíaná, ndaha tsa t'n'e unchanuu ko nkjin t'kjá kjuanimá tísakúnuu. ⁵ Kui ni xu'bi xi bakúchji nga kixi basehe Ntíaná mí nihi xi nda ko tsa xi najmi nda tít'sín xuta. Tíb'axkínuu nga jun xi tsuhunuu má batéxuma. Kui kjuaha nga un tibeheuu.

⁶ Kixi ts'ín Ntíaná nga tsjáha kju'aun xuta xi tít'sínk'ajinnuu kju'aun ⁷ ko nga tsjánuu jun xi t'n'ek'ajinnuu kju'aun nga n'ek'áiyakoni. B'a kama nistjin nga kj'uaí kúchji yjoho Nda Ntíaná Jesu, nk'ie nga nibajenko nk'a ján ntít'sjehe xi t'jihin nga'yún nga t'jenjin ts'ihin nd'í. ⁸ Kj'uaí ts'ínk'íechji xi najmi be Ntíaná ko xi najmi kint'é'éhen én nda tsuhu Nda Ntíaná Jesu.

⁹ Kui xutaha xi ts'ínkjáihin kjuani-ma nga ndya sín. N'ekj'í t'axín nginkun Nda Ntíaná. Najmi skué kjuachánkaha ko nga'yúhun. ¹⁰ B'a kama kui nistjin un nk'ie nga ja kj'uaí ts'ínkjáihin Nda Ntíaná kjuachánkaha ajihin xuta xi ts'e, ko ngayjee xuta xi kis'ejihin tsjo kama-ha nga skué. Ta choo at'aha kin'e s'ejiun éhen Ntíaná xi tsixínyai ajinnuu.

¹¹ Kui kjuaha, nk'ie nga chubakohoni Ntíaná tehente chubantjáihi ri, tu xi k'uaixkíhinuu Ntíaná nga jun xi tsuhunuu nga kamankukoo xuta xi j'ájin. Binchiíhi Ntíaná nga kats'íntjusunko nga'yúhun ngayje t'kjá ni xi nda mjenuu nga n'oo ko ngayjee xá xi t'n'o tu ngat'aha nga s'ejiinnuu. ¹² Nk'ie nga b'a kama, sakúhu kjuachánka Nda Ntíaná Jesu ajinnuu ko jun ta sakúnuu kjuachánka ngat'aha Nda Ntíaná, xi nkú ts'ín t'jehen ra kjuandaha Ntíaná ko kjuandaha Nda Ntíaná Jesucristo.

B'i ts'ín tsakúya Pablo ni ch'onk'un xi kama kintehe ni nga kj'uaí kúchji yjoho Jesucristo

2 Jun já nts'e, ngat'a ts'e nga kj'uaí ngáha Nda Ntíaná Jesucristo ko nga kama ñjakúkaá, jin t'binchiíhi ² nga najmi tu kitsa n'ek'óntjaiyo xi nkú ts'ín n'enkjíntak'un. Najmi tu fantaha ruu yjonuu tsa kúinú'yó én nga ja kuichu nistjin nga kj'uaí ngáha Nda Ntíaná, ndaha tsa tjin xi b'a kuitsu nga Espirituhu Ntíaná tít'sínkinchjaha ko tsa b'a kuitsu nga éhen Ntíaná t'f'énijmí, ko ndaha tsa n'ekj'óhoon nku xujun xi nkúhu tsa jin kin'e nibái.

³ Ndahachí najmi tu 'bainto tsa tjin xi k'uanachanuu. At'aha kintehe ni nga kuichú kui nistjin, tjun incha ts'ín t'axín xuta Ntíaná ko kuakúchji yjoho nda xi ngatitsuun ts'ehe, xi ngak'ien t'jehen ra. ⁴ Kui xi ts'ín chánka yjoho ko nguai kontraha ngayjee ni xi tsu xuta nga Ntia ko ngayjee ni xi benkjún xuta.

Santaha ante nkjúhun ninkúhu Ntíaná k'úéjña nga ntia ts'ín ma suba yjoho.

⁵¿A najmi ta fáitsjehénnuu, nk'ie nga tsátejñajinnuu kixinyanuu ni xu'bi? ⁶Ko ja yo nd'ai mí nihi xi t'fb'échjaha nda xi ngatitsuun ts'ehe, tu xi kuakúchjiji yjoho nga kuichú nistjihin. ⁷At'aha ja tít'sínxá nd'ai nga'yúhun ngatitsun xi t'jña'moo. Tu ni xi ndyjahá sa, ndyja nga chjúxin xi t'fb'échjaha nd'ai. ⁸Nk'iehé kuakúchji yjoho nda ch'onk'uun. Tunga ntjo ts'ahá Nda Ntíaná Jesu ts'ín nganakoho ra ko nd'fhi sénnistjihin ts'ínkjekoo nk'ie nga k'j'uaí.

⁹Ndanindoo ts'ínxájihin nda ch'onk'uun nk'ie nga k'j'uaí. Chánka nga'yún xi k'j'uaíko. Ts'ín ni xi kuakúchji nga'yúhun ko kjuankjún tsank'á ts'ín. ¹⁰Ts'ínchjén ngayje t'kjá ni xi najmi nda nga k'uanachaha xuta xi t'jihin nga ndyja. Kui xutaha xi kits'ín t'axín én xi naxu, én xi kama ts'ínk'ankihí kai. ¹¹Kui kjuaha nga Ntíaná ts'ín nibáha ra xuta xu'bo nku nga'yún xi k'uanachaha nga s'ejihin én tsank'óo. ¹²B'a ts'ín n'enijéhe ra ngatentee xi najmi kis'ejihin én xi naxu, xi tu sahá kama tsjoho ni xi najmi naxu nginkun Ntíaná.

B'i ts'ín kinchja Pablo nga ndjá kúinchajin xuta Tesaloniká ni xi ts'e Ntíaná

¹³Tunga máha jin, tehente t'jihin nga k'uaíhi máb'ach'fhi Ntíaná at'aha kichjubó éhen. 'Yún tjoho Nda Ntíaná jun, já nts'eé. At'aha santaha nkúhu nga tuts'ihin ni j'áinnuu Ntíaná tu xi n'ek'ankihinuu ngat'aha Espiritúhu Ntíaná xi tít'sín jenuu nginkun ko ngat'aha én naxu xi kis'ejinnuu. ¹⁴Kui kjuaha kinchjahanuu Ntíaná nga kits'ínkint'énuu én nda tsu xi y'enijmí ajinnuu, tu xi b'a ts'ín sakúhunuu kjuachánkaha Nda Ntíaná Jesucristo.

¹⁵Kui b'a maha, já nts'e, ndjá t'inchahanu ko n'etjusun ni xi tsinchiyó nga kin'ekjas'eihin, ni xi tsixinyaihi ko xi y'é't'a xujuihin. ¹⁶Tjoho ná Ntia Naminá ko tsjá nga'yúnná ko tsjáná nga chúyahaá ni xi nda, at'aha chánka kjuandaha. Nda Ntíaná Jesucristo ko Ntia Naminá ¹⁷katsjá nga'yúhun animanuu ko kats'ín nga ni xi nda n'oo ko chubo.

B'i ts'ín tsanki Pablo nga chubako Ntíaná

3 Ni xi xín yanuu, já nts'e, chubantjaini nk'ie nga chubako Ntíaná. Tinchúhuu nga kitsa katjitse ko nda ts'ín kan'ekjáhín éhen Nda Ntíaná tu má xi t'jehén ni. B'a katuma xi nkú nga kama ajinnuu. ²Ko t'inchintjaini tu xi Ntíaná k'éxihinni ajihin já xi kits'ínkatsún kjuankjintak'uhun ko ch'onk'un xi t'jín. At'aha najmi ngayjee xuta s'ejihin Ntíaná.

³Tunga ts'intjusahún Nda Ntíaná ni xi nchja. Kui xi ndjá ts'ínkinchánuu ko kúnnuu ajihin ni ch'onk'un xi t'jín. ⁴Xihi nkuhú Nda Ntíaná s'ejinná behe tak'uin nga t'inetjusun ko nga tu nku n'etjusunú kjuat'exuma xi kin'ekjas'eihin. ⁵Nda Ntíaná katsjáníyaha animanuu nga n'e mjo xi nkú ts'ín mjehe ná Ntíaná ko nga n'e chúkjuo ni xi t'bitjajúun xi nkú ts'ín kits'ín chúkjuo Cristo.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga ts'ínxá xuta ninku Tesaloniká

⁶Jun já nts'e, ngajoho Nda Ntíaná Jesucristo b'a t'miihi nga n'e t'axíhuun yjonuu ngatentee já nts'eé xi t'jintu ts'e, xi najmi t'íncha ts'ín xi nkú ts'ín t'jña én xi tsakuyáihí ko kin'ekjóhoon. ⁷At'aha jun ja yo xi nkú ts'ín t'jihin nga kuintsuboo nga chase chubayaní. Najmi tintsuba ts'eí ajinnuu.

⁸Ndaha nku najmi chuba kichinei nichinehe tsa najmi y'echjíhi. Nistjin

nɪstjen ní kin'exáí kɔ kiyáí kjuanima tu xi ndaha nku xi tjin ajinnuu najmi jin y'enéhe ri yjoni. ⁹Kjuaxi nga kama tsinchihí ni xi kamachjenni kai, at'aha tjinni kixi nga b'a n'ei. Tunga tu sa ní kin'exáí nga y'ejña chubayahi xuta, tu xi b'a ta n'ehenu xi nkú nga kin'ei. ¹⁰At'aha nk'ie nga tintsu bai ajinnuu, kik'aihi kjuatéxuma xu'bi: "Tsa tjin xi najmi mjehe ts'inxá, ta najmi kakjine ma."

¹¹At'aha tinu'yái én nga tjin ajinnuu xi tjima ts'e, xi najmi chumi nihi xi tincha ts'in, nga tu sahá chuba tincha tsungijihín yjoho má najmi kui tjehe ra. ¹²Nga-joho Nda Ntjaná Jesucristo b'a t'miíhi kɔ tɪbinchihí xuta xu'bo nga tu sahá jyukj'i kats'inxá. B'a ts'in sakúhu ra ni xi machjéhen.

¹³Ko jun já nts'e, najmi tu n'ekjentohoo yjonuu nga n'oo ni xi

nda. ¹⁴Tsa tjin xi najmi ts'ínsihín én xi tɪb'et'ai xujuin, chase sisiun yá xi b'a ts'in kɔ najmi ta makohonu, tu xi katuma subaha ra. ¹⁵Tunga najmi tu chasehé ruu xi nkúhu tsa kui xi xuta kontranuu. Tjenniyá níhuu at'aha nda nts'o maha.

B'i ts'in kits'ínkje Pablo xujuin

¹⁶Nda Ntjaná xi tsjaná kjuajyu, kui xi katsjá tehentenuu kjuajyu ajihín ni xi kuitjáiun. Nda Ntjaná kat'ejñajinnuu ngatentoo.

¹⁷An Pablo ntuna tɪb'et'áhanuu kjuasuniñana. Kui xi bakúchji ngayjee xujun xi ts'inkjíhi xuta. B'a ts'in b'et'a.

¹⁸Ngatentoo kas'enuu kjuandaha Nda Ntjaná Jesucristo.

Xujun xi tjun kits'ínkjihí nda postru Pablo Timoteo

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo Timoteo

1 An Pablo, an xi kama nku nda postruhu Jesucristo xi nkú ts'ín y'éjña Ntíaná xi ts'ínk'ankiná ko Jesucristo xi t'ichuyáhaá. ²Tífaniñaha Timoteo, ji xi ntína at'aha nkúhú xi s'ejinná.

Katsjáhi kjuanda ko kjuajyu Ntía Na'miná ko Nda Ntíaná Cristo Jesu ko nda katasehi.

B'i ts'ín kitsúyaha Pablo Timoteo ni xi tjíhin nga ts'íinko já maestrú xi tsank'á

³Xi nkú ts'ín tsankihi nk'ie nga ngjia ante Macedonía, t'inchin nanki Efeso kixihin ko t'ech'óihí xuta xi najmi b'a t'ín ni xi t'ibakúya, ⁴at'aha éenchá xi nchja xuta ko xi nkú ts'ín nibatuts'ihín ra ntje cháha t'its'insihín. At'aha yo nibáha ra nga b'ésiko xinkjín xuta. Najmi basinkoná nga n'ée xá xi kitsjáná Ntíaná. Nga ní s'ejinná, kui ní nihi xi basinkoná.

⁵Mjena nga s'e kjuatjo, kui kjuaha nga tsankihi ra nga k'úéch'oho rí xuta xu'bo. At'aha nk'ie nga je animaha xuta ko je s'eya kjuankjintak'uhun ko ngayjehe k'un ts'ín s'ejin Ntíaná, yo ní nibáha ra kjuatjo. ⁶T'ín xi ja ngji t'axihín ni xu'bi. Kindyjajihín niyóo ko tsichujnejin én xi najmi tjíhin sin. ⁷Já maestrúhú kjuatéxumaha Ntíaná mjehe ts'ín ma yjoho, ndaha tsa najmi mankjihín ni xi nchja ko chuba b'ahá tsu nga b'a t'ín ni xi bakúya.

⁸Yaá nga nda kjuatéxumaha Ntíaná tsa sakúya xi nkú ts'ín tjíhin nga sakúya. ⁹At'aha yaá nga najmi xuta xi ma naxu nginkun Ntíaná t'jñanehe kjuatéxumoo. Xi najmi nt'é'én ní t'jñanehe kjuatéxumoo, xi najmi benkjún Ntíaná ko ts'ín ngatitsun, xi najmi ts'ín ni xi naxu t'ín ko najmi benkjún ni xi ts'e Ntíaná, xi

ts'ínk'ien na'mihí ko ts'ínk'ien naaha ko ts'ínk'ien animá, ¹⁰xi chuba fantukohó xinkjín, xi na, xi batéña xuta musu, xi nchja én tsank'á, xi najmi ts'íntjusun ni xi ts'ínkie Ntíaná nga ts'ín, ko xi ts'ín tu mí nihí ni xi fi kontraha ni nda xi bakuyáa. ¹¹At'aha ni nda xi bakuyáa, yo nibáha ra én nda tsu chánkaha Ntíaná xi n'etsjoho. Ko an kik'aina nga k'ueningmáa kui én nda tsuu.

B'i ts'ín túsjaha Pablo máb'achjihí Cristo at'aha kui kits'ín maha nku nda postru

¹²Tsjaha máb'achjihí Nda Ntíaná Jesucristo xi tsjá nga'yúnna, at'aha tsasej-nuna nga kamana ts'ian xáha, ¹³ndaha tsa ch'on ts'ín kinchjané n'istjin nk'ie ko kitsjennkí unkie xuta xi ts'e ko én ch'on tsu kixihín. Tunga kama nimahá ra an at'aha najmi be ni xi kits'ian ko najmi kjee kui s'ejinna. ¹⁴'Yún nda kits'ínkona Nda Ntíaná ko kitsjána nga kui s'ejinna ko kitsjána kjuatjo xi kui nibáha ra.

¹⁵Én xi ma n'e s'ejin xu'bi ko ngayjee xuta tjíhin nga ts'ín s'ejin, nga Cristo Jesu j'ai asunntej tu xi j'ai ts'ínk'ankihi xuta ngatitsun, b'aha ra an xi 'yún t'jñna jé. ¹⁶Tunga kuihí kjuaha kama nimaha ra an Ntíaná, tu xi nk'ie nga chahana an xi 'yún t'jñna jé, kuakúchjihí Jesucristo ngayjee kjuatsentaha. B'a ts'ín kis'ejña chubayaha ra an xuta xi askahan s'ejihín Jesucristo ko sakúhu nga k'úentu t'k'un sín. ¹⁷Kui b'a maha, jkayankjún ko kats'ínkie yjoho xuta nga tjíhin kjuachánka santaha tu nkjéhé ni Ntíaná xi Nda rej xi batéxuma sín, xi najmi maha 'me, xi najmi ma chji, xi nku tutu Ntíaná maha! B'a katuma.

¹⁸Ji Timoteo, xi nkúhu tsa ntína ji, ja kuaxinyaha ni xi n'ei. Én xi kitsjái já xi kinchja én xi kitsjaha Ntíaná nibáha ra kui ni. En xi incha kitsú kuasinkohi nga nda kuitjusun xá xi t'ín'ei. ¹⁹Ndjá t'isínjñajin ni xi s'ejinná

ko je kas'eya kjuankjintak'uhin. At'aha tjín xi ja kits'ín t'axín ni xu'bi ko b'a ts'ín kits'inndyjajihin ra yjoho. Najmi ta s'ejihin ra Ntíaná. ²⁰ B'a kamat'ain nda Himeneo ko nda Alejandro. Kui jóo xi ja kits'inkjas'en aya ntsja ndanindoo tu xi katehe nga tjihin nga skuenkjún Ntíaná nga kuinchja.

B'i ts'ín tsakúya Pablo ni xi n'e aya ninku

2 Títjun t'bankia nga xuta ninku katankihi Ntíaná ni xi machjéhen. Kanchjako ko katankintjái ngayjee xuta xi tjín ko katsjáha máb'achjíhi nga nda tít'sínkoho. ² Kanchjantai já rei ko ngayjee já xi tjihin xá, tu xi kjuajyu ko kjuanch'an s'ehená nga kuintsubaá ko tu nku chankjúhunná Ntíaná ko nda kuintsubaá. ³ At'aha kui ni xu'bi xi nda ko sasíhin Ntíaná xi ts'ínk'ankiná. ⁴ Mjehé Ntíaná nga n'ek'anke ngatentee xuta ko nga kuichú mankjihin ni xi naxu tjín.

⁵ At'aha nkuhú maha Ntíaná ko nkuhú maha nda xi nchjantjai xuta nginkun Ntíaná. Jesucristo, kui xi nda xu'bo. ⁶ Kui xi kitsjá yjoho nga y'échjintjai ngayjee xuta. Kui niu xi kik'inyaha xuta nk'ie nga tsichu nistjin xi y'énda Ntíaná. ⁷ Kui kjuaha nga kin'e mahana nku xi b'énijimí én nda tsuhú Ntíaná, nku nda postru. Kjuaxi ni xi t'ixian. Najmi t'banacha. Kin'e mana nda maestruhu xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra tu xi kuakuyáha ra ni xi tjihin nga s'ejihin, ni xi naxu tjín.

⁸ Kui b'a maha, mjena nga tu má antehé ni kanchjako Ntíaná jáx'iun, katjénk'ahá ts'ihin ntsja ko je kas'eya animaha nga b'a incha ts'ín. Najmi tu kjuakjan tjintujihin nga b'a incha ts'ín ko tsa kjuastinta.

⁹ Ko máha jminchjún, mjena nga namji tu ni xi nkjún ts'ín k'uénda yjoho, tsa tu xi b'a ts'ín nda skuéhe ra xuta xingisoo. Katenkjún ní yjoho ko nimakjua kat'asje. Najmi tu nihi xi nkjún

ts'ín kat'énda ntsjaha, tsa ts'íntsejnuhu yjoho toonsine ko tsa ndjio tsjo k'un perla, ko tsa ngua najyun xi 'yún chjí. ¹⁰ Xá xi nda ní n'e, kui niu xi tsjo ts'ín katakúhu, xi nkú ts'ín tjeheh ra jminchjín xi ja kitsjáha yjoho nga skuenkjún Ntíaná.

¹¹ Jyu katasínñju jminchjún ni xi tsakúyaha ko kant'é'éhen éen. ¹² Najmi tsjanté tsa nku tachjuún kuakúya aya ninku ko tsa kui nk'a k'juaha jáx'iun. Tu sa ní jyu kat'ejña. ¹³ At'aha najmi Eva tjun kin'enda, tjun ní Adan kin'enda. ¹⁴ Ko najmi Adan xi kich'anachaha. Tachjúun ní xi kich'anachaha ko b'a ts'ín tsijnejihin ngatitsun. ¹⁵ Tunga n'ek'ankihí jminchjún nga kuasehe ntí xi s'ehe, tsa ndjá kuinchajin ni xi s'ejinná ko kjuatjoo ko ni xi je nginkun Ntíaná, ko tsa nda s'eyaha.

B'i ts'ín tsakúya Pablo má jáha xi kama ts'ín xáha ninku

3 Én xi ma n'e s'ejin xu'bi. Tsa tjín xi mjehé kuasehe xuta ninku, nda tjín xá xi mjehé. ² Tunga katumahá nda xi kuasehe ninku nku nda xi najmi tjín ni xi chubayanéhe ra, xi nkuhú maha chjuúhun, xi kixi fiko yjoho, xi nda basehe ni xi ts'ín, xi benkjúhun xuta, xi nda ts'ínkjáhih xuta ni'yaha, xi maha bakúyaha xuta, ³ xi najmi 'yún 'bi binu, xi najmi kitsa ma kjahan, xi nda animaha, xi tsjoho kjuajyu, ko xi najmi toon mangimjehe.

⁴ Tjihin nga nda ts'ín kuatéxumaha xuta xi tjín ni'yaha ko ts'ín nga ntíhi kuínt'é'éhen ko nga kixi skuenkjúhun. ⁵ At'aha nku nda xi najmi maha batéxumaha xuta xi tjín ni'yaha, ¿nkú ts'ín kamaha ra kúnntaha ninkuhu Ntíaná?

⁶ Ko najmi tjihin nga s'et'a xá nku nda xi as'ai kis'ejihín ra Ntíaná, tu xi namji nk'a k'uasjehe yjoho ko kuínejihin ngatitsun xi tsijnejin ndanindoo ko b'a ts'ín n'enijéhe ra. ⁷ Nda xi mjehé xá xu'bi

ta tjihin nga ja yankjún ajihin xuta xi najmi s'ejihin Ntíaná, tu xi najmi ch'a ch'on ts'ín kuinchjayanéhe ra ko tu xi najmi kuijnejihin kjuamañaha ndanindoo.

⁸ B'a ta tjin ts'e ja xi basinko ja xi basehe ninku. Tjihin nga ja xi benkjún yjoho s'et'a xá, xi najmi nchja én tsank'á, xi najmi b'atihí nga 'bi binu, xi najmi mjehe toon xi ch'on ts'ín sakú. ⁹ Tjihin nga ndjá katinchajin ni xi s'ejinná, ni xi kis'ejña 'ma nistjin nk'ie ko ts'ejña chji nd'ai, ko je kas'entuyá kjuankjintak'uhun. ¹⁰ Tjun kachase sisihin xi nkú ts'ín tjíma ja xu'bi. Tsa najmi chumi nihi xi sakújin, kas'et'a xá nga kuasinko ja xi basehe ninku.

¹¹ Ko b'a ta ts'ín jminchjún, tjihin nga katenkjún yjoho, najmi tu én tsank'á k'uasjené xuta, kixi katjiko yjoho, ko katumá 'yún tak'aán.

¹² Nkuhú chjuún kas'ejñaha nda xi k'uai xaha nga kuasinko ja xi basehe ninku. Tjihin nga nda ts'ín kuatéxumaha ntíhi ko xuta xi tjin ni'yaha. ¹³ At'aha xi kixi fiko xá xu'bi, kui xi yankjún ajihin xuta xingisoo ko najmi jo jan maha nk'ie nga b'énijmí nga ja kis'ejihin Jesucristo.

¹⁴ Ndaha tsa mjena kfínse xatíhi, tunga t'ib'et'áhá ra ni xu'bi ¹⁵ tsa tu aha k'uandayana nga kfínsehe. T'ib'et'áha kui nií tu xi b'a ts'ín chahani xi nkú ts'ín xuta xi ts'e Ntíaná, kui xi xuta ninkuhu Ntíaná xi tjíña t'ík'uun. T'íncha kjanfnk'a ko tsjá nga'yúhun én xi naxu tjin.

¹⁶ Tjíña chji chji nga 'yún tse ni xi y'aha ra ni xi s'ejinná, kui nihi xi kis'ejña 'ma nistjin nk'ie ko ja y'éjña chji Ntíaná nd'ai. Tsakúchji yjoho nga kika' yjoninte, y'éjña chji Espiritu nga kui xi naxu. Ntítsjee kikiehe,

kis'enijmíhi ajihin xuta.
Xuta asunntej kis'ejihin kui,
ko ngji ngáha má tjíña kjuachánkaha.

**B'i ts'ín kitsúyaha Pablo
Timoteo nga s'e xi ngjuai
t'axíhin én nda tsuhu Cristo**

4 Tsuya chji chji Espirituhu Ntíaná nga nistjin xi fekuu s'e xi ngjuai t'axín ko nga najmi ta s'ejihin ra Ntíaná. Tsjénnkihí jáninda xi k'uanachaha xuta ko ni xi kuakúya jánindoo. ² Kui niu xi kuítsuya ja maña tsank'á xi tu tsjohó ra bakúchji xi nkú ts'ín benkjún Ntíaná, kui ja xi ja tsatsun kjuankjintak'uhun.

³ Kui jóo najmi ts'ínj'o nga bixan xuta ko b'éch'o má nihi xi najmi ma chine, nichine xi Ntíaná y'éjña nga kjine xuta xi s'ejihin Ntíaná, xi ja kikie ni xi naxu tjin ko tsjáha má b'achjíhi Ntíaná nk'ie nga kjine ni xi tjin. ⁴ Nda ní ngayjee ni xi kits'ínnda Ntíaná. Najmi tjihin nga n'e t'axíaán niu tsa k'uaihi máb'achjíhi Ntíaná nga títjáná. ⁵ At'aha bichú ma je nginkun Ntíaná ni xi sakúná nk'ie nga mankjinná éhen Ntíaná ko nk'ie nga chubakaá Ntíaná.

**B'i ts'ín kitsúyaha Pablo Timoteo xi
nkú ts'ín k'úéjñajihin xuta ninku**

⁶ Nda ts'ín n'exát'aihi Jesucristo tsa b'i ts'ín kuakúyaihi ja nts'eé. Kasakú nga'yúnkoíhi én xi s'ejinná, én nda xi tsinchiyái ko kich'ai. ⁷ Najmi tu n'esihin échá nchini xi ts'e asunntej. N'enkahí animahí ni xi ts'e Ntíaná. ⁸ Kjuaxi kjáfhin nga nk'ie nga n'enkahaá yjoná nku ni, basinkoho yjonintená. Tungá 'yúhún basinkoná nga n'enkahaá animaná nga chanjkáán Ntíaná. At'aha nga t'iyankjáán Ntíaná, kui xi basinkoná xi nkú ts'ín tintsubaá nd'ai ko ta xi nkú ts'ín kuíntsubaá askahan.

⁹ Én xi ma n'e s'ejin xu'bi ko ngayjee xuta tjihin nga ts'ín s'ejin. ¹⁰ Kui kjuaha 'yún t'n'exáhaná ko t'ibaihi raá kjuanimá yjoná, at'aha t'ichuyáá ni nda xi tsjáná Ntíaná xi tjíña t'ík'un. Kui xi ma-

ha ts'ínk'anki ngayjee xuta, xi s'ejihin kui b'aha ra nga ts'ínk'anki.

¹¹ B'a ts'in tjenniyáíhi xuta ko takúyai-hi. ¹² Najmi tu ch'a xi tu tohón katumaha ji at'aha ndati. Nk'ie nga skuéhi xuta xi s'ejihin Ntíaná xi nkú ts'in chubai, xi nkú ts'in tinchin, xi nkú ts'in n'etjói xuta, xi nkú ts'in s'ejihin Ntíaná, ko xi nkú ts'in je tinchin nginkun Ntíaná, ta katumaha kui ni.

¹³ N'eyajihin xuta ninku éhen Ntíaná, takúyai ko tjen nga'yúfihin santaha nga kuichá yo. ¹⁴ Najmi tu n'e nga mahi yohi kjuanda xi kik'aihi nk'ie nga kitsjáhi éhen Ntíaná já xi Ntíaná kits'ínkinchjaha. B'a kama nk'ie nga kingjénnehi ntsja jácháha xuta ninku. ¹⁵ Nda n'esihin ni xu'bi ko tisinjñajin, tu xi skuéhe ngayjee xuta nga tíxubáya ni xi kik'aihi. ¹⁶ Chíhin yohi ko nda chasehi ni xi t'bakuyái. N'etjusun tehen-tei niy. Tsa b'a n'ei, n'ek'anki yohi ko ta n'ek'anki xi t'íncha basínñiji.

B'i ts'in kitsúyaha Pablo Timoteo xi nkú ts'in ts'ínxáko xuta ninku

5 Najmi tu ndjá chubakoi nku nda chá. Tjenniyáíhi xi nkúhu tsa na'mihí maha. B'a ta n'ekoi já xunkúu xi nkúhu tsa já nts'ei maha. ² Ko tjenniyáíhi jminchjín chóo xi nkúhu tsa náhi maha, ko istinchjín xunkúu xi nkúhu tsa nichjai maha. Je kas'eya animahi nk'ie nga tjenniyáíhi jminchjín.

³ Tisínkoi jminchín xi ja k'ien x'ihin, kui xi najmi ch'a xi tjihin. ⁴ Tunga tsa nku tachjuún xi ja k'ien x'ihin xi naa ko tsa nachá tími, xi títsu naa ko tsa nachá, kui xi tjun katuma chubayaha ni xi tjihin nga ts'ín at'aha ja s'ejihin Ntíaná. Kats'ínk'óya ngáha ra kjuanda xi kitsjáha xi cháha nk'ie nga kjintí. At'aha kui ni xi sasihin Ntíaná.

⁵ Nku tachjuún xi ja k'ien x'ihin ko xi najmi ch'a xi tjihin, kui xi kuyá nga Ntíaná kuasinkoho. Nistjin nistjen nch-

jako Ntíaná nga bankihí ni xi machjéhen. ⁶ Tunga xi ja kits'ínkjas'ehen yjoho kjuatsjo xi t'ín, kui xi ja k'ien ndaha tsa t'jña t'ík'un sa.

⁷ N'ek'a niyákoj xuta ninku ni xi kuaxihin, tu xi najmi chubayanéhe ngat'aha ni xi t'íncha ts'in. ⁸ At'aha xi najmi nkjún maha xuta xinkjín, b'aha ra xi t'jintu ni'yaha, kui xi títs'in t'axín xi s'ejinná ko 'yún ch'onk'un sa nga xuta xi najmi s'ejihin Ntíaná.

⁹ Tu j'áfhin ní jminchjín xi k'ien x'ihin, xi ja tjihin cháte ko te nú, kui xi kas'et'a xujun, xi nkúhú x'in kis'ejñaha, ¹⁰ xi behe xuta nga nda kits'in, xi mihí nga nda ts'in kits'ínchá ntíhi, nga nda ts'in kitsjantehe xuta ni'yaha, nga nda ts'in kits'ínkjáfhin xuta xi ts'e Ntíaná, nga nda ts'in tsasinko xuta xi un kíkíehe ko nga ngayjehe animaha kits'in ngayje t'ík'já ni xi nda.

¹¹ Jminchjín xi ja k'ien x'ihin tunga kjintíhi sa, najmi tu b'et'a xujuin. At'aha nk'ie nga kuinchja animaha, nguai t'axihin Cristo ko kama mjehe nga kuixan ngáha. ¹² Kui niy n'enijéhe ra, at'aha najmi ngjikondju ni xi tjun kits'ínkjas'ehen yjoho. ¹³ Ko ni xi incha ts'in ya, ts'e ma ko xki ni'ya incha b'ema. Ko najmi tu suba ts'e ma, én ní ya incha b'emako ko tsungijin yjoho tu mí nihí ni, ko nchja ni xi najmi tjihin nga kuinchja. ¹⁴ Kui b'a maha, mjehena nga kuixahan jminchjín xi ja k'ien x'ihin xi ndyja saha, ko nga s'ehé ntí ko nga kuasehe ni'yaha, tu xi b'a ts'in najmi tsjantehe tsa kuinchjayanéhe ra xi fi kontraná. ¹⁵ At'aha t'ín xi ja ngji t'axín ko yjankihí Satana nd'ai.

¹⁶ Tsa ni'yaha xuta xi s'ejihin Ntíaná t'jintut'á jminchjín xi ja k'ien x'ihin, katsjáha ni xi machjéhen, tu xi najmi ch'á kamaha ra xuta ninku. B'a ts'in xuta ninku kama kuasinkoho kj'ai jminchjín xi ja k'ien x'ihin xi najmi ch'a xi tjihin.

¹⁷ Ko máha jácháha xuta ninku xi yja t'itjun nga nda ts'in tífindjuko xáha, kui xi 'yún kayankjún, b'aha ra xi tjihin xá

ts'e s'énijmí kō xi bakúya éhen Ntíaná.
¹⁸ At'aha b'a títu éhen Ntíaná: "Najmi tu tsa b'e'ai ts'a chū xi tībasine tuniñu nga títitjá." Kō b'a ta ts'ín tít'a ya: "Nda xi tít'sínxá tjihin kixi nga kamachjhi."
¹⁹ Najmi tu n'esihin xi kuatéjéne nku ndacháha xuta ninku tsa najmi tjihin tsa jo kō tsa jan já testiyu.
²⁰ Tunga máha xi tu nku t'íncha ts'ín sa ngatitsun, kui xi nginkun ngayjee xuta ninku n'ek'a niyái, tu xi kas'ejña nkjühun ra xuta ninku.

²¹ Nginkun Ntíaná kō Jesucristo kō ntítse xi ts'e, t'bankihi nga n'etjusuin ni xi tixihin. Najmi tu ngabi n'ei nga chaseihi xuta. Nkúhú n'ei.
²² Najmi tu ch'a chuba mjenéi ntsai nga k'uai xáhi. At'aha tsa chuba k'uai xáhá ri, n'engujin yjohi ngatitsuhun. Je katumai.

²³ Najmi ta tu nku ntánijua s'ihini. Tu sa ní s'i ichi kō binu tu xi kamandaha kants'ai kō kuitjuxin ch'in xi nkjin niyá tsjáhi kjuasti.

²⁴ Tjin ngatitsun xi yaha kintehe ni nga n'ekokjua xi b'a kits'ün, kō tjin ngá xi yaha askahan.
²⁵ B'a ta ts'ín ya chji chji ni nda xi ts'ín xuta, kō ni xi najmi tjintuchji nd'ai najmi kama s'entu'má tehente.

6 Máha xuta musu xi kich'atse, b'i ts'ín kats'innkjink'un ngat'a ts'e ján-tjaha. Katenkjún kjuaxi jóo, tu xi b'a ts'ín chankjúhun Ntíaná kō ni xi t'bakuyáá.
² Kō xi tjihin já ntia xi s'ejihin Ntíaná, kui xi ta katenkjún, ndaha tsa já nts'e ja tsichu ma jóo. Tu sa ní nda ts'ín kats'inxát'a saha, at'aha tjoho xi tít'sínkjáhiin xáha kō at'aha ta s'ejihin Ntíaná.

Kui nii xi takúyaihi kō tixínyaihi xuta ninku.

B'i ts'ín tsakúya Pablo ngat'a ts'e tooon

³ Tsa tjin xi k'ái ni t'bakúya, nga ja ngji t'axihin ni nda xi tsakúya Nda Ntíaná Jesucristo kō kjuatéxuma xi bakúyaná nkú ts'ín chankjáán Ntíaná,

⁴ xi b'a ts'ün, kui xi chuba nk'ahá t'ib'asje yjoho. Najmi chumi nihi xi be. Najmi nda tít'sinnkjink'un kō chuba mjehé ra k'uékjoko xuta kō k'uésiyáha tu mí éhen ni. Kui xi b'éntje kjuaxintak'uun kō kjuakjooon, nga ch'on tsuhu xinkjín xuta kō nga najmi s'ejihin xinkjín,
⁵ nga k'jánko tehente xinkjín xuta xi ngakjá ts'innkjink'un kō xi najmi tjihin ni xi naxu tjin. Kui jóo xi ni xi ts'e Ntíaná ma nchinántjaihi.

⁶ Nga ní yankjáán Ntíaná, kui xi kjuanchiná chánkaná, kui nga najmi ta k'ái nihi fasihin raá.
⁷ B'a tjin at'aha najmi chumi nihi xi jáikaá asuntei kō najmi chumi nihi xi kuankinko ngáhaná.
⁸ Kui b'a maha, tsa tísakúná nichine kō najyun xi tindyjáá, tsjo kat'ená.

⁹ Xi mjehé kama nchiná, kui xi najmi maha b'éch'oho yjoho ni xi nch-jaha animaha, kō ngayjee ni xi ma mjehé b'éta'yúhun niu. Nkjin t'k'já ni xi ma mjehé, tunga tu a nihí niu kō ts'ín'uhun. Ts'ínkatsúhun kō ts'inn'dyjaha niu.
¹⁰ At'aha nk'ie nga 'yún mjehé toon xuta, yō nibáha ra ngayje t'k'já ni ch'onk'un. Tjin xi b'a incha kits'ín, 'yún incha kama mje saha toon, kui nga ngji t'axihin ra kō najmi ta kis'ejihin ra Ntíaná. B'a ts'ín ta kui ta maha kits'ín'uhun ra yjoho.

B'i ts'ín kitsjániyáha Pablo Timoteo

¹¹ Tunga máha ji xi Ntíaná ts'ehi, tiyú t'axihin ngayjee ni xu'bi. T'inchinjin ni xi naxu nginkun Ntíaná, chankjúin Ntíaná, kō tu nku n'e s'ejinní Ntíaná. Kas'ehi kjuatjo kō kjuatsenta kō kjuanima-tak'un.
¹² N'e sahani nga'yún nga ch'ai xi s'ejinná. Ch'a ntsjan ntsjain xi ts'ínk'íejña t'k'un sínná, at'aha j'ájihin nga kuinchun t'k'uin. Kui kjuaha nga tsixínyahani nga s'ejihin Jesucristo nginkun nkjin xuta.

¹³ Ntíaná xi ts'ínk'íentu t'k'un ngayjee xi tjin kō Jesucristo xi kitsúya yáha kui nk'ie nga kin'ekokjua nginkun Pon-

ci_o Pilato, t_incha be nga t_ib'exáha. ¹⁴N'etjusun sisin ni xi t_ixihin ko najmi t_u kas'e má ndyjajihin. B'a n'ei santaha nkúhu nga k_j'uáí kúchji yjoho Nda Nt_ianá Jesucristo. ¹⁵Kui xi k_j'uáí nk'ie nga kuichú chubá, chubá xi Nt_ianá y'éjña, at'ahá Nt_ianá xi n'etsjoho ko kui xi batéxuma suba, kui xi Nda rejhi já rei ko Nt_iahá já nt_ia. ¹⁶Nku tutu kui xi najmi mahá ndyja, xi t_ijñajin nd'í nga najmi ch'a ma bichúk'un tiñaha, xi najmi kje ch'a behe ko najmi ch'a ma base'ahá. ¡Kui xi t_u nkjéhé ni kayankjún ko kasakúchji nga'yúhun! B'a katuma.

¹⁷Já nchiná xi t_in asuntei n'ek'a niyái nga najmi t_u nk'a k'uasje yjoho ko nga najmi t_u kjuanchináha kama 'yún k'un, at'ahá mahá fe kjuanchinóo.

Nt_ia níná katuma 'yún k'un, kui xi tsjáná ngayje t_ikjá ni xi machénná t_u xi nda ts'ín ku_intsubahaná. ¹⁸B'a t'ihin já nchinóo nga kats'ín ni xi nda ko nga kui niu xi katuma kjuanchiná ndaha. Katsjáha xutá xingisoo ni xi machjéhen ko najmi t_u kats'ínxkíhin xutá ni xi t_ih_in. ¹⁹Tsa ts'ín kui nii, s'ehe kjuanchiná nda xi kuasinkoho ko sakúhu nga k'úentu t_ik'un xi nkú ts'ín tjehe ra.

²⁰Ji Timoteo, n'etjusun sisin ch'a xi kich'anji. Najmi t_u nungijin yjohi én tiya xi t_in asuntei ko tá ndaha ni tsank'á xi b'ésiyáha xutá xi b'a tsu nga t_ih_in kjuankjintak'un. ²¹At'ahá t_in xi kits'ín s'ejin kjuankjintak'un tsank'á xu'bo ko b'a ts'ín incha ngji t'axíhin ra xi s'ejinná.

Kjuandaha Nt_ianá kas'enuu.

Xujun xi ma joho xi kits'ínkjihí nda postru Pablo Timoteo

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo Timoteo

1 An Pablo, an xi kama nku nda postruhu Jesucristo at'aha Ntíaná b'a ts'ín kama mjehe. Tíbitjusun ni xi kits'úya tíjtjun nga ts'ínk'íéntu t'ík'un xuta xi s'ejihin Cristo Jesu. ²Tífaníñaha Timoteo, ji xi nkúhu tsa ntína ko tjo nkjúnna ji.

Katsjáhi kjuanda ko kjuajyu Ntía Na'miná ko Nda Ntíaná Cristo Jesu ko nda katasehi.

B'i ts'ín kitsjá nga'yúhun Pablo Timoteo

³Nístjin nístjen nchjantjáhi nginkun Ntíaná ko tsjaha máb'achj'íhi ngat'a ts'e ni xi t'ín'ei. Kui xi t'íts'inxát'aha xi nkú nga ta kits'ín ntje chána ko je tjíya kjuankjintak'unna nga b'a t'íts'ian. ⁴F'áítsjenna nga kich'í ko mjena skue ngáha ra tu xi b'a ts'ín tséjihinna kjuatsjo. ⁵Ts'ínkj'áítsjen xi nkú ts'ín ngayjehe animahí s'ejihin Ntíaná. Tjun Loída, nacháhi, b'a ta ts'ín kis'ejihin, ko Eunice, náhi. Nd'ai be sishiñ k'an nga ko ji b'a ta ts'ín s'ejihin.

⁶Kui b'a maha, t'íts'ínkj'áítsjehen ra nga n'e'yúnyai kjuanda xi kitsjáhi Ntíaná nk'ie nga kingjennéhe ntsa. ⁷At'aha najmi kjuabinkjun tsjáná Espiritu xi kits'ín nibáná Ntíaná. Nga'yún ní tsjáná ko kjuatjo, ko ta tsjáná nga naxu s'eyaná.

⁸Kui nga najmi tu n'e subaha ri yjohi nga k'úénjímí Nda Ntíaná ko ta ndaha nga kjíiya'yán ngat'aha nga t'ib'enjímía. Nga'yúhun Ntíaná katasinkohi nga kuitjájjin kjuanima ngat'aha én nda tsuhu Ntíaná xi nkúhu an. ⁹Ntíaná kits'ínk'ankiná ko j'ájinná nga kamaá xuta xi ts'e. Tunga najmi ngat'aha ní ni xi kin'eé j'ájihinná. B'a ní kits'ín at'aha b'a ts'ín y'énda tíjtjun ko b'a ts'ín nibá

kjuandaha. Kintehe ni nga kamanda asuntei, ajihin Cristo Jesu kits'ín nga ná tsuhuná kjuanda xu'bi. ¹⁰Nd'ai ni ma ja y'éjña chji kjuandoo nk'ie nga ja j'ai Cristo Jesu xi kits'ínk'ankiná nga j'ai kjexín nga'yúhun ngabayoo ko ts'asje chji nga kama kuintsuba t'ík'un sían tu ngat'aha én nda tsuhu Ntíaná.

¹¹Ntíaná kits'ín mana nku xi b'énjímí éhen, nku nda postru ko nku nda maestrú. ¹²Kui kjuaha nga t'í'fajihinna kjuanima. Tunga najmi subahá mana, at'aha be yá xi kits'ín s'ejian ko behe k'an nga tjíhin nga'yún nga kj'uatjo ni xi kits'ínkjas'enna. B'a ts'ín santaha nkúhu nga kuichú nístjin nga chasehe mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xuta.

¹³Ndjá n'e s'ejin Cristo Jesu ko t'inchinjín kjuatjoho. Xi nkú kits'ínkoho nga tsakuyáha, ni nda xi tsakuyáha, b'a n'ei. ¹⁴Nga'yúhun Espiritu Santo xi t'í'ñajinná chúnkoho ri én nda tsu xi kin'ekjas'ehin.

¹⁵Ja yai nga ja incha kits'ín nga mana ngayjee xuta xi t'jín nga ngúshun ante Asia. Santaha ko nda Figelo ko nda Hermogene b'a kits'ínkona.

¹⁶Ntíaná katase nimaha xuta xinkjín nda Onesiforo. Nkjín niyá kitsjá nga'yúnna ndo ko najmi kama subaha ngat'aha nga kjíiya'yán. ¹⁷Ni xi kits'ín ní, nk'ie nga j'ai nanki Roma tsangisjaina santaha nkúhu nga kisakúhu an. ¹⁸Nda Ntíaná katase nimaha nístjin nga chasehe mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xuta. Ko ji ja ya sisin xi nkú ts'ín tsasinkoná ndo nanki Efeso.

B'i ts'ín y'éjña chubaya Pablo nk'ie nga tsakúyaha Timoteo

2 Kui b'a maha, ji ntína, n'ejahani nga'yún xi sakújinná kjuandaha Cristo Jesu. ²Ko ni xi kinu'yái nga kixian nginkun nkjin xuta, kui xi n'ekjas'eihin já xi ma 'yún tak'aán, já xi kama kuakúya ngáha ra kj'ái.

³N'e chúkjuai kjuanima xi kuitjájín, at'aha ji xi nkú joya nda juhun Cristo Jesu ji, nda jun xi nda ts'ín xáha. ⁴Yaá nga ndaha nku nda jun xi tákján najmi tsungijin yjohó ni xi t'ín asuntei. B'a ts'ín at'aha mjehe nga nda skuéhe xi kitsjá xáha. ⁵Ko ta máha nku ndat-suton, najmi kama ts'ín ngana tsa najmi tsúton xi nkú ts'ín t'ín nga nuton. ⁶Ko ta máha nku xi t'ín kjuanima nga t'ínxá, bichú nistjin nga sakúhu ni tjun xi b'éntje. ⁷N'echubayahi yjohi ni xi t'ín ihin ko b'a ta ts'ín Nda Ntíaná ts'ín nga kamankjihin ngayjee ni.

⁸N'ekj'átsjein Jesucristo xi j'áiya ngaha ra ngabayoo, xi ntjehe David y'aha ra. B'i tsu én xi t'ín enijmía. ⁹Ko kui ngat'aha éen un t'ín behena ko santaha kjíyayán xi nkúhu tsa an xi nda ch'on k'an. Tunga máha éhen Ntíaná, najmi kjíyayún. ¹⁰Kui nga ngandaha xuta xi Ntíaná j'ájin t'ín chúkjuahana ngayjee ni xi t'ín mat'an, tu xi ko kui incha sakúhu ra nga Cristo Jesu ts'ínk'anki ko tsjáha kjuachánka xi najmi maha feya.

¹¹Ma n'e s'ejin én xi tsu:

Tsa tsayakaá Cristo,
ta kuínsuba t'ínk'unko ngáhaná.

¹²Tsa t'ín'e chúkjuá nga un t'ín bená,
ta kuatexumakaá.

Tsa najmi n'ekie yjoná nga yaá,
ko kui najmi ts'ínkie yjohó nga bená.

¹³Tsa najmi ch'a s'ejihin n'á,
tunga kui ma ma 'yún tak'aán,
at'aha kui najmi maha ts'ínjo éhen.

B'i ts'ín tsakúyaha Pablo Timoteo xi nkú ts'ín ts'ínxát'aha Cristo

¹⁴N'ekj'átsjeihin xuta ninku, nginkun Ntíaná tu xí b'ahá t'ín, nga najmi tu mí éhen ni incha k'uésiyáha, at'aha kui ni xu'b'i xi najmi chumi ni ch'íhi ra. Tu sa ní ts'ínndyjajihin xuta xi mjéñjuhu kui ni. ¹⁵Ngayjehe k'uin n'ei ni xi nda nginkun Ntíaná tu xi nda skuéhe ni xi t'ín'ei. N'ei xi nkúhu nku nda musu xi najmi ma sub-

aha ni xi t'ín ts'ín ko xi nda ts'ín bakúya én xi naxu t'ín.

¹⁶Najmi tu nungijin yjohi én tiya xi t'ín asuntei, at'aha xi b'a ts'ín nchja, kui xi tu nku fi t'axihín ra Ntíaná. ¹⁷Ko kui éhen xi nkú joyaha tsé xi finánka. Najmi maha manda. B'a ts'ín tsatsun nda Himeneo ko nda Fileto. ¹⁸Kui xi ja ngi t'axihín ni xi naxu t'ín. B'a t'íncha tsu nga ja j'a nistjin nga kj'uaíya ngaha ra xuta ngabayoo. B'a ts'ín t'ínndyjajihin ra k'ua xuta xi s'ejihín Ntíaná. ¹⁹Tunga tu nkú ndjáhá s'ínja éhen Ntíaná. S'ínja xi nkúhu nku xjó xi: "Nda Ntíaná be xuta xi ts'e", tsu ntu xi t'ín'aha. Ko b'a ta ts'ín t'ín'aha yaha: "Ngayjee xi tsu nga s'ejihín Cristo kats'ín t'axihín yjohó ni xi najmi naxu nginkun Ntíaná."

²⁰Xi nkúhu nku ni'ya chánka, najmi tu suba ni t'ónsine ko t'ontaba t'ín. Ta t'ín níhi ni xi kamandakoho yá ko ninte. K'ua xi n'echjén nk'ie nga t'ín s'í ko k'ua xi n'echjén tehente. ²¹Ko b'a ta ts'ín t'ínja ajinná. Tsa t'ín xi ja kits'ín je yjohó, kui xi nkú joyaha ni xi ma n'echjén nk'ie nga t'ín s'í. Ja je ko Ntíaná kama ts'ínchjéhen, at'aha ja t'ín dahá yjohó nga kama ts'ín ngayjee ni xi nda.

²²Ch'ín yjohi ni xi nchjaha animaha já istiu. N'ei ni xi naxu nginkun Ntíaná, tu nku n'e s'ejinní Ntíaná, ko kas'ehi kjuatjo ko kjuajyu. Nkuhú n'e makoí yjohi xuta xi je t'ín t'uyá animaha ko nchjaha Nda Ntíaná. ²³Najmi tu n'esihín én tsujnu tsut'a ko én xi najmi t'ín sin xi nchja xuta, at'aha ja yai nga yo nibáha ra kjuachán. ²⁴Xi t'ínxát'aha Nda Ntíaná najmi t'ín nga kjuachán kjuájin yjohó. Nda ní ts'ín kats'ínsihín ngayjee xuta. Ko t'ín nga kamaha kuakúyaha xuta. Kats'ín chúkjuá ni xi kamat'ain.

²⁵Nimakjua kat'asje yjohó nk'ie nga ts'ín yáha xi t'ín kontraha. Kutsa Ntíaná há tsjáha xuta xu'bó nga ts'ínk'óntjaiya animaha nga skué ni xi naxu t'ín ²⁶ko nga kuankaha ni xi

ts'anachakoho ra ndanindoo. At'aha incha kjintuyáyún ko ni xi mjehe ndanindoo títs'ínkoho.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú kama kintehe ni nga kj'uaí ngáha Nda Ntjaná

3 Katumankjihin ni xu'bi. Nistjin xi fekuhu s'e nistjin kjuá'un. ²At'aha kamaxkín xuta ko 'yún ts'ín mje toon. Ngak'un kama ko nk'a k'uasje yjoho. Ch'on ts'ín kuinchjane Ntjaná ko najmi kuint'ééhen xi cháha. Ndjá s'eyaha ko najmi skuenkjún Ntjaná. ³Najmi s'ehe kjuatjo ko najmi kama nimaha xuta. Kuinchjayane xuta ko najmi k'uéch'oho yjoho ni xi kuinchjaha animaha. Kjan kama ko nguai kontraha ngayjee ni xi nda. ⁴Tsank'á kama, najmi kama nusi-hin ni xi incha ts'ín, ko tséjihin ra kjuangak'un. Najmi kuangisjai Ntjaná. Ni xi kuinchja níhi animaha kuangisjai. ⁵B'a incha ts'ín xi benkjún Ntjaná ts'ín, tunga xi nkú ts'ín tjintu kui niu xi kuakúchji nga najmi tjñajihin nga'yún xi Ntjaná tsjáha xuta xi benkjúhun.

N'e t'axihin yjohi xuta xu'bi. ⁶At'aha xi b'a k'un, kui xi xki ni'ya incha fi ko b'anachaha jminchjín xi najmi ndjá tjintuyáha, xi kitsejihin ra ngatitsun ko nt'ééhen tu mí níhi ni xi nchjaha animaha. ⁷Kui jminchjún xi tehente bangiya tunga ndahá ichí najmi ma bichú mankjín sisihin ni xi naxu tjín. ⁸Xi nkú ts'ín játj'e Jané ko Jambre ngji kontraha Moise nistjin nk'ie, b'a ta ts'ín ko kui já xu'bi tifi kontraha ni xi naxu tjín. Najmi nda kjuankjintak'uhun ko yaha nga najmi Ntjaná s'ejihin. ⁹Tunga najmi nguaindukohó ni xi incha y'a, at'aha ngayjee xuta skue kjuanchinihi. B'a kamat'ain xi nkú nga ta kamat'ain Jané ko Jambre.

B'i ts'ín kitsjániyáha Pablo Timoteo

¹⁰Ji Timoteo, ja yai sisin ni xi tsakuyá ko xi nkú ts'ian. Ta yai ni xi mjena ts'ian, xi nkú ts'ín s'ejinna, kjuatsentana, kjuatjona, ko xi nkú ts'ín títs'in chúkjuá ni xi tímat'an. ¹¹Yai xi nkú ts'ín kitsjennkí unkiena xuta, ko kjuá'un xi kikié, ko ni xi kamat'an nanki Antiokiá, nanki Ikonio ko nanki Lистра. Kitsjennkí unkiena xuta tunga Nda Ntjanáhá tsasinkona ajihin ngayjee ni xu'bi.

¹²Kjuaxi nga ngayjee xi mjehe skuenkjún Ntjaná ko Cristo Jesu, kui xi tsjénki unkiehe xuta. ¹³Tunga máha xuta ch'onk'uun ko xi tsank'óo, 'yún ch'onk'un kama sa. K'uanacha ko ta ch'anachaha.

¹⁴Tunga máha ji, ndjá tisijnjajin ni xi tsinchiyái, ni xi tsichu mankjihin. At'aha yai yá xi tsakúyahi niu. ¹⁵N'ekj'áitsjein nga santa nkúhu nga ndyjahi yai nkú títsu xujun éhen Ntjaná. Kui xi tsje. Kui xi tjihin nga'yún nga tsjáhi kjuankjintak'un, at'aha s'ejihin Cristo Jesu ko t'banki. ¹⁶Espirítuhu Ntjaná kits'ínxájihin xi y'éta ngayjee xujun éhen Ntjaná ko kui xujun basinkoná nga bakuyáhaá xuta, nga n'ek'a niyáhaá, nga bixínyahaá má nihi xi najmi nda tjín títs'ín, ko nga 'bai niyáhaá xi nkú ts'ín naxu nguaiiko yjoho. ¹⁷B'a ts'ín xujun tu xi nda xi ts'ínxát'aha ra Ntjaná skue sisihin ni xi tjihin nga ts'ín nga ts'ín xá xi nda.

4 Nginkun Ntjaná ko nginkun Cristo Jesu, kui xi kuasehe ni xi kits'ín xuta xi tjintu tik'un ko xi ja k'ien nk'ie nga kjuakúchji yjoho nga kj'uaítexuma, tu xí t'bankihí ra nga ²tenijmí éhen Ntjaná. Tu nkú b'ahá n'ei tu mí nistjihín ni ko tu mí chubahá ni. T'inyaihi xuta tsa najmi nda tjín ni xi títs'ín, ko n'ek'a niyái, ko tjenniyáhi. Kas'e tehen-

tehi kjuatsenta nk'ie nga kuakúyai éhen Ntíaná.

³At'aha kuichú nistjin nga najmi ta ts'ínsihin ra xuta én nda xi bakuyáá, xi nda ts'ínkoná. Tu sa ní incha kuangisjai nga nkjin nkjún já maestru xi kuakúyaha ni xi tsjoho nga kuint'é, at'aha kui niu xi nchjaha animaha. ⁴Ngjuai t'axihin ko najmi ta kuasínñjuhu ra én xi naxu tjín. Énchá xi nchja xuta incha ts'ínsihin. ⁵Tunga máha ji, tu nkú chase sisinní ni xi n'ei. N'e chúkjuai kjua'uun. N'ekjas'eihin yjohi nga t'enijmí éhen Ntíaná. Nda n'etjusuin xáhi.

⁶An bi, ja ma kamaná nku chje xi kuichúsehe Ntíaná. Ja tábichú tiña chuba nga k'uejñá asunntej. ⁷Ja tsásinchjaha xi fi kontraha éhen Ntíaná. Ja tsichu kjet'a niyána. Tu nkú kis'ejihinna Ntíaná. ⁸Ja tikuyána nd'aj chjí xi ts'íinkjáihin xuta xi ja naxu nginkun Ntíaná. Nda Ntíaná tsjana niu, at'aha naxu ts'ínko xuta nistjin nga kuase mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú. Ko najmi tu nku an tsjana chjí xu'bo. Ta tsjáha ngayjee xuta xi tjohe ko xi tíncha kuyá nga kjuai ngáha.

B'i ts'ín kitsúyaha Pablo Timoteo ni xi mjehe nga ts'ín

⁹N'e kitsa xáhi yjohi nga nibáase xatíní. ¹⁰At'aha nda Dema 'yún tjo saha ni xi tjín asunntej. Ja kits'ín nga mana. Nanki Tesalonika ngji. Nda Krescente ngá ante Galacia ngji, ko nda Tito ja ngji ante Dalmacia. ¹¹Tu nkuhú nda Luko tjínako sana ei. Tínchisjai nda Marko ko nibákoj, at'aha kui xi kama kuasinkona ajihin xána. ¹²Nda Tikiko bi, nanki Efeso kits'ínkjíá. ¹³Nk'ie nga

nibai, nibákoní najyunna xi ts'inchjén nistjin chunch'oon. Kui xi y'ejñá nanki Troa, ni'yaha nda Karpo. Ko ta nibákoní xujunna. Tu xi najmi tu n'echayaní ichí xi tjabaxín kamandakoho.

¹⁴Tse nkjún kjuasti kitsjáná nda Alejandro, nda xi ts'ínnda ni kicha. Nda Ntíaná k'uéchjí ngajoya ngáha ra ni xi kits'ín. ¹⁵Ko ji, chíhin yjohi ndo, at'aha tu xi 'yúhún ngji kontraha én xi t'benijmíáá.

¹⁶Nk'ie nga tjun kinchjantjá yjona nginkun já t'ixóo, najmi ch'a tsasinkona. Ngayjee y'entu masenna. Najmi tu kat'axkihí ra Ntíaná ni xi incha kits'ín. ¹⁷Tunga Nda Ntíanáha tsasinkona ko kitsjana nga'yún tu xi kama y'enijmíyehena éhen. B'a ts'ín kint'éhe ngayjee xuta xi najmi ntje judio tjehe ra. Ts'asje'ana Nda Ntíaná ngabayoo. ¹⁸Ko ta k'uasjejinna ajihin ngayjee ni ch'onk'un xi tjín ko ngjuaikona má batéxuma ndjiojmi ján. ¡N'ekié yjoná nga tjíhin kjuachánka santaha tu nkjéhe ni! B'a kat'e.

B'i ts'ín kits'ínkje Pablo xujuin

¹⁹Tjeihin kjuasuniñana na Priska ko nda Akila ko xuta xinkjín nda Onesiforo. ²⁰Nanki Corinto y'ejña nda Erasto. Nanki Mileto kisatéch'in nda Trofimo ko yo y'ejñá. ²¹N'e'ahí yjohi nga nibáasení kintehe ni nga kjuai nistjin chunch'oon. Títs'ínkjihí kjuasuniña nda Eubulo ko nda Pudente ko nda Lino ko na Claudia ko ngayjee já nts'eé xi tjín ei.

²²Nda Ntíaná Jesucristo kat'ejñakohi. Ngatentoo kas'enuu kjuandaha Ntíaná.

Xujun xi kits'ínkjijihí nda postru Pablo Tító

B'í ts'ín kikjaniñaha Pablo Tító

1 An Pablo, an nda musu síhin Ntíaná ko nda postruhú Jesucristo. Xi nkú ts'ín s'ejihin xuta xi j'ájin Ntíaná ko kamankjihin ni xi naxu tjín, kui xi xána, kui nga kui xutaha xi skuénkjúhun Ntíaná. ²Tíchuyáá nga kuíntsuba tik'un síaán. Kui niu xi kitsúya tíjün Ntíaná kintehe ni nga kin'enda asuntee, ko yaá nga najmi maha b'anacha. ³Nd'ai ni ma, nk'ie nga ja tsichu chuba, ajihin én xi kik'aina nga k'uenjímá y'éjña chji Ntíaná ni xi kitsú. Ntíaná xi maha ts'ínk'ankiná kitsjana kui xóo.

⁴Tífaniñaha Tító, ji ntína at'aha nkuhú xi s'ejinná. Kas'ehi kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná Ntía Na'miná ko Jesucristo xi ts'ínk'ankiná.

B'í ts'ín kitsúyaha Pablo Tító xá xi ts'ín

⁵Kits'ínk'íejñaha xjo Creta tu xi k'úéndahani ni xi kindyjat'a sa yo ko tu xi k'uai xaha ri jácháha xuta ninku xi tjín xki nanki xi tjín yo. Kixinya chich'ihin ni xi n'ei. ⁶Kama s'et'a xá xi najmi tjín ni xi chubayanéhe ra, xi nkuhú maha chjuúhun, xi tjihin ntí xi s'ejihin Ntíaná ko naxu incha ts'ín ntíhi ko nt'één.

⁷At'aha nku nda xi kuasehe ninku, kui xi tjíñaha nga kúnnta ni xi ts'e Ntíaná. Kui xaha. Kui nga kas'et'a xaha nku nda xi najmi tjín ni xi chubayanéhe ra, xi najmi ngak'un, xi najmi stinta, xi najmi b'atihí nga 'bi binu, xi najmi kjánko xuta ko najmi mjehe toon xi ch'on ts'ín sakú. ⁸Nda xi ts'ínkjáin níhi xuta ni'yaha machjén, xi tsjoho ts'ín ni xi nda, xi nda basehe ni xi ts'ín, xi naxu ts'ín, xi benkjún Ntíaná, xi maha b'éch'oho yjo-

ho ni xi mjehe animaha. ⁹Ni xi kuakúya tjihin nga ni xi tsangiya níbaha ra, tu xi b'a ts'ín kama tsjániyá sisihin ra xuta ko kama k'uéjña chjihí já xi tífi kontraha ni xi bakúya.

¹⁰At'aha tjín nkjún xi ngji t'axíhin én xi naxu, xi tu a éhén ni xi bakúya ko b'anachaha xuta. Xi incha bakúya nga n'e ni circuncision, kui xi 'yún b'a incha ts'ín. ¹¹Najmi ta k'uaíntehe ra nga b'a incha ts'ín jái, at'aha ni xi najmi tjihin nga kuakúya tíincha bakúya. B'a tíincha ts'ín tu xi títs'ín ngana ndaha toon. Ja nkjin xuta ts'índyjajihin.

¹²Santaha nku nda profeta xi ts'e jóo b'a kitsú: "Xuta Creta én tsank'á nchja tehente. Ch'onk'un jóo xi nkúhu chu ch'onk'un, xuta ts'e xi najmi tsehe."

¹³Kjuaxi kjáihin ni xi kitsú ndo. Kui nga ndjá chubakohoni jóo tu xi incha skué sisihin ni xi s'ejinná ¹⁴ko tu xi najmi ngjuénñjuhu ra én tiyaha xuta judio ko ta ndaha ni xi b'éne'yúhun já xi ngji t'axíhin ni xi naxu tjín.

¹⁵Je ngayjee ni xi tjín ko ma n'echjén tsa je tjíntuyá animaha xuta, tunga najmi tjíhin ni xi je ngat'a ts'e xuta xi chuntí tjíntuyáha ko xi najmi s'ejihin Ntíaná. At'aha ngasten ts'ínnkjink'un ko ja tsatsun kjuankjintak'uhun. ¹⁶Kui xi tsu nga be Ntíaná tunga ni xi incha ts'ín bakúchji nga najmi be. Kui xi ch'onk'un, najmi nt'één, ko najmi maha ts'ín ni xi nda.

B'í ts'ín kitsúyaha Pablo Tító xi nkú ts'ín tjihin nga kuakúyaha xuta ninku

2 Tunga máha ji, takúyai ni xi y'aha ra ni xi nda ts'ínkoná xi tsinchiyái. ²B'a t'ihin já xi ja chá nga kixi incha katjiko yjoho, incha katenkjún yjoho, nda incha katasehe ni xi incha ts'ín, nda incha katumankjihin ni xi s'ejinná, ko incha kas'ehé kjuatjo ko kjuatsenta.

³Ko jminchjín xi ja chá b'a ta ts'ín incha katenkjún Ntíaná, najmi tu én

tsank'á incha k'uasjené xutá kō najmi tu 'yún incha k'úí binu. Incha katakúya ni xi nda ⁴ kō incha katsjáníyáha jminchjín xi kjintí sa nga ts'íntjo x'íhin kō ntíhi, ⁵ kō nga nda incha katasehe ni xi incha ts'ín, nga je kas'entuyá animaha, nga incha kuasehe ni'yaha kō nda incha s'entuyáha, kō nga incha skuenkjún x'íhin. B'a ts'ín chankjúhun éhen Ntíaná.

⁶ Kō já istiu b'a ta t'íhin nga nda incha katasehe ni xi incha ts'ín. ⁷ Ngaten-tee ni xi n'ei, nda n'ei tu xi b'a ta incha ts'íhin. Nga kuakúyai, katuma chji nga kixí tjíyahi kō nga tíyankjún yjohi. ⁸ Én nda katitju tsu'bai, én xi najmi tjín xi nkú ts'ín n'enijéhe ri. Kui niu xi ts'ín nga kama subaha ra já kontra, at'aha najmi sakúhu nkú ts'ín ch'on ts'ín kuinchjayanehená.

⁹ Kō b'a t'íhin já musu xi kich'atse nga tehente katenkjún já ntíaha kō kats'ín ni xi sasíhin jóo. Najmi tjíhin tsa kuinchja tsa'ako jóo ¹⁰ kō tsa ndyjé ts'íhin. Tu sa ní incha katakúchji nga ma ma 'yún k'aán jóo, tu xi ngayjee ni xi ts'íhin chankjúhun én xi b'éjña chjiná Ntíaná xi ts'ínk'ankiná.

¹¹ Ntíaná ja y'éjña chjihí ngatentehe xutá kjuandaha, kui xi ts'ínk'ankiná ¹² kō bakúyaná nga k'úéch'ooohó yjoná ni xi najmi je nginkun Ntíaná kō ni xi nchjaha animaná ei asunnteí, nga nda chasehé ni xi n'ee kō nga naxu n'ee kō nga chankjáán Ntíaná nk'ie nga tintsuba saá ei asunnteí. ¹³ Chúya saha raá ma ni nda xi tichuyáá, kui niu xi nistjin nga chaá kjuachánkaha Jesucristo, kui xi Ntíaná xi chánka kō xi ts'ínk'ankiná. ¹⁴ Kui xi kitsjá yjoho nga kin'ek'ien ngandaná tu xi k'uasjejihinná ngayjee ni xi najmi ndoo kō ts'ín je nku naxinantá xi kui ts'e, xi ngayjehe k'un mjehe ts'ín ni xi nda.

¹⁵ Kui nií xi takúyai. Tjenni'yáhi xutá kō n'ek'a niyái. Najmi tu jo jan katumahi nga b'a n'ei. Najmi tu ch'a xi tu tohón katumaha ji.

B'í ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín tjíhin nga incha ts'ín xutá ninku

3 N'ekj'áitsjeihin xutá ninku nga katenkjún já títuun kō já tjíxoo. Incha kant'ééhen kō incha kat'entu nda nga incha ts'ín ngayje tíkjá ni xi nda. ² Ndaha nku xutá najmi tu ch'on ts'ín incha kuinchjane kō najmi tu ch'a xi kjaánko. Nda ní ts'ín incha kas'eyaha. Kō kate xutá nga nimakjua incha tjíntuyáha.

³ At'aha nistjin nk'ie ta tu xi sináá. Najmi kinu'yá'één, ngakjá kin'enkjíntak'aán, kō nkjin tíkjá ni xi nchjaha animaná tjí'yúhun ná kō ni xi mjehe yjonintená. Kjuakjan ya kō kjuaxintak'un tintsubajían. Kits'ín unkiená xutá kō b'í ngján kin'e unchaá xinkjá. ⁴ Tunga nk'iehé nga kis'ejña chji kjuandaha Ntíaná xi ts'ínk'ankiná kō kjuatjo xi tjíhin, ⁵ kits'ínk'ankiná. Najmi ngat'aha tsa nda tjín ni xi kin'ee, tsa kui kjuaha nga b'a kits'íhin. B'a ní kits'ín at'aha kama nimaha ná. Kits'ín jená nk'ie nga kits'ín tsin tsetse ngáhaná kō Espirituhu kits'ín tsetsená.

⁶ Tu ngat'aha ni xi kits'ín Jesucristo xi ts'ínk'ankiná, najmi kits'ínxkín Ntíaná nga kitsjáná Espirituhu. ⁷ Kō tu ngat'aha kjuandaha Ntíaná kits'ín nga naxu tsichu maá nginkun. B'a kits'ín tu xi n'ekj'áhin raá ni xi tichuyáhaá, kui xi tsuhu ra nga kuintsuba tík'un síaán.

⁸ Ma n'e s'ejin én xu'bi kō mjena nga takuyái sisin nií, tu xi xutá xi s'ejihin ra Ntíaná ts'ínkjas'eheh ra yjoho nga ts'íhin ni xi nda. Tu xí ndahá tjín kō basinkoná nga b'a n'ee. ⁹ Xi mjehe nku én k'uéshintjáihi, tiyú t'axíhin. Najmi tu n'esihin xi b'ésiyáha ntje chá xi y'aha ra kō ta ndaha xi b'ésiyáha kō kjántjaihi kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheh Moise. At'aha najmi basinkoná kui kjuastiu kō najmi tjíhin sin.

¹⁰ Xi kuakjánya xuta ninku, chubakoi tsa nku ko tsa jo niyá tjihin. Tunga tsa najmi ts'ínsihin, najmi ta k'uaíntehe ra aya ninku. ¹¹ Yai nga xi b'a títs'íun, kui xi ja kits'ínkatsún suba yjohó ko niyáha ngatitsuun tsú'baya. Ta kuihi tífiko yjohó xi má nga ndyja.

B'í ts'ín kitsúyaha Pablo ni xi mjehe nga ts'ín Tító

¹² Nk'ie nga ts'ínkjisehe nda Artema ko a ra nda Tikiko, n'e kitsa xáihí yjohí nga nibáasení nanki Nikopoli. At'aha ja tjíndana nga yo ts'ínk'a nistjin

chunch'oon. ¹³ Nda tisinkoi nda Zena, nda xi nchjantjai xuta, ko nda Apolo, tu xi ts'ínndjuúhu niyáha ko tu xi najmi chumi nihi xi ndyjat'aha ra. ¹⁴ Katangiya xuta ts'añá nga ts'ín ni xi nda ko nga tsjáha xuta ni xi machjéhen. B'a ts'ín incha saájihin ni xi ts'e Ntíaná.

B'í ts'ín kits'ínkje Pablo xujuin

¹⁵ Títs'ínkjihí kjuasuniña ngayjee xuta xi tjíntukona ei. Tjehin kjuasuniña xuta xi tjohó ñá at'aha nkuhú xi s'ejinná. Ngatento kas'enuu kjuandaha Ntíaná.

Xujun xi kits'ínkjihí nda postru Pablo Filemon

B'í ts'ín kikjaniñaha Pablo Filemon

1 An Pablo kjíiya'yán ngat'aha Cristo Jesu. An ko nda nts'eé Timoteo tísuniñaihi nda Filemon. Tjo nkjúnna ji. Ji xi ta t'n'exát'aihi Cristo. ²Tísuniña yaihi nichjaá Apia, ko nda nts'eé Arkipo xi ta tít'sín nga'yún ngat'aha Cristo, ko xuta ninku xi ma ñjakú ni'yahi.

³Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná Ntia Na'miná ko Nda Ntíaná Jesucristo.

B'í ts'ín kitsúya Pablo xi nkú ts'ín nchjantjai Filemon

⁴F'áitsjenna ji nk'ie nga nchjaka Ntíaná. Tehente tsja máb'achjihí ⁵nga tímiyana xi nkú ts'ín tjohi ngayjee xuta xi Ntíaná kits'ín ts'e ko xi nkú ts'ín n'e s'ejin Nda Ntíaná Jesu.

⁶Bankihí Ntíaná nga xi nkú ts'ín n'e s'ejin ni xi ngujihín n'e s'ejían, kui xi kats'ínxájin kjuankjintak'uhin tu xi b'a ts'ín kamankjihin ri ngayjee ni nda xi tjinná ngat'aha Cristo Jesu. ⁷Tsjo nkjún tjinna ko sakúna nga'yún ngat'aha xi nkú ts'ín tjohi xuta ninku. At'aha ngat'ahi, nda nts'é, kisakú nga'yúhun animaha xuta xi ts'e Ntíaná.

B'í ts'ín nchjantjai Pablo Onesimo

⁸Kui b'a maha, ndaha tsa ngajoho Cristo kama kuinchjako masen masehen ni xi tjíhin nga n'ei, ⁹tunga tu sa ní t'bankihi ni xi xíhin at'aha tjoná xinkía. An Pablo xi ja kama chá ko kjíiya'yán nd'ai tu ngat'aha Cristo Jesu ¹⁰t'bankihi nku kjuanda ngat'a ts'e Onesimo. Kui xi ja tsichu ma xi nkú joyaha tsa ntína ei aya nubayóo. ¹¹Kui xi najmi kamachjéhin nistjin nk'ie tunga nd'ai ji ko an machénná ndo.

¹²Tít'sínkjíse ngáhara. N'ekjáihin xi nkúhu tsa an niu. ¹³Mjena nga k'úéjñako sana ei tsakai tu xi ngajohi ts'ínxát'ahana ei má nga kjíiya'yán tu ngat'aha én nda tsuhu Nda Ntíaná. ¹⁴Tunga ndahá nku ni najmi mjena chuba ts'ian tsa najmi tjínkuhu tak'uin, tu xi animahi ñibaha ra kjuanda xi n'ení ko najmi an ts'ín kjuayúhunra.

¹⁵Kutsa kuihi kjuaha ngji t'axíhin ri Onesimo chuba nistjin, tu xi n'ekjáiin sín ngáha ri nd'ai. ¹⁶Tunga najmi ta xi nkúhú ni tsa nku nda musu xi kich'atsei chasehi. Tu sa ní chasehi xi nkúhu nku nda xi 'yún chjí saha ra nga nku nda musu. Ngat'a ts'an ndats'é ja tsichu ma ndo ko tjona. Ngat'a ts'i 'yún chjí saha ra ndo, at'aha ta ts'ínxát'a ngáha ri ko ta s'ejihin Nda Ntíaná xi nkúhu ji.

¹⁷Kui b'a maha, xihí yaní nga nkuhú tinchajían ni xi ngujihín s'ejinná, n'ekjáiin ngáha ri Onesimo xi nkúhu tsa an niu. ¹⁸Tsa tjin má najmi nda kits'ínkoho ko tsa tjin ni xi tjeheh ts'i, kuantana t'et'ai niu. ¹⁹An k'uechjá ni xi tjeheh. An Pablo ntuna t'bet'áhana xujuin nga b'a ts'ian, ndaha tsa kama ts'ínkj'áitsjehen ni xi tjeheh ts'an. Ngat'ana tinchihinni. ²⁰Ji nda nts'e, at'aha tjohi Nda Ntíaná, kasakújinna ji nku kjuanda. Tjen nga'yíhin animana tu ngat'aha nga nkuhú kich'aá Cristo.

²¹B'a ts'ín t'bet'áha at'aha behe k'an nga kuinú'yá'énni. Be nga 'yún n'etjusun sai ni xi t'bankihi. ²²Ko ta t'bankihi kj'ai sa ni. T'endaní nku ante ni'yahi, at'aha t'binchihuu Ntíaná nga kama kfínsenuu. Tu tikuyáhá ra nga b'a kama.

B'í ts'ín kits'ínkje Pablo xujuin

²³Tít'sínkjihí kjuasuniña nda Epafra. Ei ta kjiya'yúnkona ngat'aha Cristo Jesu. ²⁴Ko ta tít'sínkjihí kjuasuniña nda Marko, nda Aristarko, nda Dema ko nda Luko. Kui jái ta y'anjikona xá xi tít'sian.

²⁵ Kjuandaha Nda Ntianá Jesucristo
kas'eyaha animanuu.

Xujun xi kin'ekjǎhi xuta xi ntje Hebreo tjeheñ ra

B'ǎ ts'ín tís'ejña chji nga kinchjakoná Ntǎaná nk'ie nga kits'ín nibá Ntǎhi

1 Nkjin niyá ko kj'ái kj'ái ts'ín kinchjako Ntǎaná ntje cháná. Já profeta kits'ínchjén nga kinchja nǎstjin nk'ie. ²Tunga nǎstjin fekuhu xi kich'aá nd'ái Ntǎaná kits'ín nibá Ntǎhi nga j'ai nchjakoná ngajoho. Kui Ntǎu xi kits'ínchjén nga kits'ínnda asuntee ko nk'a ján, ko kitsjáha nga kama ts'e ngayjee ni xi tǎin.

³Ajihin Ntǎu sakúchji kjuachánkaha Ntǎaná ko kui xi bakúchji kjuatík'uhun Ntǎaná. Kui xi ts'ín nga s'e ngayjee ni xi tǎin tu ngat'aha nga'yún chánkaha éhen. Nk'ie nga ja kík'jexínná ngatit-sunná nga kits'ín jená nginkun Ntǎaná, ngík'iejnát'aha Ntǎaná nk'a ján.

B'ǎ ts'ín tís'ejña chji nga 'yún nk'a tjeñ Jesu nga ntǎtsjee

⁴'Yún nk'a kin'etsjen nga ntǎtsjee, at'aha tu nkuhú kui xi 'mi Ntǎhi Ntǎaná.

⁵B'ǎ kitsúhu Ntǎaná nga kinchjako:

Ji xi Ntǎna,

an xi tsichu ma Na'mihi.

Ndaha nku ntǎtsje najmi b'a kik'ihin. B'ǎ ts'ín kinchjanǎjmíyaha Ntǎhi:

An xi kama Na'mihi,

ko kui xi kama Ntǎna.

Nk'ie nga b'a kitsú, najmi ntǎtsjee kinchjanǎjmíyaha.

⁶Nk'ie nga kits'ín nibá Ntǎ tjuhun asuntee, b'ǎ kitsú:

Ngatentee ntǎtsjena kats'ínsjoho.

⁷Ko b'ǎ ts'ín kinchjanǎjmíyaha ntǎtsjee: Ntǎtsjena, kui xi xi nkúhu ntjo.

Ko xi ts'ínxát'ana, kui xi xi nkúhu njai nd'í.

⁸Tunga b'ǎhi ts'ín kinchjanǎjmíyaha Ntǎhi:

Ntǎ ní, ji xi kuatexumai sín,

ko kuatexumai sisin nk'ie nga kuatexumai.

⁹Tsjohi ni xi naxu tǎin,

ko najmi sasihin ni xi najmi nda.

Kui nga j'ájihin ra an xi Ntǎhi,

ko 'yún kitsjaha kjuatsjo nga xi tǎintujǎhin.

¹⁰Ko b'ǎ tǎ kitsú sa:

Ji xi Ntǎ,

nga tuts'ihin ni kin'endai asuntee,

ko ntsǎi kin'endakohoni nk'a ján.

¹¹Kfe ngayjee ni xu'bi,

tunga ji tu nkú kuinchunní.

Kama chá ngayjee niu xi nkú joyaha tsa najyun.

¹²Kama b'a n'e'ihǎ xi nkúhu nku najyun,

ko n'ek'óntjaiyai

xi nkú ts'ín n'ek'óntjaiyai nku najyun.

Tunga ji bi najmi k'óóntjaiyai,

ko ndaha nku nǎstjin najmi kama cháí.

¹³Ndaha nku ntǎtsje najmi b'ǎ kik'ihin:

Tinchint'ání má batexuma,

k'uentú maná xi fi kontrahi kinte tsukui.

¹⁴At'aha ntǎtsjee bi, kui xi ntjo xi

ts'ínxát'aha Ntǎaná. Kui xi n'e nibá tu

xi basinkoho xuta xi ts'ínkjǎhiñ nga k'uanki.

B'ǎ ts'ín tís'ejña chji nga tǎhin nga n'esihǎin én xi kits'ín nibáná Ntǎaná

2 Kui kjuaha tǎhin nga 'yún n'esihǎin raá ni xi kinu'yáá, tu xi najmi kuankín t'axǎhin raá ni xi ts'e Ntǎaná.

²At'aha santaha én xi kits'ínkjǎs'en ntǎtsjee kis'ehe nga'yún ko kits'ínkjǎhiñ chji

xi kanéhe ngayjee xuta xi kits'ín ngatit-sun nga najmi kint'él'éhen éen. ³Kui nga

nd'ai, ¿nkú ts'ín kuitjunkiñinná tsa najmi n'esihǎin én chánka xi ts'ínk'ankiná?

Tjun Nda Ntǎaná kitsúya xi nkú ts'ín kuankihiná ko as'ai xi incha kint'éhe nga

b'a kitsú kitsúya kixǎ ngáhaná kui niu. ⁴Ko Ntǎaná tǎ tsakúchji nga kjuaxǎ éen.

Kits'ín ni xi bakúchji kjuachánkaha ko ngayúhun ko nkjin tǎkjǎ kjuankjún, ko

xi nkú ts'in mjehe kits'inndzjoná kjuanda xi tsjá Espiritu.

**B'i ts'in tís'ejña chji nga xi nkúhu
ná j'ai ts'in ma yjoho Jesu**

⁵Asunnte xi tichubanijmíyahaná, xi as'ai nibáhá, najmi aya ntsja ntítsjee y'éjñaya Ntíaná, tsa kui xi incha kuatéx-umaha. ⁶Tjít'a xujun éhen Ntíaná má nga b'i kitsú nku xi kinchja:

¿Yáha xuta, nga najmi ndyjajihin kjuankjintak'uhin?

¿Á ch'axkíhí rí xuta, yáha kui?

⁷Chubahá 'yún kinte kin'e mai nga ntítsjee,

ko kik'aihí kjuachánka ko nga chankjún.

⁸Aya ntsja y'entuyái ngayjee ni xi tjín asuntee.

Nk'ie nga aya ntsja xuta y'entuyái Ntíaná ngayjee ni xi tjín, ndaha nku ni najmi y'éjña ndái ma. Tunga nk'iehé nga chasehéé, yaá nga najmi ngayjee niu tjíntuyáye aya ntsja. ⁹Tunga yanáá xi nkú ts'in Jesu. Tu chubahá 'yún kinte kin'e ma nga ntítsjee. Kik'aihí kjuachánka ko tíyankjún at'aha j'ajin ngabayoo. Tu ngat'aha kjuandaha Ntíaná ngabayaha Jesu ngandaná kamaha.

¹⁰Tu xi nkjin kamaha ntíhí Ntíaná xi sakúhu ra kjuachánka, Ntíaná xi kits'innda ngayjee ni xi tjín ko ngat'aha Ntíaná tjíntuhu niu, kits'in nga ajihin kju'uun kama Cristo xi tjihin nga kama, tu xi ts'ínk'ankihí xuta. ¹¹At'aha xi ts'in je xuta nginkun Ntíaná ko xuta xi n'e je, nkuhú maha Na'mihí. Kui kjuaha nga najmi ma subaha ra Ntíhí Ntíaná nga nts'e tsuhu ra xuta xu'bo.

¹²Tjít'a xujun éhen Ntíaná má nga b'a kitsú:

Ji k'uenijmíhí já nts'é,

ko ts'intsjoho ajihin xuta xi ma njakú nga ts'intsjohi.

¹³Ko b'i kitsú ya:

Kama 'yún tak'an Ntíaná.

Ko b'a ta kitsú sa nginku niyá:

Á an ei síjñaka ntíhí Ntíaná xi kitsjána.

¹⁴Xi nkú ts'in yjoninte y'a ntí xi t'ínchako Jesu, kui nga b'a ta kik'iehe. B'a kik'ie tu xi nk'ie nga kuayáha ts'ínkjehe xi batéxumaha ra ngabayoo, kui xi ndanindoo. ¹⁵B'a ts'in kits'in ndáihí ra ngatentee xuta xi y'entuhu xi nkúhu xuta musu xi kich'atse at'aha kitsankjún ngabayoo.

¹⁶At'aha tjíña chji chji nga najmi ntítsjee j'aisinko. Xi ntjehe ní Abraham y'aha ra, kui xi j'aisinko. ¹⁷Kui kjuaha nga j'ai ts'in maha yjoho xi nkúhu já nts'e, tu xi nginkun Ntíaná tsichu maha nku nda na'mi títjun xi ma nimaha xuta ko xi kixi fiko xáha, tu xi kama b'a ts'in tsjáha ra chje Ntíaná nga k'uéchjí ngatitsuhun xuta. ¹⁸Kikie kjuanima ko kichjut'ayák'un. Kui kjuaha nga ta ma basinkoho nd'ai xi chjut'ayák'uhun.

**B'i ts'in tís'ejña chji nga 'yún
nk'a tjen Jesu nga Moise**

3 Kui b'a maha, já nts'e, jun xi kin'e jenuu ko j'ájinnuu Ntíaná nga kjuáts'enuu, n'enkjintak'un sisiun yáha Jesu. Kui xi y'éxaha Ntíaná ko kui xi nda na'mi títjun xi s'ejinná. ²Kui xi kixi kits'in nginkun xi kitsjá xáha, xi nkú ts'in Moise ta kixi ngjiko xáha ajihin ngayjee xuta xi ts'e Ntíaná.

³'Yún chánka sa kjuachánka xi kikanéhe Jesu nga xi kikanéhe Moise. B'a kama xi nkú ts'in 'yún chánka sa kjuachánka xi ts'ínkjáihín nda xi ts'innda nku ni'ya nga kjuachánka xi sakúhu ni'yoó at'aha tsjo tjín. ⁴Tu má ni'yahá ni, tjín xi ts'inndaha. Tunga ngayjee ni xi tjín, Ntíaná kits'innda.

⁵Nku nda musu xi kixi ngjiko xáha ajihin xutaha Ntíaná kama Moise. Kui xi y'éjña chji ni xi kuitsu Ntíaná askahan. ⁶Cristo bi, ta kixi fiko xáha, tunga Ntíhí t'ími bi. Kui nga batéxumaha ra ni'yaha Ntíaná. Ko ni'yoó, kui xi ná nd'ai.

Ni'yaá tsa tu nku ndjáhá kuinchajián ni xi ma 'yún tak'aán ko tsjo maná at'aha tichuyáhaá ni xi tsjáná Ntíaná.

B'i ts'ín tís'ejña chji ni xi mahá xi fi t'axihín Ntíaná

⁷ Kui b'a maha, n'eshihín ruu xi nkú ts'ín tít'a ni xi títsu Espirituhú Ntíaná:

Tsa nd'ai kuinú'yó ntaha,

⁸ najmi tu ndjá b'eyo animanuu, xi nkúhu já xi kits'ínkj'a t'axín éna, nistjin nga kikjut'ayák'unna nanki kixiu.

⁹ Yo kikjut'ayák'unna ntje chánuu xi nkú k'an,

ndaha tsa yachán nú kieke ni xi kits'ian.

¹⁰ Kui nga kits'inkjankohona xuta xi kis'e nk'ie

ko b'a kixian:

“Ja kindyjajihín jái,

ko najmi mjehe incha k'uémajin ni xi ts'an.”

¹¹ Kui nga kama kjahanna ko ts'intjusan ni xi kixian, nga najmi kjuas'en xuta xu'bo, má nga ts'ínkj'áíya xuta xi ts'an.

¹² Chúhuun yonuu, já nts'e. Najmi tu kas'e ajinnuu xi najmi nda tjíya animaha, xi najmi s'ejihín, xi nguaj t'axihín Ntíaná xi tijná t'k'un. ¹³ Tu sa ní xki nistjin b'i ngján tjen nga'yúhuun xinkiu nk'ie nga tijná sa nistjin xi títsu éhen Ntíaná, tu xi ndaha nku xi tjin ajinnuu najmi k'uanachaha ra ngatitsuun ko ndjá s'eya animaha. ¹⁴ Tísakút'aná nd'ai ni xi ts'e Cristo, tunga tjíhín ni nga tu nku ndjáhá kuinchajián xi nkú ts'ín kama 'yún tak'aán Ntíaná nk'ie nga tuts'ihín ni. B'a n'ée santaha nistjin xi fekuhu.

¹⁵ At'aha tinchjako saná éhen Ntíaná xi b'i ts'ín tít'a:

Tsa nd'ai kuinú'yó ntaha,

najmi tu ndjá b'eyo animanuu,

xi nkúhu já xi kits'ínkj'a t'axín éna.

¹⁶ ¿Yá xutaha xi kint'é tunga kits'ínkj'a t'axihín éhen Ntíaná? ¿A najmi ngatentehé xuta xi tsitjuko Moise Egip-

to? ¹⁷ ¿Ko má xutaha xi kits'ínkjanko Ntíaná yachán nú tjíhín? ¿A najmi xi kits'ihín ngatitsun? Kui xi kis'entu yjon-inte k'iehen ante kixiu.

¹⁸ Ko nk'ie nga b'a kitsú kixi kixi Ntíaná nga: “Najmi kjuas'en xuta xu'bo má nga ts'ínkj'áíya xuta xi ts'an”, ¿yá xi kits'ínkjó nga b'a kitsú? ¿A najmi xuta xi najmi kint'é'éhen? ¹⁹ Kui nga yahaná nga najmi kama incha jas'ehen at'aha najmi kis'ejihín Ntíaná.

B'i ts'ín tís'ejña chji nga xuta xi ts'e Ntíaná kjuas'en ante xi má nga ts'ínkj'áíya

4 Kui b'a maha, b'a títsu saha nd'ai éhen Ntíaná xi títsuya títjun nga kuitjás'eén má nga tsjá Ntíaná nga ts'ínkj'áíya xuta xi ts'e. Tunga tjíhín ni nga kjuántaha raá yjoná tu xi najmi s'ehe xi natsin k'úentu. ² At'aha ná ta kis'enijmíná én nda tsuhu Ntíaná. Kama xi nkú ta ts'ín kis'enijmíhi xuta xu'bo. Tunga máha kui, najmi tsakj'á kjuanda xi y'a éen at'aha najmi kis'ejihín én xi kik'inyaha.

³ Tunga ná xi ja kis'ejinná kuitjás'eén má nga ts'ínkj'áíya xuta xi ts'e Ntíaná. B'i kitsú Ntíaná:

Kui nga kama kjahanna ko ts'intjusan ni xi kixian, nga najmi kjuas'en xuta xu'bo, má nga ts'ínkj'áíya xuta xi ts'an.

B'a kitsú ndaha tsa ja kama ndjuúhu xáha Ntíaná nistjin nga kits'inná asuntee. ⁴ At'aha b'i ts'ín tít'a xujun éhen Ntíaná ngat'a ts'e nistjin xi yatuu:

Nistjin xi ma yatuhu kama ndjuúhu ngayjee xáha Ntíaná ko kits'ínkj'áíya.

⁵ Ko b'a ta títsu ya:

Najmi kjuas'en xuta xu'bo, má nga ts'ínkj'áíya xuta xi ts'an.

⁶ Kui b'a maha, ndyjat'a sa xuta xi kjuas'en yo. At'aha xi tjun kis'enijmíhi én nda tsuhu Ntíaná najmi kint'é'én, kui

nga najmi jas'ehen yo. ⁷ Ko kui nga ta y'ejñaha ngáha Ntiana k'aj nistjin, kui xi nd'aj. Askahan nga ja j'a nkjin nú, kits'ínkinchja David nga b'i kitsú xi nkú nga ts'ín ja kab'et'á ei:

Tsa nd'aj kuinú'yó ntaha,

najmi tu ndjá b'eyo animanuu.

⁸ At'aha tsa Josue kitsjáha xuta xu'bo nga incha ts'ínkj'áiya, najmi tjin xi nkú ts'ín k'aj nistjihin ta k'uejña ngáha Ntiana. ⁹ Kui kjuaha nga tijn sa nga ts'ínkj'áiya xuta xi ts'e Ntiana xi nkú ts'ín kits'ínkj'áiya Ntiana nistjin xi yatuu.

¹⁰ At'aha xi kjuas'en má nga tsjáha Ntiana nga ts'ínkj'áiya, kui xi ja kama ndjuúhu xaha xi nkú ta ts'ín Ntiana kits'ínkj'áiya nga ja kama ndjuúhu xá xi kits'ín. ¹¹ Kui nga n'ehená nga'yún nga kuítjás'eén má nga ts'ínkj'áiya xuta xi ts'e Ntiana, tu xi najmi s'ehe ajinná nku xi kuijne, tsa b'a ta ts'ín xi nkú nga kits'ín xuta xi najmi kint'één.

¹² Éhen Ntiana najmi ni k'ien. Tjihin nga'yún. Kui xi 'yún yjo sa nga ngayjee kichá xi yjo nga jo ngaba. Nga masehen animaná ko espirítuná fas'enjin nga bateya, ko nga masehen má t'ixanyaha nintaná ko na'yuhu nintaná fas'enjin nga bateya. Base sisin ni xi n'enkjintak'aán ko xi nkú ts'ín t'ija animaná. ¹³ Najmi tjin ni xi kamanda xi najmi tibe Ntiana. Tjintu chji chji. Najmi tjin ni xi tjintu'máha xi tjihin nga n'ekjas'ehéen kuenta.

B'i ts'ín tisejña chji nga Jesu xi nda na'mi títjunná

¹⁴ Kui nga tihin nga tu nku ndjáha kuinchajihinná xi s'ejinná. At'aha tijnaná nku nda na'mi títjun chánka xi tsichu ndjiojmi ján, kui xi Jesu Ntíhi Ntiana. ¹⁵ Ko Nda na'mi títjunná, kui xi maha base nimaná nk'ie nga najmi ndjá t'ijyaná, at'aha ko ta kui ta kichjut'ayák'un xi nkúhu ná,

tunga ndahá ichi najmi kits'ín ngatitsun. ¹⁶ Kui nga najmi tu jo jan kas'eyahaná nga kfink'úhuún Ntiana xi batéxumaná ko xi tihin kjuanda, tu xi b'a ts'ín kama nimaha ra ná ko sakúná kjuandaha xi kuasinkoná nistjin nga un skuéná.

5 Ajihin xuta ch'ajin ngayjee xi ma nda na'mi títjun ko 'baj xaha nga kui xi tsjén títjuhn xuta nginkun Ntiana, tu xi tsjáha chje ko ts'ínkj'áiya chu tu xi kama ndyjat'aha ngatitsun. ² Be xi nkú ts'ín base nimaha xuta xi machjéhen nga sakúyaha ko xi kindyjajihin, at'aha nda na'mi títjun ta xutahá niy. ³ Kui nga machjéhen nga ta tsjáha chje xi ts'e tu xi kama ndyjat'aha ra ngatitsuhun, xi nkú ts'ín ta tsjá chjehe xuta naxinantóo.

⁴ Nk'ie nga b'i tsu xá xi ts'ín jóo, najmi kui b'et'a xá suba yjoho. Ntia níná tsjá xá xu'bi, xi nkú ta kamat'ain Aaron nistjin nk'ie. ⁵ Cristo bi, nk'ie nga kama nda na'mi títjun, najmi kui suba ts'asje nk'a yjoho. Ntia níná xi b'a kits'ín. B'i kitsúhu:

Ji xi Ntina,

an xi tsichu ma Na'mihí.

⁶ Ko b'i ta ts'ín t'it'ya ya éhen Ntiana:

Ji xi nda na'mi tu nk'éhé ni.

B'a ts'ín tijná xahi

xi nkúhu xá xi ts'e nda na'mi Melkisedec.

⁷ Nk'ie nga y'ejña Cristo asuntei, animaha ngjik'áha ra nga kinchjako Ntiana ko kikjaníndzjo ntánkun. Tsankihí Ntiana nga ts'ínkj'a t'axíhin ngabayoo, ko tsasínju Ntiana ni xi kitsú at'aha tu xi kits'ínkj'as'ehén ra yjoho Ntiana.

⁸ Ndaha tsa kui xi Ntíhi Ntiana, tunga j'ajihin kjuanima. B'a ts'ín kiekehe ni xi 'mihí nga nuú'yá'één. ⁹ Ko nk'ie nga ja kama xi tihin nga kama, tsichu ma xi tu nkjéhe ni ts'ínkj'áiya ngayjee xuta xi kuít'é'éhen. ¹⁰ Ko Ntiana kits'ín maha nda na'mi títjun nga kitsjáha xá xi tjeheh ra Melkisedec.

B'i ts'in tís'ejña chji nga tjîhin nga kfinndjukaá xi s'ejinná

¹¹ Ngat'a ts'e ni xu'bi tjín nkjún sa ni xi kuixín kai, tunga 'nihí tjín nga k'úéjña chjiíhi, at'aha ja najmi ta kitsa mankjihinnu. ¹² Ja ní nd'ai tjîhin nga kamo já maestru kai, tunga tu yje machjén sahanuu xi kuakúyanuu nku niyá sa ni xi tjun binchiyáá éhen Ntíaná. Jun ja ta tsichu ma ngáhanu xi nkúhu ntnta xi machjéhen ntáchiki. Kui xi najmi nichine nda machjéhen. ¹³ Ngatentee xi baki, kui xi ntnta ko najmi kjee be má nihi xi naxu nginkun Ntíaná. ¹⁴ Tunga nichine ndoo, já xi chóo ma kjine. Kui xi ts'ínchjén tehente kjuankjintak'uhun ko mankjihín má nihi xi nda ko má nihi xi najmi nda.

6 Kui b'a maha, ja kuichu chuba nga k'úéntáá ni xi tjun binchiyáá Cristo, tu xi tu nku kfinndjunáá ni xi ndyjat'ána nga chaá. Najmi chubaha nga ta sakúya ngáhaná nga kfinchj'a ngáha raá animaná, ko tsa ta sakúya ngáhaná nga k'úéntáá ni ch'onk'un xi ngabayoo fikóná, ko tsa tu nku sakúyaháná nga s'ejinná Ntíaná, ² ko ni xi ts'e nga mjenéé ntsáá xinkjá nga saténtáá, ko nga ni xi ts'e nga kuichú nistjin nga k'j'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo ko nk'ie nga kuasehe Ntíaná mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xuta. ³ Mjeni kuakúyaihi ni xi ndyjat'ánuu. B'a n'eí tsa Ntíaná tsjánteni.

⁴ Xuta xi ja tsichu mankjihín ni xi ts'e Ntíaná ko kits'íntsojín ni xi tsjáná Ntíaná, ko ta kisakút'aha Espirituhu Ntíaná, ⁵ ko kits'íntsojín én ndaha Ntíaná ko nga'yúhun Ntíaná xi kama chji askahan, ⁶ tsa k'uéjña ni xi ts'e Ntíaná xi ja kikjut'a ngayjee ni xu'bi, najmi ta tjín xi nkú ts'ín kama tsetse saha, tsa ngjuakj'á ngáha ra animaha. At'aha ta kuihi kuenta ts'e suba tijncha fát'a kruu xi ma jo niyá ngáha Ntíhi Ntíaná ko tít-sjánte nga tíchajnucha Ntíhi Ntíaná.

⁷ B'a maha xuta xi yjanki Ntíaná, xi nkúhu t'ananki xi nkjin niyá b'anehe ts'í. Tsjáha chan xi kjine xi ts'ínxásun t'anankiu, ko Ntíaná nda ts'ínko t'anankiu. ⁸ Tunga t'ananki xi tu jñáhá tsjá ko na'yá, ndaha tsa ts'íu b'anehe, kui xi najmi chumi ni chjîhi ra ko ni xi najmi nda nginkun Ntíaná bichú ma. Kui xi sakúhu nga kuiti.

⁹ Ko máha jun, já nts'e xi tjoní, ndaha tsa b'a ts'ín tíchubai, behe tak'uin nga jun xi sakúnuu ni xi 'yún nda sa. Kui ni xi y'aha ra nga k'uankiá. ¹⁰ Kixi ts'ín Ntíaná ko najmi ts'ínchaya ni xi kin'o ko xi nkú ts'ín tsakuchjú nga tjonuu Ntíaná nk'ie nga nda kin'ekoo xuta xi ts'e nistjin nk'ie, xi nkú nga ta t'n'o santaha nd'ai.

¹¹ Mjeni nga tu nkú b'a n'enú santaha nistjin xi fekuu tu xi sakú kikjihinnuu ni xi tíchuyóho. ¹² Najmi mjeni tsa kama ts'o. Tu sa ní b'a ta n'oo xi nkú nga incha ts'ín xi sakúhu ni xi kitsúhu Ntíaná nga tsjáha. Kui xutaha xi tu nkú s'ejihín ra Ntíaná ko maha kuyá.

B'i ts'in tís'ejña chji nga ts'ín Ntíaná ni xi tsu

¹³ Nk'ie nga kitsúya títjun Ntíaná ni xi tsjáha Abraham, ta y'éjña nga ts'íntjusun ni xi kitsú. B'a kits'ín at'aha najmi tjín xi 'yún chánka sa, tsa kui xi ts'ínkie nga ts'íntjusun ni xi kitsú. ¹⁴ B'i kitsú Ntíaná: "An ts'ian nga nda kamat'ain ko an ts'ian nga ntje xi s'ehi 'yún nkjin kama." ¹⁵ Kikuyá k'uk'un Abraham ko kui nga kits'ínkjáihín ra ni xi kitsúya títjun Ntíaná nga tsjáha.

¹⁶ Xuta, tu xi chaha ra nga ts'íntjusun ni xi t'ib'enda, nku xi 'yún nk'a tjen nga kui ts'ínkie nga ts'íntjusun éhen. B'a ts'ín najmi ta s'ehe én. ¹⁷ Kui nga y'éjñaha Ntíaná nga ts'íntjusun ni xi kitsú, at'aha kama mjehe nga skué sisihin xi ts'ínkjáihín ni xi kitsúya títjun nga tsjáha ko nga najmi ts'ínk'óntjaiya éhen.

¹⁸Ntǎnǎ najmi mahǎ b'anachǎ. Kui nga nga joo ni xi kitsúhu Ntǎnǎ najmi mahǎ b'óntjaiyaha, ko kui niu xi tsǎ nga'yúnnǎ nǎ xi kich'aá ni xi kik'innǎ nga n'ekjǎhǐn. ¹⁹Nk'ie nga b'a ts'ín tíchuyáhaá ni xi tsǎnǎ Ntǎnǎ, tísasǐnǎ ntsjan ntsjan animánǎ nga tíma 'yún tak'un xi jas'en santaha ante xi 'yún nkjúhún nǐnkú xi sǐnǎ ndjiojmi ján. ²⁰Yo má nga jas'en Jesu ngajonǎ, nga ngǐ tíjunnǎ. Ko kui xi tsichu ma ndǎ na'mi tíjún xi nkú ts'ín tjehe ra Melkisedec. Najmi ma feya xáha.

B'ǐ ts'ín tís'ejǎnǎ chji xáha ndǎ na'mi Melkisedec

7 Melkisedec, kui xi kama ndǎ reihǐ nanki Salem ko ndǎ na'mi xi kits'inxát'aha Ntǎnǎ, Ntǎnǎ xi tíjǎnǎ nk'a ján. Nk'ie nga ja tǐk'óya ngáha Abraham nga kits'ín nganaha já rei xi ngǐ kjánko, as'ai Melkisedec ngikj'á niyáha ko ndǎ kinchjane nginkún Ntǎnǎ. ²Ko Abraham tá kitsjáha nku tǐkjǎ ngayjee ni xi kisakúhu.

J'áin Melkisedec, kui xi tsuhu ra “ndǎ rei xi naxu ts'ín”. Ko ndǎ reihǐ Salem, kui xi tsu ngáha ra “ndǎ reihǐ kjuajyu”. ³Najmi yaha má nibaha ra. Najmi kis'ehe na'mi ko naa ko ntje chá. Kui xi najmi kitsin ko najmi k'ien, ndǎ na'mi xi nkú nga ts'ín ndǎ na'mi Ntǐhǐ Ntǎnǎ. Najmi mahǎ feya xáha.

⁴Chasoo xi nkú ts'ín 'yún chánka Melkisedec. Santaha ntje chánǎ Abraham kitsjáha nku tǐkjǎ ni xi kisakúhu nga ngǐ kjánko já rei. ⁵Tjít'a kjuatéxumaha Moise nga já na'mi xi y'aha ra ntjehe ndǎ na'mi Levi tjǐhin nga ts'ínkjǎhǐn nku tǐkjǎ ni xi sakúhu xutǎ, ndaha tsa xinkjǎn maha xinkjǎn, at'aha nkúhú ntjehe Abraham y'aha ra.

⁶Tunga Melkisedec xi najmi ntjehe Levi y'aha ra, kui xi kits'ínkjǎhǐn nku tǐkjǎ ni xi kisakúhu Abraham ko ndǎ kinchjane nginkún Ntǎnǎ Abraham, ndǎ

xi Ntǎnǎ kitsúya tíjuhún ni xi tsjáha. ⁷Ko tíjǎnǎ chji chji nga 'yún chánka sa xi ndǎ nchjane xinkjǎn nginkún Ntǎnǎ nga xi ndǎ chubantjǎi.

⁸Nk'ie nga nku tǐkjǎ toon ts'ínkjǎhǐn já na'mi xi ntjehe Levi y'aha ra, a xutǎhá xi ts'ínkjǎhǐn kui niu, xi ndyjún nk-inǐ kuayá. Tunga ngat'a ts'e Melkisedec b'a títsu éhen Ntǎnǎ nk'ie nga kui najmi k'ien. ⁹Ko nk'ie nga Abraham kitsjáha Melkisedec nku tǐkjǎ ni xi kisakúhu, ma b'a bixiáan nga ko Levi kitsjá, ndaha tsa Levi xi askahan ts'ínkjǎhǐn nku tǐkjǎ ni xi sakúhu xutǎ. ¹⁰B'a tjín kjǎhǐn at'aha Levi tíjǎnǎ sa yjonintehe Abraham nǐstjin nga j'aikj'á niyáha Melkisedec, at'aha yaá nga Abraham xi ntje cháha Levi.

B'ǐ ts'ín tís'ejǎnǎ chji á nku ndǎ na'mi tíjún tsetse kamachjéhen

¹¹Xutǎ Israel kits'ínkjǎhǐn kjuatéxumaha Ntǎnǎ nk'ie nga tjǐhin xá já na'mi xi y'aha ra Levi. Tunga najmi tsichukjuahǎ ra xáha já na'mi xu'bo nga ts'ín nga kama xutǎ xi tjǐhin nga kama. Kui kjuaha kamachjéhen nga j'aihi kj'ái ndǎ na'mi xi kik'aihǐ xá xi nkúhu xi ts'e Melkisedec, najmi xi nkúhu xi ts'e Aaron. ¹²Kui nga tsa tǐb'óntjaiya xáha já na'miu, tá tjǐhin nga tá n'ek'óntjaiya kjuatéxuma xi y'aha ra Moise.

¹³At'aha xi títsu éhen Ntǎnǎ ei, xi k'uaihǐ xá xi nkúhu xi ts'e Melkisedec, kui xi y'aha ra kj'ái ntjehe xutǎ Israel má nga najmi kjee bitjujin ndaha nku ndǎ na'mi. ¹⁴Tíjǎnǎ chji chji nga Nda Ntǎnǎ Jesucristo ntjehe Juda nibaha ra, ntje xi najmi kits'ínkjǎ Moise nk'ie nga kinchja nga s'e já na'mi.

¹⁵'Yún tíjǎnǎ chji chji sa ni xi tíchubayaá ei. At'aha ndǎ na'mi tsetse xi j'ai b'a tjín xáha xi nkúhu xi ts'e Melkisedec. ¹⁶Najmi kik'ai xáha xi nkú ts'ín tjǎnǎ kjuatéxuma xi títsuya má ntje cháha nibaha ra já na'miu. Kik'ai xá níhǐ

at'aha tjihin nga'yun nga tjina tik'un sin. Najmi maha me.

¹⁷ At'aha bi ts'in tijit'a ma nga tichubanijmyaha:

Ji xi nku nda na'mi santaha tu nkjehé ni.

B'a ts'in tjina xahi

xi nkúhu xá xi ts'e Melkisedec.

¹⁸ Kui b'a maha, tsichukjet'aha kjuatexuma choo, at'aha najmi kis'ehe nga'yun ko najmi tsasinkona. ¹⁹ At'aha najmi kamaha kjuatexumoo nga ts'in nga kama xuta xi tjihin nga kama. Tunga nd'ai yun nda sa ni xi tichuyaa xi tsjana Ntiana, kui nga tibichuk'un tinaha raá Ntiana at'aha kui ni tichuyaa.

²⁰ Nk'ie nga kama ni xu'bi, Ntiana kikjihin y'ejna nga kuitjusun. ²¹ At'aha nk'ie nga kik'ai xaha ja na'mi xi ntjehe Levi nibaha ra, najmi Ntiana kikjin y'ejna. Tunga ngat'a ts'e nda na'mi xu'bi, Ntiana kikjihin y'ejna nga kuihi xi kama nda na'mi. At'aha bi ts'in tijit'a ma nga b'a kik'ihin:

Ntiana y'ejna ni.

Najmi ts'injo ehen nga bi kitsu:

“Ji xi nku nda na'mi tu nkjehé ni.”

²² Kui nga Jesu kits'ihin nga nku ni tsetse y'endako ngaha Ntiana. 'Yun nda sa kjuu tsetse xu'bi nga kjuu xi choo.

²³ Nkjin nkjun kama ja na'mi xingisoo at'aha ngabayoo y'echjaha nga ngua'indjuko xaha. ²⁴ Tunga maha Jesu, najmi kfet'a xaha at'aha tjina tik'un sin. ²⁵ Kui kjuaha nga maha ra ts'ink'anki sihin xi faik'uhun Ntiana tu ngat'aha ni xi kits'in, at'aha kui xi tjina tik'un tu nkjehé ni ko bankintjai xuta xi ts'e.

²⁶ At'aha machjenna nku nda na'mi titjun xi nkúhu xu'bi, nku xi je, xi najmi n'enijehé ra tsa mi nihi, xi najmi chuntí, xi najmi kin'engujihin ja ngatitsuun. Kui xi n'etsjoho ndjiojmi jan. ²⁷ Kui xi najmi tjihin nga xki nistjin tjun tsja chje tu xi n'endyat'aha ra ngatitsuun ko askan ngaha tu xi n'endyat'aha ra ngatit-

suhun xuto, at'aha b'a incha ts'in ja na'mi xingisoo. Nkúhu niya kitsja sin chje nk'ie nga kits'inkjas'en yjoho. ²⁸ Kjuatexumoo ja na'mi titjun xi yjoninte y'a kitsja xaha, tunga askahan nga kitsja Ntiana kjuatexumoo, as'ai y'ejna nga kitsja xaha Ntihan. Kui xi kin'e ma xi tjihin nga kama. B'a kik'ie sin.

B'i ts'in tis'ejna chji xaha Jesu ndjiojmi jan

8 Nd'ai tjianna nda na'mi titjun xi b'a tjin xaha, kui xi Ntiana kitsjana. Ngjik'ejnat'aha Ntiana ma tibatexuma ndjiojmi jan. Kuihi ni xu'bi xi mjeni nga choo. ² Kui xi tjihin xa ante xi 'yun nkjun, ante xi tjina aya ninku najyunte xi kui kikjin. Kui xi Ntiana kits'innda, najmi xuta.

³ Ma xi kui xaha ja na'mi titjun? Chje tsja ko ts'ink'ien chu xi faiko xuta. Kui nga Jesucristo ta tjinaha ra chje xi tsjaha. ⁴ Tsa ni xi k'ujeha ei asuntei, najmi ka ma ra nda na'mi kai, at'aha ja tjin ja na'mi ei xi tsja chje xi nkú ts'in tijit'a kjuatexumoo.

⁵ Ninku niya najyunte xi kui kikjihin nk'a jan tjina. Kui nga xi tjinaha ei, kui xi ma joho. Yo ma nga ts'inxá ja na'mi xi tjin asuntei. Ko yaá ni xu'bi at'aha nk'ie nga ts'innda Moise ninku najyuntee, Ntiana b'a kitsuhu: “Nda nda chasei. B'a nek'ie sisin ngayjee xi nkú tjin xi tsakuhu nga tsichuk'unní asunntu tjennkiu.” ⁶ Tunga nd'ai yun nda sa xa xi kik'aihi Jesucristo nga ja na'mi xi tjin asuntei. Kui xi kits'inchjehen Ntiana nga y'endako xuta ni tsetse xi 'yun nda sa, at'aha Ntiana kitsuya titjun ni xi 'yun nda sa xi tsjaha xuta xi ts'e.

B'i ts'in tis'ejna chji ni xi y'enda tsetse Ntiana

⁷ Tsa najmi chumi nihi xi kindyat'aha ni xi tjun y'endako Ntiana xuta, najmi kamachjen xi ma joho kai. ⁸ Tunga na-

jmi kisasihín ra Ntíaná ni xi kits'ín xuta xi ts'e. B'a ts'ín tjt'a éhen Ntíaná: B'i kitsú Ntíaná: Kuichú nistjin, nga k'uendáka nku ni tsetse xuta Israel ko xuta Juda.

⁹Ko ni tsetse xi tíxian nga k'uendá, najmi b'a joyaha xi nkúhu xi y'endáka ntje cháha, nga jakj'a ntsja nga kik'onsje ante Egipto. At'aha najmi ndjá tsinchajin ni xi tjun y'endáka,

kui nga kits'in nga maha ra.

¹⁰Kuichú nistjin nga kuihí ni xu'bi xi k'uendáka xuta Israel.

K'uejñájian kjuatéxumana kjuankjint'ak'uhun, ko ta k'uet'a asun animaha.

An xi kama Ntíaha,

ko kui xi kama xutana.

¹¹Najmi ta b'i ngján kuakúyaha ra já nts'e,

ko ta ndaha xinkjín,

tsa tu xi skuéhe nga an xi Ntíaha.

At'aha ngatentee skuena,

xi 'yún ndyjaha ko santaha xi 'yún cháha.

¹²An ts'inndyjat'aha ngatitsuhun, ko najmi ta ts'inkj'áitsjehenna jéhe.

¹³Nk'ie nga Ntíaná títs'ínkjó ej nga nku ni tsetse t'ib'enda, kui xi tsuhu ra nga ja chá xi tjuun. Ni xi ja chá xi najmi ta ndaha, kui xi ja najmi ta tse kamaha ra ma.

B'i ts'ín tís'ejña chji xi nkú chjun nínku najyuntee

9 Ni xi tjun y'enda Ntíaná kitsúya xi nkú ts'ín tjíhin nga n'etsjoho, tunga asunteihí kisasínña ante nkjún xi má nga n'etsjoho. ²B'i ts'ín kin'enda nínku najyuntee. Ante xi tjuun, kui xi kik'in ante nkjún. Yo kisasínña nd'í setiu ko kis'ejña yámixa xi s'entusún nínkuan chje.

³Ko ante xi tjíña astun najyun xi ma johó xi tjenchja aya nínku najyuntee, kui xi kik'in ante xi 'yún nkjún. ⁴Yo kis'ejña

nachan chje toonsine xi má nga s'etísun ni xi sinjne. Ko yo ta kis'ejña kaxa tsje xi kjjinuyjehe toonsine. Kui xi bakúchji nga Ntíaná y'endako nku ni xuta xi ts'e, ko aya kaxo kisasínñaya chutsín toonsine xi má nga kis'eya nichine manaa, ko ta kis'ejñaya yánisehe Aaron xi kitjuhu nts'én, ko ndjiote xi tjt'a kjuatéxumoo. ⁵Asun kaxo kis'entusún jo xi yjaha tsjanka. Kui xi tsakúchji kjuachánkaha Ntíaná ko kitsjennéhe tsjankaha ante xi má nga Ntíaná kikjexín jéhe xuta. Ngat'a ts'e ni xu'bi najmi machjéhen tsa 'yún tse chubanjimíyaa nd'ai.

B'i ts'ín tís'ejña chji xá xi kis'ehe nínku najyuntee

⁶B'a ts'ín kis'enda ni xu'bi, as'ai fas'en tehente já na'miu ante xi tjuun nga ts'intjusun xáha. ⁷Tunga máha ante xi ma johó, nku tutuhú nda na'mi títjuun fas'en yo. Nku niyá fas'en xki nú. Ko nk'ie nga fas'en yo, tjíhin nga ngjuai ko jní tu xi tsjáha chje xi k'úechj'í ngatitsuhun ko ngatitsun xi tu ndyjehé ra kits'ín xuta. ⁸B'a ts'ín bakúchjiji Espirituhu Ntíaná nga nk'ie nga tjíña sa nínku najyuntee xi tjuun, najmi kjee yaha niyá xi bichú ante xi 'yún nkjún.

⁹Ngayjee niu bakú chubayaná xi nkú ma nd'ai. At'aha chje ko chu xi n'ek'ien najmi maha b'éya xi nkú ts'ín tjíhin nga s'eya kjuankjintak'uhun xuta xi kui nií ts'intsjokoho ra Ntíaná. ¹⁰Najmi maha b'a ts'ín niu at'aha ni xi títsuhú kjuatéxuma xu'bo xi tu a tjent'ahá, tu ni chinehé y'aha ra ko ni xi s'i ko nga kj'ai kj'ai ts'ín ts'ín je yjoho xuta nginkun Ntíaná y'aha ra. Kui xi n'etjusun santa nkúhu nga kj'ai k'uéjña ngáha Ntíaná.

B'i ts'ín tís'ejña chji ni xi kits'ín jníhi Jesu

¹¹Tunga ja j'ai Cristo ko nd'ai kui xi nda na'mi títjun xi bangisjainá ni xi nda kjuaxi. Kui xi jas'en nínku najyuntee xi

'yún nda sa kò xi nda kikjin, xi najmi xuta kits'índa. Kui xi tshu rā nga najmi asuntee y'aha rā. ¹²Nkuhú niyá jas'en ante xi 'yún nkjún. Najmi jníhi chutentsu ngjiko yo kò tã ndaha jníhi ntí turu. Jní xi ts'e ní ngjiko. B'a ts'ín y'échjintjai síhinná.

¹³Jníhi turu kò jníhi chutentsu kò nasuhu ntí turu xi kití, kui xi saténdzójnúhu xuta xi najmi je nginkun Ntíaná, kò kjuaxi nga b'a ts'ín ma jehe eí asuntei. ¹⁴Tsa ni xi b'a ts'ínhi kui niu, ¿a najmi 'yúhún tjín saha nga'yún jníhi Cristo? Kui xi tjíñajihin Espiritu xi tjíña sín nk'ie nga kitsjá yjoho xi nkúhu nku chje xi je nginkun Ntíaná. Kui nga jníhi Cristo ts'ín jehe kjuankjintak'unná, tu xi najmi tã n'ehená ni xi fikoná ngabaya nga tu sahá tsjénnkihí Ntíaná xi tjíña tík'un.

¹⁵Kui b'a maha, Cristo k'ienntjáíhi xuta kò b'a ts'ín kits'ín ndáíhi rā ngatitsun xi incha kits'ín nk'ie nga chjí saha rā ni xi tjun y'enda Ntíaná. Kò Cristo kits'ín nga kama chjíhi rā ni tsetse xi y'enda Ntíaná, tu xi xuta xi Ntíaná j'ájihin kama ts'ínkjáín síhin rā ni xi kitsúya títjun nga tsjáha.

¹⁶Xi nkúhu xuta, kintehe ni nga kuayá, b'enda títjun ni xi kama ts'e ntíhi. Tunga najmi kamahá n'ekjáíhin niu tsa najmi tjun kuayá xi kitsjá niu. ¹⁷At'aha nístjin nga kuayá xuta xi b'a kits'ín chjíhi rā ni xu'bo, tunga tsa tjíña tík'un sa, najmi kjee chjíhi rā niu.

¹⁸Kò b'a tã kits'ín Ntíaná. Jní tã y'éndakoho ni xi tjuun. B'a ts'ín kama chjíhi rā kui ni. ¹⁹B'a kits'ín Moise nk'ie nga kitsúyaha ngayjee xuta nga nkúnkú kjuatéxuma xi tjít'a xujun kjuatéxumoo. As'ai jak'já jníhi ntí turu kò jníhi chutentsu. Ntánijua kits'íntjijinkoho kò kit-sungijin tsanka xi ni kò yá isopo. Kui xi kits'ínchjén nga tsaténdzójnúkoho rā jníu xujun kjuatéxumoo kò tã ngay-

jee xuto. ²⁰As'ai b'a kitsú Moise: "Kui jní xu'bi xi tít'sín nga chjíhi rā ni xi tíb'éndakonuu Ntíaná."

²¹Kò Moise tã tsaténdzójnúhu jníu nínku najyuntee kò ngayjee ni xi n'echjén yo nga n'etsjoho Ntíaná. ²²Xi nkú nga ts'ín tjít'a kjuatéxumoo nga tu xi nku ni kama jehe nginkun Ntíaná, jníhi xi maha b'a ts'ín. At'aha tsa najmi ngjuai ndzjo jní, najmi tjín kjuan'endyjat'a.

B'i ts'ín tís'ejña chji nga Jesu kits'ínkjas'en yjoho ngandaná

²³B'a ts'ín tjíhin nga kin'e je nginkun Ntíaná ni xu'bo. Kui niu xi b'éjña chubaya ni xi tjín ndjiojmi ján. Tunga máha ni xi tjín ndjiojmi ján, nku chje xi 'yún nda sa nga xu'bo kamachjéhen nga kin'e je. ²⁴Cristo najmi ante xi 'yún nkjún xi ntsja xuta kits'índakoho jas'en, kò tsa nku xi b'a mama tjín xi nkú nga tjín xi kui kikjin. Ndjiojmi ján ní tsichu kò tjíña nginkun Ntíaná nd'ai ngandaná.

²⁵Kò najmi jas'en ndjiojmi ján tsa tu xi nkjin niyá tsjáha chje yjoho, xi nkú ts'ín fas'en já na'miu ante xi 'yún nkjún nga xki nú fas'enkò jní xi najmi kui ts'e. ²⁶At'aha tsa nkjin niyá jas'en Cristo yo, nkjin rā niyá k'ien kai, b'aha rā nkúhu nga kamanda asuntee kò santaha nd'ai. Tunga nkuhú niyá tsakúchji yjoho nd'ai, nístjin fekuhu xi kich'aá nd'ai, kò kits'ínkjas'en yjoho xi nkúhu chje tu xi kits'ín t'axíhin ngatitsuun.

²⁷Xi nkú nga ts'ín tjíña nga ngayjee xuta tjíhin nga nkuhú niyá kuayá kò askahan chasehe mí nihi xi kits'ín, ²⁸kui nga b'a ta ts'ín Cristo nkuhú niyá kitsjá yjoho xi nkúhu chje nga kikjéxín ngatitsuhun xuta. Kò nk'ie nga kjuai niyá xi ma joho, najmi kjuai tsa ngatitsun ts'índndyjat'a. Xuta xi tíkuyá níhi kjuai'kjá.

**B'i ts'ín tís'ejña chji nga nkuhú
niyá kitsjá Jesu chje tu xi
n'endyjat'aha ngatitsuun**

10 Kjuatéxumaha Moise tu 'ya y'éjña chubayahá ni nda xi k'j'uaí askahan. Najmi kui xi nda kikjiun. Kui nga kjuatéxumoo ndahachí najmi maha ra ts'íhin nga kama xi t'jihin nga kama xuta xi xki nú faik'úhun Ntíaná nga ta kuihi chje tsjá. ² At'aha tsa xuta xi chje tsjáha Ntíaná nkuhú niyá kama je kai, najmi b'a ta kuítsuhu kjuankjintak'uhun nga jé t'jehen ko najmi ta tsjáha chje. ³ Tunga chje xi tsjá ní xki nú, kui xi ts'ínkj'áitsjehen nga t'jihin ngatitsuun. ⁴ At'aha jníhi turu ko jníhi chutentsu najmi maha kjexín ngatitsuun.

⁵ Kui b'a maha, nk'ie nga j'aihi Cristo asuntee, b'i kitsú:

Najmi kin'e mjei chu xi n'ek'ien ko chje, kui nga nku yjoninte kin'ek'ahaní.

⁶ Najmi kama tsjohi chu xi s'et'fyje, ko ta ndaha xi n'ek'ien nk'ie nga s'echjí ngatitsuun.

⁷ Kui nga b'a kixihinna: “Á an ei. Ji Ntiana, jáa tu xi ts'intjusuhunna ni xi mjehi, xi nkú ts'ín tínchjanimíyahana xujun éhin.”

⁸ Títjun b'i kitsú nga kinchja: “Najmi kin'e mjei ko ta ndaha najmi kama tsjohi chu xi n'ek'ien ko chje ko chu xi s'et'fyje ko xi n'ek'ien nga s'echjí ngatitsuun.” B'a kitsú ndaha tsa b'a títsu kjuatéxumoo nga xuta t'jihin nga tsjá ní xu'bo.

⁹ Askahan b'i ta kitsú sa: “Á an ei. Jáa tu xi ts'intjusuhunna ni xi mjehi.” B'a ts'ín kits'ín t'axíhin chje xi tjun kits'ínkjó tu xi y'éjñaha ni xi kitsú askahan. ¹⁰ Ko at'aha kits'íntjusun Jesucristo ni xi mjehe Ntíaná, kui nga tsichu ma jehená nginkun Ntíaná nk'ie nga nkuhú niyá kits'ínkj'as'en yjonintehe xi nkúhu chje.

¹¹ Ngayjee já na'miu xki nistjin ts'ín xá xi kanéhe. Nkjin niyá tu nku kuihí xáha

xi ts'ín nga tsjá chje, chje xi ndahachí najmi maha kjexín ngatitsuun. ¹² Tunga Jesucristo nkuhú niyá kitsjá chje. Kui xi kits'ínndyjaunu ngatitsuun xuta ko tu nkjéhé ni chj'íhi ra. As'ai ngjik'iejñat'aha Ntíaná. ¹³ Yo t'jña nga t'kuyá santa nkúhu nga k'uéntu Ntíaná xi fi kontraha kinte tsuku. ¹⁴ Nkuhú chje kitsjá tu xi kamaha xuta xi k'ík'j'áts'e xi t'jihin nga kama ko b'a k'uéntu sín.

¹⁵ Ko Espirituhu Ntíaná b'éjña chjiná niu nga b'i tsu:

¹⁶ Nk'ie nga b'a kama, títsu Ntíaná, kuihí ni xu'bi xi k'uendáka xuta xu'bo.

K'uejñájian kjuatéxumana
kjuankjint'ak'uhun,

ko ta k'uet'á asun animaha.

¹⁷ Ko b'i ta kitsú:

Najmi ta ts'ínkj'áitsjen sahana ngatitsuun ko ni ch'onk'uhun.

¹⁸ Ko má nga n'endyjat'a ngatitsuun, najmi ta n'ek'ien saha chu nga s'echjí.

**B'i ts'ín tís'ejña chji nga t'jihin nga
kfíndjukaá ni xi tsjáná Jesu**

¹⁹ Kui b'a maha nd'ai, já nts'e, ngat'aha ngabayaha Jesu najmi ta binchankjúhun raá yjoná nga kuitjás'eén ante xi 'yún nkjúun. ²⁰ At'aha Jesu kikjex'áná niyá xi fatikjá najyun xi t'jenchja ante xi 'yún nkjúun, nku niyá tsetse xi t'jña t'lk'un. Kui najyuun, kui xi tsuhu ra yjonintehe Jesu. ²¹ Ko kui xi nda na'mi k'akuná xi basehe nínkuhu Ntíaná. ²² Kui nga ngayjehe animaná t'jink'úhun raá Ntíaná ko najmi tu jo jan katumaná nga s'ejinná Ntíaná. At'aha ja kin'e je animaná. Najmi ta chuntí t'jyaha kjuankjintak'unná ko ja kin'e chunkoho ntánijua je yjonintená.

²³ Ndjá t'inchajían ni xi t'ichuyáá, at'aha b'a ts'ín s'ejinná ko yaá nga ts'ín Ntíaná ni xi kitsú. ²⁴ T'inchísjai niyáá xi nkú ts'ín b'i ngjáhán kuísinkaá xinkjá tu xi s'e sahaná kjuatjo ko nga n'e saá ni xi nda. ²⁵ Najmi tu b'ejñaá nga kama ñjakúkaá xinkjá, xi nkú incha ts'ín

k'ua. Tǔ sa ní b'ǐ ngján tjen nga'yúhuún xinkǐá, kǒ 'yún b'a n'e saá at'aha tíyaá nga tǐbichú tiña nǐstjin nga kǐ'uaí Nǐtǎnǎ.

²⁶Tsa ja yaá én xi naxǔ tǐn kǒ tǔ nku tǐn'ená ngatitsun, najmi tǎ tǐn saha chǐe xi k'uaí tǔ xi n'endyjat'aha ngatit-sunná. ²⁷Nku tutuhú nkǐjúhun kǐua xi n'ená ndyjun nkinǐ chǐyahaá kǒ nd'ǐ xi tǔ xi 'yúhún xi ts'ínkǐjekǒho Nǐtǎnǎ xi fi kontraha.

²⁸Nǐstjin nk'ie, xi najmi ts'ǐntjusun kǐuatéxumaha Moise, kui xi najmi ch'a ma nǐmaha nga n'ek'ien. B'a ma tsa jo kǒ tsa jan xi kuítsuya jé xi kits'ín. ²⁹Tsa b'a ts'ín nkǐjún tǐjña kǐuatéxumoo, ¿mǐ ni xi n'ehe xi tǐbasinne Nǐtǐhǐ Nǐtǎnǎ? ¿Mǐ nihi xi n'ehe xi tǔ a nihǐ tǐmaha jnǐ xi y'éndakǒho Nǐtǎnǎ ni tsetse xi ts'ín je-he xutǎ xi b'a tǐts'ǐn? ¿Mǐ nihi xi kama-hǎ xi ch'on tǐtsuhǔ Espiritǔ xi ts'ǐndzjo kǐuandaha Nǐtǎnǎ? 'Yún tse kǐuanǐma xi ts'ǐnkǐjǎhǐn xi b'a ts'ǐn.

³⁰Yaá nga b'ǐ kitsú Nǐtǎnǎ: "Ahán xi k'uasǐe chǐjá, an xi tsjaha chǐjǐhǐ." Kǒ b'ǐ tǎ ts'ín tǐt'a ya: "Nǐtǎnǎ kuasehe mǐ nihi xi kits'ín xutǎ xi ts'e." ³¹ǐTǔ xǐ nkǐjúhun tǐn nk'ie nga Nǐtǎnǎ xi tǐjña tǐk'uun ts'ínk'ǐechǐjǐ xi najmi benkǐjúhun!

³²N'ek'ǎtsjohoon yjonuu nǐstjin nk'ie, nk'ie nga as'ǎi kamankǐhǐnnuu én nda tsuhǔ Nǐtǎnǎ. 'Yún ndǐá tsincho nga kin'e chǐkǐjuo kǐuanǐma xi kisakúnuu.

³³Tǐn nǐstjin nga ch'on kǐk'innuu kǒ kin'e'unnuu ngǐnkun ngayjee xutǎ nan-tǐo, kǒ kǐ'ǎi nǐstjin ngáha tǎ kamakoo xutǎ xinkǐu xi b'a tǎ kamat'ain. ³⁴Tǎ kama nǐmanuu xutǎ xi kǐjintuyá'yún kǒ kin'ekjón nga kǐchju'ánuu ni xi tǐjnnuu. Tsjo kamanuu nga b'a kamat'on at'aha yo nga ndǐjǐojmi ján tǐjñanuu ni xi 'yún nda sa xi najmi maha fe.

³⁵Tǔ nkú katuma 'yún tak'unnú Nǐtǎnǎ, at'aha tsa b'a n'oo, chánka chǐjǐ xi n'ekjǒhoon. ³⁶Tǐjǐhin nga n'e chǐkǐjuo ni xi tǐmat'on, tǔ xi kama n'ehenu ni xi

mjehe Nǐtǎnǎ kǒ b'a ts'ín sakúhunuu ni xi kitsúya tǐtjun nga tsǐá. ³⁷At'aha b'ǐ ts'ín tǐt'a éhen Nǐtǎnǎ:

Ndyja sa ǐchǐ nga kǐ'uaí xi tǐjǐhin nga kǐ'uaí,

najmi tǎ k'uaandayaha ra.

³⁸Xutǎ xi ts'an xi ja naxǔ ngǐnkán

k'úéjña tǐk'un tǔ ngat'aha nga s'eǐhǐn an.

Tunga tsa ngjuainǐhǐstun,

najmi tǎ sasǐhinna kui xuto.

³⁹Nǎ najmi xutǎ xi finǐhǐstun nga tǐfi xi má nga ndyja. S'eǐn nǐná kǒ tǐchuhún animaná.

B'ǐ ts'ín tǐs'eǐjña chǐi ni xi 'mihǐ kǒ nkú tsuhǔ ra nga s'eǐjnná Nǐtǎnǎ

11 Nk'ie nga s'eǐjnná Nǐtǎnǎ, ya kǐxiá nga n'ekjǎhǐn ni xi tǐchuyáhaá kǒ behe tak'aán nga kǐuaxǐ ni xi najmi tǐma chǐjiná. ²At'aha kǐs'eǐhǐn xutǎ xi kǐs'e nǐstjin nk'ie, kui nga nda ts'ín ǐncha kichubanǐjmýaha.

³At'aha s'eǐjnná Nǐtǎnǎ, kui nga yahaná nga én xi tsǐtjuhu ts'a Nǐtǎnǎ kǐts'ǐndakǒho asuntee kǒ mankǐjinná nga ni xi tíyaá kin'endakǒho ni xi najmi ma chǐi.

⁴At'aha kǐs'eǐhǐn Abel Nǐtǎnǎ, kui nga kǐtsǐjáha ra Nǐtǎnǎ chǐe xi 'yún nda sa nga xi kǐtsǐá Cain. At'aha kǐs'eǐhǐn, kui nga Nǐtǎnǎ b'a kǐtsúhu nga kui xi nku nda xi naxǔ kǒ kǐts'ínkǐjǎhǐn chǐehe. Kǒ ndaha tsa ja k'ien Abel, tunga tǐbakú chubayaháná xi nkú ts'ín kǐs'eǐhǐn.

⁵At'aha kǐs'eǐhǐn Enoc Nǐtǎnǎ, kui nga Nǐtǎnǎ ngǐkǐo tǐk'uhun ra ndǐjǐojmi ján kǒ najmi k'ien. Najmi tǎ kǐsakúhu, at'aha Nǐtǎnǎ jak'ǐjǐhǐnséhen. Kǒ kintehé ni nga kǐchjubé, nda ts'ín kichubanǐjmýaha nga kǐts'ín ni xi kǐsasǐhǐn Nǐtǎnǎ. ⁶Tsa najmi s'eǐhǐn xutǎ Nǐtǎnǎ, najmi tǐn xi nkú ts'ín sasǐhǐn ra Nǐtǎnǎ xutǎ xu'bo. At'aha xi mjehe kǐ'uaik'un tiñaha Nǐtǎnǎ, tǐjǐhin nga s'eǐhǐn nga tǐjña Nǐtǎnǎ kǒ nga Nǐtǎnǎ tsǐjáha ni xi nda xutǎ xi bangǐsjǐhǐ.

⁷ At'aha kis'ejihín Noe Ntíaná, kui nga kint'é'éhen nk'ie nga Ntíaná kitsúya títjuhún rá ni xi najmi kjee ma chji kó kits'ínnda tsutsu chánkoo nga kits'ínk'anki xutá xi ts'e. B'a ts'ín kis'ejñanehe rá xutá nga kfe, kó kisakúhu Noe nga naxú kama nginkun Ntíaná at'aha kis'ejihín.

⁸ At'aha kis'ejihín Abraham Ntíaná, kui nga kint'é'éhen nk'ie nga kichubaha nga nguajuí nanki xi ts'ínkjáihín askahan, ndaha tsa najmi be sisin má nga ngji nga tsutju. ⁹ At'aha kis'ejihín, kui nga y'ejñaha nanki xi kitsúya títjuhún rá Ntíaná nga tsjáha, ndaha tsa y'ejña xi nkúhu nku ndá xi xin nibáha. Ni'ya najyunte y'ejñayako Isaac kó Jacob, xi askahan tá ts'ínkjáihín ni xi kitsúya títjuhún Ntíaná. ¹⁰ B'a kits'ín Abraham at'aha ja tññajin kjuankjintak'uhún nga nanki xi najmi ndyja k'uéjña, xi Ntíaná k'uénda kó ts'ínnda.

¹¹ Kó at'aha kis'ejihín Abraham Ntíaná, kui nga kik'aihi rá nga'yún nga kamaha na'mi, ndaha tsa ja chá nkjún kó ntí Sara, at'aha kis'ejihín nga Ntíaná ts'íntjusun ni xi kitsúya títjuhún.

¹² Kui nga nku ndá xi najmi tá tñhín rá nga'yún yjonintehe, kui xi kis'ehe ntje xi b'a ts'ín nkjin tsichu ma xi nkúhu niñu xi tñn nk'a ján kó xi nkúhu tsumí xi tñn andai ntáchak'uun, kui xi najmi maha s'exki.

¹³ Ngayjee xutá xu'bi incha k'ien nga najmi kits'ínkjáihín ni xi kitsúya títjuhún Ntíaná nga tsjáha. Tunga incha kis'ejihín rá kó kama chubayahá niu, kó b'a incha kitsú animaha nga kui xi xin incha nibáha kó nga tú tjímasúhún asuntei.

¹⁴ Xi b'a incha tsu, kui xi bakúchji nga nanki xi ts'e tñincha bangisjai. ¹⁵ At'aha tsa tú nku kama bahá rá má nga incha nibaha, kik'óya rá ngáha kai. ¹⁶ Tunga kama mjehé rá nku ante xi 'yún nda sa, kui xi tñña ndjiojmi ján. Kui nga najmi ma subaha rá Ntíaná nga ya nga kui

xi Ntíaha xutá xu'bo, at'aha Ntíaná ja y'éndaha nku nanki.

¹⁷ At'aha kis'ejihín Abraham Ntíaná, kui nga kitsjáha Isaac xi nkúhu tsa chje nk'ie nga kikjut'ayák'uhún Ntíaná. Kama k'un nga xi nkúhu nku chje tsjá ntí nku tutuhu, ndaha tsa ntíu kinchjajin Ntíaná ¹⁸ nga b'i kitsúhu: "Isaac y'aha rá ntje xi s'ehi." ¹⁹ B'a kitsú Abraham Ntíaná tñhín nga'yún xi má nga ts'ínkj'áíya ngáha rá xutá ngabayoo. Kui nga kisakú ngáha rá ntñhí xi nkúhu tsa j'áíya ngáha rá.

²⁰ At'aha kis'ejihín Isaac Ntíaná, kui nga nda kinchjanehe Jacob kó Esau nginkun Ntíaná nga kitsúyaha ni xi kama askahan.

²¹ At'aha kis'ejihín Jacob Ntíaná, kui nga kintehe ni nga kuayáha, nda kinchjane nginkun Ntíaná nga nkúnkú ntñhí Kuse. Kits'íntsjoho Ntíaná nga y'a'yúhún kó ya yánisehe nga tsisintjen.

²² At'aha kis'ejihín Kuse Ntíaná, kui nga kintehe ni nga kuayáha, kitsúya títjun nga kuichú nistjin nga kuitju xutá Israel ante Egipto kó kitsúya xi nkú n'ehe nintaha.

²³ At'aha kis'ejihín xi cháha Moise Ntíaná, kui nga kingjájña 'maha ntíu jan sá tñhín nk'ie nga kitsin, at'aha incha kikié nga tsjo tñn ntíu kó najmi kitsankjún kjuatéxuma xi kitsjá nda reihí Egipto.

²⁴ At'aha kis'ejihín Moise Ntíaná, kui nga najmi kits'ín yuhu nga ntñhí takjñhín ndá faraon k'úhín rá nga ja kama chá. ²⁵ Kama mje níhi nga tá sakút'aha kjua'un xi tíbehe xutaha Ntíaná kó najmi nga ts'íntsjojin kutju kjuatsjo xi tsjá ngatitsuun. ²⁶ Kits'ínnkjink'un nga 'yún chji saha rá kjuanimá xi sakúhu nga kjuanchíná xi tñn ante Egipto, at'aha kikuyáha chji xi ts'ínkjáihín askahan. Tá kuihi kjuanimá xi akahan sakúhu xi ts'ín nibá Ntíaná ngajoho.

²⁷ Ko at'aha kis'ejihin Ntíaná, kui nga tsitjuhu ante Egipto ko najmi kitsankjún kjuakjahan nda rei. Najmi kits'ínkjehe k'un, at'aha b'a kama xi kieke Ntíaná xi najmi ma chji kamaha. ²⁸ Ko at'aha ya kis'ejihin Ntíaná, kui nga ts'asjehe S'í Pascua ko kitsjákuá nga jní n'ek'ikoho ankjuaha ni'yaha xuta Israel, tu xi ntít-sje xi ts'ínk'iehen ntí tjuhun xuta Egipto najmi ts'ínk'iehen ntí tjuhun xuta Israel.

²⁹ At'aha kis'ejihin xuta Israel Ntíaná, kui nga j'atikjáha Ntáchak'un Niu xi nkúhu tsa nanki kixi. Tunga k'ienjinttáhá já jun Egipto nk'ie nga kama mjehe nga b'a ta incha ts'ín ko kui.

³⁰ At'aha kis'ejihin xuta Israel Ntíaná, kui nga tsixuntuu xjóho nanki Jerico askahan nga y'emandai xuta Israel yo yatu nistjin tjihin. ³¹ At'aha kis'ejihin naská Rahab Ntíaná, kui nga najmi k'iehen xi nkúhu xuta xi najmi kint'één, at'aha nda ts'ín kits'ínkjáihin já jun Israel xi tsichukase maña yo.

³² ¿Ko mí nihi xi xín sa? Tse nkjún ngjuaikona tsa kuinchjanijmíyahana nda Gedeon, nda Barak, nda Sanson, nda Jefte, nda David, nda Samuel ko já profeta. ³³ At'aha kis'ejihin Ntíaná jóo, kui nga tjin xi kits'ín nganaha ra já rei, ko nga nda tsatéxumaha xuta xi ts'e, ko nga kits'ínkjáihin ni xi kitsúya títjun Ntíaná nga tsjáha, ko nga kits'ín nganaha xoo, ³⁴ ko nga kits'ínk'ienya nd'í xi tu xí 'yúhún, ko nga tsitjunkihi yjoho nga kis'ehe kicha, ko nga kitsjá nga'yúhún yjoho ndaha tsa najmi ta chúkjuaha ra, ko nga ndjá ts'asje yjoho nga kikján, ko nga tsanka tjennki já jun kontraha.

³⁵ Kis'e jminchjín xi kits'ínkjáín t'ík'un ngáha ra xuta xinkjín xi ja k'ien. Ko tjin ngá xi un kiekehe nga k'ien, at'aha ante xi 'yún nda sa nga k'juáya ngáha ra mjehe. Kui nga najmi kits'ín yuhu nga ts'íihin ni xi kik'ihin tu xi kama ndáihī ra kai. ³⁶ Ko

ta tjin xi kichajnuha ko kis'ehe, ko santaha kis'e'yún ko kis'entuyá'yún.

³⁷ Ko tjin xi ndjio kis'ehe, ko xi kicha'yá kitikjáha, ko xi kicha ndju kin'ek'ienkoho. Ko tjin xi y'emasún nga chuba kingjáha tjabaxihin chut-sanka ko xi ts'e chutentsu. X'an y'entu, ko kitsjennki uncha, ko kin'e'uhun. ³⁸ Y'emasún nanki kixiu ko ajin asunntu tjenki. Y'entuyá tixa ngijoo ko tixa xi yja t'anankiu. Xuta xu'bi, kui xi 'yún nda kama nginkun Ntíaná. Asunntee najmi tjeheh ra xuta xu'bi.

³⁹ Nda ts'ín kichubanijmíyaha ngayjee xuta xu'bi at'aha kis'ejihin Ntíaná, tunga najmi nistjihín kisakúhu ni xi kitsúya títjun Ntíaná nga tsjáha. ⁴⁰ B'a kama at'aha kits'ín kuantaná Ntíaná. Najmi kitsjá nga nkuhú kui xuta xu'bo kama xi tjihin nga kama. Kama mje níhi Ntíaná nga ta nja ta nja kamakaá xuta xu'bo xi tjihin nga kamaá.

B'í ts'ín tís'ejna chji nga Ntíaná ts'ínk'a niyá xi tjoho

12 Kui b'a maha, kitsendáihíná xu-ta xi bakú chubayaná xi nkú ts'ín kis'ejihin Ntíaná. Kui nga t'entu t'axíhinná tu mí níhi ni xi ts'ín'áiná ko ngatitsun xi mjehe k'ojennkiná, ko tjen nga'yúhuún yjoná nga kfin jahaná má t'bankiaán. ² Nkuhú Jesu xi n'esihín. Kui xi kik'atuts'ihin nga s'ejinná ko ts'ín nga s'ejinná xi nkú ts'ín tjihin nga s'ejinná. Kieke títjun kjuatsjo xi sakúhu ko kui nga kits'ihin nga'yún nga k'ient'á kruu ko najmi nkjún kamaha ngat'aha kjuasuba xi kisakúhu nga b'a ts'ín k'ien. Ko askahan yejnat'aha Ntíaná má nga batéxuma.

³ Chase chubayohoo Jesu xi 'yún nkjún kits'ín chúkjuá nk'ie nga kitsúju kit-sút'aha já ngatitsuun. Chase chubayohoo, tu xi najmi kfentahanuu ko kfehe ra tak'un. ⁴ Tíbixkjankoo ngatitsuun,

tunga najmi kjehé sakúnuu ngabaya nga b'a tín'o.

⁵ Ko ja kin'echayo én xi tsjáníyánuu, xi títsuya nga jun xi ntíhí Ntíaná. At'aha b'i ts'ín tjí't'a:

Ji ntína, najmi tu tohón mahi éhen Ntíaná xi ts'ínk'a niyáhi, ko najmi tu n'ekjehí tak'uin nk'ie nga ndjá kuinchjakohi.

⁶ At'aha Ntíaná ts'ínk'a niyáha xi tjoho, ko bjáha ngatentee xi bichú ma ntíhí.

⁷ N'echúkjuo nk'ie nga ts'ínk'a niyánuu Ntíaná, at'aha Ntíaná títs'ínkonuu xi nkúhu ntíhí. Ngatentee xi t'mi na'mi ts'ínk'a niyá ntíhí. ⁸ Tunga tsa najmi ts'ínk'a niyánuu Ntíaná xi nkú ts'ín ts'ínk'a niyá ngayjee ntíhí, tu a ntínú ma, najmi ntí kíkjihin jun.

⁹ Nk'ie nga ndyjaná, na'miná xi tjin ei asuntei ts'ínk'a niyáná ko yankjáán.

¿Nkú ts'ín najmi 'yún kuinú'yá'éhen raá Na'miná xi tjiña ndjiojmi ján ma, tu xi sakúhuná nga kuintsuba tík'uhunná?

¹⁰ Najmi tu xí tsehé ts'ínk'a niyáná na'miná. Ts'ín xi nkú ts'ín ma chubayaha. Tunga nk'ie nga Ntíaná ts'ínk'a niyáná, ngandaná b'a ts'ín, tu xi b'a ts'ín ta je kamahaná xi nkuhu kui. ¹¹ Kjuaxi nga najmi tsjo maná nk'ie nga tjin xi ts'ínk'a niyáná. Ma un níná. Tunga xi b'a ts'ín 'bai niyáha, kui xi askahan b'ejñajin kjuajyu ko be xi nkú ts'ín naxu fiko yjoho.

¹² Kui b'a maha, n'ehenu nga'yún. Tjen nga'yúhún ruu yjonuu. ¹³ Niyá xi naxu tjen tankínyo, tu xi kamandaha tsuku xi nimat'a ko najmi ta ts'ónki saha.

B'i ts'ín tís'ejña chji nga najmi kfi t'axihín Ntíaná

¹⁴ Tinchísjo nga kas'ekonuu kjuajyu ngatentee xuta ko nga kjuaje tíntsubajiun. At'aha xi najmi tjiñajin kjuaje, kui xi najmi skué Ntíaná. ¹⁵ Nda nda chasoo nga najmi tu kas'e ajinnuu nku xi najmi ts'ínkjáihin kjuandaha Ntíaná, tsa xi najmi nda s'eyaha ko as'ai

tsjá kjuasti ko ts'ín nga ajihin nkjin xuta ngjuaitse ni xi najmi ndaha.

¹⁶ Najmi tu kas'e ajinnuu xi chuba kjúantukohó xinkjín ko ta ndaha xi najmi skuénkjún Ntíaná xi nkú kits'ín Esau. Kui xi kama ntí tjun ko nga kui ts'ínkjáihin ni xi ts'e na'mihí, tunga nkuhú nichine kikatéñaha ni xi kanéhe kai. ¹⁷ At'aha yo xi nkú ts'ín askahan kin'e t'axín, nk'ie nga kama mjehe nga ts'ínkjáihin nga nda kuinchjanehe na'mihí kai. Nda tsa kíkjintá nga tsangisjai niyá, tunga najmi ta kis'ehé ra nki ni xi kits'ín.

¹⁸ Jun najmi b'a kamat'on xi nkú nga kamat'ain xuta Israel. Kui xi ngjik'úhún nku asunntu tjennki xi tíña ei asuntei, xi kis'ejña ndzjen ndzjen nga kití, má nga kama nistjen nistjen ko kis'ejyún ko ntjo kama. ¹⁹ Ko kinu'yá tjio ko nku nta xi kinchja. Xuta xi kint'é nto tsanki nga najmi ta kuinchjako saha ra, ²⁰ at'aha najmi tsichukjuaha kjuatéxuma xi b'a títsuu: "Santaha ko chu xi kuasint'a tsuku asunntu tjennki tjihin nga ndjio s'ehé." ²¹ Tu ni xí nkjúhún tjin ni xi kama chjiu nga santaha Moise: "Tíb'atsé nkján", kitsú.

²² Tunga máha jun, tsankink'úhún Asunntu Tjennki Sion, nanki xi ts'e Ntíaná xi tíña tík'uun, nanki Jerusalen xi tíña ndjiojmi ján, má nga kama ñjakú nkjin nkjún ntítsje xi títs'intsjoho Ntíaná, ²³ má nga kama ñjakú xi tjun kama ntíhí Ntíaná, xi tíntut'a j'áihin ndjiojmi ján. Tsankink'úhún Ntíaná xi kuasehe mí nihi xi kits'ín ngayjee xuta, má nga tíntu animaha xuta xi naxu kits'ín, xi ja kama xi tjihin nga kama. ²⁴ Tsankink'úhún Jesu xi kits'ínchjéhen Ntíaná nga y'enda tsetse nku ni. Ko ta tsankink'úhún jní xi kisaténdzjo, kui xi bakú chubayaná ni xi 'yún nda sa nga xi tsakú chubaya jníhí Abel nistjin nk'ie.

²⁵ Chúhún yjonuu. Najmi tu n'e t'axiún xi tinchja. At'aha yaá nga najmi tsitjunki nistjin nk'ie xuta xi kits'ín

t'axín xi ndjá kinchjakohó eí asunnteí. Kui nga, ¿nkú ts'in kuitjunkihiná nã tsa najmi n'eshiin xi tijnã ndjiojmi ján xi ndjá tinchjakoná nd'ai? Kui xi Ntíaná. ²⁶Nistjin nk'ie ntaha Ntíaná kits'ink'atsé t'anankiu, tunga nd'ai títsuya títjun ni xi ts'in nga b'i títu: "Nku niyá sa" títu, kui xi t'ankiu ko santaha nk'a ján."

²⁷Nk'ie nga "nku niyá sa" títu, kui xi tsuhu ra nga chjuxin ni xi kin'endoo, ni xi maha fajniyá, tu xi b'a ts'in s'entuhu ni xi najmi maha ra fajniyáha. ²⁸Najmi ma fajniyá má batéxuma Ntíaná, ko kui xi n'ekjáhíin. Kui nga tjehen raá máb'achjihí Ntíaná ko n'etsjohó xi nkú ts'in sasíhin nga 'yún chankjáán. ²⁹At'aha Ntíaná, kui xi nkú joyaha nku nd'í xi ts'inkjeyje tu mí nihí ni.

B'i ts'in tís'ejña chji xi nkú ts'in kuintsubaá

13 Tehente b'i ngján n'etjó xinkiu, at'aha nkuhú maha Na'minuu. ²Najmi tu n'echayo nga nda ts'in n'ekjóhooon xi k'juaísenuu ni'yanuu, at'aha tjin xi kits'inkjáihín ntítsje ni'yaha nga najmi be tsa ntítsje xi j'aisehe.

³Tjantaha ruu yjonuu xi kjintuyá'yún, xi nkúhu tsa ko ta jun kisuntuyá'yúnkoo. Ko ta tjantaha ruu yjonuu xi kjuani-ma tífajin xi nkúhu tsa ko ta jun b'a tímat'on.

⁴Ngatento chankjún kjuabixooon, chankjún xi tintsubaqoo, at'aha Ntíaná ts'íinkokjua xi tjin xi kjúájñako nga najmi kjee bixan ko xi k'uat'aha xinkjín.

⁵Najmi tu toon n'e mjo. Katumahanuu ni xi tjinuu. At'aha b'i kitsú Ntíaná: "Ndahachí najmi k'uejñaha ko ta ndaha najmi ts'in nga maha." ⁶Kui nga ma k'aán nga b'a bixíhinná:

Ntíaná basinkona, najmi tjin ni xi kuintchánkjúnna. ¿Mí nihi xi kama ts'íinna xuta?

⁷N'ekj'áitsjohoon yjonuu já k'aku xi kis'enuu, xi kitsúyanuu éhen Ntíaná. N'enkjíntak'un xi nkú ts'in y'entu ko xi nkú ts'in jet'a nistjihín, ko b'a ts'in ta n'e s'ejjun Ntíaná xi nkú ts'in kis'ejihín Ntíaná.

⁸B'a ts'in tjiyaha Jesucristo nk'ie xi nkú ts'in tjiyaha nd'ai, ko tu nkú b'ahá ts'in s'eyaha. ⁹Najmi tu 'bainto tsa tjin xi k'uanachanuu nga kuakúyanuu k'j'ai k'j'ai ni. Nda tjin nga sakú nga'yúhún anímaná ajin kjuandaha Ntíaná, najmi ajihín kjuatéxuma xi tsjá xuta xi b'a tsu nga nichinee sakújinná nga'yún. Ndahachí najmi basinkoná kui nií.

¹⁰Nginkun Ntíaná tijnáná nku nachan chje. Yaá nga tijnã nkjúhún já na'mi xi ts'inxát'aha ninku najyuntee nga kjine chje xi s'ejñasun nachan chjená. ¹¹Tijnã nga nda na'mi títjuun fas'enko jníhi chu ante xi 'yún nkjúhún ninku najyuntee nga tsjá chje tu xi n'endyjat'aha ra ngatit-suhún xuta, tunga najmi máhá tjinu xuta s'etí yjonintehe chu. Natsin ní s'etí. ¹²Kui nga un kíkíehe ra Jesu natsin nantio, tu xi jníhi kits'ín jekoho xuta. ¹³Kui nga tjihínsehe raá Jesu natsihín nantio ko kasakúná kjuasuba xi ta kisakúhu. ¹⁴At'aha najmi tjinná eí nku nanki xi tijnã sín. Nanki xi s'ejña ní askahan tjenkiá.

¹⁵Kui nga tehente n'etsjoho raá Jesucristo, a jahá Ntíaná t'n'etsjohoo nga b'a t'n'eé. Kui xi chjená. Katitju tsu'baá nga Jesu xi Ntíhi Ntíaná. ¹⁶Ko najmi tu n'echayo nga n'oo ni xi nda ko nga b'i ngján tísínkoo xinkiu, at'aha ta sasíhin Ntíaná chje xu'bi.

¹⁷Tinú'yá'ohoon já k'akunuu ko chankjún, at'aha kui xi basehe nga n'oo ni xi tjinín nga n'oo, ko tjinín nga ts'íinkjas'ehe kuenta Ntíaná. B'a n'oo tu xi tsjo k'úehe ra nga ts'íihin xáha ko najmi áí kamaha xoo, at'aha ta ngandanuu tsa najmi áí kamaha xáha.

¹⁸ Nk'ie nga chubakoo Ntíaná, chubantjání. Ndahá tjiya kjuankjintak'unni nga t'n'ei xáni ko mjeni nga tu nkú ndahá n'ei.

¹⁹ Chubantjánínú nginkun Ntíaná nku kjuanda, tu xi tsjante xatíhina Ntíaná nga kfínsenuu.

**Nda xi kits'ínnda xujuin
b'i ts'in títs'ínkjet'a**

²⁰ Ntíaná xi tsjáná kjuajyu, kui xi kits'ínkj'áíya ngáha ra ngabayoo Nda Ntíaná Jesucristo. Kui xi Nda bastu chánkaha chutsanko, at'aha jní xi ts'e y'éndakoho Ntíaná ni xi najmi maha fe.

²¹ Ntíaná katsjánuu ngayjee ni xi nda xi machjennuu, tu xi kama n'etjusuhunnu

ni xi mjehē. Jesucristo kats'ínchjén nga katuma ajinná ni xi sasíhin. N'ekié yjoná nga tjihin kjuachánka Jesucristo santaha tu nkjéhé ni. B'a katuma.

²² Jun já nts'e, t'bankinuu nga nda n'ekjóhooon én xi t'bet'ánuu ei nga tít-sjaníyanuu, at'aha najmi 'yún tse ni xi kuakiet'á.

²³ Mjena nga choo nga ja tsitju'a nubayoo nda nts'eé Timoteo. Tsa kjuaise xatína, kfínka ko kui nk'ie nga kfínsenuu.

²⁴ Tífaniñaha ngayjee já k'akunuu ko ngayjee xi kikj'áts'ehē Ntíaná. Xuta ante Italia ta tífaniñanuu.

²⁵ Ngatento kas'enuu kjuandaha Ntíaná.

Xujun xi kits'inntu Santiago

B'i ts'in kikjaniñaha Santiago xuta ninku

1 An Santiago, an nda musu sihin Ntiana ko Nda Ntiana Jesucristo, tít's'inkjínúu xujuin jun xi y'ahanuu ntje te jo xi tsitjujihin ra ntje chána Israel. Jun xi kindzjoyo asuntee.

Tifaniñanuu.

B'i ts'in tsakúya Santiago mí nihi xi basinkoná nga ndjá s'ejinná Ntiana

² Jun já nts'e, tsjo nkjún katumanuu nk'ie nga nkjin tákjá ni kuitjáiun nga nibanenuu. ³ At'aha ja yo nga nk'ie nga nibanenuu ni xi kuitjáiun ko nda bitjunku at'aha ndjá s'ejinnuu Ntiana, b'a ts'in sakúhunuu nga kama n'e chúkjuo tu mí nihi ni xi kamat'on. ⁴ Tjehennto nga nk'ie nga tín'e chúkjuo, kjuachúkjuo xi tjinnuu kats'innđuú xá xi ts'e ajin animanuu. Kui xi ngjuaikonuu nga kamo xi tjihin nga kamo ko s'eyanuu xi nkú ts'in tjihin nga s'eyanuu, ko najmi chumi nihi xi ndyjat'anuu.

⁵ Tsa tjín ajinnuu xi ndyjat'aha nga nanka ts'inkjink'un, katankihí Ntiana ko Ntiana tsjáha. At'aha kui ngayjehe k'un tsjáha xuta ko najmi b'éch'oho yjoho nga b'a ts'in. ⁶ Tunga xi kuankihí Ntiana tjihin nga s'ejihin ko najmi tu jo jan katumaha. At'aha xi jo jan maha, kui xi nkú joyaha t'éhen ntáchak'uun, kui xi tu má fikohó ra ntjo. ⁷ Xi b'a ts'in tjíyaha najmi tu kakuyá nga Ntiana tsjáha tsa mí nihi. ⁸ At'aha jo jan tjíyaha ko najmi ts'innđuú ni xi ts'in.

B'i ts'in kitsúya Santiago nkú tjihin ra ngat'a ts'e xi x'an ko xi nchiná

⁹ Nda nts'eé xi x'an, kui xi tsjo katumaha, at'aha nk'a tjen nginkun Ntiana. ¹⁰ Ko

tsjo katumaha xi tí'mi ndanchiná, at'aha x'an nginkun Ntiana. At'aha xi nchiná, kui xi ndya xi nkú joyaha naxú xi tjín ajin jñoó. ¹¹ Nk'ie nga bitju ts'íu ko 'yún sje ma nubóo, ts'inxi jñoó ko jne naxúhu ko ndyjajihinsén kjuatsjotjihin. B'a ta ts'innđuya xi tí'mi ndanchiná ajihin xá xi tít's'in.

B'i ts'in tsakúya Santiago ngat'a ts'e ni xi bitjajaán

¹² Á b'a nda tjihin ts'e xi tít's'in chúkjuaha ni xi tínibán'ehe, at'aha kui niyú t'ib'éjña chji yáha kui ko nk'ie nga nda kuitjuko kui niyú, ts'inkjáfihin nga k'úéjña t'ík'un. Kui chjítu xi kitsúya títjun Ntiana nga tsjáha xuta xi tjoho Ntiana.

¹³ Nk'ie nga tjín xi tínibánehe nga ts'ín ni xi najmi nda, najmi tu kats'innk'ink'un tsa Ntiana xi tít's'in nibánehe kui niyú. At'aha Ntiana najmi nchjaha nga ts'ín ni xi najmi nda, ko ta ndaha najmi ts'ín nibánehe xuta nku ni xi nchjaha tu xi ts'íihin ni xi najmi nda. ¹⁴ Ni xi nchja níhi animaha xuta, kui xi b'anachaha ko kje'yúhun tu xi ts'íihin ni xi najmi nda. ¹⁵ As'ai tu nku fásihín ra ni xi nchjaha animaha ko yo tsihin ngatitsuun. Ko nk'ie nga ja sá ngatitsuun, yo nibáha ra ngabayoo.

¹⁶ Jun já nts'ena, najmi tu ch'anachoho yjonuu. ¹⁷ Ngayjee ni xi 'yún nda xi 'bainá, kui nihi xi 'yún nda ko ndjiojmi ján nibáha ra. Kui xi tsjáná Na'miná xi kits'innnda ngayjee ni xi bat'ai nk'a ján, xi najmi b'ontjaiya ko ta ndaha najmi fajniyá xi nkúhu nku nk'ién. ¹⁸ Kama mjehe nga kits'in maná ntíhi. Én xi bakúyaná ni xi naxu tjín, kui xi kits'inchjén nga kits'intinná, tu xi kujichu mahaná xi nkú joyaha tu xi tjun chjúsitjen ajihin ngayjee ni xi kits'innnda.

B'i ts'ín tsakúya Santiago xi nkú ts'ín chúhūun njaá kō xi nkú ts'ín tjihin nga n'etjusaán éhen Ntíaná

¹⁹ N'ekj'áitsjon ni xu'bi, já nts'ena. Tintsuba ndo nga tasinñju, chúyakoo nga chubo kō 'ni katuma kjannuu. ²⁰ At'aha kjuakjoon najmi basinkoná nga naxu n'eé nginkun Ntíaná. ²¹ Kui b'a maha, t'entuhunu ngayjee ni xi si kō ni ch'onk'un xi tjin nkjún. N'esje nimakjuo yjonuu nga n'ekjóhōon én xi kis'entjejin animanuu. Kui xi tjihin nga'yún nga ts'íink'ankinuu.

²² Tunga n'etjusunnú éen. At'aha tsa tu nku kuasinñjuhú ruu kō najmi n'etjusun, yjonuu tích'anachō. ²³ Xi tu basínñjuhú rá éen kō najmi ts'íntjusun, kui xi xi nkú joyaha xuta xi baseya nku chutsín nga basehe sénnistjihin, ²⁴ as'ai fi kō kutjuhú chayaha ni xi kuakie. ²⁵ Tunga máha xuta xi base sisihin kjuatéxuma xi naxu tjin, kjuatéxuma xi ts'ín ndáiná, kō xi tu nku b'eññajihin kui kjuatéxumoo, xi najmi ts'ínchaya ni xi basínñjuhú nga tu sahá ts'íntjusun ni xi tútu kjuatéxumoo, kui xutaha xi Ntíaná ts'ín nga nda kamat'ain ajihin ni xi t'íncha ts'ín.

²⁶ Tsa tjin xi b'a maha nga nda ts'ín nginkun Ntíaná, tunga tsa tu sa najmi mahá ngáha b'éch'ohō ts'a xi nkú nga ts'ín nchja, kui xi b'anachaha yjohō kō najmi chumi ni chjihí rá xi nkú ts'ín benkjún Ntíaná. ²⁷ Tunga nk'ie nga bisinkaá ntí xi ja k'ien xi cháha kō jminchjín xi ja k'ien x'ihin nga un t'ibehe, kō nk'ie nga najmi n'esikaá yjoná ni ch'onk'un xi tjin asuntee, b'a ts'ín je kō nda n'eé nginkun Ntíaná xi Na'miná maha.

B'i ts'ín tsakúya Santiago nga ngúsuhún n'ekaá xuta

2 Jun já nts'ena, Nda Ntíaná Jesucristo tjihin kjuachánka kō kui xi s'ejinuu. Kui nga najmi tu ngabi n'ehenu ajihin

xuta. ² K'úéjñaha raá tsa kjuas'enjinnuu xi má nga ma ñjakúkoo xinkiu nku nda xi tjiyaha stjink'un toonsine kō yja najyun tsjo tjin, kō tsa ta kjuas'en yō nku nda x'an xi yja najyun chá. ³ Tsa nda n'ekjóhōon nda xi yja najyun tsjo tjin nga: "Tinchin ante nda xu'bi" k'úhūun, kō tsa b'a k'úhūun nda x'on: "Tisijnña ndju yo ji" kō tsa: "Tinchin-tet'áni" k'úhūun, ⁴ tsa b'a n'oo, ¿a najmi ngabihí t'n'o? ¿A najmi ch'ohón ts'ín ja t'n'enkjíntak'un nga jun tíchasohōo yá xi nk'a tjen?

⁵ Jun já nts'ena, tasinñjú nga Ntíaná j'ájin xuta xi x'an xi tjin asunteei tu xi sakúhu rá kjuanchiná xi tjihin xi s'ejinna kō tu xi ts'íinkjái hin rá nga Ntíaná kuatéxumaha. Kui ni xi kitsúya títjun Ntíaná nga tsjáha xi tjohō. ⁶ Tunga máha jun, xi najmi chumi ni chjihí rá n'e mo xuta x'an. ¿A najmi jánchinóhō xi b'anachanuu nga ngandaha n'o ni xi n'o kō a najmi kuihí xi fiko kjuayúnnyu nginkun já jue nga batéjénenu? ⁷ ¿A najmi kuihí jóo xi najmi benkjún Jesucristo, kui xi ja ts'enu?

⁸ Nda n'oo tsa n'etjusun kjuatéxuma xi xi 'yún nk'a tjen, xi nkú ts'ín tjit'a xujun éhen Ntíaná: "N'etjói xutahi xi nkú nga ts'ín tjohi yjohi." ⁹ Tunga tsa ngabi n'oo ajihin xuta, ngatitsun t'n'o kō kjuatéxumoo kuitsuyanuu nga jé tjennuu.

¹⁰ At'aha tsa tjin xi ts'íintjusunyje kjuatéxumoo, tunga tsa ndyjat'ahá rá nga ts'íntjusun nku ni xi tjit'a yō, kui xi jé tsjehen ngat'aha ngayjee ni xi tjit'a kjuatéxumoo. ¹¹ At'aha xi: "Najmi tu ch'at'aihi chjihin" kitsú, kui xi ta: "Najmi tu n'ek'iein" kitsú. Máha ji, ndaha tsa najmi ch'at'aihi chjihin kō tsa x'ihin, tunga tsa n'ek'ienni anima, tsa b'a n'eji, jé tje hin nga t'ibiyunéi kjuatéxumaha Ntíaná.

¹² Chubo kō n'oo xi nkúhu tsa kjuatéxuma xi ts'ín ndáiná n'ekokjuakohonuu. ¹³ At'aha nistjin nga kuasehe Ntíaná mí

nihí xi kits'in xuta, najmi kama nimaha xi najmi kama nimaha xuta xingisoo. Tunga xi kama nimaha xuta xingisoo, kui xi nda kuitju kui nistun.

B'i ts'in tsakúya Santiago ni xi 'mihí nga s'ejinná

¹⁴ Jun já nts'ena, ¿mí xi chj'ihí ra tsa tjín xi títsu nga s'ejihin Ntíaná tunga tu sa najmi títs'intjusuhún ngá xi nkú ts'in s'ejihin? ¿A kamahá n'ek'aní tu ngat'aha nga b'a ts'in s'ejihin? ¹⁵ K'úéjñaha raá tsa nku nda nts'eé kō tsa nku nichjaá ndy-jat'áha najyun kō najmi tj'ihin nichine.

¹⁶ Kō tsa tjín ajinnuu xi: "Tank'ihin ndo, t'ich'okjó sisiun najyun kō chine sisiun", tsa kuitsuhu tunga najmi kuasinkohó nga tsjáha ni xi machjéhen, ¿a najmi tu kjuandahá b'a kuitsu? ¹⁷ B'a tá ts'in tj'ña ngat'a ts'e xi nkú ts'in s'ejinná. Tsa najmi tín'etjusaán xi nkú ts'in s'ejinná, b'a ta joya xi nkúhu tsa ndahachí najmi s'ejinná.

¹⁸ Kutsa tj'ihin xi b'a kuitsu: "Ji xi s'ejihin Ntíaná kō an títs'intjusan ni xi nda." Tunga takúchjihíní nga s'ejihin Ntíaná nk'ie nga najmi tín'etjusuin xi nkú ts'in s'ejihin, kō an ni xi títs'intjusan kuakuchj'ikohó ra nga s'ejinna Ntíaná. ¹⁹ Ji xi s'ejihin nga nkuhú maha Ntíaná. Nda nkjún n'ei. Tunga janindoohó b'a tá ts'in s'ejihin, kō b'atsénkjún.

²⁰ Najmi nda ts'in tín'enkjintak'uin. ¿A mjehi chái nga najmi basinkoná nga s'ejinná Ntíaná tsa najmi tín'etjusaán xi nkú ts'in s'ejinná? ²¹ Ntje cháná Abraham naxu tsichu ma nginkun Ntíaná tu ngat'aha ni xi kits'intjusun nk'ie nga kitsjá Isaac xi ntíhi xi nkúhu chje asun nathan chje.

²² Týai nga nkuhú tsichu ma xi nkú ts'in kis'ejihin Abraham kō xi nkú ts'in kits'intjusun ni xi kik'ihin. Xi nkú ts'in kis'ejihin, kui xi tsichu ma ndjuú nk'ie nga kits'intjusun ni xi kik'ihin. Kuihí ni xu'bí xi 'mihí nga s'ejinná. ²³ B'a ts'in

tsitjusuhun ni xi tjít'a xujun éhen Ntíaná: "Kis'ejihin Abraham Ntíaná kō kui niy xi kits'inchj'ihí ra Ntíaná nga Abraham xi nku nda xi naxu." Kō b'a kik'ihin Abraham nga kui xi nda'amigohó Ntíaná. ²⁴ Týo nga naxu bichú ma xuta nginkun Ntíaná tu ngat'aha ni xi ts'intjusun kō najmi tu nku ngat'aha nga s'ejihin Ntíaná.

²⁵ Kō b'a tá kamat'ain naská Rahab. Naxu tsichu ma nginkun Ntíaná tu ngat'aha ni xi kits'intjusun, nk'ie nga nda ts'in kits'inkj'áihin xi Israel xi tsichuse 'maha nankihí kō kitsjáníyáha nga xin kits'inkji. ²⁶ Xi nkú ts'in najmi tj'ña t'ík'un yjonintehe xuta nga ja bitju animaha, b'a tá ts'in najmi tj'ña t'ík'un xi nkú ts'in s'ejinná Ntíaná tsa najmi tín'etjusaán xi nkú ts'in s'ejinná.

B'i ts'in tsakúya Santiago nkú k'uhun njaá

3 Jun já nts'e, najmi tu nkjin xi kama já maestru kas'e ajinnuu, at'aha yo nga jin xi já maestruí ndyjun nkiní 'yún ndjá chasehe ni xi tín'ei nga xuta xingisoo. ² At'aha ngatenteé n'eé nkjin t'ikjá ni xi najmi b'a tjín. Tsa tjín xi najmi bitju ts'a ni xi najmi b'a tjín, kui xi ja tsichu ma xi tj'ihin nga kama kō tá maha b'éch'oyjehe yjohó tu mí nihí ni.

³ Nk'ie nga b'e'aháá n'úts'a ndje tu xi kuint'é'éhenná, ndaha tsa chánka tunga nt'éhéná. ⁴ Tá chase chubayohoo yábarku. Ndaha tsa i kō ndaha tsa b'i ngján 'yún nibá ntjo xi kjenimanehe, tunga já xi ts'inkohó yóo fiko xi má nga mjehe, at'aha yá ichí xi tjen tuts'in yábarku xi bate ntóo tsjáníyákohe ra.

⁵ B'a tá tjín ngat'a ts'e njaá. Kui xi nku t'ikjá ich'ihí yjonintená, tunga mahá ra ts'in ni xi i. Chase chubayohoo xi nkú ts'in kutin ichí nd'í maha b'éti nku jñáchá chánka. ⁶ Xi nkú joyaha nku nd'í njaá. Tu xí ch'onk'uhún. Yjonintená tj'ñajin tunga ts'inkatsúnyjehéná. Ngak'ien b'é't'a nd'íhi

njaá, kō kui xi b'é't'a nd'í xkí nistjin xi kich'aá.

⁷Ngayje t'íkjá chu kjan xi t'ín ma n'ent'é, nisee, ye, chu xi t'ín ajin ntáchak'uun. Kui xi xuta ts'innt'éhe.

⁸Tunga ndahá nku najmi mahá ts'innt'é njaá. Kui xi nku ni ch'onk'un xi najmi ma n'ek'íejna jyu. Xi nkúhu ye, kitsej'ih'in ra xán xi ts'ínk'ienná.

⁹Njaá n'echjéén nga n'etsjohó Ntia Na'miná kō tā kuihi xi n'echjéén nga én xi najmi nda 'mih'í xuta, xuta xi Nt'ianá kits'innda nga kik'íeyaha xi nkúhu kui. ¹⁰Tā kuihi tsu'baá bitjuhu én xi n'etsjokohō raá Nt'ianá, kō tā kuihi xi bitjuhu én xi najmi nda 'mih'í xuta. Jun já nts'ena, najmi t'j'ih'in nga b'a n'eé.

¹¹¿A mahá tā kuihi ntá t'ixa xi bitjuhu ntánijua xi nda tā bitjuhu ntánijua xi sja?

¹²Jun já nts'ena, ¿a mahá tsjá tu olibo nku yá higuera? ¿A mahá tsjá tu higo nku n'ú tuntsajé? B'a tā ts'ín, tā ndaha najmi ma bitjuhu ntánijua xi nda nku ntá t'ixa má bitju ntánijua xi ntia.

B'í ts'ín tsakúya Santiago kjuankjink'un xi nibáha ra Nt'ianá

¹³¿Yá xi nanka ts'ínk'jink'un ajin-nuu kō mankjih'in ni xi t'ín? Kixi katjiko yjoho kō kats'ín ni xi nda nga n'ímakjua kat'asje yjoho, kō b'a ts'ín katakúchj'ih'i nga kjuaxi nga kui xi nanka ts'ínk'jink'un. ¹⁴Tunga tsa kjuax-intak'un t'j'ñajin animanuu kō mjenuu nk'a kuank'ih'uun xinkiu, najmi tū tsjo katumannuu, at'aha b'a ts'ín t'ibiyunéhenu én xi naxu t'ín ni xi bakúya. ¹⁵Xi b'a ts'ín ts'ínk'jink'un, najmi Nt'ianá xi t'ibakúyaha xi nkú ts'ín nanka ts'ínk'jink'un. Asuntee ní ts'e, kjuankjintak'uhun xuta nibáha ra, kō ndanindoo ts'e. ¹⁶At'aha xi má nga t'ín kjuaxintak'un kō xi má nga nk'a fi-hi xinkjín xuta, najmi nkuhú y'a xinkjín kō ngayje t'íkjá ni ch'onk'un ma.

¹⁷Tunga xuta xi Nt'ianá tsjáha nga nanka ts'ínk'jink'un, kuih'í xu'bo xi je

nginkun Nt'ianá, t'j'ih'in kjuajyu, nda t'j'iyaha, najmi si, n'ima t'j'iyaha kō ni xi nda ts'ín, najmi ngabi ts'ín, kō naxu ts'ín.

¹⁸Xuta xi b'éntje kjuajyu, kjujyu sakúhu. Kui ni xi nga chj'ih'i nga naxu ts'ín xuta.

B'í ts'ín tsakúya Santiago mí nihi xi ngakjá t'ín'eé

4 ¿Má nibáha ra kjuachán kō kjuasti xi s'e ajinnuu? ¿A najmi ngat'aha ní ni xi fasih'uun nibáha ra? Kui niu xi k'jánkonuu. ²Mjenuu tsa mí nihi, tunga najmi sakúhúnuu. N'ek'ion animá kō ma xintak'un, tunga najmi mahá bichú t'jennkiu ni xi mjenuu. N'estikoo xinkiu kō bixkjankoo. Najmi sakúnuu ni xi mjenuu at'aha najmi Nt'ianá binchuhuu.

³Kō nk'ie nga binchu, najmi n'ekj'óhoon at'aha ngakjá binchu. Ni tiya xi mjehénuu n'etsjójún, kui nihi xi binchu. ⁴Jun xi najmi kixi yjankiu Nt'ianá! ¿A najmi yanú nga xi t'joho asuntee, kui xi kontraha Nt'ianá? Tū yáhá ni xi mjehé nga kama ndamigohō asuntee, kui xi nda kontraha Nt'ianá t'its'ín ma yjoho.

⁵T'j'ih'in sin nga b'í ts'ín t'j'ít'a: “Espirituhū Nt'ianá xi y'éjñajinná, kui xi 'yún mje ts'at'ih'í nã.” ⁶Nt'ianá tsjá saná kjuanda. Kui nga b'í t'itsuhu xujun éhen Nt'ianá: “Nt'ianá tsjáha kjuanda xi n'ímakjua kō fi kontraha xi ngak'un.”

⁷Kui nga n'ímakjua n'esjehenu yjonuu nginkun Nt'ianá. Tankín kontrohoo ndanindoo, kō kui xi ngjuai t'axinnuu. ⁸Tankínk'un tiñohoo Nt'ianá, kō Nt'ianá n'ibak'ún tiñanuu. Jun xi n'o ngatitsun, je t'intsu'boo. Jun xi jo jan t'j'yanuu, n'oo nga katumaje animanuu. ⁹N'ekio yjonuu nga t'jennuu nginkun Nt'ianá. Tankínchj'áha ruu animanuu nga ch'íú. Antehé nga chajnuu, tū sahá ch'íú. Antehé nga tsjo k'úénuu, tū sahá kat'e nusin nusinnuu. ¹⁰N'e n'ímakjuo yjonuu nginkun Nt'ianá, kō kui xi kjanínk'anuu.

**B'i ts'in tsakúya Santiago
nkú ts'in chāseéhe já nts'ée**

¹¹ Jun já nts'e, najmi tu chubait'ón xinkju. Xi nchjatit'ain nda nts'e ko xi basehe tsa nda ko tsa najmi nda tít'sín nda nts'e, kui xi tínchjatit'ain kjuatéxumaha Ntíaná ko b'a títu nga najmi kixi tínchja kjuatéxumoo. Tsa b'a túbixín nga najmi kixi tínchja kjuatéxumoo, najmi tín'u'yá'éhín. Ji ní xi chubá tichasehé ri tsa nda ko tsa najmi nda títu kjuatéxumoo. ¹² Nku tutuhú maha xi kitsjá kjuatéxumoo, kui xi basehe tsa nda ko tsa najmi nda ni xi ts'in xuta. Kui xi maha ts'ínk'anki xuta ko ts'in nga ndyja xuta. ¿Tunga yáha ji xi tichaseihí tsa nda ko tsa najmi nda ni xi tít'sín xuta xinkí?

**B'i ts'in tsakúya Santiago nga aya
ntsja Ntíaná kuíntsubayaá**

¹³ Máha nd'ai jun xi b'a bixiún: "Nd'ai ko tsa ndyjunni kuankiaán nanki xu'bo. Tsa nku nú kamaná yo. Ch'atseé ko kuatēnaá ni ko n'e nganasaán toon." ¹⁴ B'a bixiún, tunga najmi yanú ni xi kamat'on ndyjunni, tsa kuíntsuba so. Jun xi nkú joyaha nintí xa xi kutju ma chji ko kutjuhú ndyjajihinsén.

¹⁵ Tu sa ní b'i tixiún: "Tsa mjehe Ntíaná, katsjáná nistjín ko chāseé ni xi n'ée." ¹⁶ Tunga nd'ai, nk'a t'n'esjo yjonuu ajihín kjuangak'unnuu. Ngatentee xi b'a ts'in nk'a b'asje yjoho, kui xi najmi nda ni xi tít'sín. ¹⁷ Xi be xi nkú ts'in ts'ín ni xi nda ko najmi b'a tít'sín, kui xi tít'sín ngatitsun.

**B'i ts'in tsakúya Santiago ni xi
tjehen ra xuta nchiná xi najmi
naxu ts'ínko xuta musuhú**

5 Jun xi 'minuu xuta nchiná, ch'íú ko ch'íbo ngat'aha kjuanimá xi nībanenuu. ² Ja tsatsun kjuanchinánuu. Ja jehe xubíu najyunnuu. ³ Ja katju tsjían toonsinenuu ko toontabanuu, ko kui

tsjón xi kjuakúchji nga ch'on kin'o ko ts'ínkje yjonintenuu xi nkú ts'in ts'ínkje nd'íu ni xi tjín. Jun xi tich'atjó kjuanchiná nistjín nd'ai xi nistjín xi fekuhu.

⁴ Chase maruu. Najmi y'echjihu xuta musu xi kits'ínxájin jñánuu, ko toon xi najmi y'echjihu tikjintáya nga tifi kontránuu. Ni xi tikjintáya já musu xi j'áya ntjenuu, kui xi ja tsichu nginkun Ntíaná xi tjíhín nga'yún. ⁵ Ni xi nkjún tsjo ts'in tintsu'oo ei asunnteí ko najmi t'ib'ech'óhoo yjonuu ngayjee ni xi mjenuu. Tín'e chánko yjonuu, tunga xi nkú joyahá ni turu jun, xi t'n'e chánka tu xi n'ek'iehen. ⁶ B'a tsixiún nga tjíhín já xi najmi tjíhín já ko b'a ts'in kin'ek'iehenuu. Najmi kamahá tsasinko yjoho.

**B'i ts'in tsakúya Santiago xi nkú
ts'in chúyahaá Nda Ntíaná**

⁷ Tunga máha jun, já nts'ena, n'e chúkjuá sahanu santa nkúhu nga k'juái ngáha Nda Ntíaná. Chase chubayohoo xuta xi ts'ínxájin jñáha, xi nkú ts'in kuyáha ntje xi nda xi tsjá t'anankiu. Kuyá k'uk'un santa nkúhu nga fai ts'í xi b'a nistjín chuts'íu. ⁸ B'a tá ts'in jun chúya k'un k'uhuu nga ja ma k'juáihí Nda Ntíaná ko tjen nga'yúhuun animánuu, at'aha ja t'ibichú tiña kui nistjiun.

⁹ Jun já nts'e, najmi tu kjuasti binchajohoon xinkiu, at'aha tsa b'a n'oo chāsehe kjuanuu. At'aha xi kuasehe mí nihi xi ts'in xuta ja sjñasti ankjuo.

¹⁰ Jun já nts'ena, chase chubayohoo xi nkú ts'in un kíkíehé ko xi nkú ts'in kits'in chúkjuá já profeta xi ngajoho Ntíaná kinchja. ¹¹ "¡Á b'a nda tjíhín ts'e!" B'a 'mihíí xi ts'in chúkjuá ni xi mat'ain. Ja kinu'yó xi nkú ts'in kits'in chúkjuá Job ni xi kamat'ain ko yo xi nkú kits'ínkoho Ntíaná askahan. At'aha 'yún tjíhín kjuanimatak'un Ntíaná ko ma nīmahá xuta, kui nga b'a ts'ín.

**B'i ts'in tsakúya Santiago xi nkú
ma nga chubakaá Ntíaná**

¹² Jun já nts'ena, kui ni xu'bi xi 'yún t'bankinuu. Najmi tu nungijiun ndjiojmi jáni ni xi kuixiún ko ta ndaha t'anankiu, ko ta ndaha najmi tu nungijiun tu mí níhí ni xi tjin. Tsa t'chasjaiyanuu, "johon" tixiún tsa b'a tjin, ko "najmi" tixiún tsa najmi b'a tjin. B'a n'oo tu xi najmi ts'innijehenuu Ntíaná.

¹³ Tsa tijnajinnuu xi un tibehe, kanchjako Ntíaná. Tsa tijná nku xi tsjo tjihin, kase tsjoho Ntíaná. ¹⁴ Tsa tijná nku xi kjiijná un, kanchjaha jácháha xuta ninku tu xi chubantjaihi nga incha kuinchjako jóo Ntíaná ko ngajoho Nda Ntíaná kat'ojnuhu seti. ¹⁵ Ko nk'ie nga kuinchjako Ntíaná xi s'ejihin, kamanda xi kjiijná uun ko Nda Ntíaná kjesintjehen. Ko tsa tjeheh ngatitsun xi kjiijná uun, kama ndy-jat'aha. ¹⁶ Kui nga b'i ngján t'inyaha ruu

xinkiu ngatitsun xi tjennuu, ko b'i ngján chubantjo xinkiu nga chubako Ntíaná tu xi kama nkihinnuu. At'aha nk'ie nga ndjá nchjako Ntíaná xi naxu nginkun Ntíaná, 'yún tjihin nga'yún ni xi nchja.

¹⁷ Nda profeta Elia, ta xuta kama xi nkúhu ná. Nk'ie nga kinchjako Ntíaná ndjá b'a kits'in. Kui chubo tsanki nga najmi tu k'ua ts'í, ko najmi kik'a ts'í asun t'anankiu jan nú masen. ¹⁸ Askahan ta kinchjako ngáha Ntíaná, ko kik'a ts'í ko kama chá ngáha ni asun t'anankiu.

¹⁹ Jun já nts'ena, tsa tjin ajinnuu xi ngjuai t'axihin ni xi naxu tjin ko tsa as'ai tjin xi ts'in nga kui nda xu'bo k'óoyak'un ngáha ni xi naxu tjin, ²⁰ tsa b'a kama, katumankjinnuu nga tu yáhá ni xi ts'in nga k'uéjña ngáha nku xutangatitsun niyá ch'onk'uhun, kui xi t'basjehin ngabayoo ko tít'in nga nkjin ngatitsun n'endyjat'a.

Xujun xi tjun kits'inntu nda postru Pedro

B'i ts'in kikjaniñaha Pedro xuta ninku

1 An Pedro, an nda postruhu Jesucristo tít's'inkjínuu xujun jun xi j'ájinnuu Ntíaná. Jun xi kindzjoyo ante Ponto nga tinimasún, ko ante Galacia ya, ante Capadocia, ante Asia ko ante Bitinia. ²Kikie títjunnuu Ntia Na'miná, kui nga j'ájihinnuu ko Espirituhu kits'in jenuu, tu xi kúnú'yá'ehen ruu Jesucristo ko tu xi tu ngat'aha jñhi Jesucristo kjuáts'ehenuu Ntíaná.

Kas'e nkjúnuu kjuanda ko kjuajyu.

B'i ts'in tsakúya Pedro ni xi ñá tjehenná nga kuichú nistjin xi fekuu

³Kan'etsjoho Ntíaná xi Ntiaha ko Na'mihí Nda Ntíaná Jesucristo. Ngat'aha kjuanimatak'un chankaha kits'intsin tsetse ngáhaná nk'ie nga kits'inkj'áiya ngáha ra Jesucristo ajihin xutak'ien. Kui nga tichuyáhaná nga kuintsuba tík'aán ko ñá ⁴ko nga n'ekjáhíin ni xi tsjáná, ni xi najmi maha batsun ko najmi ma chuntí ko najmi maha 'meya, ni xi títjoho ndjiojmi ján ngandanuu. ⁵Nga'yúhun Ntíaná tókunkohonuu tu ngat'aha nga s'ejinnuu. At'aha tándaha yjoho Ntíaná nga kuakúchji xi nkú ts'in ts'ínk'anki xuta xi ts'e nistjin xi fekuu.

⁶Kui kjuaha nga kitsejhinnuu kjuat-sjo, ndaha tsa chuba nistjin tñhin nga n'e nibánenuu nkjin tíkjá ni xi kuítjájitun. ⁷Kui xi kuakúchji yáha jun nga kjuaxi. At'aha nga s'ejinnuu, kui xi 'yún chjí saha ra nga toonsinee. Ndaha tsa maha batsun toonsinee, tunga chaseh ra tu xi s'ejña chjihi tsa kui kjuaxi. Ko nk'ie nga s'ejña chji xi nkú ts'in s'ejin kjuaxinnuu, nda ts'in chubayanénuu ko sakúnuu kjuachánka ko nda k'úinnuu nistjin nga kjuakúchji yjoho Jesucristo.

⁸Tjonuu Jesucristo, ndaha tsa najmi yo nkú tñin. Ko ndaha tsa najmi týo nd'ai, tunga s'ejihinnuu ko tñinnuu kjuat-sjo xi tñhin kjuachánka, xi najmi yáá xi nkú ts'in bixíyáá. ⁹Tjinnuu kui nii at'aha tsakúnuu nga tñ'ek'ankinnuu, kui xi nibáha ra ngat'aha nga s'ejinnuu.

¹⁰Já profeta xi kis'e nistjin nk'ie, xi kitsúya títjun kjuanda xi sakúnuu, kui xi kits'innkjink'un nga kama chubayahá xi nkú ts'in k'uankihi xuta, at'aha mjehe skue kui nii. ¹¹Kama mjehe nga incha skue yá xutaha ko mí nistjihin xi y'éjña chji Espirituhu Cristo xi y'eñajihin já profeta nga kitsúya títjuhun kju'un xi tñhin nga skue Cristo ko nga askahan s'e kjuachánka. ¹²Tunga Ntíanáhá tsakúchiji já profeta xu'bo nga ni xi tñincha tsuya najmi kui kamats'e, nga ní ngandanuu b'a kitsúhu. Kui niu xi ta kitsúyanuu já xi y'énijmínuu én nda tsuhu Jesucristo. Nga'yúhun Espiritu xi kin'e nibáha ndjiojmi ján y'énijmíhinnuu. Ko ta ntútsjee mje nkjúhun nga skue nkú tñhin ra ni xu'bi.

B'i ts'in tsakúya Pedro nga tintsuba ndaá at'aha Ntíaná ja ts'ená

¹³Kui b'a maha, chase sishin ruu xi nkú n'oo. Nda n'enkjintak'un ko chúya k'unk'uhun kjuanda xi kju'uaftsánuu Jesucristo nistjin nga kuakúchji yjoho. ¹⁴B'a n'oo xi nkú ts'in ntí xi nt'é'én. Najmi ta n'ehenu xi nkú ts'in kinchja animannuu nistjin nk'ie, nk'ie nga najmi kjee yo Ntíaná. ¹⁵Tsje katumo nginkun Ntíaná, xi nkú ts'in tsje xi j'ájinnuu. ¹⁶At'aha b'i ts'in tít'a éhen Ntíaná: "Tsje katumo, at'aha tsjena."

¹⁷Xihí "Na'mihí" bixíhunn xi ngúsuhún basehe tsa nda ko tsa najmi nda ni xi ts'in nga nkúnkú xuta, kui nga kas'enuu kjuabinkjuhun xi nkú ts'in kuankinkoo yjonuu nk'ie nga tinimasún so ei asuntej. ¹⁸Yo nga kis'echjintjainuu tu xi kama ndafhinuu

nga chubā tintsubanú. B'a ts'ín tintsuboo nk'ie at'aha kui nihi xi y'éjñanuu ntje chánuu. Najmi toonsine ko tsa toontaba kin'echjén nga kis'echjintjainuu, ni xi maha batsun. ¹⁹Jníhi ní Cristo kin'echjén, kui xi 'yún chjí. Xi nkúhu nku chutsanka kama Cristo, chutsanka xi najmi chumi nihi xi k'uhun ko xi najmi uhun.

²⁰Kintehé ni nga kamanda asuntee kis'enda títjun ni xi ts'ín Cristo, ko nistjin feku xi kich'aá nd'ai j'aikúchji yjoho ngandanuu. ²¹Ngat'aha Cristo s'ejihinnuu Ntíaná, kui xi kits'ínkj'áiya ngáha rá Cristo ngabayoo ko kitsjáha kjuachánka. Kui nga t'n'e s'ejihinnu ko tíma 'yún tak'uhunnu Ntíaná.

²²Nd'ai ni nga ja kamaje animanuu at'aha kinu'yá'óhooon én xi naxu tjin ko nga tu xí ndahá ts'ín tjíyanuu nga n'etjó xuta ninku, kui nga ngayjee animanuu n'etjohonu xinku. ²³At'aha ja kitsin tsetse ngáhanu. Najmi kitsiun xi nkú ts'ín tsin xuta xi maha 'me. Éhen ní Ntíaná kits'intsin tsetse ngáhanuu. Kui xi fi ndju. Najmi kamaha kfe.

²⁴At'aha b'i ts'ín jtít'a xujun éhen Ntíaná:

Ngayjee xuta, xi nkú joyaha jñá xi tjin. Ko ngayjee kjuachánkaha xuta, xi nkú joyaha naxúhu jñóo.

Xi jñóo ko jne naxúu,

²⁵tunga éhen Ntíaná santaha tu nkjéhé ni nguají ndju.

Kui éen, kui én nda tsu xi ja kis'enijmí ajinnuu.

2 Kui b'a maha, n'e t'axhinnu ngayje kjuach'onk'un, ngayje ni tsank'á, kjuajohonkjin, kjuaxintak'un ko ngayje t'íkjá kjuachubatit'ain. ²Katumo xi nkú joyaha ntínta xi mje nkjúhun ntáchiki. B'a ts'ín katuma mjenuu én xi ndoo. Kui xi tsjá nga'yúhun kjuankjintak'unnuu, tu xi b'a ts'ín saáhanu santaha nkúhu nga kjuáts'e sínnuu Ntíaná. ³Xihí jahá kichjut'o ngandaha Nda Ntíaná.

B'i ts'ín tsakúya Pedro nga nku ndio k'aku kits'ín ma Jesucristo nga y'éjña chubaya

⁴Nibák'un tiñohoo Nda Ntíaná, kui xi nkú joyaha nku ndjio xi tijná t'ík'un. Kikjaníya xuta ndjio xu'bo, tunga Ntíaná há j'ájin ndjio ko nginkun Ntíaná 'yún chj'íhi ra. ⁵Jun xi nkú joyaha ndjio xi t'jintu t'ík'un, xi kin'endakoho nku ninku xi najmi asuntee y'aha ra. Kin'e manuu já na'mi jehe Ntíaná xi tsjáha chje Jesucristo, chje xi nk'a ján t'jehen ra. A Ntíaná há t'íbohó kui chje nga b'a t'n'o, kui chje xi sas'ihin Ntíaná.

⁶At'aha b'i ts'ín jtít'a xujun éhen Ntíaná:

An k'uejñá nanki Sion nku ndjio k'aku, xi j'aján ko xi 'yún chjí.

Ndahachí najmi sakúhu kjuasuba xuta xi s'ejihin ndjio.

⁷Ngat'a ts'ajun xi s'ejinnuu Nda Ntíaná, chj'íhi ra kui ndjio. Tunga xi najmi s'ejihin, bitjusun má nga b'i ts'ín jtít'a xujun éhen Ntíaná:

Ndjio xi kikjaníya já chj'inxjóo, kui xi ja j'ai ma ndjio k'aku.

⁸Ko b'i ta títu ya:

Tsichu ma nku ndjio xi ts'ín saténki xuta, nku naxí xi ts'inxuntuhu.

Saténki xuta xu'bo ngat'aha éen, at'aha najmi nt'é'éhen éen. B'a maha xuta xu'bo at'aha ja b'a ts'ín tijná nga b'a kamaha.

⁹Tunga máha jun, jun xi xuta xi kichj'ajin, jun já na'mi xi ts'inxát'aha xi batéxumaha nk'a ján, tsjenú jun xi xuta naxinantáha Ntíaná, xuta xi ja tsichu ma ts'e Ntíaná. B'a kin'e manuu tu xi kuixínyanu xi nkú ts'ín chánka xi j'ájinuu. At'aha Ntíaná j'ájinuu nga kuitjuiun má jyuun ko nga kuitjás'enjiun má nga ts'ín ndzjen kjuachánkaha. ¹⁰Nistjin nk'ie, najmi xuta naxinantá kik'innuu, tunga nd'ai ja tsichumo xuta naxinantáha Ntíaná. Ko

nistjin nk'ie najmi kichase nimanuu, tunga nd'ai ja tichase nimanuu.

B'i ts'in tsakuya Pedro xi nkú ts'in tjihin nga kuankíkaá yjoná ajihin xuta xi tjin asuntei

¹¹Tjona jun, já nts'e. Tbankinuu nga t'ech'ohoo yjonuu xi nkú ts'in mjehe animanuu. At'aha kui nii, kui xi t'fi kontrannuu. Yo nga xin nankinuu ko tu tinimasunnú eí asuntei. ¹²Tu nku kixihí tankínkoo yjonuu ajihin xuta xi najmi be Ntjaná. B'a n'oo ndaha tsa b'a incha kuitsu nga najmi nda tin'o. Tunga incha skuéhé ni nda xi n'oo ko ts'intsjoho Ntjaná nistjin nga kuanki kuenta.

¹³Ngat'aha nga Nda Ntjaná ts'enuu, kui nga chanjúhunu ngayjee já xi tjihin xá eí asuntei. B'a n'oo nginkun nda títjun k'aku Roma ¹⁴ko b'a n'oo nginkun já k'aku xi b'éxá nda títjun k'aku nga ts'innijéhe xi ch'on ts'in ko nga kjanínk'a xi nda ts'in. ¹⁵At'aha mjehe Ntjaná nga n'oo ni xi nda. B'a ts'in k'úechjahanu tsa xuta xi najmi be Ntjaná ko najmi mankjihin ni xi ts'e.

¹⁶Ndaínuu yjonuu nginkun Ntjaná, tunga najmi tu n'echjénnú kjuandaínuu tsa k'uaíntohoo yjonuu nga n'oo ni xi najmi nda. Tu sa ní tintsúboo xi nkú ts'in b'entu xuta xi ts'inxát'aha Ntjaná. ¹⁷Chanjúun ngayjee xuta. N'etjó xi ta Ntíhi Ntjaná. Chanjúun Ntjaná. Nuú'yá'ohoon nda títjun k'aku Roma.

B'i ts'in títisuya Pedro ni xi tjihin nga ts'in xuta musu xi kich'atse

¹⁸Jun xuta musu xi kich'atsenuu, chanjúun já ntianuu ko nuú'yá'ohoon, najmi tu suba xi nda tjíyaha ko xi ma nimaha jun xi b'a n'ekoo. B'a ní ta n'ekoo xi kjan ts'ínkonuu. ¹⁹At'aha nda nginkun Ntjaná nga ts'in chúkjuá jámusu kjuá'un xi t'fajin, ndaha tsa najmi tjihin nga kjuajin niu kai, tunga ts'in chúkjuahá at'aha ja kitsjáha yjoho Ntjaná. ²⁰Tunga

tsa ch'on tin'o ko tsa as'ai títis'in'unnuu já ntianuu ko tin'echjúkjuo, ¿mí ni chánkaha xi tin'o ma? Tunga tsa nda tin'o ko as'ai tin'e chúkjuo kjuá'un xi t'bitjajún, kuihi ni xu'bi xi nda nginkun Ntjaná.

²¹J'ájinnuu Ntjaná nga n'oo ni xi nda ko nga n'e chúkjuo ni xi tu kjuandahá kuitjájun, xi nkú ta kits'in Cristo nga un kiekehe ngandanuu. Y'éjña chubayanuu, tu xi b'a ta n'ehenu. ²²Najmi kits'in ngatitsun ko najmi kik'anacha. ²³Nk'ie nga ch'on kik'ihin, najmi ch'on ts'in kits'ínk'óya. Nk'ie nga un kiekehe, najmi b'a kitsú nga k'uasje chjí ni xi tin'ehe. Tu sa ní aya ntsja Ntjaná y'éjnaya yjoho, at'aha kui xi kixi ts'in kjuá.

²⁴Kui kikjin kik'anji ngatitsunná nga kis'et'a kruu. B'a kits'in tu xi kuayáha raá ngatitsun ko naxu n'ee nga kuintsubaá. Ko tu ngat'aha nga kin'euhun Cristo, kui nga kin'enkihinnuu. ²⁵Nistjin nk'ie xi nkú joyaha chutsanka xi ngji t'axin kamo, tunga nd'ai ja kik'óyak'un ngáhanu Nda bastuu, kui xi kunnuu.

B'i ts'in títisuya Pedro xi nkú ts'in tjihin nga k'úentuko xinkjín xuta

3 Ko jun xi t'minnuu jminchjín, chanjúun x'innuu. B'a ts'in ni xi n'ehenu ts'ihin nga s'ejihin Ntjaná x'innuu. Najmi ni xi chubo ts'in nga s'ejihin x'innuu. ²Skué xi nkú ts'in naxu t'bankínkoo yjonuu ko nga t'yanjúun Ntjaná.

³Najmi tu tsjo n'ek'íesunk'o yjonuu, tsa nihi xi nkjún ts'in k'úéndo ntsjanuu ko tsa nihi xi nkjún ts'in ngjúát'o toonsine ko tsa najyun xi 'yún chjí ndyjo. ⁴Tu sa ní ajin animanuu kas'e kjuat-sjotjín xi najmi maha feya, kui xi tsuhu rá nga nda kas'eyanuu ko najmi stinta. Kui ni xu'bi xi 'yún chjíhi rá nginkun Ntjaná.

⁵Nistjin nk'ie b'a ts'in y'énda yjoho jminchjín je xi kis'e. Kui xi kama 'yún

tak'un Ntíaná kò incha kikienkjún x'ihín. ⁶Xi nkúhu Sara, kui xi kint'é'èhen Abraham kò "Chá Ntiana" kitsúhu. Tsa ni xi nda n'èhenu kò najmi kuínkjún ni xi kamat'on, jun xi ntíhí Sara b'a.

⁷Kò jun xi tíminuu jáx'in, n'enkjínk'un sisiun xi nkú ts'in kuínsubakoo chjuún-uu. Chankjún at'aha najmi ndjá tjíyahá xi nkúhu jun, kò at'aha jun kò kui ta nja n'ekjámkohoo kjuandaha Ntíaná nga kuínsuba t'k'un. B'a ts'in tintsúbakoo tu xi najmi chumi nihi xi k'uéchjaha rá nga chubakoo Ntíaná.

B'i ts'in tsakúya Pedro xi nkú ts'in tjihin nga kuínsubaá

⁸Kò ni xi fekuhu, nda ts'in tintsúbakoo xinkju. B'i ngján chase nimohoo kò n'etjò xinkju at'aha nts'o mahanu. N'e'yún tak'un xinkju kò nimakjua katumo. ⁹Najmi tu n'es'echjítu tsa ch'on tín'enuu kò najmi tu én ch'on tsu n'ek'óyo tsa ch'on tíminuu. Tu sa ní chubantjò nginkun Ntíaná xi nkú títs'innuu, at'aha tu xi nda ts'ínkohonu Ntíaná, kui nga kichj'ajihinnuu.

¹⁰At'aha b'i títsu xujun éhen Ntíaná: Xi mjehe ts'íntjo nístjin xi y'a, kò mjehe nga tsjo ts'in kj'uaaha nístjin, kui xi kat'éch'ohò njai én ch'on tsu, kò najmi tu katitju ts'a én tsank'á.

¹¹Kats'in t'axihín yjohò kjuach'onk'uun, kò kats'in ni xi nda.

Katangisjai kjuajyu kò kat'ejñajin.

¹²At'aha Ntíaná basehe xuta xi naxu ts'in,

kò nda basínjjuhu ni xi 'mihí nga chubako,

tunga fi kontrahá rá xi ch'on ts'in.

B'i ts'in tsakúya Pedro xi nkú ts'in s'eyaná tsa kjuanima kuitjáián

¹³¿Yá xi ch'on ts'ínnuu tsa ngayjehe k'un n'oo ni xi nda? ¹⁴¡Á b'a nda tjihin ts'ajun tsa nk'ie nga tín'o ni xi naxu tjin t'bitjajíun kjuanima! Najmi tu binkjun

xuta kò najmi tu nkjún manuu. ¹⁵Tu sa ní chankjún Cristo ajin animanuu, at'aha kui xi Nda Ntianuu maha. Kò tintsuba ndo nga kamanuu k'úinyohoo xi nguásajayanuu ngat'a ts'e kjuanda xi tichuyóhoo.

¹⁶Tunga nimakjuahá n'esjo yjonuu kò chankjún jóo nga b'a n'oo. Najmi tu chumi ni chuba n'ek'anjiu yjonuu, tu xi nk'ie nga chubayanéhenuu kjuasuba kasakúhu rá xi tínchjatit'ainnuu ngat'aha xi nkú ts'in naxu t'bankínkoo yjonuu nga yjankiu Cristo. ¹⁷Tsa ni xi kjuanima t'bitjajíhinnu, b'a katuma tsa Ntíaná b'a ts'in mjehe. Tunga ngat'aha ní nga nda tín'o b'a katumanuu, najmi ngat'aha nga ch'on tín'o.

¹⁸At'aha kui nihi xi ta j'ajin Cristo. Nkuhú niyá k'ien tu xi kits'innidyajnuhu ngatitsuhun xuta. Xi naxu nginkun Ntíaná un kiekiehe ngandaha xi najmi naxu nginkun Ntíaná. B'a kamaha tu xi ngjikohoná nginkun Ntíaná. Kui xi ngat'a ts'e yjonintehe kin'ek'ien tunga ngat'a ts'ehé esprituhu kin'ek'áiyaha. ¹⁹Kò espíritu nk'ie nga ngjik'énijmíhi xi ja k'ien xi kjintuyá'yún, ²⁰xi najmi kint'é'én nístjin nga y'ejña Noe nk'ie, kui nístjiun nga tsakúchji kjuatsentaha Ntíaná nga kikuyá tsa nguajik'áha rá animaha xuta nk'ie nga títs'ínnda tsutsu chánkoo Noe. Jin mahá xuta xi kits'ínk'ankihí ntóo nk'ie nga incha jas'en tsutsu chánkoo.

²¹Ntóo y'éjña chji títjun xi nkú ts'in kits'ínk'ankinuu ntánijjuo nk'ie nga saténtáá. Tunga nk'ie nga saténtáná, n'ek'ankiná at'aha j'áiyaha Jesucristo ngabayoo. Najmi saténtáá tsa tu xi chjuxíhin kjuachunt'hi yjonintená. B'a ní n'ená tu xi t'binchisjáiíná nga je s'eyahaná nginkun Ntíaná. ²²Ngjinji Jesucristo nk'a ján kò tjiñat'aha Ntíaná. Nt'é'èhen ntítsjee, xi tjin yaha xá kò xi batéxuma.

**B'i ts'in títuya Pedro ni
xi k'úéch'ohó yjoná**

4 Tu ngat'aha nga un kíkíehē Cristo nga kik'a yjoninnte, kui nga tjehe ruu yjonuu nga ta kui niu xi k'juajin. At'aha xuta xi ja j'ajin kjuanima, kui xi ja y'éjña ngatitsuun. ²B'a incha kits'in tu xi nistjin xi k'ua saha najmi ta k'úéntuhu xi nkú ts'in nchjaha animaha. K'úéntu ní xi nkú ts'in mjehe Ntíaná. ³Ja ja xi nkú n'e tintsuoo nistjin nk'ie, nk'ie nga kin'o ni xi tsjoho xuta xi najmi be Ntíaná, ko kik'aintohoo yjonuu nga kin'o tu mí nihí ni, ko kin'o ni xi nchjaha animanuu, ko kama ch'iu, ko kik'ohoo kjuatsjo animanuu, ko tu nku kjuatsjohó kama mjenuu, ko kiyankjún ntia ch'onk'un xi ts'innda xuta.

⁴Xuta xu'bo najmi mankjihin á najmi ta n'ekohonu ni ch'onk'un xi tu ni xi jahá kits'ínkjas'ehe yjoho. Kui nga nd'ai ch'on ts'in nchjayanehenuu. ⁵Tunga tjihín ni nga ts'ínkjas'en kuenta nginkun Ntíaná. Kui xi ja tjíndaha yjoho nga kuasehe mí nihi xi kits'in nga nkúnkú xi tjíntu t'k'uun ko xi ja k'ien. ⁶Kui kjuaha nga ta kis'enjímihí ra xi ja k'ien én nda tsuhu Ntíaná, tu xi k'úéntu t'k'uhun espíritu xi nkú ts'in mjehe Ntíaná, ndaha tsa ja kichasehe xi nkú ts'in y'entu asuntee.

**B'i ts'in tsakúya Pedro nga nda
n'exákaá ni xi kitsjáná Ntíaná**

⁷Ja t'bíchú tiña nistjin nga n'ekje ngayjee ni xi tjin. Kui nga chase sinsihin ruu ni xi n'oo ko najmi tu n'ek'áyo nga chubakoo Ntíaná. ⁸Yún mjena nga n'etjó xinkiu, at'aha kjuatjoo nkjin nkjún ngatitsun ts'inndyajnu. ⁹N'ekjohoon xinkiu ni'yanuu ko tsjo kat'enuu nga b'a n'oo.

¹⁰Xi nkú nga ts'in xki kjuanda xi kin'ekjohoon nga nkúnkú, b'a ts'in n'e chónjihihin xinkiu kui niu. Ngandaha

xinkiu katumachjén kjuandoo, at'aha tjihin nga nda n'e chón nga nkúnkú kjuandaha Ntíaná xi kin'ekjas'enuu. ¹¹Tsa tjin xi kúinchja, én xi títjaha Ntíaná kui xi kanchja. Tsa tjin xi kuasinko xuta, katasinko xi nkú ts'in tijná nga'yún xi títjaha Ntíaná. B'a ts'in ajihin ngayjee ni xi n'oo sakúhu ra kjuachánka Ntíaná. B'a kama at'aha Jesucristo yjankiu. Kui xi kas'ehe kjuachánka ko nga'yún santaha tu nkjéhé ni. B'a katuma.

**B'i ts'in tsakúya Pedro xi nkú ts'in
ndjá kúinchajián ni xi ts'e Ntíaná**

¹²Tjona jun, já nts'e. Najmi tu katuma nkjinnuu ni xi tímat'on nga ndjá t'chjut'ayák'unnuu, tsa b'a kamanuu tsa ni xi k'ái kui ni. ¹³Tu sa ní tsjo kat'enuu nga tísakút'anuu kjua'un, kju'a'un xi ta j'ajin Cristo, tu xi 'yún tse katumaha kjuatsjonuu nistjin nga kama chji kjuachánkaha Cristo. ¹⁴Tsa ch'on t'minuu at'aha Cristo yjankiu, já b'a nda tjihin ts'ajun! At'aha Espirituhu Ntíaná tijnajinnuu, Espiritu xi tjihin kjuachánka. ¹⁵Tjin xi un behe at'aha animá ts'ínk'ien, ko tsa ndyjé ts'in, ko tsa ch'on ts'in, ko tsa chuba tsungjihin yjoho kjuá xi tjihin k'ái xutaha, tunga najmi b'ahá katuma ajinnuu. ¹⁶Tunga tsa tjin xi un t'behe at'aha Cristo kits'ínkjas'ehe yjoho, najmi tu katuma subaha. Tu sa ní kats'intsjoho Ntíaná at'aha Cristo tjenki.

¹⁷Ja chuba nga kuatuts'ihin ra Ntíaná nga kuasehe mí nihi xi ts'in xuta. Xuta xi ts'e k'uaaha ra. Tsa ná kuatuts'ínkohóná, ¿nkú sa ts'ihin xi najmi tít'ínkjáihin én nda tsuhu Ntíaná? ¹⁸Tsa 'ni b'anki xi naxu ts'in, ¿yá xi behe nkú k'úé ts'e xi najmi benkjún Ntíaná ko xi tít'in ngatitsun? ¹⁹Kui b'a maha, xi f'ajihin kjuanima nk'ie nga Ntíaná títjante, kats'ínkjas'en animaha aya ntsja xi kits'inndaha, kui xi ma 'yún tak'aán, ko tu nkú ndahá kats'in.

B'i ts'in títsuya Pedro xi nkú ts'in chasehe xuta ninkuhu Ntíaná

5 An xi ndachá ajihin xuta ninku. Tunkán kikiékhona kjuanimaha xi j'ajin Cristo ko ta an xi sakút'ana kjuachánka xi s'ejña chji ndyun nkini. Tíbankihí jácháha xuta ninku xi tjin ajinnuu. ² Chúhuun chutsankaha Ntíaná xi kin'ekjas'ennuu. Chasoḥoo, tunga najmi tu chasehé ruu xi nkúhu tsa kjuayún tín'ehenuu. Ngaye níhi k'un chasoḥo xi nkú ts'in mjehe Ntíaná. Ko ta ndaha tsa toon mjenuu, tsa kui kjuaha nga chaseheruu. Chaso níhi at'aha mjenuu nga chasoḥo xuta ninku.

³ Najmi tu ndjá n'ekoo xuta xi kin'ekúnnanuu. Tu sa ní t'ejña chubayohoo xi nkú incha ts'in xuta ninkuhu Ntíaná. ⁴ B'a ts'in nk'ie nga kjuakúchjhi yohoo Nda bastu k'aku, n'ekjóhoo chjhi kjuachánka xi najmi maha fe.

B'i ts'in títsuya Pedro mí nihi xi chaseéhe nga kuintsubaá

⁵ Ko ta jun xi t'minnuu já xunkú, t'bankinnuu nga chankjún jácháha xuta ninku. Ngatento b'i ngján nimakjua n'esjo yonuu nginkun xinkiu, at'aha b'i ts'in tjit'a:

Ntíaná fi kontraha xi ngak'un, tunga tsjáhá ra kjuanda xi nimakjua t'jintuyáha.

⁶ Kui nga n'e nimakjuahanu yonuu kinte nga'yún chánkaha Ntíaná, tu xi kui k'uasjenk'ahanuu nk'ie nga kuichú

chuba. ⁷ Ntíaná n'ekjas'ohoon ngayjee ni xi kjintahannuu, at'aha kui xi kjintaha ra jun.

⁸ Chase chubayohoo ni xi n'oo ko tintsuba ndo, at'aha ndanindoo xi nda kontrannuu maha. Tsú'ba xi nkú joyaha xa xi t'béntsji nga t'bangisjai xuta xi kjine. ⁹ Tankín kontroḥoo ko ndjá tinchajiun nga s'ejinnuu Ntíaná. At'aha yo nga ta kui kju'uhun xi t'íts'in chúkua já nts'o xi tjin nga ngúsuhun asuntee.

¹⁰ Nk'ie nga ja un kabenuu chuba nistjin, Ntíaná kikjin, kui xi tsjáná ngayje tikjá kjuanda, kui xi Cristo kits'inchjén nga j'ajinná nga sakúná kjuachánkaha xi najmi maha feya, ts'in nga kamo xi t'ihin nga kamo, tsjá nga'yúnnuu, ndjá ts'in kinchánuu ko najmi ta tsufi kuinchahanu. ¹¹ Kui xi tu nkjéhe ni t'ihin nga'yún. B'a katuma.

B'i ts'in kits'ínkje Pedro xujuin

¹² Silbano xi nda nts'é xihin, xi kixi fiko xáha, kui xi tsasinkona nga kits'inntá xujuin. Chubahá ni xi t'bet'ánuu nga t'itsjaníyanuu ko tixinya kixinnuu nk'ie nga ni xi t'jt'a ei, kuihí xi kjuandaha Ntíaná. Ndjá tinchajiun kjuandoo.

¹³ T'its'ínkjinuu kjuasuniña xuta ninku xi tjin ante Babilonia. Kui xi ta j'ajihin Ntíaná xi nkúhu jun. Ta t'its'ínkjinuu kjuasuniña Marko, kui xi nt'na xihin. ¹⁴ B'i ngján tsjo n'e súniñohoo xinkiu.

Kas'enuu kjuajyu ngatento jun xi tintsubajihun Cristo.

Xujun xi ma joho xi kits'inntu nda postru Pedro

B'i ts'in kikjaniñaha Pedro xuta ninku

1 An Simon Pedro, an nda musu síhin ko nda postruhu Jesucristo títs'inkjínuu xujun jun xi ja ta kin'ekjóhóon nga s'ejinnuu Ntíaná xi nkúhu jin, tu ngat'aha nga naxu kits'in Jesucristo, kui xi Ntíaná ko kui xi ts'ínk'ankiná. Ndahankjún tjín nga s'ejinnuu.

² Kas'e nkjúnnuu kjuanda ko kjuajyu at'aha yo Ntíaná ko Jesucristo xi Nda Ntíaná maha.

B'i ts'in tsakúya Pedro xi nkú ts'in tjihin nga k'úentu xuta xi ts'e Ntíaná

³ Ngat'aha kjuachánkaha ko kjuanda-ha Ntíaná j'ájihinná. Ko tu ngat'aha nga yaá xi j'ájinná, b'a ts'in nga'yuhun kitsjákohoná ngayjee ni xi machjénná, tu xi kuíntsuba t'ík'uhunná ko tu xi chankjúhunná Ntíaná. ⁴ B'a ts'in kitsjáhaná ni xi kitsúya títjun, xi 'yún chjí ko xi 'yún chánka, tu xi b'a ts'in kuíyúhu ruu ni xi nchjaha animaha xuta, ni xi títs'ínkatsúhun asuntee, tu xi sakúhunuu nga kuíntsuba t'ík'un xi nkú ts'in tjíña t'ík'un Ntíaná.

⁵ Nk'ie nga ja s'ejinnuu Ntíaná n'e kjuayúhuhun yjonuu nga t'esún sohoo nga kixi tankínkoo yjonuu. Ko nga kixi t'íbankínkoo yjonuu t'esún sohoo nga mankjinnuu ni xi ts'e Ntíaná. ⁶ Ko nga mankjinnuu t'esún sohoo nga ja manuu b'ech'ó suboo yjonuu ni xi tjín asuntee. Ko nga ma b'ech'ó suboo yjonuu t'esún sohoo nga tjínnuu kjuatsenta. Ko kjuatsentoo t'esún sohoo nga tíyankjún Ntíaná. ⁷ Ko nga tíyankjún Ntíaná t'esún sohoo nga t'ín'etj'ó xuta ninku, at'aha kui xi já nts'o maha. Ko nga t'ín'etj'ó xuta ninku t'esún sohoo nga tjínnuu kjuatjo.

⁸ At'aha tsa b'a n'e kuíntsuboo ko tsa tu nkú b'a n'enú, kama ndjuút'a ni xi ja yohoo Nda Ntíaná Jesucristo. Kui nií xi kuasínkonuu nga nda n'etjusun ni xi n'o ko najmi kuíntsuba ts'o. ⁹ Tunga xi najmi b'a ts'in tjíntu, kui xi najmi ma chjihí. Ka ma. Títs'ínchaya nga ja tsichu ma jehe ngatitsun xi kis'ehe nistjin nk'ie.

¹⁰ Kui b'a maha, já nts'e, n'e kjuayún saha ruu yjonuu nga takúchjuu nga kjuaxi nga Ntíaná ja kinchjanuu ko j'ájinnuu. At'aha tsa b'a n'e kuíntsuboo, ndahachí najmi kuankiún t'axfíhuun Ntíaná. ¹¹ B'a ts'in k'uaínte tsjo tsjohonuu nga kuítjás'oon má batéxuma sín Nda Ntíaná Jesucristo. Kui xi ts'ínk'ankiná.

B'i ts'in títsuya Pedro mí kjuaha nga tu nkú t'íbakúyahá ra xuta ninku

¹² Kui nga ts'ínkj'áítsjen tehentehenuu ni xi t'íbet'ánuu, ndaha tsa ja yo ko ndaha tsa ja ndjá tinchajiuun ni xi naxu tjín xi ja yo. ¹³ An kjinena nga ts'ínkj'áítsjennuu niu nk'ie nga tíjñaya sa yjoninte xu'bi. ¹⁴ At'aha ja be nga chubahá ndyjaha nga k'uejñá yjoninte xu'bi, xi nkú ts'in 'yéjña chjina Nda Ntíaná Jesucristo. ¹⁵ Ko ts'ian nga'yún, nga nk'ie nga ja k'uejñá asuntee, tu nkú n'ekj'áítsjennú ni xi t'íxinuu.

¹⁶ Nk'ie nga tsixínyaihi xi nkú ts'in kjuái Ndantíaná Jesucristo, xi nkú ts'in kjuái ko nga'yún chánkaha, najmi én tsank'á xi najmi chumi ni chjihí ra kin'echjéin. Kjuachánkaha ní y'ejña chjií, kui xi tunkuín tunkuín kiyaháni. ¹⁷ Ntia Na'miná kitsjáha nga chankjún ko nga s'ehe kjuachánka nk'ie nga kinu'yá ntaha Ntíaná xi tu xí tjíhín ra kjuachánka. B'i kitsú: "Kui xu'bi xi Ntína. Tjona ko tsjo mana." ¹⁸ Jín kinu'yái nta xu'bi xi nibaha nk'a ján nk'ie nga tintsúbakoi Jesucristo tjennki xi má kama kjuankjún.

¹⁹ B'a ts'in bitju naxuhu én xi kinchja já profeta nk'ie. Nda t'ín'o tsa t'íbasinñuhuu

één. Kui xi nkú joyaha nd'í xi t'íb'at'ai má jyuun santa nkúhu nga kuichú ma sen nistjin xi ma ndyjuun ko niñu xi ma chji nga ta jyuun ts'ín ndzjen ajin animanuu. ²⁰ Katumankjinnuu nga ndaha nku ni xi kinchja já profeta, xi t'jít'a xujun éhen Ntíaná, najmi ma mjenaxaá xi nkú ts'ín mjená. ²¹ At'aha najmi animaha xuta nibaha ni xi kinchja já profeta. Espirituhu ní Ntíaná kits'ín nga kinchja xuta én xi nibaha ra Ntíaná.

B'í ts'ín tsakúya Pedro ni xi ts'ín já maestru tsank'á xi t'jínjihin xuta ninku

2 Ajihin xuta xi ntje judio tjeheh ra kis'e já profeta tsank'á, xi nkú nga ta ts'ín s'e ajinnuu já maestru tsank'á. Kui xi já maña xi ngakjá kuakúya ni xi ts'e Ntíaná. Kja'í ni xi kuakúyanuu, kui xi ts'ínkatsúnnuu. Najmi ts'ínkie yjoho nga Nda Ntíaná xi ts'asjehihin. B'a ts'ín kitsa ts'ín nibánehe ra yjoho nga n'ekje. ² Nkjin xi incha ts'ín ni xi incha ts'ín jóo, ni xi tu subahá maná. Kui ngat'aha jóo ch'on ts'ín chubayanéhe ni xi naxu t'jín. ³ Tu ngat'aha nga 'yún incha mjehe toon, kui nga k'uanachahanuu nga kjé'anuu ni xi ts'ajun. Ngat'a ts'e jóo ja nd'ai t'jinda-ha ra yjoho xi ts'ínnijéhe ra. Ja t'jña nda nistjin nga n'ekje.

⁴ Nistjin nk'ie Ntíaná najmi kits'índyjat'aha ntítsje xi incha kits'ín ngatitsun. Ajin ngak'ien ní kikjan'á'aya. Má jyuun kingjáya'yún, t'jintu nda nga n'ekokjua. ⁵ Ko ta ndaha najmi kits'índyjat'aha xuta xi kis'e nú chá ján. Ntá kits'ínkjekoho xi najmi kikienkjühun. Tunga máha Noe, kui xi y'énjimí ni xi naxu t'jín, kui xi kin'enk'anki ko yatu sa xuta.

⁶ Ta y'éjñanehe Ntíaná nga n'ekje nanki Sodomá ko nanki Gomorra. Tu nasuhú kits'ín ma naxinantóo. B'a ts'ín y'éjña nkjühun ra xuta xi s'e askahan xi najmi skuenkjún Ntíaná. ⁷ Tunga

kits'ínk'ankihí Lot, kui xi nku nda xi naxu kits'ín, xi un kikiéhe nga kikié xi nkú ts'ín y'entu xuta ch'onk'un xi kits'jantehe yjoho nga kits'ín tu mí nihí ni. ⁸ At'aha nda xu'bi xi naxu kits'ín, xi y'éjñajihin xuta xu'bo, xki nistjin un nkjún kikiéhe nk'ie nga kikié ko kint'é ni ch'onk'un xi kits'ín jóo. B'a kamaha at'aha je t'jiyaha.

⁹ Kui b'a maha, ngayjee nií bakúchji xi nkú ts'ín Ntíaná máha b'asjenki xuta xi benkjühun ajihin ni xi nibánehe, ko be xi nkú ts'ín kuyáko xuta xi najmi naxu ts'ín, xi t'jihin nga un skuéhe nga kuichú nistjin nga chasehe mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xuta. ¹⁰ Ko 'yún un skuéhe xi t'jintujín ni chuntí xi nchjaha animaha ko najmi benkjún xi t'jihin xá nk'a ján. Kui jóo xi si ko tu mí nihí ni xi incha ts'ín. Najmi tsankjún nga ch'on ts'ín nchjayane xi i nk'a ján. ¹¹ Tunga ntítsjee, ndaha tsa 'yún t'jihin nga'yún ko nga nk'a t'jen nga já xu'bo, najmi ch'on ts'ín nchjayane xi ch'onk'un xi t'jihin kjuachánka ko najmi batéjéne nginkun Ntíaná.

¹² Tunga máha já xu'bo, chuba ch'ohón ts'ín nchjane ni xi najmi mankjihin. Kui xi nkú joyaha chu. Najmi máha ts'ínk'jink'un. Chuba t'jintuhú nga ts'ín ni xi nibá suba kuihi. Kui xi xi nkúhu chu xi nuba ko n'ek'ien. Kui nga ndyjaha jóo xi nkúhu chu. ¹³ Ts'ínkjáihin chj'hi ni ch'onk'un xi incha ts'ín. B'a tsu nga sakúhu kjuatsjo nk'ie nga t'íts'intsjojin tu mí ni ch'onk'uhún ni nga nistjiun. Kui jóo xi nkú joyaha chuntí ko ts'ján ajinnuu. Santaha ts'intsjojin kjuanajminda-ha nk'ie nga kjinekonuu niñu.

¹⁴ Najmi ma be nda nku tachjuún. Najmi mjét'íaha nga ts'ín ngatitsun. B'anachaha xuta xi najmi ndjá t'íncha. Tu ni xí kitsa xáhá ts'ínk'jink'un nkú ts'ín sakúhu ra toon. Ni xi ts'ín, kui xi nguaikoho má nga ndyja. ¹⁵ Ja ngi t'axihin ni xi naxu t'jín ko ja kindyjajihin, kui nga b'a t'íncha ts'ihin xi nkú kits'ín nda profeta Balaam xi nt'íhi Beor. Kits'ín

mje tɔon Balaam kɔ j'áchjǐ nga kits'ín ni xi najmi nda. ¹⁶Tunga kichubatikohó ngat'aha ngatitsuhun. Búrrúhu, chu ch'á xi najmi maha nchja, ntaha xuta kik'a nga y'éch'oho Balaam nga ts'ín kjuáluku xi títs'ín kai.

¹⁷Já xi tǐb'anachaha xuta, kui xi nkú joyaha ntá tǐxá xi najmi tǐjǐhǐn ntá, nǐn-tǐ xi tǐ má fikohó rá ntjo. Kui xi tjehe n rá má tǐ xǐ jjuhún. ¹⁸Incha nchja én ngak'un kɔ én xi najmi tǐjǐhǐn sin. Bakúya nga ma n'e ni xi nchjaha xuta kɔ nga ma ts'ín tǐ mí nihǐ ni. B'a ts'ín b'anachaha rá xi as'ai kǐkjexǐhǐn yjohɔ ajǐhǐn xuta xi tǐjǐntujǐn ni xi najmi b'a tǐjǐn. ¹⁹Ndaha tsa ni xi ts'ínkatsúhun xuta tǐj'ýuhun, tunga chubá b'ahá incha tsu nga ts'ín ndaǐhi xuta. Tǐj'ýún jóo, at'aha ni xi ts'ín ngananá, kui xi b'é'yunná.

²⁰Tsa ja incha tsankin t'axǐhǐn ni ch'onk'un xi tǐjǐn asuntee at'aha kǐn'ekjǐhǐn Nda Ntǐaná Jesucristo xi b'asjǐnná, tunga tsa tǐ kujǐnejǐhǐn ngáhaná kui niu kɔ n'endyjahaá, 'yún ch'onk'un ma sahá akahan. ²¹Kui nga tǐ sahá rá nda tǐjǐn tsa najmi kǐkie jóo ni xi naxu tǐjǐn, at'aha 'yún kama ch'onk'un sa nga kǐkie ni xi ndoo. B'a kamaha nga ngǐ t'axǐhǐn kjuatékuma je xi kǐk'ǐhi. ²²Tǐbitjusunǐhǐn jóo én xi nchja xuta: "Nańoo tǐ kjine tǐ ma ngáha ni xi bisuhu. Chǐnka xi as'ai mama kabinguya tǐm'otikǐjǐn yjohɔ siu."

**Bǐ ts'ín tsakúya Pedro nk'ie
nga kǐ'uaǐ ts'ínkɔkǐja Nda
Ntǐaná Jesucristo asuntee**

3 Tjona jun, já nts'e. Xu'bi xi xi ma johɔ rá xujun xi títs'ínkǐnuu. Xujun xu'bi kɔ xi tǐjuun y'et'ánuu tǐ xi n'ekj'áítsjehennu ni xi ja tsakuyánuu. B'a kits'ian tǐ xi chahanu xi nkú ts'ín s'eyahanu. ²N'ekj'áítsjohoon yjonu én xi kinchja já profeta je xi kǐs'e nǐstǐjǐn nk'ie kɔ kjuatékuma xi tsakúyanu já

postru, kjuatékumaha Jesucristo xi Nda Ntǐaná maha kɔ kui xi ts'ínk'ankiná.

³Katumankǐn sisinnuu nga nǐstǐjǐn xi fekuu s'e xi k'úéntujǐn ni ch'onk'un xi nchjaha animaha kɔ kuajǐnukie én xi ja kǐn'ekj'ohoon. ⁴B'ǐ incha kuǐtsu: "¿Á najmi tsǐtǐjusuhun én xi kitsúhu nga kǐ'uaǐ ngáha? B'aha rá nǐstǐjǐn nga k'ien ntje cháná santaha nd'ǐ, tǐ nkú b'ahá tǐma asuntee xi nkú kama nk'ie nga as'ai kamandahá."

⁵Najmi mjehe ts'ínkǐ'áítsjen nga nǐstǐjǐn nk'ie én xi tsǐtǐjuhu ts'a Ntǐaná kits'ínndakohɔ nk'a ján kɔ t'anankiu. Kui t'anankiu xi ajǐn ntánǐjuo nǐbahaha rá kɔ ngat'aha ntánǐjuo kǐs'ejǐnaha. ⁶Kɔ ngat'aha ntánǐjuo ts'ǐ xi 'yún kits'oo kǐn'ekjehe t'ananki xi kǐs'ejǐn nǐstǐjǐn nk'ie. ⁷Tunga máha nk'a ján kɔ t'ananki xi tǐjǐn nd'ǐ, kui xi tǐ kuihi éhen Ntǐaná tǐb'ejǐn ndaha tǐ xi k'úétihi. Tǐs'ejǐn nda santa nkúhu nga kuǐchú nǐstǐjǐn nga chasehe mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xuta kɔ nga n'ekje xuta xi najmi kǐkǐenkǐjún Ntǐaná.

⁸Tunga najmi tǐ n'echayanú ni xu'bi, já nts'ená. Nginkun Ntǐaná nku nǐstǐjǐn, kui xi nkú joyaha nku miǐ nú. Kɔ nku miǐ nú, kui xi nkú joyaha nku nǐstǐjǐn. ⁹Najmi títs'ínk'andaya Ntǐaná nga ts'ínntǐusun ni xi kitsúya tǐtǐjun, at'aha k'ua xi b'a maha nga títs'ínk'andaya. Tǐbakú nǐnuu kjuat-sentaha Ntǐaná, at'aha najmi mjehe tsa tǐjǐn xi ndyja. Mjehe nga ngatentee xuta ngjuaikǐ'áha rá animaha.

¹⁰Xi nkú ts'ín tǐ ndyjahaná nga fai nku nda ndyjé, b'a kama nǐstǐjǐn nga kǐ'uaǐ ngáha Nda Ntǐaná. Kui nǐstǐjǐn ndyjǐhǐnsén nk'a ján nga ni xi nkǐjún ts'ín kjuaneyá, kɔ kamanantá nga kuǐtǐ ni xi kamandakohɔ ni xi tǐjǐn. T'anankiu kɔ ngayjee ni xi tǐjǐhǐn kuǐtǐ.

¹¹Kui b'a maha, tsa b'a ts'ín n'ekatsún ngayjee niu, ¿nkú ts'ín tǐjǐhǐn nga kuǐt-suboo ni ma? Tǐjǐhǐn nga je kuǐntsuboo kɔ chankǐjún Ntǐaná ¹²kɔ nga kamangim-

jenuu nga kuichú nistjin nk'ie nga ts'ín Ntíaná ni xi kitsú nga ts'ín, nistjin nk'ie nga kuiti ko n'ekje nk'a ján ko nga nd'ú ts'ínnantá ni xi tjin. ¹³ Tunga máha ñá, tichuyáá nku nk'a tsetse ko t'ananki tsetse, xi nkú ts'ín kitsúya títjun Ntíaná. Yohó má nga naxu kuintsubaá nginkun Ntíaná.

¹⁴ At'aha tichuyóhoo ni xu'bi, jántse-na, kui nga tjen nga'yúhún ruu yjonuu tu xi s'ehenuu kjuajyu nginkun Ntíaná ko tu xi najmi s'ehe ajinnuu ni xi chuntí ko tsa ni xi chubayané. ¹⁵ T'ejintak'un, t'bakúchjiná kjuatsentaha Ntíaná tu xi títjántehená nga k'uankiá. Ni xu'bi ja ta y'ét'anuu nda nts'ená Pabló. Kui xi xi nkú ts'ín tijná kjuankjintak'un xi kitsjáha Ntíaná, b'a ts'ín yét'a. ¹⁶ Nga nkúnkú xujun xi kits'ínntu ta kui ni xu'bi kinchjanijmíyaha. Tjin ni xi y'ét'a xi 'ni

mankjihin xuta. Kui niu xi fiko ngakjá xuta xi najmi be sisin ni xi ts'e Ntíaná ko xi najmi ndjá tinchajin ni xi s'ejinná. Fiko ngakjá niu xi nkú ta ts'ín ta fikongakjá ni xi ja ta tjt'a. B'a ts'ín ta kuihi tít'ínkjihí yjohó má ndyja.

B'i ts'ín kits'ínkje Pedro xujun

¹⁷ Kui b'a maha, já nts'ená, ja yo ni xu'bi. Kui nga chúhún ruu yjonuu tu xi najmi kjébéfehenuu kjuab'anachaha já ch'onk'uun, ko tu xi najmi kuankín t'axihin ruu ni xi ndjá tinchajiun. ¹⁸ Kasájin so kjuandaha Jesucristo ko kaya so ni xi ts'e, at'aha kui xi Nda Ntíaná maha ko ts'ín'ankiná.

¡N'ekié yjoná nga tjihin kjuachánka nd'ai ko santaha tu nkjéhé ni! B'a katuma.

Xujun xi tjun kits'inntu nda postru Jua

B'i ts'in tsakuya Jua yaha Éen

1 Tíb'enijmíihí xi tu b'a ts'in jahá tǵǵá santa nkúhu nga tuts'ihín ní. Kinu'yái ntaḥa ko tukuin kiyakohóni. Kiyai ko ntsai kin'ekohóni. Kui xi Én xi ts'ínk'íentu tǵk'un xuta. ²Y'eǵna tǵk'un aǵinní ko jín kiyai. Tǵbixínya kixí ni xi kiyai ko tǵb'enijmíi xi tǵǵá tǵk'un sín, xi y'eǵnajiḥin Ntia Na'miu ko xi jín kis'eǵna chjini.

³Xi kiyai ko kinu'yái, kui xi ta tǵb'enijmíihí ko jun, tu xi b'a ts'in ko jun nkuhú kamakohóni. B'a ts'in nkuhú kamangujinkaá Ntia Na'miu ko Jesucristo xi Ntíhí maha. ⁴Tǵb'et'áihí ni xu'bi tu xi k'úé tsjo tsjohonuu.

B'i ts'in tsakuya Jua nga ni xi n'eé bakúchji tsa kis'eǵinná Ntíaná

⁵Tsakúyani Jesucristo nga Ntíaná, kui xi nd'í xi ts'in ndzjen ko ndahachí najmi tǵjín má jyun aǵihín. Kui xi tǵb'enijmíihí. ⁶Tsa b'a kuixíaaán nga Ntíaná ts'ená ko tu sa má jyuuhún tintsuba ngáá, tǵch'anachaá ko najmi tǵn'eé ni xi naxu tǵjín. ⁷Tunga tsa tintsubaá má ndzjeen xi nkú ts'in tǵǵá Ntíaná má ndzjeen, b'a ts'in nkuhú makaá xinkíá ko jnǵhí Jesucristo xi Ntíhí Ntíaná ts'in jená nga kjexinná ngayjee ngatitsunná.

⁸Tsa najmi tǵjinná ngatitsun kuixíaaán, ta náha tǵch'anachahaá yjoná ko najmi tǵǵajinná ni xi naxu tǵjín. ⁹Tsa n'ekíé yjoná nga tǵjinná ngatitsun, ts'ínndyjat'aná ngatitsunná Ntíaná ko ts'ín jená nga kjéxinná ngayjee ni xi tǵjintujinná xi najmi naxu nginkun. B'a ts'ín at'aha ja kitsjá éhen nga b'a ts'ín ko ts'in ni xi naxu tǵjín. ¹⁰Tsa najmi tǵjinná ngatitsun kuixíaaán, tǵya tsank'áá Ntíaná ko najmi tǵǵajin animaná éhen.

2 Jun ntína, tǵb'et'ánuu ni xu'bi tu xi najmi n'ehenu ngatitsun. Tunga tsa tǵjín xi ts'ín tǵjen'yún ngatitsun, tǵǵáná xi kuinchjantǵainá nginkun Ntia Na'miu, kui xi Jesucristo xi naxu ts'in. ²Kui xi kitsjá yjoho xi nkúhu chje tu xi n'endyjat'ahaná ngatitsunná ná xi ja kis'eǵinná. Ko najmi tu suba ngatitsunná kits'ínndyjat'a, ko ní ngatitsuhun ngayjee xuta xi tǵjín asuntee.

³Tsa tǵn'etjusaán ni xi y'eǵna Ntíaná, b'a ts'in yahaná nga ja yaá Ntíaná. ⁴Tsa tǵjín xi: "An be" kuitsy, tunga tu sa najmi ts'íntjusuhún ngá ni xi y'eǵna, kui xi nda tsank'á. Najmi tǵǵajin animaha ni xi naxu tǵjín. ⁵Tunga xi ts'íntjusun éhen, kjuaxí nga kui xi ts'íntjo Ntíaná xi nkú nga ts'in tǵjín nga ts'íntjo. Nk'ie nga b'a n'e bintsubaá, b'a n'e yahaná nga tintsubajihín. ⁶Xi tǵǵajin ni xi ts'e Ntíaná kuitsy, kui xi nkú ts'in y'eǵna Jesucristo, b'a ts'in tǵjín nga k'úéǵna.

B'i ts'in tibatéxumaha Jua xuta ninku

⁷Já nts'ena, ni xi tǵb'et'ánuu nd'ái, najmi as'ái tǵb'éǵnahá Ntíaná. Kjuatéxuma chá xi kin'ekjas'en nínuu santaha nga tuts'ihín ni tǵbet'ánuu. Kui kjuatéxuma chá xu'bi, kui éhen xi ja kinu'yó nk'ie. ⁸Tunga xi nkú ts'in y'eǵna Jesucristo ko xi nkú ts'in tintsubo b'éǵna chji nku ni tsetse xi y'aha ra ni xi y'eǵna Ntíaná. Kui ni xi tǵb'et'ánuu eǵ at'aha ja j'ai ts'in ndzjen nd'í xi ndoo. Kui nga ja tǵfí ndyjaha má jyuun.

⁹Xi b'a kuitsy nga má ndzjeen síǵna tunga tu sa unkiehé ngá nda nts'e, kui xi má jyuun síǵajin sa. ¹⁰Xi tǵjoho nda nts'e, kui xi má ndzjeen síǵna tehente, má nga najmi tǵjín ni xi ts'ínkjinejihin ngatitsun. ¹¹Tunga xi unkie nda nts'e, kui xi má jyuun síǵna ko yo ts'úba ko najmi be má xi tǵjehen tǵfí, at'aha ja kits'ínkaha má jyuun.

¹²Jun ntína, tǵts'inntúnuu at'aha tu ngat'aha ni xi kits'in Jesucristo

kin'endyjat'ahanuu ngatitsunnuu. ¹³ Ko jun xi t'iminuu na'mi, t'its'inntunuu at'aha ja yo xi tu b'a ts'in jahá t'jña santaha nga tuts'ihin ni. Ko jun xi t'iminuu já asti, t'its'inntunuu at'aha kin'e nganohoo ndanindoo.

¹⁴ Jun ntína, ja kuats'inntunuu at'aha ja yo Ntia Na'miu. Ko jun xi t'iminuu na'mi, ja kuats'inntunuu at'aha ja yo xi tu b'a ts'in jahá t'jña santaha nga tuts'ihin ni. Ko jun xi t'iminuu já asti, ja kuats'inntunuu at'aha t'jnnuu nga'yún ko t'jñajin tehente animanuu éhen Ntianá ko at'aha ja kin'e nganohoo ndanindoo.

¹⁵ Najmi tu n'etj'ó asuntee ko ta ndaha ni xi tsjá asuntee. Tsa t'jin xi tjoho asuntee, kui xi najmi tjoho Ntia Na'miu.

¹⁶ At'aha ngayjee ni xi tsjá asuntee najmi má t'jña Ntia Na'miu nibáha ra. Asuntee ní nibáha ra. Yo nibáha ra nga nchjaha animaha xuta ni xi t'jin ko nga mjehe ts'ints'e ni xi fásihin ko nga nk'a b'asje yjoho ngat'aha ni xi t'jihin. ¹⁷ Ja tife nistjihin asuntee ko ni xi nchjaha animaha xuta, tunga máha xi t'its'in xi nkú ts'in mjehe Ntianá, kui xi k'úejña sín.

B'i ts'in tsakúya Jua nga chúhuún yjoná já xi fi kontraha Jesucristo

¹⁸ Jun ntína, ja nistjin xi fekuu tintsubaá nd'ai. Ja kik'inyanuu nga t'jihin nga k'juái xi ngjuái kontraha xi kits'in nibá Ntianá, ko xi nkú kik'inuu b'a ts'in nd'ai ja t'jíncha fai nkjún já kontraha Jesucristo. Kui nga mankjihinná nga ja tinchajían nistjin xi fekuu. ¹⁹ Kui xi incha tsitjújinni ei, tunga najmi já ts'ajihín niu. At'aha tsa já ts'ajin niu, najmi incha ngji t'axín ra kai. Tunga incha tsitjuhú tu xi b'a ts'in kiya chji chjihi nga t'jin xi najmi jin makoni.

²⁰ Máha jun, Jesucristo kitsjánuu Espirituhu Ntianá ko ngatentoo mankjinnuu ni xi naxu t'jin. ²¹ Tib'et'á xujunnuu

at'aha mankjinnuu ni xi naxu t'jin. Najmi ngat'aha tsa najmi mankjinnuu, at'aha ní nga mankjinnuu, kui nga tib'et'ahanuu. Ko mankjinnuu nga ndaha nku kjuat-sank'á najmi nibáha ra ni xi naxu t'jin.

²² Xi najmi ts'ínkjáihin nga Jesu xi kits'in nibá Ntianá, kui xi nku nda tsank'á. Kui xi nda kontraha Jesucristo, at'aha najmi ts'ínkjáihin nga Ntia Na'miná xi Ntia ko nga Jesucristo xi Nt'hi. ²³ Tu yáhá ni xi najmi ts'ínkjáihin nga Jesucristo xi Nt'hi Ntianá, kui xi ta ndaha najmi t'jñajihin Ntia Na'miu. Tunga xi ts'ínkjáihin nga Jesucristo xi Nt'hi Ntianá, kui xi ta t'jñajihin Ntia Na'miu.

²⁴ Kui b'a maha, t'ejñajin tehentehenu animanuu én xi kinu'yó santa nkúhu nga tuts'ihin ni. Tsa s'ejñajin tehente animanuu én xi kinu'yó santa nkúhu nga tuts'ihin ni, b'a ts'in ko jun ta kuintsubajin tehentohoo Nt'iu ko Ntia Na'miu. ²⁵ Nga kuintsuba t'k'un síaan, kui nihi xi kitsúya t'jtunná Jesucristo nga tsjáná.

²⁶ Tib'et'ánuu ni xu'bi at'aha t'jin xi mjehe k'uanachanuu. ²⁷ Tunga máha jun, t'jñajin tehentenuu Espirituhu Ntianá xi kitsjánuu Jesucristo. Najmi machjéhen tsa t'jin xi kuakúyanuu, at'aha ta kuihi Espiritu bakúyayjenuu. Ni xi naxu t'jin bakúyanuu, najmi ni tsank'á. Kui nga xi nkú ts'in tsakúyahanuu Espiritu, b'a n'e tintsubajin tehentehe ruu Jesucristo.

²⁸ Kui b'a maha nd'ai, ntína, tintsubajin tehentehe ruu Jesucristo, tu xi najmi jo jan kamahaná nk'ie nga kuakúchji yjoho ko najmi kama subaná nginkun nk'ie nga k'juái. ²⁹ Yo nga naxu ts'in Jesucristo. Kui nga ta t'jihin nga chahanu nga ngayjee xuta xi ts'in ni xi naxu, kui xi kitsjáha Ntianá nga nt'hi kama.

**B'i ts'ín tsakúya Jua nga ntíhí
Ntíaná kits'ín maná**

3 Chasoo xi nkú ts'ín tjo ts'atíhí nã Ntía Nã'miná, nga santaha ntíhí Ntíaná 'miná. Kò kjuaxí nga ntíhí Ntíaná nã. Kui kjuaha nga najmi behená xuta asuntee, at'aha najmi be Ntíaná. ² Jun já nts'ena, nã xi ntíhí Ntíaná nd'ai. Kò ndaha tsa najmi kjee yaá nkú k'úéntaá askahan, tunga yanáá nga b'a k'úéntaá xi nkúhu Jesucristo nk'ie nga k'juafkúchji yjoho, at'aha chá sisián xi nkú tjin. ³ Kò ngatentee xi b'a ts'ín tkuyáha Jesucristo, kui xi títs'ín nga tín'e je nginkun Ntíaná. B'a t'be xi nkú ts'ín je Jesucristo.

⁴ Tu yáha ni xi títs'ín ngatitsun, kui xi títangane kjuatéxumaha Ntíaná. Nk'ie nga biyuné kjuatéxumaha Ntíaná, kui ni xi ngatitsuun. ⁵ Ja yo nga j'aikúchji yjoho Jesucristo tu xi j'aikjexíhin ngatitsunná. Ndaha nku ngatitsun najmi kis'ehe. ⁶ Kui b'a maha, ngayjee xi tijnajin tehentehe ra Jesucristo najmi ts'ín ngatitsun. Tunga ngayjee xi títs'ín ngatitsun, najmi kjee be Jesucristo kò ta ndaha najmi kjee mankjihín yáha kui.

⁷ Jun ntína, najmi tu ch'a xi k'uanachanu. Xi ts'ín ni xi naxu tjin, kui xi naxu nginkun Ntíaná xi nkú ts'ín naxu Jesucristo. ⁸ Tunga xi ts'ín ngatitsun, kui xi ndanindoo ts'ehe, at'aha ndanindoo kits'ín ngatitsun santaha nkúhu nga tuts'ihín ni. Kui kjuaha nga j'aikúchjhi yjoho Ntíhí Ntíaná, tu xi ts'ímndya xáha ndanindoo.

⁹ Ngayjee xi Ntíaná kitsjáha nga kama ntíhí najmi nkaha ts'ín ngatitsun, at'aha kjuatík'uhun Ntíaná tijnajihín. Najmi nkaha ts'ín ngatitsun, at'aha Ntíaná kitsjáha nga kama ntíhí. ¹⁰ B'a ts'ín s'ejna chjhi yá xi ntíhí Ntíaná kò yá xi ntíhí ndanindoo. Tu yáha ni xi najmi naxu ts'ín kò a ra najmi tjoho nts'e, kui xi najmi Ntíaná ts'ehe.

B'i ts'ín tsakúya Jua nga n'etjáá xinkíá

¹¹ Nga tjin nga b'i ngjáán n'etjáá xinkíá, b'a tsu én xi kinu'yó santaha nkúhu nga tuts'ihín ni. ¹² Najmi b'aha tu n'eé xi nkúhu Cain. Kui xi ndanindoo ts'ehe. Kui nga kits'ínk'iehen nda nts'e. ¿Á kits'ínk'iehen? Kits'ínk'ien at'aha naxu ni xi kits'ín nda nts'e kò máha kui, ch'on kits'ín.

¹³ Jun já nts'ena, najmi tu ma nkjúnnuu tsa ts'ín unkienuu xuta asuntee. ¹⁴ Ja yaá nã nga tsitjuján ajihín ngabayoo kò nga kuintsuba tík'aán nginkun Ntíaná. Yaá ni xu'bi at'aha tjoná já nts'eé. Xi najmi tjin kjuatjo, kui xi tijnajin sa ngabayoo. ¹⁵ Ngayjee xi unkie nda nts'e, ndats'ínk'ien animahá xu'bo, kò ja yo nga nku ndats'ínk'ien animá najmi tijnajihín kjuatík'un sín.

¹⁶ Yaá ni xi 'mihí kjuatjo at'aha Jesucristo kits'ínkjas'en yjoho ngandaná. B'a ta ts'ín kò nã tjin nga n'ekjas'eén yjoná ngandaha já nts'eé. ¹⁷ Tsa nku ndanchiná tibe nga ndyjat'aha nda nts'e ni xi machjéhen tunga najmi kama nímahá ra, ¿a tijnajin kjuatjoho Ntíaná animahá? ¹⁸ Jun ntína, najmi tu suba énnuu xi b'a kuitsy nga tijnuu kjuatjo nga chubo. Tu sa ní ni xi katakúchji nga tijnuu kjuatjo n'oo.

¹⁹ Yaá nga ajihín ni xi naxu tintsubajían kò najmi jo jan maná nk'ie nga tintsubaá nginkun Ntíaná. ²⁰ Kui nga ndaha tsa animaná b'a títsu nga tinná jé, tunga 'yuhún chánka sa Ntíaná nga animaná kò kui xi beyjená. ²¹ Jun já nts'ena, tsa najmi chumi nihi xi títs'innijéná animaná, najmi jo jan maná nga tincháá nginkun Ntíaná, ²² kò kui tsjáná ngayjee ni xi kuinchíhí, at'aha t'n'etjusaán ni xi y'éjna kò tín'eé ni xi sasíhín.

²³ Nga n'e s'ejián Jesucristo xi Ntíhí maha kò nga b'i ngján n'etjáá xinkíá xi nkú ts'ín y'éjna, kui xi kjuatéxuma-

ha Ntíaná. ²⁴ Xi títs'íntjusun xi nkú ts'ín y'éjña, kui xi tǵñajin tehente Ntíaná ko Ntíaná tǵñajin tehentehe xuta xu'bo. Ko ngat'aha Espiritu xi kitsjáná, b'a ta n'e yahaná nga kui tǵñajin tehentená.

**B'i ts'ín tsakúya Jua má xi
kui Espirituhu Ntíaná**

4 Jun já nts'ena, najmi tu n'e s'ejiun ngatentee xi b'a kuítusunuu nga Espirituhu Ntíaná títs'ín nga tǵñajin. Tu sa ní chásé sisihúun xi nkú kuítu, tu xi b'a n'e cháhanu tsa kjuaxi nga Espirituhu Ntíaná tǵñajihin a ra najmi. At'aha kitsejihin asuntee já profeta tsank'á. ² Xi b'a tsu nga yjoninte kik'a Jesucristo nga j'ai asuntee, kui niu xi kuakúchjinuu nga kui xi tǵñajihin Espiritu xi ts'e Ntíaná. ³ Ko xi najmi b'a tsu nga b'a ts'ín j'ai Jesucristo, kui xi najmi tǵñajihin Espirituhu Ntíaná. Espiritu ch'onk'un xi ts'e ní nda kontraha Cristo tǵñajihin. Ja kinu'yó nga tǵñajin nga kjuai xi ngjuai kontraha xi kits'ín nibá Ntíaná. Kui ja tǵñajin asuntee nd'ai.

⁴ Jun ntíntíntína, Ntíaná ts'enuu ko ja kin'e nganohoo já profeta tsank'á xu'bo, at'aha xi tǵñajinnuu 'yún tǵñajin saha nga'yún nga xi tǵñajihin xuta asuntee. ⁵ Kui já xu'bo xi xuta asuntee. Kui nga ni xi ts'e asuntee nchjanimiyaha ko xuta asuntee basínñuju ni xi nchja. ⁶ Tunga máha jin, Ntíaná ts'eni. Xuta xi ja be Ntíaná, kui xi basínñuni. Xuta xi najmi Ntíaná ts'ehe, kui xi najmi basínñuni. B'a n'e cháha yá xi tǵñajihin Espiritu xi tsuya ni xi naxu tǵñajin ko yá xi tǵñajihin jáninda xi b'anacha.

**B'i ts'ín tsakúya Jua
mí nihi xi y'aha kjuatjoo**

⁷ Jun já nts'ena, b'i ngján n'etjái xinkíá, at'aha Ntíaná nibáha ra kjuatjoo ko ngayjee xi tǵñajin kjuatjo, kui xi kitsjáha Ntíaná nga ntíhi kama ko kui xi be

Ntíaná. ⁸ Xi najmi tǵñajin kjuatjo, najmi kjee be Ntíaná, at'aha kjuatjohó Ntíaná.

⁹ B'i ts'ín tsakúchjiná kjuatjoho Ntíaná. Kits'ín nibá Ntí nku tutuhu asuntee, tu xi ngat'aha Ntíhi sakúhuná nga kuítsuba tǵ'aán. ¹⁰ Mí nihi xi 'mihi kjuatjoo? Najmi tsa ná xi kin'etjái Ntíaná. Kui ní xi kits'íntjoná ko kits'ín nibá Ntíhi tu xi ts'índyajat'aha ngatit-sunná nk'ie nga kitsjá yjoho xi nkúhu chje. Kuihi ni xu'bi xi tsakúchji kjuatjoo.

¹¹ Jun já nts'ena, tsa b'a ts'ín kits'íntjoná Ntíaná, kui nga ko ta ná ta tǵñajin nga b'i ngján n'etjohóná xinkíá. ¹² Ndaha nku najmi kjee be nkú tǵñajin Ntíaná, tunga tsa b'i ngján n'etjái xinkíá, Ntíaná tǵñajin tehentená ko kjuatjoho s'ejña chji kikjin ajinná.

¹³ Yaá nga tintsujin tehenteheé Ntíaná ko nga kui tǵñajin tehentená, at'aha kitsjáná Espirituhu. ¹⁴ Ko jin kiya kikjin ko tǵbixinyakixi nga Ntía Na'miu kits'ín nibá Ntíhi tu xi ts'ínk'ankihi xuta xi tǵñajin asuntee. ¹⁵ Tu yáha ni xi ts'ínkjáihin nga Jesu xi Ntíhi Ntíaná, kui xi tǵñajin tehente Ntíaná ko Ntíaná tǵñajin tehentehe xuta xu'bo.

¹⁶ Mankinná ko s'ejinná nga tjoho ná Ntíaná. Ntíaná kui xi kjuatjo, ko xi tǵñajin tehente kjuatjoo, kui xi tǵñajin tehente Ntíaná ko Ntíaná tǵñajin tehentehe xuta xu'bo. ¹⁷ B'a ts'ín s'ejña chji kikjihin kjuatjoo ajinná, tu xi najmi jo jan kamahaná nistǵñajin nk'ie nga kuasehe Ntíaná mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xuta. At'aha xi nkú ts'ín y'éjña Jesucristo, b'a ts'ín tintsujá asuntee. ¹⁸ Má nga tǵñajin kjuatjo najmi tǵñajin kjuabinkjun. Kjuatjo xi kui kikjin, kui xi m'osje kjuabinkjuun, at'aha xi tǵñajin kjuaha, kui xi tsankjún. Kui b'a maha, xi tsankjúhun, kui xi najmi kjee tǵñajihin kjuatjo xi kui kikjin.

¹⁹ Ná tjoná Ntíaná at'aha Ntíaná tjun kits'íntjoná. ²⁰ Tsa tǵñajin xi: "Tjona Ntíaná", kuítu ko tu sa unkiehé ngá

nda nts'e, kui xi t'ib'anacha. At'aha xi najmi tjoho nda nts'e xi t'ima t'ibase'a, z'nkú ts'in ts'íntjoho Nt'ianá nga najmi t'ibe? ²¹ Xi tjoho Nt'ianá t'jihin nga ta ts'íntjo nda nts'e. Kuihí kjuaték'uma xu'bi xi kin'ekjáiin.

B'i ts'in tsakúya Jua ni xi ts'in xi nt'ihí Nt'ianá

5 Ngayjee xi s'ejihin nga Jesu xi kits'in nibá Nt'ianá, kui xi kitsjáha Nt'ianá nga nt'ihí kama. Ko ngayjee xi tjoho Nt'ia Na'miná, kui xi ta tjoho ngayjee xi nt'ihí Nt'ianá. ² Nk'ie nga tjoná Nt'ianá ko t'inetjusaán ni xi y'éjña, ya chji chjiá nga ta tjoná ngayjee xi nt'ihí Nt'ianá. ³ Nga n'etj'áa Nt'ianá, kui xi tsuhu ra nga n'etjusaán ni xi y'éjña. Ko najmi ch'á xi áf ni xi y'éjña Nt'ianá, ⁴ at'aha ngayjee xi ja nt'ihí Nt'ianá ts'in nganaha asuntei. Ko ngat'aha nga s'ejinná Jesucristo, b'a ts'in kin'e nganaha raá asuntee. ⁵ Xi s'ejihin nga Jesu xi Nt'ihí Nt'ianá, kui xi ts'in nganaha asuntee.

B'i ts'in tsakúya Jua xi nkú ts'in Nt'ianá y'éjña chji Jesu

⁶ Ntánijua ko jní j'ai s'ejña chjihi Jesucristo. Najmi tu suba ntánijua, ntánijua ní ko jní. Ko Espirituhu Nt'ianá ta tsuya kui ni, at'aha kjuaxi ni xi nchja Espiritu. ⁷ Jan maha xi b'éjña chji yáha Jesucristo: ⁸ Espirituhu Nt'ianá, ntánijuo ko jní. Nkuhú b'a incha tsu nga joo.

⁹ Tsa n'ekjáiin én xi nchja xuta nga nchjanijmíyaha nku ni, tunga yúhún chj'ihí ra én xi nchja Nt'ianá. Á yún chj'ihí ra, at'aha Nt'ianá xi kinchja nga y'éjña chji Nt'ihí. ¹⁰ Xi s'ejihin Nt'ihí Nt'ianá, kui xi animaha t'jñajihin én xi kinchja Nt'ianá nga y'éjña chji Nt'ihí. Tungá xi najmi s'ejihin Nt'ianá, kui xi t'ibe tsank'á, at'aha najmi s'ejihin én xi kinchja Nt'ianá nga y'éjña chji Nt'ihí.

¹¹ Nga kitsjáná nga kuintsuba t'ik'un síaán ko nga Nt'ihí sakújinná kjuat'ik'un

xu'bi, kui én xu'bi xi kinchja Nt'ianá. ¹² Xi t'jñajihin Nt'ihí Nt'ianá, kui xi t'jñaha kjuat'ik'un. Tungá xi najmi t'jñajihin Nt'ihí Nt'ianá, kui xi najmi t'jñaha kjuat'ik'un.

B'i ts'in kits'inkje Jua xujuin

¹³ Kuak'iet'ánuu ni xu'bi, jun xi s'ejinnuu Nt'ihí Nt'ianá, tu xi chahanu nga t'jñanuu kjuat'ik'un xu'bi ko kuintsuba t'ik'un síun.

¹⁴ Ma'yúnk'aán Nt'ianá, at'aha yaá tsa kuinchihi xi nkú ts'in mjehe nga kuinchihi, kuasínñjuná. ¹⁵ Ko xi nkú ts'in yaá nga Nt'ianá basínñjuhu tu mí nihí ni xi binchihi, b'a ta ts'in yaá nga ja n'ekjáiin ni xi kuakinchihi.

¹⁶ Tsa t'jin xi t'ibe nga ngatitsun t'its'in nda nts'e, ko tsa ngatitsun xi t'its'in najmi ngabaya t'jehen ra, nk'ie nga kuinchi jako Nt'ianá kanchjantjai ko Nt'ianá tsjá ngáha ra nda nts'e nga k'úejña t'ik'un. Ngatitsun xi najmi t'jehen ra ngabaya t'inchjanijmíyahana. At'aha t'jin ngatitsun xi t'jehen ra ngabaya. Najmi t'ibankia nga chubantjo xi ts'in ngatitsun xu'bo. ¹⁷ Ngayjee ni xi najmi nda xi ts'in xuta, kui xi ngatitsun, tunga t'jihin ngatitsun xi najmi t'jehen ra ngabaya.

¹⁸ Yaá nga xi kitsjáha Nt'ianá nga kama nt'ihí najmi nkaha nga ts'in ngatitsun, at'aha Nt'ihí Nt'ianá kuhun xuta xu'bo ko najmi ts'ínkoho ndanindoo. ¹⁹ Ko yaá nga Nt'ianá ts'ená ko nga ndanindoo batéxumaha ngayjee asuntee. ²⁰ Ko ta yaá nga j'ai Nt'ihí Nt'ianá ko kitsjáná kjuankjintak'un tu xi chahaná Nt'ia xi nku tutuu. Tintsubajihin xi nku tutuu, kui xi Jesucristo Nt'ihí Nt'ianá. Kuihí xi Nt'ia xi nku tutuu ko kui xi tsjáha nga k'úentu t'ik'un sín xuta.

²¹ Jun nt'ina, t'iyú t'axíhuun nt'ia xi xuta ts'innnda.

Xujun xi ma joho xi kits'inntu nda postru Jua

B'i ts'in kikjaniñaha Jua xuta ninku

1 An xi ndachaha xuta ninku tits'inkjinuu xujun jun xuta ninku xi j'ajinnuu Ntiana, xi tjona at'aha tintsubajian ni xi naxu tjín. Ko najmi tu nku an xi tjoho jun. Ko ní ta tjoho jun ngayjee xuta xi ja mankjihin ni xi naxu tjín. ²At'aha ni xi naxu tjín tjñajin tehente animaná ko tu nku s'ejñajihinná tu nkjéhe ni.

³Katsjánuu kjuanda ko kjuajyu ko katumá nimaha jun Ntia Na'miná ko Nda Ntiana Jesucristo xi Ntíhi Ntia Na'miná. Kats'ints'ejihinnuu ni xi naxu tjín ko kjuatjo.

B'i ts'in tsakúya Jua nga n'etjáa xinkia

⁴Tsjo nkjún kamana nk'ie nga kikié k'ua xuta ts'ajun xi tijncha ts'in ni xi naxu tjín, xi nkú ts'in y'éjña Ntia Na'miná. ⁵Ko nd'ai já nts'ena, t'bankinuu nga b'i ngján n'etjáa xinkia. Ni xi t'bet'ánuu nd'ai, najmi as'ai t'béjñahá Ntiana. Xi nkú níhi nga tuts'ihin ni kin'ekjóhoon ni xu'bi. ⁶Kjuatjo 'mihí nga n'ee ni xi y'éjña Ntiana. ¿Mí nihi xi y'éjña nga n'ee? Nk'ie nga n'etjáa xinkia, xi nkú ts'in kik'inyanuu nga tuts'ihin ni.

B'i ts'in tsakúya Jua ni xi incha ts'in já maestru tsank'á xi tjín

⁷At'aha tjíma nkjún asuntee já tsank'á xi najmi ts'inkjáhín nga yjoninte kik'a Jesucristo nga j'ai asunteei. Xi b'a títsu, kui xi t'banacha ko kui xi fi kontraha xi kits'in nibá Ntiana. ⁸Chúhūun yjonuu tu xi najmi n'ekatsúnياهو ni xi y'entjei ajinnuu. Tsa chúhūun kui ni, n'ekjóhoon ngayjee ni xi kanénuu.

⁹Tu yáhani xi k'úésuhun ni xi tsakúya Cristo nga najmi basinjñajin ni xi kisakúyaha, kui xi najmi be Ntiana. Tunga xi sjñajin tehente ni xi tsakúya Cristo, kui xi be Ntia Na'miu ko Ntí. ¹⁰Tsa tjín xi kuichúsenuu ko najmi kuakúyanuu ni xi tsakúya Cristo, najmi tu n'ekjóhoon ni'yanuu ko ta ndaha najmi tu suniñohoo. ¹¹At'aha xi kjúániñaha, kui xi t'basinko xuta xu'bo nga t'fikondju xá ch'onk'uhun.

B'i ts'in kits'inkje Jua xujun

¹²Tjín nkjún sana ni xi xinnuu, tunga najmi mjehéna xujun k'uet'ánuu. Mjena kfintsubek'únnuu ko kuinchjanijmikonuu nga kuichusenuu, tu xi b'a ts'in tu xí tsjohó k'úéhená.

¹³Tits'inkjinuu kjuasuniña xuta ninku xinku xi tjín ei xi Ntiana ta j'ajihin.

Xujun xi ma jahan xi kits'inntu nda postru Jua

B'i ts'in kikjaniñaha Jua Gayo

1 An xi ndacháha xuta ninku títs'inkjíhi xujun nda xinkjían Gayo. Tjo kjuaxina ji.

²Ji nda nts'ena, bankihí Ntíaná nga xi nkú ts'in nda tísájin ni xi ts'e, b'a ta ts'in nda kasakú niyáhi ngayjee ni xi n'ei ko nga nda nistjin xi tsjáhi nga kujinchin.

³At'aha tsjo nkjún kamana nk'ie nga j'aisena k'ua já nts'eé nga kitsúyana ni xi kikié, nga tu nkú tjennkiní Ntíaná ko nga xi nkú ts'in tisinjñajin ni xi yaha ra ni xi naxu tjín. ⁴Nga nt'e nga ntína tijnchajin ni xi naxu tjín, kui nihi xi 'yún tsjana kjuatsjo.

B'i ts'in kitsúya Jua xi nkú ts'in Gayo tsasinko xuta ninku xi j'aik'uhun

⁵Ji ndats'ena, tín'ei ni xi b'a tjín nk'ie nga túbisinkoi já nts'eé ko 'yún nkjún sa nda tín'ei nga túbisinkoi xi nibáha xin nanki. ⁶Nginkun xuta ninku kitsúya já nts'eé xu'bi xi nkú ts'in tjohi. Ko nda n'ei tsa kuisinkoi nga ts'inndjuú ngáha niyáha, at'aha b'a ts'in tjíhin nga kuisinkaá xuta xi ts'inxát'aha Ntíaná.

⁷At'aha tjoho Jesucristo, kui nga incha tsitjuhu nankihí. Najmi incha kits'inkjáfíhin ni xi ts'e xuta asuntee.

⁸Kui b'a maha, tjíhin nga k'uaíntehe raá ni'yaná já nts'eé xi nkúhu xu'bi, tu xi kuisinkohóna nga k'uénimí ni xi naxu tjín.

B'i ts'in kitsúya Jua xi nkú ch'on kits'in Diotrefe

⁹Kits'inkjíhi nku xujun xuta ninku, tunga máha Diotrefe, tsjoho nga tu nku kuihí kuatéxumaha xuta ninku. Najmi títs'inkjáfíhin xá xi tjínni. ¹⁰Kui kjuaha, tsa kfhinna yo, ts'innisihí ra ni xi títs'in. At'aha én tsank'á t'kjesintjeneni ko ch'on ts'in t'inchjayaneni. Ko najmi tu nku ni xu'bi xi títs'in. Ta najmi ts'inkjáfíhin já nts'eé xi bichúk'uhun. B'échjaha xi mjehe ts'inkjáfíhin já nts'eé ko m'osje ajíhin xuta ninku.

¹¹Ji nda nts'ena, najmi tu n'ei ni xi ts'in já ch'onk'uun. Ni xi ts'in ní já xi nda ts'in, kui xi n'ei. Xi nda títs'in, kui xi Ntíaná ts'ehe. Tunga xi ch'on títs'in, kui xi najmi kjee be Ntíaná.

B'i ts'in kitsúya Jua nga nda títs'in Demetrio

¹²Ngayjee xuta tsuya nga nda títs'in Demetrio, ko kjuaxi kjáfíhin ni xi incha tsu. Ko jin ta nda chubanijmíyahani nkú nda ts'in ndo. Ji yai nga kjuaxi ni xi chubai.

B'i ts'in kits'inkje Jua xujun

¹³Tjín nkjún sana ni xi xíhin, tunga najmi mjehéna xujun k'uet'áha, ¹⁴at'aha mjena kfnse xat'hi ko kuinchjanijmíko.

¹⁵Kas'ehi kjuajyu. Xi tjoho ji xi tjín ei tijncha ts'inkjíhi kjuasuniña, ko ta tjehin ichí kjuasuniñani nga nkúnkú xi tjoní xi tjín yo.

Xujun xi kits'inntu Juda

B'i ts'in kikjaniñaha Juda xuta ninku

1 An Juda, an xi nda musu síhin Jesu-cristo ko nda nts'é tíxihin Santiago, títs'inkjínuu xujun jun xi kich'ajinnuu. Ntia Na'miná tjoho jun ko tikkunuu Jesucristo.

² Katuma nimaha Ntianá jun ko 'yún katsjánuu kjuajyu ko kjuatjo.

B'i ts'in tsakúya Juda ni xi ts'in já maestru tsank'á xi tjínjihin xuta ninku

³ Já nts'e, ja nd'ai mje nkjúhunna nga k'uet'ánuu xi nkú ts'in nkuhú ts'ankiá. Nd'ai tjíhin nga t'fb'entúnuu ko t'bank-inuu nga n'e chúkjuo nga t'inchajun xi nkú ts'in s'ejinná, kui xi nkuhú nga kin'ekjas'eheñ rā xuta xi kik'áts'e Ntianá.

⁴ B'a tíxian at'aha k'ua já xi jas'enjin mañanuu. Kui xi ja nd'ai tjíñanehe rā ni xi kanéhe at'aha najmi nda kits'in. Najmi benkjún Ntianá jóo ko t'íncha ts'ínkj'óntjaiya kjuandaha Ntianá. B'a t'íncha tsu nga nk'ie nga kjuandaha Ntianá tintsúbajían ma n'eé tu mí nihí ni. Ko najmi ts'ínkjáihin Jesucristo xi Nda Ntianá maha ko xi batéxumaná.

⁵ Ndaha tsa ja kisakúyanuu ni xi xín-nuu, tunga mjehéna ts'ínkj'áítsjennuu. Ntianá ts'asjejin xuta xi ts'e nga kik'onsje ante Egipto ko askahan kits'ínkjesun xi najmi kis'ejihin. ⁶ Ko ntítsje xi najmi kixi kits'íntjusun xá xi kik'aihi nga tu y'entu masehén antehé, kui xi kjintuyá'yún sín má jyuun santa nkúhu nga n'ekokua nk'ie nga kuichú nistjin chánka nga chasehe mí nihi xi kits'in nga nkúnku xuta.

⁷ B'a ta incha kits'in xuta xi kis'e nanki Sodomā ko nanki Gomorra ko nanki xi tjíndaihi, xi nkú nga incha kits'in ntítsjee. Incha kits'ínkas'eheñ yjo-

ho nga chuba kikjantukohó xinkjin. Najmi kikienkjún yjoho nga 'yún tse ni xi incha kits'in. Kui nga kin'e nibájeneheñ rā nd'í xi najmi maha 'meyaha. B'a ts'in kik'aihi rā kjua'un. Kui niu xi bakúyaná nkú maná nk'ie nga najmi nu'yá'éheén Ntianá.

⁸ Ko b'a ta kamaha já xi jas'ejin mañanuu. Ngat'aha nchinihi títs'in chuntíhi yjoho nginkun Ntianá, najmi benkjún xi tjíhin xá ko ch'on ts'in nchjayane xi i nk'a já. ⁹ Najmi ma b'a n'e, ta santaha ntítsje k'aku Miguel najmi b'a kits'in. Nk'ie nga t'kjánkō ndanindoo nga t'kjányaha yjonintehe Moise, najmi kama k'un tsa ta kuihi kits'ihin kjuā yjoho. Tu sa ní b'i kitsú: “iNtianá kats'innijéhi ni xi t'n'ei!” ¹⁰ Tunga máha já xi jas'ejin mañanuu, chuba ch'ohón ts'in nchjayane ni xi najmi mankjihin. Ko máha ni xi mankjín suba kuihi, xi chuba ts'ínkjáihin rā xi nkú joyaha chu nga najmi ts'innkjink'un, kui ngat'aha ni xu'bi títs'ínkatsúhun yjoho.

¹¹ iNjima rú ts'ihin jóo! Ngakjá tjíma xi nkú ts'in ngakjá kikjatsú'ba Cain. At'aha 'yún mjehé toon, kui nga títs'innjijihin rā yjoho xi nkúhu nda profeta Balaam. Ko at'aha incha fi kontraha xi tjíhin xá, kui nga kuayáha xi nkúhu Kore.

¹² Nk'ie nga ajihin kjuatjoho Nda Ntianá ma njakúko xinkiu, ta bichú jóo yo, tunga najmi kjehén rā niyá nga k'úentujinnuu jóo. Chuba kjinehé ko 'bi nga najmi chumi nihi xi nusihin. Xi nkú joyaha nintj xi najmi tjíhin ts'í jóo, xi tu má xi t'jehén ni fikoho ntjo. Ko xi nkú joyaha yá tu xi najmi bjaha tu nga nistjihin, xi nkúhu yá xi kjamaha kjin kichjuyanji, yá xi tu xí jahá k'ien.

¹³ Xi nkú ts'in baténdzjo xúhu t'éhen ntáchak'uun nga 'yún, b'a ts'in bakúchji jóo ni ch'onk'un xi ts'in, ni xi tjíhin nga kama subaha kai. Kui xi nkú joyaha niñu

xi kindyjajihin niyáha. Kui xi tjen síhin má jyuun.

¹⁴Kits'ínkjó Ntíaná jóo nk'ie nga kits'ínkinchja Enoc. Enoc kui xi kama ntje xi ma yatuhú ra Adan. B'i kitsú: "An kieke nga j'aiko Ntíaná nkjin nkjún mii ntítsjehe, ¹⁵tú xi kuasehe ra mí ni xi nda kits'ín kó mí ni xi najmi nda kits'ín ngayjee xuta kó tú xi xi najmi benkjúhun Ntíaná k'uéjñanehe ra mí nihi xi tjehe. B'a n'ehe tú ngat'aha ngayjee ni ch'onk'un xi incha kits'ín kó tú ngat'aha ni ngayjee én ch'on tsu xi incha kitsúhu Ntíaná."

¹⁶Najmi tjin ni xi sasíhin já xu'bi. Tú mí nihi ni xi b'a ts'ínkó. Nkuhú ni xi nchjaha animaha, kui xi bangisjai. Nk'a b'asje yjoho nga nechja, kó tú xi sakúhu ra ni xi incha mjehe, nda nechjayane k'ua xuta.

B'i ts'ín kits'ániyáha Juda xuta ninku

¹⁷Tunga jun já nts'ena, n'ekj'áitsjon én xi kitsúya títjun já postruhú Nda Ntíaná Jesucristo. ¹⁸B'a kitsúnuu: "Nístjin xi fekuu s'e xuta xi kuajnúkie ni xi ts'e Ntíaná kó k'úéntujín ni ch'onk'un xi incha fásihin." ¹⁹Kui xutaha xi bakjanya xuta ninku, xi ts'ín ni ch'onk'un xi nechjaha animaha. Najmi tjñajihin Espirituhú Ntíaná.

²⁰Tunga máha jun, já nts'ena, ndjá tinchajiun xi nkú ts'ín s'ejinnuu, kui xi tú xí naxuhú nginkun Ntíaná. Kó xi nkú ts'ín tsjáníyanuu Espirituhú Ntíaná, b'a ts'ín chubakoo Ntíaná. ²¹Katjindjukonuu kjuatjoho Ntíaná nga chúyohoo nístjin nga Nda Ntíaná Jesucristo ts'ínk'íentu tík'unko sínná kjuani-ma tak'uhun.

²²Katuma nimanuu xi jo jan tímaha. ²³N'esjejiun ajin nd'íu xi yo tjíntujín. Xi machjéhen nga kama nimanuu, katuma nimanuu. Tunga chúhún ruu yjonuu nga b'a n'o, tú xi najmi ts'ínkatsúhunnuu ni ch'onk'un xi kits'ín.

B'i ts'ín kits'intsjoho Juda Ntíaná

²⁴Ntíaná tjíhín nga'yún nga kúnnuu tú xi najmi kuankín t'axíhín ruu ni xi ts'e, kó ts'ín nga najmi chumi nihi xi chjuntí s'enuu kó tsjánuu kjuatsjo chánka tú xi kuínchahanu nginkun nístjin nk'ie nga kuakúchji kjuachánkaha. ²⁵Nku tutuhú kui xi Ntíaná xi ts'ínk'ankiná. Kui xi kan'etsjoho, kayaha nga chánka kó nga kui xi batéxuma, kó nga kui xi tjíhín nga'yún, tú ngat'aha Nda Ntíaná Jesucristo. B'a kama kó tú nkjéhe ni nga b'a tíma. B'a katuma.

Xujun xi tjit'a ni xi y'ejña chji Jesucristo nga kama

B'i ts'in b'aha ra xujun

1 Jesucristo y'ejña chji ni xi tjit'a xujun xu'bi. Ntjaná kits'inkjas'eheñ tu xi kui ku'ejña chjihí ra xuta xi ts'e ni xi tjihin nga kama xatí. Kits'in nibá ntítsjehe tu xi kuakúchjihí ra nií Jua, kui xi nda musuhu. ²Eí títsuya Jua ni xi kama chjihí, kui niñu xi éhen Ntjaná ko ni xi kitsúya Jesucristo.

³¡Á b'a nda tjihin ts'e xi ts'ínyaha én xu'bi xi kits'in nibá Ntjaná, ko á b'a nda tjihin ts'e xi basínñjuhu ra ko ts'insihin ra ni xi tjit'aha ei, at'aha ja tífi tíña nístjiun!

B'i ts'in kits'inkjihí Jua kjuasuniña xuta ninku

⁴An Jua tít'sinkjínuu xujun, ninku yatu xi tintsu_{oo} ante Asia. Katsjánuu kjuanda ko kjuajyu Ntjaná xi tijná, y'ejña ko k'j'uaí. Katsjánuu kjuanda ko kjuajyu espiritu xi yatu incha maha xi tjin nginkun má b'ejña Ntjaná nga batéxuma. ⁵Katsjánuu kjuanda ko kjuajyu Jesucristo xi títsuya ni xi ts'e Ntjaná. Kui xi tjun j'áiyaha ajihin xuta k'ien ko batéxumaha já rej xi tjin asuntee. Kui xi tjoho ñá ko tsaténdzjo jñhí nga kits'inkjejnú ngatitsunná. ⁶Kits'in maná xuta xi ts'e tu xi kuatexumahaná ko n'etsjoohó Ntjaha ko Na'mihí xi nkúhu já na'mi xi ts'e. ¡Kas'ehe kjuachánka ko katatéxuma santaha tu nkjéhé ni! B'a katuma.

⁷¡Chasoo, kui xi nibájin nintiu! Ngayjee xuta skuehe, santaha ko já xi kik'énjinkihí kicha. Kjintá nkjún ngayjee xuta naxinantá xi tjin asuntee nk'ie nga skuehe. Johon, b'a katuma.

⁸“An xi xi tjuhun ko xi fekuhu”, títso Ntjaná xi tjihin nga'yún, xi tijná, y'ejña ko k'j'uaí.

B'i ts'in tsakúchji yjoho Jesu

⁹An nda nts'o Jua ta tífajian kju'aun xi tíncha bitjajún. Jun ko an Ntjaná tibatéxumaná. Jun ko an tín'e chúkjuá kjuanima nga nkuhú makaá Jesu. Tsátejñanijé xjo xi 'mi Patmo at'aha y'enijmía éhen Ntjaná ko kits'inkié yjona nga Jesu tjennkia. ¹⁰Nku tuminku j'ajjína Espirituhu Ntjaná ko astán kint'e nga nibaha nku nta xi tu xí 'yúhún jane, xi nkú joyaha nku tjio. ¹¹B'a kitsúna:

—T'et'a xujun ni xi chaj ko n'ekjihí ninku yatu xi tjin ante Asia, ninku xi tijná nanki Efeso, xi tijná nanki Esmirna, xi tijná nanki Pergamo, xi tijná nanki Tiatira, xi tijná nanki Sardi, xi tijná nanki Filadelfia, ko xi tijná nanki Laodicea.

¹²As'ai kits'ink'ótjiya tu xi skuehena yá xi tinchjakona. Nk'ie nga kits'ink'ótjiya, kikié yatu ni toonsine xi s'entusún nd'í xi ts'in ndzjen. ¹³Ajihin nd'í xi ts'in ndzjeen kikié xi b'a tjin Ntíhi Ndax'iun tjin. Nku najyun ndju yja xi bichú santaha tsuku ko nku ni toonsine tjíkjá 'mehe. ¹⁴Taba ntsjaha xi nkú joyaha ntsjaha chutsanka ko xi nkú joyaha nch'an. B'a k'un tunkun xi nkú joyaha nd'í.

¹⁵Tíbat'ai tsuku xi nkú joyaha kicha sine bronze xi kin'e'na nga kin'echuhun. Tu xí 'yún ntaha, xi nkú joyaha xi nkú ts'in faneya ntáje nga 'yún xu. ¹⁶Ntsja kixi tjit'aha yatu niñu ko ts'a tsitjuhu nku kicha ndju ntsí xi yjo nga jo ngaba. B'a tjin ankjin xi nkú joyaha ts'íu nga 'yún bat'ai.

¹⁷Nk'ie nga kikié, jáikijne kinte tsuku ko b'a kama xi tsaya kama. Tunga jánehéna ntsja kixi ko b'i kitsúna:

—Najmi tu binkjuin. An xi tjuhun ko xi fekuhu ¹⁸ko xi tijná tík'un. Tsaya tunga nd'ai tijná tík'an tu nkjéhé ni. An tijnana yubihí ngabayoo ko antehe xuta k'ien. ¹⁹T'et'ai ni xi kuayai, ni xi tíma nd'ai

ko ni xi kama askahan. ²⁰ B'i tsuhu ra ni xi tijnã ma xi kuayai, niñu xi yatu xi kuayai tsa kixia ko ni toonsine yatu xi s'entusún nd'í xi ts'ín ndzjeen. Niñu xi yatu, kui xi ntítsje xi basehe nínku xi yatu. Ko ni xi s'entusún nd'í xi ts'ín ndzjen xi yatu, kui xi nínku xi yatu.

B'i tsu én xi kits'ínkjihi Jesucristo nínku xi tijnã nanki Efeso

2 'B'i ts'ín t'et'ai nga n'entúhi ntítsjehe xuta nínku Efeso: "B'i títu xi tít'aha niñu xi yatu ntsja kixi, xi tsúbajin kamasehen ni toonsine xi yatu xi s'entusún nd'í xi ts'ín ndzjeen: ² Be ni xi t'n'ei, xi nkú ts'ín t'ib'enki kjuanima xá xi t'n'ei ko xi nkú ts'ín t'n'e chúkjuai. Be nk'ie nga najmi sasíhin ni xi incha ts'ín já ch'onk'uun. Kichjut'ayák'uin já xi já postru tijncha ts'ín ma maña yjoho ko kiyai nga já tsank'á niu, nga najmi já postru. ³ Tín'etsentai kjuanima xi t'ibitjajín ko t'n'e chúkjuai kjuanima xi tísakúhi ngat'ana. Najmi tifehe tak'uin.

⁴ 'Tunga najmi tísasíhinna ngat'a ts'i nga najmi ta tjihin ri kjuatjo xi kis'ejñahi nga tjuhun. ⁵ Kui nga n'ekj'áítsjehenni ni xi ja kin'e t'axín. T'inchj'aha ri animahi ko n'e ngáhani xi nkú kin'ei nga tjuhun. At'aha tsa najmi b'a n'ei, kjúáisehe ko kjexían ni xi síjñasun nd'í xi ts'ín ndzjen xi ts'i má nga tijnã. B'a ts'ian tsa najmi k'úfnchj'aha ri animahi.

⁶ 'Nda tjin nga najmi sasíhin já nicolaita. An ta najmi sasínna jóo.

⁷ 'Xi tjen tjabaxínju katasínñju ni xi títuhu Espiritu xuta nínku! Xi ts'ín ngana, kui xi tsjaha nga kjine tuhu yá xi ts'ínk'íentu t'ík'uhun xuta, xi síjña ndjiojmihí Ntíaná."

B'i tsu én xi kits'ínkjihi Jesucristo nínku xi tijnã nanki Esmirna

⁸ 'B'i ts'ín t'et'ai nga n'entúhi ntítsjehe xuta nínku Esmirna: "B'i títu xi tjuun ko xi fekuu, xi k'ien ko xi tijnã t'ík'un

ngáha: ⁹ Be nga t'iyai kjua'un ko nga x'ain, tunga nk'ie nga basehe, nchiná ní. Be nga t'inchjatit'aihin xuta xi ntje judio tijncha ts'ín ma maña yjoho. Najmi xuta judio niu. Xuta xi yjanki níhi ndanindoo niu. ¹⁰ Najmi tu binkjuin kjuanima xi kuitjánki. At'aha k'ua xuta xi ts'ajun ts'ínkjas'en nubayá ndanindoo tu xi chjút'ayák'uhunnuu. Te nístjin tjihin nga sakúnuu kjua'un. Ndjá tisinjñai ndaha tsa tjihin nga kuayái, ko an tsjaha corona xi k'uaihi xuta xi k'úentu t'ík'uun.

¹¹ 'Xi tjen tjabaxínñju katasínñju ni xi títuhu Espiritu xuta nínku! Xi ts'ín ngana, kui xi najmi ta skuhe ngabaya xi ma jóo."

B'i tsu én xi kits'ínkjihi Jesucristo nínku xi tijnã nanki Pergamo

¹² 'B'i ts'ín t'et'ai nga n'entúhi ntítsjehe xuta nínku Pergamo: "B'i títu xi tijnaha kicha ndju ntsí xi yjo nga jo ngaba: ¹³ Be ni xi t'n'ei ko nga má tijnã ndanindoo nga tibatéxuma tinchin. Tu nkú kixihí tisinjñai ko tu nkú tís'ejihín ri an, b'aha ra nístjin nga kin'ek'ien nda musuna Antipa xi y'énimína. Kin'ek'ien ajinnuu má nga tijnã ndanindoo.

¹⁴ 'Tunga tjihin ni xi najmi tísasínna xi t'n'ei. At'aha t'jintujihin k'ua xi tijncha ts'ín ni xi tsakúya nda profeta Balaam. Kui tsinchá'a nda rei Balac xi nkú ts'ín kama ts'ínkijnejihin ngatitsun xuta xi ntje Israel tjeheh ra, tu xi incha kjinehe chje xi kik'aihi ra ntia xi ts'innaha ntsja xuta ko tu xi chuba incha kjuántukoho xinkjín. ¹⁵ Ko ta t'jintujihin k'ua xi tijncha tít'sín sa ni xi bakúya já nicolaita. ¹⁶ Kui b'a maha, t'inchj'aha ri animahi. Tsa najmi b'a n'ei, kjúáise xatíhi ko kicha xi t'ibitjuhu tsu'bá kjankohona xuta xi b'a tijncha ts'ín.

¹⁷ 'Xi tjen tjabaxínñju katasínñju ni xi títuhu Espiritu xuta nínku! Xi ts'ín ngana, kui xi tsjaha nga kjine mana xi

tjña 'ma, ko ta tsjaha nku ndjio taba má nga tjt'a nku j'án tsetse xi najmi ch'a be. Tu nkuhú xi ts'ínkjálhín, kui xi skué.”

B'i tsu én xi kits'ínkjihí Jesucristo nínku xi tjña nanki Tiatira

¹⁸ B'i ts'ín t'et'ai nga n'entúhí ntítsjehe xuta nínku Tiatira: “B'i títsu Ntíhí Ntjáná, xi b'a k'un tunkun xi nkú joyaha nd'í ko tsuku xi nkú joyaha kicha sine bronçe xi kin'e'na nga kin'echuhun: ¹⁹ Be ni xi t'n'ei, nga tjohi ko s'ejihin an, nga t'n'exát'aní ko xi nkú n'e t'n'e chúkjuai. Be nga 'yún t'n'exá sai nd'ai nk'ie nga tuts'ihín ni.

²⁰ Tunga kuihí ni xu'bi xi najmi tísasínna nga t'n'ei. Tí'baínteihí na Jezabel xi na profeta títs'in ma maña yjohó. Tí'bakúyaha ko t'ibanachaha xuta xi ts'an, tu xi chuba incha kjúántukohó xinkjín ko incha kjine chje xi kik'aihí ntia xi ts'índaha ntsja xuta. ²¹ Kitsjantéhe no nga ngjuaik'áha ra animaha tunga tu nkú mjehé ra chuba kjúántukohó já. ²² Kui nga nku ch'in ts'in nibánehe no ko chánka kjuanimá xi tsjaha já xi fantukohó, tsa najmi incha ngjuaik'áha ra animaha nga incha k'uéntu ni xi tsakúyaha no. ²³ Ts'ink'én ntíhí no. B'a ts'ín skuéhe ngayjee xuta nínku nga be xi nkú ts'ín tjíntuyá kjuankjintak'uhun xuta ko animaha ko nga tsjanuu nga nkúnkú chjihí ni xi kin'o.

²⁴ Máha jun xi tintsuboo Tiatira xi najmi t'n'o ni xi t'bakúya no ko najmi tsinchiyó ni xi tsu xuta nga tjíhín ndanindoo, ni xi tjíntu'má, b'a tixinnuu nga najmi ta tsjahanuu kj'ai ch'á. ²⁵ Tunga chuhún ruu ni xi tjñanuu santa nkúhu nga kjúái ngáhana.

²⁶ Xi ts'ín ngana ko tu nku ngjuaindukohó xá xi mjena nga ts'ín, kui xi tsja xáha nga kuatéxumaha nanki xi tjín asuntee xi nkú ts'ín kitsjá xána Na'mina. ²⁷ Ndjá kuatéxumaha xuta. B'a kamaha xuta xi nkú maha nku ndjii nga kicha

bich'onnehe. ²⁸ Xi ts'ín ngana, kui xi tsjaha niñu xi bat'ai nga ja tífi ma sen.

²⁹ Xi tjen tjabaxínñju katasínñju ni xi títsuhu Espiritu xuta nínku!”

B'i tsu én xi kits'ínkjihí Jesucristo nínku xi tjña nanki Sardí

3 B'i ts'ín t'et'ai nga n'entúhí ntítsjehe xuta nínku Sardí: “B'i títsu xi tjñaha espiritu yatu xi ts'e Ntjáná ko niñu xi yatuu: Be ni xi t'n'ei. B'a incha tsu xuta nga tinchun t'k'uin, tunga nk'ie nga basehe ja tsyai. ² Tí'chin ndai ko tjen nga'yíhín yjohi kintehe ni nga kuayá kjin. At'aha t'be nga najmi kixi t'ímikoi xáhi nginkun Ntjáná.

³ Kui nga n'ekj'áítsjehen ri yjohi ko tsjénki ni xi kik'aihi ko kinu'yái, ko t'inchj'aha ri animahi. Tsa najmi kujinchinndai, kjúáisehe xi nkú joyaha nku nda ndyjé ko najmi chai mí chubaha nga kjúáisehe. ⁴ Tunga tjíntujíhín ri nanki Sardí k'ua xuta xi najmi incha kits'ín chuntí najyuhun. Kui xi k'úemakona nga ngjua najyun taba, at'aha kui xi incha tjeheñ ra nga k'úemakona.

⁵ Xi ts'ín ngana, kui xi n'engja najyun taba ko najmi ts'in ndyjájna j'áihín xujun má nga tjíntut'á j'áihín xuta xi k'úéntu t'k'un. Tu sa ní ts'ínk'ie yjona nga be xuta xu'bo nginkun Na'mina ko nginkun ntítsjehe.

⁶ Xi tjen tjabaxínñju katasínñju ni xi títsuhu Espiritu xuta nínku!”

B'i tsu én xi kits'ínkjihí Jesucristo nínku xi tjña nanki Filadelfia

⁷ B'i ts'ín t'et'ai nga n'entúhí ntítsjehe xuta nínku Filadelfia: “B'i títsu xi tsje ko naxu ni xi tsu, xi tjñaha yubihí nda rei David, xi kjex'á ko najmi ch'a maha b'échja, xi b'échja ko najmi ch'a maha kjex'á: ⁸ Be ni xi t'n'ei. Chasei. Nginkuin tjentixana nku ankjua xi najmi ch'a maha b'échja. Be nga najmi 'yún

tjihin nga'yún, tunga t'n'etjusunni éna ko t'n'ekie yjohi nga yaní. ⁹Nd'ai ni xi ts'ihin xuta sinagogaha ndanindoo, xuta tsank'a xi ntje judio tjeheh ra ts'in ma maña yjoho, ts'in kjuayúhún ra nga incha nguajisinkunch'int'ahi tu xi b'a ts'in incha skuéhe nga tjona ji.

¹⁰Kich'atjói éna nga kin'e chúkjuai. Kui nga an ts'inkja t'axíhin ra kjuanima xi kjuai nistjin nga chjút'ayák'un ngayjee xuta xi tjin asuntee, kjuanima xi kjuai nga ngúshún asuntee. ¹¹Kjúái xatía. Ndjá tisinjñajin ni xi tijnahi, tu xi najmi ch'a kjéaha ri corona xi ts'i.

¹²'Xi ts'in ngana, kui xi ts'in ma yásjaihí ninkuhu Ntiana. Ndahachí najmi ta kuitjunkihi yo. Ko k'uet'áha j'áihín Ntiana ko j'áihín naxinantáha Ntiana, kui xi nanki Jerusalem tsetse xi Ntiana ts'in nibájeheh ndjiojmi ján. Ko ta k'uet'áha j'áin tsetsena.

¹³'Xi tjen tjabaxínju katasínju ni xi títshu Espiritu xuta ninku!"

B'i tsu én xi kits'ínkjihí Jesucristo ninku xi tijná nanki Laodicea

¹⁴'B'i ts'in t'et'ai nga n'entúhí ntítsehe xuta ninku Laodicea: "B'i títshu xi 'mi Xi Naxu, xi ma n'e s'ejihín ni xi tsuya ko xi naxu ni xi tsu, xi kits'índako Ntiana ni xi tjin: ¹⁵Be ni xi t'n'ei. Ji xi nkú joyaha ntánijua xi ndaha najmi nch'an ko ta ndaha najmi sje. 'Tsa tu nch'áhan mahani kai, ko tsa tu sje mahani kai! ¹⁶Tunga suk'ienní. Najmi nch'áin ko ta ndaha najmi sjei. Kui nga kuatetéhera. ¹⁷At'aha: An xi nchiná. Nda ts'in tijná. Najmi chumi nihi xi ndyjat'ana, t'ibixín. Tunga najmi tímankjihín ri nga najmi tjihin kjuatsjo, ko nga najmi chumi ni chjihí ra ji, ko nga x'áin ko kai ko kisusti.

¹⁸'Kui nga b'a tixihin ra nga ch'atsehe ni xi tjinna. Ch'atsei toonsine xi 'yún nda, tu xi kama nchináhani. Ch'atsei najyun taba xi kamandyjai tu xi k'úé'mahani yjoninte

kistihí xi títsháhi kjuasuba. Ch'atsei ntánki xi ts'ínnkihi tunkuín tu xi chahani.

¹⁹'Ngayjee xi tjona, kui xi si nchjaka ko tsjaníyáha. Kui nga tjen nga'yúhún ri yjohi ko t'inch'áha ri animáhi. ²⁰Chasei. An síjña asti ankjuo nga títsh'inkjane. Tsa tjin xi kuint'é ntana ko kjéx'a ankjuo, an kjuas'en má tijná ko an kjéneka nichine ko kui kjínekona.

²¹'Xi ts'in ngana, kui xi tsjantéhe nga k'úejnat'akona má nga batexuma xi nkú ts'in an ja kits'in ngana ko tijnat'aka Na'mina má nga batexuma.

²²'Xi tjen tjabaxínju katasínju ni xi títshu Espiritu xuta ninku!"

B'i ts'in tsakuchjihí Jua xi nkú ts'in kin'etsjohó Ntiana ndjiojmi ján

4 Askahan nga ja ja ni xu'bi, as'ai tsase ko kieke nku ankjuo xi tjentixa nk'a ján. Ko nta xi tjun kint'e, xi b'a ts'in nu'yá xi nkú joyaha nga fane tjio, kui xi b'a kitsúna:

—Nibánji ei. Kuakuchjihí ni xi tjihin nga kama.

²Ta kuihi chubo j'aijína Espiritu ko kieke ndjiojmi ján xi kab'ejña nga tibatexuma. ³Sénnistjihín xi kab'ejña yo, kui xi b'a tjin xi nkú joyaha ndjio tsjo k'un jaspe ko ndjio tsjo k'un kornalina. Ko sínkjántjaihí má kab'ejña nku yejña xi tibat'ai xi nkú joyaha ndjio tsjo k'un esmeralda. ⁴Ko andaihí má kab'ejña kieke sa kan nju jáchá xi ta incha kab'entu, xi incha ya najyun taba ko corona toonsine tjinu'áha.

⁵Má kab'ejña xi tibatexumoo tsitju nd'ich'on ko nta xi xaáhan kinu'yá ko janeya ch'on. Ko ankjin xi tibatexumoo títi yatu nd'í s'ekuyá. Kui xi tsuhu ra espiritú xi yatuhu Ntiana. ⁶Ko ankjin má kab'ejña xi tibatexumoo ta kjjíña nku ni xi b'a tjin xi nkúhu ntáchak'un xi 'na xi nkúhu chutsín.

Andaihi má kab'ejña xi tibatéxumoo tjintu ñju xi tjintu tík'un, xi kitsejnúhu ra tunkun ankjín ko astun. ⁷Xi tjuun b'a tjín xi nkúhu xa. Xi ma johu b'a tjín xi nkúhu turu. Xi ma jahan b'a tjín ankjín xi nkúhu xuta. Ko xi ma ñjuhu b'a tjín xi nkúhu ja xi tífi tjen.

⁸Nga nkúnkú xi ñju tjintu tík'uun jun maha tsjankaha. Kitsejnúhu ra tunkun kintehe ko asunnk'aha. Tu nku nga tñincha sehé nistjin nistjen nga b'a tñincha tsu:

Ntjaná xi tsje, Ntjaná xi tsje, Ntjaná xi tsje.

Ntjaná xi tñhin nga'yún.

Kui xi y'ejña, tjña ko k'j'uaí.

⁹Xi ñju tjintu tík'uun tñincha ts'ínkie yjoho nga chánka xi tibatéxumoo, kui xi tjña tík'un tu nkjéhé ni. Tñincha benkjún ko tñincha tsjáha máb'achjíhi. Ko nk'ie nga b'a tñincha ts'ín xi ñjuu, ¹⁰jáchá xi kan ñjuu tñincha basinkúnch'int'aha nga tít'sintsjoho xi tibatéxumoo, xi tjña tík'un tu nkjéhé ni. Tñincha b'entu coronaha nginkun nga b'i tñincha tsu:

¹¹Ji Ntja xi Ntjani, ji xi tjehe ri nga chankjúhin

ko nga s'ehi kjuachánka ko nga'yún.

At'aha ji kin'endai ngayjee ni xi tjín.

Kama mjehi, kui nga tñhin ko kamandaha.

**B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua nga
Chutsanko tsakj'á xujun xi
najmi ch'a maha bakj'á**

5 As'ai kieke nku xujun, kui xi ntsja kixi y'aha xi tibatéxumoo. Kui xujun xi kin'entú nga jo ngabaha, ko tjíchjanekoho ra yatu sellu. ²Kieke nku ntítsje xi 'yún tñhin nga'yún, kui xi 'yún tñincha nga b'i títu:

—¿Yá xi tjehe ra nga kjéntiya sellu xi tjíchjanekoho xujun ko kjéxínka?

³Tunga ndahá nku xi tjín ndjiojmi ján ko ndaha nku xi tjín asuntee ko ndaha nku xi tjín kintehe t'anankiu na-

jmi kamaha kikjéxínka xujun, ko ta ndaha najmi kamaha tsa tu tsasehe ni xi tjít'a. ⁴Tu xi kikjéxínka nga najmi ch'a kamaha kikjéxínka xujun ko ta ndaha tsa tsasehe ni xi tjít'a.

⁵As'ai b'a kitsúna nku ndachá xi kan ñjuu:

—Najmi tu ch'í. Chasei. Xa xi y'aha ra ntjehe Juda, xi ntjehe David y'aha ra, kui xi kits'ín ngana ko kamaha kjéntiya sellu yatu xi tjíchjanekoho xujun ko kjéxínka.

⁶As'ai ankjín xi tibatéxumoo ko kamasehen xi ñju xi tjintu tík'uun ko kamasehen jáchá xi kan ñjuu kieke nku Chutsanka xi síña yo, xi b'a tjín xi nkúhu tsa ja kin'ek'ien. Yatu ndjia tñhin ko yatu tunkun. Kui xi tsuhu ra espiritú xi yatuhu Ntjaná xi kin'e nibá ngayjee asuntee. ⁷Ngjikj'á Chutsanko xujun xi kjiya ntsja kixi xi tibatéxumoo.

⁸Nk'ie nga jakj'á xujun Chutsanko, as'ai xi ñju xi tjintu tík'uun ko jáchá xi kan ñjuu incha tsasinkúnch'int'aha. Nga nkúnkú incha y'a najní arpa ko tasa toon-sine xi kitsehe ni xi sinjne. Kui niu xi bakúchji ni xi nchja xuta jehe Ntjaná nk'ie nga nchjako Ntjaná.

⁹As'ai incha kise soon tsetse xu'bi: Ji xi tjehe ri nga chjúbéi xujun ko nga chjúntiyai selluho,

at'aha ji xi tsayai nga kin'e mahi chje.

Jñhi kich'atsehe ri Ntjaná

ngayjee tíkjá xuta xi tjín,

xi k'j'ái k'j'ái én nchja,

xi nibá tu má antehé ni,

ko xuta naxinantá xi tjín.

¹⁰Kui xi kin'e mai nku naxinantá xi tibatexumaihi,

kin'e mai já na'mi xi ts'íntsjoho Ntjaná.

Incha kuatéxumaha asuntee.

¹¹As'ai tsase ko kint'e ntaha nkjin nkjún ntítsje xi tñinchat'a andaihi xi tibatéxumoo ko andaihi xi ñju xi tjintu tík'uun ko jáchá xi kan ñjuu. Tu ni xi

'yúhún nkjin incha maha. ¹²Yún incha tinchja nga b'i tíncha tsu: Chutsanka xi kin'ek'ien tjeheŋ ra nga k'uai xáha nga kuatéxuma. Ts'ínkjáihin kjuanchiná, kjuankjintak'un ko kjuachánka. Kui xi kama chankjún ko n'etsjoho.

¹³As'ai kint'e ntaha ngayjee xi kits'ínnda Ntiana nk'a ján ko asuntee ko kintehe t'anankiu ko ajin ntáchak'uun nga b'i incha kitsú: Chutsanko ko xi tibatéxumoo n'etsjoho ko chankjún.

Kui xi s'ehe santaha tu nkjéhe ni kjuachánka ko nga'yún xi tjín.

¹⁴As'ai —iB'a katuma! —incha kitsú xi ŋju xi tjíntu tík'uun. Ko jáchá xi kan ŋjuu incha tsasinkúnch'in ko incha kits'intsjoho Chutsanko ko xi tibatéxumoo.

B'i ts'in tsakuchjhi Jua nga ŋju sello kichjux'a

6 Kikie nk'ie nga kikjex'a Chutsanko sello xi tjuun ko kint'e nga kinchja nku xi ŋju xi tjíntu tík'uun. Ntaha, kui xi nkú joyaha xi nkú ts'in nu'yá nga faneya ch'on. B'i kitsú:

—iNibái!

²As'ai tsase ko kikie nku ndje taba. Xi tjísuhun chu y'a nku ni xi s'eko yá. Kik'aihi nku corona ko tsitju tu xi ts'in nganaha.

³Nk'ie nga kikjex'a Chutsanko sello xi ma johó, kint'e nga b'i kitsú xi ma johó xi ŋju xi tjíntu tík'uun:

—iNibái!

⁴As'ai tsitju kj'ai ndje, nku ndje ni. Xi tjísuhun chu kits'ínkjáihin nku kichá chánka ko kik'ai xáha xi má nga kjéxin kjuajyu xi tjín asuntee, tu xi ts'ínk'ieheŋ xinkjín xuta.

⁵Nk'ie nga kikjex'a Chutsanko sello xi ma jahan, kint'e nga b'i kitsú xi ma jahan xi ŋju xi tjíntu tík'uun:

—iNibái!

As'ai tsase ko kikie nku ndje jma. Xi tjísuhun chu y'a nku nisuchúba. ⁶Ajihin xi ŋju xi tjíntu tík'uun kint'e nku nta xi b'a kitsú:

—Nku nistjin xánta nku kilu tuniñu katijnehe, ko nku nistjin xánta jan kilu tu cebada katijnehe. Tu xi chjhi katuma ni. Tunga najmi tu n'ekoní binu ko ta ndaha setiu.

⁷Nk'ie nga kikjex'a Chutsanko sello xi ma ŋjuhu, kint'e ntaha xi ma ŋjuhu xi tjíntu tík'uun nga b'i kitsú:

—iNibái!

⁸As'ai tsase ko kikie nku ndje sine k'ien. Xi tjísuhun chu, kui xi 'mi Ngabaya ko tjennkihi xi 'mi Antehé Xuta K'ien. Nga joo incha kik'aihi kjuá nk'ie nga kjuachán, kjintía, ch'in ko chu kjan xi tjín asuntee incha ts'ínk'ienkoho nku tíkja xuta asuntee.

B'i ts'in tsakuchjhi Jua nga kichjux'a sello xi ma uhun

⁹Nk'ie nga kikjex'a Chutsanko sello xi ma uhun, kikie kintehe nahan chje ani-maha xuta xi kin'ek'ien ngat'aha nga incha y'énjimi éheŋ Ntiana ko ngat'aha nga tu nku kits'ínkiehé yjoho nga Jesu yjanki. ¹⁰Yún incha kinchja nga b'i incha kitsú:

—Tsjeni ji, Nda Ntia, ko naxu én xi bixín. ¿Nkjé n'ekokjuai xuta xi tjíntu asuntee? ¿Nkjé n'ek'íechji xi kits'ínk'ienni?

¹¹As'ai incha kik'aihi najyun taba nga nkúnkú. Tu chubahá nistjin incha kuya kik'ihin, santaha nkúhu nga kama ndjuú xkíhi xuta xi ta tjihin nga n'ek'ien xi nkúhu nga kui, xi nts'e maha xinkjín xi ta tíncha yjankihi Jesu.

B'i ts'in tsakuchjhi Jua nga kichjux'a sello xi ma juhun

¹²Nk'ie nga kikjex'a Chutsanko sello xi ma juhun, tsase ko kama nku chón xi tu xi yúhún. Kama jma ts'iu xi nkú joyaha

najyun xi jma sénsén. Ni kama sóo xi nkú joyaha jní. ¹³Niñu xi tjin nk'a ján tsixuntu t'anankiu xi nkú ma nga bixuntu tu chjintéhe yá higuera nk'ie nga b'étsujnehe nku ntjo xi 'yún. ¹⁴Xi nkú ma nga s'ekjoya xujun, b'a ts'in kindyja-jin sén nk'a ján. Ko ngayjee naxiu ko xjo xi tjin ajin ntáchak'uun incha ngji t'axín.

¹⁵Incha ngjik'ientu'má aya tixa ngijoo ko ajin naxiu já rei, já títjuun, já jun k'aku, já nchinóo, já i ko ngayjee xuta, xi ndafhi yjoho ko xi musuhu xi kich'atsehe. ¹⁶B'a incha kitsúhu jnáchóo ko ndjio naxiu:

—Tixuntunéni ko t'entu'máni, tu xi najmi skuheheni xi tibatéxumoo ko tu xi najmi chahani kjuakjan chánkaha Chutsanko. ¹⁷At'aha ja kuichu nistjin nga ja kuakúchji kjuakjan chánkaha. ¿Yá xi kuichúkjuaha ni xi kama?

B'i ts'in tsakuchjhi Jua nga xuta xi ntje Israel tjeheh ra kis'et'aha chubaha Ntiana

7 Nk'ie nga ja kama ni xu'bi, as'ai kikié ñju ntítsje xi tjincha ndju nga ñju tjkjáha asuntee. Kui xi t'eb'echjaha ntjo xi nibáha nga ñju tjkjáha asuntee tu xi najmi tsjéhen ntjo asun t'anankiu, ta ndaha asun ntáchak'uun, ta ndaha ajihin yá xi tjin asuntee. ²Ta kikié kj'af ntítsje xi t'nibáha má tju ts'íu. Kui xi j'ai tu xi k'ué't'aha ra chubaha Ntiana xuta xi ts'e. Kui ntítsje xu'bi 'yún kikjintáyaha ntítsje xi ñjuu xi kik'aihi xaha xi má nga ts'inkatsún t'anankiu ko ntáchak'uun.

³B'i kitsúhu:

—Najmi tu chumi nihi xi n'ohoo t'anankiu ko ta ndaha ntáchak'uun ko yá xi tjin. Nk'iehé nga ja s'et'aha stjen chubaha Ntiana xuta xi ts'e, nk'iehé nga kama k'ué't'a ntsoo.

⁴Kint'e xk'ihí xuta xi kis'et'aha chuba. Unchan ko yachán ñju mií kama ngayjee ntjehe Israel. ⁵B'i tjin kamaha nga nkúnkú ntje te joo: te jo mií xi ts'e Juda,

te jo mií xi ts'e Ruben, te jo mií xi ts'e Gad, ⁶te jo mií xi ts'e Aser, te jo mií xi ts'e Neftali, te jo mií xi ts'e Manase, ⁷te jo mií xi ts'e Simeon, te jo mií xi ts'e Levi, te jo mií xi ts'e Isacar, ⁸te jo mií xi ts'e Zabulon, te jo mií xi ts'e Kuse, ko te jo mií xi ts'e Benjamin.

B'i ts'in tsakuchjhi Jua nga tu xi nkjihin xuta incha tsitjujin kjuanimá chánkoo

⁹Nk'ie nga ja kama ni xu'bi, as'ai tsase ko kikié nkjin nkjún xuta. Ndaha najmi ch'a ma b'éxkihí. Ngayje tjkjá xuta xi tjin asuntee niu, ngayje tjkjá ntje, ngayje tjkjá nanki ko ngayje tjkjá én. Tíincha ndju ankjin xi tibatéxumoo ko nginkun Chutsanko. Najyun taba incha yja ko xkajén incha y'a.

¹⁰'Yún tjincha kjintáya nga b'i tjincha tsu:

¡Nkuhú Chutsanko ko Ntiana xi tibatéxumoo, kui xi ts'ínk'ankiná!

¹¹Ngayjee ntítsjee xi tjincha ndju andaihi má kab'ejña xi tibatéxumoo, andaihi jáchá xi kan ñjuu ko xi ñju xi tjinu t'k'uun, incha kingjénsten ankjin nga incha kits'intsjoho Ntiana. ¹²B'i incha kitsú:

¡B'a tjin!

N'etsjoho ko tjinhin kjuachánka Ntiana, be nkú ts'in ts'innkjink'un ko 'baihi máb'achjhi, yankjún ko bakúchji nga'yúhun santaha tu nkjéhe ni.

¡B'a katuma!

¹³As'ai nku ndachá xi kan ñjuu kingjásjaiyana:

—¿Yá xutaha xi yja najyun taboo? ¿Má incha kanibáha?

¹⁴—Ji xi yai, Nda Ntia —kixihin.

As'ai b'i kitsúna:

—Kui xi incha kikié kjuanimá chánkoo. Jnihí Chutsanko incha kits'in tabakoho nga tsané najyuhun. ¹⁵Kui

kjuaha nga tñinchaha ankjín Ntjaná xi batéxuma ko nistjín nistjen tñincha ts'intsjoho aya ninkuhú. Xi tibatéxumoo kuhun xuta xu'bi aya ante nkjühun. ¹⁶Najmi ta skuehe kjintía ko ta ndaha najmi ta xintá kamaha ra. Najmi ta ts'ínchjahan ra ts'íu ko najmi ta ts'ínstihí ra nubóo. ¹⁷At'aha Chutsanka xi ta tibatéxumoo, kui xi nda bastu xi kúnntaha ko ngjuaikoho má tjín ntánjua xi ts'ínk'íentu tík'uhun xuta. Ntjaná ts'ínxijnu ntánkun nga nkúnku.

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua nk'ie nga kichjux'á sello xi ma yatuhu

8 Nk'ie nga kikjex'á Chutsanko sello xi ma yatuhu, as'ai kis'e jyu jyu ndjiojmi ján nkú ra ma masen ora. ²Kikie ntítsje xi yatuu xi tñincha ndju nginkun Ntjaná. Kui xi kik'aihi yatu tjio.

³As'ai j'ai kj'ai ntítsje. Ankjín naxhan chje j'ai sinjña. Nku ni toonsine xi má nga tisún ni xi sinjne y'a. Kik'ai nkjühun ni xi sinjne tu xi tsjáha ra chje Ntjaná asun naxhan chje toonsine xi kjijña ankjín xi tibatéxumoo. Kui niu kits'intjijinkoho ni xi nchja ngayjee xutaha Ntjaná nk'ie nga incha nchjako. ⁴Y'ahá ts'ihin ntítsjee ni xi títiyá ni xi sinjne nk'ie nga ngjisehe Ntjaná ntaha ni xi sinjne ko ni xi incha nchja xutaha Ntjaná nk'ie nga nchjako. ⁵As'ai jak'á ntítsjee tabaha ni xi sinjne ko kits'intsehe x'í xi tjíntusún naxhan chje. Asuntee kichjanik'asún niu. As'ai janeya ch'on, xaáhan kama, tsat'ai nd'ich'on ko kama chón.

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua nk'ie nga jane ñju tjio

⁶Incha y'enda yjoho ntítsje xi yatuu xi má nga incha ts'ínkjane tjioho. ⁷Kits'ínkjane tjioho ntítsje xi tjuun. As'ai kichjanik'á asun t'anankiu ts'í ndjio ko nd'í xi kin'etjijinkoho jní. Kití nku tík'á t'anankiu ko nku tík'á yá xi tjín ko ngayjee jñá xi tjín.

⁸Kits'ínkjane tjioho ntítsje xi ma joo. As'ai kichjanik'ajin ntáchak'uun nku ni xi b'a tjín xi nkú joyaha nku naxi chánka xi títi. Jní kama nku tík'á ntáchak'uun. ⁹K'ien nku tík'á xi tjíntu tík'un ajin ntáchak'uun ko kin'ekje nku tík'á yábarku xi tjín.

¹⁰Kits'ínkjane tjioho ntítsje xi ma jaan. As'ai j'aikijne nku niñu chánka xi títi xjo xjo. Kits'ínkatsún nku tík'á ntáje ko ntá tixa xi tjín. ¹¹Sja 'mi niñuu. As'ai nku tík'á ntá xi tjín kama sja. Tu ngat'aha nk'ie nga kama sja ntóo tu xi nkjihín xuta k'ien.

¹²Kits'ínkjane tjioho ntítsje xi ma ñjuu. As'ai nku tík'á ts'íu, sóo ko niñuu kin'ekatsún. B'a tjín niu xi kis'ejyún. Nk'ie nga incha kits'ín ndzjen niu nku tík'á nistjiun najmi ta kama ndzjehen ra ko ta nku tík'á nistjen najmi ta kama ndzjehen ra.

¹³As'ai tsase ko kint'e ntaha nku ja xi títi tjen. 'Yún tíntáya nga b'i títsu:

—¡Kjuanimá nibá! ¡Nimá rú ts'ihin xuta xi tjíntu asuntee nk'ie nga kjuane tjio xingisoo xi ja ma ma incha ts'ínkjanehé ntítsje xi jan xi ndyjat'óo!

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua nk'ie nga jane tjio xi ma uun

9 Kits'ínkjane tjioho ntítsje xi ma uun. As'ai kikie nku niñu xi nibaha nk'a ján nga j'aikijne asuntee. Kik'aihi yubihí tixa nanka xi tjen t'anankiu. ²Kikjex'á tixa nanko ko yo tsitjunji ninti xi nkú joyaha ninti xi bitjuhu nku orno chánka. Kits'ín jyun ts'íu ko nk'oo.

³Ajin nintiu incha tsitjuhu chjuba xi incha j'aitsesúhun asuntee. Incha kik'aihi nga'yún xi nkúhu nga'yún xi tjihín chándayá ch'onk'un xi tjín asuntee. ⁴B'a kik'ihin nga najmi incha ts'ínkatsún jñá xi tjín t'anankiu ko ta ndaha nku ni xkfén xi tjín ko ta ndaha nku yá. Nku tutuhú xuta xi najmi

kis'et'aha stjen chubaha Ntjaná xi kama incha ts'ín'uhun.

⁵ Najmi kik'aihi kjuá tsa ts'ínk'ien xuta. Tu b'ahá kik'ihin nk'ie nga tu uhún sá tsjáha kjuanima xuta xi kjihehe. Kjuanima xi tsjá chü b'a joyaha xi nkú ts'ín kjineya má kjiñená chándayá ch'onk'un xi tjín. ⁶ Kui nistjiun kuangisjai ngabayoo xuta tunga najmi sakúhú ra. Kama mjehe nga kuayá tunga nguai t'axihín ngabayoo.

⁷ B'a k'un chjubo xi nkú joyaha ndje xi kis'enda nga nguai kjuachán. B'a k'un corona toonsine k'un ni xi incha tjintu'áha. B'a k'un ankjín xuta k'un ankjín. ⁸ B'a k'un ntsjaha xi nkúhu ntsjaha jminchjín. B'a k'un ni'yun xa k'un ni'yun. ⁹ B'a k'un kicha k'un ni xi kji-jnuhu 'mehe. B'a ts'ín faneya tsjankaha xi nkú ts'ín faneya nkjin nkjún yá xi fiko já juun nk'ie nga incha fi kjuachán. ¹⁰ B'a k'un nits'in chándayá ch'onk'un k'un nits'in chü. Ta tjihin na'yá ch'onk'un. Ni ch'onk'un xi tjihin nits'in nga ts'ín'uhun xuta un sá chúkuaha niu. ¹¹ Ntitsje xi tjíña ayaha tixa nanko, kui xi batéxumaha chjubo. Abadon 'mi ntitsjee nga én hebreo, ko nga én griego Apolion 'mi. "Xi ts'ínkatsún ni" tsuhu ra jáihín.

¹² Ja kjuá'un xi tjuun, tunga ndyjahá sa jo.

B'i ts'ín tsakuchjhi Jua nk'ie nga jane tjio xi ma juun

¹³ Kits'ínkjane tjioho ntitsje xi ma juhun. As'ai kint'e nku ntá xi nibaha kamasehen ndjia xi ñju xi tjintut'á naxhan chje toonsine xi kjiñña nginkun Ntjaná. ¹⁴ B'i kitsúhu ntitsje xi ma juhun xi y'a tjio:

—N'e ndáihí nga ñjuu ntitsje xi tjintut'á yún andai ntáje chánka Eufrate.

¹⁵ As'ai kin'e ndáihí ntitsje xi ñjuu, tu xi nku tákjá xuta xi tjín asuntee incha ts'ínk'iehen. At'aha ja b'a ts'ín tjinda nga kui xi b'a incha ts'ín kui chubo, kui

nistjiun, kui sóo ko kui núu. ¹⁶ Kint'e xk'ihí já jun xi tjintusúhun ndje. Jo unchan miyoon maha.

¹⁷ Kikie ndje ko xi tjintusúhun, xi nkúhu tsa nchini kik'aina nga kama chjina niu. Kicha xi kjiñnu 'mjehe, ni xi nkúhu nd'í, su xi nkúhu ndjio tsjo k'un safiro ko sine xi nintaku sufrí. B'a k'un nintaku xa k'un nintaku ndje. Nd'í, nintí ko sufrí bitju ts'a. ¹⁸ Tu ngat'aha nga jaan kjuá'un xi kitsjá chu nku tákjá xuta xi tjín asuntee k'ien. Nd'í, nintí ko sufrí xi bitju ts'a chü b'a kits'íun. ¹⁹ Ts'a ko nits'in chü xi ch'onk'un. Nits'in chü b'a k'un y'e k'un, xí yjahá nintaku. Kui niu xi ts'ín'unkoho ra xuta.

²⁰ Tunga xuta xi ts'ankiu, xi najmi kits'ínk'iehen kjuá'un xu'bi, najmi incha ngjik'áha ra animaha ko ta ndaha najmi y'éntu ni xi incha kits'ín. Tu nku kits'intsjohó ra jánindoo ko ntia xi kits'ínndakoho toonsine, toontaba, kicha, ndjio ko yá. Najmi ma chjihí niu, ta ndaha najmi nt'é ko ta ndaha najmi ma fi. ²¹ Ta ndaha najmi incha ngjik'áha ra animaha xuta xu'bo ngat'aha nga animaha incha ts'ínk'ien, tje incha ts'ín, chüba fantukohó xinkjín ko ndyjé incha ts'ín.

B'i ts'ín tsakuchjhi Jua ntitsje xi y'a xujun

10 As'ai kikie kj'ai ntitsje xi tjeñjin ninti. 'Yún nk'a tjeñ. Ndjiojmi jáñ nibajehen ko nku yejña sintjaihi. Xi nkúhu ts'íu b'a ts'ín tibat'ai ankjín, ko sjai xi nkúhu yásjai xi títi. ² Kjiya ntsja nku xujun ichí xi kabix'á. Tsasjñasun sjai kixi ntáchak'uun ko sjai skjún tsasjñasun t'anankiu. ³ As'ai yún kikjintáya ko kinu'yá ntaha xi nkú ts'ín nu'yá ntaha xoo nga kjintá. Nk'ie nga kikjintáya, yatu niyá janeya.

⁴ Nk'ie nga janeya yatu niyóo, ja títis'inntá kai, tunga kint'ená nku ntá xi nibaha ndjiojmi jáñ xi b'a kitsúna:

—Najmi tu kayaha ni xi kuatsú ch'on xi yatuu. Najmi tu b'et'ai.

⁵As'ai kingjénnk'a ntsja kixi ntítsje xi nku sjai sjjñasun ntáchak'uun ko xi nku sjai sjjñasun t'anankiu. ⁶Kits'inkie xi tjña t'k'un tu nkjéhé ni, kui xi kits'innda nk'a ján ko ni xi tjín nk'a ján, xi kits'innda t'anankiu ko ni xi tjín t'anankiu, xi kits'innda ntáchak'uun ko ni xi tjín ntáchak'uun. B'i kitsú ntítsjee:

—Ja najmi ta k'uandayaha ra. ⁷Nistjin nk'ie nga ts'ínkjane tjioho ntítsje xi ma yatuha kuitjusun ni xi y'ejña 'ma Ntjaná. B'a kama xi nkú nga ts'ín kitsúya títjuhun já profeta xi ts'e.

⁸As'ai ta kinchjakohó ngáhana nta xi kint'e, xi nibaha ndjiojmi ján. B'i kitsúna:

—T'in ko chjúbéi xujun xi kabix'óo, xi kjiya ntsja ntítsje xi sjjñasun ntáchak'uun ko xi sjjñasun t'anankiu.

⁹Kui nga b'a ngji xihin ra ntítsjee nga tsjáhana xujun ichíu. As'ai b'i kitsúna:

—Chjúbéi ko chinej. Xi nkúhu ntsjén kama aya tsu'bai niu, tunga aya kants'ai sja kama.

¹⁰As'ai jakj'a xujun ichí xi kjiya ntsja ntítsjee ko kikjine. Xi kama aya tsu'ba xi nkúhu ntsjén. Tunga nk'ie nga ja kitujen, sja kama aya kants'á. ¹¹As'ai b'a kik'inna:

—Tjihin nga ta kuixinya ngáha ri xuta ni xi Ntjaná ja kits'ínkinchja já profeta. Kuixinyai ni xi Ntjaná ts'ínko xuta xi tjín tu má nankihí ni, tu má antjehé ni, xi nchja tu má éhén ni ko já rei.

B'i ts'ín tsakuchjhi Jua jo já xi kits'inkie yohó nga Jesu yjanki

11 As'ai kik'aina nku yá xá xi ch'achubako ko b'i kik'inna:

—Tisintjein. Ch'achubai ninkuhu Ntjaná ko naxhan chje. T'exki nkú tjín maha xi incha ts'intsjohó Ntjaná yo.

²Tunga najmi tu ch'achubaní ante xi tjña natsihin ninku, at'aha xuta xi najmi be Ntjaná ja kik'aihi kui antee. Kui xi incha kuasinne nga ts'ínkatsún

nanki jee yachán jo sá tjihin. ³Ts'inkjía jo já xi k'u'éjña chji nga yjankina. Incha ngjua najyun kfe ko kuinchja ngajona nku mi ko jo unchan ko cháte ko te nistjin.

⁴Kui já xi joo, kui xi nga joo yá olibo ko nga joo ni xi s'etísun nd'í xi t'íncha nginkun Nda Ntjaha asuntee. ⁵Tsa tjín xi mjehe ts'ín'uhun xi joo, ts'a kuitjuhu nd'í xi k'u'éti ngayjee já kontraha. B'a ts'ín kuayá tu yáhá ni xi mjehe incha ts'ín'uhun. ⁶Kamaha k'uéchja nk'a ján tu xi najmi ta k'uaha ts'í xi nkú tjín nistjin kamaha nga incha kuinchja éhen Ntjaná. Ko ta kamaha jni ts'ín ma ntánijuo ko kamaha tsjáha k'já k'já k'já un asuntee tu xi nkú tjín niyá mjehe ra nga b'a incha ts'ín.

⁷Nk'ie nga ja kama ndjuúhu já xi joo nga k'uénijmi, as'ai chu xi kuitjunji tixa nanko kjaánko jóo. Ts'ín nganaha ko ts'ínk'ien. ⁸S'entu yjoninte k'iehen aya niyátéhe nanki chánko má ta kis'et'a kruu Nda Ntjaha. Kui nankiu xi nanki Sodoma ko ante Egipto chubaha nga nkúhu n'e mako chubaya. ⁹Jan nistjin masen kamaha nga incha kuasehe yjoninte k'ien xuta xi tjín nkú tjín nanki xi tjín, nkú tjín maha ntjehe xuta xi tjín, nkú tjín maha xuta xi nchja tu má éhén ni, ko nkú tjín ante má nga tjintu. Najmi tsjánte nga incha s'eyanji yjoninte k'ien.

¹⁰Tsjo kamaha xuta xi tjintu asuntee ngat'aha ngabayaha. S'ehé kjuatsjo ko b'i ngján tsjáha xinkjín ni, at'aha kjuasti kitsjáha xuta xi tjintu asuntee já profeta xi joo.

¹¹Tunga nk'ie nga j'a jan nistjin masen, Ntjaná kits'ínk'íentu t'k'un ngáha ra. Incha tsisintjen ngáha, ko tu ni xi incha kitsankjúhún ngayjee xi kiekehe.

¹²As'ai incha kint'é nku nta xi y'un kinchja, xi nibaha ndjiojmi ján nga b'i kitsúhu:

—iNibánjui ei!

As'ai nku ninti nginjikoho ndjiojmi ján ko kiekehe xuta kontraha. ¹³ Ta kuihi chubo kama nku chón xi tu xí 'yúhún. Nku tákjá nankiu je. Yatu mií xuta kits'ínk'iehen chón. Xuta xi ts'ankihí yjoho tu ni xí incha kitsankjúhún. Incha kits'ínkie yjoho nga chánka Ntíaná xi tijná ndjiojmi ján.

¹⁴ J'a kjuanima xi ma johó, tunga jahá nibá tiña xi ma joon.

B'i ts'in tsakuchjhi Jua ni xi kama nk'ie nga jane tjio xi ma yatuhu

¹⁵ Kits'ínkjane tjioho ntítsje xi ma yatuhu ko kinu'yá ndjiojmi ján nkjin nta xi 'yún kinu'yá nga b'i incha kitsú: Má tsatéxuma xuta, Ntíaná ko xi kits'in nibá ngajoho ja tijncha batéxuma yo nd'ai. Kui xi kuatéxuma santaha tu nkjéhé ni.

¹⁶ Jáchá xi kan njuu xi tjinu nginkun Ntíaná incha kingjénsten ko kits'intsjoho Ntíaná. ¹⁷ B'i incha kitsú: Tí'baihi máb'achjhi ji, Ntiani xi tjihin nga'yún, Ntia xi tijná ko y'ejña. At'aha ja tín'echjén nga'yún chánka xi ts'i,

ko ja kuach'atuts'ihin nga tibatexumai.

¹⁸ Kama kjahan naxinantá xi tjin asuntee, tunga jahá kuichu nistjihin kjuakjan chánkahi, chuba nga kamaha kjuá xuta xi k'ien. Ko k'uaihi hjí xi sakúhu xuta xi ts'i, já profeta ko xuta xi naxu kits'in, ngayjee xi bekjihin, xi ihí ko xi xixihi. N'ekje xi ts'ínkatsún asuntee.

¹⁹ As'ai tsix'á ninkuhu Ntíaná xi síjña ndjiojmi ján ko kiya aya ninku kaxa tsje xi bakúchji ni xi y'éndako Ntíaná xuta xi ts'e. Tsat'ai nd'ich'on ko xaáhan kama. Janeya ch'on, kama nku chón, ko 'yún kik'a ts'i ndjio.

B'i ts'in tsakuchjhi Jua nku tachjuún ko nku chuyatuku

12 As'ai kama chji ndjiojmi ján nku ni chánka xi tsakúchji ni xi kama. Kiya nku tachjuún xi kingja ts'iu xi nkúhu x'ótji. Sóo kis'ejña kinte tsuku ko tjin'aha nku corona xi te jo niñu tjihin. ² Ntí y'a ko chjintihí ntíu tákjintáyako nga un tibehe.

³ Ta kama chji ndjiojmi ján kj'ai ni xi tsakúchji ni xi kama. Kiya nku ye chánka xi ni. Yatu maha nintaku ko te ndjiaha. Nga nkúnkú nintaku nkúnkú corona tji'aha. ⁴ Nits'in kikje'yúnkoho nku tjkjá niñu xi tjin nk'a ján ko kikjaníkj'ajen asuhun t'anankiu. Tsasin'yún chuyatuku nginkun tachjuún xi ja ma tsihín ntíhi tu xi kjiñehe ntíu nk'ie nga tsín.

⁵ As'ai nku ntix'in kitsihin tachjuún. Kui xi tjihin nga ndjá kuatéxumaha ngayjee naxinantá xi tjin asuntee. Tunga kichju'áhá ra ntíhi tachjuún. Má b'ejña Ntíaná nga batéxuma ngji s'ejña ntíu. ⁶ As'ai ante kixiu ngji tachjuún nga tsanka. Má y'éndaha Ntíaná nku ante ngji, tu xi yo n'ekjéhen nku mií ko jo unchan ko cháte ko te nistjin.

⁷ As'ai kama nku kjuachán ndjiojmi ján. Ntítsje Miguel ko ntítsje xi tjenkoho incha kikjánko chuyatuku. Kikján chuyatuku ko ntítsje xi tjenkoho. ⁸ Tunga kits'innidyahá ko najmi ta kis'ehe ra ante ndjiojmi ján. ⁹ Tsich'onsje chuyatuku chánkoo, kui xi ye chóo xi 'mi ndaninda ko xi ta 'mi ya Satana, xi b'anachaha ngayjee xuta xi tjin asuntee. Kui ko ntítsjehe kichjaníkj'ajen asuntee.

¹⁰ As'ai tu xí 'yúhún kinu'yáha nku nta xi kint'e ndjiojmi ján. B'i kitsú:

—Nd'ai kuats'ínk'anki Ntíaná xuta xi ts'e, kuakakúchji nga'yúhún ko nk'ie nga kui batéxuma. Xi kits'in nibá Ntíaná tibatéxuma. At'aha ja kuich'onsje xi batéjéne já nts'eé. Kui xi nistjin

nistjen batéjénehe nginkun Ntíaná.¹¹ Ngat'aha jníhi Chutsanko kuats'in nganaha já nts'eé, at'aha kuats'inkie yjoho nga yjanki Jesu. At'aha najmi incha kitsankjún nga kuayá.¹² Kui nga n'etsjohonu xi tintsuboo ndjiojmi ján, tunga nima rú n'ehenu jun xi tintsuboo asuntee ko ajin ntáchak'uun. At'aha kafaijénk'unnu ndanindoo. Yún kjan tímaha at'aha be nga chuba nistjin tññaha.

¹³Nk'ie nga ja kieke chuyatuku nga ja kichjanik'ajen asuntee, as'ai tsanka tjenni tachjuún xi kitsihin ntíx'iun.

¹⁴Tunga johó tsjanka ihí ja kik'aihi tachjuún tu xi kama ngjuai tjehe ante xi tññaha ante kixiu. Ngji t'axín kjihin ye ante má nga kin'ekjén jan nú masen tñhin.¹⁵ As'ai ts'a chuyatuku tsasje xi nkúhu nku ntáje, tu xi kui ntóo kjébéfehe ra tachjuún.¹⁶ Tunga t'anankiuhú tsasinkoho tachjuún. Kitsjen nku tixa má nga jas'en ntáje xi ts'asje ts'a chuyatuku.

¹⁷As'ai tu xí kama kjahán ra chuyatuku ngat'aha ni xi kamoó ko ngji kjánko ntje xi tñhin tachjuún, kui xutaha xi fátjo kjuatéxumaha Ntíaná ko tu nku kits'inkiehé yjoho nga Jesu yjanki.

¹⁸As'ai ngji sinjña chuyatuku andai ntáchak'uun.

B'i ts'in tsakuchjíhi Jua chu xi tsitjuún ntáchak'uun

13 As'ai kieke nku chu xi tsitjuún ntáchak'uun. Yatu maha nintaku ko te maha ndjiaha. Nga nkúnkú ndjiaha nkúnkú corona tñintu'aha, ko nga nkúnkú nintaku nku j'áin xi najmi sasihin Ntíaná jtít'aha.² Chu xi kieke b'a tñin xa sine tñin, ko b'a k'un sjai xi nkúhu sjai chu oso, ko ts'a b'a tñin ts'a leon tñin. Chuyatuku kikjanínk'a chu xu'bo nga kitsjá xáha. Y'éjña títjun ko chánka kits'in ma.³ B'a tñin xi tu xí kin'ehún ra nku nintaku tñin, tunga kin'enkihí ra má nga kin'ehún. Ngay-

jee xuta asuntee incha kama nkjúhun ko kitsjennkihí chu.⁴ Incha kits'intsjoho xuta chuyatuku, at'aha kitsjá xáha chu xinkuu nga kui xi kuatéxuma. Ko ta incha kits'intsjoho chu xinkuu. B'i incha kitsú:

—Najmi tñin sa kj'ai xi nkúhu chu. ¿Yá xi kama kjaánkoho?

⁵Kik'aintehe chu nga nk'a k'uasje yjoho ko nga najmi skuénkjún Ntíaná nga kuinchja, ko kik'aihi nga yachán jo sá kuatéxuma.⁶ As'ai chu najmi kikiénkjún Ntíaná nga kinchja. Ch'on kitsúhu Ntíaná ko ante xi má nga tñña Ntíaná ko ngayjee xi tñintu ndjiojmi ján.

⁷Ta kik'aintehe nga kjaánko xuta jehe Ntíaná ko nga ts'in nganaha. Ta kik'aihi nga kuatéxumaha nkú tñin maha ntjehe xuta xi tñin, nkú tñin nanki xi tñin, nkú tñin maha xuta xi nchja tu má éhén ni ko nkú tñin ante má nga tñintu.⁸ As'ai incha kits'intsjoho chu ngayjee xuta xi tñin asuntee xi najmi tñintunt'á j'áihin xujun xi ts'e Chutsanka xi kin'ek'ien. At'aha kintehe ni nga kamanda asuntee xujuhun Chutsanko tñintut'á j'áihin ngayjee xi k'úentu tñk'uun. Kui xi najmi incha kits'intsjoho chu.

⁹Xi tjen tjabaxínñju katasínñju.¹⁰ Xi tñhin nga ngjuainijé, kui xi ngjuainijé. Xi tñhin nga n'ek'ienkoho kicha, kui xi kicha kuayáha. Kui nga tñhin nga ts'in chúkjuaha xuta jehe Ntíaná ko ndjá kuinchajin ni xi s'ejihin.

B'i ts'in tsakuchjíhi Jua chu xi tsitju t'anankiu

¹¹As'ai kieke kj'ai chu xi tsitju t'anankiu. Jo maha ndjiaha. B'a k'un ndjio xi nkúhu ts'e chutsanka, tunga b'ahá ts'in nchja xi nkúhu chuyatuku.¹² Ngajoho chu xi tjuun batéxuma. Kits'in chí nga xuta xi tñintu asuntee incha ts'intsjoho chu xi tjuun, chu xi kin'enkihí má tu xí uhún ra.¹³ Kits'in kjuánkjun chánka chí, santaha kits'in

nibájen nd'í asun t'anankiu nginkun xuta. ¹⁴Nga'yún xi kitsjáha chu xi tjuun ts'anachakoḥo ra xuta nginkun chu xi tjuun. Kits'ín kjuayúhūn ra xuta nga ts'ínnda nku sennistjihin chu xi tjuun, tu xi chankjúhun xi najmi k'ien nk'ie nga tsichaya.

¹⁵Kik'aintehe chu xi ma joho nga ts'ínk'iéjña t'k'un sennistjihin chu xi tjuun, tu xi kuinchjaha sennistjiun ko ts'ín nga n'ek'ien ngayjee xi najmi ts'íntsjoḥo.

¹⁶Ko kits'ín chu xi ma joho nga s'et'aha chubá ntsja kixi ko a ra stjen ngayjee xuta, xi ihí ko xi xixihí, xi nchináha ko xi x'ahan, xi ndáfhí yjoho ko xi najmi ndáfhí yjoho. ¹⁷Kits'ín nga najmi ch'a kama k'uatse ko a ra kama kuaténa tsa mí nihi, tsa najmi tjihin chubaha chu ko tsa j'áfhin chu ko a ra xkihí j'áfhin chu.

¹⁸Kui ni xu'bi xi machjéhen kjuankjintak'un. Xi mankjihin kat'asje xkihí chu, at'aha xkihí j'áfhin ndahá niu. Jun unchan ko cháte ko tj'ion nku niu.

B'í ts'ín tsakuchjihí Jua já xi Ntíaná kits'ínkjas'ehen yjoho

14 As'ai tsase ko kikié nga Chutsanko sjñasun asunntu tjenki Sion. T'ínchat'aha unchan ko yachán ñju mií xuta xi tjíntut'áha stjen j'áfhin Chutsanko ko j'áfhin Na'mihí Chutsanko. ²Kint'e nku ntá xi nibaha ndjiojmi ján. Janeya ntó xi nkú ts'ín faneya ntáje nga ma 'yún ko xi nkú ts'ín faneya ch'on. B'a tá ts'ín jane ntá xi kint'e xi nkúhu nkjin nkjún arpa xi t'ín'ekjane.

³Nginkun xi t'ibatéxumoo ko nginkun xi ñju xi tjíntu t'ík'uun ko nginkun jáchá xi kan ñjuu, tjín xi t'íncha se nku soon tsetse. Najmi ch'a tímaha soon xu'bo, nku tutuhú xi unchan ko yachán ñju mií xi tsitujin ajihin xuta asuntee. ⁴Kui xi najmi incha kits'ínsi yjoho tsa jminchjín kikjantuko, at'aha najmi y'entuko chjuún. Tsuhu ra nií nk'ie nga najmi incha kits'íntsjoḥo k'já ntia. Incha

yjankihí Chutsanko tu má nga tífihí. Kui xi kis'echjintjai ajihin xuta xi tjín. Kui xi t'í'bahí Ntíaná ko Chutsanko nga chje xi tjun t'íncha n'e ma. ⁵Ndaha nku én tsank'á najmi incha kinchja, at'aha kui xi je nginkun Ntíaná.

B'í ts'ín tsakuchjihí Jua nga incha kinchja jan ntítsje

⁶As'ai kikié k'já ntítsje xi tsú'ba tjen nk'a ján nga nibáko én nda tsuhu Ntíaná, kui xi tu nkjéhé ni chjihí ra. Kui xi s'enijmíhí xuta xi tjíntu asuntee, nkú tjín nanki xi tjín, nkú tjín maha ntjehe xuta xi tjín, nkú tjín maha xuta xi nchja tu má éhén ni ko nkú tjín ante má nga tjíntu. ⁷'Yún kinchja ntítsjee nga b'í kitsú:

—Chankjún Ntíaná ko n'ekio yjonu nga kui xi chánka, at'aha ja kuichu chubá nga ts'ínkokjua xuta. N'etsjohoo xi kits'ínnda nk'a ján ko t'anankiu, ntáchak'uun ko ntá tixa xi tjín.

⁸As'ai nku ntítsje xi ma joho b'í kitsú:

—Ja kuan'ekje, ja kuan'ekje nanki chánka Babilonia. Kits'ín ch'í ngayjee xuta, tu xi tu mí ni ch'onk'uhún ni incha ts'ín xi nkú tá ts'ín kui.

⁹As'ai nku ntítsje xi ma jahan b'í kitsú:

—Tsa tjín xi ts'íntsjoḥo chu ko sennistjihin ko tsjante nga s'et'aha chubaha stjen ko tsa ntsja, ¹⁰kui xi tjíhin nga ts'ínkjáinyjehe kjuakjan chánkaha Ntíaná. B'a kamaha xi nkú maha xi 'yún 'bi xán xi najmi kichjujehen nga'yúhūn. Nd'í ko sufrí k'uaikoho ra kjuanima nginkun ntítsje jehe Ntíaná ko nginkun Chutsanko. ¹¹Ndaha tsa mí yjehe najmi kamandyjaya nintihí nd'í xi tsjá kju'un. Ndaha nku nistjin ko ndaha nku nistjen najmi ts'ínkj'áya xi ts'íntsjoḥo chu ko sennistjihin ko xi ts'ínkjáfhin chubaha j'áfhin. ¹²Kui nga tjíhin nga ts'ín chúkjuaha xuta jehe Ntíaná, xi fáto kjuatéxumaha ko s'ejihin Jesu.

¹³ As'ai kint'e nku ntã xi nibaha ndjiojmi jãn nga b'i kitsúna:

—T'et'ai ni xu'bi: “;Nd'ai t'ib'atuts'inhin ra nk'ie nga nda t'jn ts'e xuta xi kuayá nga s'ejihin Nt'ianá!”

Ko b'i t'itsu Espiritu:

—Johon, b'a t'jn. Kui xutaha xi incha ts'inkj'áya at'aha ndjá xá xi incha kits'ín. Nt'ianá tsjáha chj'ihí xuta xu'bo ngat'aha ngayjee ni nda xi incha kits'ín.

B'i ts'ín tsakuchj'ihí Jua nkú ts'ín kichjusítjen chahan asuntee

¹⁴ As'ai tsase ko kieke nku nintj taba. Asun nintju t'jñasun nku xi b'a t'jn xi nkúhu Nt'fhí Ndax'iun t'jn. T'j'aha nku corona toonsine. Kjiya ntsja ya nku kicha yjo xi n'echjén nga ti tuniñu. ¹⁵ As'ai ninku tsitjuhu k'ái ntítsje ko 'yún kinchja nga b'i kitsúhu xi t'jñasun nintju:

—Ja kama chá ni xi tjíntje asuntee. Kichahí t'ichákohoni niu ko ch'atj'óí, at'aha ja kuichu chubã nga ch'atj'ó chon.

¹⁶ As'ai xi t'jñasun nintju kichaha tsatekoho ni xi tjíntje asuntee ko j'áya chahan.

¹⁷ Ninku xi s'jña ndjiojmi jãn ta tsitju k'ái ntítsje xi ta y'a nku kicha yjo. ¹⁸ Ko nãchan chje ta tsitju k'ái ntítsje xi batéx-umahã nd'íu. Kui xi 'yún kinchja nga b'i kitsúhu xi y'a kicha yjoo:

—Kicha yjohí t'ichákj'ákhoni éhen tuntsjajé xi t'jn asuntee, at'aha ja chubaha nga stí tuntsjajé.

¹⁹ As'ai kichaha ntítsjee tsatekoho tuntsjajé xi t'jn asuntee ko kits'ínkj'a má nga ts'íonnki tuu, kui xi tsuhu ra má nga s'ejña chji kjuakjan chánkaha Nt'ianá. ²⁰ Kits'ionnki tuntsjajé natsihin nankiu, tunga tu jn'ihí kitju. Xi nkú ra ma nku metru masen kama nga nanãaha jníu ko jan ra unchan kilometru kama nga tayáha.

B'i ts'ín tsakuchj'ihí Jua yatu ntítsje xi incha y'a kjuanima xi fekuhu

15 As'ai kieke ndjiojmi jãn k'ái ni chánka xi ma nkjúnna, xi tsakúchji ni xi kama. Yatu ntítsje kieke xi incha y'a yatu kjuanima xi fekuhu. B'a ts'ín kuichú ma ndjuúhu kjuakjan chánkaha Nt'ianá xi t'ib'ejña chji.

² Kieke nku ni xi b'a t'jn nku ntáchak'un chutsín xi nd'í kin'etjijinkoho t'jn. Ko andaihi ntáchak'uun t'íncha ndju xuta xi kits'ín nganaha chu. Kui xi Najmi kits'íntsjohó sénnistjihin ko najmi kits'ínkjáihin nga kis'et'aha xki j'áfhin chu. Incha y'a xuto najní arpa xi Nt'ianá kitsj'aha. ³ T'íncha se sohon Moise, ndã xi kits'ínxát'aha Nt'ianá, ko ta t'íncha se sohon Chutsankó. B'i t'íncha tsu:

Ji Nt'iani, ji t'j'ihin nga'yún.

Chánka ni xi kin'endai ko ma nkjúnna.

Kixi ko naxu niyá xi ts'í.

Ji xi ndã reihí xuta xi t'jn.

⁴ Ngayjee xuta t'j'ihin nga tsankjúhin, Nt'iani.

Ngayjee xuta t'j'ihin nga ts'íntsjohi.

At'aha nku tutu ji xi tsjei.

Kj'uaí nginkuin ngayjee xuta xi t'jn nga ts'íntsjohi,

at'aha ja ya nga kixi n'ei kjuã.

⁵ Nk'ie nga ja kama ni xu'bi, kieke nga tsix'á ninku, ante nkjúhun Nt'ianá xi s'jña ndjiojmi jãn. ⁶ Tsitju ninku yatu ntítsje xi incha y'a kjuanimó. Incha yja najyun xi je ko xi t'ibat'ai ko 'mehe tjíntukjáha ni s'ekjá toonsine. ⁷ As'ai nku xi ñju xi tjíntu t'ík'uun kitsj'aha nga nkúnkú ntítsje xi yatuu nku tasa toonsine xi kitsehe ni xi ts'ín nibájennehe xuta. Kui xi kjuakjan chánkaha Nt'ianá, Nt'ianá xi t'j'ña t'ík'un tu nkjéhé ni. ⁸ Kitsehe aya ninku nintj xi tsitjuj'ihin kjuachánkaha ko nga'yúhun Nt'ianá, ko ndaha nku najmi kama jas'en aya ninku santa nkúhu nga jeya kjuanima xi yatuu xi incha y'a ntítsje xi yatuu.

B'i ts'in tsakuchjihi
Jua kjuanimaxi yatuu

16 As'ai kint'e nku nta xi tu xi yuhun xi nibaha aya ninku. B'i kitsuhu ntitsje xi yatu maha:

—Tankiun. Tatendzosun asuntee ni xi tincha tasa xi yatu xi kjuakjan chankaha Ntiana.

² As'ai ntitsje xi tjuun ngitendzosun asuntee ni xi tincha tasa. As'ai xuta xi tintut'aha chubaha chu ko xi kits'intsjoho sennistjihin incha kingjaha tse ch'onk'un xi kitsjaha kju'un.

³ As'ai ntitsje xi ma joho tsatendzjojin ntachak'uun ni xi tincha tasa. As'ai jni kama ntachak'uun xi nkuhu jnih nku nda xi kan'ek'ien. K'ien ngayjee xi tintu tik'un ajin ntachak'uun.

⁴ As'ai ntitsje xi ma jahan tsatendzjojin ntaje ko ajin nta tixo ni xi tincha tasa. As'ai jni kama. ⁵ Kint'e nga b'a kitsu ntitsje xi batexumaha ntanijuo:

—Tsje ni ji, Ntia xi tjina ko y'ejna. Kixi kuan'ei nga b'a ts'in kuan'ei kju. ⁶ At'aha kui xuta xu'bo incha tsatendzjo jnih xuta jee ko ja profeta. Nd'ai ji kuak'aihi nga jni incha kuak'i. B'a ts'in machjehen.

⁷ Ta kint'e nku xi b'i kitsu ajin nahan chje:

—Johon, Ntia xi tjihin nga'yun, ji xi kixi ko naxu n'ei kju.

⁸ As'ai ntitsje xi ma njuhu tsatendzjo jnuhu ts'iu ni xi tincha tasa. Kik'aihi kju ts'iu nga nd'i k'uetikoho xuta. ⁹ As'ai 'yun kits'inchjahan nuboo xuta. Ndaha tsa b'a kama, najmi incha ngijk'aha ra animaha ko najmi incha kits'inkie yjoho nga Ntiana xi chanka. Tu sa ni najmi kikienkjun Ntiana nga kinchja. Ntiana, kui xi maha tsja kjuanimaxi xu'bi.

¹⁰ As'ai ntitsje xi ma uhun tsatendzjo ni xi tincha tasa ma tjinasun chu nga tibatexuma. As'ai kama jyun ngayjee ma tibatexuma chu. Incha kikienene naj xuta ngat'aha kju'un xi tincha be. ¹¹ Ch'on

incha kitsuhu Ntiana xi tjina nk'a jan tu ngat'aha kju'un xi tincha be ko tse xi incha kingjaha, tunga tu nku najmi incha ngijk'aha ra animaha.

¹² As'ai ntitsje xi ma juhun tsatendzjojin ntaje chanka Eufate ni xi tincha tasa. As'ai kixiya ntaje tu xi tsjantehe ra nga kju'ja ja rei xi nibaha ma tju ts'iu.

¹³ As'ai kixie jan jninda xi b'a k'un chaxkje k'un. Ts'a chuyatuku tsitju chu ko ts'a chu xi ma joho ko ts'a nda profeta tsank'oo. ¹⁴ Kui jnindoo xi ts'in kjuankjun ko incha bitju nga nchja njaha ja rei xi tin ngayjee asuntee, tu xi k'undaha yjoho joo xi ma nga incha ts'in kjuachan. At'aha kjuachan chanka s'e nistjin nk'ie nga kuak'uchi yjoho Ntiana xi tjihin nga'yun.

¹⁵ “Chaso, an kju'a xi nku joyaha nda ndyje. iNda tin tse xi tjina tik'un ko xi tjina ndaha najyuhun tu xi najmi kjuats'uba kistihi ko najmi kama subaha ra nga cha!”

¹⁶ Jninda xi joo kinchja njakuhu ja rei ante xi 'mi Armagedon nga en hebreo.

¹⁷ As'ai ntitsje xi ma yatuhu tsatendzjo ni xi tincha tasa. Kinu'ya nku nta xi tu xi yuhun. Aya ninku ma b'ejna Ntiana nga batexuma nibaha nto nga b'i kitsu:

—Ja kama.

¹⁸ Tsat'ai nd'ich'on, xaahan kama, janeya ch'on, ko kama nku chon xi tu xi yuhun. Nkuhu nga tintu xuta asuntei najmi kje ma nku chon xi nkuhu xu'bo, at'aha tu xi yuhun kama chon. ¹⁹ Jan tsitju nanki chankoo nga tsakjanya ko kin'ekje nanki xi tin asuntee. J'aitjehen Ntiana nanki chanka Babilonia xi ma nga kits'in nibanehe kjuakjan chankaha. Kin'ek'i nanki Babilonia kjuakjahan Ntiana. ²⁰ Najmi ta kiyaha ra ngayjee xjo xi tin ko ta ndaha naxiu. ²¹ Nk'a jan nibaha ra ts'i ndjio i xi kik'anehe xuta. Ts'ati yachan kilu alhi niu. En ch'on tsu kinchja xuta nga najmi kikienkjun

Ntíaná ngat'aha kjuanima xi ts'e ts'í ndjio, at'aha un nkjún incha kíkíehé ngat'aha kjuanima chánka xu'bi.

B'í ts'ín tsakuchjǐhǐ Jua xi nkú ts'ín kin'ekokjua naskóo

17 As'ai j'aisena nku ntítsje xi sǐjña-jihǐn ntítsje xi yatuu, ntítsje xi incha y'a tasa xi yatuu. B'í kitsúna:

—Nibái. Kuakuchjǐhǐ xi nkú ts'ín n'ekokjua naská k'aku xi tǐnasun ntáje chánkoo. ²Já rej xi tǐn asuntee incha kikjantuko naskóo ko xuta xi tǐntu asuntee ta incha kikjantuko no. B'a ts'ín kindyajahǐn ra xi nkú ts'ínndyajahǐn xuta nk'ie nga ma ch'í.

³As'ai j'aijǐna Espirituhu Ntíaná ko ngjikona ntítsjee ante kixiy. Yo kíkíe nku tachjuún xi tǐsuhun nku chu xi ni. Nkú ts'ín chubaha xuta, b'a ts'ín tǐt'aha chu nga kitsejnuhu. Tunga én xi najmi tǐbenkjúhún Ntíaná tǐt'aha. Yatu maha nintaku ko te maha ndjǐaha. ⁴Nku najyun kuan ko ni yja no. Kitsejnuhu ra toonsine ko k'ǐa k'ǐa ndjio tsjo k'un. Kǐiya ntsja nku tasa toonsine xi kitsehe ni xi najmi sasǐhǐn Ntíaná ko ni xi si nginkun Ntíaná, kui xi tsuhu ra kjuaská xi kits'ín. ⁵Tǐt'a stjen nku j'áin xi najmi chuba mankjihǐn xuta. B'í ts'ín tǐt'a: "Nanki chánka Babilonǐa." Kui xi naaha jminchǐn ská ko naaha xuta xi ts'ín ni xi najmi sasǐhǐn Ntíaná. ⁶Kíkíe nga ch'í no. Jnǐhǐ xuta jehe Ntíaná ko jnǐhǐ xuta xi kin'ek'ien ngat'aha nga kits'ínkie yjoho nga Jesu yjanki, kui xi kits'ín ch'ihǐ. Nk'ie nga kíkíe no, tu ni xí kama nkjúhúnna.

⁷As'ai b'a kitsúna ntítsjee:

—¿Á tíma nkjúhun ri? Xínyaha nkú tǐhǐn ra ngat'a ts'e no ko chu xi tǐsuhun, xi yatu maha nintaku ko te maha ndjǐaha. ⁸Chu xi kuayai, kui xi y'ejña nk'ie. Najmi ta tǐhǐn nd'ǐ. Tunga kuitjunjihǐ aya tǐxa nanko nga ngjuai má nga ndyja. Xuta xi najmi tǐntut'á j'áihǐn kintehe ni nga kamanda asuntee xujun xi má nga

tǐntut'á j'áihǐn ngayjee xi k'úentu tǐk'un, kui xutaha incha kama nkjúhun nk'ie nga incha skue chu xi y'ejña nk'ie ko najmi ta tǐhǐn nd'ǐ tunga k'juai ngáha.

⁹Kui ni xu'bi xi machjéhen kjuankjintak'un. Nintaku xi yatuu, kui xi tsuhu ra asunntu tǐnki xi yatu xi tǐnasun no. ¹⁰Ta tsuhu ra yatu já rej. Un já rej xu'bi ja incha kits'ínndyja, nku xi tǐn saha xá nd'ǐ, ko nku xi najmi kjee fai. Kui xi najmi 'yún tse kamaha nk'ie nga k'juai. ¹¹Chu xi y'ejña nk'ie ko najmi ta tǐhǐn, kui xi nda rej xi ma jǐun, xi ta nku xi yatuu. As'ai ngjuai má nga ndyja.

¹²Ndjǐa te xi kuayai, kui xi tsuhu ra te já rej xi najmi kjee 'bai xáha, tunga k'uai xáhá ra nga kuatéxumako chu nku ora tǐhǐn. ¹³Kui xi nkuhú incha kamako xinkǐn ko tsjáha chu nga'yúhun ko xá xi tǐhǐn. ¹⁴Incha kjaánkoo Chutsanko, tunga ts'ín nganahá Chutsanko, at'aha kui xi Nda Ntǐaha já ntǐa ko Nda rejǐ já rej. Incha tǐnnkihǐ Chutsanko xuta xi kinchjaha Ntíaná ko j'áihǐn, xi kixi incha kits'ínntjusun ni xi kitsúhu Ntíaná.

¹⁵Ko b'a ta kitsú yana ntítsjee:

—Ntáje xi kuayai má nga tǐnasun naskóo, xutáhá niy. Tu mí ntjehé ni y'ahara, tu mí éhén ni ko tu mí nankihǐ ni. ¹⁶Ndjǐa xi te xi kuayai xi tǐhǐn chu, kui xi incha ts'ín unkie naskóo. Incha kjé'aha ngayjee ni xi tǐhǐn ko k'úejña kisti. Kǐjne yjonintehe no ko nd'í incha k'úetikoho. ¹⁷At'aha Ntíaná y'ejña ajin animaha ndjǐa xi tee xi má nga incha ts'ín ni xi mjehe Ntíaná. Kui nga nkuhú incha ts'ín maha yjoho ko incha tsjáha chu nga kui xi kuatéxuma santa nkúhu nga kuitjusun én xi kitsú Ntíaná. ¹⁸Na xi kuayai, kui nanki chánka xi batéxumaha já rej xi tǐn asuntee.

B'í ts'ín tsakuchjǐhǐ Jua nga kin'ekje nanki chánka Babilonǐa

18 Nk'ie nga ja kama ni xu'bi, as'ai kíkíe k'ǐa ntítsje xi nibajehen nd-

jiojmi ján. Kui xi chánka xá xi tjihin. Kjuachánka xi tjihin kits'in ndzjehen asuntee. ²Yún kinchja nga b'i kitsú:

—Ja kuan'ekje. Ja kuan'ekje nanki chánka Babilonia. Ja ni'yaha jánindoo kama, ante má tjintuyá ngayjee jáninda xi tjin. Ja nubaha ngayjee nise xi uncha ko xi si nginkun Ntjaná. ³Ajihin nanki xingisoo nku naská kama nanki Babilonia. Xi nkúhu tsa kik'i jóo kjuaskáha no nga kikjantuko. Já rei xi tjin asuntee incha kikjantuko no, ko kama nchiná já tiyanta xi tjin ngat'aha ni nkjún xi ts'atse nga tsjo ts'in y'ejña.

⁴As'ai kint'e kja'ái nta xi nibaha ndjiojmi ján xi b'i kitsú:

—Titjusjojjuun nankiu, jun xi xuta xi ts'an, tu xi najmi ko jun ch'anjikohonu ngatitsuhun ko tu xi najmi chakohonu kjuanima xi sakúhu. ⁵At'aha santaha ndjiojmi ján ja t'ibichú ngatitsuhun. Ja tjinjin k'un Ntjaná já xi t'inja ts'in.

⁶N'ek'íechjúú ni xi kits'ihin xuta. Jo tjihin nga n'ek'íechjúú ngatitsuhun. Tinchajihuun tasaha ni xi k'úi, xi jo niyá nga yún kjan sa nga xi kitsjáha xi kja'ái.

⁷Xi nkú ts'in 'yún nk'a ts'asje yjoho ko tsjo ts'in y'ejña, b'a ta ts'in 'yún tjohton kjuanima ko kjuaba nd'ai. At'aha b'a títu nga kui rú nku na reina, najmi na x'an rú ko rú najmi se'he kjuaba.

⁸Kui kjuaha nkuhú nga nibane tentehe ra kjuanima, ngabaya, kjuaba ko kjin-tíá. Nd'í s'et'ikoho, at'aha tjihin nga'yún Ntjaná xi ts'inkokjuaha.

⁹Ni xi tjihin naská Babilonia já rei xi tjin asuntee kits'inchjénko no ko jóo incha kikjantuko no. Kui nga nk'ie nga incha sku'ehe jóo ninti xi t'bitju má nga títi nankiu, incha kjintát'a ko un kama k'un.

¹⁰Kjin kuincha, at'aha incha tsankjún kju'a'un xi t'ibaihi nankiu ko b'a incha kuitsu:

—¡Nima rú ts'ihin! ¡Nima rú ts'ihin nanki chánko, nanki Babilonia xi nk'a tjen! At'aha nkuhú nga n'ekokjuaha.

¹¹Játiyanta xi tjin asuntee ta kjin-tát'a ko un sku'ehe ngat'aha ni xi tímaha nankiu, at'aha najmi ta tjin xi k'uatsehe ra ch'á xi k'uaiko. ¹²At'aha toonsine ko toontaba, nkjin t'ikjá ndjio tsjo k'un ko nkjin t'ikjá najyun chji, najyun kuan ko xi nihi, nkjin t'ikjá yá xi sinjne ko nkjin t'ikjá ni xi kin'endakoho yá xi chji ko k'icha ko kja'ái sa nihi xi tjin, ¹³nkjin t'ikjá ni xi sinjne ko ntá sinjne, tjink'úbjo ko xán, seti, kuan niñu xi chji ko tuniñu, turu ko chutsanka, ndje ko yá xi kje'yún ndje, ko santaha xuta musu xi satéña, kui niu xi incha faiko jóo. ¹⁴B'a k'úfhin nanki Babilonia:

—¡Ja najmi ta tjihin ri tu tsjo k'un xi kama mje nkjúhin! ¡Ja kuan'endya kjin ni tsjo k'un xi tjihin ko kjuanchináhi! ¡Najmi ta sakú saha ri!

¹⁵Kjin incha kuincha já tiyanta xi incha kama nchinántjaihi nankiu, at'aha incha tsankjún kju'a'un xi sku'ehe nankiu. Incha kjintá ko un sku'ehe ngat'aha ni xi tímaha nankiu ¹⁶nga b'a incha kuitsu:

—¡Nima rú ts'ihin! ¡Nima rú ts'ihin nanki chánko! Kui xi kingja najyun chji xi kuan ko xi ni, najyun xi yjajnuhu toonsine ko kja'ái kja'ái ndjio tsjo k'un. ¹⁷Nkuhú nga kfehe ngayjee kjuanchiná chánka xu'bi.

Nkjin incha kuincha ngayjee já xi ts'inko yábarku, xi yá barku incha b'emayá, xi ts'inxáya yábarku ko ngayjee xi ntáchak'uun sakúhura ni xi incha kjine. ¹⁸Nk'ie nga incha sku'ehe ninti xi t'bitju má nga títi nankiu, 'yún incha kuincha nga b'a incha kuitsu:

—¿Má nanki ni xi b'a ta tjin xi nkú tjin nanki chánko?

¹⁹Incha kuat'éa ndyjo nintaku nga kuakúchji nga kjuaba tjihin, incha kjintá ko un sku'ehe ngat'aha ni xi tímaha nankiu nga b'i incha kuitsu:

—¡Nima rú ts'ihin! ¡Nima rú ts'ihin nanki chánko! 'Yún ts'atse ni xi chji. Yo kama nchiná ngayjee xi tjihin yábarku.

Tu nkuhú nga kuan'ekjehe ngayjee ni xi tjihin.

²⁰ Kat'etsjonuu, jun xi tintsuboo ndjiojmi ján ngat'aha ni xi t'n'ehe nanki chankoo. Kat'etsjonuu, jun xuta jehe Ntjaná ko já postru ko já profeta, at'aha Ntjaná kuats'inkokjua nankiu ngat'aha ni xi kits'innuu.

²¹ As'ai ntu'tsje xi nk'a tjen kikesintjen nku ndjio naxi áf. Kui xi kikan'anj'ajin ntáchak'uun nga b'i kitsú:

—B'i ts'in 'yún n'ekje nanki chánka Babilonia ko najmi ta ch'a sku'ehe ra.

²² Najmi ta kuinú'yáha aya niyátéhe nga kjuane najni arpa ko yanaxu ko tjio. Yo najmi ta s'ehe já xi ts'innda nkjin t'kjá ni. Yo najmi ta kuinú'yáha nga kuakjan tuniñu. ²³ Najmi ta ts'in ndzjehen ndaha nku ndí aya niyátéhe ko najmi ta kuinú'yáha s'í kjuabixan. B'a kama ta ndaha tsa já tiyantá xi tjin yo kama já k'aku ajihin xuta xi tjin ko tje xi mahá ts'anachakoho ra ngayjee naxinantá xi tjin. ²⁴ At'aha kui nankiu y'anji jnihi já profeta, jnihi xuta jehe Ntjaná ko ngayjee xi kin'ek'ien asuntee.

B'i ts'in tsakuchjhi Jua nga kin'etsjoho Ntjaná ndjiojmi ján

19 Nk'ie nga ja kama ni xu'bi, as'ai kint'e ntaha nkjin nkjún xuta xi 'yún kinchja ndjiojmi ján nga b'i incha kitsú:

—iKan'etsjoho Ntjaná, kui xi ts'ínk'ankiná!

Kui xi ts'e kjuachánka ko nga'yún.

² At'aha nda ts'in ko kixi ts'in kjuá, ja kuats'inkokjua naská k'aku xi ni najmi ndaha kits'ínkatsúnkoho xuta.

Ntjaná ja kuakasje chji jnihi xuta xi ts'e.

³ As'ai b'ahá ta incha kitsú ngáha:

—iKan'etsjoho Ntjaná! Ninti xi t'bitjuhu nanki chankoo ngjuainji nk'a ján tu nkjéhe ni.

⁴ As'ai kingjénsten santaha t'anankiu jáchá xi kan njuu ko xi nju xi tjintu t'k'uun nga kits'intsjoho Ntjaná, kui xi tijnasun ante má batéxuma. B'i incha kitsú:

—iB'a katuma! iKan'etsjoho Ntjaná!

⁵ As'ai kinu'yá nku nta xi nibaha ra má b'ejña Ntjaná nga b'i kitsú:

N'etsjoho Ntjaná ngayjo jun xi xuta xi ts'e,

jun xi yankjún Ntjaná, xi xixihi ko xi ihi.

⁶ As'ai kint'e nga xi nkú ts'in nu'yá nkjin ntaha xuta, xi nkú ts'in faneya ntaje nga ma 'yún ko xi nkú ts'in 'yún faneya ch'on. B'i kitsú nto:

—iKan'etsjoho Ntjaná!

At'aha tibatéxuma Ntjaná, Ntia xi tjihin nga'yún.

⁷ Kat'etsjoná ko katsejhiinná kjuatsjo, n'ekie yjoná nga kui xi chánka.

At'aha ja kuichu chuba kjuabixahan Chutsanko,

ja kab'enda yjoho xi k'úejñako.

⁸ Ka'bajhi nga ngjua najyun xi chji, xi je ko xi tibat'ai.

Kui niu xi tsuhu ra ni xi nda incha kits'in xuta jehe Ntjaná. ⁹ As'ai b'a kitsúna ntitsjee:

—T'et'ai ni xu'bi: “iÁ b'a nda tjihin ts'e xi kik'inyaha ra nga kju'afhi s'í kjuabixahan Chutsanko!”

Ko b'a ta kitsúna:

—Kjuaxi ni xi tixihin. Ntjaná xi b'a kitsú.

¹⁰ As'ai tsásinkunch'int'aha ntitsjee xi má nga ts'intsjoho, tunga b'ahá kitsúna:

—Najmi b'a tu n'ei. An ta ts'inxát'aha Ntjaná xi nkúhu ji ko ta xi nkúhu já nts'ei xi tu nkú tíma 'yún tak'uhún én xi tsakúya Jesu. Ntjanáhá xi n'etsjoihi.

At'aha én xi tsakúya Jesu, kui éen xi ts'ínkinchjaha já profeta.

B'i ts'in tsakuchjihi
Jua nku xi tjísuhun ndje

¹¹ As'ai kikié nga tjentixa nk'a ján. Tsase ko kikié nku ndje taba. Xi tjísuhun chu 'mi Xi Kixi Ts'in ko Xi Kjuaxi Ni xi Tsu. Kixi ts'in nk'ie nga kjuá ts'in ko nga kján. ¹² Xi tjincha nd'í tjincha tunkun. Nkjin corona tjt'aha ko tjt'aha nku j'áin xi nku tutu kui be. ¹³ Yja nku najyun xi kits'ihí jní ko j'áfhin, kui xi Éhen Ntíaná. ¹⁴ Tjennkihí já jun xi tjin ndjiojmi ján. Ndje taba tjintusúhun nga yja najyun xi chji, xi taba ko je.

¹⁵ Ts'a tbitju nku kicha xi yjo, tu xi kjaánkoho nanki xi tjin asuntee. Ndjá kuatéxumaha xuta ko ts'ín nibánehe kjuakjan chánkaha Ntíaná xi tjihin nga'yún. ¹⁶ Najyun xi yja ko ngasuhu tjt'a j'áin xu'bi: "Nda reihí já rej ko Nda Ntíaha já ntia."

¹⁷ As'ai kikié nku ntísje xi sjñasun ts'ú. Kui xi 'yún kinchja nga b'i kitsúhu ngayjee nise xi b'ema tjen nk'a ján:

—Nibá ma ñjakú nga chinoo nichine chánka xi tsjá Ntíaná. ¹⁸ Chinoo yjonintehe já rej ko já jun k'aku ko já xi x'in b'asje yjoho, yjoho ndje ko xi b'esúhun chu, yjonintehe ngayjee xuta, xi tjíma ndáfhí ko xi kich'atse, xi ihí ko xi xixíhi.

¹⁹ As'ai kikié chu xi tsitjujín ntáchak'uun ko já rej xi tjin asuntee nga tjenko já juhun. Incha kama ñjakú tu xi incha kjaánkoho xi tjísuhun ndje ko já jun xi ts'e xi tjísuhun ndje.

²⁰ Kichjubénijé chí ko ta kichjubénijé nda profeta tsank'á xi kits'in kjuankjún nginkun chí. Kui kjuankjún xi kits'in ts'anachakoho ra xuta xi kitsjante nga kis'et'aha chubaha chí ko xi kits'intsjoho sénnistjihin. Incha kichjanik'ajin tik'un chí ko nda profeta tsank'óo ajin ntáchak'un nd'í xi titikoho sufrí. ²¹ Ko já xingisoo kin'ek'ienkoho kicha xi tbitju ts'a xi tjsun ndje. Ngayjee nisee tu xi incha kikjinehé yjonintehe jóo.

B'i ts'in tsakuchjihi
Jua nga nku mií nú kj'ua

20 As'ai kikié nku ntísje xi nibajehen ndjiojmi ján nga y'a yubihí tixa nanko ko kjiya ntsja nku n'úkicha chánka. ² Jakj'á chuyatuku ko y'éta'yún nku mií nú tjihin. Kui chuyatuku xi ye chá xi 'mi ndaninda ko Satana. ³ Kikjanik'aya tixa nanko ko y'échja. Y'énehe nku sello xi y'échja'yún ankujuo tu xi najmi ta k'uanachaha ra nanki xi tjin asuntee santa nkúhu nga kj'ua nú xi nku miu. Askahan nk'ie nga ja kj'ua nú xi nku miu, tjihin nga chjundáya kutju.

⁴ As'ai kikié nkjin já xi y'entu nga kik'ai xáha nga incha kuatéxuma. Ta kikié xuta xi kitikjá nintaku ngat'aha nga tu nkú kits'inkiehé yjoho nga Jesu yjanki ko y'énijmí éhen Ntíaná. Kui xi najmi kits'intsjoho chu ko sénnistjihin ko najmi kitsjante nga kis'et'aha stjen ko a ra ntsja chubaha chu. Incha j'áíya ngáha ra ngabayoo ko tsatéxumako Jesucristo nku mií nú tjihin. ⁵ Tunga xuta k'ien xingisoo najmi j'áíyaha ngabayoo santa nkúhu nga ja nú xi nku miu. Xi kuatéxumako Jesucristo, kui xi tjun kj'uaíyaha. ⁶ Já b'a nda tjihin ts'e xuta je xi k'uaíhi ra nga tjun kj'uaíyaha! Ngabaya xi ma johonajmi ta tjihin ra nga'yún tsa nkú ts'ífhin xuta xu'bo. Tu sa ní ts'íintsjoho Ntíaná ko Jesucristo xi nkúhu já na'mi ko kuatéxumako nku mií nú tjihin.

B'i ts'in tsakuchjihi Jua nga
ts'ínndyja ndanindoo

⁷ Nk'ie nga ja kj'ua nú xi nku miu, chjundáya ndanindoo má kjiya'yún. ⁸ As'ai kuitju nga k'uanachaha xi batéxumaha nanki Gog ko nanki Magog, kui xi tsuhu ra tu má nankihí ni. Ndanindoo kuinchja ñjakúhu já jun xi tjihin nankiu nga incha kjaán. Nkjin kama xi nkú ts'in nkjin maha tsumí xi tjin andai ntáchak'uun.

⁹Incha k'úema ngayjee asuntee ko k'uéjtindaihi má tjíntu xuta jehe Ntíaná ko nanki xi Ntíaná tjoho. Tunga nibahá nd'í nk'a ján xi k'j'uaik'íétiyjehe. ¹⁰Ko ndanindoo xi ts'anachaha jóo chjanik'ajin ntáchak'un xi tjíhin nd'í ko sufri, má ta chjanik'ajin chu ko nda profeta tsank'óo. Yo un skuéhe nistjin nistjen tu nkjéhé nihi.

B'í ts'ín tsakuchjíhi Jua nga n'ekokjua xuta

¹¹As'ai kieke xi tibatéxuma. Taba ko chánka ante má nga tjíña nga batéxuma. As'ai t'anankiu ko nk'oo incha ngji t'axín nginkun. Najmi ta kis'ehe ra ante.

¹²Kieke xuta xi k'ien, xi ihí ko xi xix-ihí, nk'ie nga kabincha nginkun xi tibatéxumoo. As'ai kichjux'á nkjin xujun ko ta kichjux'á xujun xi má nga tjíntut'á j'áihín xuta xi k'úentu tík'un. Xi nkú ts'ín tjít'a xujun ni xi incha kits'ín, b'a ts'ín kin'ekokjua xuta k'ien.

¹³J'áiya ngáha ra xuta xi k'ienjin ntáchak'uun ko xi kjintuyánji t'anankiu, ngayjee xi tjíntu antehé xuta k'ien. Xi nkú nga incha kits'ín, b'a ts'ín incha kin'ekokjua. ¹⁴As'ai kichjanik'ajin xi 'mi Ngabaya ko xi 'mi Antehé Xuta K'ien ajin ntáchak'un nd'íu. Ngabaya xi ma joho ntáchak'un nd'íu. ¹⁵Xi najmi tjíntut'á j'áihín xujun má nga tjíntut'á j'áihín xuta xi k'úentu tík'uun, kui xi ta kichjanik'ajin ntáchak'un nd'íu.

B'í ts'ín tsakuchjíhi Jua nku nk'a tsetse ko nku t'ananki tsetse

21 As'ai kieke nku nk'a tsetse ko nku t'ananki tsetse, at'aha kindyjajin sén nk'a xi tjuun ko t'ananki xi tjuun, ko najmi ta kis'ehe ntáchak'un. ²Ko kieke nanki Jerusalen tsetse. Kui xi nanki jehe Ntíaná xi Ntíaná kits'ín nibájen ndjiojmi ján. B'a ts'ín kas'enda xi nkúhu nku nabixan xi tsjo tjín x'ótji xi kan'engja nga tókuyaha nda bixoon.

³Kint'e nku nta xi 'yún xi nibaha má tjíña xi tibatéxumoo nga b'í kitsú:

—Ntíaná ja tjíñajihin xuta nd'ai. K'úejñajihin xuta ko kui xi kama xutaha. Ntíaná k'úejñajihin ko kama Ntíaha.

⁴Ts'ínxijnu ntánkun. Najmi ta incha kuayáha ko najmi ta incha kjintáha. Najmi ta kjintáyaha ngat'aha kjuaboó ko najmi ta un skuéhe ra. At'aha ni xi kis'e ja najmi ta tjíhin.

⁵As'ai b'a kitsú xi tibatéxumoo:

—An títs'in tsetse ngayjee ni xi tjín.

Ko b'a ta kitsú:

—T'e'tai ni xu'bi, at'aha kjuaxi én xu'bi ko ma n'e s'ejin.

⁶As'ai b'a kitsúna:

—Ja kama. An xi ntu alfa ko ntu omega, an xi tjuun ko xi fekuu. Xi tíma xintáha an tsjaha nga k'úí ntánijuaaha ntá tixa xi ts'ínk'íentu tík'uhun xuta. Tu tsjahá ra. ⁷Xi ts'ín ngana, kui xi ts'ínkjáihín ngayjee ni xu'bi. An kama Ntíaha ko kui kama ntína. ⁸Tunga máha xi tsankjún ko xi najmi s'ejihín, xi ts'ín ni xi najmi sasínna ko xi ts'ínk'ien aníma, xi chuba fantukohó xinkjín ko xi ts'ín tje, xi benkjún ntia xi ts'índaha ntsja xuta ko ngayjee xi nchja én tsank'á, kui xi tjíhin nga ngjuaí ajin ntáchak'un xi nd'í ko sufri títikoho. Kui xi ngabaya xi ma joho.

B'í ts'ín tsakuchjíhi Jua Jerusalen tsetse

⁹As'ai j'aisena nku ntítsje xi síjñajihin ntítsje xi yatuu, ntítsje xi incha y'a yatu tasa má nga tjincha kjuanima yatu xi fekuhu. Kui xi b'a kitsúna:

—Nibái. Kuakuchjíhi nabixan xi kama chjuúhun Chutsanko.

¹⁰As'ai j'aijínna Espiritu ko ngjikona ntítsjee nku asunntu tjenki chánka xi 'yún nk'a. Yo tsakúna nanki Jerusalen, kui xi nanki jehe Ntíaná xi Ntíaná títs'ín nibájen ndjiojmi ján. ¹¹Nd'íhi kjuachánkaha Ntíaná títs'ín kat'aihi nankiu xi nkú joyaha ndjio tsjo

k'un chjí, xi nkú joyaha nku ndjio jaspe xi taba xi nkúhu nch'an taba. ¹²Tjítjindaihi nankiu nku xjó chánka ko nk'a xi te jo maha ankjuaha. Nkúnkú ankjuo tíinchasti nkúnkú ntítsje ko tjíntut'áha ankjuo j'áfhin ntjehe xuta Israel xi te jo maha. ¹³Jan maha ankjuá xi yja má tju ts'ú ko jan yja má xi tjehe fintjai ts'ú ko jan yja nku ngatehe ko jan yja ngate xinkuu. ¹⁴Te jo maha tuts'in xjóho nankiu. Nga nkúnkú tjíntut'á j'áfhin já postru xi te joho Chutsanko.

¹⁵Ntítsje xi tínchjakona y'a nku yáchuba toonsine xi k'ua chubakoho nankiu, ankjuaha ko xjóho. ¹⁶Nkuhú chuba y'a nankiu. Nga ndjuhu ko nga tayáha tu nkuhú chuba y'a. Yáchubaha ntítsjee ts'achubakoho nankiu. Jo mií ko jo unchan kilometru kama. Nga ndjuhu ko nga tayáha ko nga nk'aha tu nkuhú chuba. ¹⁷As'ai ta ts'achuba xjóho. Cháte ko tj'ion metru kama. Chuba xi ts'ínchjén xuta, ta kui xi kits'ínchjén ntítsjee.

¹⁸Ndjio tsjo k'un jaspe kamandakoho xjóo ko toonsine xi tu xí ndahá kaman-dakoho nankiu. 'Na xi nkúhu chutsín. ¹⁹Ngayje tákjá ndjio tsjo k'un chjí tjíntut'á tsjoho tuts'in xjóho nankiu, jaspe xi tjuun, zafiro xi ma joho, agata xi ma jahan, esmeralda xi ma njuhu, ²⁰onice xi ma uhun, cornalina xi ma juhun, crisolito xi ma yatuhu, berilo xi ma jihin, topacio xi ma njaha, crisoprasa xi ma tehe, jacinto xi ma te nkuhu, ko amatista xi ma te joho. ²¹Ankjuá xi te joo, te jo perla tjíhin. Nkuhú ndjio tsjo k'un perla kamandakoho nga nkúnkú ankjuo. Ko toonsine xi nda kamandakoho nijáté k'akuhu nankiu. 'Na xi nkúhu chutsín.

²²Najmi kieke ninku nankiu, at'aha Chutsanko ko Ntiana, Ntia xi tjíhin nga'yún, kui xi ninkuhu nankiu. ²³Najmi machjéhen nankiu tsa ts'ú ts'ín ndzjehen ko tsa sóo, at'aha nd'íhi kjuachánka-

ha Ntiana títs'in ndzjehen ko Chutsanko xi nd'íhi nankiu. ²⁴Xuta naxinántá xi tjín asuntee incha k'úéma má ndzjehen nankiu ko incha kjuáiko yo kjuanchináha já rei xi tjín asuntee. ²⁵Najmi s'echja ankjuaha nankiu nga nistjion, ko najmi s'e nistjen. ²⁶Yo n'ekjas'en kjuanchináha ko ni tsjo k'un xi tjíhin nanki xi tjín asuntee. ²⁷Tunga ndahá nku ni xi si nginkun Ntiana najmi kjuas'en yo, ta ndaha xuta xi ts'ín ni xi najmi sasfhin Ntiana, ko ta ndaha xi nchja én tsank'á. Tu nkuhú xuta xi tjíntut'á j'áfhin xujuhun Chutsanko, yo má nga tjíntut'á j'áfhin xuta xi k'úentu tik'uun, kui xi kama kjuas'en yo.

B'í ts'ín tsakuchjíhi Jua ntá xi ts'ínk'íentu tik'uhun xuta

22 As'ai tsakúna ntítsjee nku ntáje xi tjíhin ntánijua xi ts'ínk'íentu tik'uhun xuta. Kui xi tibat'ai xi nkúhu nch'an taba. Má b'entu Ntiana ko Chutsanko nga batéxuma, yo títbitjuhu ntóo. ²Kamasehen nijáté k'akuhu nankiu ko xki andaihi ntáje tíincha yá tu xi ts'ínk'íentu tik'uhun xuta. Nk'ie nga nku nú te jo niyá bjaha tu. Xki sá bjaha tu. Xkaha yóo maha ts'ínnkíhi xuta naxinántá xi tjín asuntee.

³Najmi ta s'ehe ni xi najmi nda kinchjane Ntiana. K'úejñajihin Ntiana ko Chutsanko nankiu nga kuatéxuma-ha ko xuta xi ts'e incha ts'íintsjoho. ⁴Incha kama kuase'a Ntiana ko stjen s'et'a j'áfhin. ⁵Najmi ta s'ehe nistjen. Najmi ta kamachjéhen ra nd'í xi ts'ín ndzjehen xuta xi k'úentu yo ko ta ndaha ts'ú, at'aha Ntiana ts'ín ndzjehen. Tu nkjéhe ni incha kuatéxuma xuta xu'bo.

B'í ts'ín tsakuchjíhi Jua nk'ie nga ja ma kjuáíhi Jesu

⁶As'ai b'a kitsúna ntítsjee:

—Kjuaxi én xu'bi ko ma n'e s'ejin. Ntiana, Ntia xi kits'ínkinchja já profe-

ta, kui xi kuats'in nibá ntítsjehe, tu xi kuakúchjihí ra xuta xi ts'e ni xi tjihin nga kama xatí.

⁷—¡Kjúái xatía! ¡Á b'a nda tjihin ts'e xi títs'intjusuhun én xi tjit'a xujun xu'bi, xujun xi títsuya ni xi tjihin nga kama!

⁸An Jua kint'e ko kíkíe ni xu'bi. Askahan nga ja kint'e ko kíkíe, tsásinkunch'int'aha ntítsje xi tsakúna niu nga kits'intsoho. ⁹Tunga b'ahá kitsúna:

—Najmi b'a tu n'ei. An xi ta ts'inxát'aha Ntíaná xi nkúhu ji ko xi nkúhu já nts'ei xi já profeta ko ngayjee xi títs'intjusun én xi tjit'a xujuin.

Ntíanáhá xi n'etsjoihi.

¹⁰Ko b'a ta kitsúna:

—Najmi tu ch'atjó 'mai én xi kits'inkjas'ehin Jesucristo xi tjit'a xujuin. At'aha ja tábichú tiña nistjin nga kuitjusun niu. ¹¹Xi ts'in ni xi najmi nda, tu nkú kats'ihín ni najmi nda. Xi ch'onk'un, tu nkú kats'ihín ni ch'onk'uhun. Xi nda, tu nkú kats'ihín ni xi ndaha. Ko xi je, tu nkú katuma jehé.

¹²—Johon, kjúái xatía. Kjúáikoho chji xi tsjaha nga nkúnkú xuta xi nkú nga incha kits'in. ¹³An xi ntu alfa ko ntu omega. An nga tuts'ihin ni ko nga fekuhu. An xi tjuhun ko xi fekuhu.

¹⁴¡Á b'a nda tjihin ts'e xuta xi tibanéhe najyuhun tu xi ts'inkjáfhin ra tuhu yá xi ts'ink'íentu tík'uhun xuta ko tu xi kama kjuas'ehen ankjuaha nankiu!

¹⁵Natsin ján kúincha xuta xi ch'onk'uun,

xi ts'in tje, xi chuba fantukohó xinkjín, xi ts'ink'ien anjima, xi benkjún ntia xi ts'innndaha ntsja xuta, ko ngayjee xi tsjoho ko nchja én tsank'á.

¹⁶—An Jesu títs'in nibá ntítsjena tu xi kuitsuyaha ra xuta ninku ni xu'bi. An nts'én xi nibáha ra kjamaha David, an xi ntjehe David, ko an niñu chánka xi ts'in ndzjen nga ja tífi ma seen.

¹⁷B'a títsu Espiritu ko chjuuhun Chutsanko:

—¡Nibái!

Xi tíasinñjuhu b'a ta katsú:

—¡Nibái!

Xi tíma xintáha, kanibá. Xi mjehe, tu katakj'ahá ntánijua xi ts'ink'íentu tík'uhun xuta.

B'i ts'in fekuhu xujun xu'bi

¹⁸An b'a tíxihin xuta xi tíasinñjuhu én xi tjit'a xujun xu'bi xi títsuya ni xi tjihin nga kama: Tsa tjin xi k'uésuhun én xi tjit'a ei, Ntíaná k'uésuhun xuta xi b'a ts'íun kjuanima xi tjit'a xujuin. ¹⁹Tsa tjin xi kjéxin én xi tjit'a xujuin xi títsuya ni xi tjihin nga kama, Ntíaná kjéxihin xuta xi b'a ts'íun tu xi k'uáihí, tu xi tsjá yá xi ts'ink'íentu tík'uhun xuta, ko ta kjéxihin ante xi k'uáihí xuta xu'bo nanki jehé Ntíaná xi tjit'a xujuin.

²⁰Xi t'eb'ejña chji ni xu'bi b'i títsu:

—Johon, kjúái xatía.

¡B'a katuma! ¡Nibái, Nda Ntia Jesu!

²¹Ngatento kas'enūu kjuandaha Nda Ntíaná Jesu. B'a katuma.